MIRCEA HORIA
SIMIONESCU

ingeniosul bine temperat

dicționar onomastic

coperta de
traian alexandru

MIRCEA HORIA
SIMIONESCU

ingeniosul bine temperat

dicționar onomastic

1969
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

A

AARNE „...Familia lor trăia într-o permanentă stare de alarmă. Nu se putea să n-aibă cineva, în fiece moment, nevoie de un pahar cu apă, de un pachet cu vată, de o ţigară, de un comision grabnic în oraş, de un ajutor oarecare. Şi, cum puştiul Aarne era cel mai îndemînatic dintre toţi, în casa lor răsunau toată ziua strigăte :

— Aarne, du-te şi deschide poştaşului ! Culege un pumn de muşeţel pentru bunicul ! Fugi repede la băcănie ! Aarne, vino ! Du-te ! Pleacă ! Stai ! Aarne ! Aarne !

Bunicul, invalid din războiul de reîntregire, tresărea de şaizeci de ori pe zi în fotoliul său cu roate de nichel, şi tot de atîtea ori începea să strige, cu o bucurie de copil :

— La arme ! La arme !

Efectele confuziei erau inepuizabile.

Panica şi entuziasmul se stingeau însă. Atunci, în salonaşul cu pian şi ficuşi prăfuiţi, în sufragerie, în dormitor, în veranda cu geamlîc, se instala o tăcere de adîncimea celei care acoperă locurile marilor bătălii". (H. Thindham : *Elocuţiuni şi elucubraţiuni*)

AARON Războinic în conflictul din 1913 (războiul balcanic). Purta mustăţi Napoleon al III-lea şi ceas de aur cu lanţ masiv. Portretul, încadrat într-o ramă groasă cu arabescuri, era aşezat deasupra etajerei, dominînd bibelouri, albume vechi cu dedicaţii, casete pirogravate.

Bunica îmi povestea că, în ziua declarării războiului, Aaron s-a întors acasă foarte îngîndurat, însoţit de un necunoscut. Era armurierul. A scos din şifonier o sabie lucitoare şi i-a întins-o cu gravitatea unei învestiri :

— Să taie fulgul în zbor !

S-a întors după aceea în sufrageria unde fusese servită supa ; copiii se hîrjoneau pe înfundate.

A rămas surd, cu ochii ficşi pe ţesătura feţei de masă de olandă, înfiorat de gînduri îngrozitoare, de presimţiri sumbre.

— Se apropie sfîrşitul pămîntului, cum zice *Apostolul*...

În fereastră, povesteşte bunica, fîlfîia într-adevăr aripa celei mai cumplite morţi din cîte fulgerase omenirea pînă atunci.

ABA Aba(it) Jour, de pildă.

ABDUL Exotic, bronzat, vorbăreţ. Sprîncene arcuite, foarte negre, peste ochi cenuşii, cu înţelesuri. Nas acvilin, indicînd o mustaţă fioroasă, bine conturată pe gura de faun. Zîmbeşte rece, dar cu toată fiinţa, ca şi cum ar aprinde întunericul încăperii cu spada unei oglinzi învîrtite după soare. Tip de nepătruns.

ABDULAH Cu două trepte mai de nepătruns decît Abdul.

ABEL Vînzător de mărunţişuri în cartierul Taica Lazăr. A adunat pe haine atîta grăsime, încît culoarea lor nu se mai poate preciza. Îl priveşti cu îngrijorare : grăsimea hainelor se va usca, şi murdăria, osificată, îl va imobiliza într-o carapace criminală.

Deocamdată, Abel e vioi şi neobosit. Îţi întinde în faţă o policioară pe care sînt înşiraţi nasturi de toate culorile :

— Dacă nu vă plac, mai caut...

— Mulţumesc, am găsit !

Încercam să aflu în ochii negustorului acea tristeţe care, se spune, însoţeşte despărţirea bătrînului de fiecare obiect vîndut. Abel mă priveşte cu ochii săi albaştri, din care s-a evaporat de mult orice tristeţe ; sclipeşte în ei un oarecare licăr de interes. Zîmbeşte.

— Aş dori şi un cordon de piele...

Mă invită într-o cameră alăturată, în care se află resturile unui muzeu devastat. Un tînăr elegant şi mîndru ca un lord se ridică brusc de la masa aşezată în mijlocul camerei.

— Fiul meu ! îl arată bătrînul.

Îi întind mîna. Mi-o dă pe a lui, cu o politeţe discretă. Pare însă jenat de apariţia mea acolo, în intimitatea întreprinderii. Aş fi vrut să renunţ. Dar tînărul se grăbeşte să iasă. Să fi prins măcar o fărîmă din părinteasca privire a lui Abel !...

Am ales, în cele din urmă, un cordon din piele fină de şopîrlă, care, între alte cîteva zeci, mi s-a părut a nu fi avut înfăţişarea unei vechituri.

Bătrînul a luat hîrtia de o sută, a strecurat-o în buzunarul jiletcii, mi-a întins restul. Se schimbase însă la faţă. Îngălbenea văzînd cu ochii. Îşi ţinea mîna în dreptul inimii şi barba începuse să-i tremure. „Se desparte cu greu de cordonul ăsta frumos lucrat", gîndii. Bietul Abel !

— Pentru Dumnezeu, ce s-a întîmplat ?

L-am prins de mînecă şi l-am aşezat pe un scaun, sub funia pe care, între două salopete, spînzura un frac.

— Nu-i nimic ! Nu face nimic, domnule ! A plecat... A plecat cu toţi banii din sertar...

Era vorba despre fiul lui, domnul elegant care se ridicase. Ducea cu el cîteva sute de mii, cîştigate din mărunţişuri. Îndată ce nenorocitul tată îşi reveni, mă grăbii să împachetez singur cumpărăturile şi să ies.

Afară era cald. Nu ştiu bine ce se petrecuse, dar faptul că pătrunsesem în mecanismul unei lumi legendare, despre care se vorbise şi se scrisese atît, mă tulbura nespus. Întîmplarea deschisese o uşă către o zonă de energii şi conflicte ce se învecina cu fantasticul.

Abel poartă deasupra capului o aureolă de o intensă luminozitate : martir de familie.

ABELARD „Fiind un nume greu de reţinut, este recomandat acelor copii de oameni simpli care, altfel, se numesc Ion, Costică, Vasile şi care, după ce sînt împinşi să înveţe, cu sacrificii, cîteva clase elementare, după ce sînt constrînşi să transpire din greu pentru a-şi însuşi o meserie şi sînt obligaţi prin legi economice şi de toate soiurile să producă aproape tot ce ne este de folos, după ce sînt instruiţi să acţioneze conform comenzii regilor, comandanţilor etc., devin, în sfîrşit, elemente biologice ideale, mecanisme nervoase posedînd toate calităţile pentru a merge la război, a lupta cu eroism, a muri sfîrtecate şi a fi uitate cu desăvîrşire, puţin timp după aceea". (Thomas Leyt : *Exerciţii de frazare*)

ABSOLON Absolon Pop, str. Colonel P. Ionescu, nr. 19, Bucureşti. (Ct.)*

ACACHIE În calendarul ortodox, serbat la 31 martie : „sfinţii Acachie, Opatie şi Gangrei".

ACHIL Antipatic, un Quasimodo circulînd prin cetate sub înfăţişarea unui dulgher, un Vautrin cu legitimaţie în regulă. Pe cît de măreţ în mitologie şi literatură, pe atît de trist, respingător, meschin, periculos, în viaţa noastră de fiecare zi. ACHIL ROŞCA, bărbatul-păianjen, traversează strada Regele Olaf către cafenea, cumpără din colţ ţigări de doi franci (cerînd pachet), strînge mîna unui cunoscut (pe care apoi îl vorbeşte de rău), intră la biliard şi zăboveşte pînă tîrziu. Scuipă adesea.
Către seară se îndreaptă spre teatru, aplaudă compania de revistă în turneu (despre care va scrie în gazeta locală) şi, după spectacol, face un pocher în casa avocatului Stroescu. Acolo, îşi ţese pînza în voie, pe nevăzute, imobilizînd, cu răbdare de artist, fiinţele vii care se amuză de jocul lui.

---

* Notaţie frecvent utilizată, trimiţînd la *Cartea de telefon.* (n.a)

— Adina S. e o fufă. Georgescu a cheltuit cu ea o grămadă de bani... Nu, ...cu Fifi Mihăilescu, ele amîndouă... Nu-i destul ? De aceea s-a și împușcat bietul colonel...

Apoi :

— Douăzeci de mii. Pe cinstea mea ! Casa e veche, mucegai și igrasie. Ce spui, domnule ?! Dar via ? Dar prăvăliile, a din piață și ailaltă, din Suseni ? Este explicabil pentru ce madam Limburg a acceptat oferta lui Scărlătescu. I-a luat și blană. Eh, slăbiciuni omenești ! Cum ? Nu cred !

Și, trecînd la alt subiect :

— Îmi pare rău, dar lucrurile sînt absolut sigure. Toți oamenii de seamă, și Clemenceau, și Lloyd George, și Hamilcar Onofrei, și regele Gustav au făcut parte dintr-o organizație monstruoasă, internațională, firește.

Căpitanul Filipescu a auzit de așa ceva :

— Francmasoneria ?

— Lasă francmasoneria ! Alta, mai perfecționată. Fiecărui membru al organizației i se făcea o operație specială, rituală : i se scotea o glandă, introducîndu-i-se în loc o mică butelie electrică din platină. În butelie se afla o substanță încă necunoscută care se vărsa, treptat, în sînge. Tot ce au făcut după aceea miniștrii, consilierii, comandanții a fost dictat, dirijat. Mecanismul, recunoașteți, e extraordinar ! Asta explică alianțele, politica actuală a Venezuelei, neintervenția Norvegiei.

După o pauză :

— Ieri s-a încheiat ancheta de la liceul de fete. Dintr-o sută optzeci, doar două sînt neatinse. Douăsprezece gravide în luna a treia. Ce ziceți ?

Despre faptul că directoarea spitalului a născut un monstru, că Petre Preda de la Monopol și-ar fi sugrumat mama, că mutilații descoperiți pe fundul unui lac din Capitală nu sînt alții decît ofițerii Ionescu și Petrescu de la 22 infanterie, că împrejurul gării s-a descoperit o zonă magnetică formidabilă, că diriginte le poștei, Suruceanu, și-a violat verișoara, că într-un sat din apropiere s-au sculat doi morți și au cerut să fie primiți în Academie, că mielul vîndut în hală de Paște fusese

pisică sadea și despre multe altele de același interes vă poate da lămuriri suplimentare Achil Roșca, după-masă, la cafea.

ACHILINA Fată între optsprezece și douăzeci de ani, cu piele lucioasă și purtări mărunte. Parcă o pedeapsă de ursitoare mioapă ar amenința-o cu fulgerarea, dacă ar da o mai mare deschidere gesturilor ei. Acum, migălește un șorțuleț pentru Mihăiță. Degetele ei de sîrmă pătrund pînă și în butoniera cea mai îngustă. Iat-o, așază masa : întinzîndu-se după furculița de alături, nu-și desprinde cotul de șold. Șterge de praf bibelourile : îl ia pe fiecare, îl întoarce de zece ori pe-o parte și pe alta, îl privește pierdută, îl mîngîie tremurîndă, îl întoarce din nou, ca să-i suspecteze delicatețea. Ia o dulceață : chinuie cu vîrful linguriței fiecare boabă de strugure, o străpunge cu un ochi acid, o suge cu vîrful buzei, o saltă în cerul gurii, o reține într-un colț al limbii, învinuindu-i cu o eliptică strîmbătură calitățile trecătoare. Buzele și le ține strînse, ochii întredeschiși. Ar muri dacă ar iubi dezinteresat sau dacă ar transpira, pentru că s-ar închipui, așa, cu porii ființei deschiși, mai dizgrațioasă decît șvaițerul.

Femeie de tip *casse-noisettes.*

ACHIM În copilărie a suferit de boala care se numește umilință. Bietul om ! Acum, urmare a acelei nenorocite boli, se poartă tiranic cu cei neîndemînatici și visători, ținîndu-le (celor mai tineri dintre ei) lungi cuvîntări despre pericolele ascunse ale *Vieții.*

ACIADUR (nume armean) : „Cu ocazia Sfintelor Sărbători de Paște, magazinul ACIADUR BELCIGHIAN din strada Carol nr. 30 urează distinsei sale clientele «La mulți ani» și anunță totodată o importantă reducere de prețuri la coliere, montùri în aur, lucrări de mare finețe.“ *(Universul)*

ACTEON Omul pădurii. În ochii săi albaştri umbresc spadele brazilor, vibrînd sub ploaia de lumină, fluieră subţiraticul izvor, se desprind unul dintr-altul, ca din nişte fermecate cutii, parfumurile adormitoare ale muşchilor, ale buruienilor suculente, ale ierburilor umede. Şi sînt în ochii aceia albaştri şi poteci şerpuind printre stînci, şi arbuşti în care zvîcnesc şopîrle moi, sperioase, şi ape limpezi de munte, şi cioburi de cer scuturîndu-se printre crengi şi stele. Priveşte ! Acolo, în apele adîncului : Perseu şi Casiopeea.

ACULINA Fată cumsecade sub acoperiş străin. Stăpînii (sau rudele) o îmbracă ieftin şi o plesnesc la un cuvînt pronunţat pripit. E măritată de stăpîni, într-un tîrziu, cu un brutar beţiv. După moartea acestuia, se remărită cu un plutonier în retragere, cu avere la ţară. Slugăreşte gospodăria plutonierului şi, în timpul unui incendiu, arde ca o torţă, înfiorînd cartierul cu urlete de martiră.

Sufletul ei credincios revine spre seară în bucătărie să frece tingirile şi să fiarbă lăturile pentru porci.

ADA Anatomie economică, proporţionată, os şi nerv. Gît vînos, cu linie mai mult tulburătoare decît frumoasă. Şolduri drepte, sîni mici, mîini subţiri. Adesea, părul roşcat (nu obligatoriu !) şi pistrui pe pielea fierbinte. Sîngele, grăbit, cere biciuire. Ada, ca să trăiască, are nevoie de răzbunare, sînge, dezlănţuiri maladive şi despărţiri teribile. ADA H. Contesă franco-poloneză, refugiată la Tîrgovişte, la începutul războiului. Senzuală şi rafinată. Avea oroare de descărcările electrice, adora sparanghelul cu sos alb, se spăla, toată, într-un lighenaş albastru, de păpuşă. Fuma mult, cu toată fiinţa ei, putea bea alcool tare, dar adesea îl evita, îşi administra erotismul în aprige şedinţe *avec monsieur Stepan,* un maior minuscul, lipsit de personalitate, căruia îi dirija, totodată, virilitatea slavă şi patriotismul.

Era admirată de tîrgovişteni pentru *stilul* ei de contesă pricepută a face de toate, din nevoie, pentru ului-

toarea cultură istorică de tip monden, pentru franțuzeasca ei impecabilă, colorată cu înjurături lapidare. A plecat în 1942 în lagărul nemțesc de la Düssel, a scris o vreme (cu o caligrafie de regină) și n-a mai scris niciodată.

ADALBERT Construcție dreaptă, solidă, fără capiteluri și cornișe, fără arcade și pilaștri, albă, luminoasă, cu terasă la înălțimea acoperișului, cu două lampioane de fier forjat la ușa înaltă, din lemn masiv. Ferestre de la podea pînă la streașină, perdele albe de muselină, lumină multă și, împrejur, alei cu pietriș, străjuite de boschete tuia și chiparoși, de simetrici Cupidoni. Luna trece fără să tulbure micul bazin din fața clădirii, vîntul suflă, dar nu se oprește în mîngîierile perdelelor, iernile abia lasă pe zidul palid urmele vinete ale mîinilor, verile înverzesc doar puțin dalele scării dinainte.

Adalbert e o asemenea casă. Îmbătrînește greu, franchețea și masivitatea lui împiedică anii să i se încurce în păr.

ADELA „Cît violet și cîtă argintărie! Evocă esențele de altădată, țesăturile grele, mobila veche, misterioasă. ADELA N. Din categoria femeilor desăvîrșite. TANTI ADELA. Autor al gospodăriei fără reproș, statură dominantă, privire severă cu zîmbete de circumstanță, vorbire graseiată. Producătoare de savuroase discursuri către servitori, cu voce bărbătească, detunătoare. Deplin împăcată cu situația ei. Milionară.“ (Camil Bengescu : *Antares*)

ADINA sau

DESPRE CIUDĂȚENII

Curînd după încheierea războiului, într-o toamnă îmbelșugată, am luat trenul de Huși, îndreptîndu-mă, pentru prima oară, spre Moldova. În orașul înecat în verde, prietenul meu C. m-a întîmpinat cu ospitalitate și afec-

țiune. Moldova din inima mea e o creație a lui și nicicînd, de azi înainte, nu voi vorbi despre această scumpă țară fără să evoc prietenia ce mă leagă de C.

După cîteva zile de vacanță în bătrînul tîrg de lîngă Prut am pornit într-o dimineață, pe jos, prin sate cu nume luminoase, spre Păhnești. Nu voi descrie drumul șerpuind printre dealuri umbroase și prelungi, nici nu voi elogia aici tovărășia admirabilă a prietenului meu, cu care am purtat atunci una dintre cele mai frumoase discuții despre călătorie și peisaj din cîte am purtat vreodată. Voi spune numai că, transplantat într-o lume a deliciilor, a libertății, mă simțeam asemenea unui zeu care n-are decît un semn să facă pentru ca lucrurile să se metamorfozeze în forme surprinzătoare. Eram îmbătat de cuvintele prieteniei împărtășite, de lumina cretoasă a aerului, de aureolele galbene care încoronau movilele, coamele dealurilor, de pulsația pămîntului ridicînd la înălțimea ochiului, pe cortina verde a porumbului, trîmbe tremurătoare de sticlă.

La Păhnești, în micul sat de sub vii, era răcoare și curat. Cît priveai spre văi, se întindeau crudele abajururi ale grădinilor cu bogățiile acelui pămînt binecuvîntat și, ici-colo, turela vînătă a unui tanc scos din luptă, cuib al gîndăcimii șuvoitoare. Aici era răcoare și curat.

În această lume lineară am cunoscut-o pe Adina, suavă prințesă de colț de țară, cu fruntea de madonă giottescă, mlădioasă ca spicul și neastîmpărată ca pisica. Era tipul verișoarei visate, legendară și promisă. Un farmec nou trezea la actualitate impresiile care, pînă atunci, contribuiseră la fericirea evadării în ținuturi medievale.

N-am să uit niciodată ce s-a întîmplat atunci. Sub dealurile viilor, în satul acela, între mine si prietenul meu s-a ridicat o vrăjmășie inexplicabilă. Eram rivali. Nu din gelozie. Nu din lipsa de înțelegere a unui amănunt oarecare — căci ruptura depășea limitele unei neînțelegeri la obiect. Se zdruncinase însăși încrederea în concepțiile noastre esențiale.

...Îmi pipăiam pieptul curteanului șiret ce devenisem. Prin vicleșuguri diabolice voiam s-o smulg pe nefericita-mi adorată de sub paza tiraniei. Pîndeam din umbră mișcările adversarului meu, interpretam fiecare nouă în-

volburare a norilor, şoaptele îndepărtate ale pădurii... Meditam, vigilent, asupra neîncrederii între oameni, răstălmăcind cuvintele lui, suspectîndu-le de înţelesuri agresive.

La rîndul său, C. îşi lepădase haina binevoitoare de ghid şi se retrăgea în pădurile şi coclaurile ţării lui de intenţii, pentru a pregăti răzbunarea. Era uriaş. Îl urmăream din colţul meu. În albastrul umbrei, îşi arcuia dramatic gesturile, aşa cum va face mai tîrziu Laurence Olivier în celebrul său Richard. Privirea îi era de oţel, braţele giganteşti. Avea în arsenalul său argumente dezarmante, pedepse aprige.

Umbra de colo a ridicat braţul. Dar curteanul ameninţat de jocul său şiret i-a scăpat. Cursa nu a prins. Înciudat, C. a lăsat să-i cadă moale braţul. Am încercat, la rîndul meu, să-l acopăr cu surpriză printr-un joc, la care însă n-a aderat. Rivalitatea noastră îşi găsea în lucrurile din jur aliaţi şi refugiu. Caii nărăvaşi îl slujeau pe el, noaptea cea adîncă, cu tainiţele ei, sprijinea acţiunile mele. Clădirea, larg boltită deasupra noastră, cu întortocheatele ei odăi, mă ascundea de pericole, pădurea şi rîpele îl ocroteau pe el. Ne întîlneam o dată pe zi, ne înfruntam : el lovea cu puterea pe care ţi-o dă duşmănia, eu mă apăram cu perfidia celui care, ştiindu-se iubit, îşi simte fericirea primejduită.

Lupta şi urmărirea au ţinut două zile.

*

Am părăsit cu părere de rău Păhneştiul, cu viile lui ceţoase, cu cerul spuzit de stele. Adina a rămas în satul mic, ca o frumoasă curtezană într-un balcon.

Uriaşul nu mai era uriaş : binevoitorul meu prieten îmi vorbea de Goethe şi îşi desfăşura planul unui ghid de petrecere a călătoriei ; şiretul curtean dispăruse : devotat prieteniei, păşeam alături de C. pe potecile spre Huşi. În înserare, bolţile se împurpurau impresionant. De deasupra porumbului foşnitor, ningeau fire subţiri de praf. Răsărise Pleiada.

Şi, cînd luna apăru, umbrele noastre se întinseră ca două spade pe aurul drumului, ca un simbol al istoriei eroice trăite o zi şi-o noapte în micul sat de lîngă Prut.

Scurt comentariu. Mica piesă pe care am reprodus-o aici e o închipuire, vis al unor întîmplări trăite și deformate ulterior de timp. Dar este un tablou, în linii mari fidel, al unei realități inexplicabile de treizeci și șase de ore, între prieteni. Ce s-a întîmplat ? Cum s-a produs deformarea ? Și cum de se răstălmăcesc, uneori, raporturile simple dintre oameni, în asemenea măsură încît prietenia se colorează dintr-o dată violet ?

Cînd am început să scriu această piesă, îmi făcea impresia că voi putea pătrunde și explica mecanismul unor asemenea ciudățenii. Scriind, mi-am dat seama de zădărnicia întreprinderii. Așadar, am așezat aici o simplă imagine dilatată a sentimentelor metamorfozîndu-se, pentru ca cititorul, amator de documente, să găsească singur înțelesul.

ADOLF I. „Dați-mi un punct de sprijin în univers și vă voi răsturna lumea" „Hans Piatigorski-Colet) II. „Luasem obiceiul de a nu dezvălui niciodată gîndurile care mă preocupau, de a nu intra într-o conversație decît constrîns și, în asemenea eventualitate, de-a întreține discuția doar printr-o glumă continuă, care-mi promitea mai puțină oboseală și care mă ajuta să-mi ascund adevăratele gînduri. De aici, o anume absență, pe care, încă și astăzi, prietenii continuă să mi-o reproșeze, precum și o dificultate reală de a discuta serios, obicei greu de schimbat. Ca urmare, s-a trezit în mine o aprigă dorință de a fi independent, o mare neliniște față de legăturile mele cu toate cele din jur, o pornire nestăpînită de a-mi crea mereu alte legături. Nu mă simțeam decît singur, și astfel stau lucrurile și astăzi cînd, în împrejurările cele mai neînsemnate, trebuie să aleg între două păreri și cînd, figura omenească tulburîndu-mă, singura reacție e să mă retrag spre a delibera în pace." (Benjamin Constant : *Adolphe*)

ADRIAN Nume frumos, elastic, bărbătesc, evocator de imperii apuse, purtabil ca o sandală.

„Domnule (eu eram cel chemat !), vă cunosc de puţină vreme, dar, fiţi sigur, v-am pătruns pînă în fundul sufletului (mulţi sînt convinşi că îmi stăpînesc secretele !), sînteţi din acei oameni care, loviţi peste un obraz, îl întorc şi pe celălalt cu înţelegere. Stau uneori de vorbă cu nevastă-mea, femeia aceea subţiratică pe care aţi avut bunăvoinţa să o întrebaţi dacă o mai dor încheieturile (într-adevăr adresasem un vag „ce mai faci ?" unei mutre cvasicunoscute), şi spun : domnul Adrian e un om de aur : munceşte pe tăcute din zori şi pînă la cumpăna nopţii, nu deranjează pe nimeni cu treburile lui şi, pe deasupra, e fiinţa cea mai îngăduitoare. (Ah, ce-mi mai atinge inima acest cuvînt, *îngăduitoare !)* Să nu credeţi că n-am simţit că aveţi şi pentru omul sărman şi necăjit o vorbă bună !... Lucrul acesta îmi pare o nestemată în caracterul unui om ! Priviţi sufletul sărman cu respect ! Respect zic ? Da ! Asta înseamnă că ascultaţi cu atenţie şi pălăvrăgeala unor oameni ca mine şi ca nevastă-mea, că răspundeţi la salut cu bunătate şi asta se vede că nu vine de sus (dar cum salută ceilalţi ?). Şi apoi, nu daţi buzna, nu sînteţi nerăbdător să fiţi dumneavoastră primul la prăvălie, la baie, la lift, în viaţă... Nu scuipaţi pe Schöny, pekinezul... Sînt lucruri pe care un om nepriceput ca mine (aici portarul meu e modest !) le simte şi le apreciază. Felul de-a stabili un lucru şi a sta de vorbă, tactul în prietenie, în legăturile cu oamenii, gestul de-a pune mîna la inimă (?) şi la buzunar (ai, ai, uite unde bate, domnule !), toate acestea se văd, se apreciază. Lina Dominte vă consideră un apostol ! Pe cuvînt ! Sînteţi un om minunat, ferice de femeia care vă va lua de bărbat ! Toţi locatarii blocului s-au certat o lună de zile pentru cîţiva lei daţi gunoierului bacşiş fără aprobarea lor prealabilă. Dumneavoastră aţi întrebat cîţi n-au achitat suma şi aţi plătit şi pentru ei. Cînd s-a aflat că, de fapt, banii fuseseră folosiţi de administrator ca să cumpere hîrtie de muşte, dumneavoastră aţi fost singurul care nu a făcut scandal (n-am pălmuit-o pe nevasta administratorului, e adevărat, ca vecinul meu

Georgescu, cînd hîrtia de muşte, prinsă prost în tavanul holului mi-a căzut în jurul gîtului !).

Dumneavoastră, daţi-mi voie să spun, nu sînteţi făcut să trăiţi astăzi, în secolul nostru de oameni răi (uite, toată lumea crede într-o alterare progresivă a umanităţii !), nu sînteţi făcut pentru înghesuială, pentru lupta crudă despre care scria, într-o broşură, Darwin. Altădată era altfel ! Trebuia să fi trăit în secolul trecut (şi pentru portari, ca şi pentru impiegaţii de gară din Bărăgan, secolul trecut a fost Secolul de Aur, despre care cred că aţi auzit !), inima dumneavoastră bate mai liniştit, mai cuminte, ca a unui gospodar. (Pe dracu', aici portarul meu a scrîntit-o : inima mea bate cam repede, cam anapoda şi, fir-ar să fie, pentru cauze mărunte, egoisme de necrezut !) Aveţi un ochi limpede, de om cumsecade. Ia staţi puţin ! Ce aveţi la dreptul ? Un urcior, vi s-a înroşit, şi s-a umflat rău şi pometul obrazului. Puţin usturoi crud... Îmi pare rău (cum s-a întristat portarul meu !), n-aş fi sincer dacă n-aş mărturisi mîhnirea mea şi a nevesti-mii pentru destinul dumneavoastră delicat : veţi avea mult de suferit, v-o spune un cunoscător ! Uite, nevastă-mea tocmai voia să vă comunice prin mine că doamna Cristian de la II, căreia i-aţi împrumutat ieri desfundătorul de chiuvetă, vi l-a rupt azi dimineaţă !" (Alfio Alfa : *Dialogurile cu portarul blocului)*

AEGIST Sprînceană profesională de farmacist. Hepatic. Liberal.

AELIA Pentru plăcerea cititorului, transcriu mai jos o

FABULĂ

Un meşter bătu în uşă :

— Daţi-mi voie să vopsesc jaluzelele dumneavoastră !

Se căţără pe fereastră şi se apleca temerar în afară, ca şi cum n-ar fi fost la etajul VIII. Îl priveam cu groază. Avea un calm desăvîrşit.

Curînd sosi un alt meşter, care-mi spuse :

— Vă rog, vreau să vopsesc jaluzelele dumneavoastră.

— A mai venit un meşter, îi spusei. E pe fereastră, vopseşte.

— Îmi pare rău, domnule, dar a căzut adineaori, lăsînd treaba neterminată.

— Atunci, poftim !

Omul se aplecă în afară cu un desăvîrşit calm.

— Ai grijă, dragul meu ! îl consiliai.

Atunci, în uşă bătu un alt vopsitor :

— Permiteţi-mi, spuse, aş vrea să vopsesc jaluzelele ferestrei.

— Au mai fost pe-aici doi meşteri. Încercări zadarnice ! Primul a căzut fără să-mi lase un cuvînt. Cel de-al doilea mi-a cerut mai înainte un antinevralgic. Din nefericire, n-am avut cui să-l mai ofer. Iată, antinevralgicul e pe colţul etajerei.

— Nu face nimic ! spuse vopsitorul. Fiţi sincer : aveţi jaluzele de vopsit !

Şi se apucă de treabă.

În timp ce răsfoiam ultimul număr din *Albatrosul şi viaţa*, mai aruncam pe furiş privirea spre fereastră. Eram îngrijorat fără rost : meşterul căzuse.

Abia mă ridicai să ridic jaluzelele pe jumătate vopsite şi să privesc cerul, că administratorul blocului intră în apartament, urmat de un vopsitor :

— Mă iertaţi, jaluzelele de la etajul VIII trebuie vopsite în vernil !

— Ce rost au eforturile, pericolele ? urlai, sărind în picioare. Nu merită sacrificiile ! Sînt idei mărunte pe care oamenii ar trebui să şi le scoată din cap pentru a nu mai agita spiritele şi a le împinge într-o luptă etern absurdă. Omenirea nu are nimic de cîştigat !

Administratorul nu era de acord :

— Să le facă vernil !

— Măcar să ştiu că toate astea au un sens, că vernilul ascunde o semnificaţie !

Şi cedai. Vopsitorul se urcă pe fereastră, îşi legă mijlocul cu o funie, îşi încleştă mîna stîngă de balustrada de fier şi, începînd să vopsească, chiui dintr-o dată înveselit :

— Sînt asigurat la „Urania“ !

Trecură cîteva clipe. Tocmai simțeam că de-acum voi avea mai multă liniște, cînd, mîna dreaptă a vopsitorului scăpă pensula, cea stîngă se desprinse de pe balustradă și funia se rupse. Fulgerător, îmi adusei aminte că societatea de asigurări „Urania“ dăduse faliment cu douăzeci de ani în urmă. M-au luat drept un naiv !

Vopsitorul căzuse.

— Ei, domnule administrator, strigai înnebunit, ce ți-am spus ?

— Vă asigur, domnule, răspunse, jaluzelele vernil sînt cele mai frumoase ! Și m-am gîndit să tragem vertical și o linie portocalie, decorativă...

AFINA „Da, Afina, a trebuit să plec, atunci. Dar te-am purtat cu mine tot drumul, așa cum porți o ramură de arbust oriental, parfumat ; te-am gîndit răsucindu-te în lumină asemenea firelor nestatornice de praf ; te-am construit în curțile palatului meu — fîntînă de cristal.

Acum te revăd și-mi pare că pentru prima oară privesc chipul tău de fruct divin. Ființa ta e proaspătă și curată, albă și delicată. Pentru tine aș vrea să ridic turnuri, și creneluri, și palate asemenea celor pe care le-am făcut împreună din cuburi și cartonașe colorate.“

(Din declarațiile de dragoste spuse în închipuire, sub pleoapele unuia dintre visele ce precedă somnul, la plecarea mea din Tîrgoviște, cu ocazia bacalaureatului, pe care l-am susținut la Găești.) (Vezi și GICĂ.)

AFRODITA „O experiență. Aduc din Piatra Mare un burete de calcar. Privit cu indiferență, e amorf și inestetic. Așezat cu dragoste într-o vitrină, printre bibelouri ce alcătuiesc o lume, cadrul îl redă grandios ca un palat cu simetrii descumpănite, cu arcade baroce. Linii noi, spații arhitecturale profunde se descoperă în acest fagure de sticlă întunecată. Schimbarea calității a fost determinată de un artificiu, care a declanșat un consum mai mare de energie afectivă. Energia afectivă e un pro-

dus al vitalităţii. Cu alte cuvinte recunosc *frumosul* (simetria, echilibrul volumelor, măreţia simplităţii, profunzimea etc.) drept un efect neaşteptat al vitalităţii mele, care, prin modificări de poziţie, de distanţă, de intensitate, creează din obiecte indiferente — opere admirabile. Este aici un proces de creaţie. Atunci, nu apare oare şi idealul frumuseţii eline un rezultat al vitalităţii — de astă dată a unui popor întreg, care a complimentat şi transfigurat, într-un exces de dragoste, natura amorfă şi indiferentă, văzînd, şi încă *desăvîrşit*, ceea ce nu puteau vedea barbarii ?

Frumuseţea Afroditei a strălucit în ochii şi imaginaţia unui popor robust, trăind o criză erotică colectivă." (Myron Fleming : *Consideraţii*)

AGA Spirit elegiac.

AGAFI Fiul Gafei.

AGAPIA Fiinţă abstractă. De îndată ce se aplică unui nume de familie concentrat, se precipită într-o soluţie foarte activă. (AGAPIA DRAGOMAN.)

AGAR I. În calendar, alături de IRODION şi RUF (vezi numele !) II. Rîde, se încruntă, munceşte, se amuză, citeşte servindu-se de un motor excelent, confecţionat în nu ştiu ce atelier obscur, la începutul secolului nostru. Reparaţiile întîmplătoare de-a lungul anilor n-au modificat decît magnetoul generozităţii, care ezită uneori.

AGATA Înrudită cu Adela (vezi ADELA), Agata e o severă, o nobilă, o statuară. AGATA S. : „Mîna ei era rece, de răceala vegetală a mănuşii." AGATA STERIOPOL :„Privirea lucioasă, de neuitat ! Ofilea şi izola,

descompunea și scleroza. Tinerii o evitau pentru că simțeau în ființa ei neprietenia, pentru că se înăbușeau în casa cu hîrtie albastră în ferestre ; înverșunata ei dușmănie pentru orice licărire de entuziasm, pentru expansiunea comunicativă, pentru flori și pisici îi ținea departe pînă și nepoții, care aveau motive să o cultive pentru moștenirea promisă. Vîrstnicii — Alecu, Matei și Pigasie, Florentina, Faustina, Alegonina și Fifița, neamuri de toate categoriile, suportau atmosfera cu înțelepciune : Agata fusese întotdeauna ciudată, otrăvită. Iertîndu-i sufletul crispat, se simțeau cu toții legați de dîrzenia ei, de puterea bogătașei. Căci Agata era multimilionară și în casa ei se pregăteau prînzuri excelente.

Într-o seară de iarnă, mă aflam în salonul ei încărcat ca un muzeu cu obiecte de artă, albume cu ilustrații și vechi fotografii pe carton, cu perne turcești, mici etajere, mostre geologice, tablouri miniaturale, colecții din *Marie Claire*, vase de tot felul. Mă prefăceam că disting, în semiîntunericul care se lăsase, linia unor siluete ecvestre dintr-un tablou de Géricault. Urmăream atent conversația monotonă, cu voce gravă și în surdină, a Agatei cu o prietenă zgribulită și lăcrămoasă. Acoperise cu o privire de cenușă chipul interlocutoarei. Mîna Agatei era verzuie pe marginea tăvii de argint pe care servea șerbetul.

Lingurița zăngănea în pahar cînd am surprins-o pe Agata tulburată ca niciodată. Mi s-a părut că aud pronunțîndu-se un nume de bărbat și, dacă nu mă înșelam, era numele fostului ei soț, care o părăsise cu mulți ani în urmă. Da, despre el era vorba, de vreme ce Agata povestea acum de femeia cu care plecase la Paris, ingratul. Numai o desfășurare de amintiri atît de triste era în stare să o arunce într-o stare de agitație ca asta. Se răsucea în scaun, își chinuia prietena cu întrebări și o brusca prin gesturi zigzagate, apoi își relua firul relatării. Adesea tresărea de parcă ar fi regretat mărturisirile. Ascultasem cîndva istoria și acum observam cu emoție ce clară era epica unor fapte trăite nemijlocit : Agata povestea cu o pricepere remarcabilă.

Deodată, pe cînd începusem să mă plictisesc, s-a întîmplat ceva neobișnuit. Agata și-a ridicat ochii cu lu-

mina lor otrăvitoare şi, ţintindu-i într-un colţ al tavanului, descoperi acolo un duşman : un păianjen care îşi întindea în umbră cortul său de cristal. Fu o clipă de pîndă. Păianjenul făcu cîteva mişcări spasmodice, vrînd parcă să se desprindă din raza care-l surprinsese. Agata, cu nările fremătînd, desfăcîndu-şi cu degetele mîinii nasturele bluzei şi închizîndu-l de cîteva ori, cu bărbia înainte ca un condottiere, congestionată, încordată, neînduplecată, îl reţinu. Păianjenul se supuse, ca paralizat.

Crezui că se face o glumă al cărui înţeles mă depăşeşte, de aceea zîmbii. Îmi găsii de lucru să şterg, cu un gest de amator încercat, praful de pe un tablou căruia tocmai îi studiam rama.

— Neîndoios, spusei, Géricault e mai poet decît Wouwerman !

Nu-mi răspunse nimeni. Întorsei capul. Încordarea era acută ; nici vorbă, cele ce se întîmplaseră nu erau efectele închipuirii. Dovadă : Agata, cu ochii aţintiţi asupra victimei suspendate, era cu totul concentrată acolo sus. Pe căi nevăzute, printr-o forţă iradiantă înspăimîntătoare, privirea ei rupea firele vieţii acelei insecte nenorocite, îi sugea orice intenţie de mişcare. Păianjenul se zbătu, se chirci, apoi intră în nemişcarea morţii.

Din vis, Agata mă întrebă ce oră să fie.

Trecură cîteva clipe de confuzie, penibile, cumplite, care mă convinseră că prietena Agatei, ocupată cu împletirea unui fular, nu observase nimic. Agata redevenise liniştită, politicoasă, vioaie :

— Prefer pe Wouwerman, zise cu voce de oţel. Dar nu-l evit pe Géricault.

Mă înclinai politicos în faţa doamnelor. Şi, în timp ce mulţumeam pentru primirea amabilă, la un pas de vîrful pantofului meu, pe covor, căzu păianjenul. Cu cîteva minute înainte alergase sub florile de gips ale tavanului ; acum insecta asta părea uscată de multă vreme şi, într-adevăr, se sfărîmă repede ca un scrum.

Agata mă conduse la uşă, îmi întinse mîna verzuie, lunguiaţă. În ochii-i cenuşii surprinsei bătînd aripile transparente ale otravei." (Mario Celenter : *Povestiri*)

AGATANGHEL Tip răzvrătit. Disprețuiește legile, îndeosebi pe cea a lui Boyle-Mariotte.

AGATONIC „*Agatonic și Papil*
Însoțiți de un copil..."

AGENOR Agent de asigurări, ingenios, ager, genial, gentilom, generos, gelatinos, germanofil etc., etc.

AGIR Președintele Asociației generale a inginerilor din România, A.G.I.R., fiind solicitat să boteze pe fiul unuia dintre funcționarii de încredere ai asociației, a avut ideea ca întreaga societate — persoană juridică — să devină naș. S-a ales numele de pe firmă, astfel că băiatul, acum în vîrstă de 7 ani, este strigat la catalog : Alexandrescu Agir.

Fetița Popescu ALACI a fost botezată de Asociația licențiaților Academiei comerciale și industriale, iar Gabrielescu OSTA de către Oficiul de spectacole și turnee artistice. Pe cînd și Marinescu GOSTRANSCOOP (prescurtarea Gospodăriei de transporturi a cooperației) ? și Panaitescu IROSOT (Întreprinderea regională pentru organizarea spațiului de odihnă și turism — Sinaia) ?

AGLAIA Părul nădăit al mătușii Aglaia cade, uneori, în checul care a făcut-o renumită. Îl descoperă soțul ei, gurmand, dar iertător. Fiul, de față, nu poate suporta scena, aruncă felia de prăjitură, răspunde obraznic la observații și scuze, trîntește ușa. Aglaia îl împacă a doua zi cu o felie de pîine cu dulceață de mure, din care băiatul trage un capăt de sfoară de Manila.

AGNETA Nume cauciucat.

AGOP Două cefe, două burți, două buzunare, două prăvălii, două neveste, două inimi, două fete gemene. Biografia lui se înscrie între cele două războaie mondiale.

AGOSTON „Am admirat mult, cu emoție portretul lui... Nu era un Bonington, deși semăna cu acel poetic *Portret de tînăr* aflat în Muzeul Vosgilor, și nici un Reynolds (unul din cei *Doi gentilomi* din Galeria națională din Londra !). Portretul lui Agoston le întrecea în poezie și profunzime pe amîndouă : o carte de vizită cu chenar aurit, cu inscripție cursivă : AGOSTON ISPIRESCU." (Myra Sudd : *Intime*)

AGRIPINA Tip medicamentos.

AIZIC Acul de seringă al actualității.

ALBANO M-a rugat stăruitor să iau loc pe divanul salonașului și să aștept. S-a întors din drum ca să-mi spună că povestirea e autentică și că n-a intervenit cu nimic la transcrierea ei. Apoi reapăru cu hîrtia pe care se aflau stenogramele și începu :

POVESTE NEASEMUITĂ

de Nicușor Mărgineanu,
în vîrstă de 5 ani, după 70.

„Mai era și un pește care trecea prin fața ochilor într-un borcan cît o umbrelă, în preajma unui colonel, și mai era și o tinichigerie cu firmă și cu un tinichigiu mort și mai era și un avion proaspăt și, jos, un coteț moale cu cinci porumbei și o pereche de minotauri cu un argat și cu fratele Asociației și mai era și o sindrofie în colțul celălalt al casei și un tip impertinent se jurase să o siluiască (pentru că, la urma urmei, una e și indivizibilă !). Și mai era un cal, dar calul era desăvîrșit și, pri-

vit sub toate aspectele, se purta în așa fel încît intra adesea între picioarele lui Hanibal, și atunci acesta devenea, pentru o clipă, monument. Și mai era un arc, și lîngă el un ceas gol, și lîngă ceas o mătușă, puțin cam învechită, dar încă preșcolară, care aștepta să se pună masa și să se toarne în pahare, ca să se mărite. Și mai era pe-acolo o pojghiță rumenă, și sub pojghiță era un caca mare și inteligent pe care-l făcuse frate-meu, Mișu, cînd s-a terminat războiul cu Japonia. Și acum pojghița se dovedea foarte fragilă și mirosea în toată casa și pe toată planeta. Căci unul dintre noi fusese neatent și o călcase..."

Făcurăm haz de imaginile surprinzătoare ale bătrînului ramolit și convenirăm să dăm publicității textul de un epic remarcabil, mișcător și amuzant. Nu vom proceda ipocrit, ca mulți dintre contemporanii noștri, acuzînd reproducerea, căreia îi fac totodată o largă popularizare. Vom recunoaște „modernismul" ei și ne vom mulțumi să considerăm alegerea noastră după efectul pe care textul îl va avea în nasul cititorului.

ALCEO „Grăsunul acela e un băiat de treabă !" (Mario Patter : *„Întuneric"*) „Grăsunul acela e un porc de cîine !" (Mario Antipatter : (*„Fiola Soarelui"*).

ALCINOU Prin ce mecanism ciudat, scriind și pronunțînd tainic acest nume, se pregătește și-mi urcă în urechi uluitoarea mișcare a *Poștalionului*, din geniala suită de Tellemann ?

O goarnă ca o panglică împletește crengile tropotelor, praful uliței urcă în asfințit. A sosit poșta ! Obloanele caselor s-au dat în lături. Bucurie.

Roțile au făcut să scapere caldarîmul. Trompeta a sunat din nou. Larma pe care a aprins-o această cometă cu pîlpîiri de altă lume s-a întunecat. Liniștea lătrată de cîinii burgului s-a turtit dintr-o dată, ca belciugul unui lacăt de argint, asemenea unui pocnet de glonț într-un crenel.

ALDA Să stai în preajma ei și să scrii despre insecte și nori. Să lucrezi fiecare cuvînt, să ștergi, să rescrii, să refaci pagina. Să insiști, netezindu-ți complicatele preferințe pînă la performanța albă a unei pastorale...

● Pădure de brad, catedrală a surzilor.

● Arbustul de soi rău amenință cu spinii mult timp după ce s-a uscat.

● Muște argintii, suveici cu mătase — și, iată, bradul scăldat în beteală ca în noaptea de Crăciun.

● Nici o mișcare ! Să-i las impresia acestui harnic păianjen că lungile sale cabluri m-au imobilizat pentru totdeauna.

● Aroganța unui copac vînjos într-o livadă suptă de omizi.

● Ieri cîmpia era lipsită de ambiții. Azi, toate păpădiile ei s-au apucat să facă còpii nereușite după bascul meu de flanelă.

● De-ar avea cuvintele mele precizia acestui țînțar luînd măsura cupolelor nevăzute, a lujerelor încă necrescute !

● Pe-aici prin poiană trebuie să se ascundă și autorul acestor floricele nereușite. Ai grijă, e miop !

● Acest brăduț așteaptă Crăciunul ca să treacă la catolicism.

● Foița, subțire și îngustă, o ții la soare două-trei decenii, o clătești cu roua a treizeci de primăveri, o pudrezi în fiecare noapte cu polenul lunii și stelelor și apoi o lași să se zvînte douăzeci de ani. Aștepți pe urmă nouăzeci și nouă de ani cîte nouă. Va ieși un fluture tot atît de minunat ca și acesta.

● În șanțul poienii, o cutie goală cu acuarele. Așadar, ăsta era secretul !

● Bruegel trebuie să fi avut viziunea *Turnului Babel* privind din iarbă, cu un ochi mic, fantastica cetate care este trunchiul retezat, rămas în picioare, al unui brad — în care putregaiul a rupt creneluri, insectele au săpat galerii, vîntul a depozitat cenuși, iar apele le-au risipit și le-au cimentat în chipuri himerice.

● Dacă ar veni acum un șarpe, ar fi, desigur, impresionat de disciplina teutonă a bastonului meu.

● Două șopîrle : una, ca un mîner de umbrelă ; cea de-a doua, alunecînd întocmai ca gălbenușul unui ou în făina pentru prăjituri.

● — Scumpă floare înzorzonată, nu știu cum să-ți sugerez că linia veșmintelor dumitale, podoabele prea multe, culorile bătătoare la ochi nu se mai poartă. Se preferă azi tăieturile simple, culorile pastelate...

— Nu uitați, domnule, că sînt o biată fată de la țară..., răspunse floarea.

● Ca să crească înalți, li se taie brațele.

...Să insiști. Să nu citești niciodată, nimănui.

ALDOUS Om al aforismelor, așa cum alții sînt oameni ai legii. Transcriu trei dintre producțiile sale :

„Omul bine îmbrăcat, bine îngrijit nu-i un *onest*. Timpul lui se împarte între oglindă și jurnalele de modă. A-ți rade barba zilnic, a-ți lustrui pantofii cu regularitate, a-ți călca pantalonii în fiecare săptămînă și altele mi se par nu numai un costisitor lux (un ras = 6 pagini din Petrarca ; lustruitul pantofilor, zilnic = un Balzac pe lună ; tunsul suplimentar de două ori pe lună = jumătate de volum de Rabelais etc.), dar și o mare oboseală morală. Și, după cheltuiala aceasta nechibzuită de energii, cu care omul înțelept ar putea pava o stradă, se cere încă o cheltuială, mai desfrînată, aceea de a se etala. Individul care reușește să facă impecabil toate oficiile cerute de igienă și modă, în scurtul răstimp al vieții noastre prea împovărate, e un monstru." *(Aforismul 624, c. II)*

„Nu pot gîndi corect dragostea. La optsprezece ani eram convins că a iubi înseamnă altceva decît a asigura speciei perpetuitatea. Atunci, prin erori repetate, am practicat o dragoste fără finalitate, sărbătorită prin miraculoase priviri în catifeaua ochilor, prin atingeri ale mîinilor speriate și cuminți. Cercetam fenomenul cu ochi pe jumătate închiși, refuzînd a recunoaște simplitatea lui.

Astăzi, reconsiderînd înfățișarea lucrurilor și înclinîndu-mă în fața cerințelor riguroase ale naturii, am căzut,

pare-se, în extrema cealaltă : nu mă pot înşela nici măcar o clipă. «Duioşia şi visul din unele seri — îmi zic — nu urmăresc decît să-mi sporească numărul membrilor familiei ! Să fiu neînduplecat !» Comportarea mea este, în consecinţă, aceea a unui fluture faţă de femela sa.

Dar unde este dragostea adevărată, întreagă, veşnică ? Uneori, se pare că o întrevăd. Fluturele din mine, soamă rafinată, ar cunoaşte această dragoste dacă fluturesa lui ar fi fluturoaică adevărată şi, în plus, ar avea oarecare mobilitate sufletească, ar frecventa teatrul, ar asculta pe Purcell, ar citi pe Giambattista Vico şi ar şti să pronunţe corect englezeşte." *(Aforismul 32, c. IV)*

„În fiecare primăvară scriu despre teii înfloriţi. În schimb, începutul toamnei mă îndeamnă să plîng, în fiecare an, frunzele care se ofilesc. După fiecare prînz gîndesc ca un sătul. Lipsa de lîngă soţie mă metamorfozează într-un curtezan focos. Cu un deceniu în urmă, sîngele tînăr îmi îndrepta paşii spre baricade, astăzi caut patul moale şi cafeaua cu lapte cu caimac. Simţurile curate şi bărbăteşti găsesc delicii în simpla respirare a aerului, în răsturnarea pe gît a unui pahar cu vin. Dar mîine, aceste savori îşi vor fi trecut de mult evidenţa. În nările necredincioase, atunci se vor simţi parfumurile raiului şi voi lua calea bisericii, unde, neîndoios, voi declara că regăsesc pe Domnul pe care-l pierdusem pe cînd îl înjuram. Şi, obosit, lumea îmi va părea zgomotoasă. Voi striga : «Prea multă stricăciune ! Tinerii îşi fac de cap ! Unde sînt bravii care au purtat războiul ?» Nopţile îmi vor fi vizitate de vise apocaliptice urmărind pedepsirea omenirii pentru că a călcat în picioare căsătoria şi sărbătorile. Voi posti.

Celor care s-au arătat îngrijoraţi de abuzul meu de medicamente în tinereţe, le voi da satisfacţie, renunţînd cu convingere pînă şi la ceaiul de tei.

De la începutul zilelor mele pînă la mormînt, voi lega fără să ştiu, printr-o fatalitate, aceleaşi inele ale unui lanţ perfect şi voi gîndi cu fiecare pas, cu fiecare vîrstă, acele lucruri care se cuvin să fie gîndite la fiecare pas, la fiecare vîrstă, în limite de mult statornicite de fiul primei maimuţe cugetătoare. Aşadar, de ce să nu elogiez în cele mai frumoase cîntece trecerea mea prin ciclurile

prin care sînt aduşi să călătorească oamenii, culturile, unele evenimente istorice ?

Dacă însă, dimpotrivă, voi întreprinde voiajuri la vîrstă înaintată, mă voi grăbi să întorc cuvinte tari unui impertinent, voi escalada baricade fără să gîfîie cei şaptezeci de ani de atunci — să se cerceteze ficatul, vezica biliară, rinichii, plămînul, să se caute piatra, acul sau otrava care m-au abătut de la orbita răsucită a inelului, pe calea neaşteptată a *consecvenţei, a neschimbării !" (Aforismul 324, c. XVI.)*

ALECU De la ALEXANDRU (vezi numele). Potolit şi cumsecade, ca untdelemnul, ALECU P. Avocat de talent, gospodar mîndru de poziţia lui în societate. Îşi îngrijeşte cu devotament grădina din vecinătatea Bărăţiei, merii lui dau fructe mari şi aromate. Pentru că are trei copii la liceu, Alecu P. este preşedinte al comitetului de părinţi. Portretul lui, aşezat în holul cancelariei, poartă mustăţi albe de notar, lucrate în cretă de cei dintr-a şaptea. ALECU LITERATU Dulcele cetăţean al Bucureştilor de ieri, om politic, maestrul oamenilor politici care au înconjurat fracul lui Brătianu şi Vaida-Voevod în marile împrejurări ale neamului. (Din literatura gazetelor, pare să spună Luchian, cu abilitate şi puţin curaj, poţi face afaceri frumuşele, încercînd marea lovitură aşa cum ai trece dintr-un balconaş de deasupra curţii cu păsări într-un balcon larg, cu deschidere spre Mediterana. De bună seamă că îndemînarea nu e ultima trambulină a evoluţiei !)

ALECTO Fizionomie de lacăt mare, aşezat pe o uşă de magazie.

ALEFTINA Feminitatea ei bolnăvicioasă... O Aleftină revine aproape întotdeauna în portretele lui Modigliani.

ALESIO Deschis ca o plajă însorită, aspru asemenea stîncilor pe care se tîrăsc vegetaţii perfide şi racii purtători de regrete. Curat, lucitor, echilibrat, bărbătesc, distins — o veritabilă emblemă de ev mediu.

ALEX Cărarea din mijlocul capului atîrnă ca o aţă nevăzută ca să-i ţină ridicat nasul. Tipul masculului imberb.

ALEXANDRU Neutral, însă expresiv şi vibrant : Alexandru cel Mare, Alexandru al Serbiei, Alexandru Odobescu. Bărbaţii cu acest nume aspiră către titluri şi situaţii sociale remarcabile. Kogălniceanu, Maiorescu, Hasdeu, Titulescu, Tagore se numeau Alexandru. ALEXANDRINA se botează, în genere, copiii de preot, preoţii, fiii şi fiicele lor, din lipsă de alt nume mai colorat sau tocmai de aceea. SANDU Mic, prost, ipocrit, Sandu P. îşi mănîncă unghiile, doarme mult şi e om de-o desăvîrşită corectitudine. Mai are cinci ani de puşcărie şi va redeveni om ca toţi oamenii, cu insomnii şi nevastă. SANDA Se poate chema oricare fată drăguţă, inteligentă, destinată răsfăţului. ANDI Ori impertinent, ori extrem de plăcut. Întotdeauna ingenios. DRINA Brună, băieţoasă, purtînd culoarea roşu. DIDINA Rotundă, prăfuită, brună şi ea, dar cu trăsături cuminţi, feminine. A se observa că toate purtătoarele acestui nume au o fizionomie care inspiră descompunerea, evocă putregaiurile fine, mucegaiurile cu reacţii olfactive excitante. Univers vecin : periferia, bucătăria, frizeria, Dia (vezi numele).

ALF Consumator de orez, făinuri, sosuri şi idei albe : un bărbat albicios cu regim de lăuză.

ALFONS Regesc şi fonf. „Dacă pruncul pe care-l aştepţi va ieşi tot atît de antipatic pe cît ai onoarea de-a fi dumneata, n-ai decît să-l înăbuşi pe viaţă în celofanul

numelui Alfons." ALPHONSE Închipuiţi-vă că unui individ pe care-l cunoaşteţi i-ar creşte într-o bună zi în spate o cochilie de melc... Închipuiţi-vă ce nenorocită ar fi ziua în care, simţindu-vă în spate sporind îndatoririle şi calcificîndu-se, aţi fi salutat de un cunoscut : „Am onoarea, domnule Alphonse !"

ALGA I. Dacă nu cumva fac o confuzie asemuind-o cu vreo pasăre sau rocă, Alga e un exemplar de un verde intens, mlădios, dezvoltîndu-se în mediu lichid. Într-o asemenea lume, în care comunicarea cu celelalte făpturi ale universului se realizează prin epidermă, prin atingeri mai mult sau mai puţin intense, Alga este eminamente o senzitivă cu înfiorare generalizată, cu vitalitate difuză. II. Alga, cumnata lui Onofrei, suferă de alergie.

ALGERIA Violent exotică, Algeria Panait, arhitect (str. Arienoaiei nr. 2), e o femeie lineară, fără goluri în construcţie. Sistemul de relaţie funcţionează precis, ca macaraua de transportat ciment. Trimisă de întreprindere pe şantierul de la Hunedoara, se lasă cucerită de un actor din localitate şi se culcă cu el a doua zi după sosire. Cîştigătoare la loterie, îşi cumpără motocicletă şi aleargă nebuneşte pe Kiseleff. Interese nemărturisite o alătură unui regizor zaharisit. Căsătoria lor, nu prea liniştită, durează mulţi ani. Algeria este amanta tuturor prietenilor regizorului. Astfel, devine cunoscută, primeşte comenzi pentru proiecte importante etc.

La mai puţin de două săptămîni de la încheierea căsătoriei, Direcţia generală a proiectării descoperă în ea un talent remarcabil, o imaginaţie îndrăzneaţă, o inovatoare.

ALICE Sînt derutat. O albastră amintire îmi readuce în preajmă tipul Alicei — cea planturoasă, senzuală, concentrată numai către iubirile ei. Soţie de inginer, adică femeie spirituală care a cedat cîndva, fascinată,

formulelor scrise mărunt, şi respiră noapte de noapte același aer cu un om care controlează cuptoare Mannheim, manometre de înaltă presiune, turnuri metalice nituite, construcții de canale, metrouri și rachete ; în crizele de melancolie se culcă, arzîndă și mîngîioasă, cu oricare ofițeraș care își mai aduce aminte patru versuri din *Le lac* al lui Lamartine.

O altă Alice, subţire, avea tenul întins, palid, mîna nervoasă, piciorul de copil. Mersul era o zvîcnire de dansatoare mult timp nejucată. Buzele subţiri trădau o voluptuoasă negrăit de ascunsă, de tip cerebral, o deliberată. Femeie din cele pe care ni le-a prezentat nu demult prietenul nostru, domnul Van Eyck.

ALIDA Ah, filmele cu Alida Valli, încîntătorul înger al adolescenței ! Din colțul întunecat al sălii cinematografului gustam, cu delicii amare și spaime divine, plăcerea de a o vedea zburdînd, cîntînd, certîndu-se, sărutîndu-se, mereu altfel, de treizeci de ori. Legam de evoluția ei suferințele pe care nu le cunoșteam încă și plîngeam, așa cum tinerii secolului trecut plîngeau pe paginile lui Werther. Alida era o *familiară,* ca și fata plutonierului de la etajul 8, intrase în conversațiile noastre de cuceritori. Îi atingeam rochia. O salutam. O jigneam, o tutuiam, o necăjeam. În mulțime îi simțeam distinct respirația (numai ea putea avea o respirație atît de parfumată).

Odată, într-o seară, exasperat de lipsa mea de inițiativă, am alergat în urma unui grup de tinere gălăgioase și, ajungîndu-le, am îndrăznit să pun mîna pe umărul Alidei... O colegă a ei m-a dat în lături, chicotind...

Trăsăturile Alidei m-au apropiat de Domnica, în care mi se părea că o descopăr ; ochii Alidei îi sărutam, mai tîrziu, cînd mă despărțeam de Olguța. Alidei i-am desfăcut părul în acea toamnă răsunătoare, de metal, cînd frunzele i se încurcau în revărsarea de flacără neagră ; trupul i l-am cuprins cu brațe neșovăitoare în clipa deznădăjduită a înțelegerii depline. Alida a construit în mine un prototip, un ideal pe care doar oboseala înșelării repetate îl mai șterge, îl mai risipește întrucîtva.

Cinematograful, acest opiu al vremurilor noastre ! Ne inundă ființele cu întunecata lui lumină, care miroase a ulei și scînteie de scurtcircuit, ne populează încăperile sufletești cu fantome. Iubiri fără obiect. Tresărim la închipuiri. Alergăm o viață întreagă să găsim chipul care ne-a fermecat cîndva, timp de două ore. Cinematograful ne învață să ne mulțumim cu clișee proaste de pe originale divine și să iubim exemplare unice, recorduri ale naturii lîngă o iubire peltică, lîngă o nevastă prost dezvoltată.

Apoi beția, beția vulgară a irealității, a curgerii violente prin retină, în sufletul nostru. O carte se primește într-un ritm pe care *noi* îl imprimăm lecturii. O răsfoim, o citim treptat, o lăsăm din mînă ori de cîte ori avem poftă, o înțelegem în măsura în care dorim să o înțelegem. Filmul are însă ritmul său diabolic, terorist, te ține cu ochii deschiși, îți calcă în picioare curiozitatea bine excitată și îți oferă realitatea lui gîfîită nu din goana automobilului, ci a avionului pentru recorduri. Cînd se aprinde lumina și vehiculul te-a lăsat, regreți că, în loc să pășești pe un peron cu covor, trebuie să faci echilibristică pe marginea unei bălți cu orătănii.

Alida, adică feminitate inteligibilă, din neam de fantasme, de care dispun adesea un regizor genial sau semidoct, un director de producție și o armată de meșteșugari.

ALIONA Figurină din lemn. Zburdalnică, vorbăreață, ingenioasă. Măritată cu un încăpățînat, poate face copii îndrăzneți, ingenioși, cu cap de lemn. Cei care au guvernat imperiile au binecuvîntat cerul pentru că familia figurilor de șah a fost, datorită Alionei, inepuizabilă, iar neamul războinicilor nu a amenințat niciodată să se stingă.

ALIPIE Amploiat făcător de minuni. În calendarul ortodox, la 26 nov.

ALISTAR Bărbat exemplar, care își recomandă biografia în scop de asanare a moravurilor. După moarte, poporul recunoscător construiește o fabrică de scobitori căreia îi dă numele ilustrului bărbat. Aici, o dată pe an, se țin praznice cu friptură fibroasă și discursuri, în amintirea venerabilului.

ALLA Picantă poloneză, însemnînd cu o steluță albăstruie drumul meu prin cenușile Poloniei. Ten marmorean, trup elastic tresărind sub rochia de voal, dantură de felină. Blondă acidă, la douăzeci de ani știa foarte bine să dea ochii peste cap. Cînd dansa, se cufunda toată în ritm și în partener, pierzînd adesea, total, relațiile cu lumea. Zburdălnicia ei, prin contrast, foarte potrivită vechilor ziduri medievale, caselor cenușii cu contraforturi, ulițelor misterioase, cărora le împrumuta tocmai atîta sînge, cît să înflăcăreze inima vizitatorului îndrăgostit care devenisem.

Ne-am despărțit în fața casei în care locuise pentru scurtă vreme un alt îndrăgostit de-o poloneză : barbacanul Honoré de Balzac.

ALOIS (De proveniență poloneză, împămîntenit la noi încă din secolul trecut. Îmbracă de minune acea categorie activă de oameni, cu al său du-te-vino de interese, tendințe și apucături.) Din *Istoria Aloisilor* de Lucas Batraccioli :

Alois Filipescu, militant pentru unirea Țărilor Române (1857) ; Alois Xenopol, primul reprezentant al societății „Kaiserul", fabricant de traverse pentru calea ferată (1880) ; Alois-Karl Panaitescu-Verești, om al onoarei în afacerea Ciucaș (1884) ; Alois Xenopol, licențiat al Facultății de litere de la Paris, întemeietorul Societății hipice române (1892) ; Alois-Mihail Sotireanu, zis Brebenel, director general, liberal și apoi conservator și mai apoi iarăși liberal : „A, Eminescu ! A trecut de mult vremea acestui poet dulceag !" ; Alois Panaitescu-Verești-junior, tipograf, apoi director de gazetă. Decedat „în flórea vîrstei de 59 de ani" într-un duel cu

pistolul „în apărarea onórei sale și a familiei întemeiate“ ; Alois Filipescu II, posesor al primului automobil din Craiova, cu care a călcat un bătrîn (1910) ; Alois Franzescu, mareșal al Curții (1916) ; Alois-Gaspar Panaitescu-Verești, medic, descoperitorul vaccinului care-i poartă numele (1918) ; Alois Serafim Dragomirescu, șeful poliției secrete, decorat cu mai multe ordine și medalii, slujitor credincios al maiestății-sale (1922) ; Alois Urdarian, trimis extraordinar al României la Geneva (1935) ; Alois George Filipescu, atașat militar al Micii Înțelegeri la Praga (1937) ; Alois Geman, avocat, apără în procesul Ciulei-Tita Cristescu, reprezintă interesele superioare ale Țării la Berlin, obținînd repatrierea familiei Comnen și instalarea unei rafinării de ulei la Ploiești (1938) ; Alois Mironescu, ministru în guvernul Armand Călinescu : „Limba latină pe care o cîntă românul va fi mijlocul de comunicare al populațiilor pînă în Mesopotamia !“ (1939) etc.

Neamul Aloișilor, inepuizabil în vecii vecilor, activ, neastîmpărat, folosind cu precizie toate ocaziile, toate mijloacele, din prima zi de viață pînă în clipa din urmă, n-a născut pînă astăzi nici un naiv, nici un fior, nici un individ înzestrat cu un tremur al mîinii și inimii, nici un specimen invalid de știința de-a parveni și de suficientă impertinență.

ALUNA Copilă : un fel de Mițura din cărți, năzdrăvană, isteață, delicioasă, o bomboană pe care s-a lipit un colț din punga învelitoare. Adolescentă : spontană, profil de efigie, frunte înaltă, nas obraznic, sîni provocatori, totul fiind, deopotrivă, avîntat și cuminte, neprevăzut și bun. La douăzeci de ani, Aluna e gravă, melancolică, subțire, semn de întrebare în priviri. La treizeci, doamnă amuzantă, are priviri cu înțeles, e vinovată și știe s-o arate uluitor de limpede. Femeie pentru nebunii.

E suficient să scrii un titlu de dicționar despre Aluna pentru ca să te îndrăgostești de puritatea vinovată și șăgalnică a micii coțofene.

AMARA Frumuseţe stranie, trăsături prelungi, pe un fond brun. Mi-o închipui şezînd în faţa oglinzii, cu părul despletit, pieptul tresăltînd printr-o respiraţie scurtă, de fugă şi spaimă. Cîntecul murmurat de buzele ei voluptoase e un lied de Schubert, *Ungeduld* (Nerăbdare).

AMATUNDEI Sfîntul, sau părintele, sau preacuviosul, sau octogenarul, sau dirijabilul Amatundei, serbat de ortodocşi la 16 iunie, dacă foaia mitropoliei nu cumva strecoară erori de tipar.

AMEDEU Băiat netuns, cu alte cuvinte personalitate înclinată către anarhism. De la chică la bombă şi otravă e un pas, spun unii. De la chică la nonconformism general, spun alţii, e un lat de palmă. Cunosc cel puţin cincizeci de oameni geniali pe care-i evocăm cu evlavie şi care locuiau la un pas şi la o palmă de domeniul celor cu chică, nărăvaşi. De ei se sperie doar categoria Treboniu Laurian (vezi numele).

AMERIGO „Numele acestui bărbat, mi se pare, a fost atribuit unei mici întinderi de pămînt de prin părţile Portugaliei pe care a crescut un popor de oameni scunzi, tăcuţi, egoişti, înşurubaţi în prejudecăţi, rozătoare gata să nimicească plantaţiile italice.“ (John Serbaum : *Helicopterul)*

AMINTORE Alcătuire admirabilă de litere, un acord de orgă pe care intră o pedală gravă. Este atît de firesc să întîlneşti poezia de bronz a lui Dante, profunzimea de ocean a gîndirii lui Michelangelo, strălucirea vechilor lutiari, farmecul lui Goldoni, perfecta aşezare a arhitecturii în arhitectura planetei, energia uraniului din versurile d'annunziene — în această Italie în care copiii, ca pretutindeni, fac pipi în pătucurile lor, se scarpină de aceeaşi rujeolă şi tuşesc măgăreşte de aceeaşi universală tuse — se numesc Amintore, Dorabella, Ezio, Loretta.

AMIR „În războiul cu parții, Amir era un simplu bucătar. Abia după mulți ani a devenit ceea ce este astăzi." (Din *Biografiile sadice*, vol. II).

AMOS Tip hidropic. Lichidele corpului său au o nestatornicie obraznică : cînd vorbește, scuipă ; amînă marile întreprinderi pentru că în momentul decisiv trebuie să iasă afară ; în acțiuni dă adesea greș din pricina sîngelui prea grăbit ; transpiră mult, are frecvente scurgeri din nas ; emoția îi produce lacrimi abundente. Se consumă repede. Nehotărît, alunecă în afaceri ; amețit, le ratează. Ocolește înălțimile, bălteşte în preajma multor treburi, de altfel neimportante. Biografie de rîu ajuns în zonă de șesuri.

ANA Brună intens păroasă, cu trăsături aspre, de portret medieval. ANITA Ană trecută de patruzeci de ani, căreia i se aplică un vast program cosmetic, subțiindu-i-se, printre altele, numele. ANUȚA Fată de casă, cuminte, harnică, blîndă, analfabetă. ANUȘCA (citește : Anușco) Înflorată ca o cuvertură. ANETA Aneta Gorea. Deschisese un atelier de pălării într-una din clădirile cu un etaj de pe strada Carol. În vitrină, pe suporturi de lemn, se deschideau pălării mari, de forme și culori vegetale. Păreau explozii de artificii înghețate sub apa vitrinei. Un acid teribil le chinuise în formele acelea îndurerate. Una dintre pălării era galbenă. Semăna cu o farfurie țărănească, din margine însă coborau două panglici late ce se sfîrșeau în coadă de rîndunică. Alături, se afla un fel de con din fetru roz, făcut parcă din zahăr de un cofetar îndrăgostit ; marginile se încheiau cu falsă neglijență într-un nasture uriaș, din metal strălucitor. Dedesubt, acoperite de voalete și buchete de flori artificiale, se aflau alte pălării din postav, mușama glasată, lînă împletită, pluș. Vibra acolo o lume a libertății și a fanteziei, a materialelor familiare și solemne totodată, a rostului și, în același timp, a capriciului.

Priveam odată cu încîntare curioasele astre, cu acea satisfacţie pe care ţi-o procură beţia şi haosul şi, în acelaşi timp, cu dorinţa răutăcioasă de organizare a impresiilor, de stabilire a unor raporturi unice, salvatoare, de calitatea terasantă a înălţării la cer într-un balon picardesc. Şi, cum nu realizam nici cristalizarea dulcei, parcă promisei încîntări, şi nici nu mă puteam lipsi de spectacolul acela captivant, renunţasem de-a mai întreprinde vreo nouă mişcare sufletească şi priveam, paralizat, obiectele vitrinei, aşteptînd un eveniment care să mă scoată din punctul mort al soartei mele fiziologice. Atunci, între pălăriile multicolore a apărut capul Anetei G., turtit, pămîntesc între aştrii de fetru.

O singură clipă a rămas în nemişcare, dar chipul ei s-a lipit de ochii mei pentru totdeauna. De atunci ştiu în ce măsură intervenţia ulterioară a omului în lumea plăsmuirilor lui produce efecte ridicole, cît de imperfectă e fizionomia creatorului în comparaţie cu frumuseţea produsă de mîinile lui.

(Cititorule, ai fost tras încă o dată pe sfoară — vezi şi ADINA —, căci autorul ţi-a vîrît sub ochi o povestire amorţită şi demodată în loc să-ţi desfăşoare pe dinainte, cu erudiţie, mijloacele prin care poţi scăpa de cheltuielile pentru pălăriile soţiei şi iubitei. Dar o observaţie, spre consolare, autorul îţi oferă din toată inima : cînd visezi privind o vitrină, oricît de miraculoasă ar fi, aşteaptă-te să iasă, dintre stelele care-ţi farmecă privirea, chipul neplăcut al patronului care le stăpîneşte şi le vinde cînd îi place.)

ANALUPA Guadelupa, Analupa şi Delfina, aşa trebuie să se numească femeile lui Botticelli.

ANAXAGORA „De ce, pronunţînd numele acesta, îmi pare că-mi inundă urechile mestecatul lipicios al maşinii de tocat carne şi simbolul acestui masacru domestic : cuţitul în formă de cruce ?" (Aldo Brandt : *Sicativele*)

ANCEL Ancel Engelberg, Ancel Fabian, Ancel Ionescu, Ancel Tacîm. Terminaţia se asortează cu regiunea de pe glob. În spaţiul românesc, Ancel se asortează cu diferite nume rurale, şi acestea, la rîndul lor, cu instituţia unde respectivul lucrează. În cazuri de nepotrivire, desfacerea contractului de muncă e obligatorie.

ANCHIDIM Suflet de intelectual dezvoltat prin muguri şi ajuns la stadiul de tubercule. Subpămîntesc.

ANDA Din categoria acelor femei stranii, frumoase, cinstite, care nu-şi înşală niciodată amantul.

ANDALUZIA Exemplar splendid, cu gură de mărgean.

ANDRADA Iubită suavă cu părinţi măcelari. (Desigur că numele e creat de părinţi, care n-au fost lipsiţi de imaginaţie cînd au combinat pe Andrei cu Rada.) În Slatina, exista prin 1943 Doranda, combinaţie dintre Minodora şi Anda.

ANDREI Impresie de curăţenie fizică şi sufletească, de naivitate. Parcă ai în faţă un cristal desăvîrşit. Figură simpatică. Se potriveşte oricărui nume de familie cu care se cuplează mecanic: Andrei Rotaru, Andrei Protopopescu, Andrei Chénier etc. Nu poate desemna progenituri de şoferi, hoţi de buzunare, femei urîte, preşedinţi şi directori, lăptărese, nu se potriveşte persoanelor guşate.

ANDREIANA Locvacee minusculă, cu aripi scurte, insectă gălăgioasă producînd vibraţii violente care se topesc în ureche ca zumzetul unui motor de doi cai-

putere, evident calul-dracului. Dacă insecta ar avea dimensiunile unui elefant, foşnetul aripioarelor s-ar auzi în lună. Andreiana e o activă, o dinamică.

ANDROMACA Nu-mi amintesc dacă Racine i-a pus sau nu în deget inele cu pietre grele şi tăioase... O compoziţie reuşită cere ca pasiunea, dezordonată în stilul ei, să-şi sprijine piciorul pe un vîrf de stîncă şi pe piatra rece şi dură a nestematelor.

ANDROMEDA Solemnă ca arcadele repetate ale celor cincizeci şi două de bătăi de timpan din începutul *Simfoniei I* de Brahms, simplă ca desenul unui copil şi profundă ca peisajul lui Bruegel, complicată ca un aparat electronic de calcul, frumoasă ca o femeiuşcă din Giuleşti şi Tei.

ANITA „În salonul de aşteptare al dentistului era linişte şi cald. Lumina înserării abia mai pîlpîia prin perdelele de muselin. Un domn moţăia în fotoliul înflorat, rezemîndu-şi nasul lung într-un ziar. Alături, un ţăran îngrijit îşi tot netezea părul. Doamna în vîrstă care-şi însoţea fiica, ea însăşi o doamnă remarcabilă, se plictisea. Cu toată oboseala, fiecare făcea mişcări liniştitoare pentru ceilalţi. Lucrurile din încăpere, în schimb, păreau că tresar la fiecare scîrţîit al polizorului de alături.

Şi, în această atmosferă de echilibru ameninţat, de arsenic şi mister, un ţipăt metalic, scurt şi fantastic se aprinse între cele patru ziduri. Domnul care moţăise înlătură electrizat ziarul în care se cuibăriseră, ca moliile, foşnetele, ţăranul îşi zbîrli părul, doamna în vîrstă smulse braţul tinerei sale însoţitoare. În salon se făcu deodată întuneric.

Atunci apăru în uşa cabinetului Anita.

Zîmbea ca după un incendiu localizat, prosteşte.

Dar dintele din faţă, perlă nepreţuită, îi lipsea."

(Bruno Filippettti : *Alcantara şi alte însemnări)*

ANGELLO Marmorean şi fătălău :
Cu vreo cîteva tuleie,
Mă, tu semeni a femeie etc.
(Arghezi)

ANNEMARIE Gotică. Pielea foarte albă, cu spume de săpun cristalizate, gît viguros de înotătoare trădînd tendinţe de posesiune, cu braţe atletice. Insuficienţă intelectuală. Fără Annemarie nu ne-am putea închipui promenadele duminicale de pe Rin.

ANNEKATHRIN Ca Sindetikon, Heautontimoreumenos etc. Apropo : ce-ar fi să puneţi copilului dumneavoastră unul dintre aceste nume ? : Cistellaria, Casina, Asinaria, Mostellaria, Trinnunmus, Aulularia, Vidularia, Luxuria, Inopia, Amphitryon, Pseudolus, Persa, Artotrogus, Diverbia, Transalpinus etc. ? Cum nu aparţineţi nici unui grup literar, aţi avea măcar simpatia urmaşilor Şcolii ardelene.

ANTAR De un exotism feroce. Aşteptai un prieten apropiat să intre pe uşă cu familiaritate, delicateţe şi, sărutînd mîna gospodinei tale, să se bucure de revedere... În locul lui, coboară din automobil un bărbat solemn, cu pieptul încărcat de decoraţii şi păşeşte pe treptele casei cu un mers măreţ, în timp ce, de o parte şi de alta, soldaţi cu catarame strălucitoare desfăşoară şi agită vechi steaguri de luptă, iar o fanfară intonează un marş eroic...

— Ce mai faci, scumpul meu ? îi ieşi în întîmpinare.

— Prietenul meu, mareşalul Foch, spunea în împrejurări critice : „Vreau să preîntîmpin o tactică adversă“... Şi Napoleon Bonaparte era de părere..., îţi răspunde individul.

Trompeţi răsună pretutindeni. Ţi se întinde o mînă grea de inele, te înspăimîntă galoanele. Observi în

preajmă zîmbetul unui aghiotant. În aer, miresme de crini...

Şi gospodina ta e în capotul decolorat...

Şi copilul tău e pe oala de noapte...

ANTON Propagandist al unei secte falimentare, venea uneori în casa noastră din Calea Domnească şi, găsind un moment de bună dispoziţie generală, se aşeza pe un scaun, în sufragerie. Netezindu-şi părul cu cărare pe mijloc începea :

— Domnului nu îi sînt indiferente căile prin care ajungem la el... căci toţi ne îndreptăm către împărăţia lui ca nişte şobolani către slănină, de aceea ne arată prin cuvîntul său sfînt pe unde să mergem spre a ajunge mai repede...

— Asta aşa e ! aproba mama, care n-a contrazis niciodată pe nimeni. Dovadă e *Biblia.*

Apoi continua să aşeze masa.

— Dar cunoscut e de toţi că fariseii şi cărturarii, depărtîndu-se de la adevăr, au înţeles altfel lucrurile decît voia Domnul..., observa Anton, împăturindu-şi domol batista şi aşezînd-o la piept, în buzunarul puţin descusut.

Tata, iubitor al logicii, îşi scotea nasul din paginile *Universului,* unde tocmai găsise un anunţ amuzant, şi intervenea :

— Vezi că te încurci, domnu' Anton ? Dumneata pleci de la o premisă falsă, de la o prejudecată, aceea că fariseii se depărtează din capul locului de adresă, de adevăr. Îţi este uşor apoi să deduci că ceea ce spun ei e fals. Dar, dacă stai să te gîndeşti...

— Domnule căpitan..., suspina neclintitul Anton, făcînd o figură plîngăreaţă ca aceea a lui Iisus încoronat cu spini.

— Apoi, să-ţi spun drept, continua tata, pe mine mă plictisesc de moarte problemele astea care te preocupă pe dumneata. Esenţialul este că pînă la urmă toţi ne ducem *acolo...* Cel puţin să facem bine ceea ce ne-am propus. Că ajungem sau nu la Domnul, cum i-o fi zicînd, e povestea cu Janeta tunsă...

— Vai, să nu supărați pe Dumnezeul cel adevărat! spunea cotoiul, ofensat în convingerile sale.

— Ia, poftim, niște brînză cu pîine, domnu' Anton, intervenea mama, îngrijată pentru buna dispoziție care se evapora. Eu gîndesc că sînt lucruri ce nu pot fi discutate nici la masă, nici în pat, nici în lume și care, poate, nici nu trebuie gîndite. Așa-i că e gustoasă? Și nu e sărată ca cea de săptămîna trecută. Uite, ia șervetul de colo, e curat...

Domnul Anton, care aștepta sfîrșitul lumii și trudea din greu printre păgîni pentru a sădi sămînța Domnului în suflete de piatră, mușca cu poftă din tartina cu brînză și unt, își ștergea colțul gurii și, ca să fie împăcat pentru hrana păgînească pe care o savura, șoptea ca pentru sine: „Dați Cezarului ce este al..." apoi ridica ochii în tavan și relua, cu aceeași răbdare de înger de totdeauna:

— Domnul a zis: „Te voi striga și mă vei cunoaște!" Asta înseamnă că gîndul lui rodește în fiecare dintre noi. Să-l ajutăm să rodească!

— Ei, și dumneata! se enerva tata. Mă omori cu aceleași și aceleași cuvinte fără sens! Dar înțelege odată, omul lui Dumnezeu, că eu am un punct de vedere *în afara Bibliei* dumitale!

Și bătea cu palma în masă. Solnița în chip de olandeză se răsturna.

— Cum credeți, spunea cu o blîndețe speriată domnu' Anton. Oile Domnului...

— Și apoi, capacitatea de a gîndi, de a iubi, de a huli, mă înțelegi, de a surpa credința este sădită în mine de la început, e un dat al existenței mele, înțelegînd în asta și limitele. Fii sigur că nu gîndesc ceea ce din comandamente superioare, divine sau de alt fel, nu este util. Poftim: dacă Dumnezeu mi-a dat putința să calc strîmb, o fac, e o îngăduință ce se cere onorată. În bunătatea imensă pe care i-o atribuim, pentru un asemenea fleac nu se poate necăji pe noi. Dar, uite că m-ai antrenat și pe mine în lumea dumitale de probleme irezonabile, de probleme care nu ne lasă să mîncăm o bucată de brînză în liniște.

Spunînd acestea, tata reintra în lectura ziarului, tușind nervos.

Domnul Anton s-ar fi căzut să se aprindă, să se enerveze, să se agite. O făptură care se sprijină numai pe un pilon, odată atinsă clădirea și clătinată, se alarmează, ia măsuri de consolidare. Te-ai fi așteptat ca Anton să replice violent.

Stătea liniștit cu mîinile frumoase pe fața de masă, lua din tartinele pe care mama i le punea în față, își netezea haina groasă, bine periată.

— Doamnă, untul e de la Spineanu ? întreba cu vocea lui de eunuc. Cu cît l-ați luat ?

Făcea apoi cîteva aprecieri asupra prețurilor, trecea la noutățile din oraș și deodată se ridica :

— Dumnezeu să ne binecuvînteze ! Sînt așteptat și la madam' Barbescu. Mi-a spus să viu negreșit : „Domnule Anton, oricît de tîrziu, vino să-mi vorbești cum numai dumneata știi. Cuvîntul dumitale mă liniștește"... Doamna Barbescu e pe calea care duce la mîntuire...

Tata îi urmărea prin fereastră mersul tacticos, mișcările domoale cu care închidea poarta :

— Dracu' să te pieptene, om fără nervi !

Apoi trecea să citească articolul despre neologisme al lui Pisani.

ANTUSA și Agatonic (vezi numele), în *Calendarul Mitropoliei Ungro-Vlahiei, 1960*. Cu anatomie lătăreață, înrudită cu albia de rufe. Piciorul gros și plin, pasul mare, soldățesc. Poartă albastru și e neîndemînatică. Iubește în taină. Fiica pămîntului.

ANUNCIATA „Privesc pantofii de lac. Ce bine seamănă cu două castane coapte ! Fundele de piele sînt amuzante. Titlul cărții mototolite în plasa de cumpărături ? Nu-l descifrez. Ce interesant : în plasă sînt îngrămădite mai multe obiecte. Noutăți ! Poate vechituri ! Ce se poate transporta la ora asta de seară, alături de o carte mototolită căreia nu-i disting titlul ? Uite un ceas

deşteptător! Ceasurile deşteptătoare ale copilăriei mele aveau pe cadran o locomotivă teribilă. Da, aceea e o cutie de săpun! Şi pastă de dinţi „Crystal“! Lumea consumă, cumpără, munceşte... Sînt pe lume oameni care nu muncesc. Dar cumpără şi ei... Nu: cumpără, în general, servitorii lor. Omul care n-are satisfacţia cumpărăturii e un cretin. Depinde ce cumperi. Unul leşină cînd îşi alege o carte, altul cînd îşi ia o cravată. Un general şi-a cumpărat un cavou. Un băiat şi-a dat toţi banii pe-o muzicuţă.

O oprire. Tramvaiul ne zgîlţîie. Plasa cu tulburătoarele cumpărături se clatină. A, ce toarte frumoase! Ce-ar fi să înnumăr firele din care e confecţionată? Mai bine golurile:... două, trei, şase, optsprezece... Pantoful acela n-are nici douăzeci de grame. Dar plasa trebuie să fie grea. Cîte goluri are? Şaizeci, şaizeci şi una... La şaizeci şi trei, plasa se smulse brusc. Pantofii semănînd cu două castane coapte se îndreptară spre ieşire. Dispărură.

Ridicai ochii. În grupul de oameni care coborîseră şi se aflau acum în staţie, văzui încă o dată, pentru o clipă, plasa cu cartea mototolită, marginea unui fulgarin, apoi toartele poleite ale plasei cu şaizeci şi trei de goluri.

Şi, lucru extraordinar: de toartă era ataşată o femeie, şi femeia era frumoasă, şi în partea stîngă a gîtului avea o aluniţă. Şi tramvaiul pornise...“ (Alcina Settembini: *Moneda*)

APELIE „La 31 octombrie îi serbăm pe Apelie, Stahie şi Narcis. Dacă la praznic vine şi Mateescu, poate aranjăm plasarea Domnicăi la Alimentara, iar la anul pe vremea asta îl facem casier, tot acolo, şi pe Hariton. Sărbătorile, nunţile, cumetriile sînt cele mai avantajoase birouri de plasare ale familiei noastre de mucenici.“

APOLINARIE Apolinarie Bunescu, str. Pomenirii 15, Bucureşti. (Ct.)

APOLONIU În urma unui tratament îndelungat cu bismut și antimoniu, orice Apollo devine un Apoloniu.

APOSTOL Curat, cu fizionomie lucitoare în care bat parcă reflectoare de teatru, Apostol făcea parte din acea categorie de oameni sortiți să fie întreaga lor viață învățători. Dacă înainte de a-l întîlni ai vrut să bei și să petreci, cunoscîndu-l, ai și părăsit acest gînd murdar ; dacă ți-a fost sufletul la furt și înșelăciune, mărturisindu-i, te-ai curățat și ai reintrat pe calea cea bună ; dacă trupul s-a înfrigurat după plăceri vinovate, iar sufletul ți-a zburat în întîmpinarea desfătărilor, destăinuindu-te, te-a sfătuit și ți-a dat spre mîntuire pe propria-i soră de nevastă și trăiești cu sluta de douăzeci de ani, de bună seamă, blestemîndu-ți zilele." (Marcel Rodope : *Construcții cu conjunctivul*)

APRILIA Violetă, violetă... Un cer pîlpîind, îndată după apusul soarelui. O cernere măruntă de cenuși pe fereastră și perdele. Un vîrf de pană, parcă rază, traversînd camera înserării. O lacrimă de tristețe inundînd suprafața paginii pe care tocmai murise un cuvînt. Un violet subțire, răsfrînt într-un labirint de prisme și efecte. O singură culoare, ca un suflet lichefiat.

APRILIANA Pesmet napolitan cumpărat de un unchi și dăruit în schimbul unei poezioare ; îndelung sfărîmat în dinți. Un deget arătînd o fetiță palidă și plîngăreață, care făcea același lucru. O mașină Citröen trecînd prin fața casei. „Copiii care au cules dude se vor îmbolnăvi !" În aer, un parfum de floare putredă și ecourile tulburătoare ale retragerii cu torțe...

ARAM Ca o ramură de brad pe care a căzut zăpadă ușoară, spumoasă și praful unei lumini duminicale.

ARAMIS Minunatele isprăvi ale lui Aramis : bătea toată ziua darabana, urca pe casă urmat de o ceată de copii gălăgioşi, bombarda de acolo grădina vecină, culcînd la pămînt fasolea şi roşiile domnului Diaconescu, tinichigiul, fugărea apoi cu cetele de cavalerie găinile şi curcanii, găsea pricină ştirului ca să-l poată chema în duel şi să-l decapiteze, cucerea inima Soniei, din casa căreia ieşea către ora înserării, provoca adevărate scandaluri, chiuia, înjura, apoi, trecînd în domeniul vecin, tăia, pîrjolea, se purta fără inimă faţă de toate de pe lumea asta... Cînd luna urca pe cerul de opal, se sfătuia cu tovarăşii săi — tot atît de aprigi ca şi el — pe cine să mai înjunghie, pe cine să trădeze, ce pedepse să dea supuşilor celor două provincii pe care le stăpînea, ce lupte să susţină, cu cine să se sfădească. Pe la zece şi jumătate, maică-sa, spălătoreasa, îl bătea zdravăn, ca la cazarmă. La catalog, Aramis era strigat Nicolae G. Alexandru.

ARCADIE Evident, de la *arcadă.* „Ochii, nasul, gura, bărbia, gîtul urmează o linie arcuită, trasă în lume de un duh al servilităţii. Şi, cum trăim într-o lume în care, de la naştere pînă la sfîrşitul vieţii, trebuie să ne plecăm fruntea în faţa Datoriei, Credinţei, Viitorului, toţi ne şlefuim chipul pe nebăgate de seamă în aşa fel încît, de la o vreme, începem să semănăm unul cu celălalt ca şi cum am fi venit dintr-un ţinut îndepărtat, cu climă uniformizantă. Idealul monarhului de tip medieval era ca toţi locuitorii cetăţii să fie Arcadie." (Nicolae Iorda : *Por şi Porfirie)*

ARCAŞA (de la Arcadie). Din arcul bolţii atîrnă o sfoară de Manilla, fibroasă, mirosind a gaz.

ARCHIBALD Din categoria marilor bîlbîiţi. Defecţiunea e bine corectată de discursuri, confidenţe, anecdote debitate cu oarecare farmec, de la înălţimea unei funcţii onorabile în Ministerul Domeniilor. La bătrîneţe,

gura slăbeşte, proteza cade. Ca supraveghetor de materiale într-o întreprindere bucureşteană, defectul apare foarte supărător şi omul „nu mai corespunde".

AREFFA Pisică albă, răutăcioasă. Femeie albă, vorbăreaţă. Soţie : palidă, risipitoare. Funcţionară : neştiută, neglijentă. Activistă : necombativă, lipsită de vigilenţă. Mamă : subalimentată, toată ziua strigîndu-şi copiii. Bătrînă : albă, rece, maiestuoasă, însă guralivă, purtînd de mînă o nepoţică răutăcioasă, albă, răzgîiată ca o pisică. Decedată : monument de marmură albă, severă, tăcută, tăcută...

ARES Ca un teren de tenis, corect, bine nivelat, curat, uşor stropit cu apă, umbrit de perdeaua unor salcîmi — ideal mult visat de cei ce trăiesc în prundişuri.

ARHIMONA Abajur din dantelă neagră. „Arhimona David, fruntaşă în producţie la întreprinderea Tricotajul roşu din Capitală." (Ziarele)

ARIE Arie P. Coarda — Sol.

ARIOH „Domnule Arioh, vă invit să înfiinţăm împreună un trib de neamuri suspecte din toate punctele de vedere." (Diocleţian)

ARISTENE Merge mîndru şi drept ca un soldat. Dar trupul firav îi e ţinut de speteze de zmeu, ascunse sub bretele.

ARISTIDE Sticlos, neted şi steril ca o stalactită. În genere, criminal de tip lombrozian. ARISTIDE G. : cîntă la chitară şi ştie numeroase anecdote piperate. ARIS-

TIDE ST : angrosist, afaceri remarcabile în timpul războiului. Fata lui mai mare, poreclită de băieţii de la liceu „Pelicanul sau Babiţa", poartă ochii pe sus pentru că ştie să cînte la pian valsul lui Ivanovici. ARISTIDE CRUDU : subţiratic, cu faţa smeadă şi trăsăturile ascuţite. Nasul lung îl împiedică să vorbească articulat. Îşi suplineşte funcţiunea prin gesturi deschise, iuţi, inegale. Trăit printre străini, dispreţuieşte liniştea, confortul. Doarme pe unde poate, evită şi acuză tot ceea ce este burghez, înţelegînd prin asta somnul adînc început devreme, plimbarea pe bulevard, îmbrăcămintea decentă, cafeaua cu lapte, tunsul la timp. Plătit cu o ţuică şi o cravată nouă, suspectează cu abilitate oamenii cumsecade, pălmuieşte pe curtezanii incomozi, mărturiseşte în procesele dintre proprietari şi chiriaşi. Mai tîrziu, simţul său de orientare îl îndeamnă la acte spectaculoase : o dată loveşte în cap, cu o ulucă, pe participanţii la o adunare de club a partidului advers, altă dată înjunghie pe la spate, în zi de alegeri, pe unul dintre fruntaşii opoziţiei şi, cînd stăpînii săi vin la putere, după alte fapte de bravură, Aristide este numit secretar al prefectului. (A locuit o vreme într-un palat la Şosea. Pe cartea de vizită de sub sonerie se putea citi : Aristide CRUDU, director general.) ARISTIDE M. : trecea, cu gulerul ridicat, cu mîinile înfundate în buzunare, înceţoşat de gînduri stranii, pe la poarta Anişoarei. Mama mi-l arăta prin fereastră, însoţindu-l din ochi cu o temere ascunsă. Cînd umbra lui ocolea colţul străzii, mama povestea cum, copil fiind, Aristide scosese briceagul şi ucisese un tovarăş de joacă. „E criminal !" — conchidea ea. „Criminalul !" şopteam noi îngroziţi. Avea ochi nespus de trişti. Înălţimea lui nefirească îl făcea să semene cu o scară. Paloarea chipului înlătura orice idee de brutalitate. Era expresia durerii înnăscute, a resemnării în nenorocire. O anume cută adîncă dintre sprîncene spunea că acest om este un suferind de boala singurătăţii.

Anişoara nu-l iubise niciodată. Îl luase dintr-un capriciu de fată jucăuşă şi-l lăsase dintr-o experienţă scurtă de femeie deşteptată.

Într-o seară, Aristide s-a oprit visător să întrebe dacă n-o văzusem... În ochi îi străluceau lumini umede. Aş

fi vrut să-i rețin mîna, să-i alung îngîndurarea, să-i vorbesc. Dar era în privirea lui cețoasă o tristețe iremediabilă, veche, de nevindecat...

Din *Universul* : „Știri din toată țara. Tîrgoviște : În urma unor neînțelegeri, dl. Aristide M., funcționar, se despărțise de mai mult timp de soția lui, doamna Anișoara M., care-i era, de altfel, vară primară. Domnul M. n-a renunțat însă la gîndul de a-și reface căminul distrus. După discuții și încercări nereușite, soții au încetat să-și mai vorbească. Atunci dl. M. a rugat pe un cunoscut, prieten al familiei, să mijlocească o întîlnire în casa părinților săi. Anișoara M. s-a dus ieri dimineață la locul întîlnirii, hotărîtă să pună capăt oricăror legături și să stabilească divorțul. Acolo, domnul Aristide M. i-a adresat cuvinte jignitoare, a proferat amenințări și, văzînd că nu poate îndupleca hotărîrea fostei sale soții, a scos din buzunar un Browning procurat de la firma locală Listuzzi, spunînd : «Nu ne vom despărți niciodată. Dacă nu înțelegi să fii alături de mine toată viața, vei fi cu mine de-a lungul morții. (Așa a zis.) Vom fi fericiți !»

Zadarnic a fost strigătul tinerei doamne după ajutor. Dl. M. a ridicat revolverul și a tras. Din fericire, glontele a pătruns în umărul stîng fără să atingă inima. Victima, dîndu-și seama că lovitura se poate repeta, a jucat cu perfectă pricepere scena morții sale. Dl. M., disperat de necugetatul său gest, fericit de fericirea promisă, și-a tras atunci un glonte în cerul gurii, căzînd mort.

Sleită de puteri, doamna Anișoara M. s-a ridicat totuși, cerînd ajutorul vecinilor. Transportată la spital, victima este în afara oricărui pericol. Nenorocita întîmplare a impresionat profund sufletul zecilor de tîrgovișteni care au cunoscut îndeaproape pe ambii eroi ai dramei.

Cu efectuarea anchetei a fost însărcinat dl. comisar Milică Georgescu, de la circa a III-a."

ARISTIȚA I. Zahăr tos risipit pe parchet și care scîrție sub tălpi. II. ARISTIZZA ROMANESCU.

ARISTOCLE şi Agripina, în *Calendarul ortodox* la 23 iunie. Aniversarea îmi aminteşte următorul episod :

BULION

Îngrozitoare călătorie ! Am coborît cîteva trepte în sala de sticlă şi m-a întîmpinat un miros acru şi stătut de mucegaiuri trecute prin aburi fierbinţi. Am fost invitat de o tînără vestală îmbrăcată în alb să o însoţesc de-a lungul culoarelor nesfîrşite, podite cu dale.

— Urmează-mă fără temeri, şi nu mă întreba nimic. Vei înăbuşi orice surpriză şi vei da ascultare numai călăuzei tale !

— Rău îmi pare, stimată domnişoară, am încetat de mult să caut plăcerile metafizice ; cît priveşte incursiunea lui Dante, ea mă lasă rece. Aş prefera să mă opresc la un chioşc cu răcoritoare, să fac în tihnă o ţigară.

— Aici eşti în împărăţia unor legi necruţătoare şi îţi este interzis popasul. Fii amabil şi pregăteşte-te ! Reîmprospătează-ţi dorinţa de a cunoaşte. Femeile pe care ţi le voi prezenta sînt lipsite de frumuseţe, iar bărbaţii fioroşi.

— Nu zău ? !

— Şi te mai rog să-ţi scoţi carnetul şi să notezi, ca un ziarist adevărat, ce ţi se pare interesant în lumea în care te voi introduce acum.

Scosei maşinal din buzunar carnetul de însemnări şi, oprindu-mă o clipă în faţa unui malaxor nichelat, expresie a civilizaţiei, notai în văzul drăguţei mele călăuze : „Trecut Acheronul. În faţă, ca nişte cutii de bomboane, cercurile infernului. Categorii : Desfrînaţii, Lacomii, Nenorociţii care n-au fost niciodată vii, Zgîrciţii şi Risipitorii, Mînioşii, Epicurienii..."

— Să nu glumim, interveni vestala care citise peste umărul meu însemnările, şi să ne facem datoria...

Dar eu notai, în continuare :

— „Tiranii, Sinucigaşii, Nelegiuiţii, Sodomiţii, Pezevenghii, Falsificatorii, Alchimiştii..."

Călăuza traversă un culoar, trăgîndu-mă după ea, hotărîtă să-şi impună pînă la sfîrşit voinţa. Notez : raze de soare filtrate prin ferestre înalte. Femei albe, cu

brațe frumoase. Rafturi, borcane. Univers al sticlei chinuite. Retorte, țevărie — felurită și fantastică.

— Aici trăiesc și se înmulțesc semințiile cele mai de jos ale universului — spuse deodată buna mea călăuză (care continua să mă tragă cu vioiciune de haină).

— Citeam undeva că...

— Citește mai bine ce scrie pe aceste etichete...

Iată sub un capac transparent o delicată rețea de tulpini scămoase și, mai încolo, o pîslă verzuie, umedă, sclipitoare. Sub un pahar, semințe de mei năpădite de mustăți.

— Culturi microbiene...

Nu mă putui abține și dădui frîu imaginației, pe care o port întotdeauna cu mine, în orice împrejurare :

— A, părinții acestui microb au fost persoane mult călătorite. Ultimul domiciliu : nasul borcănat al unui șofer ! A fost suficient un strănut, ca un imperativ răstit, și a ajuns una cu trupul nevăzut al vîntului... L-ați cules din aer, nu ?

— Firește...

— E ceva să te știi fiul unuia care a trăit cei mai frumoși ani — pardon, cele mai gingașe ore, în sîngele unui viceamiral... Tipul are și cîțiva frați...

— În condiții prielnice, printr-o diviziune uimitoare, specia se înmulțește fantastic...

— Cunosc problema...

— Atunci, să trecem în sala mare a incubatoarelor...

— De fapt, nu mă îndoiesc că și viitorul acestor progenituri va fi măreț..., continuai. Omenirea e cuprinsă din timp în timp de admirabile epidemii...

— Cum vorbești !...

— Decisive... Și totuși, ce viață și asta : să trăiești azi în intestinele unei milionare, mîine în creierul unui papuaș, și să nu faci puțină distincție... Poate că sînt microbi care preferă un anume mediu, de pildă limfa saturată de titluri a unui bibliotecar... Cînd mă gîndesc mai bine, găsesc că aerul pe care-l respirăm este tot atît de propriu ca acel lichid de care vorbeam. Nu vezi, amabilă domnișoară, că atmosfera planetei e o băltoacă avînd în soluție toate substanțele necesare vieții noastre de microbi ?...

— N-am diplomă de filozof... Sînt doar o cercetătoare la începutul carierei....

— Îmi pare rău... După cum ai observat și dumneata, respirăm același aer...

Ne oprirăm în fața unor mari ceainice sub presiune. Aici, după alte operațiuni pe care nu mă angajez să le descriu, se selecționează și se macerează culturile.

— Avem în față un viitor vaccin. Culturile sînt realizate în bulion glucozat 2‰, încubate la 37° timp de 30 de zile, pentru stafilococ...

— Bacil piocianic nu aveți, vă rog ?...

— Avem, desigur... Dar ai notat procesul ?

De fapt eu urmăream lumea mea, pentru că, zău, nu e nimic de pipăit și de văzut într-un laborator de seruri și vaccinuri, iar călăuza, în loc să mă afunde în necunoscut, îmi arăta prozaic niște borcane cu materii indiferente. Ba, ținea cu tot dinadinsul să mă tragă adesea de guler din visarea în care alunecam.

— Ai vorbit despre femei urîte... Nu mi le arăți ?

— Este singura noastră figură de stil. Urîte sînt culturile cu miros greu, înțepător.

Decepție. Femeia asta tînără n-are fantezie. Mă așteptam din partea ei să-mi vorbească cu entuziasm despre frumoasele steluțe ale bolilor tropicale, despre războinicii cuirasați ai lui Koch. N-avea decît să fie umanitaristă și să militeze în războiul contra lor, dar...

Încercai terenul :

— Aveți sentimente alese, stranii, rafinate, voi, cei ce lucrați în laboratoare. O seară de dragoste între borcanele astea în care sînt închise decenii de suferință, oceane de moarte, trebuie să fie sublimă...

— Mie începe să-mi pară gazetăria simplă pălăvrăgeală. Scuză-mi aprecierea...

— Cea mai frumoasă impresie din ultimii ani mi-a fost oferită de doi foarte tineri îndrăgostiți care se sărutau, iarna trecută, într-un cimitir.

— Aici avem trei borcane cu bacilul febrei tifoide...

— Dacă am fi scriitori, am spune că avem în față expresia sintetică a unor biografii dramatice. De ce boală sufereau oare contemporanii *Logodnicilor* lui Manzoni ?

Epidemia..., epidemia... Am găsit : Epidemia, scris cu majusculă.

— Nu înţeleg nimic. Îmi face impresia că trăim în două medii diferite.

— În două culturi diferite, domnişoară ! Mă gîndesc la Epidemia ca la un nume. De ce oare n-am da oamenilor numele unor microbi ? Fără nici o răutate ! De vreme ce microbii, aşa cum spuneau cărţile răsfoite azi-noapte (de la profesorul Nicolau citire), sînt prieteni ai omului, aşa cum sînt şi duşmanii lui, de ce n-am evidenţia prezenţa lor în viaţă ? O statuie este un memento public. Numele oamenilor, la fel ; au avantajul în plus că pot circula. În fiecare zi dăm bună ziua lui Demostene, strigăm *ave* lui Cezar, tremurăm o clipă de emoţie în faţa unui Ştefan sau Alexandru.

— E prea amestecat...

— Nu e de loc...

— Bulionul...

— Îmi pare rău că nu mă urmăreşti, domnişoară. Ziceam că ar fi interesant... Numele unor oameni ne-ar aminti de prăpădul epidemiilor însemnate de cronicari în ceasloavele lor, ne-ar fi măsură a libertăţii, dobîndite prin ştiinţă, faţă de moarte. Unele nume de microbi sînt chiar expresive. De pildă, bacilul Piocianic, despre care am amintit. Sau : tînărul Strepto... Strepto Zamfirescu.

— Aici este hala de fiolaj...

— Uite poezia ! Am în mînă esenţa vieţii ! *Vivat !* Cu ce este, mă rog, mai prejos ca intensitate a vieţii acest flacon de cristal decît oul barbian, „palat de nuntă şi cavou“ ? De-ar fi avut posibilitatea să vadă aşa ceva, Goethe şi-ar fi revizuit substanţial capodopera. Să discutăm despre nemurire cu un flacon de vaccin în mînă !

— Călătoria noastră prin secţiile Institutului de seruri şi vaccinuri „Dr. Cantacuzino“ s-a terminat. Îţi mulţumesc, domnule ziarist, pentru atenţia cu care m-ai ascultat.

Tînăra fecioară vru să plece. O oprii printr-o mişcare scurtă a mîinii. Nu trebuia să plece. Femeia aceasta tînără trebuia salvată. În infernul acesta alb, Dante că-

lătorul se cuvenea să scoată la liman pe Vergiliu sărăcit sufletește.

— Maestre, spusei, adică scumpă domnișoară, rămîi o clipă ! Spune-mi în ce borcan ai închis gluma, jocul, poezia ?! Mărturisesc că mă interesezi într-o măsură mai mare decît milioanele de vietăți foșnind tăcut sub cristalul marmitelor. Poate gîndesc greșit. Dar ascultă-mă : eu văd în fiecare meserie fantasticul zilei obișnuite, splendida semnificație care leagă eforturile umane de ieri cu cele de mîine. În munca dumitale disting idei care entuziasmează. Să nu amintesc decît de tulburătoarea încleștare a cohortelor de bacili folositori cu cei ucigași, de admirabilele, nebiruitele rețele de suliți și armuri ce amintesc *Bătălia de la Lepanto* a lui Vasari sau acea *Bătălie a lui Alexandru* de Altdorfer. Cenușiul unui mediu saturat de mucegaiuri îmi evocă toate bătăliile istoriei. Nu ți-aș pretinde să descoperi acum lumea, dar te-aș îndemna să trăiești cu frenezie noutatea niciodată stinsă a peisajului microscopic. După ce privești o zi întreagă cîmpurile fertile ale morții, sub lupa rece a aparatului, după ce ai respirat ore în șir alături de Ciumă și Holeră, trebuie să te simți omul cel mai puternic și cel mai fericit de pe pămînt, pentru că ai putința de a reedita și sărbători din nou Geneza. Creierul dumitale ar putea fi un autor fecund de cosmogonii. Ar putea, dînd frîu liber fanteziei, să cînte în versuri încrederea în viață, în neobosita ei putere de a se reînnoi, măreția luptei și efortului, noblețea distingerii folositorului de urît și păgubitor... Gîndesc acum la o poezie vastă, dedicată vieții, dar nu uit poezia de talie suplă, mîngîietoare, a clipei de neîncredere și amărăciune. Dumneata ar trebui să duci acasă, în familia și cartierul în care locuiești, oamenilor cu care conviețuiești, polenul unor sensuri adînci, tulburătoare. Te-aș întreba acum, ca să nu te mai rețin, de ce nu cauți poezia, de ce nu tresari ?...

— La salariul meu, domnule, nu văd ce pretenții poți avea... Sînt mulțumită că mă spăl bine pe mîini și că nu duc acasă, la vremea prînzului, vreo boală necunoscută... Asta e, la revedere...

Într-un fel, i-am dat dreptate. Ce să-i pretinzi acestei fete decît să-şi supravegheze cu străşnicie lighioanele geometrice, vietăţile înfiolate ?

O ultimă încercare însă tot am mai făcut. I-am trimis cercetătoarei un plic cu notiţele mele poetice, din care nu lipsea o listă cu caracterizări şi nume, după cum se va vedea mai jos :

„Am urmărit ideea că bolile poartă nume destul de expresive. Cum injecţiile cu vaccinuri multipotente, drogurile miraculoase cuceresc, cu fiecare zi, poziţii întinse din continentul suferinţei, al bolii, al Morţii, propun să cucerim şi noi, din tezaurul onomastic al Patologiei, nume de suferinţe şi afecţiuni. Cu alte cuvinte, să le cerem înapoi bolilor numele frumoase pe care nu le merită. Să facem astfel, ca numele lor cumplite să nu ne mai înspăimînte. Îmi permit să anticipez, să visez :

Colita — fata vag îmbujorată, cu ochii verzi, reci.

Rujeola — femeia echilibrată, frumoasă, monumentală.

Afta — mirosind a cîmp înflorit.

Sarcopt — diplomat la Paris, om sever, jurisconsult.

Scarlatina — prietenoasă. Poartă rochii scurte, ca să i se vadă pulpele apetisante.

Flebita — nobilă, distinsă, tunsă scurt.

Tetanos — grec deştept, pletoric, magnific.

Cutana — soră cu Oana, Dana, Marie-Jeanna.

Nephrite — gingaşă, pepită.

Gita şi Laringita — prietene devotate, sentimentale.

Glaucom — băiat economicos, puţin prea închis.

Hernia — activistă în Comitetul Internaţional.

Dentoza — face abuz de bijuterii şi catifea.

Otita — „Fetiţa noastră nu merge azi la şcoală ?"

Otita, răsfăţată, suavă, răspunde : „Mi-e lene..."

Krampa — Krampa Filipescu.

Polyphus — domn sexagenar, posesor al unui Fiat antediluvian, cu trîmbiţă.

Const. Ypatia — avocat.

Exema — tanti Exema face prăjituri delicioase.

Platfuss — (nume de familie) : Hermann Platfuss.

Peritonita — brună vorbăreaţă, suflet credincios.

Spasma — Coana Spasma de la Doiceşti.

Maldemer — „*L-am cunoscut. Maldemer Istrătescu era cel mai bun mitralior în companie.*"
Migrena— *calități de regină, suflet de artistă. Căsătorită cu un brutar. Prescurtat : Migri.*
Fibrom — *înrudit cu Chilom, avea același chip cerat și aceeași mustăcioară blondă...*
Hemo Raggia — *călător italian în țările danubiene în 1864.*
Alergia și Astenia — *mignone, tăioase, spirituale.*
Hemoroidus — „*Treci pe la Hemoroidus Georgescu și convinge-l să renunțe. Afacerea nu e pentru el !*"
Malaria — *Numele ei este impresionant. Mariile, Malariile, Anele sînt femei desăvîrșite !*
Hepatita — *ca și Ftatatita lui Bernard Shaw.*
Catalepsia — *indecisă, foarte bogată. Înainte de a împlini 50 de ani se hotărăște să facă o călătorie în Scandinavia. Se îndrăgostește de unul dintre bărbații familiei Krupp și începe o a doua viață.*
Cistita — *femeie foarte activă.*
Oreion — „*Băiatul ăsta are inimă generoasă, dar prea e neajutorat, prea e tofolog.*"
Enterita — *pasională. Una, Enterita Panaitescu, trece drept cea mai rafinată amantă a Capitalei.*
Pneumonia — *violonistă într-o mare orchestră. Senzuală.*
„*I. M. Potenza*" — *firmă onorabilă, reprezentantă a uzinelor de oțeluri speciale din Milano.*
Rinita — *blondă nebunatică, piele arsă de soare.*
Rabia — „*Rabia Praporgescu, însoțită de buna sa prietenă Stomatita Gălășanu — clientele noastre vechi.*"
Kathar — *tehnician constructor, neîntrecut în organizarea șantierelor de locuințe.*
Oftica — *fiicele lui Iordănescu : Sofica, Oftica și Paralipomena.*
Gestia — *corect : Congestia.*
Wersat — *Wersat de Wind, expert.*
Sinuzită — *se îmbracă în roșu și negru, ca romanul lui Stendhal.*

Muzele Olimpului Nou (str. Ioan cel Nou 60): Pleurezia, Holera, Scabya, Cephaleea, Pericardita și Inhibiția. (Fiecare din aceste frumoase nume poate fi de efect lîngă un nume de familie sobru, de oarecare rezonanță.)

Supurația — necinstită, ușuratică, bărbătoasă.

Diabet — cf. Diabet Melidoneanu.

Frenia — feminină pînă în vîrful tocurilor ascuțite. Frenia este o senzitivă de calitate, trăind stări sufletești curioase ce se rezolvă în explozii de dragoste. La o nebăgare de seamă, femeia asta poate face pasiuni. Frenia Popovici este din această categorie destul de rară. Schizo Frenia Maiorescu, de asemenea.

Sculament — inexplicabil, ca un majordom.

Globulina — micime sufletească, dimensiuni reduse ale tuturor membrelor. De aici, o siguranță excepțională la spălatul vaselor fine.

Inflamația — vag filozoafă.

Syphylys — personificarea aristocrației, așa cum arăta ea în 1936.

Scyatika — noblețe în purtare, incertitudini în carieră. Se mărită cu oameni hotărîți, viguroși, muncitori, de felul traducătorilor dintr-o limbă într-alta.

Lumbago — exotic. Metafizic. De altundeva. (Adică Dealt Undeva.)

Karia — din categoria femininei, pisicoasei, plăpîndei Karina.

Angina — cf. Angina Pectorescu.

Gastrita — Victor Eftimiu, autor al „Glafirei", ar fi trebuit să cunoască acest frumos nume.

Anexita — drăgăstoasă. Fiică a unor oameni ursuzi, Anexita M. poate plictisi un bărbat cu mîngîierile.

Stenoza — prea tăcută, prea discretă.

Aortita — „Ce se spune despre ea este cu totul exagerat. E un înger."

Etc., etc., etc.,

Nu știam ce efect să fi avut gluma, ba chiar și uitasem de prietena mea fără fantezie, cînd mă po-

menii cu o scrisoare de la ea. Doar cîteva rînduri dar de o noutate care mă entuziasmă :

„Stimate ziarist,

Uneori îmi fac și eu timp pentru exerciții intelectuale de gustul acelora pe care mi le-ai împărtășit. Nu mă prea bucură să le difuzez, poate și pentru că nu sînt o ziaristă. *Dar pentru a da urmare invitației dumitale, am pus pe hîrtie gîndurile mele profunde și însemnările cu pretenție filozofică prilejuite de o plimbare prin Cișmigiu..."*

(Urmează o listă cu nume de cîini...) (Vezi și BUZNAC)

ARISTOMENE Tipul complicatului. Dacă se vorbește despre un furt oarecare, transpiră și se agită în sine ca un vinovat ; îți strînge mîna și-ți dă iluzia unei prezențe, dar ochii îi alunecă departe, ca să nu fie de față ; îți cere scuze o jumătate de ceas pentru un nimic de o clipă, lățindu-și argumentele ca o întunecată rostogolire de tunete față de limpezimea lapidară a fulgerului ; uneori, la mare presiune, devine arogant, obraznic și brutal, un adevărat erou.

ARISTOTEL Bunătate călăuzită de o minte echilibrată și de o prudență binevoitoare, frumusețe bărbătească strălucind în trăsături comune, privire voluptoasă în adîncimi de cristal. Calități ferecate în marmura unei statui. Pește roșu, decorativ, prizonier al unor ghețuri groase și foarte transparente.

ARLINDO Un Lindoro decoltat.

ARMANCE Revărsare de monede aurite pe podeaua de ciment.

ARMIDA Fecioară întreprinzătoare. Pometii obrajilor, pronunțați, denunță o voluntară. Șoldurile, foarte întinse, talia totuși mlădioasă. Îmbracă rochii strîmte, tăiate de cordoane late, sau pantaloni de amazoană.

ARMIN Cavaler de alamă, de nichel, de sticlă. Urcă dealurile înverzite, poposește în luminiș de pădure, doarme sub crengi de brad, prînzește la stîne și ascultă tulnicele din munte. Numele lui pastoral se potrivește copiilor de alamă, de nichel, de sticlă, care, în joaca lor rătăcesc prin aleile grădinii publice, poposesc în fața unui vînzător ambulant cu înghețată, privesc pulpele roz ale bonelor sănătoase gata de-a popula universul cu progeniturile lor și rămîn pe gînduri ascultînd *Dunărea albastră* în interpretarea energică a fanfarei militare.

ARNOLD De căutat în Memling și Van Eyck. (*Portretul lui Tomaso Portinari,* de pildă, de Memling.) Trăsăturile, aparent feminine și liniștite, ascund un cavaler fără spaima sîngelui.

Într-o viață anterioară, Arnold a fost cîine. (Vezi BUZNAC)

ARNOLF Iluminat, nobil ; tip furnicat de nepotrivirea dintre broasca lucitoare a năzuințelor și cheia strîmbă a posibilităților.

ARON Dacă nici unul dintre strămoșii noștri n-a purtat numele Aron, sîntem pierduți !

ARRIGO Corect și sigur în toate gîndurile sale. Portret al severității, al trăsăturilor elocvente, arcuite, strînse. Prin explicații de bun-gust și, mai ales, prin stilizare inteligentă, din absolut toate slăbiciunile tinereții lui a făcut virtuți.

ARPAD Inestetic, dar tot atît de util ca un pat de puşcă.

ARSAC *Arsac* Bogdan, str. Viitorului 102, Bucureşti. (Ct.)

ARSACCIO După turnare, trupul său a fost călit fără a se respecta indicii tehnologici, astfel că individul, în loc de a ieşi neted şi uşor, a apărut zgrunţuros, greu şi de culoare închisă. Prin adăugarea a două cercuri, a fost revalorificat, evitîndu-se situaţia de rebut. Produsul are avantajul că seamănă cu cozonacul.

ARSATE Părul zbîrlit perie. Nu trăieşte decît în zone lutoase, cu zumzete de clavecin sperios, sau în *Gerusalemme liberata.*

ARSAVIR Egretă de oţel.

ARSENE Vorbă lungă, cap pătrat.

ARSINOE Familia Roşcatelor. Trăieşte în mari umbre, oxidează, intoxică. Pe la treizeci de ani, însuraţi sau nu, glorioşi sau necunoscuţi, săraci sau bogaţi, virili sau ramoliţi, toţi visăm o Arsinoe.

ARTA Ingrată. Prea mîndră şi prea puţin solemnă ca să fie o femeie nobilă. Se îmbracă ţipător. Suferă de icter sufletesc. ARTA G. : Fiinţă capricioasă, superficială, emotivă, puţin prea voluntară. Caracteristici : picior frumos arcuit, piele albă spumoasă, şolduri pline, blondă. Udă, ca o sinucisă în Sena. Curtată de bărbaţi-cocoşi.

ARTABAN Sacrilotengorograf.

ARTAMON I. În hainele lui negre, bărbatul părea ferecat într-o crustă de insectă ; o mie de copci îl ţineau strîns, sufocat. Pîndea din dosul fiinţei sale, ca o pisică sîngeroasă. Judecător de oameni prin vocaţie. II. „Ţăranul întîlnit se numea Artamon. Locuia într-o uliţă cu mulţi salcîmi în Amărăşti. Părerile lui, deşi azvîrlite cu aceeaşi uşurinţă ca şi scuipatul, erau definitive, reci, cristale cu lame dure. A privit cerul senin şi a prevestit ploaia. A lăsat pădurea. Peste o oră a venit potopul. Şi-a ameninţat nevasta. Dacă nu interveneau vecinii, o omora.

Negoiul, Omul, Caraimanul, Artamonul..." (Niculae Roşu).

ARTEMIS Insectă fragilă. Numele se recomandă femeilor cu carne puţină, cu gleznă de ghindă şi mîini alungite.

ARTEMIU Nas şi deget arătător de grefier.

ARTEMON şi Chintilian, în *Calendarul ortodox* la 12 aprilie. II. „Vărul tatii. Stătea în permanenţă sprijinit pe braţul unui scaun, în apropierea unui vas din care ieşeau flori de hîrtie. Zîmbea speriat, parcă cineva din spatele lui l-ar fi ţinut cu pistolul să fie sociabil. Ochii, înfundaţi în obrazul roşu, erau stinşi, negrăit de trişti şi imobili. Mîna dreaptă, într-o decepţionată alunecare, se oprise în deschizătura hainei. Ar fi vrut să se scuze pentru tăcerea lui, să se explice. Dar ce putea să explice ?

Nu ne cunoşteam. Mama îmi vorbise cu admiraţie despre el : era singurul din familia noastră care ştia nemţeşte. Fapt extraordinar !

Aştepta un cuvînt din partea mea. Eram indiferent cu premeditare faţă de tristeţea lui. Singurul meu gest

de prietenie a fost un desen pe spatele fotografiei, o casă cu un copac și un dulău.

Era tot ce se putea dărui unei rude pe care o cunoști din relatări. Din partea lui a fost însă urît că nu mi-a lăsat la moarte moștenire pantalonii de vînător, pe care i-aș fi purtat și în somn.

ARTHUR I. Îmbrăcat în cămașă albă și pantaloni roșii, strînși pe pulpă, pe puntea unei corăbii, Arthur ține mîna streașină și privește țărmul crenelat. II. Avocat cu părul negru și foarte creț. Apare în fiecare seară, pe strada principală, într-o haină cadrilată, cu baston, cu pălărie avînd borurile mult întinse. Salută pe cei patruzeci de cunoscuți ai orașului, intră în librăria lui Stănescu și răsfoiește, timp de două ore, cărțile noi, pe care le semnează grandios pe fiecare primă pagină. Discută apoi, la balustrada cinematografului, cu fiul prefectului. Cînd se asigură că a fost văzut de toată lumea, se retrage acasă, unde ia un ceai de tei și citește o oră *Destinul Omenirii*.

E burlac, a împlinit patruzeci și cinci de ani, visează să ajungă director în Ministerul Justiției, să participe la conferințe importante, să mănînce antricoate, ciuperci și, la onomastică, să bea Cotnar.

ARZRUNI Castană coaptă, pe o farfurie de piatră : Arzruni Harutin Echighian, expert al magazinului Consignația. (Ct.)

ASAN „Petru și Asan : primul era blond, tînăr, binevoitor, plăcut la vorbă, milos și sincer. Cel de-al doilea — trecuse de cincizeci de ani, era arțăgos, ascuns și gata de bătaie. Bolborosea toată ziua, așezîndu-se piezis în calea oricărui gest de prietenie." (Filip Eduard : *Impresii istorice*, vol. II)

ASIA Învăluită în mari, tainice umbre. Palidă. Tăcută. Misterioasă. Nefericită. Adolescentă. Focoasă, inspirînd roșul carmin. Violentă. Anatomie : mușchiuloasă (ca orice brună), dăltuită în piatră, simplă. Mi-o imaginez îmbrăcată în rochii galbene floarea-soarelui, cu șaluri largi pe umeri bronzați, cu pantof ușor, legănîndu-și șoldurile cu ostentație. II. ASIA MINOR.

ASPASIA Femeile cuminți ale lui Chardin ! Vase, policioare, faianță, țesături aspre le înconjură și le rețin elogios. O lume casnică, într-o organizare germanică. — „Aspasia, scumpa mea, scoate vinul roșu, vîrtos ! Berbecul acesta își cere însoțitorul ! Adu-mi pipa, toarnă în cupe și șezi pe genunchii mei."

ASPRENAS Asprenas Nonius, în Suetoniu (*Augustus*).

ASTARTEEA „Traversa grăbită purtînd coșul încărcat cu tîrguieli. A tropăit pe scări după ce a trîntit poarta. Bate cu piciorul în ușă. Un cîine mic, nevăzut, protestează. O întîmpină maică-sa, venerabila doamnă Solomon :

— Ah, în sfîrșit, iată-te ! A explodat primusul Astarteea !" (Aldous Raft)

ASTRA S-ar zice că este masa de comandă a unei centrale termice foarte bine puse la punct, dar are rochie și zîmbește. ASTRA DR. : femeie de o deplină seriozitate, fără a atinge ridicolul. Era profesoară de matematică, foarte stimată pentru claritatea expunerilor. Probabil fusese dintre acele eleve și studente care nu pierd vremea și care, descoperind repede rostul lucrurilor de pe lumea aceasta, se conformează cu abilitate imperativelor sociale devenind, pe rînd, fete conștiincioase, iubite harnice, mame pricepute, gospodine sîrguincioase neașteptînd nici o singură clipă răsplata

sau o plăcere la preț scăzut. Din această categorie se ridică savantele, activistele de Crucea Roșie, personalitățile feminine de seamă. Devin repede văduve, printr-o tulburătoare lege a firii. ASTRA G. Pleca în zori la școală, asculta, la tablă, o duzină de nătărăi, urecheà o jumătate de duzină de nătîngi și lăuda un copil precoce, dar debil. Alerga la consiliul profesoral și reușea să-și impună punctul de vedere. Acasă, la ora prînzului era gata cu trei feluri de mîncare și prăjitură, îngrijea doi copii nebunatici, le supraveghea studiul. Ținea conferințe, cînta la pian, juca tabinet și șah, cu soțul și bunica, pleca zile întregi în delegații și inspecții, făcea croitorie în casă și organiza simpozioane în cartier, mergea la cinema, se pasiona după cărțile de biografii și, se pare, era o amantă reușită a soțului ei.

Femeie desăvîrșită, prototip al eroinelor după care se dădeau în vînt, cu ani în urmă, toți ziariștii țării.

ATANASIE Nume de talc cenușiu, obositor, obositor... ATANASIE Z., „La papagalul de aur, încălțăminte, marochinărie. Cel mai ieftin, mai durabil, mai șic !" Pe firma albastră, cu litere poleite, era pictată, într-una din extremități, o pasăre diformă ce trebuia să închipuie papagalul de aur și care era, de fapt, scorpion, gîscă solzoasă, ornitorinc. Atanasie Z., bărbat prezentabil, cu mustăți, burtă și ceas de aur (ca în fotografiile începutului de secol), stătea pe un scaun negru, sub firmă, și ore întregi răspundea saluturilor. Visa să fie pace și prosperitate.

Au trecut doar două decenii și tabloul acesta, impresionant la vremea lui, ne provoacă zîmbetul și, poate, disprețul. Nu mai putem înțelege nici una din dimensiunile lui...

Vor trece încă puțini ani pînă în ziua în care și îndeletnicirile, îngrijorările, preocupările noastre de azi vor apărea tot atît de lipsite de înțeles. Tremur adesea pentru soarta idealurilor și pasiunilor care ne congestionează astăzi.

ATIA ...„Am citit în cărţile lui Asclepiade Mendes *Despre lucrurile divine* că Atia, mama lui Augustus, venind la un sacrificiu solemn în onoarea lui Apollo, noaptea tîrziu, şi-a aşezat lectica în templu şi a adormit, pe cînd celelalte matroane s-au întors acasă şi că, deodată, un şarpe s-a suit la ea în lectică şi apoi, după puţin timp, a dispărut, iar ea, trezindu-se, s-a purificat ca şi cum s-ar fi ridicat de lîngă soţul său ; că imediat ea căpătă pe cap o pată în formă de şarpe, care niciodată n-a dispărut, încît a fost nevoită să nu mai apară de aici încolo niciodată la băile publice... Aceeaşi Atia, înainte de a naşte, a visat că măruntaiele ei erau urcate spre stele şi cuprinseseră pămîntul şi cerul." (Suetoniu : *Augustus*)

ATTA Atta Troll, urs.

AUGUST „Într-una din serile acelei primăveri ploioase, August Pretorian îmi bătu în uşă. Era foarte palid. Fusese alungat de părinţi, după ce aflaseră isprava de la mănăstire. Îl privii o clipă în lumina care, trecîndu-mi din spate, peste umăr, îl învăluia într-o aureolă înjumătăţită. Fulgerător mi se descoperi întreaga-i esenţă : era, neîndoios, din categoria acelor oameni care, ieşind eroic din schema lor de copii, săvîrşesc fapte ce răspîndesc pentru o clipă panica sau admiraţia, dar care, la prima împotrivire a lucrurilor, recad în biografia lor de anonimi.

Ecourile crimei se stinseseră în el. Priveam cu seninătate, la masa mea, pe unul care fusese. (Felix Roccusi : *Epica*)

AUSONIA Mică bijuterie potrivită anatomiilor viguroase, fetelor cu capul mare şi păr negru, des şi tare.

AVIDA Fată cu 18 ha de pămînt. În legătură cu ea, planuri la şaisprezece ani, pe vremea secetei : să o iau

de nevastă, să înjghebez la Buciumeni, sub dealuri, o gospodărie cu cîteva vite, cu stupi de albine, cu livezi însorite. Să fiu învăţător în sat, să cutreier uliţele şi să înserez în deal, să calculez recolta de prune şi din fîneţe, să primesc vizita a doi prieteni, iar în cufărul de nuntă mirosind de puterea busuiocului să adun, pentru secolul XXI, manuscrise cu însemnări printre care : *Despre înţelepciunea celui care trăieşte simplu.* Să am puşcă.

AVRAM I. Evocă tabla ondulată cu care se acoperă staţiile de distribuţie a petrolului. AVRAM MATEESCU, mic de stat, străveziu, a lăsat două neveste cu copii şi a înşelat trei logodnice. (Unul care ştie să profite de faptul că femeia înşelată este, în genere, discretă şi nu publică în ziare dezamăgirea ei.)

II. — De ce se fac războaiele ?

— Pentru ca omenirea să nu se înmulţească !

— Adică să se împuţineze !

— Nu ; ca unii bărbaţi care sînt porniţi să dăruiască iubitelor mulţi copii să fie reţinuţi ani în şir în tranşee, în spitale de front, să-şi consume energiile în eforturi şi deznădejdi."

III. AVRAM R. A vîndut pe maică-sa şi pe taică-său şi azi trece drept omul pe care l-a ajutat în viaţă Dumnezeu. AVRAM L. Subtil sofist, vorbăreţ, poate să-ţi argumenteze, în cel mai rapid stil, orice teorie, poate să-ţi dovedească în trei cuvinte inutilitatea îmbrăcăminţii, să descrie admirabil caraghioslîcul dragostei, să dispreţuiască frămîntarea intestinelor noastre sub imperiul foamei. AVRAM B. Negustoraş lipsit de afaceri, abia trăgîndu-şi viaţa de pe o zi pe alta. Casa, o maghernită într-o rînă, nu se prăbuşeşte pe el datorită sprijinului dinăuntru exercitat de sufletul lui sub mare presiune. ABRAHAM : Mirare : dantură de aur, dar vorbeşte cu voce de tinichea.

AVSEN Să insişti a desena cu creionul dermatograf un *grain de beauté* pe un obiect neînsufleţit, pe un scaun,

o oglindă, un baston, o idee filozofică, o cheie yale. A face existențialism în afara literaturii.

AVTONOM În *Calendarul ortodox*, la 12 septembrie. De aici, Casa Autonomă a Monopolurilor!

AZARIE Se teme să nu fie furat. Și-a construit în casă o adevărată rețea de siguranță: fire electrice, pîrghii protectoare, semnalizatoare, coșuri cu corpuri grele care pot să se reverse în capul eventualului atacator. Demonstrează, de altfel, în toate o ingeniozitate de infirm. Delicat este faptul că cel mai apărat loc al încăperii e colțul în care se află fotografia logodnicei sale, retrasă într-un sanatoriu, la munte.

AZDRUBANIPAL „Un om vechi, ascuns sub jambiere, mănuși, ochelari, favoriți, umbrelă. Vizita locurile retrase, cartierele ruinelor, căutînd în lumea aceasta începutul singurătății absolute din altă lume. În ultimii ani slăbise atît de mult, încît poalele pardesiului său, fluturînd, îl dezechilibrau ca pe albatros tălpile.

Nu l-am mai văzut. Probabil că, pe cînd făcea una dintre plimbările sale singuratice, o forță cerească, avînd nevoie de arhivar, l-a tras către ea cu acea pompă aspiratoare din aur cu care se cheamă la cer sfinții." (Werner Lotte: *„Apeductul și Pedunculul"*)

AZOTA Fată aspră, sălbatică, cosînd pe un scaun în mijlocul unei curți interioare de regiment.

AZRIL Azril Antoniu, str. Colței 7 (Ct.) „Azril, aripioară de liliac..." (Francisc Solyna)

AZU „Băiat deștept: cu o pereche de haine din stofă englezească, cu un cufăr aproape gol, cu o sănătate

statornică timp de patruzeci de ani — va cuceri lumea.“ (Achil Tenebross: *Tipologie socială,* Viena, 1937)

AZUCENA Din miez de nucă.

AZURINA Azurina și Azur, beneficiari ai legii pentru recalcularea procentului de glucoză din borhot.

AXEL „În timpul războaielor citrice, înflăcăratul Axel străbate orașe și sate, organizează adunări conspirative, ține discursuri anarhiste, aruncă cuvinte demascatoare împotriva corupției regimului instaurat de generalul Citra și acoperă de rușine pe comandantul Cis, care urmărește în luptă interese meschine, de grup. După una din adunările secrete, un anume Umberto, care-l admira, se apropie de anarhist și-i spuse: «M-aș asocia cu dragă inimă mișcării dumitale, poate mă aleg și eu cu vreun post în viitoarea ordine. Sînt convins că aș face față luptei, guerillei. Nu o fac însă. Și uite de ce: îmi e teamă ca nu cumva, conspirația reușind, să nu devenim dintr-o dată niște personalități. Ar fi foarte trist. Asta m-ar obliga să ascult tot restul vieții considerații generale privind istoria peregrinărilor dumitale prin lume în căutare de adepți, copiii mei ar fi puși la școală să învețe pe de rost balade în care erou ai fi dumneata, ziarele ar publica din două în două săptămîni portretul meu și pe al dumitale, o dată pe an s-ar organiza serbări costisitoare în cinstea noastră și am fi îndemnați să ne povestim în cazărmi și pensioane biografia, pe rînd. Iar în conversațiile cu prietenii am discuta despre avantajele anarhismului, ale măreției dumitale și, venind vorba, va trebui să ne ridicăm cu toții în picioare, să te aplaudăm și să te slăvim... Crede-mă, ar fi foarte obositor!»“ (Sergiu Finestra: *Crocodilul*)

AXENTE Original şi complicat ca X-ul pe care-l ţine la rever, Axente e omul admirabil care încurcă lucrurile. Chiar pe cele mai lămurite. Pe cuvînt, lumea ar fi mai frumoasă dacă am accepta ca, din cînd în cînd, în afacerile noastre, întotdeauna clare şi precise, să se amestece şi nepriceperea lui Axente.

AXINIA (Vezi şi AXENTE) Originală şi complicată ca X-ul pe care-l ţine în buzunarul şorţului, Axinia e femeia plicticoasă care împinge lucrurile la catastrofă. Chiar pe cele mai nevinovate, mai simple. Ce dezastru dacă, în grija noastră de a emancipa femeia, i-am încredinţa, chiar şi pentru o zi, o funcţie de care să depindă viaţa oamenilor. S-ar înregistra mulţi morţi şi răniţi. Pagubele s-ar ridica la cifre înspăimîntătoare.

AXON (Nume neatestat) „Avea mania tratamentelor medicale. Consuma o jumătate de farmacie într-o singură iarnă. Făcea cură de ape minerale, mecanoterapie, aerosoli, băi de nămol şi masaje electrice. Se plîngea că tratamentele nu-i ajută la nimic. Minţea : de pe urma razelor ultrascurte a rămas mai scurt.“

B

BADIN Bădulescu Badin, str. Orzari 24, București, (Ct.)

BAIANBATORIN Transcriu aici numele întreg găsit într-o gazetă, fără să pot preciza care este cel de familie și care celălalt: BAIANBATORIN OCIRBAT, Mongolia. (Fiecare în parte, ca și împreună, numele aparțin fantasticului !)

BĂLAȘA „Avea optsprezece ani și era cel mai mîndru flăcău din Vulcana Pandele. Juca ore întregi la horă, ridicînd nori de praf în după-amiaza înăbușitoare de vară. Îl puteai recunoaște după pălăria neagră, trîntită pe o sprînceană, după floarea roșie de la butonieră și după ochii însîngerați, de cîine turbat.

A fost tăiat de un alt flăcău, tot de optsprezece ani, mîndru ca și el, tot din Vulcana Pandele, jucător de horă pasionat ca și Bălașa. Asta s-a petrecut într-o după-amiază înăbușitoare de vară, prin 1939, dacă-mi amintesc..." (Alexandru-Bîlciurescu-Porcu : *Oameni*)

BĂLAN Moale și palid, ca orice obiect moale și palid care a fost mai înainte viguros, congestionat și bărbătesc.

BALASZ Poliţai mustăcios. În cizme i-a intrat nisip şi talpa, călcînd mătasea răcoroasă, îl face din fioros, zîmbitor. (Filologie metafizică : grupul SZ = nisip.) („ — Dar pe sîrma de la telefon care zumzăie tot nisip curge, tăticule ?" întreabă Nana.)

BALCICA (şi nu Ulcica, termen incorect.) De altfel, multe nume au fost schimonosite datorită circulaţiei lor foarte mari. De acest lucru s-au sesizat o serie de specialişti, printre care Iorgu Iordan, care au reconstituit pe bază de documente originea şi fizionomia arhaică a numelor. N-am intenţia de-a plictisi cititorul cu argumente şi teorii. Vreau să mă opresc numai la o lucrare remarcabilă datorată unui filolog italian, Marcello Robby, pe care o găsesc utilă nu numai pentru cercetători, dar şi pentru publicul larg, care, adesea fără să-şi dea seama, foloseşte nume într-o pronunţie improprie. Lucrarea este amplă, astfel că îmi voi permite să citez ca exemplu doar un foarte interesant apendice al cărţii, util în conversaţiile noastre cu oamenii, la temperaturi variate, şi care, ca ilustrul său model antic, sancţionează formele de nume incorecte :

APPENDIX ROBBY

AGAMEMNON non ABARNEMNON
ALBA non ALBIA
APOSTOL non AMFOSTOL
AUGUSTIN non ASPIRIN
BRITANNICUS non BRETELLICUS
CARLOTINA non CARTOLINA
CLEOPATRA non CLEOTRAPA
CONSTANTIN non CONSTABILIM
DAVIDA non GUVIDA
DECEBAL non DECIMAL
ELIZEU non ELIZĂU
EUTERPE non OETREPE
GALLUS non GALOSH
GINA non CINA
HARICLEEA non HARICLAIA

MARTA non MOARTA
MARTIN non MARTIR
MERCEDES non MERDECES

(Aici să facem o scurtă pauză şi să remarcăm că pe cer s-au format mici grupuri de nori, ca nişte delicate caligrafii. Parcă o ființă supremă ar fi însemnat cu mîna numele unor oameni de seamă... Ah, că numai nume visez... Nume, Numitor... Ce frumos!) Dar să continuăm, în spirit riguros ştiinţific, transcripţia din sus-citatul Marcello Robby) :

MINOS non MINUS
MIRUNA non MORUNA
MIŢA non MISSA
PARAŞA non PARAFA
PERDITA non PERDAFITA
PERSEFONE non PERSIFOANE
PROSERPINA non PROSOPINA
QUINTUS non QUINTALLUS
SEPTIMIU non SEPTICEMIU
SOFIA non SOFAUA
SONIA non SOIA
TIBERIU non TUBERIU
TIMOTEI non TIMOTAN
VIOLANDA non VIOLATA
VIRGIL non FRAGIL
WANDA non BANDA

(După anexă, în încheiere, lucrarea lui Marcello Robby notează : „Folosiţi numele în mod creator, corect şi cu pasiune !")

BALDOVIN Mîndru posesor al *Coroanei României cu panglici* (clasa a III-a), obţinută în timpul primului război mondial pentru aprovizionarea exemplară a popotei generalului Prezan. Anchetat prin 1932, pentru acelaşi merit.

BALTHAZAR Ființă declamatoare, expozitivă, suflet temerar, braţ care zvîcneşte. Înfăţişare de şef de trib

indian. Un Balthazar are purtările unui conducător de fanfară militară, cu mănuşi albe, mîndru ca un descendent al unei mari firme de comerţ, gol ca un tanc petrolier descărcat. Acţionează asemenea unei jucării mecanice care face mult zgomot chiar după ce a alunecat sub pat.

REŢETĂ PRACTICĂ PENTRU CEI CARE, ÎNTÎLNIND BALTHAZARI, NU ŞTIU SĂ SE APERE DE ÎNŢEPĂTURILE LOR :

„Balthazarul, deşi puţin abil şi gălăgios, înţeapă neplăcut. La o jumătate de oră de la înţepătură, locul se umflă şi se roşeşte. Înţepătura e adîncă, Balthazarul fiind înzestrat cu un ac din masă cornoasă, sprijinit în două mandibule puternice, prin care se scurge un venin lăptos. Urmarea : o stare generală de iritare, cu frisoane, în cele din urmă (1—2 ore) însoţită de vomitări şi vertij. Dispare după o zi de suferinţă penibilă, istovitoare.

Pentru evitarea urmărilor se recomandă aplicarea imediată a unor comprese cu acid boric sau muşeţel, multă mişcare, înlăturarea alcoolului şi a condimentelor — pentru păstrarea perfectă a lucidităţii, condiţie principală de evacuare rapidă din organism a substanţei toxice. În vederea stîrpirii Balthazarilor, a larvelor şi cuiburilor lor, Ministerul Igienei Sociale a înfiinţat centre de combatere, înzestrate cu aparate de analiză, de răspîndire a fumigenelor ; efectele întîrzie însă. Se apelează la bunul-simţ obştesc pentru a se folosi nume mai modeste, mai cuminţi la botezuri. E bine de ştiut că Balthazarii trăiesc în jurul unor universităţi şi institute, obţin numeroase titluri academice, deţin posturi de răspundere în comitetele de salvare naţională, în genere dau aprobări şi semnează, aleg femei frumoase, pe care le încîntă cu vorbe mari, le îmbracă, apoi le dezbracă şi le fac mame ale larvelor lor.

Apărarea cea mai eficace se obţine prin plesnirea scurtă, cu o mişcare asemănătoare aceleia folosite la strivirea ţînţarilor, dar, negreşit, ceva mai violentă.

BARBARA Piele spumoasă, picior arcuit în mase grele de statuie (Medrea), pulpe de oţel, călcîi gros. Şoldurile mari, pîntece promiţînd generaţii. Locuieşte în mari corturi de mătase albă, bea lichide citrice, aşteaptă mîngîieri. Înrudită cu Indolenta din *Bietul Ioanide*. BARBARA SIBICEANU zisă şi MAIOR BARBARA, comandant al Armatei Salvării în Bernard Shaw, amuzantă, dar scăpînd analizei printre degete, ca o mărgea de plumb. (Vezi şi BAROIU.)

BARBARUS „ — Bagă de seamă, îmi şopti Teodoric, toţi bărbaţii ăştia sînt înarmaţi pînă în dinţi. Nu trebuie să facem nici cea mai mică imprudenţă. Să ieşim din catedrală, să ne strecurăm pe lîngă ziduri şi să căutăm să-i aflăm pe-ai noştri.

— Observi, spusei cu gura aproape închisă, Barbarus are nişte butoni de cămaşă cu adevărat fascinanţi.

— Nu vorbi prostii ! mi-o reteză Teodoric.“ (Olga Phitt)

BARINE Desfrînată, pedepsită pentru că, trăind în înţelegere deplină cu natura ei, contrazicea nu ştiu ce legi morale. Superbă justiţie ! Să pedepseşti un cioban pentru că duce cu sine, spre munte, cu cincizeci de oi mai multe decît s-a angajat faţă de satul întreg.

BARUH Chimia modernă face multe obiecte din aer şi alte substanţe. Baruh e preparatul realizat din aer pur.

BASTIAN Casă Sebastian, fără scara de la intrare.

BASTIENNE Soţia bastionului.

BAZIL I. Garoafă între păpădii, burete între pahare de cristal, prezenţa lui între Vasilache şi Konrad are soarta

Turnului Babel — neînțelegere, cădere în ruină. Prea-pudrat ca să fie un om întreg. II. Bărbat de insectar. Îl privesc prin sticlă, înfipt în vata cutiei: seamănă unui fluture cu aripile ciuruite. Ce insectă pedantă! Ce tristă înfățișare! Ghetre, guler scrobit, baston, vestă, pălărie tare, ca acum patruzeci de ani, și, toate, ca să se țină departe, ca să se înalțe cu ceva, ca să ne poată scuipa în creștet, de pe o trambulină de impertinență.

Îmi iau ochii de la coropișniță, ca să mai studiez și alte exemplare...

BEATRICE Azurie și geometrică, mlădie și diafană, melancolică și omnivoră. „Ființe reci, distante, Beatricele se hrănesc cu sparanghel, melci, raci, stridii, salate palide, cu ou." (Gabriele Dolce) „Mioapă, tanti Beatrice turna picăturile de leac pe covor. Dădea paharul pe gît parcă oficiind o taină, întindea gîtul spre cer și închidea ochii ca o găină. După ce bea, trăgea perdelele groase și se așeza pe patul încărcat cu perne, copleșită de misterul care se pregătea în încăperile viscerelor sale. Așa aștepta ore în șir, vibrînd liniștită ca în vecinătatea unei minuni." (Alcido Salvia) BEATRICE F. „O știam atît de pură, de înțeleaptă, încît mă așteptam în orice moment s-o văd tîrîtă în capcana pe care i-o pregătea inexperiența. Cînd am revăzut-o, după ce divorțase, mi s-a părut că observ în lumina ochilor ei un fir de noroi, foarte vechi. Inexperiența mea de altădată mi-l ascunsese." (Matei Nord)

BECA Suavă la zece ani, mătăhăloasă la douăzeci și doi, spiritualizată la cincizeci.

BELTRAMO Italic, grandios, condotier, purtător de spadă grea, armură și hotărîri aprige. (Vezi, mîine dupămasă, Piero della Francesca în catedrala de la Arezzo.)

BEN Mic funcţionar, persecutat de viziunea masacrului.

BENEDETTO Întotdeauna salvator, fără voia sau ştirea lui : un tată bogat, bătrîn şi fără moştenitori este, într-un tîrziu, blagoslovit pentru eforturile sale, dobîndind un fiu. Se cheamă Benedetto. Pierzînd sînge la naştere, o mamă scapă totuşi din învăluirile morţii. Fiul se va numi Benedetto. Trădată şi batjocorită, o tînără întîrzie să se sinucidă. Copilul nelegitim şi mama sînt înconjuraţi în chip neaşteptat de dragostea nesperată a tuturor. Băiatul se va numi Benedetto.

BENEDICT Bărbăţia întruchipată. Mîna lungă, frumoasă, cu unghii alungite. Privind-o în liniştita ei aşteptare, poţi fi convins că stăpînul său are o bărbie sculpturală, obrajii expresivi de mongol. BENEDICT R. „Un adevărat cavaler, un cardinal al voluptăţii." (Alexis Perron)

BENEDIK Ca o albină tăvălită într-o grămadă de ipsos, straniul Benedik iese din muzica prăfuită a lui Hindemith, tremurător şi ireal.

BENITO I. Aristocrat, cu obraz imobil, cu privire de inspirat, purtînd pe cap pălărie verde. Amprenta pasului său — o veche stemă regească. II. Benito Mussolini. (Vezi NAPALONI BENZINO în *„Dictatorul"* lui Ch. Chaplin.)

BENONE Un Benone în balcon : avocat pensionar (aproape nouăzeci de ani), citeşte cărţi poliţiste, bea ceaiuri laxative şi mănîncă salată de păpădie. Un Benone în coteţul de dedesubt (aproape nouă ani) : lăţos, leneş, nu citeşte, nu bea ceaiuri, nu mănîncă salată. Latră.

BENVENUTO Unul singur : Cel lin inel.

BENVOLIO Acordînd acest nume fiului dumneavoastră, rezolvați anticipat jumătate din problemele spinoase ale vieții lui și-l înconjurați de o bunăvoință generală.

BERDAN Berdan Xenopol, constructor de nave în Brăila (1936).

BENIAMIN Refuzînd de tînăr metafizica, nu s-a întrebat niciodată de unde îi vin dexteritatea și precizia, în mai toate întreprinderile biografiei sale. A așezat moale mîna pe șurub și șurubul a început să se învîrtească, prinzînd sigur șipca de metal în scocul macaralei ; a întors leneș degetul și de sub buricul lui s-a și alcătuit un giuvaer complicat, miraculos ; crezînd că se așază într-un fotoliu, s-a lăsat somnoros pe canapeaua limuzinei și toată greutatea trupului a coborît în laba piciorului, apăsînd pînă în fund acceleratorul : a șofat perfect, din prima clipă, și nu s-a dat jos pînă n-a dat ocol Europei, faptul și distrîndu-l întrucîtva. S-a trezit într-un birou larg, între oameni gravi, și, cum prima vorbă i-a ieșit răstită, a simțit plăcerea de-a continua discursul oarecum categoric, puțin lătrat. Cum era vorba despre un mărunt funcționar, a hotărît, printre altele, să-l mute la Afumați, iar în schimbul lui să numească un frizer specializat în tunsori plastice. A deschis o ușă și a observat — minune ! — că și alte uși se deschid, pe rînd, frumos și cît se poate de îmbietor. A cîntat sub masă la un șpriț și, alături, sala Ateneului a izbucnit de îndată în aplauze entuziaste, critica fiind unanim de părere că are o voce minunată, emoționantă îndeosebi în registrul grav.

De la o vreme vin la ușa dinspre grădină oameni care poartă saci cu făină, pachete cu brînzeturi, coșuri cu ouă și cîțiva curcani îngrășați la o fermă a statului, cerîndu-i în schimb puțină bunăvoință. Le-o acordă cu

plăcere, pe loc. Nu se întreabă nici de unde, nici cum, nici pentru ce. Repune simplu și moale mîna pe căpățîna șurubului și șurubul se învîrtește perfect în alveola alunecoasă.

Activitatea aceasta nu-l obosește și, după o săptămînă de lucru susținut, pretinde că n-are nevoie nici măcar de duminică.

BERENICE Din familia Beatricei, Eunicei, Euridicei — femei suave și nobile, originare din cetăți mediteraneene. Berenice — înger roz, fra-angelic, de o miraculoasă prospețime. Spre deosebire de Eunice și Euridice, e mai gravă și mai voluntară ; față de Beatrice, mai pămînteană. BERENICE H. Înger turcesc inspirînd scandaluri. Madame dr. Alexandrescu și-a despărțit soțul de familie prin intrigi subtile, l-a izolat de prieteni, l-a înrăit, înstrăinîndu-l de sine, ca să-l poată părăsi în ziua trimiterii lui la sanatoriu. BERENICE FORTUNESCU. Trupul ei desăvîrșit a dat naștere la trei copii de o delicată frumusețe. Au pierit pe rînd, înainte de vremea școlii. Cel-de-Sus i-a ales, desigur, în garda sa personală, dîndu-le căciuli cu pampon și diagonală. BERENICE G. ...Stricăciunea ei dumnezeiască... BERENICE ZAMFIRESCU, profesoară de pian. Elevii ei cîntă admirabil *Valurile Amurului*. BERENICE MOSCU, decedată în 17 april 1938. Singurul eveniment al vieții sale...

BERTHA Înrudită cu Teodora, voinică, rumenă, cu mult sînge și gălăgioasă. Cînd e brună, face copii mulți, ingineri.

BERTHELD „— Soția lui Bertheld, Synöve, avea plăcerea de-a face dragoste cu fereastra deschisă spre pădure.

— Și ce vezi rău în asta ?

— Locuiau dincolo de Cercul Polar. Plăcerea ei a fost fatală bietului om !“ (Dimitrie Suruceanu : *Nordice*)

BERTHOLD (Vezi mai înainte BERTHELD(„Cel de-al doilea soț al Synövei, cu o inimă mai caldă, a decedat din aceeași pricină." (Dimitrie Suruceanu : *Nordice)*

BETTE Portretul ei desăvîrșit se află în Balzac, *Cousine Bette.* (Aici este locul să arăt că Bette din colecția mea este, contrar tipului crispat și înrăit al fetei bătrîne, de o puritate îngerească, o mignonă de comedie ottocentescă plutind printre boschete parfumate și mirîndu-se de felul ingenios în care cățeii fac dragoste.)

BIBI De statură mică. Proastă. Din concentrarea prostiei, prin fierberea vieții de toate zilele, rezultă venin.

BIRSEN Femeie masivă, regină antică leneșă sau bunică emerită în casa avocatului Fildersohn. Contesă rusă, a fugit în timpul revoluției în nordul Ardealului și s-a căsătorit cu un mare negustor de grîne. Celor cinci copii le-a dat o educație solidă, practică, învățînd alături de ei ingineria, chimia industrială, supraveghindu-le cu inegalabil devotament creșterea, împlinirea.

Copiii s-au căpătuit, au avut la rîndul lor copii. Într-o casă în care oamenii se știu nepoți, veri, cumnați, Birsen continuă să conducă cu aceeași energie ca acum douăzeci și cinci de ani.

Am cunoscut-o. Am înțeles încăpățînarea devotamentului acestei femei dintr-o singură vorbă și dintr-o simplă și cumplită clipire a ochilor.

— Eric ! (Adică exact : Eeeerichhhk !)

Strigase pe unul dintre băieți, om cu argint pe tîmple, un bărbat agreabil și auster, care uitase să-i aducă uneltele de fumat favorite. Vocea ei conținea atîta metal și atîta electricitate, că descărcarea asta ar fi înspăimîntat pe oricine. Și dovadă că exprima o mare energie era faptul că Eric, ca pe o sfoară nevăzută, apăru lunecînd în salon, înconjură cu zeci de amabilități ființa

aprigă şi nemişcată a bătrînei, îi servi cutia cu tutun şi chibriturile, apoi rămase lîngă ea ca pentru a-şi consuma ultimele clipe din viaţa dăruită altuia, reţinută încă printr-un abuz.

BLACKY Inventatorul blacheurilor.

BLANCHE În închipuirea multora, Blanche e... galbenă. Cele mai multe exemplare sînt brunete, păroase, mignone, fumătoare, cu apucături vinovate şi cu aparenţe violent acuzatoare.

BLIMA Înainte de a pleca definitiv în provincie, la nepoţi, Blima, neînţelegîndu-se asupra preţului de vînzare a mobilei, ia toporul şi sparge pe rînd, în faţa cumpărătorului, sufrageria ei Louis XV şi dormitorul.

BOB 1944. Aviator american, Bob poartă cămaşă de mătase, ochelari cu sticle albastre, sînge rece, împăcare cu soarta de militar în misiune. Mîna sigură pe manşă. În dreapta şi stînga, pe fondul unor nori, fabuloşi, se zăresc celelalte *fortăreţe zburătoare*. Dedesubt : o pînză albăstruie în care şerpuiesc panglicile drumurilor, aşezări albe sclipind în soare, vaste întinderi de verdeaţă. Cum spaţiul n-are nici un sens pentru el, Bob controlează atent altimetrul, presiunea, calculează distanţa pînă la locul la care va primi comanda să lase bombele.

Se simte sigur, ca oriunde, în această lume răsăriteană. Înaintează prin indiferenţa celor 400 km pe oră, gîndindu-se obscen la ultima întîlnire cu Ginger...

Dedesubt, la 5000 de metri, într-un şanţ în care nu s-au uscat straturile cleioase de humă şi în care o rîmă îşi caută lunecuşul ideal, îmi stăpînesc risipa emoţiei şi privesc cerul brăzdat de valurile bombardierelor americane.

De unde puteam să știu atunci că, deasupra, unul dintre cei două mii de Hemingway care fac războiul și care-au decolat la Foggia pentru Balcani, pentru incendiile Cîmpinei, se numește Bob și că va intra cîndva în cartea mea de nume ?

BOGOE Bogoe Maliu, președinte al Comitetului sindical naional Filiași.

BONAVENTURA Nume de strigat în peisaj napolitan. Diminutiv penibil : Turi.

BONTEMPI De ales tovarăș în afaceri și călătorii.

BORIS I. Nume fantastic, nucleu al unei rețele complicate de corespondențe și semnale. Boris — nume intens verde, un verde vînătoresc. Parcă vietate de pădure într-un luminiș de altare. Boris — spaimă și putere prin măreția majusculei umflate ca pîntecele idolilor asiatici ; perfidie și neprevăzut, aventură prin subtilele, ascuțitele litere finale. II. BORIS Fiul modeștilor funcționari de la Camera de muncă. Trăia aspru, într-o cămăruță de serviciu, în curtea în care se afla captivă o bufniță desăvîrșit discretă. Boris vorbea românește cu accent slav și părea la trup destul de șubred. Înșelare : viguros, bine construit, semăna cu o navă de cursă lungă. Avea o abilitate universală, vulturească.

Apărea întotdeauna între ceilalți copii ai cartierului printr-o lovitură spectaculoasă : de peste un gard, din gura beciului, pe brînci, din bălăriile grădinii. Sosirea lui aducea în urechi fîlfîiri de aripi mari, îndrăznețe. În cea mai liniștită discuție, cineva se tăvălea în praf icnind : sosise Boris. Îl îndesase cu o lovitură scurtă, de maimuță australiană. În toiul jocului de-a v-ați ascunselea, deși nu se număra printre jucători, bănuiala tuturor fiind că a fost trimis de părinți în piață, Boris sărea dintr-un pom, în spatele celor tari, imobili-

zîndu-i. Avea prea multă energie și îndemînare ca să fie indiferent în fața puterii, a presiunii categorice.

Cînd l-am cunoscut mai bine, Boris era un băiat drept, și hazliu, și dintr-o bucată. Nu putea suferi fățărnicia, insolența și, atunci cînd, încleștată în lupta cu praștiile, armata dușmană nouă recurse la pietre și cărămizi sparte, călcînd convențiile, Boris, neutru pînă atunci, trecu de partea noastră și, prinzînd pe unul dintre combatanții neonești, îl înghesui exemplar.

...Ne povestea seara multe lucruri de haz. Ne dădea idei de jocuri amețitor de frumoase. Îl iubeam ca pe un cofetar. Aflasem că muncește din greu și că mai are timp să și învețe. Dacă punea mîna pe cea mai neînsemnată bucată de lemn, puteai fi sigur că într-un sfert de oră va ieși din mîna lui un revolver, o tabacheră, un cal de șah.

Cînd aveam cincisprezece ani, serile începuseră să fie mai liniștite, luna plină deasupra teilor producea efecte miraculoase. Boris povestea cu competența experienței de băiat inteligent, plin de curiozitate. Tremuram înfiorați, simțeam aerul tare al noutății în nările noastre de adolescenți, sîngele ne amețea cu goana și risipa lui în urechi, în obraz. Se năștea în noi, printre puținele lucruri nobile, sentimentul demnității — de multe ori blestemat mai apoi. Într-o astfel de conjunctură a apărut între noi, odată, Mircea R., un vlăjgan ordinar, expresie exactă a grosolăniei ce nu cunoaște frica. Spaima cartierului, acest Mircea R. își făcuse o faimă din pofta obraznică de-a se lua cu toți la harță, de-a lovi fără motiv.

Spaimă. Mînca alune prăjite și scuipa cojile în obrazul fiecăruia, cu dispreț. Nici un protest. Umflînd batjocura, se apropie de unul dintre noi și, scuipînd alături un fel de noroi pe care-l avea abundent în toată ființa, își așeză mîna mare și grea pe umărul lui. Urmă o înjurătură cumplită : „Nici unul nu-mi zice bună ziua, mă ?"

Clipa rămase albă, imobilă, rece, între amestecul de scîrbă și revoltă neputincioasă. Dar Boris era acolo. S-a desprins elegant și sigur din cercul nostru de seniori ultragiați și s-a așezat în fața urangutanului. Avea simplitatea senină a regelui David. La început au căzut

cîteva palme. Invincibilul Mircea, care nu avusese timpul să-și închipuie îndrăzneala, fu descumpănit.

— De ce nu te astîmperi, scumpule ?... îi spuse zîmbitor Boris. Și-i trase șapca pe ochi.

Îi prinse mîna gata să lovească și i-o suci la spate, ca într-o glumă. Dintre degete căzu pe trotuar un briceag...

— Așaa ?... Biiine !

Nu pierdeam nici o mișcare, nici o grimasă. Nu era o bătaie, era un admirabil joc nimicitor pe seama forței. Am văzut atunci un idol al teroarei năruindu-se în cîteva clipe. Jocul lui Boris părea o glumă de pisică sătulă. Prietenul nostru nu numai că dansa această confruntare, dar spontaneitatea mișcărilor lui te îndemna să vezi în totul un stil.

Și acum, cînd scriu despre el, nu pot să mi-l amintesc decît ca pe o statuie, în mișcarea adunată și, de la un timp, imobilă a palmelor bine aplicate, o statuie a demnității și, de ce nu, a democrației.

BRAN I. Rotundul bonom a intrat în casa fiecăruia să-i aducă darurile jocurilor hazlii, coșul plin al situațiilor cu semnificații puerile. Iată-l ieșind dintr-o desagă cu fulgi, înfruntînd un soț înșelat cu o spadă de cauciuc, ținînd un discurs unei curți cu păsări, dînd sfaturi înțelepte oglinzii... Dacă mulți oameni detestă intoleranța, disprețuiesc prostia, urăsc violența, războiul, impertinența, jaful și minciuna, o fac și pentru că în copilărie au rîs cu lacrimi la filmele lui (Stan și) Bran. II. Flăcău delicat și zîmbitor la patruzeci de ani, tînăr curtezan la cincizeci, Bran G. este la șaptezeci un copil minunat : el trage pisica de coadă și plînge cînd nepoțica îl părăsește ca să se ducă la cinema.

Nu rîdeți ! Toți sîntem la fel și nu ne abatem de la regulă decît ca să bravăm. Ia dezbrăcați-vă !

BRIGITA sau DESPRE RAFINAREA FRUMUSEȚII. „Brigita, fiica unei femei de o frumusețe tulbură-

toare. Ea însăşi de o frumuseţe răpitoare. I se spunea *regina*. Era mai plină de sine decît o regină.

Mama ei fusese amanta dirigintelui poştei, a colonelului Sterescu, a directorului Băncii Naţionale, era cu alte cuvinte o *frumuseţe scumpă*.

Fiica, peste un sfert de veac, după cîteva aventuri spectaculoase cu ofiţeri însuraţi, părăseşte oraşul de provincie în care trăise pînă atunci (1945) şi devine, în Bucureşti, soţia unui modest funcţionar, care, pentru a face faţă luxului ei, delapidează o sumă importantă de bani şi intră la puşcărie pentru zece ani. Frumuseţea ei se dovedeşte acum *nepreţuită*."

II. Adolescentul din mine tresărise. Fata cu părul roşu cu care jucam mingea în grupul de băieţi şi fete îmi atinsese mîna. Fusese o fulgerare sublimă care îmi şerpuise în inimă o dulce şi nesfîrşită bucurie. Începusem să o iubesc. O visam. Încercam deznădăjduit, sub corturile teilor înfloriţi, să o întîlnesc, să reeditez într-un fel oarecare acel moment voluptos care însemna pentru mine idealul posesiunii. În această dispoziţie străvezie, sensibilă ca un mecanism electronic, a căzut plumbul informaţiei procurate de un prieten, şi anume că Brigita era de mult femeie şi că desfrîul ei se măsura exact cu măsura ordinarului. De atunci, pentru mine nici o Brigita nu este o fiinţă pură.

BRONIA Ofelia gudronată.

BRUNETTO

„— Soldatul cu numele Brunetto să iasă din front! Cum te cheamă?

— Brunetto Latino!

— Vrei să zici Brunetto Latini..., spuse binevoitor locotenentul, care auzise de acest nume.

— Brunetto Latino mă cheamă! repetă soldatul.

— Ei, mă înveţi tu pe mine!? Du-te în front şi ai să faci treizeci de culcări pentru încăpăţînarea şi obrăznicia ta!" (Alexandru Sobieţki-Junior : *Ore*)

BUBI Şmecher perfect, monden, totuşi om de caracter în lumea lui, drăguţ, băiat admirabil. Inventar sufletesc : un simţ al exactităţii, două atitudini distincte (de îndrăzneală obraznică şi de aşteptare laşă), două-trei abilităţi sportive, o pereche de cercei (credinţa în Dumnezeu şi frica de taică-său), un noroc de pungaş, un tact de biliardist. BUBI H., de o naivitate deschisă, mereu zîmbitoare. Întrebat prin 1950, ca student, ce politică fac părinţii lui, a răspuns candid : desigur, sionistă, ca toată lumea !

BUCURA Sediul vieţii sale : palma bătătorită, degetul noduros. BUCURA LEONTESCU Profesoară de latină, picta vase cu flori, luminişuri în asfinţit, turme de oi pe drumuri prăfuite de ţară. Citea Pearl Buck şi Bonaventura Tecchi. Vizita de două ori pe săptămînă pe doamna maior Uicioară, la care lua masa şi făcea plăcute partide de rummy. În cărţile de pe etajere, între rufe, îşi aflau ascunzişul flori ofilite de toate soiurile. Din pasiunea ei de colecţionară, spuneau cumetrele Bărăţiei, nu se căsătoreşte Bucura...

BUGLION Exact, lucrurile au stat astfel :
Mergeam liniştit, cu mîinile la spate. Deasupra, la numai zece metri, strălucea o firmă roşie, înflăcărată. O muzică dulce plutea în atmosferă. Un individ se privea în vitrina magazinului. Firma luminoasă se stingea şi se aprindea, egal, obositor. În mersul meu nu era nici o intenţie. De aceea ţineam mîinile la spate şi fruntea sus. Individul cerceta dacă bărbierul l-a tăiat. Probabil că îl tăiase, dar nu vedea unde, din cauza luminii care se stingea şi se aprindea egal, obositor. Mergeam liniştit, cu mîinile la spate, şi în mersul meu nu era absolut nici o intenţie. Traversai la *Nestor,* privii amuzat chipul surîzător al unei fete, ochii ei de veveriţă citind preţurile : 42, 63, 54... Fetele astea frumoase se îmbracă şi se dezbracă de mult mai multe ori decît facem noi, bărbaţii, acelaşi lucru, cu ele. A rămas în urmă, fulgerată blînd de firma luminoasă care se stingea şi se aprindea

ca cifrele în ochii ei mai adineauri. Mergeam liniştit, cu mîinile la spate, şi în mersul meu nu era absolut nici o intenţie. Şi, deodată, pasul meu pe asfaltul trotuarului întîlni ceva moale, lunecos. Era o copertă din material plastic. Eram singurul care o văzuse. În apropiere, două picioare bărbăteşti, în pantofi maro, ascuţiţi (cu vîrful spre şanţul străzii), peste care cădeau pantaloni negri, reiaţi, cu manşetă lată, şi alături — vîrful unui baston. O ţigară fină, arsă pe jumătate, însemna cu fum subţire locul. Am ridicat liniştit, aşa cum mă plimbasem, coperta. În interior se afla un caiet subţire, cu foaie liniată şi cu însemnări. Probabil era al *aceluia*. Sigur era al *aceluia* ! Privii distrat vîrful bastonului şi ridicai încet ochii pe verticala lui. Era o umbrelă, mă înşelasem. Dar nici o tresărire. *Acela* probabil că nu observase că aveam în mînă caietul lui. Dar era într-adevăr al lui ? Cred că al lui era. Ceva mă face să cred că însemnările din caietul îmbrăcat în plastic erau ale lui : numai un purtător de umbrelă putea însemna aceste lucruri. Iau martor pe cititor. Aşadar, mersei sub un felinar şi citii cele ce urmează, rînduri care nu puteau fi decît *ale lui :*

● A învăţat să pedaleze bine pe velocipedul schiţei şi se strecoară cu uşurinţă printre camioanele străzii. Nu se avîntă însă spre centru, de frica limuzinelor cu multe personaje.

● Să scoţi limba la oameni, dar tu să fii în tren, iar ei jos, lîngă bariera coborîtă.

● Versuri croşetate în hexametru.

● E insistent în viaţă ca musca de cal.

● Autorul e atît de prolix, încît unele fraze îi ies din carte şi atîrnă ca aţele unei cuverturi fără tiv.

● Mi s-a servit o lecţie bună : nu cunosc bine gramatica ! Cine e recenzentul ? A, Matei Nicodim ! Deci, să încep studiul temeinic al regulilor. Deschid la conjugare : eu nicodesc / tu nicodeşti / el nicodeşte / noi nicodim... Aşa se conjugă şi *a odobi*.

● Am dezavantajul faţă de alţii de a nu fi aruncat în foc nici o foaie de manuscris.

● Bietul ! Contează pe bunăvoinţa cititorilor lui...

● Sufleurul în fosa lui cînta mai frumos decît tenorul, baritonul și întreg corul de pe scenă.

● Ce e Omul ? Dar ce e Oma ?

● Pe calendarul unui scriitor : „Sînt într-o oarecare încurcătură : am consumat pîinea, carnea, laptele, curentul electric furnizate de-a lungul unui an întreg de oamenii muncitori și eu nu le-am dat în schimb capodopera promisă. De făcut pînă luni, la prînz."

● N-ai vrea să mănînci la cină salată *à la russe* și predicat la grătar ? Sau preferi o sonată măcelărească ?...

● Stil rural : „Îi dădu bineţe cu cuţitul"...

● *Motan otrăvit,* spus între patru ochi de o femeie frumoasă, nu te tulbură în vecii vecilor, ca un vers admirabil ?

● Ea pe sofa. Ea pieptănîndu-se. Ea pe closet.

● Să-i ofer actriţei manuscrisul meu înainte de-a fi prea bătrînă.

● Un Pallady comentat centimetru cu centimetru.

● Firesc ar fi ca Szering și Rubinstein, după ce au încheiat de cîntat *Sonata Primăverii,* să cadă la pat, pe jumătate morţi.

● De întocmit un catalog al metaforelor sărăcăcioase.

● La al II-lea și al VI-lea vers — cîte o pedală, iar ultimelor rime cîte un tril.

● Neconcordanţă între spiritul lui de formaţie clasică și sughiţul suprarealist.

● Toţi scriitorii își cumpără pușcă, asemenea lui Hemingway, și pleacă la vînătoare, toţi romancierii merg la meci de fotbal ca Eugen Barbu și elogiază șutul lui Ene VI, toţi poeţii încearcă să moară alcoolizaţi ca Edgar Allan Poe. În ceea ce mă privește, voi căuta să merg pe scuter ca fratele lui Pindar.

● Un scris și o caligrafie de calitatea acestei hîrtii satinate...

● Grandilocvent ca un saxofon.

● Proza asta mi se pare puţin cam umedă.

● Ca să pară fioros, scriitorul pensionar vorbea astfel : „taie-i vorba !", „gîtuie-ţi gîndul rău !", „argumente gata zdrobite", „spînzură-ţi haina în cui", „în casa lui Georgescu e un masacru permanent al dulciurilor"...

● Idei subțiri și moi care îți rămîn pe marginea limbii ca fideaua din supă.

● Între Gara de Nord și Calea Victoriei m-au năpădit o seamă de idei generoase. Pe Calea Victoriei însă, între Amzei și Piața Palatului, pe trotuarul din dreapta, le-am pierdut pe toate.

● Are albumină. De aceea scrie versuri albe.

● Un vapor. Plin ochi cu furnici.

● Dintre zburătoare nu cunoștea decît *Găina* lui Daquin.

● Sînt unii scriitori pătrați care-l iau drept model pe Carrel.

● Apropo de om bine informat : măturătorul străzii mele citește zilnic vitrinele de seară...

● Baudelaireana mîgîiere surdă, fără sfîrșit, a pisicii...

● Andantele se cîntă atît de rar, încît ai impresia că pauzele sînt mai nuanțate decît notele.

● Băieți, luați-l în compartimentul vostru ! În excursie bătrînelul e adorabil ! Vino să te prezint cucoanelor, domnule Anatole France !

● Din sonata ascultată aseară n-am reținut decît intenția a doi bețivi de a se sfîrteca.

● Își declina competența după a III-a neutră.

● În ultimul război mondial, el ținea cu tracii și ilirii.

● *Bonjour*, Una Muno !

● Să fim realiști : această tulpină de salcie nu ne va putea oferi toată cheresteaua de care șantierul nostru are nevoie !

● Din cînd în cînd aduc pe scenă un steag.

● Un spital cu o mie de paturi pentru vertebrele acestui poem suferind.

● A citit pe clasici în diagonală, iar pe moderni cu voce tare.

● Un film instructiv : te învață să ucizi regizori...

● „Gîndesc numai cu aspiratorul de praf în mînă", spuse poeta.

● Asta a fost o literatură de porțelan, dar s-a spart în mai multe locuri.

● Natură moartă : un ceas de masă, o suveică, un iepure ucis, o mandolină. Două frunze de porumb, două de sfeclă, două de cartof, două de viță de vie. O balegă.

● Preferam ca acest volum să fie o cărămidă.

● Între cele două războaie :

— În gazeta noastră, fiecare articol este o fereastră deschisă...

— Frumos !

— ...deschisă către bodegă. Redactorul-șef ne ia, după închiderea ediției, la mititei.

De aici mirosul de usturoi și de ciorbă de burtă sesizabil chiar și în literatura unor Hogaș și Camil Petrescu.

● O trambulină de ștrand, instalată pe fereastra blocului pentru a te arunca, temerar, direct în mijlocul vieții.

● De turnat șaizeci de picături apă oxigenată în paginile descriind episoade negre din război.

● O doamnă cu un transatlantic.

● „Dintre concertele brandenburgice, al șaptelea mi se pare cel mai profund", spuse avocatul.

● Cu privirea lui de copil, nu putea observa că sînt un iconoclast.

● Domnii aceia au fost sublimi : au căzut pe rînd în gura canalului, dar au urlat în cor.

● *Matei Basarab și Vasile Pupu,* roman.

● Stînjenit ca și cum s-ar fi aflat într-un cort turcesc.

● Un volum de versuri : în locul strofelor, bilete de avion cu inscripții : Santiago de Cuba, Mexico, Brazzaville, Mozambic, Tananarive, Borneo.

● „Fleacuri ! Indienii fac versuri cu 70—80% mai profunde decît încercările dumneavoastră."

● Nu se poate, domnule redactor, să n-am talent la poezie. Am lucrat cincisprezece ani ca achizitor la Anticariat.

● Bravo ! Să știi că ești un om de gust : asculți *Pastorala* de Scarlatti și citești paginile mele...

● Om al simetriilor, vedea o imperfecție a naturii în faptul că unele organe anatomice nu sînt, ca altele, duble.

● Că nu cunosc problemele agriculturii e regretabil. Dar că ignor funcțiunile ficatului, de aici, de sub coastă, mă rușinează nespus de mult.

● Imaginile mele poetice sînt atît de concrete, că s-ar putea întocmi după ele hărți amănunțite.

● Dintre gesturi, o ușă bine trîntită, un vas pocnit de pămînt, un foc de revolver fac impresie prin concentrarea lor excesivă.

● În Bărăgan, simțea sub tălpi tremurătorul pămînt al Greciei...

● Trepte de cultură : Ion, Caion, Cacaion.

● În fața lui Bruegel face alergie cu manifestări eruptive.

● L-a căutat pe Caragiale și în buzunarul de la vestă, și sub panglica pălăriei.

● *Cavalcada Kiriilor,* roman în patru părți.

● Un tratat al strîmbăturilor și scălîmbăielilor. Cu tablă de materii și index de nume.

● E mare producător de adepți.

● Nu cultivăm manuscrisul vibrînd de viață, nu-l invităm să circule încă umed, motivînd că, fiind fragil, va fi repede sfîșiat. În schimb, aruncăm pe piață mii de cărți turnate în literă rece, indiferentă, și avem impresia că sînt citite. Nemîngîindu-le mîna, le sfîșie timpul.

● Să te plimbi prin opera lui ca printr-o grădină cu fructe și arome. Să-i ocolești opera ca pe o femeie grasă și urîtă care nu mai poate trăi fără tine.

● Versuri albe ca niște copii burtoși.

● N-am să-mi public cartea pînă nu voi fi încheiat cea de-a 750 000-a pagină. Pînă să-mi caut un editor, am nevoie de un contoar.

● În această lucrare distingem cinci părți de sine stătătoare și cîteva ace de siguranță care le țin împreună.

● „Angajăm scriitori și poeți să producă opere la prefețele bine documentate ale editurii noastre."

● A tăiat scurt funia tradiției și acum navighează cu speranța că va ajunge repede.

● Deocamdată, grădina zoologică se întinde pe douăzeci de hectare. Se prevede ca în viitorii cinci ani să cuprindă întreg orașul și să se confunde cu el.

● Singura țară de pe glob în care ștersul nasului se face cu două degete între care nu se află o batistă.

● Balcanism : unii sînt ziariști mari prin ceea ce scriu, alții prin ceea ce evită sau nu reușesc să scrie.

● Cavaler în armură și cu papion.

● Își instruiește foarte atent copiii : le-a luat profesor de germană, instructor de pian și un tigru pentru a ști să se poarte.

● E un om delicat : visează să se vadă într-o dimineață pe un afiș oarecare.

● Din oameni iluștri, această școală pregătește anonimi.

● Pe partea nevăzută a lunii se odihnește un motan.

● Literatură fastuoasă, subtilă, inteligent confecționată — pentru toți oamenii, pentru sărbătorile lor.

● Un om și jumătate poartă trei pantofi ?

● Toți copiii din blocul nostru învață o poezie în care mama este înfățișată ca o sfîntă. Fiecare este convins că sfînta despre care e vorba este chiar mama lui. Am traversat azi după-amiază strada și, privind blocul nostru, am căutat să disting deasupra acoperișului aureola colectivă a casei cu patruzeci și două de sfinte...

● Să faci în așa fel încît, într-o lume agitată, grăbită, superficială, incapabilă de a se stăpîni și a cultiva bijuteria, rezultatele eforturilor tale să fie monumentale, stabile, finisate cu grijă și așezate cu gust spre a fi admirate. Să contrazică ceea ce este superficial, să afirme virtuțile artei.

Etc., etc., etc.

Închid caietul. Nu e nici o îndoială, al *aceluia* e ! Și acela nu e altul decît Jules Renard, cine altcineva să fie ? Nu e nici o îndoială. Nu e nici o îndoială, al aceluia este. Și acum, ce să fac cu caietul ? Caietul e al aceluia și acela nu e altul decît Jules Renard. Să i-l înapoiez. Da, să i-l înapoiez, așa ar fi cinstit. Dar unde să-l caut, unde să-l aflu ? El trebuie să fi plecat, cu

umbrela lui, încă de atunci. Sigur a plecat. A plecat de mult. A plecat de mai bine de cincizeci de ani. (Din *Mimetism* de Luciano Cavalcanti)

BUIUM De observat că nume ca Barbara, Bartolomeu, Helga, Bernard, Rabindranath, Tauno, Ion, Sirma, Tyron, Ciu, Raj, Cameron, Benu, Domenico, Bension, Dolores, Fedor, Wolfgang, Sara, François, Grigore, Hiro, Jesus, Ataulfo şi Buium convieţuiesc admirabil în acest dicţionar. Şi de reţinut că au fost oameni în stare de crima de-a nu citi decît pe unele sau altele dintre ele, dacă dicţionarul ar fi fost scris acum o sută de ani şi cartea ar fi fost desăvîrşită, aşa cum o vrea autorul ei !

BURECH Cît a suferit pînă a ajuns statuie !

BUZEA Ca o pătură udă, ca o floare dată prin nisip, ca o salată excesiv de sărată, ca o lampă afumată, ca un pantalon ars, ca o friptură de pasăre pe care au rămas două pene lungi, ca o conferinţă întreruptă de sughiţ, ca un război daco-roman în care unul dintre adversari posedă două mitraliere, ca o scrisoare a unui mareşal ordonînd ţăranilor să fie harnici şi să-şi lucreze pămîntul, în timp ce ţăranii fac de la sine, excelent, acest lucru de cîteva mii de ani.

BUZNAC Ştiu să fiu academic în discuţie, dar, cum văd că mă tot contrazici, află de la mine că, dacă mai susţii teza despre neparticiparea gerundivului la construcţiile literare de efect, militînd pentru încărcarea frazei cu adjective la superlativ, eu pun să te sfîşie Buznac, Diabolo, El Zorab, Nabucodonosor, Allegro, Grigore, Negrilă, Medor, Pirat şi Alba. Iar dacă mai îndrăzneşti să-mi bagi pe gît pe cîrpaciul acela de Pitigrilli, te voi da pe seama lui Benoni, Roşu, Lord, Prezident, Polux, Barbara, Mura, Sarsailă, Azor, Bubi, Ne-

gusu, Zefir, Schopenhauer, Lupu, Hector și Negru. Iar dacă, în timpul discuțiilor noastre filozofice, mai faci ocheade nevestii-mii și, la masă, îi mai prinzi genunchii între genunchii tăi, oricît de prieten mi-ai fi, te tai în bucăți și te dau hrană lui Tigru, Oimé, Nord, Ursa, Leac, Minos, Florin, Sever, Lulu, Taina, Cioban, Hamlet... Și, dacă vei scăpa totuși nehăcuit, voi chema-o pe Fetița și te va ciurui cu dinții ei de fier.

Ascultă-mă : ca să faci o frază literară de efect e nevoie să alternezi imaginile palide cu cele violente...

BYRON Deoarece presimt că n-am să ajung niciodată să scriu despre numele LUCA și pentru că BYRON e un nume inutilizabil, ofer cititorului următoarea piesă :

SOMNUL LUI MARTE

16 ianuarie 1903. Scumpă Solange, gîndul meu e cu tine întotdeauna. În orele tale de somn, ore pentru mine de veghe, gîndul acesta te răpește și mi te aduce în preajmă. Simt mîngîierea ta, respirația ta parfumată, șoaptele tale. Încep lucrul la proiecte. Le las îndată. Sînt omul unei singure pasiuni. Uneori, îmi este rușine că eu, doctor în aerodinamică, mă las copleșit de o dragoste atît de fierbinte. Îmi găsesc consolarea în gîndul că, fiind tînăr, știu să închin vîrstei ceea ce este al vîrstei. Îți trimit sărutări din inima Parisului etc., etc., Luca.

25 ianuarie 1903... și n-are rost să te rușinezi. Ți-aș repeta de sute de ori că te iubesc, că ești lumina mea... etc., etc., Solange.

P.S. Bucureștiul e în sărbătoare : 24 ianuar a scos lumea pe străzi.

30 august 1906, Paris... Încerc acum să construiesc un motor cu explozie fără supape, pe principiul proiectului premiat, anul trecut, în institut. Largi aplicații la carele de luptă. Invenția, dacă va reuși, îți va fi dedicată, scumpă Solange. Pe curînd, Luca.

8 septembrie 1906... Ești lumina mea, ți-aș repeta de sute de ori că te iubesc etc., etc., Solange.

19 februarie 1908. Ura ! Pe baza brevetului obținut pentru invenția mea *Dispozitiv simplu de ochire precisă cu arma în semiobscuritate*, am fost invitat la Atelierele Centrale ale Aviației din localitatea S.P., la 16 kilometri depărtare de Lyon. Știi cît mă gîndesc la tine... Luca.

24 februarie 1908. Sînt fericită. Îți repet de sute de ori, de mii de ori că te iubesc. Tu ești etc., etc., Solange.

P.S. Tata a fost ieri de o absurditate colosală. Pentru prima dată l-am auzit că vrea să mă mărite. A susținut tot timpul mesei tîmpenia asta. Mama a plîns. Bănuiesc că are în vedere o persoană anume — pe Filionescu, procurorul, sau pe Blănaru de la Banca Națională. Fii încredințat...

30 martie 1908. Nu înțeleg. Despre ce căsătorie e vorba ? Tatăl tău doar știe despre dragostea noastră. Sînt contrariat. Scrie-mi degrabă...

8 aprilie 1908. Fii liniștit ! Solange.

26 mai 1910, Rouen ...Ce rost ar mai fi avut corespondența noastră ? Am suferit mult, desigur.

Cum ai putut face căsătoria asta nepotrivită ? M-a emoționat nespus că i-ai dat băiatului numele meu. E o consolare, într-adevăr. Dar ce spune *el* despre această idee ? În ceea ce mă privește, îți rămîn etern credincios. Am inventat un proiectil de mitralieră cu traseu fumigen pe ultima jumătate a traiectoriei. Premiul Consiliului de Război al Franței etc., etc., Luca.

21 august 1910, București ...Ți-aș repeta de sute de ori că te iubesc. Ai înțeles exact împrejurările. Îți rămîn și eu, în fundul sufletului, credincioasă. M-a bucurat atît de mult fotografia... Cum rămîne cu călătoria în

America ? N-am înţeles, proasta de mine, ce e cu proiectitlul-sfredel. Scrie-mi pe noua adresă, în Cotroceni.

2 iulie 1912... în faţa cărora am făcut demonstraţii foarte interesante, dar obositoare. Generalul Teylor m-a asigurat că tancul sferic cu şenile suprapuse va intra în fabricaţie încă în toamna acestui an. Felicitări pentru mica Lucia. Cum văd, te învîrteşti în jurul numelui meu. Te sărută, Luca.

16 decembrie 1912. Eram la Găeşti la tanti Marie cînd am citit în *Universul* despre călătoria ta în Bolivia. Mi se pare riscantă experienţa, de aceea sînt îngrijorată şi adesea nu izbutesc să închid ochii şi să-mi liniştesc gîndurile. Visez de multe ori explozii îngrozitoare, iar tu, înotînd sub cascadele de flăcări... Dacă bombardamentul nu va avea precizia pe care ai imaginat-o ? Luca şi Lucia ştiu mai multe poveşti cu tunuri şi poligoane de foc decît cu zmei şi Cosînzene etc. Solange.

15 iulie 1915. Cu greu ţi-aş putea descrie farmecul coastei californiene. (Urmează o descriere în poşta viitoare.) Nu-mi pot ţine cuvîntul de-a sta liniştit. Am scris colonelului Herbert Kopf rugîndu-l să începem neîntîrziat experienţele. Proteza nu va constitui o piedică în activitatea mea viitoare. Am gata o „aripă cu fantă", pe care Handley-Page a şi introdus-o în experiment. Mă bucură că urmăreşti ziarele pariziene. Da : iată-mă şi laureat al Societăţii Regale de Astronautică ! Etc., etc., Luca.

1 octombrie 1915. Războiul mă înfricoşează nespus ! Ai să-mi faci mustrări : „Suflet de femeie !" O mamă se gîndeşte însă la copii. Luca, Lucia şi Lucan te sărută o dată cu credincioasa ta Solange.

6 noiembrie 1915. Călătorie admirabilă în Mexic şi Anglia. Turnul Londrei, cu cheltuieli nu prea mari, ar putea fi transformat în rampă de catapultare a navelor supersonice pentru bombardamente de intimidare. Cu dragoste, Luca.

1 martie 1916 ...Ştii cît de mult te iubesc... etc. Solange.

21 decembrie 1916, Salt Lake-City, Statele Unite... Apoi succesul biplanului Potez 13 ! A fost un triumf. Decoraţii, onoruri. Uzina mea primeşte comenzi fabuloase. Te sărută, Directorul tău. (Dedesubt e desenată o floare sub o elice de avion.)

P.S. Fii înţeleaptă ! Ne vom revedea. Vom fi fericiţi. Copiii sînt ca şi ai mei. De ce mînii pe Dumnezeu ?

18 septembrie 1926, Paris ...Nu ştiu, dragă Solange, dacă vînzarea caselor mele de pe Polonă te va putea scoate din nesfîrşitele tale încurcături băneşti. Dispune de ele cum vrei. Îţi trimit actele necesare vînzării. Uzinele sînt ameninţate să se închidă. Pe toţi i-a apucat din senin o grijă exagerată pentru pace. Deocamdată un icter. Sînt mai îngrijorat de piciorul drept în care, după toate suferinţele lui, a mai intrat, la ultimul experiment cu bombe fuzante, o schijă de 15 milimetri. Prietenii mei François Rateau, membru al Academiei de Ştiinţe din Stockholm, R. Katzmayer, directorul laboratorului aerodinamic din Franckfurt, Maxime Toussaint de la „Magnificum" şi alţii, au făcut propuneri pentru Academie. Intru, după cum vezi, în familia nemuritorilor...

26 mai 1929 ...Sînt lucruri pe care le-am aflat prin bunăvoinţa domnului Ernest Barbete, reîntors de la Paris. Am rezolvat problema caselor. Îţi mulţumesc din suflet. Ţi-ai explicat. Stăm prost : venituri nesigure. George e mereu suferind. Nu ştiu cum o vom scoate la capăt. Guvernanta şi şoferul au cerut sporirea salariului. Îţi repet de o sută de ori că te iubesc, dar nu fi ridicol ! Dragostea mea e mare şi statornică. Solange.

2 octombrie 1930. E o minune cum de am putut scăpa dintr-o explozie care a desfăcut în fărîme fiecare obiect din laborator. A dispărut fără urmă şi peştişorul roşu care împletea nevăzute traiectorii în acvariu. Ra-

cheta proiectată de mine *zboară* ! Combustibil ideal. Rănile, nu grave, m-au ţinut totuşi la pat. Suferinţa a trecut. Proiectez acum un sistem teleghidat de conducere a avioanelor de asalt, la mare înălţime. Nu înţeleg de ce-ai mai acceptat sarcina... Şase copii, Doamne, e o cifră ! O răspundere ! Te rog urmăreşte în ziare experimentarea proiectilelor „Solange“, la St. Cyr...

6 mai 1935, Bucureşti... Aşa a murit bietul George ! Fireşte, am suferit. Au suferit alături de mine şi copiii şi cei trei cîini de vînătoare, statornica lui pasiune. Am fost legată de el. Fii înţelept ! Dragostea ce ţi-o port este curată şi neştirbită. Dar, vezi, depărtarea... Uneori, nici nu-mi pot aminti cum arăţi. Mama regretă acum : să fi mers cu tine, îmi spune, să fi fost alături de tine, în toate încercările. Ce complicată, de neînţeles este viaţa !... Nu te sfătuiesc să accepţi proba de încercare a gazelor asfixiante. Nu poate fi angajat pentru asta un om oarecare, un şomer ? Scrie-mi degrabă. Solange.

2 octombrie 1935. Numai o lună de zile de răgaz, te implor ! Mă gîndesc cu gingăşie la tine. Urmează să experimentez la Hamburg acceleratorul cu eter. Lucrarea îmi dă bătaie de cap. În orele mele de reverie am gîndit la construcţia unei grenade minunate, minunate. Ne vom revedea curînd, eu glorios, tu fericită.

26 mai 1939. Cine ar fi crezut că vor mai trece patru ani de la revederea noastră, la Bucureşti ! Cît am putut vorbi atunci ?! De cîte ori ai venit la noi, copiii te-au asurzit cu nebuniile lor, încît n-am putut schimba măcar cîteva cuvinte despre fericirea noastră. A dispărut vînătaia pe care dracul de Licurg ţi-a făcut-o cu pistolul lui ? Sper că în curînd vei reveni acasă, pentru totdeauna... Cîte lucruri admirabile ne vom povesti atunci ! Solange.

30 mai 1939 (Par avion). Acelor zile fericite le vom adăuga altele, vom fi alături, minunea mea. Lucrări urgente mă reţin momentan la Paris. Imaginez acum apa-

rate de război din metale ușoare, superdure. Patentul rachetei-ferăstrău, furat de nemți ! Dă-mi vești despre copii. Luca.

8 iunie 1939... Se vorbește de război. Ne gîndim cu grijă la tine. Părerea mea (ai să zici că sînt plicticoasă) este să te înapoiezi în țară, să nu te prindă evenimente neașteptate acolo. La București vei fi mai adăpostit. M-a revoltat impertinența nemților de a propune să te cumpere ca pe o plantație oarecare. Să nu primești ! Fii român demn de Tache Ionescu ! Inteligența ta nu se cumpără ! Luca are iarăși neplăceri pentru situația militară. Lucia, Lucan, Lilica, Licurg, Lenți și micuțul *tău* Paul-Luca, sînt mereu cu gîndul la tine, Solange.

11 septembrie 1939, Paris... Scumpă doamnă, soțul meu, Luca, avea multă stimă pentru dumneata, de aceea îți scriu ca unei vechi amice. Pe cît știu, familiile voastre au fost prietene. Înainte de a încerca ultima și fatala lui experiență cu combustibil solid la Chalais-Meudon, mi-a vorbit într-o seară de dumneata, informîndu-mă cît de gentilă ai fost luîndu-ți obositoarea îndatorire de-a ne vinde casele din Polonă și de-a investi banii într-un imobil central. Sînt încredințată că toate actele sînt în regulă și îmi pot fi comunicate, împreună cu cecurile de chirie, care totalizează, după calculele avocatului meu, peste 600 de mii lei...

Mi se pare că afacerea s-a încheiat cam pe vremea cînd noi ne aflam în California. Cine ar fi crezut atunci că acesta va fi sfîrșitul ? Eram fericiți. Luca mă iubea ca un fanatic, mă adora. Am fost unica, marea lui pasiune, bineînțeles, fără a socoti știința căreia i-a sacrificat viața. Băieții îi seamănă. Cel mare e student excepțional la St. Cyr. Studiază balistica.

În așteptarea răspunsului, cu multă afecțiune pentru dumneata și domnul George Blănaru, pe care, sper, rîndurile mele îl vor găsi complet restabilit,

Marie-Louise de Lucas Zamphiresco

C

CABIRIA Filmul intitulat *Nopţile Cabiriei* şi cartea numită *Zilele Cabiriei.* Definiţie : o zi calendaristică este o perioadă de timp cuprinzînd douăzeci şi patru de ore, formată dintr-o noapte şi o zi — ale Cabiriei.

CABOT Ursuz. Cap pătrat. Parcă un cîine ciobănesc ar da să-i treacă printre picioare şi nu reuşeşte...

CADMUS Bărbat binevoitor, preocupat de împlinirea îndatoririlor sale pînă la a-şi neglija familia şi propria-i tinereţe. Strădania i se concretizează în mici servicii aduse umanităţii : un şalter bine înşurubat, o măsea scoasă fără dureri, o dantelă frumos împletită, un copil îngrijit cu răbdare. Ingrată istorie a civilizaţiei ! Cercetarea nu ajunge niciodată pînă la considerarea acestor nespus de folositoare creaţii. Şi asta numai pentru că ar fi nevoie de o minte dumnezeiască spre a înregistra şi elogia infinitele lucrări mărunte.

CAIUS Subtil şi nărăvaş. (Încă o dată a se remarca ce putere ilustrativă şi deformatoare au numele care, formal, evocă fiinţe şi lucruri comune !) Un Caius nu poate decît să tresalte în apropierea unei femei, să se aprindă la auzul tobelor şi goarnei de luptă, să dea cu copita în cei care se află în preajmă. Şi dacă nu sînt în-

cîntați la vederea unui sac cu orz, pot face destăinuiri formidabile în fața unei halbe cu bere.

CALAMANDRINO Roșcovan, jucăuș, nestatornic. Are un zîmbet suspect de băiat care-și fură părinții, de prieten care te îmbrățișează punîndu-ți mîna în gît.

CALDERON Din familia Eleudron, Crisobolo, Cristodulo. „Un îngîmfat și un fățarnic." (A. Ross) „Calderon, cel lipsit de spirit." (Mario Lexa) „Calderon de la Barca, ingeniosul." (Baldasare Berna)

CALIBAN „De la o vreme substanțele antibiotice nu-și mai fac efectul: microbii care circulă astăzi sînt supraviețuitorii tratamentelor de un deceniu, specii selectate cu calități și rezistențe biologice excepționale. În lupta pentru existență, cei slabi au pierit.

Și indivizii societăților omenești s-au selecționat de-a lungul secolelor. Cei artăgoși au căzut în războaie. Cei întreprinzători au plecat în vîltoarea furtunilor, au cucerit pămînturi noi, dîndu-și sufletul sub constelații ciudate. Bătuți de vînturi, fiii lor s-au desensibilizat. Cei inteligenți și talentați și-au închinat viața și eforturile unor idealuri ucigătoare: pictori, scriitori, muzicieni, savanți s-au măcinat în singurătate, înconjurați de indiferență, indiferenți ei înșiși dacă moștenitorii lor direcți vor fi sau nu la înălțimea lor.

La vetre, pîndiți de neajunsurile vieții, minați de lipsuri și de boli de toate felurile, șicanați de legi nedrepte și de impozitele tuturor stăpînirilor au rămas cei slabi și neputincioși, care, la rîndul lor au dat eroi neștiuți și s-au epuizat.

A supraviețuit o categorie de specimene cu epiderma tare și talpa grea. Aceasta a rezistat măcelurilor, emigrărilor, bunăvoinței religioase, foametei, constrîngerii, doctrinelor filozofice, apelurilor la generozitate, ciumei. Oameni groși, ei sînt fericiții pămîntului. S-au înmulțit și devin tot mai mulți, pe măsură ce repartiția mijloacelor în societatea modernă permite o înmulțire

relativ mai sigură. Vor fi destui în anii care vin ca să nu se înțeleagă între ei și să fie gata, în goana după aur, să se sfîșie, să arunce civilizația în haos.

Este de datoria cărților frumoase, a operelor mari, solide, fastuoase, pătrunse de lumină și dăruind lumină, să înlăture îngroșarea antenelor, să sensibilizeze din nou ochii și urechile, să preîntîmpine pericolul dispariției în materie a vibrației, salvînd-o din bolboroseala capetelor turtite." (S. Famagusta)

CĂLIN Băiat antipatic, netuns și snob încă de la cinci ani. „Ce mai faci, Căline?" „Așé!" (Nume din categoria : „Agresiv românești".)

CALIOPI Numele este frumos, dar numai purtat de o bătrînă. Ca să fii Caliopi, trebuie să fi trecut mai întîi prin stadiile Nina, Monica, Despina, Maria, Caterina, Eufrosina și altele. CALIOPI GRASOPOL Fusese o femeie de o frumusețe antică, desprinsă dintr-o frescă și azvîrlită de un destin ciudat pe malurile Ialomiței. Avea prin 1940 o proprietate lîngă orașul P., unde locuia vara și de unde trecea spre tîrg, de două ori pe săptămînă, o dată ca să îngrijească mormîntul domnului Pericle, soțul ei — remarcabil negustor dintre *cei vechi* — și altă dată pentru a face vizită doamnelor Zottoviceanu.

În trăsura deschisă, Caliopi Grasopol trecea ca o ducesă, severă și delicată și, odată, întîlnită pe podul Mihai Bravu, mi-a apărut ca o zeitate de dantelă. Avea în ochi o tristețe care prevestea cataclisme, mîna ei era subțire, talia dreaptă, mișcările eliptice.

Doamna Caliopi s-a stins acum cîțiva ani și sufletul ei cred că odihnește acum în grădina în care sălășluiesc sufletele statuilor.

CALIST De asemenea monahal. De tip Calinic, Iacint etc. Calist Macedoneanu, Calist Călugăreanu, Calist Preuțescu.

CALMAN Trăiesc încă mulţi ploieşteni care l-au văzut în prima zi a sosirii lui în oraş. Era în iarna lui 1919. Bietul venetic tremura într-un pardesiu jerpelit, solicitînd primăriei concesiunea unui debit de tutun în Piaţa Mare.

A folosit cu abilitate fondurile debitului, timp de mulţi ani, apoi a deschis o parfumerie împreună cu Maricescu, un evreu întreprinzător.

În noiembrie 1940, cutremurul de pămînt distruge magazinul, punînd capăt afacerii. Alungîndu-şi asociatul, Calman solicită un împrumut pentru „românizare" şi construieşte în Bucureşti, pe Calea Moşilor, o editură. Timp de doi ani, treburile merg bine, casa conlucrînd cu traducători anonimi şi cu militari scăpaţi de front. O *Istorie a lumii* de H. van Loon, tradusă în ciuda drepturilor rezervate, aduce în casă cîteva milioane, iar reportajul *Ard malurile Nistrului*, vîndut prin Consiliul de patronaj şi prin şcoli, adaugă alte două milioane.

1945, în toamnă : casa de editură lichidează. Clădirea impunătoare e ocupată de un comandament militar. Calman, proprietar şi al altor trei blocuri, o dăruieşte Uniunii Patrioţilor. Gestul e apreciat. În 1948, comisia de naţionalizare a clădirilor îl ocoleşte.

Anii trec. Prin 1953—55, Calman este expert al Societăţii de stat pentru achiziţionarea de maşini (S.P.A.M.). Călătoreşte în Grecia, Anglia, Brazilia şi Australia. Din ultima călătorie nu se mai înapoiază în ţară.

Se află, ulterior, că într-o bancă elveţiană, Calman poseda încă din timpul războiului cîteva sute de mii de dolari, o avere imensă pe care Maricescu i-o transferase cu abilitate.

La Nisa, într-unul dintre cele mai distinse localuri, ţinut de „Kalmann şi Marissesco", se mănîncă mititei şi sarmale de zile mari şi se vorbeşte fermecător româneşte.

CALMANT (Nume neatestat) De luat legătura cu Sedonal, Carbaxin, Bromoval, Pasifloral, Luminal şi Luminaletta, Nervatil, Valenal şi Cerebrosan ; de rugat să

se studieze *Logica* lui Hegel și să se facă rezumate. Eventual să se folosească pentru studiu și compendiul lui Henri Meprobamat. (În Felix Alcan)

CALOMIRA Calomira Calomiris, str. Făinari 45. (Ct.) Tocat la capete cu cuțitul fantezist al declinării. Asemănător lui Galileo Galilei (vezi numele).

CAMELIA Insectă albă, din hîrtie cerată. Puțin falsă.

CAMIL Se menține cu orice sacrificiu la ordinea zilei.

CANDID Plăpumar în Sfîntu Gheorghe.

CAPITOLINA „Gura ei mică mă îndemna, întotdeauna, la păcat. Desigur, nu întîrziam de-a întoarce capul și de a o gîndi toată." (Alexandru Ober) „Inconsistentă, asemenea unei prăjituri cu albuș de ou." (Silvio Pavana) CAPITOLINA OPREA Afacerile o vor preocupa pînă la moarte : cum să revîndă un palton vechi, cît să ia pe o broșă falsă, cît ar cîștiga dacă ar închiria camerele din față fără știrea Mariei Constantinescu, nebănuind că femeile în vremea noastră rezolvă aceste probleme la nivel diplomatic sau se folosesc de societăți pe acțiuni cu tentacule uriașe — desigur la o altă scară, de milioane.

CARIBDA Din categoria acelor femei cu voce bărbătească, gesturi eliptice și dure, care ghicesc în cafea, avînd satisfacția adeveririi totale a previziunilor, și care știu ce s-a întîmplat în lume în ultimele douăzeci și patru de ore, devenind în anume împrejurări soții de ofițeri operativi, ocupați o viață întreagă cu studiul perforării cazematelor.

CARMEN Un acordeon într-o orchestră cîntînd Wagner.

CARMIL Ca şi Ermil. CARMIL GIURGIU. (Ct.)

CAROL „În mintea mea unele lucruri şi unele obligaţii s-au cam amestecat. Mă întreb adesea şi caut să dezleg care a fost Carol Neumann, care Quintul, care e cel cu găinile furate, care a traversat Atlanticul în '23, cum arăta Carol I, de ce nu l-a putut suferi mama pe Carol Niculescu — patronul magazinului «Greierele şi furnica», de ce eu l-am înjurat pe Carol Magnul şi dacă Carolina Mitulescu, cu care am trăit o jumătate de an, nu era cumva Carol Manolescu, celebrul escroc internaţional, considerat de toată lumea dispărut ?" (Felicien Rotaru)

CARP Din categoria Carpilor fac parte cei care-şi servesc bine şeful, serviciul, direcţia, instituţia, asociaţia, comunitatea, partidul politic, neamul, patria, umanitatea şi care studiază în timpul lor liber astronomia pentru a determina cercul cosmic mai larg decît umanitatea, căruia să-i ofere serviciile în viitorul apropiat...

CARTAGINA Brună, cu pielea foarte netedă, osoasă, proeminenţe tăioase, şoldurile late, toată muşchiulatura strînsă pe braţ şi sub genunchi. Vioaie, nerăbdătoare, fierbinte.

CARTON (Nume neatestat) De vreme ce există un Elizeu şi un Arpad — nume care cer recompense şi insigne de bicentenar, de ce oare n-ar exista şi Carton ? Bărbatul botezat astfel trebuie să fie negreşit licenţiat, sportiv, monden, bun matematician şi soţ desăvîrşit. Există o familie precisă a Cartonerilor, amatori de curse

de cai și de călătorii în străinătate, neam generos de agenți comerciali și rugbiști (Carton Nițescu, Carton Zamfirescu, Carton Popescu etc., etc.).

CASANDRA „Pietroșița, tîrg arătos pe apa de plumb a Ialomiței, sub bastioanele Bucegilor. Deasupra străzii date cu păcură, un balcon al unei case de țară și, în balcon, printre florile de un verde și roșu ireal — o femeie voinică, în costum național. În timp ce înserează și pe cer începe să fluture Arcturus, ea vorbește șuierător, rîde zgomotos și, privind solemn în răstimpuri, salută trecătorii făcînd să-i zornăie salba magnifică de sub gușa proeminentă.

Lumea o numea madam Casandra. Era o femeie sub ochii căreia, desigur, se fondase cîndva masivul Caraimanului." (Din *Cartea locurilor*)

CASTOR Individ politicos, cultivat, agreabil, adaptat la condiții de chiriaș în apartament de văduvă.

CATINCA Nume ostentativ modern datorită tocmai vechimii și purtării îndelungate. CATINCA A. : „Se vorbește mult despre ea, în toate cercurile, în toate împrejurările, este citată, imitată, i se fac de două ori pe zi biografia și inventarul rochiilor. E o prezență atît de vie atunci cînd nu e, încît, ori de cîte ori descinde în mijlocul oamenilor, trupul ei puțin și transparent violentează ca apariția unui cardinal într-un spital. Catinca e o legendă. Întotdeauna ființa măruntită de comentariile oamenilor intră în istorie înainte de vîrsta venerabilă.

CATO „Cînd își punea galoșii, își ridica gulerul, își deschidea umbrela și trîntea după sine ușa, puteai crede că în sine a început să se dezmorțească un erou." (Sergio Malaster : *Profiluri*)

CATY Una dintre cele mai vii eroine de roman: Caty Zănoagă.

CAZIMIR Descendent din familiile vechi poloneze. Vorbește mult în ședințe, sistematic și combativ. Cînd vine vremea și cei care au vorbit se retrag la vatră spre a-și fructifica meritele și relațiile, Cazimir alege invariabil artele. „Pictorul Cazimir? Îl cunosc! Tablourile sale sînt foarte *elocvente!*"

CECROPS Filozof. Avînd piatră la ficat, gîndea și se comporta ca atare.

CELESTIN Din sticlă suflată.

CELESTINA Din sticlă suflată, în care au rămas bule de aer.

CELIA Sînt unele plante de salon cu frunze lungi și late, foioase, luxuriante. Sămînța lor e mică, din oțel, promițătoare; floarea roșie, efemeră. Sufletul: de Celia.

CÉLINE Subțirime anatomică de filigran, mîini foarte albe și reci (semn al melancoliei), nasul ascuțit și ridicat, trăsătură a caracterelor veninoase. Femeile lui Jean-François de Froy, din acest aluat, caută umbra copacilor rămuroși, mîngîierile întîrziate și indecise, jocurile prudente, lucide. Alcoolul, cafeaua, tutunul, emoțiile, ceaiul, condimentele prăfuite sînt dușmani organici ai fiziologiei sale economice. Céline trăiește noutățile în doze homeopatice și e, întotdeauna, suferindă de prea ampla recepție a mișcării. Cu o astfel de organizație, Céline supraviețuiește numai în apropierea clavecinului, harpei, pastelurilor fine, broderiei, vaselor de porțelan, rondelului.

CERDON Dacă n-ar fi avut luni, 16 martie 1936, orele 16,45, un costum de haine în dungi, pantofi negri bine îngrijiți și o cămașă impecabilă, n-ar fi reușit ulterior să fie ales membru corespondent.

CERISA O Cireșică (vezi numele), însă mai palidă, cu o organizație nervoasă extrem de simplă, ca de fluture.

CETI Ultima, și cea mai slabă, din cîteva zeci de còpii trase de pe o gravură.

CEZAR Îmi aduce în urechi partea finală *(Pinii de pe Via Appia)* din suita lui Respighi, acea gramofonică evocare a stridentelor marșuri militare, trecere în amintire a cuceritorilor lumii cărora le-au stat mărturie neschimbătorii copaci. A fi roman, a traversa Alpii Cisalpini, a porunci barbarilor, a te înapoia triumfător...

CEZARA De tipul Manola, Vintila, Costica, Vlada, Chirila.

CHARLOTTA Din categoria femeilor mari, întregi, depline, bine echilibrate, înzestrate cu multe calități, cu suferință și seninătate. (Vezi și LOTTE.)

CHILOM Într-o lume de forme miraculoase, numele acesta stînd în mîini e o insultă.

CHIMON (sau Kimon) Mai vechi decît veacul în care s-a născut.

CHIRIAC I. Complicat, nefiresc în firescul său, uluitor de neplăcut, ca un obiect de cult brahman, care, cu tot aurul și frumusețea lui, răspîndește teroarea. II. CHIRIAC CHIRIACESCU, proprietar de pivnițe-labirint, însurat de patru ori, nefericit. („Am vrut o fată săracă dar curată, care să mă vadă ca pe soarele ei. N-am găsit-o. Dacă aveam mansarde și nu pivnițe, poate eram mai norocos !" — spunea el.)

CHIRIACA Udă. Coborîtoare din copaci înalți. CHIRIACA ENCIULESCU, trăind din chirii și din *Kirya Eleison.*

CHIRIACHIȚA Tăietoare de noduri gordiene.

CHLOE În loc de sînge, în vine îi curge untdelemnul.

CHRIS Un geam lovit ușor. Locul rămîne însemnat de un mănunchi de raze. Acolo, în acel accident, sălășluiește ideea lui Chris.

CIBELA (A nu se confunda cu CIBA, renumită firmă de medicamente !) Fată transparentă. Mă gîndesc la acele mici viețăți acvatice prin ființa cărora lumina pătrunde ca printr-o foiță.

CICI Mărgică de gheață.

CINCINAT (Ca și PATRULAT.) Știe tot, înainte ca evenimentul să se fi produs. Reporter ideal.

CINIA Din neamul Cinicilor.

CIO-CIO-SAN (Care să fie numele *ei* şi care al familiei ?) Triplu salt.

CIPCILI (sau CIPCI) În copilărie, mama vizita adesea pe doamna Ieremia, a cărei fiică de zece ani scria poezii. De fiecare dată, la înapoiere, mama îmi aducea mustrări : „Vezi, în loc să te joci de-a armata şi să faci pe preşedintele de republică, mai bine ai scrie, ca Cipci, poezii !" Mustrarea, comparaţia mă umileau. Doream din suflet să fac şi eu poezii, să dovedesc că nu sînt mai prejos. Invidia literară se manifesta, încă de pe atunci, veninoasă, neînduplecată. Dar la ce bun poezia ?

Într-o zi, Cipci, purtînd o rochie albă, spumoasă, descinse în magazia unde Tityre şi colaboratorii mă ajutau să instalez o mare uzină de armament. Tocmai rostisem discursul şi priveam proiectele din mîna inginerului-şef al şantierului, încurajînd pe generalii sceptici, cînd fata, cu ochii stinşi, cu buzele palide, pluti într-o aureolă orbitoare şi se opri pe o schelă lîngă capra de lemne şi ligheanul cu cărbuni. Atitudinea ei fu grandioasă cînd rosti :

„Ţiculaş cu botul lung
Ca în forma unui lup
Ce pe pisici le alungă,
Ţiculaş cu coada lungă..."

Generalii mei fură cuceriţi. Citeam acum în ochii lor încrederea neţărmurită, speranţa. Construcţia putea începe. Atunci mi-am dat seama, prima dată, de funcţia însufleţitoare a artei.

CIPRIAN Aparţine familiei netunşilor (Cătălin, Călin etc.). Ciprian, fizionomie de mătură însoţind oşti în mari expediţii. Comandanţii lui Alexandru, la marea cumpănă, şovăie în credinţa lor. O parte se dezic de el şi îl părăsesc. Rămîn cîţiva să-i ţină tovărăşie pînă la moarte. Sînt Ciprienii.

CIPRIANA Stranie feminitate! Privirea derutantă, lumină albastră pe chip, un fel de a se purta care amintește zvîcnirile animalelor mici în ierburi. Cipriana! Viața unei cetăți scufundate într-un lac înverzit.

CIRCE Împinge, absolut sigur, la crimă.

CIREAȘA — „Trec albe cocoare pe cerul de zguri..."
— Pe cerul de *zgură*, proasto! — o corecta doamna Filofteia.
— „Adînca vale umplînd-o cu vaet;
De toamnă și... singurătate..."
— De unde ai scos *singurătate*? Toanto! Vezi ce căscată ești?
— „De toamnă tîrzie..."
Ore în șir, Cireșica învăța, cu voce răstită, poezii peste puterile înțelegerii ei. Aceste poezii urma să le spună invitaților, într-un viitor apropiat. Ore în șir, prin glasvand, auzeam aceleași și aceleași versuri și intervențiile mamei, exasperate. Era un martiriu.

CIRUS Cirus Iosipescu: expert în rezolvarea litigiilor dintre fabricile de iaurt și producătorii cooperatiști.

CIȚA Dulce și venerată bătrînă fără familie. Conduce o casă cu șapte copii. Bunica mea îi încredințase *pentru totdeauna* cheile tuturor ușilor, pe care nu le dăduse nimănui altcuiva.
Încrederea a fost dezmințită: Cița a murit.

CALIGULA (Autorul roagă pe editor să restabilească locul de drept al acestui cinstit cetățean roman pe care unii smințiți organizatori l-au scos din rîndul firesc al alfabetului.) „Avea statura înaltă, fața palidă,

capul enorm, gîtul și picioarele foarte subțiri, ochii în fundul capului, tîmplele scobite, fruntea lată și amenințătoare, păr rar pe cap, în creștet neavînd de loc, celelalte părți ale corpului păroase."

Și :

„Natura îi dăduse o figură respingătoare și urîtă, dar el se trudea s-o facă și mai oribilă, aranjîndu-se în fața oglinzii, ca să inspire și mai mult teroare și groază.

Era de o sănătate șubredă și la cap, și la suflet.

Copil, suferise de epilepsie ; ca tînăr, era rezistent la efort, dar totuși, cîteodată, îi venea un fel de slăbiciune pe neașteptate, încît abia mai putea merge sau sta în picioare și-și revenea greu din această stare..."

Și :

„Îl chinuiau insomniile, căci nu se odihnea mai mult de trei ore pe noapte, și nici atunci nu era liniștit, ci tulburat de coșmare și fantome, încît, între altele, a visat că marea stătea de vorbă cu el."

„...Porunci să se aducă din Grecia statuile divinităților celor mai strălucite prin măiestria cu care au fost făcute și respectul de care se bucurau, între care a lui Jupiter Olimpianul, cerînd să li se taie capul pentru a fi înlocuit cu al lui. Prelungi o parte din palat pînă la Forum, iar templul lui Castor și Pollux îl transformă în vestibul. Aici se așeza adesea la mijloc, între statuile celor doi frați zei, și se înfățișa vizitatorilor ca să i se închine."

Și :

„Întreținea legături imorale cu toate surorile lui..."

Și :

„Cîteodată, închizînd hambarele cu grîne, pricinuia foamete în popor..." (Suetoniu)

CLARENCE (Vezi Richard al III-lea, la teatru.)

CLEANDRU I. Insistent. II. Consecvent. III. Plicticos. IV. Exasperant. V. Biografia lui C. este exemplu

de imobilitate, în timp ce aceea a interlocutorului evoluează rapid către sanatoriul de boli mintale.

CLEMENT „Criminalul este criminal printr-o serie de împrejurări foarte omenești și multe din aceste împrejurări sînt explicabile la lumina zilei, pînă la a semăna cu scuze adevărate. Dacă crima a fost săvîrșită din cauza mizeriei, din desperare, e de înțeles, de asemenea, procesul : cel care a făptuit-o a făcut un act de eroism pe care, bine instruiți, l-ar fi făcut cei mai generoși studenți porniți sub stindardul omeniei. Dar dacă criminalul a ucis pentru a jefui ? Jaful, în unele situații, urmărește să transfere un bun sau o serie de bunuri dintr-o proprietate în alta, după criteriile unei justiții mai dinamice decît aceea a proprietarilor. Un individ și-a uitat, în lungi călătorii, și familia, și țara. Cine garantează că motivele care l-au îndemnat să peregrineze alături de Bălcescu și Ghica nu sînt mai înțelepte, în perspectiva anilor care vor înlocui statul boieresc cu altul, mai drept ? Liniile explicațiilor lui Clement, într-o vreme de cenușie și degradantă orînduire, duceau prin gări uitate de mult de oameni, traversau peisaje de o nouă înălțime. Clement măsoară, trecînd pe lîngă uriașa cascadă a nefericirii, căderea, adîncimea. Găsește, o dată cu explicațiile, o mie de motive împotriva fanatismului. Natura — spune el — face să înflorească în soare și trandafirii și ciulinii. Să reținem didactica naturii !

Într-o zi, Clement a simțit o mare durere. Un bun prieten l-a insultat și i-a trîntit ușa în nas. Un act necugetat, firește. Explicabil de o mie de ori, ca și căderea din pom a frunzelor tomnatice. Dar ușa s-a trîntit și, cu toate explicațiile, sîngele s-a ridicat în obraji. Sîngele s-a învîrtit de cîteva ori între obraji și urechi, a căzut prin site și trepte ascunse, apoi s-a liniștit. Clement s-a simțit însă greu lovit.

A început atunci să observe că mecanismele relațiilor dintre oameni nu imită, ci parodiază legile oarbe ale

naturii şi că înseşi aceste legi sînt nedrepte. Atitudinea lui de pînă atunci fusese contrară legilor *naturii omeneşti*, care ripostează, ia atitudine, confruntă. Fusese un snob, un călugăr ipocrit. Se simţi mîndru pentru că se purtase pînă atunci aşa cum nu se poartă nimeni — fusese nobil cum îi ceruse o idee ţîşnită din neant. Dar aşa nu se mai putea trăi. Se văzu ameninţat de pericole îngrozitoare din partea unei omeniri răuvoitor pregătite, care ar fi în stare să multiplice crimele la mii şi mii, dacă o singură crimă ar fi înţeleasă, cum propovăduia el înainte, cu generozitate.

Îşi acoperi capul şi, luînd din cui bastonul, coborî să se răfuiască cu vechiul său prieten. (R. Orff : *Cartea orelor de linişte*, 1936)

CLEOPATRA Agresivă, trăsături aspre, în piatră. Scrie piese de teatru (cînd poartă părul tăiat scurt) sau e vînzătoare în vreun magazin (în care caz e foarte elegantă şi vorbeşte gros). CLEOPATRA ALECSANDRESCU : Fascinantă, lascivă, mobilă, spectaculară : „Da ci ţi-am făcut, bré ?" Poseda ştiinţa de a-ţi acoperi replicile cu buzele ei groase. Ştia să strîngă în braţe, să mîngîie pătimaş, să se tăvălească în beţia voluptăţii. Amantă desăvîrşită pentru rafinaţii cărora le făcea plăcere să audă, în momentele patimii, unele cuvinte precis evocatoare. CLEOPATRA RAREŞ : Îmbrăca întotdeauna o robă neagră foarte lungă, cu mîneci japoneze, ca de călugăriţă. Pe pieptul lat, cîndva frumos, atîrna o cruce masivă de aur. Nu se farda. Chipul părea de ceară, întins şi galben. Trăia singură, retrasă, se ferea de privirile oamenilor. Adesea, nevoită să iasă înainte de prînz, se ascundea de căutătura bărbaţilor sub un voal cenuşiu. Lumea şoptea că e sfîntă. Într-adevăr, de la fruntea arcuită, pînă la paşii aplicaţi cu smerenie ca pe luciul unei ape, Cleopatra Rareş era însufleţită de sfîntul spirit...

(— Cum, Cleopatra Rareş, locuieşte în blocul vostru ? O cunoşti ? — făcu într-o zi prietena mea Marcela G. — Biata femeie ! A fost cîndva de o frumuseţe răpitoare.

Un diplomat căsătorit a întreţinut-o ani de zile într-un adevărat palat, la Şosea. Primea vizite ilustre, în saloanele ei se petrecea în fiecare seară, pînă în zori. Ce risipă de lumină, de băuturi scumpe ! Ce femei frumoase petreceau acolo ! Ştiu că, desfrînata, n-a trăit degeaba ! Se dusese faima rafinamentului cu care regiza serile de dragoste !

Dar viaţa aceasta a avut un sfîrşit trist. Cleopatra Rareş s-a îmbolnăvit îngrozitor. A fost operată : tumoră canceroasă uterină. I-au scos tot. Cînd a reintrat în lume era alta. Pînă şi chipul şi-a schimbat trăsăturile. A devenit femeia angelică pe care lumea o priveşte cu temere. Mintea femeii infirme îşi acuză viaţa dinainte fiind convinsă că Cel-de-Sus a pedepsit-o pentru desfrîul ei...)

CLIMENA Luminos fulgurantă ca tablourile Berthei Morissot.

CLIO Mlădie, limpede, exagerat precautā. Uneori şireată. A trăit cîndva, în vremuri istorice îndepărtate. A trăit între 1162 şi 1196 e.n.

CLITEMNESTRA *Reţineţi intenţia Clitemnestrei !* (titlu de roman).

CLITO Metamorfoză : pisică albă traversînd Via Appia ; mamă îndurerată cerînd răsplată seniorului pentru fiul plecat şi căzut în cruciadă ; nevastă de pescar în port vestic francez ; comunardă asaltînd coloana Vendôme ; preşedinta Societăţii femeilor ortodoxe (1932—1936) ; cronicar cinematografic la ziarul *România nouă,* după '44 ; fată albă, delicată, ascultînd cu mine sonate în încăperea intimă, privindu-mă în răstimpuri languros, lăsînd să-i alunece fusta de tergal ca să-i pot admira încheietura genunchiului.

CLO Femeia cu acest nume poartă întotdeauna haine în culori aprinse, cu falduri și cordoane. Tăcută, casnică, perfect credincioasă, ca Penelopa.

CLORI *Clori și Daliso,* cantată pentru soprană și tenor de Benedetto Marcello.

CLORINDA Liniile chipului alungite. Ochi negri, întunecat-sclipitori. Caracter angular, voluntar ; simplitate elegantă de pasăre marină. Decorativă în vorbire (vocea cristalină, puțin vulgară), cu imagini pregnante, colorate, cu mobilitate și inteligență. CLORINDA ILASIEVICI, matematiciană eminentă, a obținut premiul „Țițeica" în 1935. (După cum se vede, matematicienii au o biografie sumară !) CLORINDA BARAVACHE : fiica unei croitorese. Umblînd într-o zi la mașina „Primus", a fost cuprinsă de flăcări și în cîteva zile a murit în chinuri îngrozitoare.

CLOTILDA Frumusețe legendară. Poate fi închipuită în spatele unei draperii de culoarea purpurei făcînd gargară. (Nu întoarce capul, puritane ! Și zeițele își îngrijesc tenul, gîtul și unghiile !)

CLOȘCA Dintre Horia, Cloșca și Crișan — Cloșca este cel mai puțin stimat. V-ați întrebat de ce ? Pentru că istoria lui e întru cîtva mai scurtă ? Pentru că biografia lui este încheiată între patru pereți și nu în piață, spectaculos ? Pentru că a făcut un gest de eroism pe care ceilalți doi nu l-au făcut ? Pentru că n-a îngăduit să se lase tîrît în ochii setoși de sînge ai sutelor de gură-cască ? Pentru că a cuprins lucid soarta care-l aștepta ? Pentru că a știut să moară singur ? De ce ?

CLOVIS Cu lacăt de sticlă.

CNEIUS (Nume latinesc.) Două vulpi roşii, în mijlocul unui teren de fotbal.

COCA Pe scara acestui nume au urcat fără nici o selecţie, fără nici o chemare, femei de toate categoriile, de toate tipurile, încît de-atîta înghesuială nu se mai distinge decît o mulţime pestriţă, amorfă, legănîndu-se în sus şi în jos.

CODIN „Să-l dezbrăcăm ! — urla seminaristul. Veţi vedea că pielea îi e acoperită de blană moale, tărcată, de leopard ! Hai, trageţi-i bretelele !" (Giusseppe Lucca)

COLETTE Femeie-pliant. Se deschide uşor, se desfăşoară ca o frescă, ca un paravan, poate acoperi lesne o existenţă chinuită, mizeră, dînd aparenţa unei înfloritoare căsnicii.

COLHIDA Extravagantă, cu mari căptuşeli anatomice : guşă, pîntec lat, sîni mari, pulpe masive şi altele. Vorbeşte tare, îşi invidiază vecinele pentru soţii lor cuminţi, bea multe lichide. E o adevărată uzină. Dar poartă decolteu. Calcă strîmb. Plînge uşor. Se aprinde repede. Ia parte la înmormîntări. Adesea leşină. Uneori geme. Una dintre acele femei pentru care carnea proprie pare o povară, dar este în realitate o cochilie pe care elasticitatea universală n-o contaminează. COLHIDA H. (vezi *Acizi graşi.*)

CONACHI Conachi Manoliu, inginer la gospodăria agricolă colectivă Ţigănaşi, regiunea Iaşi (din ziare).

CONDRAT Intervine : „În ceea ce mă priveşte..."

CONRAD Amiral, sau comandor, sau expediționar în Antarctica, sau mare chirurg, sau director general al metalelor neferoase, sau organist la Biserica Neagră din Brașov. Chip de bronz, o mare energie depozitată în maxilare (de altfel, canini proeminenți), umerii largi și o mînă teribilă, o mînă nedezlipită de un mîner de sabie.

CONSTANT Restant.

CONSTANTIN Lespede cu inscripție sau mozaic. Dom venețian sau arc de triumf.

CONSTANȚA Femeie înregistrată la serviciul stării civile al orașului cu același nume. CONSTANȚA RAMIRO ORTIZ contribuie substanțial și neobosit la realizarea unor mîncăruri indigeste.

CONSUELLA Frizerii, șoferii, impiegații de mișcare visează să se logodească, măcar pentru o zi, cu o Consuella. Ei o văd în visele lor ca pe o floare albastră într-un cîmp galben, ca pe o zînă în costum de baie ca pe o țărăncuță cu ciorapi de nailon, ca pe o fecioară între hoți de automobile. De fapt, Consuella e o femeie gasteropod, impersonală și lipicioasă.

COPPELIA „Pălărie largă, cu funde, sub care umbresc gene tremurătoare. Odată, pe cînd mă aflam, într-o primăvară, la curse, însoțit de prietenii mei Rudolf R. și Renato G. și pontînd pe Pămătuf, un roib îndrăcit care promitea Marele austriac, la o întoarcere a capului, în momentul cînd nimic nu părea să mă mai intereseze în afară de cursă, fui săgetat de privirea încîntătoare, violetă și adîncă, rece și totuși promițătoare, a unei femei. Era Coppelia. O sărutasem cîndva, într-o după-amiază de nebunii, apoi dispăruse. Coppelia, Cop-

pelia, de necrezut ! Era atunci o copilă. Iat-o acum !" (Philippe Sapatino : *Martingale*)

COSIMA Una singură : Cosima Wagner. Monedă forte.

COSTACHE Al casei. Sub umbrarul sfătoşeniei, un suflet imaculat. Costache, ca şi ANGHELACHE. (Vezi numele.) COSTACHE O., delicat scriitor al secolului nostru, autor al unor cărţi în care tradiţia literei româneşti înfloreşte în forme surprinzătoare, frizînd suprarealismul, dar se păstrează lucidă şi clară. Din cărţile sale : *Lucrurile care ne leagă*, *Reflecţii la o călugăriţă*, *Povestiri provinciale*, *Ocolul Bucureştilor în 15 ore*, poezii, articole, scrisori, jurnal.

COSTICĂ Strict autohton. Costică este simbolul ospitalităţii eterne a poporului nostru. Statuia lui să ocrotească oraşele şi satele mereu şi mereu primitoare. (Vezi şi TICĂ.)

CORA Diademă pe frunte albă. Poetul şi-a dedicat manuscrisul pisicii Cora, fiinţă aleasă, din fauna Laurei, Beatricei, Elenelor.

CORALIA Autoarele cărţilor de bucate se numesc îndeobşte Sanda, Ortansa, Coralia. Cum de la bucate la medicină e un pas, Coralia se numesc şi doctoriţele. Uneori, se numesc Coralia şi moaşele, secretarele de doctori, precupeţele. Una, Coana Coralia din Tutunari, femeie cu voce groasă şi mustăţi, vinde cel mai bun borş din oraş.

CORIN Tip febril, precoce. Orele lui se topesc într-o goană ameţitoare. Trăieşte într-un an cît alţii în

zece. Tot lăsîndu-ne în urmă, a ajuns să trăiască în secolul viitor. Singur, fără contemporani.

CORINA Turnul Cavalerilor are o terasă. Deasupra, o ferestruică. Ferestruica se numește Corina.

CORIOLAN Ridicol în lumea noastră. Totuși : Coriolan Stănescu, prof. Coriolan Mărgescu, ing. Coriolan Manea.

— Și aprobarea ?

— Tot domnul director !

— Același domn director ?

— Același. Grăbiți-vă însă : domnul Coriolan pleacă peste cîteva minute la minister și s-ar putea să nu se înapoieze...

— Să nu se înapoieze ? Cum vine asta ?

— Să nu se înapoieze ! De cîte ori pleacă la minister, își continuă funcționarul mărturisirea, *ceva* se schimbă în viața lui. O dată s-a înapoiat inspector.

— Inspector ?

— Cum auziți ! Are o rudă sus-pusă, care-l cheamă adesea și-i face surprize. Altă dată, directorul s-a înapoiat secretar general.

— Nu mai spune ! Dar atunci cum de-și păstrează întotdeauna postul de director, aici ?

— Asta e altă treabă ! În minister se mai află cineva, tot sus-pus, care îi e dușman. După două-trei săptămîni, răuvoitorul face ce face și-i anulează numirea. Directorul revine atunci la postul său. Uneori e mai rău. Se înapoiază pe post de dactilografă sau de pedagog la o școală. O dată s-a înapoiat militar. Îl mobilizase. Dar trec uneori săptămîni și el nu dă pe aici. Așa că e bine să vă grăbiți să luați aprobarea pînă nu devine secretar general ! (Amerigo Sera : *Rivalitățile domnului Simion cu fanarioții)*

CORNELIA Spălătoreasă. Asupra meseriei ei, cîteva date generale : Pe vîrfurile ascuțite ale nervilor, pe răni

deschise, țesături aspre, frecate cu brutalitate, în mediu de sodă lichidă și la temperatură apropiată de punctul de fierbere a apei. Pentru această muncă se găsesc destule Cornelii și nici un bărbat.

CORNELIU Din lemn de corn, tare, urgisit, miraculos. Orice Corneliu e un mistic. În condiții istorice precise, Corneliu devine vînzător de indulgențe.

CORVIN „Îi luam pe amîndoi de braț și-i treceam în camera cealaltă, în care se afla o lampă de noapte foarte nostimă. Ridicam fusta de voal a abajurului și începeam jocul umbrelor pe perete. Din suprafețele întunecate apăreau adesea cai înaripați ca în tablourile Magdalenei Rădulescu, tigri cu chip de iepuri, fizionomiile Poștașului, ale Omului cu șapca, ale domnilor Barbescu și Ciuciuc.

Uneori, printr-o împletire neprevăzută a degetelor apărea pe zid silueta lui Corvin. Albul și negrul se combinau pentru o clipă și prietenul neliniștit, creat de întîmplare și din neastîmpărul jocului, ne saluta. Era totuși departe, departe, ca un spirit roșu al vinului."
(Sylvio Hardt)

COSÎNZEANA Vezi, folclorismul acesta agresiv mă indispune profund. Unii își botează copiii Dragoș, alții Mihnea sau Horia ca să-și dovedească sentimentele patriotice. Alții își cheamă copiii Cătălin, Profira, Ruxandra, Fira cam din aceleași motive. Dar e agasant. Au fost și situații ridicole. Într-o vreme cînd reacțiunea căuta cu ostentație să reziste valului popular, se foloseau nume legate de momente cu totul particulare ale istoriei naționale. De atunci ne-au rămas Șchiopu Ionescu, Hatman Zamfirescu, Zamolxe Marinescu, Pocuția Gălășeanu, Vrancea Pavelicu și altele. Tot atît de ridicole sînt numele care au răspuns provocării. Acestea sînt, din fericire, mai puține, ceea ce înseamnă că am evoluat. Revoluția noastră nu ne-a dat, ca cea franceză, schim-

bări de numiri în calendar. Nu întîlnim, în legătură cu planurile noastre, nume ca Finanța Mărgăritescu, Bilanț Georgescu, Industria Giurescu, Gospodăria C. Cănescu și altele.

COSMA Sumarul unei lucrări de trigonometrie.

COSTIN (Un Constantin bine laminat.) Sincer. Ferestre deschise. Copilul Costin e cuminte, bolnăvicios, sensibil. Adolescentul Costin scrie poezii și iubește matematica. Soldatul Costin, dintre toți, e cel mai prietenos și știe să înțeleagă pe fiecare. Domnul Costin de la laminorul de 6 țoli a studiat în Germania, e un intelectual distins, colaborează cu Academia. Delegatul țării noastre în Comisia internațională de reglementare a consumului de neferoase este Costin Nisipeanu.

... — Leano, dă-i o cană cu lapte lu' domnu' Costin și ajută-l să se schimbe...

... — Atîta lume n-am văzut de la înmormîntarea bietului nostru Costin, Dumnezeu să-l ierte. Apropo : știi, Costinel al nostru face poezii...

CRĂCIUN Orice apărător de cetate strămoșească este un Crăciun.

CRĂIȚA Crăița Ciocîrdia, fată albă, în rochiță albă, pe fondul unei străzi albe ca Tudor Vladimirescu din Tîrgoviște, în capătul căreia — pînzele umflate ale norilor, ca niște secole imense. Crăița accelerează mersul lumii către frumos.

CREAȚA A fugit de-acasă, din Runcu, la doisprezece ani, pentru ca la treisprezece să fie servitoare cu experiență la directorul băncii din Buzău. A învățat noaptea, încuiată în camera umedă de la subsol, în timp ce în ușă bătea adesea domnul, care o iubea. O vecină o în-

vață să fugă de la stăpîni și să-i reclame pentru deținere ilegală de mărfuri, promițîndu-i examenele. Stăpînii sînt arestați. Creața devine șefa corporației muncitorilor casnici. E spaima profesorilor, pe care-i ține la respect prin servitori și care-i dau examenele. Creața intră la Politehnică.

După trei ani, se întoarce în Buzău. Tocmai se înființează uzina de utilaj petrolier. Intră inginer. I se repartizează, printr-o ciudată întîmplare, o cameră în locuința foștilor stăpîni. Domnul, după trei ani de închisoare, împletește genți de rafie, cucoana dă lecții de franceză. De mult au iertat-o ei. Creața, foarte harnică și studioasă, își completează cu sîrguință cunoștințele pentru care primise cîndva diplome nemeritate, ia lecții de franceză cu cucoana, citește biblioteca domnului director, ascultă în familie radio Paris și, în sfîrșit, se căsătorește cu nepotul foștilor ei stăpîni.

CREMONINO Din Cremona. Dedicat, prin anatomia lui redusă, unor îndeletniciri delicate. Bun ceasornicar, neîntrecut pictor de miniaturi, gurmand rafinat, patinator de precizie, actor de mare finețe, părinte de copii scunzi și viguroși.

CREON Stăteam în banca a doua, alături de un băiat roșcat, nervos, care nu suporta replicile. În fața noastră, Ionescu P. Ion, un pisălog :

— Dă-mi, bă un *creon* !

— Taci, că nu-ți dau !

— Dă-mi, bă Dobrică, un *creon* !

Dobrică, roșcatul nervos, îl plesnea scurt, după ceafă. Cînd a sosit magistralul Creon al lecturilor de mai tîrziu, lucrurile erau de mult așezate pe *creonul* lui Ionescu P. Ion.

CRETA Printre amfore și baloturi cu purpură, în bătaia vîntului, o femeie despletită, pășind apăsat sub pendelele aurite ale soarelui. Zi de început de război...

CRIMHILDA În castelul lui Corbescu de la Doicești trăia un spirit alb, nemuritor. Se numea Crimhilda. Apărea sub chipul unei pisici tărcate. După expropriere, Corbescu era cu totul răvășit, mai ciudat decît înainte :

— Mi-au luat tot. Îndur nenorocirea. Dar să mi-o înapoieze pe Crimhilda, biata de ea ! Ei nu-și dau seama că eu sînt un Hasdeu, în felul meu ?

CRISIPP În împrejurări mari, e mic. În cele mici e negustor.

CRISOBOLO Cam dintr-o dată, cam repezit, cam irascibil. Vecin, de totdeauna, cu Crima. (Vezi numele.)

CRIST I. Ce lungă poveste a fost și asta !... Ce ecouri adînci, grandioase a dat legenda în vastele încăperi ale sufletului de artist ! Mă gîndesc cutremurat la tabloul lui Mantegna de la Brera (Milano), înfățișîndu-l pe Crist pe patul mortuar, vegheat de femeile sfinte, ale căror chipuri, tăiate în piatră, apar în stînga. Trupul neînsuflețit e așezat în latul tabloului și picioarele rănite apar în primul plan, în timp ce pieptul, construit ca terasele unei plantații chinezești, se umflă ca să culmineze cu chipul trist semănînd măștii lui Eminescu. Rar se întrevăd în artă, atît de fericit, semnele măreției sub veșmintele simplității ! II. „Dacă l-ar fi ucis într-o celulă de închisoare algeriană, nimeni n-ar fi știut nimic, iar omenirea ar fi continuat să privească fotografiile parașutiștilor cu același zîmbet amuzat.“ (Antonio Scala) III. „De fapt, Crist este primul dintr-o serie nesfîrșită de Criști, de toate categoriile, de toate tipurile, de toate calibrele, de toate nuanțele.“ (Arthur Schnabel-Fox) IV. „Nu uitați că pe insula Christmas se fac experiențe cu bombe nucleare !“ (Bruno Salvador) ; „Fiți liniștiți ! Mai sînt circa 100 000 de insule în care nu se fac experiențe nucleare.“ (Eugen Madra). „Nu putem face minuni în fiecare zi.“ (Firma „Neumann et Comp.“)

CRISTALD Frumos nume ! Vreţi să-mi explicaţi de unde vine ? Nu l-am mai întîlnit...

— Şi totuşi, nu e aşa de rar. Un unchi al meu se numea Cristobald, dar bunica, femeie economicoasă, i-a spus Cristald. Poate prin asemănare cu Gerald. Un văr al meu, Cristald, se afla prin 1933 în străinătate, la studii.

CRISTEA Ţigănos. Nestatornic.

— Şi Dumnezeu e ţigan, spuse Cristea, tot glumind... Mai mulţi gură-cască, în jurul soldatului, făcură haz de vorba lui. Cîţiva îl îndemnară să continue.

— Şi, la drept vorbind, adăugă el, nu m-ar mira să aud că şi domnii miniştri...

Aici, glumeţii tresăriră. Un bărbat în vîrstă, cu pălărie de paie, după ce admirase statura şi dispoziţia soldatului şi se aşezase în stînga, interveni :

— Uite ce e, camarade... Să ne vedem lungul nasului ! Nu e frumos ! Ai auzit ?

Şi, strîngîndu-şi capătul bastonului, se desprinse din grup şi traversă nervos bulevardul printre tancurile care aşteptau să pornească la defilare...

CRISTIAN Arhitectura delicată a unei steluţe de zăpadă. „Cristian Manu, acela om !" — decretă bătrînul cu barbă roşie. Cei din jurul mesei aprobară cu căldură. Să fi urmărit în acea clipă cum fulgera amintirea unui om în zece perechi de ochi ! Era magnific !

CRISTINA O rocă de zahăr pur în care se înşurubează un burghiu roşu. CRISTINA M., fiica doctorului M., aproape patru ani, e rotundă, are ochii mari, e năzdrăvană. Parcă ar fi un sticlete cînd doarme, adică un puf de imaterialitate şi delicateţe. Te priveşte atît de plăcut, atît de familiar, cînd te întreabă scurt : „Ai copii ?" încît, văzînd-o preocupată de această problemă, eşti în stare să o minţi spunîndu-i că ai nu unul, ci o mie, că te joci cu ei de nu încape lumea, că împreună

cu băieții și fetele faci un balet minunat, că porți războaie, cucerești pămînturi necunoscute, clădești orașe, dai viață animalelor de tot soiul, tragi peste țări șerpuitoarea ață a rîurilor, ridici turnuri și meșterești tot ceea ce este miraculos și colorat.

CRISTOFOR Confecționat în mașinile acelea simple și ingenioase care fac rondele, vergele înflorate, steluțe — din morcovi, cartofi și țelină, în vederea muratului.

CRISPUS Nume perfect, dar prea sticlos. „Să-și numească astfel copilul un lucrător la Zeiss, nu dumneata !“ (Mai bine vezi AMULIUS !)

CRISTOPHE Individ cilindric din care s-a scos aerul. Gol și ușor, aerul pierdut și-l poartă pe dinafară.

— Prea își dă aere ! spune despre el Safta, tutungioaica.

— Dar e doctor în litere și filozofie !

— Nu face doi bani doctoratul lui !

Safta tutungioaica, femeie încă apetisantă, îl supusese pe Cristophe la un examen suplimentar la care, bietul, căzuse. Materia era la îndemîna oricui.

CRIZANTE Bătrîna doamnă T. mi-a povestit într-o zi, în parc, următoarea

ÎNTÎMPLARE

Eram hotărîtă să o vînd. Pe vremea aceea, casele se dădeau destul de bine, era îndată după război, suma de șaizeci de mii m-a încîntat. Aveam datorii, lucrurile de prin casă trebuiau înnoite, apoi foamea ne slăbise pe toți, aveam nevoie de hrană mai bună... Dă-o încolo de casă, mi-am zis, voi mai sta și cu chirie, cît mi-o mai fi dat să trăiesc ! Cu chirie, dar cu stomacul plin... Căci e drept

să rabzi de toate, ca să-ţi faci casă, în timp ce alţii petrec fără nici o grijă ? Abia pusesem bilet de vînzare, şi Stark s-a şi înfăţişat să-mi propună un client al lui. Îţi spun drept, totul era ca şi aranjat. Gîndindu-mă, însă, o clipă că va trebui să mă despart pentru totdeauna de odăile luminoase, de cireşul de la fereastră, de atîtea unghere dragi, mă cuprinseseră strîngerea de inimă şi amărăciunea. M-am smuls cu hotărîre din această stare. Îţi spun drept, totul era ca şi aranjat. M-am gîndit că anii fericiţi pe care, să vreau, nu-i mai pot întoarce, vor binecuvînta pe noii locatari, probabil soţi tineri.

A doua zi urma să încheiem afacerea. De dimineaţă, o dată cu Stark, sosi şi cumpărătorul. Dar vai, o mie de vai ! Cumpărătorul, păcatele mele, era un Crizante ! Pălăria tare, aşezată pe fruntea de prost, mi se părea că are la panglică o floare roşie, deşi n-o avea, şi asta m-a înfuriat din capul locului. Se mişca în hainele elegante de tip chiaburesc ca într-un closet de gară. Privea cu impertinenţa unui geambaş şi cu aer absorbit tavanele, pipăia pereţii cu mîna lui roşie, cu degete scurte şi unghii late, punea la îndoială calitatea materialelor folosite. Îşi sucea dintr-o mînă în alta mănuşile de piele cam mari, cam groase pentru primăvara caldă de afară.

— Baie ? întrebă răguşit.

— Poftim !

Îl condusei. Deschise robinetele, bătu cu degetul cada, trase apa, îşi frecă degetul de faianţa peretelui. La fiecare gest strîmba din nas şi îşi sugea plictisit dinţii. Mie îmi venea să-l plesnesc, nu alta ! Nu-i plăcea, şi se pregătea să atace o tocmeală fulgerătoare. Ar fi vrut uşi duble, nevesti-sii i-ar fi plăcut mozaicul galben, prefera sobelor noile şemineuri la modă, nu-i prea conveneau ferestrele înalte, ar fi dorit măcar veranda mai cubistă, în totul se aştepta la altceva.

— Iei, coană, 58 de bătrîne ? zise deodată, ştergîndu-şi haina de ginere.

— Nu înţeleg... Dacă vreţi să repetaţi...

Domnul Stark, politicos, etern răbdător, interveni :

— Apoi, ce mi-e 58 de mii, ce mi-e 60 ? ! Fie 60 şi, să stăpîniţi sănătoşi casa !

Convorbirea nu mă interesa cîtuşi de puţin. Mă abţinusem să nu izbucnesc, dintr-o nobleţe pe care eu, fiică de mic funcţionar, abia atunci mi-o descoperisem, şi îmi doream calmul de-a nu-mi ieşi din răbdări.

— Asta e ultimul preţ, coană ? mă fixă Crizante.

— Ce preţ ? întrebai.

— Cum, ce preţ ! Doar mata vinzi !

— Ba nu vînd nimic ! îi răspunsei. Cine ţi-a spus dumitale că vînd ?

Crizante zîmbi prosteşte către domnul Stark. Acesta era nedumerit, încurcat.

— Cui să vînd, domnule ? Dumitale ? Dar te-ai privit vreodată în oglindă ? Crezi că meriţi dumneata o casă ca asta ? Să fim serioşi ! Nu ţi-e ruşine de oameni ?

Crizante îşi scosese de la piept batista albă, frumos călcată, nefolosită vreodată, şi îşi şterse ochii ca în faţa unui miracol.

— Ascultă, coană, eu n-am timp de pierdut ! Vinzi ? Bine ! Nu vinzi ? Să fii sănătoasă !

— Nu se mai vinde ! Case nu se mai vînd nicăieri. Asta e ! S-au sfîrşit ! S-au dărîmat. Le-a luat vîntul acoperişurile şi gata !

Simţeam că ameţesc. Într-o clipă, toate scenele dragi de familie, fiecare amintire legată de casa mea reînviau în minte cu o viguroasă şi repede ţîşnire. Nu puteam să mă las :

— Afară ! Pe aici, pe aici ! Fii bun, domnule Stark, ajută-mă să-l scot pe domnu' în stradă !

Am trîntit cu putere uşa grea, de stejar. Mi se pare că i-am apucat o mănuşă. Domnul Stark schiţase un zîmbet. Mă cunoştea, înţelesese.

Şi n-am vîndut. Îţi spun drept, ar fi fost mai rău decît dacă m-aş fi vîndut eu. Păi cunoşti dumneata adevăratele proporţii de impertinenţă ale unui amator de teapa lui Crizante ?" (F. Ordys : *Cartea proprietarilor*)

CROISINE Croisine Pogonat, strada Frumoasă 50. (Ct.)

CUNIGUNDA I. Gît alb, guler înfoliat sub o coafură întunecată. Mînă subțire, palidă, degete tresărind leneș pe marginea unei balustrade de stejar. Rochie rătăcind somnambulă în jurul unui rond de flori, într-o grădină lunară. II. Nume de scris într-un catalog al caligrafiei ideale.

CURZIO Coloană vertebrală de ostaș. Vezică biliară la fel. Calcă pe covor ca la paradă, doarme pe studio ca în patul de fier, aleargă pe culoarele ministerului, închipuindu-se la manevre. Însă un om delicat ca o brînză de Olanda. Nu face politică. Joacă la loto în speranța unei bucurii. Citește, din interes față de ce e nou, Babaievski și se lasă pătruns de idei științifice recenzate. Măreția contemporanilor îl electrizează, de aceea, urcînd dimineața cu liftul spre birou (fiind în întîrziere), se consideră cel din urmă laș dintre lași. Își promite ca, a doua zi, să urce treptele scării de cinci ori, în pas alergător.

CUZA Voievodal, balcanic, viril, aprig, aventurist, cercetător de texte cirilice: Cuza Hota, irezistibil.

CZ Marcă de motociclete. Cronicarul vremii noastre nu trebuie să ignore motocicleta, succedaneu al calului. La încheierea unui capitol de dicționar, se cuvine să nu uităm caii, tovarăși credincioși, prieteni devotați, care ne-au adus în trap elegant, în trăsuri și poștalioane, pînă aici. Iată-i:

Grigri, Atelaj, Salcîm, Poznaș, Țînțar, El Zorab, Troian, Oituz, Set, Doi, Pamflet, Hanibal, Final, Smaranda, Pămătuf, Ocnaș, Sulfat, Merçi, Sonata, Madrid, Taifun,

Scîrbă Mică, Hamlet, Bucefal, Iarna, Avion, Tufiş, Afiş, Sitar, Satîr, Papuc, Rosinanta, Spurcat, Irod, Faust, Siphon, Spanac, Tobogan, Caduc, Leucip, Democrit, Epicur, Demolan, Socrate, Decret, Maglavit, Milion, Integru, Penelopa, Difuz, Codana, Genune, Patron, Grifon, Pirat, Francez, Milord, Trotil, Somnifer, Aramis, Eufrat, Patrocle, Iod, Colonel, Patriot, Mache, Smok, Paris, Sic, Tranzit, Nord, Lift, Gog, Zadar, Crin, Duce, Smîrdan, Chiriaş, Etcaetera...

Şi nu se cuvine să uităm hergheliile de nărăvaşi care au tropotit această ţară în lung şi lat, şi nici salamul.

D

DA „Da, lucrurile sînt evidente. Ești o ființă generoasă. Da, da!" (Primul și al treilea da sînt numele ființei generoase.) II. DA MARINEANU, pediatru la Spitalul Panduri.

DACIA Din categoria frumoaselor abordabile. Pielea, o foiță subțire, întinsă în fața marilor unde universale, vibrînd ca luciul lacului sub lună. Posesoare a unui echilibru moral care-i permite, o dată pe an, să viseze. Ochii Daciei ascund adîncimile metalului. Baudelaire i se adresează :

Tes yeux, où rien ne se révèle
De doux ni d'amer
Sont deux bijoux froids où se mêle
L'or avec le fer.

Odată, prin nu știu ce încurcată istorie a împrejurărilor, Dacia căzuse din sufletul meu în dizgrație. A fost de ajuns însă ca să întîlnesc un singur exemplar în tramvai, ca imaginea ei să se contureze din nou și să se innobileze ca o bijuterie pierdută și redobîndită.

Reactualizarea cu asemenea vigoare a ființei uitate, departe de a fi facilă, se explică prin calitățile integre ale acestei femei.

DAFIN În școală, dintre toate disciplinele, mi-a plăcut întotdeauna, în chip deosebit, istoria. Paginile fru-

mos ilustrate ale manualelor lui Scarlat Lambrino, Aguletti, Lucia Pamfil-Georgian, C. Giurescu s-au alăturat an de an, alcătuind în mine un mare ceaslov, scris cu litere de aur, şi în care vibrează dragostea omenirii contemporane faţă de trecutul său înălţător. Uneori, în singurătate, vrînd să mă îndepărtez *„de la priveliştea relelor care se desfăşoară sub ochii noştri, în acest veac“* — cum spune Titus Livius — mă adîncesc *„cu tot sufletul în noianul străvechilor vremuri“* şi-mi îndulcesc ochii cu scene şi fapte de neuitat, exemple de eroism şi măreţie, de nobile înfăptuiri.

Deschid cartea din nou :

CRONOGRAFUL APOCRIF

I. Dealuri sterpe. O ogradă. Cîţiva oameni, în cămaşă, transpiraţi şi obosiţi. Coşurile sînt pline de prune vinete, brumate. Mai întind o dată prăjina. Gata. Se pregătesc să ducă prunele jos în sat, pentru magiun. Un ţipăt de copil. Un călăreţ. Un steag. Un braţ. O ghioagă.

— Iartă-ne, Doamne ! — strigă cineva.

Curge sînge. Coşurile cu prune sînt răsturnate. Fructele mici aleargă printre cadavrele oamenilor în cămăşi albe şi le împodobesc cu ghirlande violete, de violetul care-i va plăcea peste douăzeci de secole reginei Maria. Înserează. Aburul serii miroase a sînge şi a magiun. De undeva se aud urale :

— Trăiască Mandrapiposalicilat al nostru !

A şi trecut primul secol de viaţă socială.

II. Mandrapiposalicilat I a fost ucis de Ion I zis şi Panaitescu. Pe Ion I Panaitescu l-a căsăpit într-o sîmbătă de dimineaţă Porc-Urît.

III. Scriu aici istoria lui Aldin, fiul lui Porc-Urît şi al Naphtalinei. S-a născut la cinci luni. La un an şi jumătate prefera palinca laptelui şi tutunul jocurilor de copii. Cu un ferăstrău (neascuţit) şi-a tăiat prietenul cel mai bun al copilăriei. Avea nouă ani. La vîrsta primei tinereţi a îmbrăcat toga virilă, cu dispensă de vîrstă,

datorată meritelor. Şi-a otrăvit pe rînd mama, sora, bunica şi alte persoane, care n-au putut fi identificate de către organele poliţieneşti locale. Templul din Ifa de el a fost construit. Şi cel din Maja. Şi cel din Sexa. În marşul său triumfal, spre Brussa, le-a dat foc la toate spunînd : „Cînd mă voi întoarce victorios, am să reclădesc totul mai măreţ, mai impunător." De la Brussa nu s-a mai întors în nici un fel.

În Muzeul din Praga s-a păstrat un flacon cu urina lui, trimisă la analize Laboratorului central.

IV. Unul a vorbit mulţimii. Un altul a vorbit şi el. Dar 62.866.082 au tăcut tot timpul. Ca să-i impresioneze, un oarecare şi-a băgat braţul în foc, altul a spus că el poate scula morţii din fose, altul şi-a gîtuit în for adversarul.

Am stat tot timpul acasă îngrijind de raţe. Aceste fapte le-am aflat de la Tinca Chioara a lui Augustus Quintillianus.

V. La început a fost o pînză, apoi alta. Marea le ridica pe rînd în slăvi, apoi le prăbuşea în hău. Era într-o marţi după prînz, cam la ora radiojurnalului. Curînd se ivi, parcă ieşită din nori, marea flotă. Egiptenii prinseră de veste. Trimiseră opt corăbii. Corăbierii greci şi cei egipteni priviră cu toţii în sus, aleseră singura stea a înserării şi hotărîră să dea lupta. Urletele oamenilor acoperiră vuietul mării. Ciocnirea fu cumplită. Pe rînd se scufundară vasele egiptenilor, urmate în răstimpuri de cele greceşti. Focurile aprinse de săgeţile înflăcărate se topiră sfîrîind în smoala mării. Cînd nu mai rămase nici o corabie, steaua se stinse şi ea.

Acestea s-au petrecut în 6 aprilie 83 î.e.n. Amănunte în telegramele *Reuter* şi *France Presse.*

VI. După ce fură bătuţi, cei doi cartaginezi au fost daţi prin maşina de tocat carne. Romanii avură însă un mare necaz : sandaua unuia dintre ucişi rupse cuţitul şi, pînă la aducerea altuia din Germania, fură nevoiţi să nu mai dea pedepse capitale.

VII. *După-amiaza unui faun*, melodramă de galul Debussius, în fiecare seară, la Alhambra. Studenții din provincie au reducere 50%.

VIII. „Azi, în 2 ale calendelor lui Marte, allobrogul Sextulus a fost ucis cu pietre pentru că a fumat o țigară cu cincisprezece secole înainte de cultivarea tutunului." (Din însemnările lui Lentullus Ratter.)

IX. L-au înjunghiat în mai multe locuri. Așezat pe un grătar, a fost împins apoi pe jăratic. Cu furci înroșite în foc l-au orbit și l-au ars în urechi. Nasul i l-au retezat cu briceagul. Mîna dreaptă i-au tăiat-o cu cosorul. L-au tras afară din foc pe jumătate mort, l-au udat cu apă proaspătă, iar în gură i-au îndesat nisip. L-au scuipat. I-au citit cîntece nerușinate. Apoi i-au despicat burta și, cu căngi speciale, i-au întins mațele pe garduri. Toate acestea fiind încheiate, a fost băgat într-un sac și azvîrlit în mare. Așa o să-i facă și lui Zamfirescu G. Vasile dacă va mai fura din penarele băieților penițe, creioane și mai ales ascuțitori Hardtmuth.

X. Însemnare a lui Mercedes I către fiul său : „Ție și urmașilor mei : cînd vă va fi greu, sacrificați pe dușman, salvați-i pe ai noștri !" Învățătura fiind înțeleaptă, a fost împărtășită de toată suflarea.

Un alt sfat, înțelept și el, pe contrapagină : „În răgazul dintre măceluri, semnați tratate de pace."

XI. . . . ., etc.

O telegramă din Chicago anunță că fise de telefon au fost găsite și în Danemarca.

XII. Blindajul Troiei — scrie Marcel Gallimard — avea unele defecte, îndeosebi fisuri transversale. Un spărgător de case de bani rezolva dificultățile cu o simplă lampă cu carbid, în mai puțin de douăzeci de minute. Se presupune că slăbiciunile erau cunoscute de către asediatori, dar au preferat calea cea mai lungă și anevoioasă, ca să nu lipsească de material documentar pe unii

scriitori-reporteri sosiți la fața locului și care erau pregătiți să-și cîștige pîinea în modul cel mai cinstit cu putință.

XIII. ...Atunci a fost măcel general timp de trei zile. A patra zi, după ce au îngropat morții, au mers cu toții la dame.

XIV. „Cezar le dădu în dar hîrtie igienică, stîrnind în legiuni entuziasmul și recunoștința."

XV. Cineva își omorî tatăl. Un oarecare fu apucat de colici și nu se vindecă decît băgîndu-și în gură pietre culese de pe plajă. Un senator fu luat pe sus de sclavi și scăpat, cu intenție. Un preot fugi de insistențele unui creditor și nimeri în groapa cu lei. Cineva purtă elefanții prin Alpi, altul corăbiile în vechea Eladă. Un tînăr, în timpul unei promenade, salvă Roma. În liniștea istorică ce urmă, se puteau auzi tic-tacurile ceasurilor elvețiene la mîinile ostașilor romani și ceasurile de buzunar (de asemenea elvețiene) la sclavii eliberați, cărora dușmanii le tăiaseră mîinile de la încheietură.

XVI. În jurul lui Menumorut se instală un cort din care ieșea o coadă de panteră ce nu înspăimînta pe nimeni. „Se pare că această coadă era mai mult un pretext decît o explicație", spune Iorga.

XVII. Citeau toți, pe nerăsuflate, pe François Coppée.

XVIII. E primul care a tras cu pușca și n-a luat foc.

XIX. La spînzurătoare, condamnatul făcu un gest scabros, cu totul necugetat. Vezi amănunte în Jules Michelet.

XX. Ca să nu aibă moștenitori, rivalii lui Bogdan Schizofrenul îi puneau în cupa cu vin Bromoval.

XXI. Petru Scarlat avea plăcerea să-şi ucidă prizonierii înfigîndu-le în spate sute de pioneze. Sava Muşat prefera să-i zidească, iar Maica Smara să-i bată la table.

XXII. Turcii îşi opriră înaintarea la aflarea veştii că bizantinii şi-au procurat un biplan.

XXIII. Domnul cerea Apusului să-i trimită archebuze, iar Apusul îi trimitea mereu meduze. Asta pentru că şi cei mai de seamă cărturari făceau greşeli grave la scris.

XXIV. Ştiind că imperiile s-au prăbuşit, printre altele, din cauza desfrîului şi risipei, Cazimir al II-lea dărui fiecărui ostaş cîte un volum cu sfaturi morale de Simion Mehedinţi şi cîte o puşculiţă pentru economii.

XXV. Turcii erau ca frunza şi ca iarba. Românii erau numai ca iarba.

XXVI. Lîngă un pod, un comandant şi-a rupt doi dinţi, iar diplomaţii sosiţi la Geneva pentru tratative, înainte de a se aşeza la masa rotundă, fură rugaţi să treacă pe la un birou special unde li se înfipseră în spate mari ţăpuşe din lemn. Cu ei, Centrala Europeană organiză apoi o expoziţie internaţională. În schimb, Alexandru suferea groaznic pentru că Pocuţia nu era a lui.

XXVII. Nevrînd să dea bătălia în cîmp deschis (spre a nu se expune obiectivelor fotografice), Sacîz N. Macedoneanul construi pe Plaiul Teiului un apartament cu cinci camere, bine mobilat, cu telefon, aparat de radio şi bibliotecă relativ bine alcătuită. Turcii pătrunseră în taină în apartament, folosiră telefonul, se desfătară în largile fotolii, ascultară pînă după miezul-nopţii Monte Carlo şi citiră cu emoţie proza lui Brătescu-Voineşti. În timpul nopţii, domnitorul dădu uşile în lături şi strigă :

— Alelei, spurcaţilor, staţi că v-a sosit ceasul !

— Alah, răcniră turcii înspăimîntaţi.

Trecură pe rînd apoi pe la bucătărie, unde domnitorul îi măcelări fără milă. Bătălia fu cîştigată. Tip original, Sacîz ridică ulterior, în locul mănăstirilor, cîteva coloane infinite.

XXVIII. Idealul lui Calimach era să împingă Moldova în Piaţa Comună.

XXIX. Seniorii semnară, satisfăcuţi, cu degetul.

XXX. „Cezar, scrie Stanislas Macroski, a aşteptat cîteva minute pînă ce agentul de circulaţie i-a dat semnalul. Abia atunci a putut trece Rubiconul."

XXXI. „Pentru Alsacia şi Lorena se tînguiră îndelung, aci cu vorbe bune, aci cu armele." *(Cronica de la Darmstadt)*

XXXII. Se îmbrăcau sumar, neavînd nevoie de cuiere.

XXXIII. Era un general hain, deşi cultivat. Nu-l impresionau nici plînsul văduvelor, nici chipul jalnic al războinicilor înfricoşaţi, nici măcar soarta tristă a propriilor săi ostaşi, care se scărpinau neîncetat — în timpul bătăliilor, al asediilor, în bivuac, noaptea şi ziua, în grup, în coloană, călări sau în căruţele de transport, în pătule şi bordeie, în somn şi la beţie, în faţa generalului sau în cea mai discretă singurătate.

XXXIV. Pe Ion îl cuprinsese de mai multe zile o tremurătoare îngrijorare. Se împrumută şi merse la tîrg. Căderea frunzelor pe uliţele cetăţii îl înfioră. Îşi cumpără ferăstrău, opinci, un sac cu fasole. Se mai linişti. Dar, privind cerul în asfinţit, se înfioră din nou. Grija îl strînse de piept cu mai multă vigoare.

Presimţirile lui erau întemeiate. Anul următor căzu Constantinopolul. Era în 1453.

XXXV. Seniorul citea în familie lungi dări de seamă privitoare la starea şi perspectivele domeniilor sale.

XXXVI. La începutul anului, trimitea soli la cnejii din vecinătate, ca să aibă ştiri noi, de ziua lui, în august.

XXXVII. O iubea atît de mult, că, nevrînd să se bucure decît el de frumuseţea ei, o închidea adesea într-un turn al castelului. Totul a fost bine şi frumos pînă într-o zi cînd, întorcîndu-se de la o lungă vînătoare de zimbri, o găsi moartă de foame. Îşi promise să-şi ia o nouă soţie şi construi în turn o cămară cu de toate, şi nu uită untura de peşte.

XXXVIII. Istoricul Salpeter Martinis scrie : „Au procedat sistematic. Au postit şi s-au abţinut de la nevoile fiziologice, cînd unul, cînd altul, pe rînd ; au realizat cu voinţă anemia, dezechilibrul, exaltarea, paranoia, anxietatea, obsesia, schizofrenia, inversiunile, fobiile de toate felurile, maniile cele mai stranii. Cînd, în sfîrşit, izbutiră să realizeze toate acestea, în acelaşi timp, în proporţii sociale de o amploare fără precedent, minţile li se încurcară într-atît, că începură să inverseze numărătoarea anilor."

XXXIX. Dar despre dinastia de Pernambucco nu ne spuneţi nimic ? — interveniră studenţii.

XL. Aşteptînd o decizie cu privire la naşterea copiilor, germanii nu mai lăsară moştenitori şi timp de cîteva decenii lipsi din cămine rîsul lor cristalin.

XLI. Atunci se născu, neştiut de contemporani, Johann Sebastian Bach.

XLII. Indubitabil, Polonia a fost împărţită la masa verde.

XLII. Exportau grîne, piei, petrol. Importau chei franceze.

XLIV. Da, domnilor, trenul evenimentelor importante opreşte şi la Conţeşti.

XLV. Uneori, terminîndu-se campania, le părea rău că se întorc la neveste.

XLVI. Era un domn bun, cu frica lui Dumnezeu. Ştia să intre în oameni.

XLVII. Avînd cultul eroilor, domnul dădea cuvîntul în adunare cu prioritate celor dispăruţi.

XLVIII. Întîi cavaleria, apoi infanteria şi carele şi, în sfîrşit, precupeţii.

XLIX. Se băteau bărbăteşte, în piept.

L. Două mănuşi, o pelerină şi-o cataramă. Atît a rămas dintr-un erou.

LI. În cronica lui Ch. Reboux (cartea a VI-a, cap. 19), în loc de : *„...şi merse François I împotriva spaniolilor şi îndată ce întîlni în drum o căţea pribeagă cu pui o hrăni şi-i află adăpost“* a se citi : *„...şi merse François I împotriva spaniolilor şi îndată ce întîlni un sat de oameni care nu vorbeau franceza, puse foc şi ucise, urmărind fără milă pe cei ce-şi căutau un adăpost...“*

LII. Nenorocirea venea de acolo că cei mai mulţi comandanţi erau convinşi că unele pagini ale istoriei pot fi rupte ulterior.

LIII. Democraţia burgheză a apărut în momentul în care Cosimo dei Martini aruncă o bancnotă într-o urnă funerară adusă din Egipt.

LIV. Să-i ardem pe hughenoţi ! Ei ne-au înfometat ţara, au adus ciuma şi holera, sifilisul şi conjunctivita, au inundat Olanda şi au provocat cutremurele de pămînt. Ei au învăţat pe franţuji dansurile neruşinate, ei scufundă corăbiile noastre de pe mări. Dacă nu-i oprim la timp, în răutatea lor, ne vor face ţărmul normand numai fiorduri.

LV. În ziua cînd Baiazid cîştigă Macedonia, Ion Moldoveanu pierdu un cocoş.

LVI. „Drumul sinuos al istoriei vine de la faptul, controlat de mine, că fiecare domnie a însemnat o cotitură radicală" — afirmă Charpentier.

LVII. Domnule Hegel, dacă era ceva raţional în toată treaba asta, după gîgîitul gîştelor din Capitoliu ar fi trebuit să se audă pe undeva şi cotcodăcitul unor găini.

LVIII. Toţi condamnaţii la moarte, după execuţie, mai au ceva de spus.

LIX. Contele de Northa, în însemnările sale din 1426 : „Bieţii mei contemporani, cum mai ignoraţi faptul că peste cinci secole va trăi, undeva în lume, diplomatul Rudolf Hess ! Sînteţi în trista ignoranţă a celor care vor trăi cu douăzeci de ani după moartea lui."

LX. După ce scot din această cronică faptele criminalilor, rămîn în mînă cu o broşură.

LXI. Istoricul stabili în mod sigur că regina Clitemnestra făcea excese de paranteză.

LXII. Morţii protestau adesea împotriva tiraniei. Cei vii aveau răbdare, aşteptînd să procedeze ca primii.

LXIII. Introduse tehnica nouă la Delphi. Pentru a obţine un răspuns, trebuia să introduci în automat monede cu efigia lui Darius.

LXIV. „Am făcut, în lunga mea domnie, mulţime de fapte de toate feliurile pentru ca urmaşii să nu pretindă, vreodată, că nu le-aş fi făcut."

LXV. Este aproape sigur că după naşterea lui Gulliver, statura oamenilor rămase aproximativ aceeaşi.

LXVI. Pretindea că va prinde cu hingherii căţelul pămîntului.

LXVII. Fără nici o excepție, mai-marii vremii au cerut exclusiv locurile din față.

LXVIII. Cîte unul, mai înțelept, se punea de-a curmezișul istoriei (cum fac cei care, vrînd să știe apropierea trenului, își culcă urechea pe linia de cale ferată) și asculta cu încîntare cum se acumulează cantitativ faptele și cum, la intervale, se transformă în răbufniri calitative.

LXIX. Foarte răspîndite erau atunci seceta, lăcustele, centurile de castitate, la prețuri foarte convenabile pentru publicul larg.

LXX. „Am fost plin de înțelegere — spuse Vlad Țepeș — în unele cazuri am folosit dojana, iar în altele anestezia."

LXXI. A fost bătut în trei rînduri de către turci. Dar a sădit toată viața meri și caiși.

LXXII. Cînd nu reușeau să învingă, dacii obișnuiau să fugă peste hotare, în lumea cealaltă.

LXXIII. Pentru a nu mai perpetua stările de nemulțumire din Europa acelor ani, Felix, pensionar al casei de Anjou, propuse ca englezii să se mute în Estonia, iar spaniolii în Suedia. Ideea părea atrăgătoare, dar nemții erau împotrivă.

LXXIV. În visul său tulburător, Mohamed văzu la capătul unui drum o *sinferastră*. Cînd se trezi, își jură să treacă prin foc întreaga lume, pînă o va dobîndi.

LXXV. Nițescu Gh. din Bărbuleț a spart capul unui copil, iar solii trimiși sultanului își împliniră misiunea de îndată ce intrară pe mîna călăului.

LXXVI. Asediată cîteva zile, Cetatea Neamțului rezistă eroic. Cînd capitulă, polonezii văzură ieșind pe poartă un singur om : era Dick Foran.

LXXVII. În acel război rece, pe suedezi i-au salvat gomenolul și gargara.

LXXVIII. Chestiunea păcii o puneau mereu în discuție și o sancționau.

LXXIX. Nu s-a dat măcar o bătălie în care să nu fi existat condiții neprielnice pentru învinși.

LXXX. Descopereau Europa la început din secol în secol, apoi mereu mai des.

LXXXI. . . . ., etc.

LXXXII. . . . ., etc

LXXXIII. A domnit de șapte ori. În intervalul dintre domnii, umbla cu certificate medicale ticluite.

LXXXIV. „În timpul luptelor au fost uciși mii de cai, al căror eroism cred că a fost fără intenție", spune Froissart.

LXXXV. Ca și alți comandanți, și-a făcut ucenicia scotocind în buzunarele celor căzuți pe cîmpul de onoare.

LXXXVI. Să fi fost într-adevăr Luther cinstit față de secretara lui ?

LXXXVII. Cu toată străduința artizanilor, puștile nu reușeau să ia înfățișarea buchetelor de flori, gloanțele nu izbuteau să semene cu petalele de margaretă.

LXXXVIII. Fiecărui soldat cîte o tonă de fasole și o antologie de literatură patriotică — și poți susține Războiul de o sută de ani.

LXXXIX. Un general cu o fermitate ce nu putea fi deschisă decît cu șperaclul.

XC. Drepturile germanilor asupra istmului erau întemeiate pe faptul că acolo fusese stăpîn Emeric Cuceritorul. La rîndul său, Emeric moștenea de drept pe comandantul vizigot Hermann. Era aproape sigur că Hermann primise acest istm de la un călător care vorbea nemțește, stabilit cîndva pe Rin. Acela îl avea de la o mătușă leneșă care-și omorîse copiii.

Dacă n-ar fi fost vorba să monteze o macara, germanii ar fi renunțat cu cavalerism la revendicarea celor trei metri pătrați ai istmului.

XCI. Operat la vezica biliară, Ivan cel Groaznic ar fi fost un om blînd, făcător de danii și milostenii.

XCII. Procesul așezării popoarelor a fost lung și dureros. „*Ne-am bătut și ne-am tăiat ca să ne așezăm* — a scris istoricul Pangastrin. — *De acum înainte ne vom bate și ne vom tăia ca să dovedim că ne-am așezat*“, scrie, în continuare, istoricul.

XCIII. Pe cît de mare era vuietul pe cîmpul de luptă, pe atît de adîncă tăcerea din sate și tîrguri.

XCIV. Războiul ia într-atît mintea oamenilor, încît aceștia nu observă că toate cîmpurile de bătălie sînt pavate cu plăci de aur și monede pe care, după ce sînt ridicați morții și răniții, le adună cei cu mîinile întregi.

XCV. Un Malaxa se prezentă la Mircea cel Bătrîn oferindu-și serviciile. Domnul îi explică condițiile generale potrivnice care-l opresc de a-i da comenzi. Industriașul insistă cîteva secole, și, în cele din urmă, primi comenzi.

XCVI. „Mai important decît distrugerea armată a adversarului este a-l face să tacă“, scrie Spanakis.

XCVII. Ioan-vodă, văzînd că printre armele oștenilor lui se află și cîteva pluguri cu o mare rază de acțiune, le-a folosit cu multă pricepere.

XCVIII. Caii muntenilor tropăiau în hexametrul dactylicus catalecticus indisilabum.

XCIX. Între 1042 și 1604, în Saxonia, Pomerania, Boemia, Panonia și voievodatul Cracoviei, poporul a plîns din diferite pricini, semnalate la timp de cronicari.

C. Din jurnalul lui Wilhelm Satrapp de Orania: *„Astăzi, 16 martie 1362, orele 13,42, am constatat că soția mea, Cunigunda, mă înșală. I-am tăiat capul. A fost o zi cam tristă, deși puțin soare după-amiază."*

CI. Călărind pe cai iuți și mici de statură, războinicii aduseră cu ei influența slavă.

CII. Mult mai puțin ne cunoșteau strămoșii noștri decît îi cunoaștem noi pe ei.

CIII. Vra să zică: 102, î.e.n.; 1004; 1362; 1504; 1765; 1848; 1900; 1936; 1942; 1951; 1963...

CIV. Grîu, porumb, vin, petrol, lemn, carne, cărbune, pește, sare, cherestea, lînă, lapte și miere. Asta este!

CV .... etc.

DAG Tehnician refugiat în parlament. Carieră. Împușcătură.

DAIA Potaia, înnobilat într-un accelerator de particule.

DAISY Brună spectaculoasă, viață sufletească tentaculară. Ici-colo, semne ale unei mișcări afective. Dar, urmărindu-le în desișul adînc al disimulărilor, semnele se pierd și potecile se încurcă. Un înger păzitor de labirint.

DALILA Despletită, împletită şi iară despletită.

DALMATIE Sfînt, apostol, martir sau încasator de impozite, serbat la 8 august, conform prevederilor calendarului ortodox.

DAMIAN Mai blînd decît Mihai, ceva mai lustruit, ameninţat de-a fi inundat, printr-o invazie minerală, de propria sa verighetă şi acoperit cu aur. DAMIAN LEON Tonus vital şovăielnic, trăind prin minuni, reacţionînd în lanţ, gesticulînd ceasornicăreşte datorită unui mic mecanism aparţinînd altuia şi pus în priză. Stă drept şi te întrebi dacă nu cumva sufletul îi e prins într-un cîrlig, ca o haină în cuier. DAMIAN D. Progenitură a unei familii de vechi jucători de popice. Campion mondial în 1952. Inspiră pe scriitorii care vor să dovedească creşterea şi descreşterea unei pasiuni în decursul mai multor generaţii.

DAMIGENA Zeitate la care se închină un mare număr de bărbaţi.

DAMOCLES Tunul Krupp al lui Damocles...

DAMONIO Nume terminat în cochilie, înseamnă purtător de răspunderi care-i falsifică personalitatea.

DAN I. Băiat cu pulpele rotunde ; pantaloni de catifea. Ştrengar. Ia parte la conversaţiile politice şi mondene ale familiei, primeşte multe cadouri şi, adesea, trimite pe mătuşa acolo de unde venerabila doamnă a venit pe lume. Copilăria lui — exerciţiu al succesului. II. Nume pe care snobii îl umflă ca pe un crocodil roşu, de cauciuc.

DANA Adolescentă bleagă, cu un fel de ambalaj inestimabil care-i dă calitatea pe care n-o are în realitate. Viață sufletească imobilă, abundentă în vagi temeri, vigilentă în pasivitatea ei asemenea unui bătrîn căruia i se face clismă.

DANAE Ca și Pasiphae : celofanică. Danae are în plus umorul care la Pasiphae e înlocuit cu ironia timidei cu sînge subțire.

DANCAIRO „Un zîmbet. Pași grăbiți pe trotuar. Deasupra, nori albaștri. Cel care traversează s-a oprit să-i privească. O frînă bruscă și automobilul roșu a alunecat într-o parte. Cel care zîmbea nu mai zîmbește. Deasupra, nori albaștri, roșii." (Herbert Orsa : *O mie de chipuri de-a muri)*

DANDU (De la Alexandru.) Personalitate umbroasă, ca un nuc.

DANIELLE Abia învățasem a III-a imparisilabică. În fața liceului căzuseră frunzele castanilor sub fulgerarea primului vînt de toamnă.

Eram răscolit de simțăminte ciudate : se sfîrșea ceva în aer, formele lucrurilor se împodobeau cu aureole brune, pe care numai eu le vedeam.

Atunci a trecut pe același trotuar cu mine Danielle, fata mioapă, pe care începînd din acel moment am iubit-o sfîșietor, definitiv... Purta părul strîns în două coade groase răsucite pe urechi, avea ochii mari și adînci, triști în miopia lor. În fusta ei de școlăriță, mi s-a părut un înger. A zburat pe lîngă mine și s-a oprit parcă pe un inel sideral.

Atunci, în acea clipă a zborului diafan, am uitat pentru totdeauna declinarea a III-a imparisilabică.

DANILO A fost o modă prin '925—30 ca băieţii să se numească Danilo. Numele e frumos, are un procent ridicat de metal nobil, răsună plăcut la ciocănit şi *l* urmat de *o* îi dă suficient avînt pentru ca mic-burghezul afacerilor postbelice, scăpat de teama lipsei, să se simtă înaripat. Nu sînt de părere că Danilo mai poate fi utilizat în zilele noastre. Îi ofer spre consolare o povestire de gust straniu :

NEOREALISM

Luase un pachet de ţigări, traversase prudent şi, în sfîrşit, a urcat în lift. Atunci a fost explozia... „Dracu' s-o ia de cheie !" O căută sub lavoar, sub covor, unde Narcisa avea obiceiul să o ascundă. Nicăieri. Întinse mîna spre grinda scării. Atunci se produse explozia... Mai cu o aspirină, mai cu o baie la picioare... Prima ventuză în care juca flacăra albăstruie se lipi setos pe pielea foarte albă. Paharul era rece şi flacăra ardea plăcut. A doua ventuză nu se prinse. Cînd Caterina învîrti încă o dată beţişorul aprins, explozia izbucnise... Stătea pe spate şi visa : podul se va construi negreşit. Lucrare îndrăzneaţă din arcuri largi de oţel şi beton, cu stîlpi metalici pe care să se întindă cabluri şi plase şi care să... În vis, o flacără roşie, uriaşă. Explozia... Peştişorul roşu se zbătu scurt în razele verzui ale vegetaţiei. Un deget de copil apăsă sticla acvariului, apoi alunecă încet pe luciul ei. Un domn cu guşă se apropie, lăsînd să-i scape în apă o firimitură de pîine. Peştişorul roşu sclipi. Apoi se produse explozia... „Lasă-mă, îţi spun, te rooog !" El însă îi astupă gura cu gura lui, îi mîngîie umerii, îi înfioră, cu degetele tremurătoare, pîntecele. Gîfîind, încleştaţi, se strînseră în adăpostul dulce al unei îmbrăţişări. Apoi fu explozia... Se discuta cazul elevului Marton. Directorul propuse eliminarea. Profesorul de istorie, surd, ceru cuvîntul. „Am impresia, spuse, că Marton Edmond, copil bun, a greşit scuzabil. E la vîrsta cînd fiecare vrea să fie un erou." „Şi începem expediţia cu spargerea geamurilor ?" — sări pedagogul Milorand. „Ce-aţi spus ? — strigă profesorul de istorie. Nu v-am auzit ! Dacă vreţi să repetaţi, domnule pedagog..." În loc de răspuns, un groaznic, uriaş fîşîit, prelung şi infernal... Explozia... Abia întorsese butonul

aparatului și vocea din difuzor, țipă să spargă urechile : *„Içi Paris ! Comme chaque lundi — musique ininterrompue !“* Atunci se produse explozia... Lucrurile au stat astfel, domnule comisar : am încălecat fereastra, am cercetat dacă e cineva înăuntru, apoi am sărit pe un covor moale. Am forțat șifonierul și am scos caseta pe care o aveți în față. Am auzit pași în camera vecină. Am înghesuit cravatele în buzunar, am strîns caseta la piept și-am sărit pe trotuar. Am crezut că mă pot strecura pe lîngă zid. Probabil că m-a zărit în colțul parcului, căci a tras un foc de revolver. Probabil că ar fi tras încă unul, dar, norocul meu, în acel moment a fost explozia...“ „Să-ți vezi de treburile tale ! Să-ți vezi de lungul nasului că te trăsnește Dumnezeu !“ În acel moment trăsni explozia... „Te-am văzut, mamă, cum te-ai apropiat, pe vîrfuri, cu compresa cu apă și oțet de trandafiri. Ai vrut să știi dacă mai ard... Îți priveam chipul cu ochii îngrijorați, te-am văzut însă cuprinsă de-o flacără ca o aripă mare, mare de tot, și mîinile îți ardeau cu vîlvătăi. Te cuprinsese explozia“... Citea atent scrisoarea : „Am făcut tot ce-am crezut de cuviință ca să obțin concediu. Imposibil. Șantierul are nevoie de noi cînd se umflă apele. Oricînd se poate prăbuși barajul. Așadar, amîn încă o dată plecarea. Consideră însă, scumpa mea, că în locul rîndurilor de față am sosit chiar eu, în carne și oase, îndrăgostit ca un măr ionathan. Iată-mă, sărută-mă, mîngîie-mă...“ Și explozia se produse... „Operația a reușit, doamnă ! spuse medicul aprinzînd o țigară. Am avut șanse, inima excelentă.“ În acel moment, cumplită, explozia se produse... „Aceasta este *Oda bucuriei* despre care ți-am vorbit. E înflăcărată, adevărată chemare la Expresie. Te vei face mare, vei lupta ca toți oamenii. Semnificația odei va fi mai adîncă. Și ai să o asculți spunîndu-ți ca și mine : ...Apoi fu explozia... Spa... gli... sing... spi... gla... t... i... g... ma... Ma... mac... delta.

...Și umbrela care trebuia împachetată și depusă la Consignația, și hîrtia nescrisă care aștepta versul arcuit, și muzica ascultată în reculegere, și copilul lăsat după baie doar cu un cearșaf ușor, și harta pe care stabilisem să ne înapoiem pe la Hornuri, și felia de pîine cu unt din care

n-am mușcat decît o dată, și steagul pe care am vrut să-l așezăm pe fațadă, și faptul că după ce-ai făcut caca n-ai mai avut nevoie de hîrtie, și generalii care stau la masă fără să poată vorbi, și studenții care beau apă fierbinte, și raza de soare care se juca în părul tău de fată cuminte... Explozia se produsese... De ce, pentru cine, ce s-a întîmplat ?

. . . .

Ah, cine dracu m-a pus să citesc înainte de culcare „*Tactica generală*" a colonelului Danilo Weintraub ?

DANTE I. „Folosea, la cea mai neînsemnată pricină, cuțitul." (Mihai Sebastian-Rottbart) II. Merită a fi trimis în călătorie împreună cu Greta Garbo, Felix Mendelssohn-Bartholdy și Cipcili Albulescu. (Vezi numele.) III Dante Gheorghiu, str. Polonă 25, București. (Ct.)

DANUTA Ea, geolog, căuta în Parîng zăcăminte de fier ; el, gurmand, căuta în supă bucățile grase.

DAPHNE Ființă scăpată de la înăbușire.

DARIA De la DAR, conj., adv., subst. neutru (vezi *Dicționarul limbii române moderne*).

DAURIA Îți iei o nevastă care se numește Dauria, vă bucurați împreună de plăcerile dragostei, vă împărtășiți gîndurile și impresiile despre oameni, vă faceți prieteni, dați adeseori mese în familie și, dacă n-aveți copii care să vă stingherească lectura, căutați într-un dicționar obișnuit cuvîntul *glumă*. Dacă lipsesc exemplele (și asta se întîmplă de cele mai multe ori !) luați *Dicționarul onomastic* și citiți la FABELA povestirea intitulată *Norul de argint*. E o glumă și nimic mai mult.

DEAN Jucător de golf, părul lins, cămașă cadrilată, zîmbind în plesnetul aparatului de fotografiat. Altfel, suferind de singurătate. Bun și cinstit om de afaceri. Un Dean, în *Marile familii,* se sinucide.

DECEBAL „Rețin gestul eroic de-a bea otravă sau a-și înfige pumnalul în piept în mijlocul unor ruine afumate și acum ude. Dar mi se pare ridicolă asemenea faptă care s-a petrecut în strictă singurătate, fără serviciile moderne de salvare, fără posibilitatea intervenției chirurgicale și, mai ales, fără consolarea de-a te ști trecut în ziare la rubrica de sinucideri. E de mirare că cineva a putut transmite posterității asemenea sălbăticie." (George Zetor)

DECENEU Cu nucă dată prin mașină.

DECIUS Folosit foarte rar. DECIUS SINGER — plasator de țesături. Umbla cu geamantanele încărcate prin orașele de provincie făcînd demonstrații interminabile, vînzînd rareori cîțiva metri de șifon sau olandă. Vorbăria lui inteligentă, convingătoare, înfricoșa întotdeauna pe bunică-mea, partizană a „romănismului" domnului Iorga.

— Cu afaceri atît de înfloritoare și cu o inteligență atît de ascuțită, te mai miri că omenirea va fi curînd *a lor?*

Și, ca protest, refuza să cumpere mărfurile negustorului.

Atunci, tata, care n-avea de gînd să-și facă haine civile, își cumpăra în grabă stofă bleumarin pentru un costum și, în ciuda soacrei, îl invita pe domnul Singer la masă.

Aceste dispute politice mă entuziasmau extraordinar.

DEDIS Dediței Gavrilescu, magistrat, locuiește incomod în Valea Voievozilor, unde chiriile sînt mai mici. Traversează zilnic Ialomița prin vad, cu încălțările în mînă, făcînd la cotul de la Pompieri o adevărată echi-

libristică. Intră în sala tribunalului bine dispus, spiritual, cu o excelentă bunăvoință față de apărare. Iarna, cînd apa rîului îngheață, dispoziția lui se crispează și zîmbetul obișnuit derutează pe avocați. Atunci dă pedepse exemplare.

DELANO Ca să nu fie privit cu ochi iscoditori, Delano Popescu hotărî să-și demaște mama, care, știau mulți, făcea afaceri cu societăți de comerț din Franța.

Profită de adunarea care discuta despre construirea unei creșe la întreprindere și ceru cuvîntul :

— Iubiți prieteni, mama care mi-a dat viață este o femeie rea și periculoasă. În goana după avere, a intrat în legătură cu speculanți din Piața Mare și, prin ei, cu o societate clandestină de import-export. Aduce ouă din Grecia și Turcia, bumbac din Egipt și Anglia. Exportă fructe, în special struguri și cherestea. Mi-a cerut de multe ori să-i fiu părtaș, să corespondez cu o casă de mașini de cusut din Ecuador și cu o firmă pentru întreținerea extinctoarelor aflată în Guyana britanică. Puteam face eu așa ceva ? Am refuzat-o. M-a amenințat cu dezmoștenirea. M-a pălmuit. Ieri, știind că va trebui să expedieze opt vagoane cu melci și covoare în Franța și neavînd autorizație pentru exportul de melci, a încercat să mă convingă să i-o obțin eu. Am refuzat-o din nou. Autorizația i-a fost totuși procurată de către șeful serviciului nostru și vagoanele călătoresc acum spre Franța. Mama a cîștigat numai prin această lovitură opt milioane de lei, iar șeful nostru, patru. Asta înseamnă a înfometa poporul. Conștiința mi-a cerut să dezvălui în fața tuturor adevărul. Faptul că-mi este mamă, că mi-a dat viață, m-a hrănit și m-a crescut nu-i dă dreptul să jefuiască poporul, mama noastră a tuturor !

Mulțimea izbucni în aplauze. Glasuri izolate la început, apoi tot mai multe strigau :

— La pușcărie cu ea ! Să-și ispășească crimele la sare. Bravo, cinste fiului patriei !

În clipa următoare, Delano se trezi din somn, năucit și transpirat ca după o baie. Ceasul deșteptător încă suna, clănțănind metalic, asurzitor : „La sare, la sare cu ea !“

Ce grozăvie ! Delano n-a avut mamă, a fost găsit la ușa unei case și a crescut într-un orfelinat. Nu are șefi direcți, fiind remizier la un chioșc cu țigări.

Numele i-a fost pus în amintirea președintelui Roosevelt.

DELIA Profesorul de chimie povestea că o floare scufundată în aer lichid devine cristal. Culorile ei naturale își află veșnicia. Nu știu cît de științifică este afirmația. Imaginea este însă dintre cele mai delicate și o păstrez cu emoție în cutia mea cu bijuterii. Lucrurile vii, scufundate printr-un act de voință într-o pastă de dragoste și entuziasm, se păstrează în noi, pe vecie. DELIA M. era o fată stranie. Subțire, palidă, inconsistentă. Trăia într-una din casele acelea umile rămase în orașul T. de pe vremea lui Grigore Alexandrescu. Ființa ei plutea suavă printre stîlpii mîncați de carii ai prispei, mîna ei de hîrtie împingea ușa grea, din scînduri negeluite. Era o mișcare nedreaptă, nedreaptă, un efort penibil. Apoi, perdeaua demodată de dantelă tremura puțin, semn că Delia se afla *acolo*, că întunericul încăperii nu a mistuit-o.

Delia reapărea peste cîteva zile, promitea prietenilor întîlniri, glumea răutăcios (atunci semăna dintr-o dată cu o croitoreasă la televiziune !) și, în sfîrșit, se pierdea pe sub copacii uriași ai grădinii publice. Era poetă.

Într-o după-amiază i-am găsit mormîntul în marginea cimitirului. Căzuseră frunzele primei toamne. Pămîntul mustea sub talpă. Materia întunecată închisese pentru totdeauna lumina acelei ființe pîlpîitoare.

N-am vrut să înțeleg această trecere.

Acum însă, după douăzeci de ani, pricep consistența și calitatea pămîntului în care s-a înveșmîntat. Delia a rămas tînără, ca o floare în cristal.

DELIO Nu-i pot acorda o încredere deplină acestui om foarte lăudat : cînd scrie ține degetul arătător pe burta peniței.

DEMOSTENE În timp ce continuu să desenez un copac, pe dealul Viforîtei, nea Demostene magazionerul, om de şaptezeci de ani, îmi explică ce e moartea. Mă prefac că-mi încerc creionul pe o foaie spre a putea nota, cu fidelitate, parte din observaţiile sale : „Moartea e un zăplaz, lung şi împletit, din nuiele foarte dese, de-a lungul unui drumeag şerpuitor. Va trebui să treci dincolo, că altceva mai bun Dumnezeu încă n-a scornit pînă acum. Zăplazul are din loc în loc cîte-o poartă şi tu mergi cu gîndul să arunci ochii prin nuia, dincolo, ca să minţi oleacă porţile şi să mai treci cîteva. Şi tot te obişnuieşti că trebuie să treci, şi tot nu te-ai îndura...

Într-o zi, tocmai cînd nu-ţi prea mai vine la îndemînă, vezi că ai lăsat prea multe porţi în urmă şi te ia deodată frica. Atunci piciorul şi mîna se-nmoaie şi dai, ca omul, să te sprijini de zăplaz. Te nimereşti că acolo tocmai era o poartă, poarta ta. Şi aşa, treci dincolo fără să-ţi dai seama.

Apoi, la loc vesel, cu verdeaţă, toată întristarea că te-ai prins în laţ se istoveşte de îndată."

DENTA „Într-un apus de soare tomnatic, care desfăşura peste Huşi pînze de polen, o fată de o frumuseţe galbenă, cu rochie galbenă şi privire galbenă trecea, legănîndu-se, spre Asia." (Domenico Tempestis).

DESDEMONA Inutilizabil azi. Pentru rest, vezi piesa lui Olivio Petronelli.

DESANT Dîndu-i numele, îl puneţi în încurcătură încă de mic.

DESPINA Adică albastru-jandarm, ramă groasă, aurită ; femeie care poate trăda o prietenie veche şi reforma sistemul metric.

DESPOT Drăguţ copil ! Şi ce frumos se joacă ! La şase ani ştie să citească ? Bravo. Şi ce hîrtie tot ascunde în buzunar ? Aha, un plan amănunţit de incendiere a casei, din toate părţile deodată, începînd cu patul bunicii şi cu locurile tăinuite, bine alimentate de aer, înguste pentru pompieri. Uluitor de bine gîndit, cu soluţie de fosfor alb, foarte bine dozat, eficace fără greş.

DEVI Ca şi Tavi, Guvi, Ovi, scurt şi tare, dop de lemn în pasta unui caracter labil.

DEZIDERIU Construit din cerculeţe de alamă, din acelea care sînt folosite la galeriile perdelelor.

DIA Dia Pazon (Mexic).

DIAMANDI Ce rămîne pe o farfurie după ce peştele a fost mîncat.

DIDA Dida, Trida, Cvartrida, ca şi Adina, Didina, Tridina. Este posibil şi Decida, Dodecida.

DIDO şi AENEA de Purcell. Corul în răspunsurile ecoului, plînsul lasciv.

DIETRICH Cărare perfectă, asimetrică a coafurii, linie sobră a gîtului, profilul statuar, degetul mic păros, strîns într-un inel de platină, cu monogramă...

DIMITRIE Îi trimise o scrisoare teribilă : „Te-am iubit din toată inima. Nu m-ai înţeles. Şi n-a fost sacrificiu pe care să nu-l fac pentru tine. Te adoram. Acum pricep că totul s-a sfîrşit. Sufletul mi-e sfîşiat, lacrimile îmi îneacă respiraţia. Te rog să-mi înapoiezi scrisorile. O

dată cu ele, înapoiază-mi mărțișorul de aur (celălalt poți să-l păstrezi, în amintirea mea). Trimite-mi pieptenul albastru și celelalte lucruri pe care ți le-am dăruit cînd eu te vedeam așa cum tu n-ai fost în realitate: cutia pirogravată, fularul de mătase, portjartierul, fusta bej, colierul și mănușile. Viața fără tine n-are nici un rost. Fără rost sînt și amintirile pe care le ai de la mine. Sînt sigur că te vor tortura. N-ar fi rău să-mi înapoiezi cele trei volume Teodoreanu (care nu se mai găsesc în librării) și pălăria de fetru. Deși nu se mai poartă, înapoiază-mi-le, numai faptul că ți le-am dăruit într-o zi de încîntare îmi răscolește patima, îmi redeschide rănile. Sper că vei păstra panglica mov, simbol al înțelegerii dintre doi fericiți îndrăgostiți. Al tău, de totdeauna, D".

DINEU (Neatestat) Solemn sau intim.

DINORAH Ca și Cinerama.

DIOFANÉ Dacă ar fi pușcă, glonțul ar porni, s-ar opri la jumătatea țevii o clipă, apoi ar alerga din nou, spre țintă.

DIONA Diona, pisica mea, iubește laptele, seratele, mătăsurile. Este cheltuitoare. Bănuiesc că îi vor plăcea și călătoriile și băile de nămol.

DIONEU Dintre cei care strigă cu mult înainte de a fi atinși.

DIONISIE Din familia Sideff.

DIOSCOR Dioscor și Mochie, mucenici sărbătoriți la 11 mai. (Cf. *Calendarul ortodox.*)

DOBRIDOR Ca și Labrador, Ecuador etc.

DOCHIA Iapă trăgînd careta cu pîine aromitoare a manutanței. Străzile Bărăției, Calea Domnească, Brîncoveanu, Pîrvan Popescu, înecate în abur. Familiile Zottoviceanu, Predan, Marinoiu, Șotîngeanu, Trandafirescu și Polizu Dragomirescu, în case sau pe șezlong, în grădină, la masă, în pat sau la poartă, salivează cu plăcere.

DOLLY Suferindă de prea intensă vitalitate. Asta o paralizează în multe întreprinderi.

DOLORES Sarabandă.

DOMETIE În *Calendarul ortodox* : Dometie Persul, la 7 august.

DOMINANTA Ca și Terța, Secunda, Sexta, Septima.

DOMIȚIAN Ambițios, nemulțumit de urcarea lentă pe scara socială. La vîrsta cînd alții iubesc și scriu poezii, D. încearcă uși, învață jocul răstălmăcirii cuvintelor, replicile tăioase. Faptul că părinții au trăit șase luni la Paris îi dau neliniștea și îndemnul de-a ajunge la măriri pentru care specializarea în forțarea ușilor și cunoștințelor, fără puteri intelectuale și bun-simț, nu le merită.

DOMNICA Cunosc un scriitor remarcabil, cu simțul frazei, cu priceperea trecerii în pagină a observației judicioase. Om exigent cu sine, și-a pregătit îndelung ținuta, astfel că îi este greu, într-o societate veselă, să spună anecdote piparate, să pronunțe porcăriile obișnuite, negăsindu-le loc în topica sa nobilă. Răsfoindu-i, zilele trecute, scrisorile, abundînd în relatări interesante, am aflat

câteva rînduri în care nu-l recunosc și pe care le voi reproduce mai jos ca pe o curiozitate. Înainte de asta, vreau să spun că n-am putut să mă abțin de a-i comunica surprinderea mea pentru unghiul de vedere al relatării. „Ești răsuflat ca Bourget, i-am spus. Pagina ta despre Domnica m-a înspăimîntat. Locuri comune împrejmuite cu gard !" „Nu le regret, mi-a răspuns, personalitatea și gusturile noastre au multe fațete. Ca să mă cunoști, ți-am oferit și o înțelegere mai vulgară a lucrurilor. Desigur, ea rămîne formulată într-o corespondență ca o noastră, departe de indiscreția tiparului. Dar ce, chiar nu-ți place ?" „Așa și-așa !" Și iată textul :

„...Cu coade groase, negre, fata aceea a depozitat în privire întreaga liniște a nopților de vară. Iat-o, trece de la școală, cu poșeta la subsuoară. Calcă școlărește, parcă pe creioane. Sub castani, un tînăr palid a oprit-o, i-a strîns brațul mirosind a săpun, apoi talia. A sărutat-o. Stelele au fîșîit subțire în adîncul lumii.

După zece ani. Tînărul de altădată a apăsat pe butonul roșu al soneriei. O femeie rotundă, palidă, cu trăsături cunoscute i-a deschis. Surpriză. L-a prins de mînă, l-a tras într-un vestibul, i-a desfăcut fulgarinul, i l-a așezat în cuierul cu oglindă ovală, alături de două haine de blană. „Un pupic ! — șopti conspirativ tînăra rotundă, prea mult fardată, prea puțin reținută. Îl cuprinse pe după gît, îi apăsă pe buze o cremă roșie, parfumată și caldă. Cît te-am așteptat ! completează agresiva cu o voce de reportaj radiofonic. Hai, șterge-ți rujul ! Vreau să te prezint unei bune prietene !"

Într-un salon în care luminile discrete s-au retras în colțuri lăsînd în mijloc o pată de negru intens, masa rotundă, o femeie platinată, cu unghiile de un roșu aprins încearcă o pereche de pantofi de lezard. Cum își tot ridică picioarele, pulpele i se dezvelesc pînă sus. „Tu, îți vin superb !" remarcă gazda. Douăzeci de minute de conversație despre șantung, perle, despre tratamentul Palmolive, croitorese, intrigi mondene. Răgaz pentru a observa mișcările libertine ale brunetei palide, a reține limbajul vulgar al blondei platinate, a înregistra eleganța apartamentului, mobila fină, obiectele scumpe.

— Dar de cînd locuiești aici, Domnica ?

Gafă. Domnica se numește acum Denisa și stă aici de cînd lumea. Nu, ceea ce se spune, precum că apartamentul i-a fost obținut de un zaharisit potentat, e o exagerare. Glume nesărate sînt și istoriile gerontofilice, aluziile spurcate etc.

Domnica toarnă cafele. Și-a întins piciorul pe sub masă sub pulpa tînărului. Dacă îl va întinde mai mult va întîlni piciorul prietenei sale, mai grăbit, mai activ. Între privirile lor, el bea cafeaua, cu sughițuri. Se simte copleșit de amabilitate, o amabilitate cenușie, atingînd profesionalul.

— Aș fi vrut să mai schimbăm o vorbă Dom... Den... Denisa !

— Iată-mă ! Sări de pe scaunul ei, își dezveli cu pricepere linia sînului, se repezi la el fluturîndu-și poalele capotului roșu și-l copleși cu sărutări. Ochii tăi frumoși, spuse declamînd, pe care-i visez seară de seară... Mîngîierea îi era studiată, perfectă. Se simțea experiența. Mi-a fost dor de tine, ți-am mai spus-o ! repeta obositor. Apoi, dintr-o dată, tresărind, către prietena ei : Proastă ce sînt ! Ți-am arătat «Piver-ul» meu ?

Tînărul își luă pălăria și promise că va da un telefon. În acel moment, imaginea unui telefon roșu, pe care îl și văzu, de altfel, îi curmă amabilitățile.

Hotărî să plece în Ecuador. În Ecuadorul fără amintiri, de unde să nu mai revină niciodată."

DORA Nici o împărăteasă nu a purtat un astfel de nume. Dora a II-a a Labradorului ar fi sunat bine.

DORABELLA „Păr scurt, ochi reci, disprețuitori. Coborînd șoseaua dinspre conac, Dorabella Stratulat avea, pe bicicletă, duminica, ținuta Fecioarei din Orléans. Cobora panta de la Mihai Bravu și traversa parcul suspendat ca să se oprească între acei arbori mari care stăteau acolo, în marginea rîpei, de la facerea lumii. Se așeza pe bancă, rezemîndu-și bicicleta alături. La cîțiva pași mai jos, mă aflam, întotdeauna, eu... Cu mîna pe inimă pot

jura că avea cei mai frumoşi ciorapi, cele mai minunate pulpe din cîte am văzut vreodată... Ridica picior peste picior şi atunci fusta cădea ca o draperie sub care glezna juca mărunt, o pasăre în stufăriş : un val de lumină, ca în pînzele veneţienilor, urca spumos, de pretutindeni. Din clipa aceea magnifică, începeau să treacă spre zăvoi perechile de îndrăgostiţi şi luna se umfla pe cer..." (Marius Monaster : *Fragment*)

DOREL Dacă fizionomia altora inspiră încredere, teamă sau dragoste, cea a lui Dorel naşte spontan în interlocutor bunăvoinţa. Privindu-l cîteva minute, îţi şi pui întrebarea : cu ce-l pot ajuta, Doamne ? Cu ce pot răspunde sincerităţii lui ? Un Dorel a rămas repetent a doua oară. Părinţii îl dojenesc (tatăl se abţine de a-i da cîteva palme). Neastîmpăratul, leneşul, ingratul e trimis la ţară, la bunici. După o săptămînă e căutat. Lucrurile sînt împăcate. Fără Dorel nu se poate trăi. MEŞTERUL DOREL de la fabrica S.K. a fost găsit, la un control, fără acoperire. Sustrăsese 60 de kilograme de talpă. Percheziţia acasă a confirmat bănuielile că individul făcuse şi alte nereguli. La miliţie, figura amabilă a lui Dorel a schimbat mersul anchetei. Văzute în fiecare zi, la cercetări, trăsăturile lui frumoase au schimbat în bine atitudinea contabililor care revizuiau gestiunea. Dorel a fost eliberat. În aceleaşi zile, fratele lui, suflet de o rară gingăşie, a primit şase luni de închisoare pentru că a spart un geam la tramvai. Avea o fizionomie neplăcută, care irita. DOREL CRĂINICEANU, o nulitate, are azi trei licenţe. A zîmbit fără efort, firesc, din tot sufletul şi pe rînd, la toate examenele, în toate sesiunile, de-a lungul mai multor ani. A bătut de două ori la fiecare uşă, a deschis cu fineţe, a privit lucrurile cu îngăduinţă, deşi în adînc purta piatra de granit a unei voinţe ţărăneşti. Astăzi trăieşte uşor, a renunţat de mult la orice fel de „probleme". E fericit.

Printr-o crudă ironie, soarta i-a dat doi copii de o rară urîţenie. Fericirea zîmbitoare a lui Crăiniceanu are, aşadar, viaţă scurtă.

DORIMEDONT Alături de Savatie şi Trofin (vezi numele), serbaţi de bizantini la 19 septembrie.

DORINA „Una singură îmi ilustrează întreaga specie a femeilor. Adesea mă înşel considerînd-o etalon." (Autorul *Dicţionarului onomastic.)*

DORIS Floricică de sticlă.

DORITT Lasă-l pe demodatul tău Vlahuţă. E vremea să reciţi versuri mai îndrăzneţe, mai convingătoare. De ce nu înveţi ceva din J. Prévert sau Giorgio Spallieri ?

— Din Spallieri ştiu o poezie admirabilă. Vrei s-o asculţi? Este vorba despre zborul etern al numelor în lumină.

Doritt se înclină ca pe scenă şi-mi recită, cu vocea ei de clopoţel, nemuritoarele versuri :

„Stăteau aşa privind spre arbori
Asa, Noga, Mor şi Narbor,
Ente, Sirma, Mit şi Haris,
Olga, Loga, Decuparis,
Interextra, Paracelsus,
Dana, Sogra, Infra, Belgus,
Segre, Notru, Sentipater,
Delo, Gabi, Negi, Later,
Sindromachis, Sexa, Ombra,
Kapa, Doris, Iaska, Sombra ;
Şi, alături, pe covoare,
Rîd cu faţa zîmbitoare :
Gladys, Monda, Ex şi Ada,
Zara, Lena, Promenada,
Deku, Palis, Lunes, Relli,
Jäger, Komis, Menestrelli."

DOROFTEI Patron al unei fabrici de conserve, Doroftei Dragomirescu, om lipsit de carte, ştia să fie, nu

numai cu clienţii, îndatoritor. Se purta *în felul lui*, ca un gentilom. *Felul lui ?* Amabilitatea unui bărbat care-şi cunoaşte perfect interesele — greutatea, întinderea, culoarea, mişcarea, limitele lor. Dar un bărbat pe care o mare fundă nevăzută înnodată la gît îl făcea să aibă drăgălăşenii de căţel pechinez.

DOROTHEA Avantajată de moda fustelor largi. Personalitate de negăsit. Planturoasă. Devotată, indiferent cui.

DORU Instrument al haosului. „O casă în care un copil se cheamă Doru nu mai este casă — zice *Marion Ergast* —, o ţară cu mulţi Doru va cădea în război fratricid sau va fi învinsă încă în ziua intrării în război."

DOSIFEI Purtător de steag, purtător de veşti proaste, purtător de nenoroc. Purtător de decoraţii false.

DOSOFTEI Mucalit. Conformaţie anatomică : muşchi rotunzi ca bilele de rulmenţi. Funcţionează prin excitare simplă, directă. Lîngă o masă îmbelşugată devine omul cel mai nobil, dezinteresat. Discursurile lui, spuse la ureche, pot constitui baza unei legislaturi de Schlaraffenland. În preajma unui contor electric e de-a dreptul idiot, ca şi pe bicicletă. Idealul lui este să devină scriitor de proverbe străbune.

DOUGLAS Esenţial la acest individ este faptul că poartă cămaşă de mătase cu butoni de aur. În cele mai diferite împrejurări, la înmormîntarea mamei sale sau la baluri, la serviciu sau în călătorie, chiar dacă poartă cizme sau rucsac, fiinţa lui nu este văzută decît în cămaşa de mătase cu butoni de aur.

DRAGOMIR Învăţător rural cu ţilindru. În 1939, primar al Frontului Renaşterii Naţionale; către 1950 vindea în Talcioc colecţii din *Ilustraţiunea română* şi instrumente medicale pentru ginecologie.

DROSERA „Cunoscîndu-şi foarte bine tatăl, Drossy se preface o vreme că nu poate învăţa cele cîteva versuri pe care i le oferea guvernanta. Avocatul stabili o răsplată pentru prima poezie memorată. Drossy, inteligent ca şopîrla, scrise o terţină şchioapă şi o prezentă ambiţiosului tată. Acesta rămase încîntat. Îi oferi copilului o hîrtie nouă de 100 de lei. Inaugură astfel cariera băiatului:

1936 — Încurcat cu o elevă fugită de acasă, Drossy trebuie să-şi plătească datoriile care cresc cu fiecare zi. Femeia îl ameninţă cu părăsirea. Drossy se angajează la un serviciu de dactilografie unde întocmeşte scrisori sentimentale plătite 5 lei rîndul şi „anonime" cu tarif special.

1939 — Moartea avocatului, de altfel ruinat încă de cîţiva ani, îl aruncă în alte primejdii. După o încercare de sinucidere (din fericire, nereuşită), Drossy hotărăşte să plece la Paris. Fără un ban, este nevoit să-şi amîne călătoria. Compilează trei cărţi de Romain Rolland şi scoate de sub tipar, într-o editură adventistă, broşura *Sufletul şi muzica*, cu o prefaţă de Ionel Teodoreanu. Înainte de-a pleca în străinătate, se putea spune că broşura l-a făcut om.

1942 — Michette l-a vrăjit cu totul. Ar fi vrut să plece din nou, de astă dată în Italia, dar ea l-a reţinut cu braţele ei puternice, în umbra părului ei roşu, în bătaia de fluture a genelor ei. N-avea bani. A scris în două săptămîni romanul *Înainte de culcare*, pe care a primit de la Socec 60 000 de lei.

1944— Michette, biata, a făcut o tuberculoză galopantă şi s-a stins în aprilie, înainte de primul bombardament. Veştile de pe front nu erau îmbucurătoare. În jenă bănească, Drossy tratează colaborarea la *Ecoul*. Scrie cronici pacifiste, strecoară mici răutăţi (crezîndu-le ironii) şi, între două mese la Capşa, întocmeşte procla-

mații pentru soldații de pe front. În total 25 800 de lei pe lună, plus mici atenții de la cabinetul ministrului propagandei.

1946 — „Suferința seculară s-a încheiat." Așa începe Drossy cartea sa *Înfrîngerile și biruința unei generații*, tipărită spre toamnă, cînd cheltuielile se prevedeau mai mari și copilul de la Michette avea nevoie de guvernantă și portocale.

1948 — Marina G. este socotită una dintre cele mai scumpe amante din București. Ca s-o întrețină, Drossy, acum consilier la Improdexport, scrie piesa de teatru *Cine e suspect?* care se joacă cu succes la Comedia. În vara aceluiași an, suferința îl trimite la Borsec. Cheltuielile neprevăzute sînt acoperite cu un volum de versuri, *Luminoasele stele de mai*, cu o prefață binevoitoare de Ion Marin Sadoveanu.

1949 — Naționalizarea imobilelor i-a agravat boala de ficat. Ca să sufere mai puțin, găsește o compensație în publicarea unui roman, *Lanțuri dezlănțuite*, de oarecare succes. Societatea scriitorilor oferă 100 000 de lei premiu.

1951 — Printre cărțile despre războiul rece se numără și cărțulia de reportaje *Bănci fără aur* de Drossy Z., remarcabilă pentru multe motive. (Din suma primită i-a construit Michettei cavou la Belu, a făcut acte pentru terenul din Dumbrava Roșie, moștenire neclarificată pînă atunci, și-a reconstruit casa degradată.)

1953 — Viața este nedreaptă. O hernie. Îl operează Hortolomei. Face cură, pleacă la țară pentru cîteva luni. De teamă că se va înfunda în datorii neputînd lucra multă vreme, scrie două nuvele pe care *Viața românească* i le publică imediat.

1955 — Scrie romanul *Mai tare decît moartea* și nuvela *Pivnița turnului de fildeș*. Rămîne încă dator.

1956 — Ca să se achite, ca să-și țină copilul la școală, scrie romanele *Măritișul Marietei* și *Soldați pe sfoară*. Excedent 30 000 de lei.

1958 — Femeie frumoasă, Nineta G. nu va face căsătoria înainte de a se asigura că Drossy va amenaja împărătește, după moda secolului, una din casele splendide din Cotroceni. Afacerea, prin mijlocirea unui specialist

de la sfatul popular, costă peste 200 000. Retras la Sinaia, Drossy scrie *Papucii lui Matei* (roman), *Scafandrul de la mila 12* (roman științifico-fantastic) și *Căderea Babilonului nu mă interesează* (schițe și povestiri). Plătește mobila, renovarea casei, comisioanele, serviciile, vînzările și revînzările cu paginile lui calde, calde.

1959 — Cititorii cărora le-a fost zgîndărită pofta de lectură așteaptă de la Drossy alte noi cărți. Nu se înșală așteptînd. Pentru că Drossy suferă, în continuare, de ficat, are nevoie de o călătorie în Cehoslovacia, copilul cere grabnic să i se cumpere magnetofon și scuter. Nineta cheltuiește sume frumușele la „Arta modei" și în alte părți. Și apoi banchetele de obligații, cele prietenești, îmbrăcămintea, întreținerea casei din Cotroceni și a aceleia din Dumbrava Roșie, unde chiriașă este artista Maria S. — cheltuitoare ca o prințesă ! — și alte și alte cheltuieli...

DROSIDA Urmărită pînă la înnebunire de ideea nobleții, care ar fi putut să o acopere ca o cuvertură, pentru a trece prin desișul vieții mai mîngîios, mai spiritual. Visa construcții de nume cu particulele *von, de,* se rătăcea în speculații : Drosida von Ionesco ar suna mai bine decît Drosida di Tagliaferro, dar Drosida de la Stolnici ar avea o mai mare precizie grațioasă... Este regretabil că era nouă n-a adus o inovație și în ce privește compunerea numelor. Dacă apartenența de noblețe nu mai interesează, în schimb este nevoie să disting pe Ion Tănase de Ion Tănase — spunea Drosida.

— O tendință în acest sens există — răspundea prietena Drosidei —, nu vezi că fotbaliștii au nume însoțite de cifre ? Ene I, Ene II, Ene VI. Ca regii.

— E ceva, relua Drosida, deși aș prefera cifrele arabe. E mai frumos Tănase 18 decît Ene II. E o precizare cerută de utilitatea identificării, și nu un indiciu al succesiunii. Ar fi bine să se indice în nume localitatea de naștere. Renunț cu plăcere la cifra seacă. Drosida de la Stolnici ar fi mai frumos, crede-mă !...

— M-ar numi Angela-Cîrligați, sau cel mai bine Angela Georgescu de la Cîrligați ! Nu-mi place ! În

secolul tuturor capriciilor, ar fi mai bine să ne împrumutăm numele de precizare nu de la locul de naştere, adesea nepotrivit, întotdeauna fatal, ci de la o preferinţă, de la o afinitate. Mi-ar plăcea Angela Georgescu-Grieg, pentru că îmi place nespus de mult acest scriitor, în tot ce a făcut şi a încercat.

DUCA Transcendental şi cartofor. În tablourile lui Teniers se află cîte un Duca ocupat peste măsură şi care în eternitate duce o cană cu vin la gură, în timp ce alt Duca, în aceeaşi eternitate, ţine în mîna dreaptă sînul lunguieţ al unei frumoase diforme, în preajma unui cîine şi a cîtorva servitori înscriindu-se într-un joc popular.

DUDUŞ Mîinile îi sînt perniţe şi pieptul, gîtul, şoldurile, pulpele, obrajii — prelungiri ale mîinilor. Ca să ia legătura cu lumea, această carne dulce ar trebui să scoată ici-colo antene fragile, ca melcul.

DUILIU Curcubeul, ieri spre prînz, a devenit cuvertură din cea mai fluentă reţea textilă. Avionul Sabena care trecea spre Orient s-a încurcat în culorile lui şi s-a zbătut zbîrnîind mai bine de un sfert de oră.

DULIPPO Cariera lui începe de la memorabila întîmplare din 10 mai 193..., cînd s-a surpat tribuna oficială de la Cotroceni, în timpul defilării cavaleriei...
Urmase dreptul la Iaşi, dar n-avea de doi ani nici un angajament. Aşezat la umbra înaltei tribune în care nu putuse intra, căsca gura privind soldaţii care treceau şi îşi făcea vînt în răstimpuri cu pălăria de pai. Deodată, de undeva de aproape se auzi o aprigă trosnitură şi apoi i se păru că şirurile de călăreţi se scurg vertiginos în pămînt. Tribuna se desfăcu deasupra lui. Sări îngrozit, căutînd prin mulţimea în panică un loc de scăpare. Încercînd să se apere de căderea unei grinzi, se împiedică şi se rostogoli în preajma unor ghete lungi, lungi, de lac.

Se trezi la „Filantropia". Loviturile fuseseră, din fericire, ușoare. La ieșirea din spital i se restituiră lucrurile, printre care o servietă care fusese, înainte de-a fi călcată în picioare, elegantă. Nu-i aparținea, dar i se povestise că o strînsese tot timpul în brațe și-i fu rușine să spună adevărul.

Acasă, găsi în servietă mai multe hîrtii din care nu înțelese nimic. Era vorba de un guvern provizoriu, de o înțelegere diplomatică la Sinaia și de o femeie. Se găseau și cîteva scrisori cifrate. Cine venise la defilare cu această servietă ? Lucrurile fiind suspecte, tînărul jurist desfăcu căptușeala. Găsi o adresă. Cum avea timp, făcu cercetări prudente.

Într-o zi îndrăzni, în sfîrșit, să sune la adresa indicată. Era o casă veche, masivă, luminoasă totuși, cu ferestre înalte și cu o largă terasă sprijinită pe stîlpi de piatră la nivelul parterului. Îi deschise un servitor. Fu poftit să aștepte în salonul în care prezida un uriaș portret de femeie semnat prea mare, cum îi era obiceiul, de Aman. Un domn grav, cu vestă albă sub jacheta croită englezește, îl însoți într-un birou în care, pe covorul persian, se odihnea, indolent, un cîine-lup bine hrănit. Cu toate eforturile vădite de a se reține, domnul grav nu-și putu ascunde bucuria la revederea documentelor care-i aparținuseră.

Dulippo primi la început o bursă la Paris, apoi fu angajat jurisconsult la „Concordia". La treizeci și opt de ani fu numit consilier la Casație. Intră în prima comisie de armistițiu. Fu de față la semnarea Tratatului de pace, la Paris.

Într-o seară de toamnă, prin '45, primi vizita unui individ cu barbă și cu surîs de cal. Omul intră în salon, se arătă încîntat de cei doi Pallady și de marca pianinei, apoi se așeză familiar într-un fotoliu. Necunoscutul îi spuse că organizația mondială a filateliștilor, apreciind integritatea și vederile largi ale juristului, ar fi bucuroasă dacă ar accepta... Dulippo luă parte la lucrările congresului de la Liège. După doi ani, îi ieși numirea de secretar general al asociației pentru emanciparea crescătorilor de porumbei, motiv pentru care, mai mulți ani în șir, călători de-a lungul și de-a latul planetei.

A rămas cu o acută curiozitate pentru orice fel de genţi şi serviete. L-am vizitat şi m-a impresionat cu ce privire scotocitoare îmi urmărea căutarea în acte. Mă adresam lui spre a pune o vorbă bună într-un recurs în procesul meu cu Abatorul, pentru nişte porci plătiţi mai puţin decît prevedea contractul...

DUMITRU (Producător de Mitică. Vezi numele.) Nume foarte ortodox, ca un sfeşnic. „Sfîntul Dumitru mirosea urît, chiar puţea, chipul sfinţiei-sale inspira micile afaceri, hoţiile de buzunare şi diversele tipuri de aplicare a chetei, milosteniei şi ajutorului de aproapele." (Filip Filipescu : *„Portrete contemporane"*).

DUNĂREA Nume foarte frumos, prea puţin folosit. Poate din pricina articulării. Pe de altă parte, Dunăre pare un vocativ.

DUŢĂ Duţă Duţu, erou de povestire sămănătoristă. (Vezi şi GALILEO GALILEI.)

DYSYMULAT Turc american. „Un turn metalic pentru televiziunea britanică. De la bază pînă la vîrful pe care străluceşte o lumină galbenă s-au bătut un milion de nituri. Dysymulat a crezut că suie, cu fiecare, în împărăţia tehnicii şi a suferit cu fiecare înfrîngerea de-a nu fi realizat decît ceea ce realizase înainte cu un nit. Reţinu învăţăminte filozofice." (Anatole Brantz.)

DZIG-DZAG Vai, domnule ! Te miri zadarnic : numele acesta aparent straniu este larg răspîndit, din Europa şi pînă în Ţara Focului. Sînt indivizi slabi şi indivizi puternici, conservatori pînă în măduva oaselor şi inovatori pînă în albul ochilor, care-l poartă cu plăcere, ca pe o mănuşă moale şi călduroasă. Să deschidem fereastra : iată-l ! A coborît din automobil şi a traver-

sat mica grădină din fața vilei. Se recomandă, în clipa aceasta, în umbra intrării : Dzigdzag Dragomirescu. E primit cu bucurie. Nu i s-a închis pînă acum nici o ușă în nas, pentru că citești pe chipul său puterea și impertinența. E din categoria celor care răzbesc și prin zid. Un refuz îl întărîtă.

Urcă în automobil. Cîtă precizie în gesturile lui ! Cînd răsucește cheia de contact, ți se face amețeală. E în acea mișcare sintetică mai mult decît semnătura pe-o condamnare la moarte. Zîmbetul lui are măreția criticului literar, subtilitatea preotului care împărtășește un muribund.

Să urmărim mașina în goana ei : o linie dreaptă, sigură se desfășoară de-a lungul bulevardului. În dreapta și stînga, mașinile dansează, oamenii se clatină, orașul întreg se apleacă penibil, iar stelele își sporesc tremurul lor. De-ar răsări luna, s-ar legăna pe boltă ca o dansatoare pe trapez. Ce drept aleargă, cu limuzina sa, domnul Dzigdzag !

Echilibrul universal stă în spatele acestei precizii. Dzigdzag este omul tatonărilor, reluării marilor acțiuni de la început, viața lui este o cursă în fața a o mie de guri astupate, el încercîndu-le, pe toate, știind că una singură îl va primi. Încearcă cu îndîrjire, prin tranzacții nesfîrșite, greu de transcris pe o hartă foarte complicată. Va învinge cu siguranță, pentru că are energii inepuizabile. Ce nu va reuși el, vor reuși Dzigdzagii moștenitori, mulți și dîrji, născuți prin partenogeneză.

EBERHARDT Ca şi Hardmuth, inspiră o adîncă evlavie tehnică, o puternică apetenţă organizatorică. Ca şi cum ţi-ar fi fost dat Everestul în administraţie spre a clădi pe el civilizaţiile secolelor viitoare.

ECATERINA Alunecă sub nume scurte, luînd de obicei forma vasului : Kety, Cati, Catiuşa, Catinca, Tinca, Rina, Tera etc. (Vezi numele.) Uneori rămîne o Caterină albă şi mălăiaţă, chiar şi în Abisinia, India şi Pakistan.

ECUBA (sau Hecuba) Anunţată că fiica i-a fost sacrificată şi că apa mării a adus la ţărm cadavrul fiului ei, rămîne încă în picioare. Mi se pare de o gravă măreţie. Pentru că nu e omorîtă de Agamemnon, supravieţuirea i se pare, după pierderea copiilor, cea de-a treia mare nenorocire a vieţii ei.

EDDE „În Cişmigiu, duminică, 28 ianuarie 1949, doi soldaţi încadraţi de două unguroaice. Cu o oră înainte de a afla că mi-a ars casa din Brezoianu.“ (Panait Manolescu : *Imagini definitive*)

EDESIE Edesie şi Amfian, conform *Calendarului ungro-vlah*, trebuie neapărat sărbătoriţi la 2 aprilie.

EDGAR „Un individ neinteresant." (Martin Loggia) Ascuns după o vestă de catifea roșie, după o ingenioasă jiletcă în dungi, remarcîndu-se prin lavalieră, Edgar poartă obligatoriu ghete înalte.

Locuiește singur o casă numai cu parter, cu perdelele întotdeauna lăsate. Colocatari, în încăperile supraîncărcate cu mobilă veche, covoare prăfuite, tablouri și vase de metal : două pisici somnoroase, cîteva sute de miriapode cenușii, păianjeni și fluturi de casă. „Un individ neinteresant. L-am cunoscut după ce am închis definitiv magazinul cu aspiratoare de praf și perii electrice de lustruit parchetul." (Din nou Martin Loggia.)

EDMÉE „Cette précaution, qui était sa principale règle dans la vie, de ne toucher à la vie que légèrement, d'être musicienne sans parler de Mozart, d'être amante sans en avoir l'air, d'être pieuse, mais discrète envers son Dieu au point qu'il eût fallu la martyriser pour lui faire confesser son nom, de ne dire ni bien, ni mal au temps, des saison, de Michel-Ange, c'était l'appréhension du gibier autour des pièges, la certitude qu'au premier mot, au premier geste de passion, elle était prise." (Jean Giraudoux : *Choix des élues*)

EDUARD Uimește prin politețea lui geometrică, prin comunicabilitate, echilibru, disponibilitate, solicitudine, promptitudine, spontaneitate, universalitate. Înrudit cu tunurile instalate pe crucișătoare, cu rază largă de acțiune, și cu animalul pădureț închis în cușcă, revenind cu precizie în același loc, de mii de ori, bătătorind și lustruind locul. Un om fără cusur, atît de bun și înțelept în exercitarea virtuților, încît îl amenință impotența timpurie.

EDVIGE Fată smintită la modul inflorescent, inconsistentă, desenată de Magdalena Rădulescu cu mult cărbune și roșu cardinal. Edvige, mioapă și strîmbă, e dintre puținele fete lipsite de antenele instinctului de conservare. De aceea, făptura ei alunecă foarte lesne pe

fereastră, aşternîndu-se neînsufleţită în cercul de spaimă al trecătorilor. „De sub maşinile frînate brusc sînt scoase adesea sărmane Edvige însîngerate“ — confirmă agentul de circulaţie.

EFRONIS Cînd, începînd cu cvartet, instrumentiştii nu se pun de acord şi atacul ratează, cînd liniştea a încetat, dar muzica încă n-a început, se produce în ascultător senzaţia de efronis.

EFTIE Nimeni n-a ştiut, înainte de plecarea lui în Israel (1947), că bietul Eftie a fost unul dintre primii corespondenţi ai lui Henry Ford.

EFTIMIE Antipatic, cu obraz otrăvit. (*Eft* trebuie să însemne în vechea greacă, sau în vechea ebraică, sau în caldeeana de mijloc sau în vechea arabă, sau în indoeuropeană, sau în spaniolă : *plantă spurcată.*)

EGANO „E bine oricum ! — spunea Egano. Nu se prăpădeşte lumea !“ Tip exterior oricărei afaceri publice. „Tip care stă cu spatele“ (Mario Charpentier). Nu a fost implicat în nici o faptă de răsunet. Nu a mişcat niciodată ceafa. Nu i-a fost niciodată ameninţat gîtul. Nu s-a înăbuşit. Nu a tuşit. Cînd a plîns sau a zîmbit, a făcut-o de unul singur şi, din spate tot nu s-ar fi putut băga de seamă.

EGERIA Purtătoare de cîini. Ca şi Buznac (vezi numele), Pripăşel, Fatima, Puf, Zdreanţă, Lăbuş, Ursei, Sarsailă, Mişu, Bondocel, Benoni, Zefor, Laika, Mirela, Papuc, Vidra, Colţun s-au ataşat de ea, o iubesc şi o apără de fioroasele, urîtele şi duşmănoasele animale cărora li se zice pisici. II. Egeria Covaciu, str. Vespasian 30. (Ct.)

III. — Nu înțeleg de ce pui nume unor javre urîte și nu găsești cuvinte plăcute care să desemneze frunzele, florile, fructele, fluturii... Numele este primul instrument cu care cercetăm universul. E primul semn pe care-l punem pe obiecte astfel ca, întorcînd capul, existența lor să dăinuie în noi.

— E, într-adevăr, o întrebare. În ce privește florile însă, n-ai dreptate : ele au nume atît de variate și de frumoase, că încercarea mea de-a face noi desemnări mi-ar apărea o impietate. Frunzelor nu le-am pus nume. Ar fi și foarte greu. Ar fi nevoie de cîte un dicționar pentru fiecare pom, cel puțin un caiet pentru această iederă așternută pe zid. Fluturilor m-am gîndit de mult să le dau nume și am și încercat. Ce părere ai ? : *Floriaskis, Bragelonis, Terramagnis, Ferilochis, Alis, Metagalis, Supraferis* etc.

— Frumos. Obiecția mea ar fi că prea seamănă, prin derivare, cu numirile latinești și că n-are rost să le termini toate în *is*... Îți spune ceva acest *is* ?

— Evident. Sînt colecționar de fluturi, îmi place să admir adesea insectarele, și să mă pierd în bogăția de forme și culori ale exemplarelor rare. În asemenea momente de încîntare m-am surprins că adresez fluturilor mei nume de mîngîiere. Toate se terminau în *is*. În cele din urmă, am găsit explicația : comun tuturor minunilor mele era acul care le împungea toracele, ac rece și sclipitor, metal criminal, repetat în o sută de victime. Acul poate fi exprimabil în lumea numelor numai prin două litere : IS. Iată, așadar, ce simplu era...

EGEU A fost și pe acolo. Nu-l surprinde nimic. Știe tot. Vrei să-ți înmulțească în gînd 2482 cu 3562,65 ? Stai să vezi !

EGIZZIO Complicat, dar înfipt, asemenea acelor turnuri metalice din bîlci a căror pedală o lovești pentru a trimite în slăvi o rachetă pocnitoare.

EGMOND I. „La Egmond, tocilărie italiană de lux." II. „Profesorul Egmond Sireteanu, doctor în litere şi filozofie, fost conferenţiar universitar la catedra de literatură comparată a Universităţii din Iaşi, este titularul acestei încăperi, repartizată de spaţiul locativ conform legilor în vigoare." (Inscripţie pe o carte de vizită prinsă în uşa unei debarale pline de mucegai, în subsolul blocului din Rosetti 42.) III. EGMOND ST., predă limba română la Şcoala medie 265 din Ferentari. Lecturile preferate : Emile Coué, romanele lui Teodor Egt şi studiile lui Mişu Mîndreanu în *Revista literară.* Îşi citează exact mătuşa, confundă pe Maiorescu cu Procopovici şi reproduce admirabil piruete din *Lacul lebedelor,* văzut la cinema. (Vezi şi FAUST.)

EGON „Proiectul de rafinărie era grandios. Inginerul ne arătă unde vor fi montate serpentinele, ne explică de ce cazanele decantatoare vor fi plasate în afara complexului, ne descrise instalaţia de cracare şi cea de dezbenzinare. Degetul lui alunecă pe luciul planului şi indică apoi locul bateriilor, al staţiei de electroliză şi, în sfîrşit, ameţitoarea reţea de ţevărie din aluminiu, în care urmau să alunece parafina şi uleiurile. Dedesubtul reţelei, inginerul aşezase schema unei piese rotunde, o butelie mică din fontă pe care ne-o prezentă drept un aparat fără utilitate, un mic organ decorativ, un lux tehnic. Inginerul zîmbi şi ne mărturisi că asemenea fantezii îl încîntă întotdeauna.

Unul dintre experţi întrebă cum se numeşte mica butelie. Proiectantul nu păru surprins. Explică nu fără discreţie că aparatul poartă numele său, numindu-se dispozitiv «inginer Egon». În plus ne mărturisi că a instalat asemenea dispozitive şi la uzina de rulmenţi de la Bîrlad, şi în fabrica de semiconductori de la Băneasa. «Îmi place să împodobesc obiectivele industriale cu o operă de tehnică abstractă, de o frumuseţe originală, de care să mă bucur numai eu» — adăugă inginerul.

(Academicianul T. Vianu explică această preferință drept o pornire artistică nerealizată din lipsa culturii estetice a inginerului.)" (M. Constantini : *În secolul tehnicii.*)

ELCA Bucățică de carne fiartă. Popescu i se adaugă ca un sos alb, în timp ce Stănoiu sau Pietraru ca hreanul.

ELECTRA Monumentală. Transplantarea în onomastica noastră nu este recomandabilă, producînd disproporții catastrofale. (Vezi și AFRODITA.)

ELEFCOTEEA Găsirea măcar a unui singur nume atît de spectaculos justifică strădania scrierii unui dicționar onomastic. Elefcoteea Mustață. (Ct.)

ELEFTERIE „De la el încep conflictele" (I. L. Caragheorghe) ; „Miros puternic de spital." (Sanda Aldini) ; „Oricare Elefterie este un arivist" (A. Marinetti) ; „...în afară de Podul Elefterie" (N. Marinetti).

ELENA Nume care și-a pierdut prospețimea încă de pe vremea războiului troian. Desemnează contese, soții de edili, eroine de scandaluri mahalagești. ELENA RĂDULESCU, de o frumusețe diabolică, a fost căsătorită cu generalul Dabija. După ce i-a dăruit doi copii, amîndoi pierduți în primii ani de conviețuire, generalul a lăsat-o. S-a recăsătorit cu directorul unei mari întreprinderi petroliere. A călătorit mult. Directorul a fugit în Elveția în timpul revoluției. Divorțată, s-a căsătorit din nou, cu un tînăr absolvent al Facultății de finanțe, care se îngrijește de jalnicul domeniu salvat de la naționalizare. Primăvara, pe o bicicletă, trece prin oraș spre piață în căutare de răsaduri și soluție de stropit via. Cunoscuții o salută ceremonios. Fermecătoarea amazoană, care nu mai e de mult tînără, le răspunde în franțuzește. Ță-

ranii îi fac loc, presimțind în ea neînduplecarea. Ea le adresează din altă lume cuvinte prietenești de nuanță creștină, sfaturi. Toată lumea e de acord că Elena R. *știe să trăiască.* ELENA LASCU, căsătorită cu negustorul de încălțăminte Filipescu, știa să cînte la pian valsurile și barcarolele lui Chopin, vorbea plăcut franceza, juca pocher și era bună povestitoare de anecdote picante în desele promenade la Băneasa. În timp ce negustorul era ocupat cu treburile sale, Elena scria cărți, făcea teatru, primea vizite, citea versuri proprii, cînta la pian, călărea, juca tenis, șofa, trimitea scrisori, primea cadouri, iubea, fugea de-acasă, se întorcea acoperită de rușine, se plictisea, dădea viață unei fetițe care semăna cu aviatorul, își vindea în ascuns bijuteriile, era nenorocită din noi pricini amoroase, scria din nou scrisori, piese de teatru, primea cadouri și se sinucidea. ELENA SCRIPCĂ, nepoată de preot rural, fugită de acasă prin 1940, din pricini necunoscute. Locuiește cîțiva ani singură, într-o mansardă. Formează într-o zi un număr de telefon indicat de mica publicitate și-i răspunde un bărbat care pronunța atît de frumos pe *r*, încît convine să-i devină menajeră. Servește cu devotament pe zaharisitul avocat, îi administrează cu pricepere casele, pune ordine în afaceri și obține căsătoria legală. În timpul bombardamentelor, își internează soțul în ospiciu, primește vizitele doctorului complice, își apără interesele cu cea mai mare abilitate juridică.

Naționalizarea caselor o ruinează. Bătrînul avocat zaharisit se întoarce acasă și o iartă.

Trăiesc și azi. Lumea îi dă ca exemplu de înțelegere realizată prin mica publicitate.

Toate Elenele de aici sînt ipostaze ale aceleiași femei lipsite de prospețime, plată, puțin frigidă, puțin vaporoasă, neinteresantă, dar despre care — ca un amănunt — se poate spune : *știe să trăiască.*

ELGAR Misterios ca un subpat privit la ora înserării.

ELIDA I. „Savonică." (Mihail Crucescu) II. „Aproximativ vulgară." (Niccolo Raffet) III. Satanică, o jumătate de oră înainte de pat. Îngerească, după. IV. Elida ar fi numele fructului parfumat al mătăsii, flanelelor fine din lînă, al blănurilor, dacă aceste obiecte ar face fructe.

ELINA Renoir a așezat în pînzele lui admirabile *baigneuse* cu acest liniștitor, carnal și luminos nume.

ELIODOR Ardelean energic, membru al marilor partide politice dintre cele două războaie, actualmente șef de serviciu într-un minister. Urcuș lent, pe verticală sigură. Om-elicopter.

ELISABETA Pufoasă, palidă, masivă. Măreață, ca un pod de cale ferată.

ELISEU Serviabil. N-a rezistat tentației de-a fi în același timp membru al partidului guvernamental și al celui de opoziție (1935—1936). Descoperit, a fost zdravăn bătut de jandarmii guvernului și aproape măcelărit de bătăușii opoziționiștilor, care, deopotrivă, aveau oroare de duplicitate.

ELISKA „Din femeia asta îți vine să faci bici!" (Mihailov) ; ELISKA GOTTWALDOVA (Ct.) : „În preajma ei ar trebui să se găsească în permanență mici coruri de copii pe două și trei voci, ca în balcoanele meșterului Andrea della Robbia".

ELIZARIE Nume de critic literar. ELIZARIE DASCĂLU militează pentru o literatură educativă, „din care să învețe cît mai mulți". Ce să învețe ? Lucruri utile pentru viața lor, a copiilor lor, a rudelor și cunoscuților.

Elizarie este un entuziast. În opera lui Rebreanu a găsit lucruri excepționale. *Ion* este valoros pentru descrierea satului ardelean. Planul scriitorului ne poate servi la reconstituirea gospodăriilor țărănești în Muzeul satului. Tineretul are de învățat din felul în care Titu Herdelea își purta pantofii. Femeile să învețe a nu se lăsa înșelate, ci mai bine să privească în jur cu atenție, ca nu cumva interese meschine să fie luate drept dragoste pătimașă. Nașterea cutărui copil este lămuritoare asupra condițiilor sanitare ale acelor vremi. Romanul *Răscoala* este mai interesant. Cît de instructivă este descrierea mișcării colective ! Oamenii țin în mîini furcile și, cînd le pun pe umăr, invariabil aleg umărul stîng. De ce ? Este vorba de avantaje fiziologice. Inima, prin presiunea pe care o exercită asupra capilarelor... Plin de învățăminte este faptul că primii dintre cei care au dat buzna la asaltul conacului și-au zdrelit degetele, în timp ce alții, mai la coada gloatei au fost, pînă în ziua în care au fost împușcați, perfect sănătoși. Cu totul remarcabil — scrie Elizarie — pasajul privind ieșirea la cîmp a țăranilor : nu întîmplător oamenii merg pe mijlocul drumului, ci în virtutea unor vechi obiceiuri avînd explicație științifică, procedeu care ar trebui să fie reluat, constituind o formă de organizare exemplară a muncii. Gestul de-a sufla nasul cu mîna al unui erou este semnificativ și cere o analiză specială. Bătaia cu cuțitele în plin drum trebuie reținută pentru tehnica înfruntării în asemenea ocazii. Tot pentru tehnică este remarcat pasajul în care Nadina se dăruie furiei excitate, pe nedezbrăcate și în deplină părăsire a evidenței intereselor etc.

Din romanele vremii noastre Elizarie Dascălu subliniază acele capitole care ne învață cum să trăim comod, să facem economii, să tundem oile, să preparăm vinul gustos și fără prea mult alcool...

ELLA Cauți lame de ras suedeze, te interesează un medicament Ciba, ai vrea să afli un om care să-ți obțină o audiență, vrei să iei un examen în care sînt trei sute de candidați pe opt locuri, ești hotărît să brevetezi o mare invenție, intenționezi să ai o discuție cu un editor,

cu un critic literar, cu un cronicar cinematografic ? Ți se va indica — în toate cazurile — să dai un telefon duduii Ella.

ELMIRO Palavragiu încîntător. Efeminat. Cînd omul va cuceri Luna, va fi chemat să selecteze femei pămîntene spre a le coloniza pe tăcuta planetă. Va alege în exclusivitate soprane de coloratură.

ELPIDIFOR Pitoresc și aristocratic, numele lui Elpidifor e cules din flora marină, zona australă. „Ne-a fost acordată și nouă, românilor, marea cinste de-a ocroti la sînul nostru un admirabil exemplar elpidiforic pentru a ne bucura de frumusețea lui, a-l prețui și a-l da drept pildă generațiilor următoare“ (discurs închipuit ; fragment) ; Elpidifor Petcu, str. Aurel Vlaicu 37. (Ct.)

ELPIN Ac de cravată cu cap mare, foarte evident. Elpin are preferințe pentru întinderile monotone, pentru culorile palide, pentru platitudini. Merge pe patine.

ELPIS Alături de Pistis și Agapi în *Calendarul ortodox,* la 17 septembrie.

ELSE Era atît de cochetă, încît se ruga Domnului să-i dea prilejul de-a purta și veșminte de doliu.

ELVIS Elvis Macpherson, saxofonist.

ELVIRA Nume perfect sănătos. O Elviră călătorește mult. Poposește în camerele sărăcăcioase ale studenților ingenioși. La treizeci de ani, nemaiputînd călători, se angajează telefonistă la centrala Victoriei și trăiește momente fericite dînd legătura cu Parisul, Geneva și Buenos Aires. L-a cunoscut pe Brâncuși. L-a iubit pe Pallady.

EMIL Sclerotic, osos, pistil.

EMILIA Meridională lustruită, în general antipatică, sacerdotală. Evocă mănuşile de piele uitate pe-o berjeră.

EMMA Felină, membră a clubului halucinaţilor şi serafiCilor. „*Habituée aux aspects calmes, elle se tournait au contraire vers les accidentés. Elle n'aimait la mer qu'à cause de ses tempêtes, et la verdure seulement lorsqu'elle était clairsemée parmi les ruines. Il falait qu'elle pût retirer des choses une sorte de profit personnel; et elle rejetait comme inutile tout ce qui ne contribuait pas à la consommation immédiate de son coeur — etant de tempérament plus sentimentale qu'artiste, cherchant des émotions et non des paysages.*" (Flaubert)

ENACHE Prietenul meu Enache nu este un „tip profund". Observaţia lui este spontană, alunecă pe suprafeţe şi, în cazul apariţiei unui obstacol, se opreşte descumpănit; părăsind cabina, coboară pe pămîntul cel sigur. E şofer. Odată mi-a povestit că s-a distrat catalogîndu-şi călătorii de pe autobuzul 37 pe care-l conduce de cîţiva ani:

...A urcat prin faţă, sfidînd pe cei care se înghesuiau la uşa din spate. Avea inel cu piatră neagră şi pantofi-baretă. Cu siguranţă, din categoria acelor şefi de serviciu de aprovizionare care se zbat mult în viaţă. Pătrund prin toate uşile, sînt foarte mobili, izbutind să fie peste tot, adesea chiar în acelaşi timp. Trec uşor de la o convingere practică la alta.

A aflat că este nevoie de fier-beton. L-a comandat. În drum spre depozit se răzgîndeşte. Cere ciment. În riguroasa desfăşurare a muncii sale, el găseşte mici breşe de afirmare a libertăţii de opinie. Magazionerul, derutat, îl contrazice. Găseşte argumentele cele mai bune pentru a explica schimbarea comenzii. La poartă îşi dă, firesc, părerea că este mai bine să descarce cimentul şi să ia totuşi fier-beton. Îi este foarte uşor să găsească o sută

de motive pentru a face schimbarea. Cînd magazionerul, cu satisfacție, îi ironizează hotărîrile, șeful se simte lezat și rămîne, în adîncul inimii sale, foarte trist. În autobuz a urcat prin față. La prînz citise într-o carte despre Stockholm că cetățenii care-și așteaptă rîndul la autobuz sînt pacienți și înțelepți. Dăduse exemplul unor prieteni, la serviciu...

...Individul și blonda n-au împreună mai mult de patruzeci de ani. Ea trebuie să fie o severă, asta se vede după faptul că n-o interesează piciorul lui, prea întreprinzător. El poartă pantofi cu talpă de „cauciuc-auto". E probabil șofer și are talonul ridicat. Este 80-kilometrist. De aceea se și plictisește în autobuz, la 15 km pe oră. Piciorul are mișcarea ambreiajului...

...La ora 11 dimineața, Calea Victoriei este teatrul unor mari desfășurări de frumuseți. Femei, ca păpușile, alunecă de-a lungul vitrinelor și mișcarea lor este atît de ireală încît nu știi dacă mersul adevărat e cel de pe trotuarul lucios sau cel din vitrinele întunecate. Cea care a urcat la Romană e o braziliancă fugită din țara ei pentru convingerile sale politice. E căsătorită cu un iranian, locuiește, mi se pare, pe strada Sevastopol. Are aerul continentului îndepărtat. Se simte în conformația anatomică esența unor alimente ce i s-au organizat în carne și în oase ca o explicație. La Romană este casa unui inginer. Acolo a stat cîteva ore alături de omul pe care l-a găsit spre a o înțelege și iubi. Dar voluptățile de dimineață, între pereți care ascund bucătării, în valurile de mirosuri, sînt triste...

...Omul care cere servicii. „Te rog, după masă am o treabă de neamînat, serioasă și care-mi cere prezența punctuală." „N-ai cumva un magnetofon ? Aș vrea să imprim vocea lui socru-meu care mă insultă. Să-l dau în judecată, să se învețe minte..." „Nu mă refuza : mîine plec la Galați. La 12 trebuia să fiu la comisariatul militar. Te rog să-mi faci serviciul de-a duce acest ordin de chemare și a spune că m-am internat în spital..." Acum poartă o sacoșă cu varză. Strînge brațul unui tînăr care stă jos : „Poate că nu te supără să așez lîngă dumneata sacoșa. Te rog să mi-o ții pînă iau bilet. Mulțumesc..."

...Ăsta gîndește intens. Citești pe chipul lui, ca pe un kilometraj, zborul gîndurilor. Își spune : „Dacă sînt înainte de 12,30 la Combinat, îl caut pe Cernea și-i plasez articolul despre Japonia. Dacă nu merge, îl ofer la *Contemporanul*, deși e mai apropiat de felul cum publică *România*... Mă înțeleg însă cu Sîrbu să primească în loc Saigonul și fac schimbul. Serdaru de la *Luceafărul* va observa că pricep lucrurile și-mi va cere rubrică permanentă. Ionașcu va da un telefon să risipească nedumeririle, să deschidă. Și pot în felul ăsta să prezint săptămîna viitoare un proiect de volum la Editura militară. Că nu te pot refuza cînd ai un nume. Și dacă mi se oferă la *Flacăra* să scriu despre rolul pompierilor în ziua de azi ? O fac cu plăcere, cu atît mai mult cu cît îi cunosc de aproape : au salvat magazia unui vecin pe care-l cunoșteam de mulți ani..."

Enache a promis că-mi va vorbi altă dată despre restul catalogului său. El continua să meargă pe 37, în timp ce eu trebuia să iau pe 33 spre Gara de Nord. Ne-am despărțit.

ENCARNACION Închipuiți-vă o focă tristă privind Sfinxul. Imagine monstruoasă. Unele apropieri dau combinații grotești. De pildă, Encarnacion, tînăra temperamentală, lîngă Pușa Paraschivescu, pensionară obeză, femeie albă, fără voință, la o masă de pocher. (Cf. Encarnacion Valdès.)

ENDRE Sîngele i se ridică ușor în obraji. „Eu sînt, la ceartă, brută nestăvilită. Sînt omul baricadelor" — se recomandă. În așteptarea evenimentelor mari, își ia neobosit cafeaua la Capșa, discută fazele meciurilor de fotbal, citește pe nerăsuflate literatura științifico-fantastică, afișele pentru schimburi de locuință și foiletoanele satirice ale lui Rudy Săveanu. Uite-l : după un rom și o declarație îndrăzneață, se împleticește. După un coniac și cîteva vorbe răsunătoare, plînge ca un învins.

ENDIMION Construcţie feminină, trăsături subţiri, comportare precaută. Oglindă în apele căreia se conturează clar oricare personalitate ce se apropie. ENDIMION MACOVEANU, salată verde cu zahăr, în gust ardelenesc.

ENIKŐ „Foarte hotărît, integru, punctual, principial în problemele grave, corect în afacerile mărunte, spiritual şi grav, după împrejurări. De o hărnicie discretă, de o mobilitate spirtoasă. O ţinută de poartă oltenească : primitoare, solemnă, înţelegătoare. Viaţa i-a fost exemplară pentru că n-a făcut un semn, un gest, fără să fi avut în spate convingeri şi deprinderi solide, rezultate dintr-o educaţie îngrijită. Dar a dispărut prin sinucidere. Desigur, nu s-a putut suferi o clipă sau o oră ; s-a negat întîi în luciditate. N-a făcut un gest necugetat, nu se putea să-şi curme viaţa fiindcă nu mai putea suporta umlautul pe *o*, ci din oboseală, din dezgust. Şi atunci mă întreb : perfecţiunea vieţii lui prin ce dezvoltări dialectice, prin ce miraculoase reducţii şi transformări a dus la sinucidere ? Care dintre calităţile vieţii lui frumoase este, în realitate, viţiu degradator şi sîmbure al dezechilibrului şi morţii ?“ (Galio Galia : *Stanţe*)

ENSIO sau

FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Eram copil şi cîştigam foarte bine. Nu duceam grija zilei de mîine. Deschisesem lîngă soc, acolo unde se întîlnesc gardurile curţilor lui Moscuna cu ale domnului Moldoveanu, o farmacie aspectuoasă, cu rafturi pline de flacoane, în care sclipeau soluţiile albe, roz, violete. Nevastă-mea, Sonia, cu care mă căsătorisem de mai multe ori prin nunţi zilnice şi cu ceremonii scurte în timpul cărora invitaţii erau trataţi cu mere verzi şi zarzăre pîrguite, iubita mea nevastă, zic, ţinea un magazin de bijuterii în piaţa care se deschidea în faţa pivniţei, cu pietre frumoase aşezate în colecţii ce furau privirea şi pe

care le evalua cu mare precizie Dan Ignat, afacerist pe scară largă (export de bozii, castane, frunze de lipan), dar corect în stabilirea cursului rocilor albe, roşcate, a celor care conţineau stropi de aur şi argint. Afacerile mergeau, cum am spus, foarte bine, cu toate pagubele pe care ni le pricinuiau uneori diferiţi cîini rătăciţi printre rafturile cu flacoane sau spărgători de meserie ca Victor, care din pietre preţioase şi-a deschis mai tîrziu prăvălie proprie. Plecam dimineaţa foarte devreme, săream gardul la Dan Ignat, călătoream printr-un peisaj admirabil, spre est. De o parte şi de alta a drumului se înălţau coroanele pomilor unor grădini fastuoase. Cunoşteam bine gustul merelor mici, văratice, ale acelui pom, savurasem prunele reineclaude, divin umflîndu-se în soare sub cerul de vară, traversam pe căi ferate două curţi cu găini şi un curcan şi poposeam lîngă o aşezare cu prispă, pe care umbra unui uriaş dud se aşternea ca o mătase. Eram la Braşov. Dan Ignat, afaceristul, îmi oferea ospitalitate în hotelul lui în care, pe acele vremuri, n-aveai nevoie decît de un scaun în trei picioare, şi o saltea ruptă, cu o pisică. Discutam afaceri de milioane. Ofeream acid sulfuric şi îngrăşăminte chimice (aveam cu mine mostre într-o cutie de cremă de ghete), el comanda cantităţi care întotdeauna mă impresionau, pentru că ştiam că nu le am în depozit. Dar marşam. Semnam contractele, sperînd că diferenţele îmi vor fi procurate din curtea lui nenea Petre, unde îl voi trimite pe Titişor cu găleata. Vindeam şi cîteva pietre preţioase. Dan, neînsurat, le dăruia probabil femeilor pe care le întreţinea şi pe care nu le-am cunoscut niciodată, dar pe care le-am zărit odată în pragul unei magazii, privind îngrozite ţopăitul unei găini căreia i se tăiase gîtul. Afaceristul de tip american, pasionat al jocului „Capitaly“, n-avea desigur gust şi alegea pietre ieftine ; le dădeam destul de scump. Rezolvîndu-ne afacerile, stăteam pe prispa hotelului şi magazinelor sale (avea produsele cele mai ciudate), şi ochii ne fugeau pe dîra umbrelor de pe pămîntul curţii, se strecurau pe lîngă scara de piatră şi gura căscată a beciului, ocoleau o piuă mare de lemn din care ieşea coada unui porc şi urcau pe lîngă gardul învelit în beteala viţei sălbatice, pînă la nucul dinspre Radu Cinta. Aviatorul

mă aştepta. Un salt pe urmele privirilor noastre, şi iată-mă sub avionul uriaş. Pe atunci avioanele erau încărcate cu frunze mari şi lucioase, avînd bănci din scîndură de schelă, funii de legătură şi, într-o creangă ce se lăsa amenințător în timpul golurilor de aer, fixată o iconiță cu Sfîntul Gheorghe.

— Hai pînă în Australia ! mă incita Dan.

— În drum ne vom opri în Norvegia, Singapore, Atena şi Berlin — ne anunța aviatorul Radu Cinta, trăgîndu-şi cascheta şi aprinzînd motorul. Avionul se zbătea într-o grandioasă foşnire. Pluteam pe deasupra norilor, abia se zăreau dedesubt oraşele, rîurile, înălțimile dealurilor. Se vedeau însă clar rupturile de pe cearşafurile puse la uscat, se auzea madam Ignat mustrîndu-şi servitoarea. Apărea în cabină şi Jean Băilă, indecis ca întotdeauna, ba vrînd să treacă Polul Nord, ba răzgîndindu-se. Radu Cinta, încordat pe manşă, îl hotăra să se dea jos, şi cîteva clipe mai tîrziu îl observam prin vizor alergînd pe trotinetă.

În Australia cangurii şi ornitorincii erau foarte scumpi. La Singapore aflam însă opiu ieftin şi petrol.

Apărea evident că făcusem drumul de pomană. Ne consolam plecînd într-o expediție, la vînat de fiare. Carabinele noastre trăgeau scurt, admirabil. Localnicii ne suspectau. Le primeam provocarea şi îi curățam fără ezitare, pe rînd.

Din junglă, deodată, îşi făcea apariția Titişor.

— Fugi, mă, sîntem în Australia ! îl oprea Radu Cinta.

— Stați ! Sonia a zis că s-a supărat că ai lăsat-o singură. A plecat acasă.

— Dar ce, eu mă distrez ? Am plecat după afaceri ! Să mă lase în pace, sucita ! M-am săturat !

Treceam în grădina mică, urcam pe cotețul de zid al găinilor. Aici se juca popa-prostu', între bărbați.

Cînd soarele era în creştet făceam calea întoarsă. Ocoleam de data asta pe la Diaconu, treceam printr-o spărtură a gardului, în spatele closetului şi, dînd fuga la magazinele familiei, o găseam pe Sonia cu supărarea aproape uitată. Organizam pe dată o nuntă, cineva alerga după zarzăre pîrguite.

Viață fericită. Afacerile mergeau bine. Și au mers bine pînă într-o zi, cînd, de dimineață, am aflat că și Dan Ignat, și Jean Băilă, și Radu Cinta, ba și Tibi Moldoveanu și-au deschis cîte o farmacie și cîte un magazin cu pietre prețioase. Concurența avea să mă ducă la ruină. Aceasta a și fost cauza aprigelor războaie care au urmat și care m-au despărțit vreme îndelungată de nevastă-mea, Sonia.

EPIDIUS Bucata cea mai bună din salata de melci.

EPIFANIE Săpător de canale : terestre, cóntinentale, astrale, metafizice. Epifanie ca și : Protofanie, Pseudofanie, Metafanie, Extrafanie, Postfanie etc.

EPISTIMIA La 5 noiembrie, negreșit, să bem un pahar în cinstea amanților Epistimia și Galaction, despre care calendarul ortodox nu suflă decît că au fost martirizați. Istoria lor sentimentală cine o poate cunoaște ?

ERACLE ...Ionescu, Popescu, Mălăieru etc... Purtător de parfumuri proaste. Intelectual — suflet de băiat la grajd. Muncitor — mînă de coafeză și coafură de revoluționar de la 1848. Orășean sau tîrgoveț — consecvent adorator de servitoare. Funcționar activ — neobosit în a-și expune priceperea (prin autoreliefarea repetată în procese-verbale, discuții oficiale etc.). Bătrîn — spiritist desăvîrșit. Răposat — spirit reliefîndu-se din faldurile perdelei și prevestind conflicte între națiuni și ani de secetă.

ERACLID Soț cuminte și ordonat al unei sfinte exaltate. Excelent profesor de latină la o școală din București. Eraclid G. avea, ca rezultat al exersării formelor fixe ale meseriei, o slabă mobilitate. Nu ieșea. Făcea foarte rar vizite, mai mult din dorința de a se așeza pe alte

scaune decît ale sale și a le încerca răbdarea. Soția, deputată, umbla toată ziua prin cartier, citea la cercul de lectură, făcea parte din comisia de sprijinire a spitalului C.F.R., schimba gazeta de perete și dădea consultații. Neînțelegeri, în familie și în pat, din contradicția dintre mișcare și imobilitate. Eraclid a rămas singur (ea fugind cu un ofițer). Și-a cumpărat televizor, a instalat pe casă antene de radio complicate în care captează lumea întreagă, are colecție de discuri bune și cărți valoroase. Și-a consolidat astfel și mai mult imobilitatea, găsindu-i o expresie care seamănă cu stilul. Generos, primește acasă numeroși tineri, foști elevi, cărora le vorbește cu pasiune despre Properțiu și Catullus, le pune cvartetele lui Schubert cu Cortot, Casals și Thibaud, le arată cîteva articole publicate de el în *Revista de lingvistică*. Și uneori ascultă cu invitații săi pe Ella Fitzgerald și pe Nat King Coll.

Se mai îndoiește cineva că Eraclid este în fond adevăratul deputat, iar fosta-i nevastă — o simplă femeie consolatoare ?

ERASMO sau

A DOUA FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Eram președintele Republicii. Tocmai decretasem starea de război cu Rădulescu O. Armata lui era mai prost înzestrată tehnic, dar se bucura de sprijinul unor soldați excelenți, temerari, conduși de generalul Foca, un țigan masiv și impertinent. Politica lui Rădulescu, lipsită de prejudecăți rasiale, adusese în rîndurile combatanților o grămadă de țigănuși iuți în mînuirea praștiei, capabili de fapte memorabile. Puneam la punct amănuntele luptei, ordonam deplasarea tancurilor pe strada Brîncoveanu și stabileam străji puternice pe Pîrvan Popescu, pentru rezistență în caz de atac dinspre palatul domnesc. Bolovăneanu, comandantul Capitalei, încerca să mă convingă de oportunitatea folosirii unor atacuri aparente care să ațîțe pe dușman și să-l atragă în Alee, unde ar fi fost întîmpinat de grosul forțelor noastre și nimicit. Cercetam

cu neîncredere planul lui cînd, printre rapoarte, mi se aduse vestea cumplită că Dinu Chiran, șeful Statului meu Major, împreună cu cîțiva comandanți au furat secretele militare și au pus mîna pe depozitul principal de proiectile, declarîndu-se neutri. Simții pămîntul fugindu-mi de sub picioare. Chiran primise în chiar dimineața acelei zile peste un milion de franci nou-nouți, pentru plata arsenalelor. Eram lovit în mod tîlhăresc. L-am chemat pe Oncescu Alexandru.

— Ce știi despre complotul lui Chiran ? l-am întrebat.

— Știu că a încărcat muniția și a dus-o la el.

— Dar voi unde erați ?

— Ni s-a spus că acesta este ordinul. A explicat că duce proiectilele la comandantul Anghel, șeful frontului 3.

— Ai cunoștință de motivele acestui act criminal ?

— Da. Cred că este supărat pentru că i se arată atîta încredere lui Valerică Bolovăneanu, de felul lui cam palavragiu.

— Bine. Tu ce crezi despre trădarea lui Chiran ?

— Eu cred că a procedat așa cum cer interesele Republicii, mi-a răspuns cu impertinență.

— Ieși afară, dacă nu vrei să te trimit în fața plutonului de execuție !

Bolovăneanu, care fusese de față la acest schimb de cuvinte și care reținuse, neîndoios, părerile lui Chiran despre el, se apropie :

— De mai multă vreme am observat în armata noastră o antipatie față de mine. Dacă un om care se devotează cu totul datoriei, armatei, necedînd cu nici un pas fanteziilor unora ca Anghel, Chiran, Oncescu Alexandru, Pavelescu, Crișan, poate fi suspectat, atunci rostul meu este în altă parte...

— Stai, Valerică, nu te pripi ! Ai răbdare ! Am să cercetez. Pe cine contăm ?

— Singurul om în care am încredere este Hector Bosoancă ! Ăsta este un om excepțional !

— Bine, lasă-mă singur !

Gîndurile mi se învălmășeau în cap. Pînă atunci nu trăisem o asemenea derută, deși trecusem prin situații

obiective mai critice. Valerică Bolovăneanu n-avea încredere decît în... Hector Bosoancă !

Cine era acest Bosoancă ? Fiu al unui subinginer de la sonde, Hector era unul dintre acei oameni lipicioşi care vor să intre cu orice preţ în cercul celor importanţi. Apărea spre seară la mine, îmi lăuda exagerat lucrurile de prin casă, îmi făcea o horă de cuvinte dulci, care puteau să mă cucerească, dacă nu tresăream cu indignare.

— Eşti omul cel mai înzestrat dintre noi toţi, spunea. Ai calităţi pe care ţi le apreciez în chip deosebit. Uite, mă refer la scrisul tău. Grafologic, mi se pare tulburător. Ai o voinţă puternică, menită să te conducă la fapte mari. Voinţa îţi este dublată de o excelentă inteligenţă, de o mie de ori mai vie decît a lui Cruceanu, care trece drept un om inteligent din creştet pînă în tălpi... etc.

Mă analiza din punct de vedere filozofic şi practic, nu ca un psiholog, ci ca un farmacist, stabilind dozele, notînd fiecare detaliu calitativ.

— Un singur om, din cîţi cunosc, îţi seamănă, fiind aproape tot atît de înzestrat dar lipsit de generozitatea ta ! E Valerică Bolovăneanu.

Atunci cînd îmi repetase de cîteva ori numele lui Valerică nu dădusem importanţă faptului, deşi mă atinsese neplăcut asemănarea pe care o stabilise între mine şi el. Acum îmi apăreau toate foarte clar. Hector Bosoancă şi Valerică Bolovăneanu se sprijineau reciproc, mă înconjurau cu fel de fel de amabilităţi şi îşi făceau împreună drum spre conducere.

Chemai pe Titişor, mareşalul armatei, ministru de externe, şi preşedinte al Băncii naţionale, fratele meu :

— Spune-mi, Titişor, ce vor ăştia — Bosoancă şi Bolovăneanu ? Ce vor ceilalţi, Chiran, Anghel, Oncescu ? Se petrec sub ochii mei lucruri cărora nu le găsesc explicaţia...

— Eşti un prost, slab de înger. Te trag pe sfoară toţi, nu vezi ? Bosoancă vine pe la noi ca să se joace cu maşinile de pompieri aduse de nenea Titu, pe cea albastră el a turtit-o. Îţi ia din raft de fiecare dată cîte-o carte. Ţi-a mai înapoiat vreuna ? Unde sînt *Lir şi Tibişir*, *Neaţă în Africa*, *Un Robinson elveţian* ? Vezi ? Valerică

vine să se dea cu sania. Ieri a dispărut cu patru popice și o bilă, cea mai bună. E un tîmpit. Știi ce-a făcut zilele trecute ? A rupt coșul de paie pe care-l scosese mama la soare și în care a încercat să intre, deși nu încăpea. În plus, îmi ia toate creioanele colorate și mi le strică. Mi le dă înapoi ciozvîrte. Am vorbit cu Jean Băilă că, dacă mai face pe nebunu', îl prindem și-i dăm o mamă de bătaie să ne țină minte... Cît despre Bosoancă, să nu-l mai văd pe-aici ! Mi-a spus — după ce că i-ai dat bicicleta ! — că tu ai spart geamul de la Balaban și că te spune...

— Ce vorbești ?! E, într-adevăr, tîmpit !

— Acuma știi asta ?

După o pauză întrebai :

— Dar Anghel, Oncescu Alexandru, Chiran ?

— Ei sînt băieți buni. Au dus muniția acasă la Vică Anghel ca să n-o mai distrugă Valerică. A stricat mai mult de douăzeci de grenade pe pisica aia galbenă a lui Șotîngeanu. Rămînem fără grenade și așa...

Pe cînd stăteam de vorbă, printr-un semnal vocal semănînd cu strigătul cucuvelei, se anunță Jean Băilă.

— I-ați dat praștia cu crăcan lui Hector Bosoancă ?

— Iar Bosoancă ? țipai prezidențial.

— Era adineauri în Alee cu Valerică, dădeau mere de la domnu' Drăguț Demetrescu. O să vie iar madam Drăguț să se plîngă că-i spargem tabla...

— Titișor !

— Ordonați !

— Du-te și ia-le praștia. Sîntem în pragul marii bătălii și armamentul de intimidare ne lipsește.

— Dar ce, mai dăm lupta ? rîse frate-meu. Fugi de-aci ! Nu mai ai cu cine purta bătălia. Eu nu lupt.

— Ești trădător !

— Ei și ? În ce mă privește, mă duc la Vică să înființăm împreună o loterie cu poze.

— Cosmopolitule !

Eram trădat de toți. Republica zăcea la pămînt. Mă închisei în camera mică de pe sală și, așezat pe un balot cu lînă abia scărmănată, plînsei amar. Apoi, hotărît să acționez, mă așezai la scris și, timp de cîteva ore, semnai decrete de convocare a parlamentului, de mobilizare a

rezerviştilor Piţi Constantinescu şi Costel Ciocîrdia, reorganizai arsenalul, aşezai noi impozite pe populaţie şi desenai pe-o foaie de caiet de matematică planul unei noi linii Maginot şi a unui tanc cu trei roţi. Ca răzbunare, îl spusei mamei pe Crişan, care făcuse din nou pipi pe peretele de la scară.

Seara scrisei prima poezie de dragoste, închinată Silviei.

ERASTIA Croitoreasă, artistă, profesoară — femeie fără miros — antipatică poeţilor şi cîinilor poliţişti.

ERGAST „Congestia de acest tip, spuse profesorul, poate afecta o serie de organe cu funcţie esenţială. Cel mai grav este atunci cînd se declară la ficat, esofag, splină, pancreas şi ergast."

ERINIA Ştia să pregătească delicioase cornuleţe cu nucă, minunate plăcinte cu cremă, doboştorturi parfumate. Gurmandă. „A mînca, ăsta e un ideal !" — era vorba ei. Se îmbolnăveşte prin 1946 de cancer la unul din sîni. Operaţie de extirpare. Supravieţuieşte. Trăieşte şi azi în oraşul T., în timp ce altele, mai tinere, mai viguroase şi pregătind cornuleţe şi doboştorturi tot atît de bune, s-au stins de mult.

„Femeie care a învins moartea" — spune lumea.

ERIPHYLE Cu elitre de argint.

ERKKI (Nume finic) Erkki Aaltonen şi Erkki Lipponen.

ERLA Eroină a unui film posibil în regia lui George Bacovia.

ERMENEGILDO Dialogul pe care-l transcriu ar putea fi real :

— Sînt multe obiectele care inspiră idei simple și se pot exprima integral în două-trei cuvinte...

— Evident, sînt multe...

— Dar există în lume mult mai multe obiecte care nu pot fi cuprinse ușor în formule sumare și pentru acestea ai nevoie de un adevărat laborator. Dacă ideile despre lucrurile simple se pot comunica aproapelui cu ușurință, datorită facilității manevrării lor, puterii lor sintetice, ideile și imaginile despre lucrurile complexe, înscriindu-se în anumite condiții și împrejurări, nu pot fi decît rareori comunicate.

— Vrei să spui că se depozitează în noi și rămîn acolo ca un tezaur intangibil ?

— Întocmai. Vezi, despre o floare albă pot spune că e proaspătă sau veștejită, mare sau mică, înaltă sau scundă, parfumată sau nu etc. Dacă fac aceleași precizări cu privire la o femeie, semenul meu poate să-și facă o reprezentare cvasiexactă a persoanei descrise.

— Eu aș zice că ar dobîndi o reprezentare *exactă.* Ori e înaltă și proaspătă, frumoasă și inteligentă, ori nu este !

— Dimpotrivă. Descrierea este numai aparent precisă. În primul rînd, calitățile enumerate nu sînt absolute. Sînt numeroase intensități și nuanțe din fiecare categorie. Apoi, chiar dacă ne-am folosi de calificative exacte, precise, trebuie să nu uităm că ele sînt niște formule înghețate, rezultate economice ale unui proces de simplificare. Exprimarea poetică este și ea neputincioasă. Ca o traducere bună, ea oferă *altceva,* poate mai apropiat de esența obiectului, dar altceva.

— Așadar, susții că nu comunicăm existența lucrurilor, ci semnalăm doar cîteva aspecte pe care nu le putem cuprinde integral... Bergson, ca și tine...

— Îți spun : Marcela e o fată tînără, voioasă, cumsecade. Ce ți-am spus prin asta ? Ți-am dat cîteva informații la rubricile care presupun că te interesează practic. Este vremea însă ca oamenii să articuleze. Tot ceea ce era important, anume că Marcela este o femeie complexă, desăvîrșită — etc., etc. (un infinit bagaj de

note cumpănite, tăiate şi colorate ar putea-o reda şi comunica) toate aceste calităţi, împrejurări, impresii rămîn în mine, imposibil de exprimat. Ce pot face ?

— Nu înţeleg unde vrei să ajungi... Te-aş ajuta...

— Uite unde... Mi s-a oferit posibilitatea să evoc o veche cunoştinţă şi sînt copleşit de amintiri, astfel încît nu ştiu de unde să încep, cum să încep. Era o femeie extrem de rafinată, de o cultură solidă, deşi puţin feminină, de o mare generozitate. Dar ce să-ţi spun ? Era o femeie...

— Te chinuieşti zadarnic. Abia acum te înţeleg. E foarte greu să scoţi la lumină ceea ce este caracteristic, *unic*, darurile şi talentele ei, multe şi de intensităţi diferite.

— Aş vrea să fac operă de miner şi nu mă pricep. Aş căuta soluţii electronice...

— Stai ! Opreşte-te ! Aici încerci să gîndeşti tu.

— Şi eu simt asta. Au început să mă strîngă pantofii, ăsta e semn nedezminţit. Aş vrea să dau caracterizări foarte exacte şi amănunţite, şi în acelaşi timp să nu plictisesc. Nu mă pricep, asta e !

— Pentru că îţi lipseşte curajul. Uite, în ce mă priveşte, despre ERMENEGILDO, un personaj cunoscut, am dat o definiţie pe care cine ştie ce autor neinspirat, scriitor de dicţionare onomastice, mi-o va fura transformînd-o în metodă de lucru.

— Te ascult.

— Am zis : Ermenegildo este o maşină de cusut peste care a fost aşezată o fîşie de pînză roşie. Dedesubtul cîrligului care ţine aţa stă un album deschis la imaginea Vezuviului în erupţie şi, alături, o farfurioară cu două saleuri lungi, cu chimion.

— Nu înţeleg.

— Ai răbdare, ai să înţelegi : în partea stîngă a roţii acelei maşini se află o sită de bucătărie, albă şi cu coadă, iar pe braţul maşinii, o foiţă de indigo. Căzînd, raza soarelui poleieşte fulgul cu vîrful pătat de ulei. Un vals de Strauss, amintiri dintr-o după-amiază la mare, zgomot de tacîmuri.

— E îngrozitor de confuz...

— Dar trebuie să recunoşti că este cel mai scurt drum spre exactitate. Trebuie să realizăm portretul sau situaţia de comunicat, *Ideea* noastră, prin concentrarea a mii de impresii şi senzaţii foarte particulare, pe care apoi să le contopim într-o capsulă sintetică, imagine simultană. Imaginea mea despre Ermenegildo este gata numai pe jumătate. Realizează, în completare, ocolita transcripţie în sufletul tău. Adaugă construcţiei cîteva păreri de rău, amintirea primei minciuni, temerea de necunoscut (de pildă, de agresiunea japoneză), sudează totul într-o reţea de metal.

— Ermenegildo ?

— Ermenegildo, desigur.

Asemenea spectatorului care urmăreşte pe pictorul peisagist din spate, ochiul său alergînd ba pe conturul copacilor, ba pe pînză — satisfacţia se anunţă prin : „Începe să semene !"

Dar, după descoperire, un capăt de amărăciune.

— Mi se pare o întreprindere fantastică, epuizantă.

— Sortită poate insuccesului, încercarea este interesantă, pasionantă chiar. Ca cititorul unei asemenea caracterizări să nu te părăsească, ar trebui să-i oferi, pe lîngă explicaţii complicate de tipul celor de mai sus, unele formule foarte scurte, în care investigaţia să fie asigurată de anume definiţii ingenioase, de comparaţii îndrăzneţe. Oamenii sînt uzine cu mii de lumini sau fire de iarbă. Numele lor fie binecuvîntat !

— Îmi face impresia că ai aflat o reţetă ! Dar nu-ţi merge !

— Nu. Mi-a venit o idee grozavă. Am să ţi-o spun mîine seară, după concertul de la Ateneu. (W. S. Fitt : *Antologia unitariană)*

ERMILIU În troleibuzul 83 în care m-am urcat ca să ajung, înainte de sosirea acceleratului în Gara de Nord, povestirile lui Enache (vezi numele !) m-au urmărit cu insistenţă. La Visarion a urcat o femeie între două vîrste, blondă, cu un piept mare de porumbiţă. S-a aşezat pe locul destinat bătrînilor, neştiind că, situîndu-se doar cu un loc în urmă, biografia ei presupusă, dar

exactă, pe cît de exact este tipul femeii, se desfăşoară ca o panglică sub fruntea mea : Mady s-a născut în mahalaua Chibrit, cu patruzeci de ani în urmă. Copilă fiind, a învăţat în familie legile traiului aspru. A fost de faţă cînd tatăl ei a lovit-o pe maică-sa cu pumnul, lăsînd-o într-o baie de sînge ; a învăţat să mintă de timpuriu, dovedindu-se o bună elevă a celebrelor Madam Doicescu, moaşa, Didina Melidoneanu şi Aspasia Teodorescu. La cincisprezece ani a fugit de-acasă cu un factor poştal, care a lăsat-o după două săptămîni, ca să fugă singur la altă adresă. La şcoala de croitorie pe care o urmează, operează cîteva furturi îndrăzneţe din cuferele fetelor. Nu s-ar fi ştiut nimic dacă o colegă n-ar fi surprins-o pe cînd transmitea o haină verde unui soldat. Dată afară, nu vrea să părăsească şcoala de frica maică-sii. Încearcă să se sinucidă. La optsprezece ani se mărită cu plutonierul Dogaru, invalid din războiul 1916. Diferenţa de vîrstă (douăzeci şi unu de ani) face ca nepotrivirea soţilor să ducă la scene memorabile. Dogaru o află în pat cu vărul ei şi, cum era tot atît de aprig pe cît părea de ramolit, o tîrnuieşte de păr pînă nu mai are nici o reacţie. Biata femeie se reculege. Soţul o divinizează, înduioşat de cuminţenia ei făcută, încă două săptămîni. La începutul celei de-a treia, într-o luni la prînz, Dogaru este aflat mort de congestie cerebrală. Medicul legist, Matei Alexandrescu, fostul ei complice în spargerile de la şcoala de ucenici, a confundat soda cu atacul cerebral.

Mady şterge urmele biografiei sale, mutîndu-se pe Arcului, lîngă Piaţa Rosetti, într-o garsonieră cu două camere. Spaţiul locativ repartizează unui ziarist, pe vremea crizei de locuinţe, una din camere. Om mărginit şi incult, ziaristul îşi află momente de documentare conversînd ore întregi cu Mady, în timp ce şefii îl credeau pe teren. În timpul acestor conversaţii, ea desfăşura o variată şi ameţitoare istorie senzaţională, că imbecilul se lăsă impresionat şi nu reacţionă, peste două zile, faţă de încercările ei de a-l intimida.

Un miliţian apăruse în uşă, hotărît să descopere în actele lui secrete de stat furate, iar între lucrurile lui, obiecte străine ; sub pat miliţianul căuta un asasin urmărit

de poliție. Conflictul era declarat. Stăpînă pe mijloacele ei, Mady a cerut evacuarea individului, ceea ce s-a și întîmplat.

Regăsindu-se în cele două camere și baie, Mady s-a îndrăgostit de un profesor universitar. În timp ce soția aceluia era plecată cu copiii la Sovata, Mady s-a prezentat la procesul de divorț al profesorului, și-a smuls părul din cap, l-a ofensat pe individ — într-un cuvînt s-a dat drept soția lui, maltratată. S-a hotărît divorțul. S-a căsătorit fără grijă cu profesorul universitar. Studenții lui o salută cu mult respect. Soția părăsită însă a ciufulit-o bine și a scuipat-o.

La Arcul de Triumf a urcat Greta Marinescu, actrița.

La Ștrandului a coborît Mady.

La Casa Scînteii a coborît Greta Marinescu și au urcat Titi Fănuș împreună cu Geta Praporgescu.

La Podul Băneasa au coborît amîndoi.

Tot considerînd și rememorînd, m-am trezit la aeroport. Parcă urcasem în 83 pentru Gara de Nord. Vai ! 83 nu merge la gară. Aș fi așteptat avionul în locul acceleratului, tot nu mă interesa cine vine, dar înserase și în troleibuz tocmai urcase controlorul Ermiliu, cunoștință veche, om politicos și serviabil. Prilej de a călători înapoi fără bilet.

ERMINIA Cît de lungă, de complicată este istoria iubirilor mele ! Dintre toate pasiunile, cea mai puternică a fost aceea pentru Erminia. N-au curs între noi nici acele banale schimburi de cuvinte aromitoare („Vai, iată luna ! Tu știi cum îți repet numele, ca un nebun ? Podoaba vieții mele, au înflorit teii... Iubito“ etc.), și nici nu ne-am strîns mîna cu timiditatea adolescenților. Obrazul nu ni l-am apropiat, sporindu-ne reciproc dogoarea. Nu ne-am certat niciodată. Nu am trîntit nici o ușă, împinși de gelozie.

Dragostea noastră a fost subtilă și simbolică, lipsindu-se de voie de corespondența prin scrisori albăstrii, de jurămintele focoase și pline de minciuni ; nu ne-am trimis flori primăvaratice, purtătoare de miresme trecătoare. Am trăit dragostea cea mai curată, ridicîndu-ne deasupra tu-

turor neînțelegerilor omenești, oficiind cu sfiiciune, suprem, atotputernicului Amor.

Ne întîlneam o dată pe zi, la masă, în sala geometrică a cantinei. Mă așezam întotdeauna în așa fel, încît să-i pot privi splendoarea ochilor adînci, arcul ceresc al gîtului. O cercetam de fiecare dată cu o pasiune nouă, cu o neliniște fremătătoare. Îmi purtam cu disperare întreaga ființă subtilizată la tăria unei raze infinit mîngîioase, pe fruntea ei înaltă, albă, pe buclele părului ei strîns într-un coc înalt.

Ochii Erminiei își ridicau întunecata lor sclipire spre ochii mei. Era la început o întîlnire violentă de spade încrucișate, care cădeau neîntîrziat. Simțeam în urechi clinchetul subțire, de pahare ce se sparg, al acestei întîlniri fulgerătoare, de frecvența interzisă oamenilor de rînd. Rănile voluptoasei confruntări se mîngîiau apoi cu noi priviri, de o calitate mai liniștită, întîrziate.

Un val de abur cald, mirosind a ceapă și oțet, ne învăluia. Stătea cuminte în fața farfuriei cu supă și parcă aștepta domnia eternă a îndrăgostiților, dărîmarea templelor în cinstea Voluptății, desfacerea lucrurilor în elementele curate de la început, pentru a relua de la capăt viforoasele împerecheri care au născut lumea.

Mă privea, adesea, oferindu-mi rugăminți și refuzuri, promisiuni și temeri...

Alteori, mă așezam din întîmplare la masa unde se pregătea să mănînce. Sîngele i se ridica în obraji, ființa ei minunată începea să freamăte. Inspira sănătatea și voia bună, dar era acum neliniștită, visătoare și tristă, obosită de prea puternica ardere interioară.

Îi turnam apă în pahar, numai eu știu cu ce emoții ! Îi ofeream solnița. Îi aduceam șervețele de foiță. Făceam toate acestea din inimă. Și, pe cît era de violentă pornirea, pe atît de delicate erau mișcările mele, cu spaima de a nu o supăra, cu amabilitate învăluitoare, mișcări excentrice numai în amănunte.

În aceste amănunte îndrăzneam să mă descopăr ființei dragi. Ofeream pîinea cu mîna stîngă, turnam apa din cană clătinînd-o, trecînd de la un pahar la altul prin arcade arhitecturale. Îmi surprindeam o tresărire cu totul

necunoscută pînă atunci, a gîtului și a umărului, și o doream cît mai convingătoare. Înghițeam cu chiorăituri.

Prăjiturilor aduse pe o mică farfurie le făceam, printr-un joc al mîinii, o ceremonie specială, pe care ea o urmărea cu un amuzament emoționant. Dar așteptam felul doi.

Simțeam nevoia de-a mă expune, de-a face un gest eroic pentru ea, de-a fi supus unor torturi chinezești. Voiam să-i fiu cel mai umil servitor. Așadar, după supă, deschideam ziarul și citeam, cu cea mai mare corectitudine, unul din articolele despre productivitatea muncii și indicatorii economici. Asociam dragostea noastră cu marile mecanisme industriale. Încercam să tălmăcesc în calculele prețului de cost un semn al destinului meu, interpretam o cifră, o traduceam în semnele alfabetului. Întotdeauna îmi rămînea în față inițiala numelui ei.

Felul doi. Tăiam cu grijă bucata de mușchi, o mestecam încet, salivînd abundent. Vrînd să fiu eminamente sincer, scăpam emoționat puțină salată pe fața de masă. Ea, urmărindu-mă, se prefăcea că nu observă. Era atîta noblețe în gestul ei ! Sîngele i se ridica în obraji, ridica ochii în tavan, zburînd în jurul unui punct nescris, pe care aș fi putut pune degetul. Pentru plăcerea ei, rupeam o bucată de pîine și o întindeam motanului care ieșea dintre picioarele scaunului. Nu repetam însă acest act, spre a nu fi bănuit de intenții nepotrivite. Țineam încă la persoana mea.

Erminia mestecă încet. O durea o măsea, pe care o căuta de multe ori cu scobitoarea. Fîșii de păr, răzvrătite cădeau pe tîmpla ei. Dădeam un înțeles anume zgîrciului găsit de ea în mîncare. Eram fericit cînd, răspunzînd sincerității mele, Erminia lăsa să-i cadă, cu o perfectă cunoaștere a convențiilor unice, cîteva fire de varză pe bluza frumos călcată.

Prăjitura era, în mîna ei plăpîndă, mai fină, bicarbonatul nu se mai simțea. O savura, privindu-mă cu coada ochiului. Cu coada ochiului, la rîndul meu, savuram acea prăjitură care mă tulburase și mă liniștise de atîtea ori pînă atunci.

Doream din toată ființa să-i fie sete, ca să-i mai torn apă. Voiam să mănînce cîteva pîini, să dubleze porția de

varză, ca să-i pot fi de folos. Mă rugam cerului să-i cadă poşeta, să-şi piardă o jartieră, să se înece, să sughită, să alunece pe o fructă rămasă pe ciment — oricînd, înainte sau după masă. Şi, pentru că nu mi se oferea ocazia, visam.

...O treceam prin foc, purtînd-o pe braţe, o împrumutam cu bani pentru tramvai, o însoţeam printr-un labirint de oglinzi, îi cîntam la acordeon. Îi transcriam versuri. Şi cît de mişcată le asculta, pe cînd eu i le citeam, stînd întinşi pe spate, într-o grădină cu multe flori ! Nimic nu se mişca şi ea îmi spunea că ar vrea să rămînă în veci lîngă mine...

Se ridica de la masă împingînd scaunul ; geamătul lemnului frecat de cimentul podelei mă încînta. Aşteptam o clipă, ea spunea : „Să vă fie de bine". Răspundeam înaintea celorlalţi „mulţumesc", deopotrivă timid şi răsunător, îmi luam pălăria şi ieşeam. Curînd Erminia dispărea.

Dragostea mea, în ziua aceea, îşi primise băutura celui mai divin nectar. Fierbinţeala sublimă reîncepea însă a doua zi, cu mai multă voluptate.

Aceasta a fost căsătoria noastră, timp de patru ani. Nu ne-am cunoscut. Numele de familie ni-l ignoram. N-am schimbat niciodată alte cuvinte decît cele protocolare. Nu ne salutam. Dar ce rost mai puteau avea aceste nimicuri, faţă de înţelegera noastră desăvîrşită, cimentată de fiecare prînz şi de atîtea şi de atîtea prînzuri ?

ERMOGHEN Împreună cu Mina şi Evgraf, la 10 decembrie. *(Calendarul ortodox)*

ERNA Dură, voluntară, stranie, uşor detectabilă.

ERNEST Cu o sprînceană mai ridicată decît cealaltă, ca a personajului din centrul tabloului *Regenţii Ospiciului bătrînilor* de Franz Hals. Trăsătura, care e esenţială individului, precizează un suflet rece, un tip distant, înrăit în copilărie de fraţi şi rîcîit, mai tîrziu, pînă la sînge de gheata ascuţită a inimiciţiei. Vrînd să converseze de la

egal la egal, natura i se opune prin șicane fără sfîrșit : ochiul i se închide pe jumătate, începînd de la sursa lacrimilor, și i se tulbură, mușchiul piciorului îi tremură, gura se strînge fără voie etc.

EROIN Eroin Gruia. (Ct.)

EROS Agent secret în serviciul de contraspionaj al Boliviei.

EROSTRAT Din categoria Termostat, Aerostat etc. Imaginea omului, tehnicizantă : zîmbet de nichel, respirație de hidrogen, mișcări de biele și pistoane ; o enervare de 80 de grade Celsius, o ezitare ca o înscriere pe carusel, sentimente pînă la 4 atmosfere, o părere de rău ca o retortă din care soluția roșietică s-a evaporat și a rămas rugina scrumoasă.
Oricum, o tehnică de vîrsta 1902.

ERSILIA Adeptă a celei de-a patra dimensiuni.

ERVANT (Nume armean.) Miriapod făcînd lungi călătorii în Europa de Vest și America, păstrînd întotdeauna un picior în Bd. Filantropiei.

ERVIN sau ERWIN Dacă îl pui în lumină, vei fi surprins văzîndu-l pe dinăuntru gradat ca o sticlă farmaceutică, cu linii scurte, paralele, urcînd și coborînd în trepte.

ESAT Geosporniconvex-supravegetal-tetratricotermal !

ESCAMILLO Prin adunări, ședințe, localuri publice, în literatură chiar, se află unul care ia taurul de coarne.

ESFIR Anatomie alungită, trasă prin țevi ca seniorii lui El Greco. Privești printre Esfiri ca printre gratiile închisorii.

ESMERALDA Invizibilă sub strălucirea verdelui smaragd de la care a împrumutat numai răceala.

ESPERAND Esperand Dinescu. (Ct.)

ESTILLA (În acest moment, emisiunea radiofonică se întrerupe și vocea crainicului anunță moartea președintelui Kennedy, împușcat cu carabina de către un necunoscut. 22 noiembrie 1963 orele 23,06.) Cine este însă Estilla ?

ESTRELLA Meridională dulce și parfumată ca un ceai de tei.

ETA Făinoasă, apoi pastă în care tinerețea pune germenii calităților ei. Creșterea e spectaculoasă, dar limitată. Eta se asprește după primul copil și, uneori, chiar după prima dragoste. Dacă ai neșansa de a o consuma în continuare ca soție, descoperi cu neplăcere nuca mucegăită, golurile răscoapte.

ETELCA „Vindecă singurătatea, văduvia, gelozia, impotența. Cine să-i facă elogiul ? Și cîtă simplă și sfîntă îndemînare, care lipsește celor mai multe eroine de roman !" (Georgio Sette)

ETEOCLE (La radio se anunță în acest moment că a fost prins unul dintre asasinii lui Kennedy, în Texas.) Și cine este Eteocle ?

ETLA Membră a unei comisii de spiritiste, făcînd parte din Uniunea națională a spiritiștilor, afiliată la Societatea internațională de științe oculte. A captat 426 de spirite celebre, cu 86% mai multe decît colega ei Espla.

ETNA Pentru totdeauna Etna îmi apare o expresie a modei 1926—27 : rochie lungă cu cordon lat, lucios, așezat mai jos de șolduri, pantofi cu toc înalt și cu baretă închisă de un nasture rotund (bineînțeles, pe un ciorap de mătase). Peste coafura scurtă, cu breton asimetric, o pălărie-oală. Palton scurt, cu blană lată zbîrlită la gît.

EUFEMIA Femeie foanfă mîncînd piure. Scena privită prin gaura cheii, în timp ce un oarecare, știindu-te, se tot așază între ochiul tău și ea.

EUFRONIN Placă de bronz pe spatele unei pianine roșii de bar mexican.

EUFROSIN „Poteca era îngustă. Ca să mergem unul lîngă altul, trebuia să călcăm adesea frumoasele flori de pe margine. Făceam sacrificiul, sperînd că dragostea noastră îl merită. Cum proiectele nu s-au împlinit, azi regret imens sacrificiul de atunci, îndeosebi căderea unei flori violete, cu petale zimțate, o mică lacrimă pe foaia de hîrtie a scrisorii." (Amedeo Radeau)

EUGENIA Un Eugen pe care s-a așezat o peliculă de celuloid.

EULALIA Frumusețea palidă, străvezie, fără sînge, amintește de clișeele unor fotografii ale Gretei Garbo, în care se disting niște oribile tușe sub ochi. Funcțiuni latente, parcă sub hipnoză. „Eulalia, sora prințesei" sau „Privirea ei era parfumată ca un crin".

EUNICE Din familia suavelor Berenice, Euridice etc. (Vezi numele !) De o sublimă limpezime. Foşneşte în delicatele irizări ale *Fîntînilor Romei.*

EUNONE „Pe voi, femei antice, curtezane neîntrecute, vă cînt şi vă slăvesc ! Eunone, tu cea statuară şi luminoasă, alungă-mi singurătatea cu şoapta dulce şi oftatul tău armonios ! Scumpă Lollia, fiinţă molicioasă, plantă aromitoare, protejează-mi somnul şi umple-l de parfumuri inspirate ! Ţie îţi dăruiesc, întunecată Tertullia, clipele mele de nebunie, cînd cu şapte gheare mă strîng anii care au trecut şi nopţile în care nu am iubit de ajuns, cînd zilele care au mai rămas se rotesc înaintea privirilor, ca fluturii puţini şi mărunţi ; Muccia, răzvrătito, ţie îţi voi întoarce braţul pînă la durere şi-ţi voi răpi dragostea prin violenţă şi sporită plăcere. Nu te voi uita, de bună seamă, palidă Terţia, femeie-drojdie, a cărei dragoste tăcută poate sparge sticla ferestrelor. Cu tine, nestatornică Aricia (îţi promit cu mîna pe inimă), voi petrece o noapte şi o zi, şi încă o noapte şi o zi, încredinţîndu-te că la prima ta fugă te voi bate cumplit ! Vouă, iubite Actea, Egloge, Catta, Mumia, Ceris şi Salvidiena, vă închin necuprinsele doruri şi ingenioasele moduri de-a realiza dragostea şi vă cer, cu lacrimi în ochi şi smulgîndu-mi barba, să mă urmaţi, atunci, în ziua de pe urmă, cu strigăte şi păreri de rău : «A fost un Hercule !»" (Dino Ralet : *Cîntece anonime)*

EURIDICE Unde-i ? A fost aici mărgeaua ! Ai ridica-o cu degetele, ai privi-o cu dragoste, ai pune-o pe limbă, şi, aşa, ai vorbi italieneşte.

EUROPA Obeză copilăroasă, cu carnea fragedă şi sentimentele multicolore — o adevărată minge mare, de cauciuc, pentru plajă.

EUTERPE Aspră și dulceagă totodată imagine delicată și totuși impertinentă, leneșă, dar și harnică în violență, plăcută și îmbietoare. Cumplită însă. Întregul mecanism funcționează atît de repede, încît realizează o mișcare surprinzătoare — ca lirica lui Federico Garcia Lorca, uneori. II EUTERPE GHIMPEȚI, Bd. Ana Ipătescu 11 A. (Ct.)

EUTICHUS Face un gest oarecare în Suetoniu.

EVDOCHIM „Dacă trăia — îmi povestește nenea Gogu — Evdochim ar fi fost, neîndoios, Richard Wagnerul Țărilor Românești."

EVDOXIU Șaiba, minutul, schița, instantaneul, ghilimelele sînt pasiunile sale.

EVELINA *„De mînă cu tine sub lampioane,*
Prin orășelul de carton..."

EVRASIE Deputat iorghist, 1935. Numele lui seamănă cu o ramă din care lipsește tabloul. Dar portretul lipsă e atît de prezent ! Iată : a clipit !

EVGHENIA Născută, crescută, trăită, răposată cu bronșită. Marile orașe sînt înconjurate de cartiere în care, dincolo de zidurile triste, trăiesc Evghenii. Diminutiv : Evghenița.

EVGHENIE În timp ce Evgheniile trăiesc în zona circulară din jurul marilor orașe, Evghenii, soții lor, ridică piramida de piatră a centrului, se culcă cu femeile centrului, sporesc populația centrului. Din cînd în cînd, din-

tr-o linie umbrită a Universităţii sau a Spitalului Colţea se desprinde o tînără fată nefericită, care aleargă spre periferie hotărîtă să se sinucidă. Se face Evghenie.

EVMENIE şi Ariadna (18 septembrie).

EVSTASIA sau Eustaţia.

EZECHIEL Moale şi rece, gasteropoidal.

EXION Cu butoniere de-a lungul întregii sale fiinţe.

EXPECTATUS Bujor Expectatus (în cartea de telefon la str. Munţii Tatra 23) mi-a explicat de unde îi vine numele : bătrînul său părinte, profesor de drept, nu avea copii, deşi dorea aprins un moştenitor. La patruzeci şi cinci de ani, copilul a sosit, în sfîrşit. I s-a dat numele de *Cel aşteptat* (Expectatus).

EXTRA Prietenul meu, cardinalul Gaetani, mi-a împrumutat o carte cu coperte negre, cu litere aurite şi margini frumos pigmentate cu roşu. M-a asigurat că este plăcută la citit şi plină de înţelepciune. Lectura ei m-a entuziasmat, într-adevăr, de la primele pagini. Lucruri extraordinare. Iată, pe scurt, conţinutul : Adam, Cain, Abel, Enoh, Irod, Mehuiael, Lameh, Tila, Iabal, Iared, Metusala, Noe, Sem, Ham, Iafet, Canaan, Gomer, Magag, Madai, Iavan, Tubal, Caftorimi, Het, Elam, Asur, Arpacşad, Lud, Aram, Uţ, Hul, Gheter, Moş, Şelah, Eber, Pelag, Ioctan, Almodad.

În capitolul al III-lea al cărţii este vorba, printre altele, despre Şelef, Aţarmaret, Ierah, Adoram, Uzal, Dicla, Obal, Abimael, Seba, Ofir, Havila, Iobab, Reu.

Un episod povesteşte ce s-a întîmplat lui Picol, Buz, Chemnuel, Chese, Hazo, Pildaş, Iidlaf, Betuel, Rebeca,

Reuma, Tebah, Gaham, Levi, Iuda, Bilha, Neftali, Zilpa, Gad, Isahar şi Zabulon.

Nu aceeaşi soartă au avut-o ceilalţi eroi ai cărţii : Dina, Iosif, Iegar, Galed, Miţpa, Israel, Hamor, Sihem, Beniamin, Aşer, Ada, Oholibama, Ţibeo, Basmat, Elifaz, Febaiot.

Nebunia nu i-a atins pe toţi, deşi Roe, Mupim, Ard, Huşin, Guni, Ieţer, Silem, Moise, Asir, Mahli, Ziori, Elcana, Eleazar, Putiel, Pineas, Sin, Amalec, Ietro, Sefora, Eliezer, Betaleel, Oholiab, Ahisamac, Aaron, Urim, se plîngeau adesea că văd scene de neînchipuit.

Mai apoi, Aminadab, Netaneel, Ţuar Eliab, Helon, Efraim, Elisama, Amihud, Gambiel, Onan, Pedahţur, Abidan, Ghedeoni, Ahiezer, Amişadai, Paguiel, Ocran, Elisaf, Denel, Ahira sufereau aceleaşi neajunsuri, cu toate că nu întotdeauna erau nefericiţi.

În volum mai apar episodic Iefta, Ibţan, Elon, Abdon, Samson, Dalila, Dagon, Ţorea, Estaol, Manoah, Mica, Rut, Naomi, Mahlon etc.

Am ajuns la pagina 327 şi continuu lectura. Printre cuvintele acestea scrise cu litere mari sînt şi altele, scrise cu minuscule, dar poate pentru că sînt mai puţin importante. Se mai vorbeşte acolo despre nişte lupte, nişte rătăciri, ceva cu Dumnezeu şi cu profeţi, cu o casă, cu un cort şi cu cîteva vaci slabe trimise la păşune, dar asupra lor n-am luat seama. Şi, întorcînd paginile, curios de ce va urma (ca orice cititor), am văzut dincolo, spre jumătatea cealaltă a cărţii, şi alte cuvinte scrise cu litere mari. E grozav !

Despre bucuria mea am scris îndată cardinalului Gaetani, şi i-am trimis scrisoarea printr-o cunoştinţă. Acesta a ţinut să-mi comunice că înaltul prelat a rămas multă vreme pe gînduri, probabil emoţionat de rîndurile mele recunoscătoare...

EXUPERIU Un Exuperiu a luat premiul I la examenul de dactilografi ce s-a dat la prefectura judeţului

Dîmbovița la 14 ianuarie 1938. Posesor al unei diplome albastre, pe care se încrustau litere galben-argintii, Exuperiu urma să urce încet, dar sigur o scară ierarhică destul de înclinată. Nu-l speriară nici instalarea dictaturii Frontului renașterii naționale, nici demonstrațiile legionare, nici măcar cutremurul din 1940. Priceput, harnic, credincios șefilor instituției, era chemat să dactilografieze rapoartele speciale către consiliul de miniștri, telegramele cifrate, dările de seamă, discursurile la diferite ocazii, de pildă la inaugurarea noii hale din piață, la căderea Odessei sub cizma germană, la deschiderea cantinei pentru săraci, patronată de madam general Lascăr. Prefectul îl luă cu sine de cîteva ori în județ și, cu ocazia unei vizite, află că are o familie numeroasă și greutăți materiale de netrecut.

În 1944, cînd încep bombardamentele, prefectura se „dispersează" la Pucioasa. Exuperiu primește însărcinarea de-a conduce evacuările. I se promite avansarea în postul de director al prefecturii. Bun organizator, împachetează cu conștiinciozitate arhiva instituției, actele de valoare și încarcă cu ele două vagoane plumbuite. Pînă la Pucioasa nu erau decît douăzeci de kilometri. Din greșeală, și poate dintr-o inițiativă a unui funcționar, vagoanele sînt atașate la o garnitură de cisterne în drum spre front.

Soldații încercuiți așteptau de două săptămîni trenul cu carburanți pentru a putea urni tancurile rămase în plin cîmp, în mijlocul unei naturi neprielnice. Cînd s-a anunțat sosirea cisternelor, comandanții fură cuprinși de bucurie, trupa se simți dintr-o dată înviorată, mai cu seamă că se anunțase că vor fi atașate la tren și două vagoane cu „bunătăți de la București". Se dădu ordin de descărcare, în special a vagoanelor cu conținut-surpriză. Treizeci de soldați sub îndrumarea unui locotenent începură operațiunea. Traspirați, plini de voie bună, soldații desfăceau pe rînd lăzile și se mirau de prevederea exagerată a celor din spatele frontului de-a ambala bunătățile într-o cantitate prea mare de hîrtie. Erau scoase din lăzi dosare, mape masive, pachete, hîrtii încopciate,

mari registre. Actul de naştere al lui Petrică Bărbulescu, şepcarul, se detaşase de celelalte, în original. Un registru privind terenurile cultivate de la Şuţa Seacă zăcea într-o baltă de apă. Pe măsură ce despachetau, iluziile soldaţilor înfometaţi se prăbuşeau. Începură să rupă cu răutate registrele de morţi, să mototolească teancurile de hîrtii. Fu un dezastru. Necăjiţi, trecură la mototolirea tuturor dărilor de seamă. Ofiţerul, el însuşi scos din răbdări, îşi desfăcu centura şi îşi făcu nevoile pe coperta unui dosar.

Exuperiu, la Tîrgovişte, primi, a treia zi, ordin de trimitere în linia întîi a frontului.

F

FABELA sau FABULA. Ofer cititorului un exemplar :

NORUL DE ARGINT

Lucram de mai bine de doi ani la Biblioteca Academiei. Nu făceam o treabă prea importantă, dar, pentru salariul pe care-l primeam, începusem să mă conving că măcar aduceam unele foloase, scutind pe custodele depozitului de căutări foarte obositoare în acele hîrţoage cărora nu le venise încă rîndul inventarierii. Răscoleam cu multă tragere de inimă în vrafurile de scrisori ale artiştilor. Mulţi îşi încredinţaseră bibliotecii hîrtiile lor intime, în nădejdea unei cercetări postume. Zăboveam adesea cu emoţie asupra corespondenţei dintre Luchian şi Cecilia Gavrilescu, fremătam pe rîndurile lui Ion Călugăru adresate unui corespondent voluntar al ziarului *Clopotul* şi cercetam cu lupa urmele lacrimilor gravate pe hîrtia satinată a scrisorilor lui Matei Protopopescu către logodnica lui, în cele din urmă trădătoare. Mîna mea punea în ordine desăvîrşită numeroasele acte ce aparţinuseră marilor noştri oameni de cultură. De la un timp, încercam chiar abile incursiuni în domeniul ingrat al cercetării. Pe marginea unei corespondenţe dintre Vasilescu-Trifeşti şi Fabrica de mezeluri din Sibiu publicasem un studiu ce a stîrnit interesul istoriei noastre literare, contribuţia mea lămurind unele necunoscute ale vieţii marelui critic, printre altele explicaţia gastritei sale, maladie ce i-a produs, în ultimii ani ai vieţii, o schimbare de atitudine faţă de fenomenul simbolist.

Aş fi dus o viaţă liniştită şi nu lipsită de perspective, dacă într-o zi n-aş fi aflat, într-un pachet pe care îl aruncasem pînă atunci de ici colo, o scrisoare ce m-a tulburat în chip deosebit. Scrisă foarte îngrijit, hîrtia era, de fapt, un semnal oficial şi fusese adresată preşedintelui Academiei, pe atunci profesorul Ion Simionescu. Cele relatate acolo, pe numai cîteva pagini, semnalau o descoperire de-a dreptul uluitoare, în stare să scoată din minţi pe oricine nu este obişnuit cu marile revelaţii ale ştiinţei. Acest petic de hîrtie m-a hotărît să-mi revizuiesc convingerile, să-mi părăsesc neîntîrziat slujba şi să mă dedic unor cercetări cu totul noi. Dar, înainte de-a povesti în ce direcţie s-a îndreptat viaţa mea, cred potrivit să reproduc întocmai textul scrisorii cu pricina :

„Stimate domnule preşedinte, mă numesc Charles Ressort şi domiciliez de cîţiva ani în Bucureşti, în strada Dionisie Lupu 62, unde m-am stabilit prin căsătorie cu principesa Aneta Brîncoveanu. Numele meu vă este desigur cunoscut, pentru că în 1942 am avut marea cinste de-a primi din partea Academiei suedeze de ştiinţe Premiul Nobel pentru fizică. De altfel, sînt autorul şi altor descoperiri, în numeroase ramuri ale cercetării, lucru şi el de notorietate. Dar nu despre meritele mele trecute intenţionez să vă reţin atenţia, ci despre o descoperire recentă, care deschide perspective incalculabile ştiinţei mondiale, după cum veţi înţelege de îndată. Este vorba despre insecta *Brachylopea dorsata-Ressort*, descoperită şi descrisă de mine, şi ale cărei caracteristici vi le înfăţişez în continuare :

Masculul are lungimea corpului de 6—7 mm, culoare cenuşie-roşcată. Fruntea şi antenele sînt în întregime galbene, de nuanţa florii de păpădie. Ochii — indistinct păroşi. Mesonotul, cenuşiu, cu trei dungi întunecate. Picioarele : roşii-argintii, femurele şi tarsele întunecate. Aripile cafenii, la partea anterioară şi la extremitate, de culoare mai închisă. Nervurile negre, vena spurie este către partea terminală îngroşată şi tivită cu cafeniu ; nervura transversală apicală, arcuită în unghi obtuz, se continuă în linie dreaptă şi atinge nervura radială. Abdomenul este galben, iar dungile de la marginea posterioară a segmen-

telor sînt negre, tivite cu argint. Trăieşte frecvent pe flori de umbelifere, pe platourile înalte din Europa Centrală, Asia şi America de Sud.

În 1912, pe cînd vînam, alături de cîţiva buni prieteni, într-o pădure din Boemia, unul dintre pădurarii care ne însoţeau ne atrase atenţia că deasupra, la o înălţime de circa cincizeci de metri, zboară însoţit de un zumzet uniform ca de motor de mic litraj, un roi de albine sau buzguroi numiţi de localnici *scamici* sau cam aşa ceva. „Are să se cutremure pămîntul la noapte !" — spuse pădurarul îngrozit. N-am dat importanţa pe care el o da acestei întîmplări, pînă seara tîrziu, cînd, aflîndu-mă la hotel gata de culcare, lucrurile din casă începură prin clătinatul lor să indice într-adevăr un cutremur de pămînt. Doi ani mai tîrziu, încă preocupat de ciudata înlănţuire de întîmplări căreia nu-i puteam recunoaşte nici cea mai mică legătură cauzală, am aflat undeva, pe malul lacului Trasimene, din centrul Italiei, un sat întreg îngrozit de ideea că a doua zi urma să revină în localitate fostul proprietar al pădurii învecinate, un om de o răutate sălbatică, plecat în America de mai bine de zece ani. Omul făcuse afaceri grandioase, îşi uitase pămîntul natal şi, după spusele unora, murise, în cele din urmă, într-un accident de cale ferată. Am întrebat îndată pe cei înspăimîntaţi *cînd anume* primiseră vestea înapoierii proprietarului. Nimeni nu mi-a putut indica vreo telegramă, scrisoare sau persoană care să fi adus vestea. Faptul era însă cert — spuneau oamenii — de vreme ce un roi aducător de nenorociri se rotise deasupra satului. Italienii numesc insecta *papaduli* sau cumva aproximativ asemănător. În ciuda îndoielilor mele, privite duşmănos de cei cu care stătusem de vorbă şi care păreau uimiţi de incredulitatea mea faţă de faptul iminent, a doua zi temutul, sălbaticul proprietar sosi.

Nimeni nu mai ignorează astăzi adevărul după care diferitele fenomene ale lumii se află într-o strînsă interdependenţă. Evidenţa unor legături cauzale îndepărtate a fost subliniată de ştiinţă prin cele mai felurite mijloace şi experienţe. Pot afirma, în ceea ce priveşte descoperirea mea, că *Brachylopea dorsata-Ressort* — căci acesta este numele ei adevărat — se înfăţişează ca o insectă înzes-

trată cu o inteligență excepțională și cu o disciplină colectivă nemaicunoscută. Migrațiile ei au o înrîurire covîrșitoare asupra destinului planetei noastre, provocînd fenomene naturale și sociale cu totul extraordinare : revărsări de fluvii, neliniști ale popoarelor, invenții tehnice și, nu rareori, războaie. Există o legătură telepatică între diferitele colonii, astfel că ele acționează mai întotdeauna coordonat, solicitîndu-și reciproc ajutorul.

Am întreprins îndelungi și obositoare cercetări asupra acestei specii. Am observat cu acest prilej coincidențe extrem de elocvente. De pildă, întotdeauna după ce roiește în zonele dense ale pădurilor de fag, în viața internațională, pînă atunci liniștită, se produc tulburări neașteptate ce obligă pe primii-miniștri să-și întrerupă vacanțele, pe marii comandanți să declare starea de asediu. Dacă roiurile se deplasează spre nord, conflictele nu pot fi soluționate decît cu armele. După rotirea unei colonii imense deasupra Madagascarului (singurul caz în care insectele au fost semnalate și în Africa), în toamna lui 1914 a izbucnit primul război modial. O roire asemănătoare a fost observată în vara lui 1939. Cînd marile mișcări ale coloniilor se leagănă cu lungimi de undă foarte mari și se așază în două pînă la patru zile, conflictele și litigiile se sting pe cale diplomatică.

Am mai observat că atunci cînd *Brachylopea dorsata-Ressort* își schimbă sunetul bîzîitului (fenomen periodic), concepțiile oamenilor vădesc un scepticism progresiv chiar și în cele mai mici afaceri ; persistența sunetului timp de cîteva săptămîni provoacă o saturație de idealism în lume, oamenii îndreptîndu-se atunci foarte rapid către curentele filozofice pozitiviste. Dimpotrivă, cînd insecta zbîrnîie aproape neauzit, înălțîndu-se tot mai mult, se semnalează afirmarea, în adunări și simpozioane, în principalele publicații, a unor convingeri și curente mistice. Oameni binecunoscuți ca susținători ai unei cauze pentru care au militat cu pasiune, își schimbă dintr-o dată purtarea, sar spectaculos pe pozițiile pe care pînă atunci le atacaseră, neobosindu-se măcar să-și motiveze schimbarea.

Unii dintre colaboratorii mei au notat și alte fapte : insistența roirii în jurul unor orașe intens populate produce în acele localități o vie activitate editorială, cu apa-

riţii de albume de artă şi alte publicaţii foarte elegante, nu numai înzestrate cu un bine întocmit aparat critic, cu prefeţe, note şi trimiteri, dar chiar cu legături solide şi la un preţ de vînzare accesibil categoriilor celor mai largi de amatori. Probabil că cercetările noastre viitoare vor stabili mai precis aceste aspecte, ca şi legătura, semnalată de un corespondent din Danemarca, dintre migraţiile spontane şi anumite neînţelegeri din parlamentul japonez, cînd deputaţii dovedesc o patimă iraţională în susţinerea sau combaterea unor propuneri de o importanţă cu totul minoră.

Pe baza observaţiei că, în împrejurări rămase neexplicate, sute de mii de exemplare ale speciei sînt găsite moarte, în timp ce în ţara respectivă se înregistrează reforme şcolare şi reale îmbunătăţiri în domeniul educaţiei fizice, colaboratorii mei au emis ipoteza că această insectă nobilă ar aduce uneori servicii umanităţii, mergînd pînă la sacrificiul vieţii lor. Naţionalizarea înfăptuită de laburişti acum trei ani a fost plătită, se pare, cu moartea eroică a cîtorva mii de *Brachylopea dorsata-Ressort*. Experimentele făcute de mine, ajutat de regretatul dr. Alessandro Nautico, de la Institutul de biologie din Bologna, au pus în evidenţă intenţionalitatea virtuală benignă a acestor insecte nu numai inteligente, dar şi generoase. Dr. Nautico, studiind în laborator un exemplar izolat, presupus a fi suferit o diminuare apreciabilă a sentimentelor sale (din moment ce a fost despărţit de colectivitate) a observat că, de fiecare dată cînd trata insecta cu substanţe nutritive, în diferite părţi ale Europei se făceau cunoscute emoţionante gesturi de filantropie din partea unor persoane bogate şi a unor asociaţii. În momentul în care, dimpotrivă, insectei i-au fost administrate acid tartric şi un derivat al nicotinei, asupra marilor centre aglomerate s-au abătut valuri de crime şi bestialităţi, paginile ziarelor devenind neîncăpătoare pentru relatările lor.

Bazîndu-se pe comunicările noastre, unii savanţi, cum au fost regretaţii Felix Barnabé de la Institutul filozofic al Franţei, Piotr Pavelici Morozov de la Universitatea din Tennessee, Bernard Pinot din Viena şi colaboratorii, au mers chiar atît de departe (cf. *Bulletin mensuel du*

Congrès des Sciences, nr. 7, 1940), încît au exprimat părerea că aproape toate actele noastre, toate funcţiile noastre organice, în sfîrşit, întreaga noastră viaţă sufletească sînt direct programate de *Brachylopea dorsata-Ressort*. După cum se ştie, părerea lor n-a putut să fie dezvoltată din cauza sfîrşitului celor trei savanţi într-un accident de avion.

Legat de sfîrşitul lor tragic, aş vrea să mai adaug încă un aspect : anumite cercetări ale noastre au scos în evidenţă faptul că *Brachylopea dorsata-Ressort*, al cărei sistem informaţional pare să fie excepţional şi care foloseşte cu inteligenţă înspăimîntătoare datele obţinute (pe baza acestora, de altfel, şi acţionează), se pare că a simţit amploarea cercetărilor noastre şi intenţia de a face publice rezultatele la care am ajuns. Posedăm semne sigure care arată că specia nu doreşte şi nu va accepta niciodată să-i fie dezvăluită activitatea. Altfel, cum s-ar putea interpreta întîmplarea nenorocită prin care am trecut personal acum un an cînd, pregătindu-mă să expun la televiziunea americană stadiul lucrărilor noastre, îndată ce am început să vorbesc, o paralizie facială penibilă m-a împiedicat să pronunţ măcar un singur cuvînt inteligibil ? N-a fost întîmplătoare nici tragedia prin care dr. Alessandro Nautico şi-a pierdut viaţa, n-au trecut nici cinci luni de atunci. Era tocmai pe punctul de a-şi ţine în Congresul de la Berna comunicarea despre legătura dintre perioada de fecundaţie a insectei şi unele insuccese ale verismului italian în proza scurtă, cînd, picioarele cedîndu-i, a căzut de la tribună, fracturîndu-şi fatal baza craniului.

Cu toate acestea, cercetări mai delicate, efectuate sub directa mea conducere, vădesc că discreţia insectei pe care o studiem nu este absolută, nici categorică. Două studii elaborate de mine n-au fost urmate de nici un accident important, în afară de o nevralgie trecătoare a dactilografei care îmi reproducea textele. Mai mult, recent am primit din partea Fundaţiei Rockefeller o sumă importantă de bani pentru continuarea cercetărilor, gest pe care îl atribui atît bunăvoinţei instituţiei, cît mai ales sprijinului de care cred că mă bucur din partea coloniilor de *Brachylopea* din întreaga lume. Însăşi po-

sibilitatea de a vă scrie aceste rînduri, conţinînd o sinteză aproape completă a cercetărilor mele, ca şi starea perfectă a sănătăţii mele actuale, mă încredinţează că *Brachylopea dorsata-Ressort* caută să fie favorabilă celui mai sincer prieten al ei, încurajîndu-i strădaniile de a o face cunoscută.

Am ţinut să vă comunic cele de mai sus, în dorinţa ca descoperirea pe care am făcut-o să fie înregistrată ca atare de Academia ţării natale a soţiei mele, căreia înţeleg să-i fiu într-un mod atît de modest recunoscător."

Scrisoarea este semnată : Charles Ressort, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, 1942, şi datată la 18 ianuarie 1943.

Primul gînd care mi-a luminat mintea, îndată ce am încheiat lectura acestei scrisori tulburătoare, a fost acela de a afla neîntîrziat în ce stadiu se aflau cercetările — desigur, întrerupte de război — şi de a-l găsi pe autorul lor. Am făcut investigaţii amănunţite în Capitală şi, neaflînd altceva decît că Ch. Ressort şi soţia lui au părăsit ţara în vara lui 1946, am vîndut tot ce aveam şi-am plecat la Paris. Mi-au trebuit cîteva luni pentru a afla, printre supravieţuitorii războiului, un bătrîn care-l cunoscuse şi, după bănuielile mele, lucrase cu el. Mi-a vorbit cu mare prudenţă despre *Brachylopea dorsata*, a refuzat categoric să-mi dea vreo relaţie privind cercetările. Astfel, am aflat cum savantul s-a îmbolnăvit, la început, de o maladie necunoscută, care-i provoca un spasm al gîtului ce semăna cu o tresărire la atingerea curentului electric, apoi de o boală care-l îndemna să bată darabana în masă servindu-se de degetele ambelor mîini, obicei oribil ce-l împiedica de la orice contact mai îndelungat cu oamenii. În momentul cînd şi-a părăsit laboratorul şi a venit în Franţa, spre a se angaja ca şofer pe linia de autobuze Rouen-Verdurin, bolile de care suferea au dispărut dintr-o dată. Numai că starea lui de sănătate nu i-a fost de nici un folos, povestea bătrînul, pentru că într-o duminică şi-a părăsit autobuzul, a urcat într-o maşină străină şi a dispărut într-o viteză ameţitoare spre Grenoble. Acolo, în munţi, l-a ajuns moartea. A fost găsit întins, fără nici o urmă de lovitură, într-o pajişte de pe masivul Saint-Rose. Autopsia n-a desco-

perit ceva precis, așa că actul de deces a notat doar o simplă și banală congestie cerebrală. Asupra cadavrului n-au fost găsite decît două hîrtii de o sută de franci și un aparat de fotografiat.

L-am descusut atunci și mai mult pe bătrîn. Se lăsa greu convins să vorbească, neputînd să înțeleagă că informațiile sale prețuiau cît aurul, pe care eram gata în orice moment să-l cheltuiesc spre a dezlega misterul acestui sfîrșit. Într-un tîrziu, mai cu vorba bună, mai cu promisiunea că n-am intenția să mă ocup de descoperirile lui Ressort, pentru care bătrînul exprima un dispreț gălăgios, parcă spre a fi auzit de departe, l-am înduplecat să-mi scoată dintr-un cufăraș (vai, cu cîtă prudență !) o scrisoare pe două pagini de la marele om de știință. Îi fusese adresată cu o zi înaintea morții și în ea era scris :

„Scumpe doctore, nebunia de a lăsa totul spre a mai vedea o dată măcar coloniile de *Br. dr. Ress.* o vei înțelege lesne. Nu mai puteam trăi în situația care mi-a fost impusă. Nevoia de a cunoaște, sînt deplin conștient, trebuie plătită cu viața. Mă aflu de trei zile în munți și am avut ocazia unică de-a vedea ieri, de aproape, roiurile fantastice învîrtindu-se deasupra capului la mai puțin de o sută cincizeci de metri. Am crezut că-mi ies din minți. Mă aflam în preajma pădurii Beauville, cînd am zărit în marginea orizontului un imens nor de argint, revărsîndu-și strălucirea rece asupra stîncilor sălbatice de la Perrigot. Am alergat preț de un ceas în acea direcție și am izbutit să mă strecor neobservat într-una din acele fisuri ce se adîncesc în trupul stîncilor. Norul era fantastic, plutea la cîteva zeci de metri deasupra mea. Nu emitea nici un fel de zumzet, în schimb sclipirile sale, probabil datorate bătăii rapide a aripilor, produceau un curent de aer rece în toată zona, urmat de îndată de un suflu fierbinte, sulfuros, foarte spurcat, ce făcea respirația imposibilă. M-am afundat cît mai adînc în șanțul în care-mi aflasem adăpost, spre a mă feri de dogoarea ce creștea și care începuse să mă chinuie, în căutarea cîtorva fire de apă proaspătă. A trebuit să mă tăvălesc într-o mocirlă, aflată sub un

parapet, spre a putea respira. De acolo mi-a fost mai ușor să urmăresc spectacolul oribil al ofilirii, al degradării tuturor celor dimprejur. Norul cernea o cenușă verzuie, ca o mușiță lipicioasă ; sub ploaia ei, copacii urcînd coasta dimpotrivă se topeau văzînd cu ochii, ca lumînările de ceară. Pajiștea răcoroasă din vecinătate devenea cu fiecare secundă ce trecea o zgură, o leșie, un puroi fierbînd mocnit. Nu se scurse mult timp și înseși stîncile falnice începură să bufnească surd, răscoapte de fierbințeală, răscolite de frămîntarea morții. Păsările încetaseră de mult să mai salte în aer, acum se tîrau muribunde, mînate orbește de spasmele sfîrșitului, iar ici-colo ieșeau din afundurile pămîntului crustacee și reptile năucite de lumină, ca să-și ardă neîntîrziat ființa în marile combustii ale aerului. Curînd peisajul se întunecă în asemenea măsură din cauza scrumului și a acelei mușițe otrăvite, încît crezui că și soarele a fost măcinat de rugina morții. Spectacolul era îngrozitor, mintea nu-l poate cuprinde, dacă vrea să rămînă întreagă, iar cuvintele nu pot nici pe departe să înfățișeze proporțiile concrete ale acelei morți definitive.

Ne-a plăcut să credem și, vai ! cît ne-am putut înșela, că insectele acestea pot fi inteligente, animate de unele intenții benigne. Nimic rațional și nimic bun nu poate fi așteptat de la activitatea lor. Un dezastru de proporțiile celui pe care-l produseseră sub ochii mei nu poate lăsa să se înfiripe nici o iluzie, nici o speranță. Forță blestemată și oarbă, ea va ucide și va preface în scrum, fără șovăire, dacă nu vom ști să-i opunem voința noastră, tot ceea ce este viu pe suprafața pămîntului. Sînt convins. Toate caracteristicile pe care le-am descris în studiile noastre sînt doar amănunte înșelătoare. *Brachylopea dorsata-Ressort* e lipsită de orice caracter care s-o pună în rîndul ființelor. Ea este Moartea însăși. Dar pentru a te apăra de ea, trebuie s-o cunoști îndeaproape, să o descrii, să-i poți reconstitui imaginea. Cum voi putea să descriu Moartea, în ce diabolice clasificări aș putea încerca să-i stabilesc însușirile, comportarea ? Dar acest lucru *trebuie făcut neapărat,* deși este o întreprindere aproape imposibilă și, pentru că simt cum otrava mi-a pătruns în sînge, stingînd în mine orice speranță de a su-

pravieţui, vă implor pe voi, pe toţi colaboratorii mei, să continuaţi, cu orice preţ, cercetările începute.

Am reuşit, cu eforturi de neimaginat, să cobor. Fără îndoială, sînt contaminat. Probabil că nu voi mai putea supravieţui nici pînă mîine seară. Îţi trimit aceste rînduri pentru a te determina să reiei lucrările de la capăt. De voi putea supravieţui ascensiunii mele de mîine (pentru că voi mai urca din nou la stîncile din Perrigot), îţi voi scrie în continuare. Adio."

Încercările mele de a-l convinge pe bătrînul ramolit să mă ajute, mai mult au eşuat. E plin de prejudecăţi şi de spaimă, ca de altfel şi alţi cercetători ce se preocupaseră cîndva de influenţa coloniilor de *Brachylopea dorsata* asupra planetei noastre şi care sînt mai curînd înclinaţi să facă literatură pe marginea subiectului decît investigaţii ştiinţifice.

Am încercat să continuu singur, pe baza informaţiilor pe care le posed, puţine şi incomplete, lucrările marelui, nobilului Charles Ressort. Dar îmi lipsesc mijloacele, sînt privit de mulţi cu neîncredere şi adesea cu inconştientă indiferenţă. Singurul rezultat la care am ajuns este de a fi descoperit în colţul unui tablou al lui Jeronimus Bosch, aflat la Muzeul naţional de artă antică din Lisabona *(Tripticul tentaţiilor)*, imaginea clară a unei insecte ce mi se pare a fi *Brachylopea dorsata-Ressort.*

În ciuda unei paralizii a braţului drept, survenită îndată după întoarcerea mea din Franţa, sînt hotărît să-mi consacru tot restul zilelor studiului acestei probleme de mare importanţă. Spre a putea găsi şi mijloacele adecvate de cercetare, am solicitat reintrarea mea la Biblioteca Academiei, în postul pe care l-am mai deţinut, unde cîndva am aflat scrisoarea lui Ch. Ressort, cea care mi-a schimbat pentru totdeauna nu numai cursul vieţii, dar şi ţelul ei final.

FABER Faber... Creioanele galbene Faber, ce lemn plăcut aveau, ce mină moale şi intensă ! Creion — ce nume frumos ! Creion Zamfirescu ! Şi ce frumos sună Intensa ! Intensa Maiorescu. Mă uit de-a lungul străzii, în sus, în dreapta, în stînga şi în spatele meu. Mă uit

în mine. Iată cîte ființe frumoase mă privesc. Le-aș apropia de pieptul meu, le-aș îngriji, le-aș săruta. Ce furnici frumoase sînt lucrurile ! Veniți ! Ce stele frumoase sînt lucrurile ! Aici este frumos. Fiecare detaliu al frumosului este frumos. Așadar :

Pardon, Coada, Ciulina, Gaița... (Ce bine că s-au descoperit — cred că prin secolul al XIX-lea — majusculele)... Ciulina, Gaița, Participația, Scuffia, Plod, Tinctura Cyclina, Cizma, Ața, Parcella, Trufia, Prostya, Spaima, Rupta, Floska, Scîrba, Peltea, Dijma, Zula, Cvinta, Viespea, Platta, Uda, Doza, Perdea, Borhot, Tyr, Patria, Troscot, Fier, Lakat, Tub, Ceprost, Undeva, Darnupot, Perpendicular, Gamela, Servanta, Panegiric, Hainoroc, Faber ! Ce lemn plăcut aveau creioanele Faber, și ce frumos suna Intensa ! Și foarte bine îți stau Baska, Flinta și Cravata...

FABRIȚIU Fiu de intrigant, el însuși intrigant, poate produce prin simpatie, persuasiune sau procreație intriganți.

FANIUS I. Înainte de el fanionul era o simplă cîrpă colorată. El i-a dat aureola de simbol, el a făcut să bată vîntul și să-l fluture. II. Un Fanius expresiv se află și în Suetoniu.

FANTINE Chemare distinsă de pisică decorativă. Figurină foarte subțire de pe marginea unei cești de cafea. Drăguță și libertină, asemenea unui buton de sonerie așezat la căpătîiul patului.

FĂRÎMIȚĂ Lambru Fărîmiță, cîntăreț de muzică populară. Este realmente un nume frumos.

FATIMA Cuvertură persiană. Poate fi contrazisă cu acul și mîngîiată cu mașina de călcat.

FAUSTA Sărbătorită de călugări la 6 iulie.

FAUST I. A face sublinieri în *Faust!* E caraghios! Dar pedanţii, unii profesori de literatură şi de economie vor înjunghia fotografia autorului acestui dicţionar dacă nu vor afla în el măcar un citat memorabil:

„...de bucurie nu mai este vorba azi.
Mă dau vîrtejului, plăcerii dureroase,
Îndrăgostitei uri, amărăciunii ce împrospătează.
Sînt vindecat de setea cunoştinţei,
Vreau pieptul să mi-l dau de-acuma suferinţei.
Ce-i este omenirii hărăzit să simtă,
Să simt şi eu, oricît fiinţa mea ar fi de strîmtă,
Înaltul să-l cuprind în mine şi-adîncul ca-ntr-un caer,
Să-adun în mine tot ce-i rază, tot ce-i vaer,
Să mă lărgesc cu omenirea, să mă zbat şi să veghez
Asemeni ei, la urmă, însumi să naufragiez."

Atenţie: citatul nu este corect! Traducătorul a scris *vaer* fără *i*. A se citi *vaier*. II. Faust Giotta, Calea Victoriei 139. (Ct.)

FAUSTINA *„La première fois que je fus en Italie, je devins amoureux d'une fort belle courtisanne a Rome, qui s'appeloit Faustine; et d'autant que je n'avois pas grand argent, et qu'elle estait en trop haud prix de dix ou douze escus pour nuict, fallut que je me contentasse de la parole et du regarde...* etc." (Brantôme, I)

FAZIO Pe cînd locuiam în Vasile Lascăr, aveam ocazia să ascult, adesea, prin uşa foarte şubredă, unele convorbiri ale femeilor curţii, adunate în odaia coanei Ghidarcea. Într-o dimineaţă, după un somn obositor, am întîrziat să mă ridic din pat. Alături, convorbirile începuseră. Am lăsat transperantul, pentru ca lumina să nu mă distreze, şi am urmărit cu vie curiozitate amestecul de cuvinte, fraze şi exclamaţii care se înfăţişau

urechilor mele ca un gros și cenușiu discurs, presărat uneori cu mici fulgere exclamative.

Așadar, de dincolo se auzeau următoarele :

„...căci se lipise cu cocă toată rochia și Brănișteanca trecuse și ea cu cîinele de uimise strada... scara lui Macedon e mai lungă, a încercat-o Caterina, dar cînd s-a smuls, rochia i s-a ridicat peste genunchi, abia o vărui de sfîntu' Gheorghe, și Ianculescu de la percepție o văzuse cu vară-sa, Afrodita, aia pe care a bătut-o Chirița lui Popoiu... din care a avut și Năstase... petrecută una peste alta... Pohrib și Chilom, mai ales Enrieta... amestecînd două părți benzină de avion și o parte analcid, mînca-l-ar moartea de spion, și Alunița Mihăescu din care mi-a ajuns și la prînz și seara, pe săturate, dar nu hîrtie albastră mai mult o bătea și-o scotea din casă, dar Napoleon a știut să-și păstreze debitul cum descoseam Aristița și tăia apoi Ghidarcea începuse să surzească că se scula în mijlocul nopții și-i cerea să facă dragoste cu el sau să-l servească din care s-au născut două fete Frusina s-a măritat și ea în timp ce Beatrice a intrat la idei... sub acoperiș avea șunci, slănină, pulpă afumată din care cauză Șotîngeanu și Rașpă i-a legat pe doi ani c-au furat și de la Casa Albă pe vremea lui Truman și n-a ținut de l-a bătut în cuie pe o blană de se crucea răposatul Hamlet Tăslăoanu și nu-l lăsa în pace pe măgarul de Calistrat de dragul lui a pus steag turcesc înaintea dricului și pe balcon a lăsat copilul de capul lui și s-a dus în lume de două ori cu Florică Mateescu, cu Vița lui Sprînceană și cu Lenormanda Muscă..."

FEBRA „Ah, ce clipe fantastice, miraculoase, halucinante mi-a dat Febra !" (Alter Rittman)

FEBRONIA Mahalagioaică înzestrată cu calitățile categoriei oamenilor modești, care urcă scara socială cu abilitate și pe merit : inconștientă prin structură, cu nervii de oțel, prietenă devotată, apoi scorpie, amantă ingrată, cu o pricepere diabolică a urmăririi țelului. „Avea o privire tăioasă care atrăgea ca pe insecte lumina" (Al-

cido Arlechin) ; „Ticăloşia ei mergea pînă la a se da drept fiica unui bătrîn desfrînat“ (George Scarpia) ; *O mie de capete şi-o inimă, Suflet de cruciat, Tabachera cu sînge* şi *Răzbunarea orgiei* — asemenea cărţi citea. „Proprietară de hoteluri, restaurante, mici magazine dubioase, şi toate acestea, înainte de patruzeci de ani. E un merit indiscutabil.“ (Solo Afya)

FEDORA O împărăteasă trecînd prin zid, dinăuntru spre afară.

FEIVEL F. Borocin, str. Ghenadie Petrescu 28. (Ct.)

FELICE O minge de tenis de masă, aruncată pe suprafaţa unui lac îngheţat, în timp ce în apropiere, pe malul înverzit se face plajă, iar Filarmonia din Londra cîntă *Călătoria lui Sigfried pe Rhin.*

FELICIA Poate de la Helicia sau Elicea, de la care a împrumutat silueta bine liniată şi murmurul sufletesc egal cu al unei ape ce fierbe în ibric.

FELICIAN Adică un individ plat, posedînd o pornire foarte activă de a avea copii, cu cît mai multe femei. Setea lui de nemurire se tîrăşte, lăsînd din loc în loc cîte un mugur. Felician se înmulţeşte prin butăşire.

FELONIA „Îţi procură doamna Felonia tot ce ai nevoie : zahăr, cafea, portocale, ţigări americane şi, poate, rom natural. E vară bună cu chestorul şi nu-i este frică să ia un ban în plus.“

FEMELLA Pronunţîndu-i numele, încerci o excitaţie foarte curioasă, de neexplicat. Cea mai abstractă dintre fiinţe are totuşi puterea de a te tulbura.

FENELLA Te tulbură mai puţin, deşi foarte pipăibilă. E ca atunci cînd o amantă se dezbracă prea repede, fără emoţii, şi-ţi vine să asculţi ştirile de la radio Istanbul.

FENIA Soţia, amanta, sora-victimă. Despre ea se vorbeşte abia după ce a murit.

FENIMORE Paraşutist în războiul 1939—1945. Plecat dintr-un sat de fermieri din Arizona, ajunsese la 7 iunie 1944, orele 13,20, exact deasupra casei mele din Gemenea. Cum aparatul, lovit de antiaeriana nemţească, tocmai luase foc, Fenimore, fără să mă fi cunoscut vreodată, hotărî să coboare în ograda mea. Luai puşca de vînătoare, încărcai cu cartuşe de mistreţ ambele ţevi şi, în timp ce Floarea şi Ghiţă se strecurară printre ostreţele grădinii spre vîlceaua lui Opran, mă săltai pe gura de fîn a grajdului, în pod. Aprinsei o mărăşească, trăsei subţire cîteva fumuri, scuipai în palme şi ţintii în aşteptare. Fenimore venea. Venea legănîndu-se, sub aburul auriu al paraşutei, vîntul îi împingea corpul şi i-l răsucea. Fenimore cobora, sigur şi înfipt, în ograda mea. De ce alesese tocmai ograda mea ? De ce nu se ducea la Nae Postelnicu sau la Marin Diţescu, la coana Grigoroaica sau la părintele Panait ? De ce la mine ?

Aşteptam cu ţeava întinsă, coborînd în vîrful ei acel punct ce devenea mereu mai mult desenul unui om. Mi se făcuse sete, mi-era cald şi greaţă. De ce să-mi strice mie treburile neamţul ăsta — că şi americanii sînt tot nemţi —, ca să nu-mi mai trag sufletul de anchete, întrebări, declaraţii ? Abia îmi ziceam că pot sta liniştit, scăpat de front şi de foame, şi iată beleaua ! Acum n-o să mă mai creadă nimeni cînd spun că nu ţiu cu americanii. De tras n-am să trag, dar e bine să mă prindă jandarmii şi primarul în poziţie. Şi atunci de ce m-am ascuns tocmai în podul grajdului ? Hai, jos !

Americanul continua să coboare pe scara lui nevăzută. În curtea mea cobora. Avea să-şi piardă paraşuta în coroana nucului de la Datcu. Coborîi cu grijă pe scara cam şubredă (la toamnă aveam să cioplesc una nouă!) şi, călcînd pămîntul, mă îngrozeam la gîndul că n-am să ştiu ce să fac cînd acela va călca bătătura, la rîndu-i. Trăsei puşca şi alergai la poartă. Pe uliţă, o droaie de copii gălăgioşi urmăreau căderea aviatorului, fără nici o teamă, ba cu haz.

Simţii un fel de ciudă, nu ştiu pentru ce. Poate pentru că îmi fusese la început o brumă de frică. Ridicai puşca, ţintii soarele şi trăsei. Bubuitura dărîmă parcă bolţile.

Fenimore se rostogoli de cîteva ori în ogradă, nu lîngă nuc, ci printre verzele grădiniţii din faţă, se împletici şi, desprinzîndu-şi centura, aşteptă să ne apropiem. Copiii dădură fuga înainte. Aş fi făcut la fel, dar aş fi stricat tot ce făcusem pînă atunci. Lăsai puşca jos şi alergai spre primărie ca scos din minţi :

— Pompierii, săriţi, aduceţi tulumbele !

Nu ştiu ce mi-a venit să strig aşa, deodată. Dar după primul strigăt mi-a fost ruşine să mă contrazic. Urlam cît mă ţinea gura, sforţîndu-mă să fiu într-adevăr cît mai nenorocit (din nou mă gîndeam la fericirea de-a scăpa de front, dar şi la şoaptele oamenilor că ţiu cu americanii). Căutam să fac mişcări disperate din mîini şi să privesc în sus.

Atunci am simţit că mă prăbuşesc. Ocolisem primăria şi, nădăjduind să aflu pe primar în tranşeea improvizată, căzusem în groapa cu var. Mi-am rupt un picior.

Am rămas şchiop. Am rămas şchiop şi după ce lucrurile s-au schimbat, cînd americanii ne-au devenit aliaţi. Oamenii m-au privit din nou cu bănuială. Eram unul care trăsese cu puşca într-un aliat şi încă dezarmat. Floarea şi Ghiţă, întorşi din fuga lor, erau oameni întregi, nu se spunea despre ei nici că au ţinut cu americanii şi nici că i-au iubit, deşi îşi făcuseră cămăşi din paraşuta străinului.

Iar eu eram unul dintre cei care au tras în Fenimore... Şi se ştia că nici măcar nu-l nimerisem.

FEODOSIE sau FIDOSIE sau

A TREIA FOTOGRAFIE CU OAMENI MICI

Ne jucam de-a războiul, apoi de-a comerțul, de-a hoții și vardiștii, de-a căsătoria, de-a copiii, de-a excursiile, de-a prietenia, de-a vizita, de-a călătoria în țări străine, de-a filozofia, de-a odihna, de-a boala, de-a puterea, de-a spionajul, de-a amanții, de-a parada, de-a bîrfa, de-a arta, de-a sportul, de-a jocurile olimpice, de-a atacul prin surprindere, de-a ședințele, de-a literatura, de-a-n-doaselea, de-a dansul, de-a meseria, de-a filatelia, de-a diplomația, de-a proștii.

Ne jucam și de-a ziaristica. Jean pleca la Galați pentru interviuri, Dan Ignat scria fondul, Tityre pagină știrile diverse, eu făceam, „la zi", comentariul evenimentelor internaționale.

Mă retrăgeam aferat în biroul meu și gîndeam lucrurile foarte frumos. Simțeam ideile deschizîndu-se, ca florile sub frunte, mă furnicau șira spinării și buricele degetelor, îmi venea să scriu definitiv cum nici cei de la *Times* n-au îndrăznit să scrie. Vedeam comentariul extern un gen de povestire filozofică, în care pasiunile colective se dezvăluie ca să se înfrunte, să se explice. Aș fi scris că Suedia este în afacerea Plymouth ambițioasă ca o bătrînă profesoară de matematici, aș fi comparat pe colonelul Peron cu un tacîm la un praznic, aș fi urmărit conflictul dintre Venezuela și Antile ca pe un joc de șah într-un ospiciu.

Eram gata de scris, cînd Matei venea să-mi spună cîteva noutăți de prin redacție.

— Știi, începea el, aprinzîndu-și o țigară, directorul a spus despre tine că nu te pricepi în problemele balcanice și că s-a făcut o greșeală trimițîndu-te la conferința de presă de la Athenée Pallace. I-a spus asta lui Mironescu, erau pe sală cînd îi vorbea.

— S-a referit la ceva concret ?

— Parcă... Era vorba despre cultura balcanică, despre niște poeți bulgari ceva cam așa...

— A, despre Vazov și Kabanov ?...

— Se poate...

Matei îmi povesti cum, de la o vreme, şeful a devenit de neînţeles. Dimineaţa cere un anume ton, la prînz se răzgîndeşte, seara revine la ideea de dimineaţă.

— Asta am observat şi eu...

— Pur şi simplu se joacă...

Şi discutam pînă tîrziu. Articolul rămînea nescris, cu toată bunăvoinţa lui Matei, care îmi repeta la fiecare cinci minute: „hai, mă, apucă-te de treabă. Te-am pupat..."

Şi, chiar cînd pleca, lucrul nu mai mergea, ideile îngheţau înainte de-a se scurge în condei. Atunci aveam viziunea neproductivă a lucrurilor, îmi veneau în faţă nu problemele Venezuelei, ci cele ale oamenilor cu care lucram. Matei ăsta, de pildă, era prieten cu Marcel. Împreună, la un pahar de bere, puneau la cale toate afacerile redacţiei. Ei au aranjat ca Felix Protopopescu să fie dat afară (Marcel nu-l putea suferi pe Felix, pe care, neavînd nici un viciu, nici o pasiune măcar, „n-aveai de unde să-l apuci"), ei au dezvăluit afacerea cu şpaltele nesemnate, ştiind că-l servesc în felul ăsta pe şeful. Ceea ce nu le place lor devine curînd opinia şefului. Prin ce miracol? Legătura o face Marton, fire egoistă, individ cu atît mai periculos, cu cît îşi închipuie că are talent. E unul dintre cei care se străduiesc să scrie perfect. De aceea articolele lui, lipsite de cea mai mică fisură, nu comunică nimic. E o îngrămădire de fapte comentate cu oarecare spirit şi pe care oricine le poate interpreta la fel, adică pe aceeaşi pistă. Matei, Marcel şi Marton nu pierd nici o ocazie să se elogieze reciproc. Se propun la reportajele cele mai spectaculoase, se laudă unul pe altul:

— Ai citit articolul despre apicultori, din gazeta de azi? E colosal! Să fim pentru o clipă serioşi: Marton este cel mai înzestrat ziarist din Capitală... Ce mai!...

— Asta e o treabă de mare răspundere, v-am înţeles. Propun să-l trimitem pe Matei. Nici un altul nu poate da *randamentul* lui.

— Nu că mă laud, dar în şcoală eram un elev de o inteligenţă care uimise pe profesori. (Vorbea Marcel.)

— Mă, daţi-ne nouă, lui Marton, lui Marcel şi mie, toată gazeta pe mînă şi veţi vedea ţinută, pagină frumoasă!

Marcel trăieşte de ani de zile cu nevasta lui Matei şi se pare că toate lucrurile sînt clare. Şeful îi vizitează pe rînd, ei fac caz de prietenia lor şi o dată au şi uzat de ea în mod abuziv.

Teodoreanu e total neizbutit nu numai ca ziarist, ci şi ca om. Ştie un singur lucru : să se facă plăcut. Cu cît îţi vorbeşte mai mult (are darul logoreei), îţi dai seama mai bine de mărginirea lui. Sînt însă oameni ca Dan Ignat sau şeful, care văd altfel. Ei îl cultivă, îl stimulează, îl ajută cu condeiul pe manuscris, cu sugestii, cu vorbe îmbărbătătoare — şi, interesant, individul scrie adesea bine. Este poate unicul caz în care un cretin izbuteşte să scrie articole care să placă.

Irina de la secretariat este amanta lui Mandache, Lidia de la corectură trăieşte cu Spiridoneanu, Fila Marinescu a divorţat de Marinescu şi îl ia pe Ficler. Aceste trei gînduri afirmative îmi veniră deodată în gînd şi mă copleşiră. Luai hîrtia din faţă şi o aruncai la coş, iar stiloul îl închisei. Reţinui doar titlul, pe care-l şoptii cu răceală : *Sferele de influenţă economică şi conferinţa de la Londra.* Adio comentariu !

La telefon auzii vocea şefului :

— Vino îndată la mine !

— Tocmai scriam, răspunsei eu deranjat.

— Lasă tot şi vino !

În cabinetul şefului, la parter, erau adunaţi toţi redactorii de rubrici. De cum intrai, fui luat în primire :

— Ai fost zilele trecute la o şedinţă a corespondeţilor presei străine ? mă fixă şeful cu ochii săi cenuşii în spatele unor ochelari cu ramă groasă.

— Am fost, într-adevăr.

— Acolo la un moment dat s-a vorbit urît despre gazeta noastră şi tu ai tăcut...

— Nu ştiu nimic, spusei mirat.

— Ştii tot ! Te prefaci, ca să-ţi scuzi lipsa de răspundere, adăugă şeful, tăios. Vă rog să vă spuneţi părerea ! se adresă el celor de faţă.

— E un act detestabil, începu Marton. De altfel nu mă miră. N-are nici o convingere, articolele lui sînt un păienjeniş de artificii care nu militează pentru nimic. Aţi avut dreptate (se aplecă el către director) cînd i-aţi

retras însărcinarea de-a ne reprezenta la Adunarea internațională de la Zagreb... I-o spun în față : e un ziarist slab de la care nu mai avem ce aștepta... dacă nu-și revizuiește atitudinea...

— N-am decît un cuvînt de adăugat, interveni Matei. Îl cunosc foarte bine. Dacă în scris o mai nimerește uneori, în viața particulară este o figură cu care nu ne putem mîndri. Caracterul lui...

— Mai concret ! șuieră directorul.

— Ei bine : am să fiu precis. Nu o singură dată mi s-a plîns că directorul îl persecută, motivînd eșecurile sale gazetărești printr-o închipuită constrîngere. Vă dați seama cît este de absurd...

— Neputincios și netalentat, se trezi, fără să fie înscris la cuvînt, Teodoreanu.

Nu mai puteam. Izbucnii :

— Stați ! Pentru Dumnezeu, oameni buni...

Directorul se ridică :

— Sînt pe deplin lămurit. Într-o redacție ca a noastră, unită, cinstită, harnică, acest om, reprezentînd tot ce are societatea mai murdar, și-a găsit o ascunzătoare unde credea că nu va fi descoperit. Faptele lui sînt deplorabile...

Încercai să spun o vorbă măcar. Izbucnii din nou, dar nu destul de energic, ba oarecum rugător :

— Stați ! Pentru Dumnezeu, oameni buni...

Directorul continuă, pe deplin calm :

— Și faptele îl acuză deajuns. De altfel, priviți-l cum se apără : „oameni buni“, „pentru Dumnezeu“, formule folosite de anume categorii de indivizi din periferia vieții noastre...

Nu mai ascultam. Urmărindu-mi chipul și fiecare reacție de pe el, șeful doza acuzațiile, mai puternice și directe sau mai camuflate, devenind în totul mereu mai vehement. În cele din urmă încheie scurt :

— ...Nu mai are ce căuta între noi !

A doua zi de dimineață, directorul fu destituit, înainte ca mie să mi se desfacă contractul. Cîteva nereguli mai vechi, descoperite în ultimele săptămîni, i-au fost fatale. Ca de obicei, am venit la redacție, mi-am aprins

o ţigară şi am răsfoit presa de dimineaţă şi buletinele agenţiei. Am făcut acestea cu siguranţa pe care ţi-o dau obişnuinţa, nevoia de a trăi în activitate.

Într-o jumătate de oră, toată redacţia ştia că în cea mai puternică dispută cu şeful fusesem învingător.

— Ăsta are rude mari... E, de altfel, cel mai bun comentator de politică balcanică din lume, decretară imediat cîţiva reporteri de pagina I.

Şi, zău, nu mişcasem măcar un deget. Totul fusese o întîmplare.

Cum aveam treizeci de lei în buzunar, invitai la Gambrinus pe Matei şi pe Marton (Teodoreanu refuză politicos), le povestii cum am înşelat pe un secretar general în ce priveşte adevăratele informaţii de bursă, cum am pălmuit pe colonelul Scarlat, cum am fost într-o casă cu femei frumoase şi scumpe şi cum, acolo, prietenul meu ministrul de finanţe s-a făcut criţă. În încheiere, le-am mărturisit că sînt amantul uneia dintre cele mai influente femei din Capitală şi că detest stilul gotic.

După jocul de-a ziaristica, adesea, ne jucam de-a Regina Angliei. Pentru ca hazul să fie mai mare, o chemam să ne mimeze pe sora actorului Manolescu, Diana.

FERDINAND Se numea astfel bătrînul automobil „Pontiac" al doctorului Stoica, întotdeauna săritor peste hîrtoape, cum era stăpînul lui săritor la nevoie. Bietul Ferdinand a murit, iar doctorul Stoica s-a defectat.

FERENŢ sau

OAMENI, ÎNTOARCEŢI-VĂ ACASĂ!

Piaţa Sfîntul Patrulater este în general pustie în orele dimineţii. După ce, pe la şapte şi jumătate, cîţiva militari şi funcţionari o traversează grăbiţi, iar grupuri de elevi o încarcă pentru un sfert de oră de larmă, piaţa rămîne goală, parcă tot afundîndu-se în pămînt, pe măsură ce catedrala îşi înalţă în nori săgeata turlei gotice. O muzică învăluitoare de orgă răzbate uneori în acest

vast spațiu, dar nu vibrează nici măcar umbrele la ourgerea ei.

În ziua în care începe povestirea noastră, ca niciodată, piața era plină de o mulțime pestriță, gălăgioasă ; era abia ora nouă dimineața și soarele bătea pieziș. Dar chipurile oamenilor se desprindeau destul de bine din pasta umbrei dese și anumite profiluri erau, într-adevăr, interesante, unele trăsături emoționau. Aceasta poate pentru că, în ochi, pe frunți, în colțul buzelor flutura, într-o expresie ușor lizibilă, beteala fericirii. Mulți veniseră, se pare, de departe. Nici o osteneală nu descopereai în înfățișarea lor și, dacă nu le-ai fi văzut încălțările pline de praf, ai fi jurat că au coborît din prima casă învecinată. Necunoscuți unii altora, cei ce se învîrteau prin piață își adresau cu prietenie saluturi, cuvinte de surpriză și urări de bine, se întrebau și-și răspundeau, rîdeau împreună. Uneori, un cerc de oameni se desfăcea, lăsînd calea liberă unui personaj important, după cum îl arătau hainele și severitatea obrazului.

În turnul catedralei ciocanul lovi de zece ori. Întotdeauna zumzetul risipindu-se în nevăzute serpentine a furișat în suflete o anumită mișcare tainică, voluptoasă și neliniștitoare. Acum însă, cele zece bătăi loviră parcă nu aerul, ci caldarîmul pieței, comunicînd oamenilor neastîmpărul pe care ți-l dă intrarea în gară a trenului.

În clipa următoare, cineva strigă :

— Uite-l ! Acela mic cu părul roșu ! Da, acela cu haină albastră și cu cravată de catifea. El e !

Îl recunoscuseră și alții, astfel că noul venit fu primit cu urale, cu saluturi rostite cu glasul tremurător, cu fluturări de batiste. În urma lui, un băiat de vreo optsprezece ani ducea de căpăstru un căluț negru, foarte păros, trăgînd o cărioară cu decoruri de teatru, scîndurele, cartoane, panouri din pînză de sac. Făcură un ocol, aleseră din ochi un loc ferit de soare — ce răcoroasă era umbra catedralei ! — și începură descărcarea. Mai mulți bărbați săriră să dea o mînă de ajutor.

Spre ora prînzului, în preajma vechiului monument din piața Sfîntul Patrulater, în umbra lui chiar, era gata instalată o gheretă cu pereți de pînză groasă, cu un ghișeu

spre care conducea o balustradă bine fixată în caldarîm. În spatele ghişeului se afla o masă acoperită cu postav roşu, cam uzat, pe care se vedeau o călimară de cristal ciobită în două locuri, cîteva creioane chimice, un vraf de foiţe indigo. Un scaun jerpelit stătea lîngă un fel de dulap hodorogit, o piesă care nu fusese urîtă cîndva.

Individul cu părul roşu controlă dintr-un ochi instalaţia, apoi, în văzul tuturor, cu o importanţă imposibil de descris, veni în faţa gheretei şi, ajutat de un ciocan, bătu deasupra ghişeului o placă albastră pe care se aflau, scrise de mînă, nişte slove ce începură să fie imediat descifrate de toţi cei prezenţi.

Pe placă scria :

PRIMIM ORICE FEL DE CERERI

Dintr-o mişcare, în dreptul balustradei se şi formă o lungă coadă de oameni, fiecare purtînd în mînă cîte o foaie de hîrtie. Cum priveam cu interes întreaga operaţie, patronul mă observă şi-mi făcu semn să mă apropii. M-a întrebat dacă aş vrea să-l ajut. Am primit bucuros, mai cu seamă că muream de curiozitate să ştiu ce se întîmplă aici. Patronul — am aflat îndată că era din Banat şi se numea domnul Ferenţ — s-a aşezat la biroul gheretei, a deschis un registru (avea o ladă plină cu asemenea registre) şi m-a rugat să pun în ordine hîrtiile ce ni se aduceau. Trase uşiţa fără geam a ghişeului şi strigă :

— Începem înregistrările. Poftiţi !

Pe măsură ce oamenii ofereau cererile lor, domnul Ferenţ le înregistra, punîndu-le număr şi data, şi apoi mi le dădea mie, spre a le aşeza în ordine. În acelaşi timp, domnul Ferenţ scria în registrul său liniat cu roşu rezumatul cererii, mai precis ce solicita fiecare. Registrul era un document extrem de interesant. Urmăresc scrisul lui Ferenţ şi mi-e uşor să citesc peste umărul lui :

Un copil cere lapte
O mamă cere lumină
Un ofiţer cere petarde

Îndată, după ei :

Un bătrîn cere ziarul de ieri
Un croitor cere ață de cusut
Un scriitor cere penițe și coniac
O fată cere rochie de stambă

Ferenț notează, după aceea, alte cîteva cereri, pe care eu mă grăbesc să le încopciez după regulile indicate cîndva de Müller A. Müller, tipograf și legător, prieten cu tata :

Un pompier cere garoafe
Un soldat cere pat de dormit
Șase sute de soldați cer de mîncare
O femeie ușoară cere violențe
O femeie grea cere audiențe
Un senator cere focoase
Petru G. Ion cere să doarmă
Petru P. Ion cere să doarmă
Un amiral cere submarine
Petru C. Ion cere să doarmă

Printre cei care au lăsat petițiile lor era și un bătrîn profesor universitar din Galați. Curios, nici o semnătură nu indica profesiunea lui. Probabil cere, ca orice intelectual, o slujbă pentru altul. În continuare :

Un general cere grenade
Un poet cere grenade din hîrtie și pap
Un președinte cere alocații suplimentare
Petru A. Ion cere o gamelă cu arpacaș
Petru S. Ion cere o gamelă cu arpacaș
Un militar cere tunuri ușoare...

— Vă rog insistent — strigă Ferenț — nu vă înghesuiți. Avem răbdare pentru fiecare, primim cu grijă toate cererile. Nimeni nu va pleca nemulțumit ! Vă rog, păstrați ordinea !

Un ostrogot cere suveică
O madonă cere un verb la supin
Un mecanic cere un suport moral
O grecoaică cere o centrală termică

Un sublocotenent cere un pişcot
O regină cere un termometru
Un vînzător de neam cere o salată
Un iezuit cere revizuirea motorului „Ford“ 63
Un muribund cere păianjenii de prin colţuri
Un lacedemonian cere lacedemoniene
Un corupător de minore cere peniţe „Klaps“
Un miop cere sacrificii
Un carabinier cere soldaţi de plumb.

Îi atrăsei atenţia domnului Ferenţ că doi indivizi s-au vîrît din nou la coadă, cu toate că au mai fost la ghişeu.

— Într-adevăr, e nedrept ca unii să dea două cereri în paguba altora, care nu reuşesc să ajungă la timp în faţa biroului, îmi răspunse Ferenţ.

Apoi, cu voce puternică :

— Stimaţi cetăţeni, spuse el, primim cereri numai o dată, o singură dată. Aşadar, n-are rost să vă aşezaţi de două ori la coadă. Vom recunoaşte pe cei necinstiţi şi-i vom mustra. De pildă, dumnealor din rîndul trei au mai fost o dată. Ce doriţi dumneavoastră, vă rog ?

— Cerem ceva foarte important, răspunseră cei doi.

— Bine, dar aţi mai cerut, spuse Ferenţ.

— Dar este ceva extrem de important, insistară.

Fui de părere ca, în mod excepţional, să primim cererile lor extrem de importante. Ferenţ cedă. Şi nu numai că cedă, dar dădu celor doi întîietatea. Citii peste un minut :

Un senator cere focoase
Un general cere grenade

Apoi înregistrările continuară normal :

O laponă cere bilet de voie
Doi domni în alb cer reziduuri industriale
Opt pompieri cer o cisternă cu lapte
Un pompier cu frate-său cere iaurt,
Un capuţin cere societate aleasă şi publicitate
Un paraşutist cere un dosar
Un cultivator de portocali cere bile de rulmenţi

Un arab cere o bicicletă
Un academician cere titirez
Un panglicar cere foarfecă

Apărură cîţiva indivizi cu bărbi şi favoriţi, cu haine ciudate ce păreau de operetă. Ferenţ tresări, se indispuse, dar continuă să scrie ca şi cum nimic nu se întîmplase :

Generalul de est cere blindate
Generalul de vest cere aruncătoare „Brandt"
Generalul de nord cere un capot de casă
Un necunoscut cere o mitralieră
Un olar cere Cvintetul cu pian *de Brahms*
O septuagenară cere o mitralieră
O cîntăreaţă de bar cere jurăminte
Un magician cere o smochină
Un curier cere o trecătoare în Carpaţii Răsăriteni
Un precupeţ cere o doică
Un bun ţintaş cere o oaie
Un tîmplar cere o duzină de chei pentru cetăţi medievale
Un miner cere foi de dafin
O femeie albă cere un crocodil viu
Un dansator cere linii de decovil
Un magistrat cere trotil
O delincventă minoră cere avion de vînătoare
Un general cere hîrtie pentru discurs
Un fizician cere lopată pentru tranşee
Doi nemţi cer ace de siguranţă

— Pentru ce-or fi cerînd nemţii ăştia ace de siguranţă ? întrebai la un moment dat.

— Nu e treaba noastră, îmi răspunse scurt, prea atent cu înregistrările, domnul Ferenţ.

Un intrigant cere fenol şi apă rece
O grădinăreasă cere un muşuroi de termite
Preşedintele Boliviei cere bulion
Un necunoscut cere irigator
Trei mătuşi cer opt mănuşi
Un scenograf cere contoar electric şi fapte
Un căpitan de vapor cere piuneze
Un bărbat grăbit cere recipise

Un băiat violent cere cîntece de dor
O primadonă cere Joc secund
Un anxios cere coborîri de pe cruce
O blondă cere subtilități stilistice
Un subaltern cere curse cu obstacole
Un superior cere căderi de stele
Un general cere puteri depline
Un senator cere să poată da puteri depline
O directoare de școală cere rachete balistice
Un vizitator cere rampe pentru rachete
Un cîntăreț cere perdele de fum
Doi poeți cer raniță și centiron
Un profesor cere să se repete istoria
O văduvă cere post de radio clandestin
Un măcelar cere urcarea prețurilor
Șase sute de băieți cer să înființeze „Corul mitraliorilor"
Un impiegat de mișcare cere să scrie un marș eroic
Un popă cere să intre în horă
Un mic funcționar cere generalizarea gargarei
O verișoară cere mănuși de box
Un plutonier de jandarmi cere jocuri de apă
O spectatoare cere mutarea Capitalei la mare
Un fecior de bani gata cere prohibiția magneților
Un papă cere esențe
O fată anemică cere o escadrilă de avioane
Un călău cere spectacole cu caracter religios
O bunică cere mostre geologice
Petru A. Ion cere să fie îngropat acasă
Petru B. Ion cere să moară acasă
Petru C. Ion cere să i se aducă flori
Petru D. Ion cere să nu i se aducă flori
Petru E. Ion cere o gamelă cu arpacaș și o carte poștală
Un incendiator cere cîntece patriotice
Un alt incendiator cere vitamina C
Un ministru cere resemnare
Un ambasador cere pace și dolari
Un medic cere o mie de paturi
O fată cere ceas deșteptător și logodnic deștept
Un specialist cere bromură în tablete
Petru F. Ion cere fluier de polițai
Petru G. Ion cere fluturi de noapte

Mă aplecai către urechea lui Fereny și-i șoptii :
— Ar fi timpul să facem o pauză. Am obosit.
— Du-te și te recreează printre oameni, îmi spuse cu bunăvoință, ia o țigară din buzunarul hainei mele. În ce mă privește, eu continui treaba. E foarte mult de muncit și vreau ca pînă diseară să termin tot. Mîine trebuie să fiu la Iași. Am avion de dimineață...

Făcui o țigară. Cea mai gustoasă țigară din viața mea. Pentru că... Pentru că viața mea, ștearsă, lipsită de probleme mari se aduna, în sfîrșit, în fața unei idei generoase, de o noblețe gravă ce-ți tăia respirația. Să te faci purtătorul de cuvînt al oamenilor, să le colecționezi, să le selecționezi, să le formulezi cererile, să lupți pentru fericirea lor, care de multe ori constă în obținerea unei mașini de cusut sau unui ibric, mi se părea o misiune mai importantă decît scrierea celui mai frumos poem din lume.

Aruncai țigara înainte de a o fi fumat toată și reintrai în gheretă. Fără un cuvînt, trecui la treabă cu un entuziasm sporit. Mai înainte de a strînge în copci al zecilea dosar, citii peste umărul bunului, minunatului domn Ferenț :

O englezoaică cere petreceri cu lăutari
Un subprefect cere piatră de var
Un sacerdot cere filtru spectral
Un surdomut cere un incident de graniță
Un sans-culotte *cere un San Francisco*
O șpicheriță cere tărîțe
O fată modestă cere un Montaigne
Un diabetic cere invadarea Alsaciei
O leneșă cere colecții de șnururi și atacarea Lorenei
O subretă cere administrarea de lecții francezilor
O altă subretă cere ser fiziologic
Un salahor cere un Van Gogh
Un superior cere o superioară
Un copil cere proiectile fumigene

— Scuză-mă că te întrerup, spusei, adresîndu-mă domnului Ferenț. Mi se pare ceva straniu în toate aceste cereri, mai ales astea din urmă. Se întîmplă ceva necinstit în afacerea noastră — departe de mine gîndul că dum-

neata... — dar afară, printre solicitanţi, cred că s-au strecurat oameni cu interese murdare.

— Ce-ţi veni ? mă puse la punct Ferenţ. Oamenii cer ceea ce le dictează năzuinţele lor, preferinţele...

— Tocmai, dacă e vorba de preferinţe, nu văd ce interes are un diabetic de-a cere invadarea Alsaciei ?

— E un capricios.

— Şi tot capriciu este cererea de proiectile fumigene din partea unui copil ?

— Poate. Dar, la urma urmei, eu am luat iniţiativa de-a cunoaşte şi transmite cererile oamenilor, şi nu de a le şi cerceta. Sînt alţii care vor avea grija asta...

— Dacă-i aşa, totul e în regulă, domnu' Ferenţ.

Continuarăm admirabila dar obositoarea noastră operaţie. Înregistram cereri într-o viteză care ar fi înciudat şi uimit pe cel mai bun arhivar.

Un paşoptist cere pantofi cu toc înalt
Un gelos cere vin tonic şi aspirină
Un ţîrcovnic cere lapte praf
Un înţelept cere ordine şi medalii
Un gazetar cere fosile veritabile
Un contabil cere căderea unor piese de teatru
Un plăpumar cere o jartieră
Un victorios cere obiecte degradate, mecanisme nefolosite, chei, bureţi, cîrpe
Un naturalist cere depuneri calcaroase
O vorbăreaţă cere să i se ia pulsul
Un tanchist cere fineţe
Un impotent cere o togă virilă
Un rabin cere curele de transmisie
Un academician cere acadele
Un ceasornicar cere turtă dulce
Un colecţionar cere să fie antrenat la popice
Un gropar cere vase de liber
Un arheolog cere cifre octanice înalte
Un împărat cere un tacîm la masa săracilor
Un blestemat cere poze cu îngeri
O servitoare cere incendierea automobilelor
Un suflet singuratic cere crenvurşti
Un ateu cere introducerea clismei la popoarele civilizate

Un catolic cere introducerea clismei la atei
O fată tînără cere să fie dezbrăcată
Un dezertor cere o bormaşină
Doi domni cumsecade cer bomba cu hidrogen

— Domnule Ferenţ, tresării alarmat, ce ţi-am spus ? Aceşti doi domni cumsecade au cerut bomba cu hidrogen !

— Ei, şi ce-i cu asta ? Nu cred că o vor obţine.

— Dar dacă, cine ştie ?...

— Fii liniştit. La rezolvarea cererilor, cîteva vor fi respinse. Am să aranjez cu frate-meu, care se ocupă de acest capitol, să aibă grijă...

— Domnule Ferenţ, mă tem că facem o treabă îngrozitoare.

— Îţi interzic să mai vorbeşti în timpul lucrului, mă avertiză Ferenţ. Dacă nu-ţi place această afacere, pentru care mureai de curiozitate şi plăcere, pe-aici ţi-e drumul...

Tăcui. Urmează deci :

O căpităneasă cere ocheade
Un enciclopedist cere un cordon ombilical
O familie de argaţi cere să meargă la lupte de cocoşi
Un sufleor cere o sticlă cu tuş
O soprană cere să ia masa în Galeria Naţională
Un cioban cere protuberanţe solare
Un pescuitor de perle cere căsătorie corespunzătoare
O fată cere pîine
O altă fată cere soare
O clorotică cere evitarea folosirii acului de patefon
Un farmacist cere căderea Tyrului şi Sidonului
O midinetă cere hîrtie de China
Un reformator cere o linguriţă cu miere
Un sportiv cere să i se vorbească în latina tîrzie

— Războaiele se fac pentru că, în timp ce oamenii, ca să-şi potolească nevoile vitale, au trebuinţă de o sumedenie de lucruri, unele chiar extravagante, războinicii nu cer decît arme, care, dacă se numesc în fel şi chip, au o singură finalitate, foarte concentrată şi exactă, observai cu voce perfect auzibilă.

Domnul Ferenţ se întoarse, mă privi pe deasupra ochelarilor, şi-mi ceru să fiu corect :

— Un funcţionar conştiincios îşi face meseria fără a emite observaţii banale pe care nu i le cere nimeni.
— Dar...
— Te rog !...

O sectă religioasă cere jocuri de noroc
O bunică îndoliată cere Malagueña
Un necrofil cere concerte brandenburgice
O fată orfană cere schimbători de ioni
O fată modestă cere schimbător de viteze
Un pălărier cere certificat medical

— Asta nu se poate, spuse Ferenţ. Ca pălărier, dumneata lucrezi cînd vrei şi cînd poţi. Nu poţi ? N-ai nevoie să te justifici. De altfel, un pălărier trebuie să fie un exemplu, nu să umble cu chestii d-astea...

Un secretar de ambasadă cere şoric proaspăt
O copilă (Ana Maria Fuchs) cere numere de garderobă
Un amant cere poteci tainice şi un bici
Un cal cere întreţinere atentă şi fîn
Un dansator cere dinam şi dinamită
Un andaluz cere urări de bine
Un andaluz (II) cere urcări de preţuri şi bombe
Un individ cere tunuri
Un individ cere tunuri
Un individ cere tunuri
— Porcii ! strigai.
Ferenţ se făcu că nu mă aude. Scria ca în vis, mecanic şi egal. Poate că era prea obosit :

Un individ cere porci

— Domnu' Ferenţ, vezi că ai greşit !
El se scutură puţin, şterse cuvîntul şi-l înlocui cu „tunuri".
— Ai greşit din nou ! Nimeni n-a mai cerut tunuri.
— Nu-i nimic. De tunuri, oricum, va fi nevoie...
Privind tot timpul peste umărul patronului, mă copleşi oboseala şi începui să citesc anapoda. Mi s-a părut că

Un astronaut cere foiţă de ţigare
Un jandarm cere fraţi siamezi

O cameristă cere cal cu frîu de aur și o jachetă
Un mandarin cere un rîu care să băltească
Un naufragiat cere ridichi de lună
Un anglican cere zgomot de motor
Un vînător cere (indescifrabil)
Un alt vînător cere bujii
Anita Belciugățeanu, prof. univ., cere elastic
Un pădurar cere o trusă de machiaj
Un al doilea pădurar cere o lunetă Zeiss
Un copil cere o carabină
Zece copii cer carabine

— Nu este exclus, spusei, ca anumite cercuri războinice (un șofer cere să fie buricul pămîntului ; un grec cere o sulfamidă ; un sperjur cere o basculă) să încerce pe căi mai puțin controlate să împingă omenirea într-o nouă conflagrație. Germania dinaintea lui Hitler era o Germanie tot atît de hitleristă (un maharadjah cere vizite în familii cu fete de măritat ; un filoenglez cere un joc în patru ; o bunică cere un burghiu ; un descendent al lui Balzac cere o sărbătoare cu artificii ; un gondolier...) cît era și în 1943, cînd băteau tobele la Don... (cere mîna sorei sale ; un satrap cere o întîlnire între șefii de guverne ; un politician cere o pereche de cercei ; o babă cere hîrtie de turnesol ; un spaniol cere limbi de moarte ; un dentist cere clopote...)

— Am jurat să servesc deopotrivă pe toți acești oameni care ne încredințează cererile lor (un pilot cere o fustă). Asupra bunei lor credințe (un general cere atacuri prin surprindere ; un băiat de prăvălie cere informații asupra instalațiilor portuare din Gdansk ; un director de bancă cere ce nu se vede ; o milostivă cere să crească plante tehnice ; un general cere un tun...) nu mă îndoiesc. De altfel...

— De altfel, reluai, mi se pare că este tîrziu.

— Asta încep să cred și eu...

— N-ar fi timpul să închidem și să ne ducem pe la casele noastre ?

Un scit cere fantezii muzicale
Un bătrîn cere pistoale

— Nu putem face asta, răspunse Ferenţ, atîta timp cît omenirea suferă încă de lipsuri, de foame, de frig.

— N-am prea observat să fi cerut cineva lemne!

— Oamenii au trebuinţe şi trebuinţe. Şi nu mă mai ţine de vorbă! Mai bine ia şi tu un registru şi hai să facem operaţia paralel. Sau, după ce termin pagina asta, scriem fiecare pe o jumătate de coală...

Un desenator cere o servitoare
Un servitor cere un portret în tuş
Un mitralior cere un dentist
Un salahor cere un crucifix
Un melancolic cere o panteră
Un cerşetor cere o mazurcă
Un cleptoman cere o sintagmă
Un ţigan cere un ferăstrău
Un general cere un tun
Arhimede cere un dirijor
Un orb cere arii pe coarda sol

Am înregistrat — mai repede decît înainte — fel de fel de cereri. N-are rost să le mai amintesc pe toate. E destul să spun că un limfatic cerea o tobă; un general cerea alinierea; o telefonistă cerea Galaţii; un halterofil cerea luminal; un aghiotant cerea un tîrnăcop; un inginer cerea o sarailie; un curier cerea o curea; o spălătoreasă cerea un salvconduct; un colonel cerea aruncătoare de flăcări; soţia colonelului cerea un căţel; un compozitor clasic cerea sifoane; un misionar cerea pocnet de bici pe lîngă boi...

Îl convinsei pe domnul Ferenţ să tragă oblonul. Îndată însă ce făcu aceasta, o larmă cumplită se produse afară. Cîţiva protestară. Mai mulţi fluierară. Se auziră în scîndura barăcii lovituri de bolovani. Era două noaptea.

— Se pare că au mai rămas destui dintre cei care n-au reuşit să ne înmîneze cererile, spusei.

— Nu cred că atît de mulţi. În orice caz ar trebui să aflăm cîţi sînt. Du-te, îmi porunci, strecoară-te printre ei şi încearcă să le apreciezi numărul.

Mă strecurai în piaţă prin mulţimea de oameni. Erau aici cîteva mii. Dar mai erau încă multe mii pe străzile

lăturalnice. Trecui pe lîngă fîntîna din marmură, pe care o străjuieşte Sfîntul Patrulater, şi mă aflai la poarta catedralei. Uşa era deschisă. Alunecai pe lîngă zid şi păşii voiniceşte pe primele trepte întîlnite. Scara, îngustă, ducea în clopotniţă. Gîfîind, urcam împins de frică şi curiozitate, dar, pe măsură ce urcam, simţeam că scap de o mare şi apăsătoare responsabilitate. Respiram greu, dar cît de uşor respiram !

În turn era răcoare, fluturau prin ferestrele ogivale primele gene ale dimineţii. Privii jos, printre acoperişurile caselor, şi mă îngrozii. Mulţimea înecase toate străzile, poposea prin curţi, unii îşi făcuseră loc pe acoperişuri. Cea mai grandioasă coadă de cometă rămînea mică şi neînsemnată pe lîngă fluviul de oameni care-şi risipea ramificaţiile în afara oraşului, pe drumurile şerpuind sub dealurile din jur, pe lîngă ape şi păduri. Se vedeau pînă departe spre răsărit convoaie întregi de oameni în religioasă aşteptare. În negura orizontului, se desluşeau valuri înalte de praf, pe care le ridicau probabil carele, caii şi chiar automobilele ce încercau să se apropie de oraş. Era un spectacol care uluia.

Coborîi în salturi treptele şi alergai într-un suflet la ghereta domnului Ferenţ.

— E lată, spusei, în oraş e pe cale să sosească întreaga omenire. Nu m-ar mira să iasă din mormînt şi morţii, etern nemulţumiţii, să ne adreseze cererile lor.

— Nu mă înnebuni ! strigă Ferenţ pălind. Crezi într-adevăr că n-ai avut halucinaţii ?

— Haida-de ! Am văzut mai bine decît văd acum chipul ăsta înspăimîntat al dumitale ! Erau milioane...

La asemenea cuvinte, Ferenţ avu intenţia să redeschidă ghişeul şi să continue înregistrările.

— Faci de-a dreptul o nebunie, urlai ţinîndu-i braţul. Vei muri de oboseală şi nu vei rezolva nimic. Mai bine s-o ştergem !

Cum începuse să nu mai gîndească, Ferenţ scoase dintr-un sertar al mesei un steag pestriţ, îl desfăşură şi, trecîndu-l printr-o spărtură a acoperişului, îl fixă deasupra gheretei. Apoi, în timp ce mulţimea urla, bătea din palme, striga injurii, ne furişarăm printre cartoane, prin spatele

cărioarei, dîndu-ne aspectul unor oameni oarecare. Ca să nu fie bănuit, Ferenţ strigă :

— Daţi-ne pîine, unt şi tunuri.

— Daţi-ne pîine şi tunuri, repetară cîţiva.

— Daţi-ne tunuri, reluară oamenii.

— Tunuri, tunuri ! scandară alţii.

Faptul că ici şi colo un escroc cerea insistent albumul Mariei Magdalena Bach, un reporter cerea rafinării de petrol, o droaie de copii cerea emanciparea eschimoşilor, un soldat cerea lupte locale, un alt soldat cerea bideuri şi convorbiri literare, o coloană în marş cerea cartea tinerei mame, un agricultor cerea povestiri deocheate, un artizan cerea lămîi şi portocale, fratele artizanului cerea tenacitate şi nisip, un francmason cerea sulfat de cupru, un pozeur cerea sucursale autofinanţate, o regină cerea o gîscă îndopată şi o puşculiţă, un bigam cerea o tocătoare de nutreţ, un domn bine cerea sfinţirea apelor, un domn sărman cerea Libanul şi Antilibanul, Greta Garbo cerea o cheie franceză, un invalid cerea motor electric asincron (ca al lui taică-su), un hermafrodit cerea ieşire la mare, un poliglot cerea răşinoase, un preot cerea duşuri reci, o divină brună cerea o şaretă, un oarecare cerea *unde* şi *cînd*, o actriţă cerea să fie violentată, o altă actriţă să nu fie violentată, un moş cerea o seringă, o croitoreasă cerea sfere Magdeburg, sentinele la tot pasul, confetti, convorbiri cu Parerga şi Paralipomena, sarcofag şi o *persona non grata,* ceai de tei, aparat de măsurat, aparat de mărit şi aparat respirator, bătălii napoleoniene, deşeuri lemnoase, mărturii false, muşama, discreţie, sacrificii şi bani — în fond, nu ne mira.

— E mult prea mult, sări revoltat Ferenţ.

— Haide, îl trăsei cu brutalitate. Ce rost mai are să pui ordine în această harababură ? Mai repede !

În colţul dinspre Bulevardul Cordonierilor, un bancher cerea un balon, un alt bancher cerea acelaşi balon, un al treilea bancher cerea acelaşi balon.

— Se poate aşa ceva ? mă întrebă Ferenţ. Cred că nu-i este îngăduit unuia să ceară balonul celuilalt...

— Dacă ţii la viaţă, îi şopti printre dinţi, lasă pentru Dumnezeu aceste probleme idioate.

— Nu te supăra... Mă interesează ca principiu...

Înaintam cu greutate. Luptam cu cei care ne stăteau împotrivă, dădeam şi primeam ghionţi din toate părţile.

Ajunserăm într-o grădină. Bărbaţi şi femei se odihneau sub pomii subţiratici. Îşi aşteptau rîndul. Se discuta despre cererile fiecăruia. Urmărirăm încă o dată dorinţele, deşi eram sătui pînă peste cap de năzuinţe, preferinţe, cereri şi alte asemenea expresii. Am fost atras de data aceasta de unele fapte care-mi confirmau îngrijorarea. Deşi plătită cu neodihna, cu eforturi şi cheltuieli, călătoria fiecăruia păruse pînă mai adineaori o pornire entuziastă şi febrilă. Acum, oamenii începeau să se întunece şi să scape din cînd în cînd cuvinte aspre ce ascundeau o adîncă nemulţumire. Nu putea fi pusă nemulţumirea lor în legătură cu închiderea ghişeului. Nici nu ştiau de asta. Din discuţiile oamenilor căutam să înţeleg ce se întîmplă.

U n g r a s : Doream pastile pentru virilitate. Am să cer însă o mască de gaze.

U n l u s t r a g i u : Doream o goeletă. Voi cere însă o vedetă rapidă torpiloare.

U n s u b p r e f e c t : Aş fi vrut sfeclă ; voi solicita steaguri.

U n p e t r e c ă r e ţ : În loc de coniac, voi cere o scară de pompieri.

O s u r a t ă : Cedez cerceii şi oglinda în schimbul unei căşti de oţel.

U n c i u d a t : În loc de scuipătoare, voi cere paraşută.

U n p r e ş e d i n t e : În loc de fasole servită cu tacîmuri de argint, voi cere arpacaş (pe cît posibil însă, tot cu tacîmuri de argint).

U n p r o f e s o r : În loc de coordonate majore, voi cere cordoane de majordom.

U n a c t o r : În loc de o corabie cu pinguini, voi solicita un cronometru militar.

O g ă i n ă : Voi renunţa la *tot* şi voi cere doar o *parte*.

— Găinile au fost întotdeauna foarte lucide cînd interesele superioare ale patriei au cerut sacrificii, observă, dus pe gînduri, domnul Ferenţ.

— Într-adevăr, răspunsei imediat.

U n c a l : Voi renunța de a mai pune piedici găinii în aspirațiile sale de dreptate și-i voi procura un ouar, postament pentru albele-i, brâncușienele-i statui.

U n c h i r u r g : Voi cere să mi se dea calul spre a-l mîna spre marile conflicte.

U n m o r t : Nu voi mai cere nimic altceva decît dragoste eternă.

— E cam trist pe-aici, îndrăznii să-i spun însoțitorului meu.

— E trist atîta timp cît cererile acestora (arătă cu mîna jur împrejur), dorințele lor modeste n-au fost împlinite, spuse Ferenț.

— Fapt de necontestat este că toți nefericiții pămîntului, în lupta pentru o viață omenească, degajă o energie imensă. Această energie, în unele momente de răscruce este ușor captabilă. E suficient să umble printre însetații din pustiu un profet mincinos, pentru ca oamenii să-i creadă basmele și să-l urmeze în prăpastie. Sînt în măsură să dezvălui adevăruri amare pentru un om generos ca dumneata : speculînd nevoile oamenilor, cîțiva miliardari au transformat dorințele fiecăruia într-o uriașă nebunie belicoasă. Iată-i acum pe nefericiți cerînd mijloace de luptă. Necinstiții cunosc psihologia !

Parcă vrînd să confirme spusele mele, dincolo, într-o vale se-auziră strigăte :

— Dați-ne tunuri, aruncătoare de flăcări.

Ținui să adaug :

— Atîta timp cît capetele noastre nu vor fi perfect lucide și în clipele de foame și în cele de dorință aprinsă, va fi foarte ușor să fim trași pe sfoară. De altfel, nu te supăra, aici ideea dumitale cu cererile nu-mi place. Lasă-i pe oameni să-și realizeze singuri dorințele, nu veni cu daruri miraculoase.

— Ehei, mai e încă pînă la daruri, spuse domnul Ferenț. Asta este abia operația nr. 1. După adunarea tuturor cererilor, treabă care va dura 10—15 ani, urmează să plec în lume în căutarea unuia care să treacă la înfăptuirea cererilor adunate. Sînt sigur c-am să-l aflu...

— Dar ziceai de fratele dumitale...

— Eh, săracul, el ar vrea să se ocupe de treaba asta, dar n-are mijloace : e dulgher, construieşte coteţe de păsări şi poduri, n-are un picior şi ţine o casă plină de copii.

Discutarăm încă mult despre război şi despre prepararea saramurei de peşte, despre lăcomia popîndăului şi despre proclamaţia drepturilor omului. Într-un tîrziu ne despărţirăm. El plecă spre gară, încredinţat că eu voi pune în ordine cererile rămase în gheretă.

Dar nu eram ca el nebun. În piaţa Sfîntului Patrulater nu m-am mai înapoiat. Ar fi fost şi foarte greu : de pe toate străzile se îndreptau spre piaţă coloane militare, tancuri, eşaloane de tunuri şi aruncătoare de flăcări. Recunoscui în coloană pe cultivatorul de portocale care ceruse bile de rulmenţi. Mă recunoscu şi el. Îşi dădu casca de oţel pe ceafă, îşi săltă automatul şi-mi strigă :

— Salve ! Totul este rezolvat ! După ce jumătate din continent va sări în aer, se vor găsi bile de rulmenţi pentru toată lumea...

FERIGA Feriga M. Ionescu, elevă în ultima clasă a liceului „Caragiale“.

FERNAND Fiinţa lui poartă de sus pînă jos o linie elegantă, pe care ne-au învăţat să o distingem clădirile îndrăzneţe din beton comprimat avînd falduri şi ondulaţii foarte largi.

FERUCCIO Nu poate fi reţinut nici de către poliţie, dar nici pe pelicula fotografică. N-ai de ce-l prinde, căci părul i se zbîrleşte, pielea îi alunecă, privirea îi scapă pe suprafeţe. Numele e suferind şi jucăuş, oasele îi sînt scurte, îmbrăcate însă în muşchi iuţi. O fiinţă care, prin existenţa ei puţin expusă, nu cunoaşte pericole.

Dar nici nu consumă prea multă lumină şi căldură solară, trăind ca un mucegai.

FESTUCA Toate femeile pe care le-am iubit s-au numit, măcar pentru o clipă, Festuca. Numele li se citește în ochi, într-un moment unic, imposibil de indicat, pentru că n-are nimic analizabil. Cunosc un individ care s-a învîrtit, nenorocitul, printre zeci de femei, a iubit și a fost iubit, dar n-a zărit niciodată albastra lumină fulgerătoare a Festucăi.

FIESCO *Fiesco și Bellafita* ar putea fi titlul unui roman de succes.

FIFI I. „Grasă, parfumată, ochioasă — e ca un puf de toaletă încărcat cu pudră“ II. „Cățelușă albă ca un scul de lînă.“ III. „Grasă, parfumată, ochioasă, cățelușa albă cu cercei mi-a mîncat toată averea. Acum îmi întoarce coada.“ (Guy Flaubert)

FIGARO În spatele lui se ascunde un ziar francez de mare tiraj.

FILARET Filaret Runcu s-a născut în cartierul Filaret, mai precis în gara Filaret, în momentul în care ieșea din stație trenul de persoane 24060 cu destinația Giurgiu.

FILIACRA Ca și Caliacra.

FILIP Dacă oricare dintre noi, purtînd indiferent ce nume, ar trece pe sub un balcon și de pe acel balcon s-ar răsturna în acel moment un sac cu făină, de sub norul uscat și neutru am ieși Filip.

FILIMON (A se citi înainte de FILIMA) Pronunțați vocativul și veți fi edificat : Filimoane !

FILOFTEIA Filofteia, spălătoreasă, avea o fiică a cărei pasiune era să pună melci vii pe plita încinsă a maşinii de gătit.

FILOMENA Ca lumina ce se strecoară prin jaluzele, în timp ce în casă ard flăcările unui incendiu galben.

FIORDILIGIA Dincolo şi dincoace de Tirolul austriac, se află zone în care floarea aceasta înfloreşte pe şesuri şi dealuri, pătrunzînd uneori pînă în oraşe, printre pietrele străzii.

FIVIA Nume foarte reuşit : Fivia Priscu, muncitoare la G.A.S. Codlea (ziarele).

FLAVIA Eşarfă de catifea verde, aşezată pe cioburile unei oglinzi.

FLORA I. Blondă, grasă, cu voce cam spartă, afişînd o frumuseţe uleioasă, bună pentru suferinzii de ficat, pentru unii poeţi. II. Vecina apetisantă cu care schimb cuvinte fierbinţi de dragoste, prin fereastră, prin semnele alfabetului mutesc.

FLORENTIN De gust suspect, ca un elegant gard de fier forjat împrejmuind o fabrică de ape gazoase. În cartea de telefon — unul dintre cele mai interesante nume din istoria onomasticii : Florentin Pentifranga (Calea Dorobanţi nr. 182).

FLORENTINA Paolo Uccello mi-aminteşte de admirabilul Janequin. Bătăliile lui Uccello şi cele ale polifonistului francez m-au tulburat întotdeauna, şi în cele mai liniştite momente. Este o corespondenţă uluitoare

între culoarea compozitorului și sunetul tablourilor. *Bătălia de la Marignan* invită la gîndire. Tabloul din Palatul Medicis din Florența descumpănește. Ofer, mai jos, un

DIPTIC

I

Pagină cryptografică

Mauriciu Pătrășcoiu a lucrat mulți ani într-un serviciu militar de contrainformații. În 1957, cînd s-au făcut masive demobilizări, Pătrășcoiu a trecut la o revistă literară, la resortul care se ocupa de tinerele talente. Primea la redacție fel de fel de necunoscuți, în general elevi și tinere frumoase, însoțiți de caiete scrise mărunt. Cerceta cu atenție poeziile, sublinia paginile de proză care-i plăceau, dădea sfaturi.

Într-o zi, unul dintre tinerii scriitori aduse la redacție o pagină de proză. Mauriciu o studie, apoi promise să o cerceteze în liniște și să pună observațiile pe hîrtie. Făcu însă o mică încurcătură. Scrise, după un obicei militar, observațiile-i judicioase, în cifru cryptografic, uitînd să indice cheia textului.

Dezlegarea afirmațiilor ne-a răpit mult timp. Credem însă că versiunea rezultată este cea bună. Reproducem textul scrisorii și, în subsol, scara cifrului care o face explicită :

„Stimate prietene, nevasta [1] dumitale are [2] meningită [3]. Sînt cîteva simptome derutante [4], un tremur de epilepsie [5], dar, în totul, este vorba de o meningită lipsită de speranță [6]. De pildă, arăți la început că mătușa doamnei Georgescu [7] cercetează instalația împreună cu șeful pompierilor [8] din localitate, Azorel [9]. Azorel însă este guturăit [10] cînd instalatorul apretat [11] îi spune de fisura de la plăcinta [12] de forță. Are o nepotrivire purulentă [13].

---

[1] povestirea. [2] este. [3] nepublicabilă. [4] imagini sugestive. [5] fir de acțiune. [6] viață. [7] inginerul Petrescu. [8] șeful serviciului proiectări. [9] balotă. [10] surprins. [11] rănit. [12] conducta. [13] regretabilă.

Tot atît de purulentă este și racordarea [14] amoroasă între mătușa lui Georgescu și centrala termică [15]. În fond, ce vrea centrala termică ? Ea este femeia pe care orgoliul apretat o împinge să viseze o speranță independentă plină de epilepsie. Speranța ei nu este excitată [16] în nici un plan [17]. Atunci ce pisică albastră [18] ? Este un tremur [19] epic acolo, dar absurd. Nevasta are nevoie de pompare puternică [20] de la început. Alege unele simptome derutante, acea parte de epilepsie propriu-zisă, evită racordarea de orice fel și nu te lăsa guturăit de cine știe ce coțofană [21] nouă care îți vine pe gard [22]. Pendulează [23] și iar pendulează pînă ce vei flutura [24]. Nevasta va fi petrecăreață [25]. Ți-o vom ucide [26] cu plăcere în subsolul [27] cazărmii[28] noastre. Cu patine nepereche [29], argumentul [30] zdrobitor [31]."

II

Alegro molto vivace

— Alo ! Alo ! Mă auzi acum ? Lasă-ne, domnișoară, în pace ! Vorbim, de bună seamă ! Mă auzi bine ? Atunci reține, în continuare : o aștepți cu răbdare, o zi, două. Dacă nu vine, nu te impacienta. Poți să bei o cafea. Nu mai mult. Fără cinema. Altă dată ! Lectura îți face bine. Poate vine atunci. Sau cînd ești la masă. Sau cînd tocmai n-o mai aștepți de loc și te afli pe closet. Nu rîde, o poți primi și cu pantalonii în vine... Du-te dracului ! Principalul este să-ți apară în prag. Ai sonerie ? Scoate-o din priză. Scoate și telefonul. Nu ești acasă decît pentru ea. Nu este bine să te exciți prea mult, devii neputincios. Păstrează-ți o rezervă de calm și de voie bună. Nu te consuma. Va veni, fără îndoială. Trebuie să fii pregătit să o întîmpini cum se cuvine. Cum a apărut, o prinzi puternic, o strîngi sălbatic, o imobilizezi. După prima cercetare, o iei pe

---

[14] încurcătura. [15] claudia. [16] explicată. [17] fel. [18] ce caută aici. [19] fir. [20] revizuire atentă. [21] idee. [22] în cap. [23] perseverează. [24] reuși. [25] frumoasă, convingătoare. [26] publica. [27] paginile. [28] revistei. [29] Cu salutări prietenești. [30] Mauriciu. [31] Părăşcoiu.

o parte și pe alta. Pe fotoliu? Poate fi și pe fotoliu, dar nu prea e comod. Dar astea sînt amănunte. Principalul e s-o ai și apoi s-o sucești cum vrei numai să iasă ceva de acolo! Fii atent. De cum ai în mînă ideea, speculeaz-o. Dar de cine credeai? Firește, de ideea articolului de pagina I. Las-o pe Fraschita, e vorba aici să-ți vină ideea cea bună, s-o prinzi strîns și să-mi faci articolul pînă la 28 decembrie, pe la prînz. Salve! Fii bărbat!

FLORESTAN Ca și CABESTAN

FLORIA Distinsă doamnă, tînără încrezută, copilă scutită de copilărie — cercetarea ei se face de la cunoscut la necunoscut, după o metodă pur științifică. FLOAREA: picior desculț în iarbă mare, o clipă punctat de un verde păianjen nesigur în împărăția pielii netede.

FLORIDA Regiune pe glob unde femeile se numesc Florica iar bărbații Florian.

FLOYD (Nume american.) Uitîndu-se la copilul nou-născut, înscris la primărie Floyd, părinții, rudele vedeau de-a lungul micuței făpturi o firmă argintie pentru construcția de vase petroliere și de macarale.

FOCA Există un sfînt Foca!

FORESE Forese Donati (mort în 1296) zace de aproape șapte secole în purgatoriu fără să se mai gîndească cineva să-l scoată. Cu carnea pe el stinsă de-o rîie cumplită, elogiază, bietul, la nesfîrșit pe Nella lui credincioasă. „Vai, biete nefericit, Nella ta era adinea-

ori la meciul cu Real-Madrid, însoţită de un ofiţer, şi urla pentru Pîrcălab cum tu încă n-ai urlat între lacomii tăi tovarăşi." La care el : „De-ar şti acele obraznice măsura ce lor în cer de-acum li se găteşte şi-ar pune de pe acum pe urlet gura..." (*Purgatoriul*, XIII).

FORTUNATA Buza de jos e lată, senzuală, ochii rotunzi, de pisică blîndă. Piciorul cărnos, în fusta strînsă. Deosebit de feminină, de mîngîioasă, melancolică pînă la inconştienţă. Nemulţumită de primul ei soţ, învaţă temeinic înşelăciunea, îi găseşte scuze şi reuşeşte să-şi înşele bine soţul de-al doilea. Citeşte romane, plînge la filme de dragoste, nu poate suporta ideea morţii. Dar sfîrşeşte în accident înainte de patruzeci de ani.

FORTUNATO S-a născut azi, 22 decembrie 1963, fără să trădeze pe chip nici o linie a caracterului său, care, fără îndoială, va fi corespunzător sarcinilor de seamă pe care i le va pune în faţă viaţa. Să fii sănătos o sută de ani, Fortunato !

FOSCO Fosco Giachetti, actor în filmele italiene din timpul războiului.

FOTIE Martir

FOTIN Strămoşul familiei Fotino.

FOTINIA *Rara avis!* Mîndră, robită într-atît opiniei străzii, încît, prin exagerare şi replică, poartă veşminte ţipătoare, se fardează şic şi, la ironia lumii, îşi sporeşte îndîrjirea de-a fi unică. Stilul ei este, de altfel, desăvîrşit : Fotinia e o catedrală în care pietrăria înflorită şi vitraliile au fost înlocuite de panglici şi piep-

ţeni de bagà, de sticlele geometrice ale ochelarilor de soare. Înălţată pe tocuri ascuţite, femeia aceasta pură îşi ridică fruntea în sferele luminii şi injuria n-o atinge, aluzia profanatoare n-o înclină. Pluteşte întotdeauna în tămîia veritabilului Chanel.

FOTINO Un exemplar unic din familia Fotino.

FRANCE Ca şi Romy, Helvetia, Norge, Dalmata etc.

FRANCISC Destul de frecvent la ardeleni : Francisc Utan, Francisc Mogoş.

FRANCO Franco Corelli, cîntăreţ. Eliziunea e delicioasă, de tipul Luca Caragiale.

FRANÇOIS Metalic, dulce şi spiralat, ca un tel de pe care se scurge spuma siropoasă de albuş.

FRANGULEA Frangulea Clidis, str. Aurel Vlaicu nr. 50. (Ct.)

FRANZ Franz Anatole.

FRĂSINA — Nu ştiu dacă n-ar fi mai indicat să vă dezvălui cu sinceritate felul materialului, spuse biologul. E vorba despre un lemn cu miez nisipos, cam răscopt. Acesta e adevărul !

— Vă mulţumesc, îi răspunsei. Împreună cu cimentul personalităţii mele, totul se aranjează. Şi dacă mai avem în vedere şi dota...

FREDERIC Rîcîitul insistent al unui cui pe tencuială. În numerotarea regală, Frederic I vine înaintea lui Frederic al III-lea. Nici unui istoric nu i-a venit ideea să noteze pe Frederici din doi în doi.

FRIDTJOF Pe întinderea albă a Nordului (vezi Fridtjof Nansen), arcuri de oțel instalate ingenios, antene de radio subțiind cerul, legături de metal pe care se încleștează copci de gheață.

FROL Într-o clădire mare — minister, academie, hotel internațional, transatlantic — Frol se numește covorul roșu, gros și lung care se așază pe scări, luîndu-le forma.

FROSA I. Din lînă groasă, moale și cenușie. II. Tanti Frosa. III. FROSI MORCOVESCU, colegă de liceu a autorului.

FRUSINA Culoarea tutunului, insecta aceasta trăia prin țara ștofelor bunicii, se hrănea cu evenimentele din jurul războiului de reîntregire și ținea, prin zbîrnîitul fin al aripilor ei, o întreagă casă de copii. II. FRUSINA I, prin mila lui Dumnezeu doamnă a Olteniei și Banatului-Severinului.

FUFU I. — Draga mea, vrei ca tu să fii regina nesfîrșit iubită a visurilor mele ? Dar vrei ca pe mine să mă cheme Fufu și pe tine Fufa ? II. Fufucă Spiridoneanu, tipul unchiului conservator și galant.

FULGENȚIU Deși frumos, numele nu e folosit. Are destulă sclipire, e evocator de jafuri medievale eroice,

ultimele-i două litere se întorc înapoi în chip nobil. Pentru copiii ai căror părinţi au primit decoraţii.

FULGER Ca şi Prahova, Timiş, Şimand.

FULVIA Chemare admirabilă, degradată de ideea asociativă a unui dispozitiv valvular.

FURBO Pegasus alfabetizat. Trăieşte într-o redacţie a unei reviste sportive, pare talentat, ştie să-şi impună autoritatea cu o tehnică remarcabilă. Se foloseşte adesea de ceea ce noi, naivii, numim argumentaţie, dar care este pură înlănţuire de gînduri vulgare, echivalente cu făcutul cu ochiul şi înjurătura.

FURIUS Locotenent colonel Furius Popescu, decedat pe cîmpul de onoare în cîmpul Cotrocenilor, 1938. (Conducînd ilegal automobilul regimentului spre a învăţa şofatul, a intrat sub macaraua depozitului de tuburi de beton din apropiere, tocmai cînd braţul încărcat făcea un larg ocol aerian. De sub maşina sfărîmată a fost scos un erou.)

FUSA Se culcă la opt seara ca să nu plătească curentul electric. Singură, urmărită de gînduri sumbre, trăieşte spaime îngrozitoare : foşnetul brazilor din faţa ferestrei i se pare un ferăstrău de răufăcător încercînd oblonul, fîşîitul cişmelei urechile ei îl traduc în conversaţie criminală. Ca să nu fie aflată în pat (către care orice criminal se îndreaptă ca magnetizat), Fusa coboară în tăcere, ascunzîndu-se după un vechi paravan japonez luat de la Ghidale. Tremură mult, pînă pericolul pare a se fi îndepărtat, ia un bromoval şi se culcă ostenită. Într-o noapte (era ora nouă), Fusa

a spart, tot strecurîndu-se printre obiectele dormitorului, o vază foarte scumpă. Astă-vară a stat în spital în urma unei spaime îngrozitoare pe care i-o produsese lătratul unui cîine. Doctorul care a îngrijit-o și care o cunoștea a întrebat-o într-o zi :

— Este adevărat, coană Fusa, că te culci o dată cu găinile ?

— Lumea să-și vază de treabă, se ofensă ea. Mă culc și mă trezesc cînd vreau.

— Poate că spaimele dumitale pot fi evitate...

— Sînt chiar hotărîtă să le evit, spuse coana Fusa. Am să las becul aprins pînă la zece.

— Crezi că ăsta e un remediu ? Să nu glumim ! spuse doctorul amuzat.

— Sînt convinsă. Știi că stau lîngă căminul de ucenici al uzinei metalurgice. Băieții aduc fete sub geamul meu, uneori intră chiar în curte, profitînd de întunericul adînc de care au nevoie. Mișcările lor de colo-colo, șoaptele, toate astea pot acoperi pasul și pînda răufăcătorilor. Am să pun un bec și la scară. Am să mă îngrijesc. Sper că n-o să coste îngrijirea prea mult. Ce zici, doctore ?

Apoi :

— Nu știi cumva cît consumă un bec de treizeci de lumînări, într-o oră ?

FUZ (Nume argentinian.) Fabricant de popice. În ultimii ani, exigențele consumatorilor s-au îndreptat către firma FUZ și ORLANDO. Comenzi de milioane. În momentul de față, pe mări și oceane, pe căile ferate, în camioane grele, pe toate meridianele, se transportă seturi complete de popice. Oamenii vor să dea cu bila, indiferent de rasă, credință religioasă, convingere politică. Se amenajează piste. Și, pentru că timpul pentru partidele și campionatele organizate este scurtat de alte treburi, peste tot în lume se iscă nemulțumiri, se fac proteste și altele, despre care scriu adesea ziarele.

GABRIELA Nume neutru. GABI : catifea, pluşuri, saloane fără ecou, în care paşii se sting şi vocea suspină pe suprafeţe de lucruri însetate. „De calitatea brocartului." (Goethe)

GABOR Un creuzet cu o oarecare pastă cărămizie, efervescentă. Bărbatul e un tenisman, negreşit.

GABRIEL

Sau

RETROVERSIUNE

Îl cunoscusem în biroul lui. Lucra într-o întreprindere specializată, una dintre cele mai mari din ţară. Îi cerusem să-mi recomande o soluţie pentru evitarea rebuturilor la rulmenţi.

Şi-a descheiat cu eleganţă butonii de la cămaşă, şi-a sumes mînecile, apoi a căutat în buzunarul de la vestă o cheiţă. A potrivit-o în orificiul mascat al casei de bani. A deschis uşiţa grea. În loc să scoată vreun document (mi se păruse că pipăie în acest scop un dosar voluminos) mă invită lîngă el şi-mi spuse :

— Sper că nu eşti prea grăbit. În aceste casete deţin multe din secretele tehnicii de astăzi. Îţi poţi închipui că-mi este imposibil să păstrez toate datele, calculele, soluţiile tehnice în minte. Sîntem oameni, mintea ne e şubredă. Ajută-mă să o luăm metodic.

Întîlnirăm mai întîi un referat. Pe marginea textului de mașină erau note însemnate cu creionul roșu.

— Nu ne interesează, spuse.

Luarăm în mînă o mapă voluminoasă. Desfăcurăm împreună un plan însemnat din loc în loc cu aceeași culoare roșie. Admirai caligrafia cifrelor, desenate cu gustul preciziei.

— Să mergem mai departe. Vino.

Pătrunserăm unul lîngă celălalt în secretele altui dosar și apoi în ale unui clasor. Casa de bani nu era atît de îngustă pe cît mi se păruse. Se aflau acolo, în ascunzișurile ei, mult mai multe acte decît îmi închipuisem, în cîteva rafturi speciale se odihneau fișe colorate. Gabriel aprinse o țigară, trase cîteva fumuri, cu o grabă ce-mi păru vicioasă și îndată, lăsîndu-și brațul, mă invită să privesc mai în adîncul cutiei sale cu înțelepciune.

— Știu sigur că aveam cîndva pe-aici o propunere ce se referea la rulmenți.

Îmi deschise pe rînd alte planuri și două caiete. Pe toate filele, marginal, întîlneam note scurte, cu steluțe, semne de întrebare, sublinieri verticale. Era o ordine desăvîrșită în toate. Gabriel mă uimea cît de exact cunoștea conținutul hîrtiilor pe care le desfăcea pentru o clipă, două. Numai chestiunea care mă interesa rămînea rătăcită.

— Știu sigur că aveam cîndva un plan de organizare a turnătoriei.

— Asta mă încurajează, spusei, însemnează că și alții bănuie că neajunsurile provin încă din faza de turnare.

— Nu sînt convins că singură turnătoria este cauza.

Scotocirăm mai departe.

— Știi ce ? Te mai întreb o dată : ai ceva timp pentru treaba de care ne-am apucat ? De găsit o vom găsi, cu siguranță, dar trebuie să căutăm mai atent.

— Acum, dacă am început...

— Bine.

Și, repetă acel tulburător „vino !“ semănînd cu o invitație către ceva miraculos, pe care înțelegea să mi-l ofere camaraderește, în taină.

În preajma unei casete cu benzi perforate se zărea un copac. Era splendid, împodobit cu o coroană largă, desfăcută sub cer asemenea unui steag bătut din toate părțile de vînt.

— Doamne, spusei. Mi s-a părut că am văzut acolo, înăuntru, un copac.

— Mă amuzi. Ține mai bine astea.

Și-mi așeză în brațe două mape masive, cu copertele roșii.

Privirăm din nou interiorul casei. Sub copac se zărea, legănat de valuri mici, un lac. În apropiere trecură, pe o potecă ascunsă între boschete, doi bicicliști.

— Privește, privește, strigai, scăpînd din mînă mapele. Erau doi bicicliști. El purta pantaloni de tenis. Ea avea, prinsă în păr, o splendidă panglică roșie.

Se întoarse către mine și mă privi lung. Apoi :

— Doar cei de la contabilitate joacă tenis. Mă și enervează cîteodată porcăria asta de sport. De fapt, nici nu e sport. E o alergătură fără rost într-un țarc. Că mai scapă uneori în acest țarc și cîte o minge e o simplă întîmplare.

Se aplecă și scoase dintr-un fund de cutie cîteva hîrtii încopciate. Le cercetă.

Privii cu interes înăuntru. Un cal păștea liniștit. Lacul nu era lac. Era mai curînd un rîu. Distingeam bine nu numai valurile, curgerea apei pe prundișul care reflecta pieziș soarele de amiază, dar și calul-dracului ce însăila în răstimpuri luciul suprafeței. Un vînt subțire începuse să miște crengile copacului, dar ce spun ale copacilor, pentru că acum se zăreau acolo cîțiva tei rămuroși, o rîndunică traversa...

— Te interesează tehnica pregătirii pămînturilor, sau mai curînd a elaborării fontei ? Finețea pămînturilor...

...o rîndunică traversa peisajul, revenind mereu ca să-și aplece zborul către un boschet.

— Finețea peisajului, ca desenat în tuș, mă emoționează.

Interlocutorul meu ridică din umeri, apoi se puse să scotocească mai departe.

Amator de peisaj, recunoșteam în tabloul ce mi se deschisese înainte unele detalii din Constable, unele

amănunte din expresionişti, nu mai ştiu care pictor făcuse cam aşa ceva, desigur lipsit de prospeţimea obiectelor zărite înăuntru, ce acum îşi trimiteau spre nările mele parfumurile crude, de ciuperci şi muşchi scămos.

Înaintam pe o potecă bine bătătorită, încîntat de zumzetul gîzelor, al vîntului tremurat în tulpinele subţiri. Se întunecase. În stînga se deschise o scenă încremenită, cu oameni semănînd în înţepenitele lor atitudini cu bibelourile de Saxa. Cunoşteam bine personajele, aşa că uimirea nu-mi redeşteptă de această dată palpitaţiile de mai înainte. Lucrurile ar fi fost şi mai clare dacă, de undeva, în surdină, n-ar fi revenit mereu, obositor, obsedant, o frază dintr-o barcarolă de Chopin.

— Şi dacă bătătoritul marginilor nu este făcut conştiincios, golurile din material vor lăsa zgurii putinţa să se formeze... Şarja e ratată...

Individul cu palma deschisă, cu toate că acum arăta indiferent, purtînd pe chip un zîmbet de ceară, fusese cîndva tatăl meu. În haina lui neagră, pe care o purta numai în zilele de sărbătoare, părea dispus să uite cele întîmplate înainte de plecarea de-acasă, faptul că nu-mi spălasem genunchii, că mama întîrzia să se îmbrace, pentru că tocmai în ziua aceea se apucase să pregătească dulceţurile de mure, şi dulceţurile nu erau încă deşertate în borcane. Mama stătea foarte incomod : rochia îi venea bine, era o rochie albă, puţin cam prea largă, dar era ţinuta în care am iubit-o cel mai mult. În mînă ţinea cîteva flori, dalii tăiate repede din grădină. Chipul ei era palid, de paloarea aceea pe care i-am cunoscut-o bine ceva mai tîrziu, cînd suferea de anemie pernicioasă, înainte de-a muri. Şi contrasta, aşa albă toată, ireală în această culoare penetrantă, cu geanta neagră, cu pantofii — cei cu funde mari, bondarii, cum îi necăjeam cînd intram în şifonier să mă ascund şi-i simţeam atingîndu-mi picioarele în pantaloni scurţi. Soră-mea era tristă, fusese luată de la joacă, ar fi vrut să-şi culce mai înainte păpuşile.

Pe drum a trecut un camion încărcat cu mobilă. Iată-i așezați în salonul nașului, tata mai emoționat decît noi toți. Unchiul e senator sau cam așa ceva, are ochii ficși, a rămas cu mîna pe creștetul meu, îi este cald și s-a deschis la singurul nasture. Mîna cealaltă ține un cordon viu colorat, un cordon de decorație, pe care tata îl va purta de acum înainte la zilele de paradă, la tribună, cînd nașul îi întindea mîna spre a-i strînge tata două degete. Mîna unchiului scărpină vîrful nasului, mișcînd ochelarii atît de caraghios, atît de caraghios... Mama consideră că tata își merită pe deplin recompensa, de aceea îmi potrivește liniștită gulerașul, în timp ce mi se face o sete îngrozitoare. Va veni îndată, spune unchiul, ținînd mîna lui pe creștetul meu, nu e nici o supărare, domnia-sa n-are de ce să se grăbească, dar ce mare s-a făcut fetița, erai atît (și unchiul arătă cît). Senatorul sau deputatul sosi.

Tata stă pe scaun, înțepenit în haina lui neagră, cu cordonul colorat peste piept, și mama crede în sinea ei că-l merită pe deplin. Unchiul aduce un pachet mare de țigări, apare nevasta senatorului sau deputatului, nu am știut niciodată bine ce era, dar nașul nu venise încă, el însă stătea de mult lîngă noi și mă ciupea de obraz foarte tare, de-mi dădeau lacrimile, iar mama se scuza că daliile sînt cam trecute. Cum am aflat, ne-am grăbit să vă facem o vizită. Soră-mea, care umblă ca o căscată întotdeauna, răstoarnă văsuțul de pe etajeră și-l face praf. Unchiul stă cu mîna în creștetul meu, îl îmbrățișează pe tata, soră-mea face o reverență, mama se scuză că așa e fata asta, neatentă (eu îi zic neghioabă), și, cum stăm în jurul mesei, privesc cu plăcere văsuțul de pe etajeră, cu care m-aș juca al dracului, are culori splendide. Splendidă e și rochia mamei, să vedem cum o să-i dea ea florile veștede unchiului, cînd va sosi, ea a fost întotdeauna stîngace (eu îi spun însă că e emotivă, pentru că și tata crede asta), și dacă unchiul și-ar lua mîna de pe creștetul meu, m-aș putea mișca în voie, nu ca acum, înțepenit între scaun și marginea prea înaltă a mesei,

cu omoplații căzuți de apăsare și tata așteptînd ca unchiul să-i povestească cum obținuse pentru el decorația.

E de mirare cum mătușă-mea, care apăru în ușă, enormă, purtînd pe decolteu un frumos lanț de aur, nu dădu mîna cu mine. Ea abia reuși să-i spună mamei că am crescut și să tresară cînd o văzu pe neghioaba de soră-mea că se joacă cu văsuțul ei de pe etajeră, pe care i-l și luă din mîini, spre bucuria mea. Așa sînt oamenii în vîrstă, îmi explică tata, se gătesc mai greu, se mișcă mai domol. Puteam să-mi pun mai alene dulcețurile în borcane — adăugă mama. Le-ai legat măcar ? Nu, cînd era s-o mai fac ? Dar să nu te mai aud cu *alene* ăsta, e un regionalism nesărat, zise tata. Unchiu-meu nu se așezase încă. Soră-mea începu să plîngă. Veni o femeie în vîrstă care strînse cioburile văsuțului. Cordonul se poartă pe stînga, explică unchiu-meu. Am vorbit cu însuși mareșalul palatului și n-a fost nici o dificultate. Mama îi șopti soră-mii să lase văsuțul care-i făcea cu ochiul de pe etajeră, dar ea se duse aproape pe furiș și-l aduse să-l admire. Măcar de nu l-ar sparge. M-ar bucura să-l spargă, prea e egoistă și înfiptă, ar pedepsi-o Dumnezeu. Tata stă de vorbă cu unchiul, e senator și deputat, întîrzie încă să apară, oamenii în vîrstă sînt mai înceți și, săracul, suferă de diabet. Am ieșit pe poartă, mergem la nașul meu să primească tata o decorație pe care unchiul i-a promis-o de mult, pentru că trecînd pe lîngă un magazin, noaptea, a zărit în vitrină un scurt circuit care a făcut ca mătăsurile de-acolo să ardă imediat, iar el a spart vitrina și a localizat incendiul. Pentru așa ceva poate că ar fi fost bine să-mi spăl genunchii, iar soră-mea să-mi dea și mie pentru o clipă văsuțul spre a-i pipăi netezimea incredibilă. Ai să-l scapi jos, zice tata. Apoi : crede-mă, e ramolit. Nu seamănă cu frate-său ; Iancu, la 82 de ani, se ține mai bine decît el la 50.

Unchiul meu îmi lasă creștetul. Femeia în vîrstă, măturînd cioburile, bolborosește ceva foarte încet, abia perceptibil pentru mine care sînt mai aproape de ea, apăsat de palma grea a bătrînului. Cînd va veni, îl va

găsi pe tata deja decorat, şi n-ar trebui să se mire, tata merită pe deplin această nobilă recompensă, spune mama. De-acum veţi avea o viaţă fericită, spune unchi-meu, şi cuvintele lui sînt de o gravitate extraordinară pentru că e senator sau deputat, are partidul său şi tata i-a făcut, se zice, anumite servicii electorale. De aceea, să ne retragem, copiii trebuie să doarmă devreme. Doar nu-i culcaţi la şapte, interveni mătuşă-mea, privind-o cu grijă pe soră-mea care a luat de pe raft văsuţul neted şi colorat. De astăzi, am hotărît, îi vom culca la şapte. Somnul este hoţul care te fură în folosul tău, spuse mama. Eram într-o trăsură, tata purta cordonul pe care-l meritase, soră-mea plîngea pentru că o luase de la păpuşi, mergeam la unchiul meu, care avea să-i facă tatei o surpriză, şi mama într-adevăr ne culcă în seara aceea la şapte ca să nu-i facă mătuşii-mii plăcerea să ne mai lase o oră la joacă.

Înainte de a ajunge acolo eram de mult în paturile noastre.

Într-o poieniţă, nu departe de rîu, am întîlnit-o pe Valentina. Acel profil, pe care l-am iubit atît, se desprindea ca un detaliu de frescă de pe fondul verdelui. Nu vorbea. Era ca şi atunci, în ianuarie, pe banca parcului, nobilă şi îngheţată. Anii care veneau aşezau pe chipul ei o crustă de sticlă verzuie, foarte transparentă. Nu văzusem încă pe Fra Angelico.

Dacă ne-am da seama la timp cît este de tîrziu. Undeva, sub copacul acela stă Nana, are doi ani, seamănă exact cu mine din fotografia ce mă înfăţişează lîngă o căruţă mică, copie perfectă a unei căruţe de la munte. Poceşte cuvintele delicios, dar are pe chip aceeaşi seriozitate prematură a tatălui ei. Trec pe lîngă ea, îi mîngîi părul blond, fac cu ea dialogul nostru preferat, pe care nu-l înţelegem decît noi.

Încremenit în tăcere, iată-l pe Mihai înainte de concert. Undeva, la galerie, tuşeşte cineva. Acordul iniţial e ferm ca un fulger oglindit în lac. Cîntă Bach. Acest prieten a intrat în casa mea însoţit de domnul Bach. În copilărie îl cunoscusem şi pe „domnul Mozart". Era

o medalie de argint pe care, mai pe urmă, am dăruit-o unei iubite de o frumusețe și noblețe repede trădate, știind că niciodată nu le pot merita.

Se face ziuă. Să vezi în zori, la Voinești, cum întunericul, ca o mare, își retrage din livezi apele negre, și peisajul, uscat, se zgîrie de strigătul cocoșilor, ca fereastra înghețată, iarna.

— Cred că am aflat-o, spuse cineva în spatele meu. Oricum, căutarea n-a fost zadarnică.

— Nici o căutare nu-i zadarnică...

— Știam bine că am pus-o cîndva aici.

— Într-adevăr, spusei, căutăm lucruri puse cîndva în grija unei casete.

Ne reașezarăm la biroul lui, el își desfășură în față hîrtiile și cercetarăm soluțiile propuse.

— Astea sînt. E chestie de turnătorie. Cubilouri...

— Dar ce ne venise adineauri să discutăm despre fontă ?

— Nu, procedeul este asemănător cu acela pentru fontă. Numai că oțelul...

— Așa ne rătăcim, uneori, cînd căutăm.

Zîmbirăm amîndoi, paralel, exact, misterios.

— Te-ai gîndit vreodată că s-ar putea ca pe alte planete să trăiască oameni care să fi descoperit de multe sute de ani procedeele noastre, cele de azi și pe cele pe care încă nu le deținem ? întrebă el, așa, deodată.

— Și lucrurile care au fost trăite, și cele ce vor fi trăite, să fi fost de cînd lumea consumate ? adăugai eu.

Era tîrziu. Îi strînsei mîna, îmi împachetai prețioasele rețete și ieșii.

Ce fericire ca, în unele clipe de derută sufletească, clipe ale saturației de adevăruri, să descoperi undeva, în adîncul ființei tale, un Gabriel. De notat că Proust își exploata pînă la exces Gabrielii — așezați în cerc în curtea sa interioară, cu aripile deschise, gata întotdeauna de zbor vertical către conștiință, decorativi și repezi asemenea elicopterelor.

GAD Vînzător de sticlărie ieftină pe care o dă şi pe haine vechi. Mi-a pus în faţă o băiţă de copil, de luciul şi netezimea soarelui. Cunoscîndu-mă amator de arheologie, a aşezat pe masă un serviciu de ceai care reproducea dispoziţia *Cloştii cu pui*, — aşa cum se vede în cărţile de istorie, fotografiată ca o nuntă ţărănească. A reuşit să mă convingă să-i dau un trenci uzat pe o oală de bucătărie şi un joben aproape nou pentru două farfurii zburătoare.

GAETAN sau Găietan. Carierist brevetat, descoperit de întreprinderea noastră irosindu-şi virtuţile într-o cofetărie. Pregătea cataifuri cu multe trepte şi pentru cele mai înalte a primit de cîteva ori premiu. Reţeta lui era relativ simplă : în locul spumei, punea pesmet bine frecat. Economia era remarcabilă.

Prin angajarea în întreprinderea noastră... Dar să nu anticipez. De la cofetăria în care fusese remarcat de unul dintre şefii noştri, a fost instalat într-un institut de cercetări alimentare. Clădirea avea opt etaje, el lucra la I, la proiectări. Desena pişcoturi, marţipan si napolitane cu două straturi de cacao. Ca să traducă în producţia de serie complicatele sale inovaţii, trebuia să coboare la subsol, unde se aflau laboratoarele experimentale. Pornea pe scări, însă nu izbutea decît să urce. Făcea aceasta din instinct, niciodată nu-şi dădea seama că a greşit, astfel că se pomenea faţă în faţă cu directorul, care-şi avea biroul la VII. Se trezea din eroare şi, ca să se salveze, îi oferea un biscuit sau o caramea de carton : prototipul.

Îşi propusese să fie mai atent. Dar îndată ce imagina o nouă prăjiturică, o nuga, de pildă, Găitan alerga pe sala etajului său şi se repezea apoi la prima treaptă întîlnită. Treapta urca. Intr-o zi a fost găsit pe acoperiş, purtînd un paner cu ouă şi un tel.

Era dat jos cu vorbe bune, de fiecare dată. Îl oboseau prea mult indivizii care-i aduceau aminte că serviciul său e la etajul I.

De la institutul de cercetări, fără să fie scăpat din vedere de șefii noștri care-l remarcaseră în cofetărie, a fost angajat la un furnal. Lucra corect, dar nu de puține ori era găsit așezat pe-un scăunaș, cu ochii la fumul care se înălța, gros, spre bolta halei. Uneori ieșea în curtea uzinei să privească cu aceiași ochi galeși fumul marelui coș.

La noi a venit într-o toamnă. Prin angajarea în întreprindere a reușit să facă un salt extraordinar în activitatea lui, care se prevedea, de mult, strălucită. Noi instalăm ascensoare. A făcut, încă din iarna acelui an, cîteva experiențe remarcabile. El este inovatorul instalației de la „Lido“, acel lift cu care pasagerii (așa cum au scris și ziarele) au ieșit într-o seară prin tavan. Curînd după aceea, a transformat o scară de zugrav într-o scară rulantă, folosind doar asemănarea de nume și treptele.

Bazîndu-se pe calcule minuțioase, a mai inventat un planor, o rață mecanică ce zboară și o soluție de crescut cocă, de două ori mai activă decît drojdia de bere. Lifturile nu funcționează acum mai bine, ele abia reușesc să urce, și o fac asta din instinct, în schimb călătorii către etajele superioare au întotdeauna în cabină o jucărie plăcută sau un mic cozonac bine crescut.

GAETANA I. Băiețoasă, îndemînatică. De la cincisprezece ani mușchii i se destind, coapsele i se rotunjesc, dar rămîne grăbită în mișcări, arcurile interioare se desfac prea violent. Tendințe frecvente de-a înregistra performanțe de forță și abilitate. La treizeci de ani, își bate soțul, soacra, vecinii, în timpul unei discuții oarecare despre curățatul spanacului. Femeie din categoria celor care pot încheia socotelile într-o noapte, după o petrecere cu dans, și pot pleca într-o expediție în Antarctica. II. O Gaetana era bărbat, practica fotbalul și își cotonogea excelent adversarii.

GAFIA Nu-i un apelativ trucat. (Vezi în acest sens : MANIVELLA.) Numele aparţine ţărancei Gafia Rusa din Gherla (Cluj).

GAFIC „L-a cunoscut pe Dumnezeu. Aşa cum descrie el prima întîlnire, cînd s-au făcut şi recomandările, se pare că Dumnezeu vorbea perfect limba română, deşi avea unele opinteli la conjugarea lui *a face-facere*, era perfect informat asupra actului naţionalizării (cu care nu era de acord), interpreta cu dexteritate unele discursuri ale miniştrilor. Gafic era convins, prin 1948, că Domnul şi stăpînul a toată suflarea este interesat ca un autoturism, pe care el îl deţinea de mai mulţi ani, să facă curse la Buzău în fiecare săptămînă şi să aducă de acolo vin şi brînzeturi proaspete, pentru a le vinde bine pe piaţă. Nu făcea parte dintr-o sectă, ci inventase o nouă religie. Unul care a trecut la gaficism a făcut cîţiva ani de detenţie pentru că Dumnezeu n-a mai colaborat cu el, în ultimul moment, tocmai cînd trebuia să expedieze noaptea nişte saci cu grîu, obţinuţi contra şperţ de la o moară.

În ziua aceea, Dumnezeu ajutase pe un alt adept, din Craiova, iar aparatul de omniprezenţă i se blocase pe nevăzute, pe necuvîntate." (Hari Bonifaciu : *Scene*). II. Adjectiv : gáfic.

GAIANEH I. Întîlnită la întretăierea Căii Victoriei cu Bulevardul, A. era mai misterioasă decît oricînd. Îi purtam un respect exagerat, îmi dădeam bine seama că tonalitatea convorbirilor noastre, plecînd de la acest respect, era falsă. Ar fi putut să fie o amantă de sărbătoare. Dialogul dintre două schimbări ale semaforului era convenţional. Mă preocupa, întrebînd-o dacă se înţelege cu noul şef al serviciului, cum ar putea fi dezbrăcată. În privirea ei citeam tulburarea unui alt şir de judecăţi decît cele pe care eu le dezvoltam. O firmă roşie se aprindea în răstimpuri deasupra Casei Armatei. Agentul de circulaţie fluieră o dată, scurt, sfîşietor.

— Dacă vrei să-mi dai un telefon și vrei să-ți răspund, fă-mi un semnal, îmi spuse.

— Altele nu se mulțumesc nici cu trei, îi răspunsei pe loc.

Agentul de circulație opri un Fiat 1300.

Ea traversă strada. Era goală pușcă, și acum se strecura printre pietoni ca o amfibie. II. GAIANEH, lucrare simfonică foarte populară de Haciaturian.

GALA I. „Viața este un pretext pentru a consuma tot ce este Carnal și Pămîntesc din noi. Vicisitudinile ei ne desfac cu un cuțit nevăzut, coajă după coajă, fructul pur al Ființei care rămîne Sîmbure, Esență. Nu sîntem noi înșine decît atunci cînd Moartea și-a înfipt bine dinții în miezul adînc, rupînd ultimele fibre ale legăturilor noastre intime cu Temporalul, cu Pieritorul. Între două Prăpăstii, Existența noastră pendulează în Sacrificiu general. Descoperim Suferința, ne atașăm de Iubire, perseverăm în Eroare. Ce se alege din toate astea? Căzuți foarte jos, fulgerați din urmă de paloșul Remușcării, abia tîrziu ne dezmeticim aflînd că drumul era altul, Sublim și Mîntuitor. Atunci, Filozofia, Metafizica, îndeosebi, Arta, însăși Religia nu ne mai mîngîie. Sîntem rătăciți în desișul Potecii Neadevărului, contrar esențialmente Firii, Legii, Ordinii. Este prea tîrziu. Sacrificiul final este lipsit de logică. De-ar putea fi reluată Viața la modul chinuit al Supremei Dăruiri! Dacă viața noastră s-ar putea reconsidera, s-ar putea relua de la Capăt, am ști bine cum să o trăim. Am trăi-o încă de la început prin Moarte, iar Moartea ne-am pregătit-o, superb și categoric, în fiecare Clipă, în fiecare Detaliu al Trecerii noastre prin Valea fără de bucurii a Lumii."

Și astfel, filozoful ocazional Gala Ortopan de la serviciul financiar își dezvoltă fără oboseală concepțiile, în intimitatea a doi subalterni cu care ia o bere, transformînd pe negîndite limba românească într-o nouă germană, prin extinderea scrierii cu majuscule de la substantiv la adjectiv și, mai departe, la adverb și

copulă. II. GALA GALACTION, remarcabil scriitor român ; nume simetric de tipul Daco Dacovici, Galileo Galilei, Nicodem Nicodimescu, State Stătescu şi alţii.

GALACTION În Georgia trăieşte un Galaction Tabidze.

GALATEEA În epoca emancipării reale a femeii, Galateea P. este un tip obişnuit. Îşi creşte exemplar cei patru copii, casa ei pare o vitrină bine aranjată. Îşi iubeşte soţul, pe care îl îngrijeşte cu o afecţiune mai curînd demonică decît demonstrativă, făcînd adevărate minuni spre a nu-i lipsi nimic. Conduce cu mînă sigură, gospodărească, sucursala unei bănci, ia parte la conferinţe, predă un curs de finanţe la Academia Comercială, scoate la tipar, în fiecare an, o nouă lucrare de specialitate.

Între atîtea preocupări, îşi pierde pentru un timp feminitatea, pentru că este greu să disimulezi energia şi hotărîrea. Soţul, atins în prerogativele sale de şef al familiei, trăieşte momente de descurajare şi lîncezeşte. Galateea găseşte energii şi răgaz pentru a-l pune la treabă, cu delicateţe şi destulă, abilă şiretenie.

— Fata a luat azi un 10 la botanică, spune zîmbind ; băiatul, un 9 la matematică. (Este vorba despre notele obţinute de copiii lor, fireşte, pe care îi meditează seară de seară, cu grijă.)

Convenţiile căsătoriei duc la solidaritate şi respect. Activi de dimineaţă pînă seara, negăsind un singur moment de plictiseală, au destul timp ca să-şi arate reciproc stima. O fac însă discret, prin mijlocirea unui gest oarecare, la masă, printr-o atenţie modestă, de ziua lor. Galateea îmbogăţeşte cu trăsături noi un tip ce încremenise, pentru toată lumea, la gherghef sau ţesînd ciorapii. Cu dibăcia ei însufleţeşte o speţă, contaminează de bucurii simple, gîlgîitoare, pe cei din jur.

Nimic gălăgios, nimic supărător în evoluţia ei.

Trece printre lucrurile pe care le-a agonisit într-o viață de muncă cinstită, ca o flanelă moale pe mobilă, mîngîind și lustruind totul.

Iat-o : în fața televizorului de curînd cumpărat, pare așezată în însuși centrul fericirii, și în juru-i se învîrtesc toate egal și frumos, ca la cinemascop.

Este explicabil pentru ce, atunci cînd soțul i-a venit acasă cu un volum de Rimbaud, pe care ea îl cunoștea de mult, Galateea s-a înfuriat și, cu același tact care o caracterizează, i-a domolit impulsurile sale centrifuge :

— Să ne păstrăm liniștea și încrederea. O fi fost el genial, dar n-a știut niciodată să-și organizeze un cămin.

Avea perfectă dreptate.

GALBEN și Galbena. Dar și Gălbenuș : Popescu C. Gălbenuș. (Ct.)

GALERIA (Nume roman.) „În curînd (Vitellius) luă în căsătorie pe Galeria Fundana, fiica unui vechi praetor, și avu din această căsătorie un băiat și o fată, dar băiatul se bîlbîia așa de rău, că era aproape mut și fără voce." *(Suetoniu)*

(Cititorul care a deschis dicționarul la acest titlu în căutare de nume romane va trebui să caute și la NORBANUS.)

GALERIU Căutam o scrisoare adresată de un portughez agenției noastre. Galeriu era singurul care mi-o putea afla. Deschise imediat un registru și căută la țări.

— Portugalia : indicativul P. 3, zise.

Luă din raft un clasor și căută din nou, de această dată la P. 3. Extrase pe o hîrtie un număr : 72.

— Imediat, zise.

Desfăcu un dosar enorm, puse degetul pe 72. Notă alăturat 34 262.

— Interesant, și acest număr se termină tot în 2, zise. Adăugă imediat :

— Scrisoarea e ca și aflată.

Parcurse o listă scrisă cu majuscule și observă :

— E vorba despre o cerere de tutun.

— Probabil.

— Tutun de calitate superioară.

— Se poate.

— Virginia...

— Tot ce e posibil.

Aduse imediat un nou registru, află acolo două cifre și le puse pe hîrtie, una sub alta :

— Sînt cifre-cheie, zise.

— Excelent.

— Trebuie înmulțite cu 3, după o scădere : cea mai mică din cea mai mare.

Rezultatul era 28 002.

— Tot cu 2 ! zise.

— Minunat !

Dintr-un fișier extrase un carton perforat, îl desfăcu și culese din șirurile de cifre care-l încărcau trei litere : S.M.R.

— Asta e direcția de unde a fost trimisă, zise.

Desfăcu un pachet în care se aflau hîrtii vechi, o sugativă. Transcrise două alte cifre de pe un plic și le adăugă rezultatului aritmetic de mai înainte :

— Doi ori doi fac patru, cinci și cu patru fac nouă, zise.

— Exact.

— Adăugăm coeficientul de 3,4 și gata.

Notă pe o foaie separată 123/16.

— Acum să mergem la raft, zise.

La raft scrisoarea nu se afla. 122 era acolo, la fel 124.

— Am înmulțit oare corect ? zise.

Făcu proba. Revăzu clasorul, revăzu dosarul, revăzu registrul.

— Coeficientul de 3,4 e îndoielnic, zise.

Calculă din nou. Scrisoarea nu se afla nici la nr. 18 625/2.

— Nu se poate, zise. Portughezii nu scriu niciodată pe foiță.

— Poate că scriu.

Îmi întinse nemulțumit scrisoarea. Era din Austria și se referea la o mașină de cusut intrată în reparație.

Căută din nou în registrul de la început. Veni fericit să-mi spună că avusese el o bănuială. De 1202 era sigur :

— Pentru acest număr, terminat de asemenea în 2, merită să mergi pînă la capătul lumii, zise.

Și porni spre capătul lumii. În colțul vastului birou, se opri însă în fața unei mașini de calculat.

— Spre a preîntîmpina orice surpriză neplăcută, să ne folosim de tehnică, zise.

Îmi puse în față mașina, apoi îmi aduse pe rînd zece cifre. Ultima se termina în 2. Se bucură sincer, tinerește. Căută apoi zece minute. Scrisoarea nu era nicăieri.

— Mă surprinde, evidența mea este cea mai perfecționată, zise.

— Probabil.

— Aș avea însă nevoie de un răgaz, zise.

— Revin peste o oră.

Au trecut două zile. Galeriu perseverează. A modificat coeficientul, ultimul este de 2,02.

Scrisoarea nu mă mai interesează. O corespondență ulterioară mă lămurește că stofa așteptată va sosi într-o săptămînă. Îl anunț pe Galeriu să nu mai caute. Se supără, face gălăgie, mă acuză de neîncredere.

— Știi dumneata că supărările îmi ridică tensiunea arterială ? zice.

— Îmi pare rău. Și ce pot să fac ?

— S-o căutăm. Nimic mai simplu decît să înlăturăm eroarea.

Înainte de-a pleca să-și cerceteze mai departe registrele, îl întreb :

— Ce tensiune ți-a aflat medicul ?

— 22, zice.

Şi ieşi pe uşă, grăbit să afle unde se ascunde eroarea. (Nicolae Lot : *„Purici de 18 carate“*)

GALIA „Bună ziua, îmi va spune criticul, ţi-am citit Dicţionarul (dacă un dicţionar poate fi citit, în loc de a fi consultat) şi mă surprinde îngrămădeala îngrozitoare de observaţii nelegate între ele“... „Să trăieşti, îi voi răspunde, lucrurile disparate sînt, de fapt, raporturi. Cartea nu intră în categoria eseului, ca să aibă o logică a demonstraţiei, e o *literatură*, fără alte preocupări. Îmi pare rău că n-ai înţeles“... „Dar sînt adunate acolo, va continua criticul, toate variaţiile posibile pe marginea numelor, fără ca în concluzie să se desprindă o idee majoră“... „Ideile sînt poate minore, ele sînt însă dispuse în atîtea zeci de chipuri că dumneata, care ai citit repede spre a admira un aşteptat deznodămînt, le-ai consumat fără să-ţi dai seama“... „E o carte cu *de toate*, va spune, pe bună dreptate, criticul, şi *cu nimic*“, va adăuga pe nedrept... „Construcţia ei riguroasă îţi va apărea abia la o a doua lectură, aşa că nu te grăbi“, îi voi replica... „Mi-ar fi trebuit, totuşi, un fir roşu, conducător“... va mărturisi criticul... „A fost iniţial, dar s-a descusut. Acum nu-ţi rămîne decît să-i cauţi copcile pe unde a trecut cîndva“, voi arăta, binevoitor... „Dar e o carte ce nu se poate citi de la început pînă la sfîrşit. Mai comod e s-o iei de unde se deschide întîmplător, va mai observa criticul... „Într-adevăr, aşa se şi citeşte acea carte, îi voi răspunde, ea încearcă să utilizeze jocurile distractive şi să le convertească atracţiile în literatură. Sînt totuşi anumite unghiuri în dicţionar de unde se văd mai bine coloanele înalte, cele laterale, mai modeste, unele pridvoare, unele logii, unele dependinţe. Ai însă grijă, undeva se va deschide deasupra bolta, vei avea în preajmă fresce şi perspective foarte graţioase. Mi-e teamă să nu le treci cu vederea, ca într-un muzeu pentru care n-ai la dispoziţie decît un ceas“... „Tocmai de lipsa gravităţii şi a sublimului îmi este

teamă", va spune criticul... „Mărturisesc că mie mi-a fost teamă, dimpotrivă, să nu le amestec în acest joc care nu urmărește filozofia, ci literatura. Și apoi, *quand on ne fait pas le Parthénon, il faut accumuler des pyramides*, cum zicea Flaubert", voi zice... „Dar te vor înțelege numai criticii ; cititorul obișnuit se va rătăci", va adăuga, în încheiere, criticul... „Cititorii obișnuiți mă vor citi și mă vor înțelege, pentru că și lor le place jocul mai mult decît filozofia de manual", voi replica, în încheiere, nu fără a simți în inimă acul critic al neliniștilor. II. GALIA Femeie galbenă, cu sînge și epidermă de cenuși încă fierbinți. Inspiră dragostea marilor spaime, poezia dulce a căderilor, senzațiile retrovertite ale traversărilor de nesfîrșite spații, în somn... *III. „Galia ta, stàtuă de vată."* (Robert Mench) IV. *„Leșioasa, telurica, luxurianta Galie."* (Maeterlinck) V. *„Galia este, toată, împărțită în trei părți..."* (Caesar)

GALILEO Galileo Galilei : începutul unei declinări incorecte.

GALINA ...Ți-am admirat întotdeauna ființa eminamente statuară, bărbia rotundă ca miezul moale al margaretelor, sclipirea enigmatică a ochilor verzi, în care se străvăd, fierbinți, mîluri de argint...

GALLUS „Vopsește rapid și ieftin, lînă, mătase, confecții, bumbac." (Din *Universul*)

GALION Vezi Talion.

GAMAL (subst. comun) strecurat din eroare în lista numelor. „Să iubești și să suferi ca un gamal." (Anton Holban)

GARABET I. Comentariile la un scurt roman intitulat *„Adela"* ar putea umple un dicționar. II. Evocă ideea realizării discrete în cariera literară. De aceea, ofer cititorului o povestire intitulată :

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA

Aveam neapărată nevoie de o bună reproducere a acelei fresce din 1450, ce înfățișează Florența îngrămădită ca o construcție de cuburi pe marginea unei paranteze — rîul Arno. Urma să publicăm a doua zi, în suplimentul nostru literar, o nuvelă a lui Alfio Ferrari și, cum acțiunea evocă orașul în vremea Medicișilor, reproducerea asta era ilustrația cea mai potrivită. Îl trimisesem pe Bruno la Biblioteca laurentină să caute. Bruno întîrzia. Șeful de rubrică începuse să înjure, retușerul amenința că pleacă la masă. În hol se certau doi indivizi cu bietul nostru Cappellini, pentru nu știu ce greșeală scăpată într-un anunț mortuar. Priveam pe fereastră : sub un cer tremurător, pe care rămăseseră în nemișcare doi nori cu profiluri de dragoni îngemănați, *Campanilla* lui Giotto părea o rampă de lansare a rachetelor, așa cum sta ea strînsă în chingile pietrăriei buclate. Ar fi tare amuzant să o vezi țîșnind deodată, spre cer, scoțînd pe toate ferestrele flăcări roșii, orbitoare.

— Bruno e un cască-gură și un idiot, exclamai, plin de nervi.

Secretara secției, care este și documentaristă, se ridică de la mașina de scris și se duse la fereastră. Privi îndelung trecătorii, curgerea neobosită a capetelor, coloanele de automobile ce abia înaintau printre turiștii încremeniți de admirație în fața clădirilor dimprejur.

— Aș putea să jur, spuse ea, că a dat o fugă pînă la Fiesole. Nu rezistă el farmecelor signorei Bandelli, mai ales spaghetelor pe care le pregătește ca nimeni alta.

— Porca Madona ! izbucnii, bătînd cu amîndoi pumnii în masă.

Smulsei din cui jacheta și ieșii, lăsînd vorbă că, dacă apare ticălosul, să fie imediat sechestrat în redacție.

— Să învețe să mă mai aștepte și el pe mine, spusesem.

Via Tavolini mă întîmpină ostilă, caldă și zgomotoasă. Un băiat care oferea ilustrate turiștilor mă opri să-mi ceară un foc. Îmi displăcu. Ar fi fost bine să-l reped pentru viciul lui prea timpuriu (nu cred că împlinise cincisprezece ani), dar o bătrînă Cunigundă, cuprinsă de curelele unor aparate de fotografiat, binocluri și portharturi observase scena și dădea acum aprig din cap : o mustrare mai categorică era de neînchipuit. Traversai pe la „Spinelli e figli". Obosit de așteptările acelei după-amieze, intrai în *trattoria* lui Beno. Fui imediat salutat de la o masă de cîteva voci cunoscute. Trăsei un scaun între gălăgioșii mei amici, la fereastră, și cerui o bere.

Se vorbea despre toate și despre nimic. Felippe povesti cum a ars, noaptea trecută, un post de pompieri din Valombrosa și cum un particular care trecea pe acolo i-a învățat pe pompieri să monteze furtunul la hidrant, pentru că, din cauza panicii, bieții oameni uitaseră. Se trecu la chestiuni politice și Bertucci trimise o ploaie de invective monarhiștilor, care manifestaseră în San Miniato, răsturnînd în cele din urmă chioșcul de ziare al lui papa Lionardo. Niccolò Piele-de-Gîscă, cum îl numesc amicii, relată pe nerăsuflate ultimele noutăți în legătură cu isprăvile Mafiei, acționînd acum, undeva, în Calabria. Furăm pentru o clipă deranjați de Matilde și Lilia ; pipițele își luară însă repede tălpășița, urmate de unul înalt, mutră cretină și pletoasă, împreună cu aparatul lor *mangiadischi*, din care răcnea sau se sufoca Modugno. Trecurăm la discuțiile literare.

Felippe ne povesti una bună. Cei de la *Il Notiziario* avuseseră plăcerea să-l cunoască personal, pe cine credeți ? Pe prinț. Zaharisitul venise din nou în redacție să-și vadă, zicea el, cunoștințele. A stat pe capul lor toată dimineața, relatînd întîmplări cu totul anoste, cu care Felippe nu voia să-și mai răcească gura. Prințul e prieten cu șeful, i-a făcut cîndva anumite servicii și acum nu dă Dumnezeu să descindă în Florența, fără să-i bată la ușă. Se interesează de toate, își vîră nasul

în buletinele de presă, roagă să i se aducă cursul bursei, își consultă, de nu știu cîte ori, notițele, de care îi sînt buzunarele pline. Fapt e că-i ține pe toți de la treburi cu vorba lui lungă și prețioasă.

— Se zice că e al dracului de spiritual..., interveni careva.

— Spiritual ca Pope..., îi răspunse Felippe.

Pope era bătrînul care aducea dimineața șpaltele de la tipografie, un ursuz incurabil și un cretin nedisimulat.

Rîserăm cu poftă.

În fine, Felippe continuă spunînd cum, exasperați de zăbava prințului la șef, se înțeleseseră să scape de el printr-un joc ingenios. Organizaseră o *ștafetă Morse.* La interval de o jumătate de minut formau numărul de telefon din biroul unde se desfășura vizita, fără să pronunțe nici un cuvînt în receptor. Paralel, la același interval, făceau să zbîrnîie teledispecerul. Asemenea semnale fac imposibilă chiar și o convorbire dintre cele mai pasionante. Prințul părăsise în cele din urmă redacția și toți putuseră să-și vadă liniștiți de treburi.

— E un pisălog clasa întîi ! Nu-l cunosc, dar toți vorbesc despre asta.

— Nici măcar nu e original. Se poartă îngrijit și-și dă aere proletare. Toți nobilii ăștia au, de la o vreme, apucături populare, ca în ajunul alegerilor. Conduc automobilul, își fac singuri cumpărăturile, cască gura pe la meciuri. Ba chiar, de multe ori, întreprind excursii lungi prin oraș, pe jos, ca să-i impresioneze pe proști.

— Dar unde locuiește, de fapt ?

— Dracu' știe ! Se pare că își are castelul și matracuca undeva în sud, printre neghiobi.

— Pe mine m-ar interesa să știu din ce trăiește, zise Niccolò Piele-de-Gîscă.

— Nu fi prost, spuse cineva, închiriază cu ora un imobil-vagon dintr-o suburbie a Paradisului...

Se rîse bine, din nou.

— Și ce caută la Florența ?

Felippe știa de la un prieten, unul Fabio Abbati, că prințul face literatură. Îi citise aceluia într-o seară o

poveste încurcată cu un arendaș, cu o femeie trăind izolată într-un palat și altele, la fel.

— Face și poezii ?

Felippe nu știa. Convingerea lui era însă că nu-i exclus. Vizitează redacțiile în nădejdea de a fi publicat.

Nando, care tăcuse tot timpul, spuse că așa ceva nu e de crezut. Știa, dimpotrivă, că Lucani de la *Stampa* insistase o dată ca prințul să-i dea ceva spre publicare, dar că acela zîmbise, răspunzînd că mai tîrziu. Deocamdată, e prea tînăr și arta, vai, e sfioasă și nărăvașă...

— Vrea să debuteze la cincizeci de ani ? Nu e cumva prea grăbit, fraților ? interveni Raffalo. Eu cred că dacă deșteptul ăsta face imprudența să scoată din buzunar o singură pagină, se adună pe ea, ca muștele leșinate, toți filologii : ocazie spre a-și îmbogăți, desigur, colecțiile de agramatisme, de cacofonii.

— Ei, bine, să nu exagerăm, sări Nando. Puteți spune despre el orice poftiți, numai că e incult și agramat nu. Se zice că are o minte foarte bine mobilată.

— Îl cunoști ? strigară ceilalți.

— Nu-l cunosc, dar de ce nu i-aș crede pe cei ce-l întîlnesc și cărora le vorbește...

— Prostii ! E unicul urmaș al unei familii de degenerați.

Subiectul mă plictisea. Plătii berea și mă ridicai.

*

Trenul alerga în noapte cu o viteză nebună. În fereastră clipeau somnoroase, intermitent, semnale necunoscute : erau semafoare părăsite în cîmpie, ferestrele unor vile veghind în preajma căii ferate. Era cald și, cu toate că ușa spre culoar rămăsese deschisă și sperasem ca de afară să răzbească o adiere înviorătoare, atmosfera devenise irespirabilă. Un ofițer ceruse permisiunea să deschidă fereastra, dar doamna în vîrstă care moțăia lîngă mine nu-i permisese, explicînd că nimic pe lume nu e mai primejdios, mai insinuant, decît curentul de aer, vara.

Antonia era foarte frumoasă, așa cum arăta acum, arsă de soare pe frunte și pe netezimea gîtului. Fusese mai mult decît oricînd delicioasă la San Pellegrino Terme, mereu neastîmpărată, răspîndind în juru-i voia bună și rîsul cristalin, nu lipsit pe alocuri de acea tulburătoare îngroșare a vocii, întrucîtva vulgară, de o vulgaritate însă bine strunită, stilizată și instantanee, care ar fi scos din minți și pe un matematician. Lipsiserăm cinci zile din Roma ; acum ni se părea că evadarea din agitația insuportabilă a capitalei durase mai bine de o lună. Simțeam în trup o dulce oboseală ; era însoțită de puțină febră, ieri îndeosebi mă expusesem cam prea mult soarelui. Îi datoram totul Antoniei, firește, ei care acceptase să mă însoțească, minunată aventură, ca secretară la Colocviul literaților lombarzi.

E de necrezut cum știuse această femeiușcă tulburătoare, care îmi zîmbește acum, clipind din genele-i lungi, să mă apere de interviurile plicticoase și, mai ales, de insistența tinerilor care-mi cereau autografe sau voiau să-mi citească. Cu cîtă abilitate își părăsea aerul preocupat, ori de cîte ori rămîneam singuri, spre a mă copleși cu mîngîieri, cu infinite atenții. De ce oare nevestele noastre au uitat această artă a feminității, care constituie, în fond, tot ce are mai frumos o femeie ?

— Mai sînt doi stropi de lemonsoda, spuse Antonia, deodată, scoțîndu-mă din șirul aprecierilor mele intime, care-o priveau numai pe ea. N-ai vrea să-i împărțim ?

După ce băurăm tot ce mai rămăsese în termos, Antonia își răsturnă părul negru pe perna banchetei și închise ochii.

Făcuse o impresie excelentă. Însuși ilustrul Montale o remarcase și nu se putuse abține să mă întrebe, firește, între patru ochi, în timpul unei pauze, cine este, cu ce se ocupă, ce studii are și altele, întrebări întrerupte atunci chiar de sosirea ei, încărcată de stenogramele ședinței de dimineață. Idiotul de la revista *Lo Specchio* fusese cam prea insistent cu ea, în nu știu ce explicații. Antonia îi acordase însă numai deferența binevoitoare a unei secretare stilate.

Fusese admirabil la San Pellegrino Terme, organizatorii știuseră să programeze reuniunile în așa fel, încît

să ne rămînă răgaz și pentru întîlnirile amicale, pentru contacte spontane. Și lecturile fuseseră plăcute, nu-i vorbă. Lucio Piccolo făcuse, evident, o bună impresie și poate că am fi devenit prieteni, dacă zaharisitul de cumnatu-său, prințul de Lampedusa, l-ar fi lăsat să-mi țină compania, joi seara, cînd îl invitasem la *Concordia*. Un pisălog sinistru acest prinț pe post de dădacă. Însoțit de un servitor, cu statura lui de Hercule, apărea, întotdeauna, în holul hotelului cînd simțea că acolo e mai mare animația, parcă venind să împărtășească impresii de la o înmormîntare: voinic, distant, cu privirea de oțel, purtînd în obraji o paloare ce nu se potrivea cu originea sa de meridional, prințul îl căuta din ochi, pe deasupra tuturor celor pămîntești, pe tînărul său Piccolo. Te indispuneau eleganța lui demodată, pălăria de vară umbrindu-i nasul acvilin, haina închisă pînă sub bărbie, bastonul noduros cu măciulie de fildeș, pe care-l agita adesea spre a indica un loc la o masă sau, mai neplăcut, un ins căutat pînă atunci. Părea, vorba lui Bassani, un general în retragere, cu toate că generalii sînt, în ciuda severității sprîncenelor, ceva mai afabili. Să apari astfel butonat într-o societate de literați și, mai cu seamă, să faci mutrele acre pe care le făcea mi se păruse foarte nepotrivit.

Trenul trecu zornăind prin baia de cioburi a unui tunel. Antonia dormea de mult, din colțul gurii splendide abia se desprindea, ca din vis, un zîmbet ațos, acel zîmbet de șiretenie și de sfîntă naivitate, care invită la șoapte și sărutări. De sub dunga rochiei subțiri, linia încheieturii genunchiului se contura minunat.

Ciudată figură acest Giuseppe Tomasi di Lampedusa! Figura lui era mai potrivită, poate, în tribuna curselor de automobile. Printre poeți și romancieri, senioriala lui statură medievală apărea anacronică, evocatoare numai de tristeți. Cineva avea certe informații precum că prințul scrie, că însoțirea la San Pellegrino Terme a cumnatului său Piccolo era, de fapt, un pretext pentru a atrage atenția cercurilor literare asupra propriei sale personalități literare. Mulți își închipuie că pentru a fi scriitor este suficient să porți barbă, să emiți cîteva judecăți aproximative asupra unui spectacol sau unei

cărţi, sau să te remarci printr-o altă extravaganţă. Unii se înşală, de asemenea, crezînd că o cultură îngrijită, oarecare înclinări pentru muzică şi o agreabilă dexteritate în discuţiile politice acordă posesorului şi darul talentului literar. Dar profesiunea de scriitor cere răspunderi enorme, sacrificii şi renunţări, o viaţă austeră, obsedată de adevărurile vieţii. Se prea poate ca prinţul, încurajat de niscaiva amici, să fie de bună-credinţă. Ce fel de scriitor este însă acela care n-a publicat, pînă la vîrsta lui, nici măcar o schiţă, nici măcar un roman? Este cu atît mai de neînchipuit, cu cît relaţii printre directorii de reviste prinţul are destule. Ar fi putut, de bună seamă, să se servească de ele sau, într-un caz de rezistenţă, să plătească asemenea serviciu. Nu încape nici o îndoială că încercările lui literare sînt stîngace, dacă nu cumva atît de prost scrise, încît îndepărtează de autor orice bunăvoinţă. În acest caz, ar fi putut să apeleze la unul dintre acei studenţi săraci şi cu talent, dispuşi să însăileze, pe marginea unor mărturisiri verbale, cîteva pagini de povestiri sau de evocări, sau, mai ştiu eu, de roman.

Cu el trebuie că se petrece ceea ce se întîmplă întotdeauna cu acei conţi şi baroni care, cu toată stîngăcia lor literară, se arată destul de aroganţi cu semenii. Orgolioşi, încredinţaţi că succesul are menirea de a multiplica puterea lor înnăscută asupra oamenilor, aceştia nu acceptă să li se schimbe nici măcar o singură virgulă în divagaţiile lor epice, de un interes cu totul minor. Singurul remediu e să le spui adevărul în faţă, să-i îndemni fără menajamente să se lase, să-şi utilizeze energiile, inteligenţa, spiritul practic, în dezvoltarea aviaţiei sanitare, la campionatele de schi, în filatelie. Sau, mai bine, în colecţiile de goblenuri şi argintărie.

Luigi Tartarini observase exact, alaltăieri, că talentul n-are de ce şi cum să eşueze, dacă este talent adevărat. De la Flaubert încoace nu s-au mai întîlnit cazuri ca un scriitor să întîrzie să se publice încă în prima tinereţe. Civilizaţia a creat edituri numeroase, slavă Domnului, tipografii în stare să imprime un roman în trei zile. Care e deşteptul, sau mai degrabă prostul, care să păstreze mai mult de cîteva luni manuscrisul gata în ser-

tar, rezistent ca o broască ţestoasă la tentaţiile publicităţii? Te uiţi în jur: toţi s-au publicat înainte de treizeci de ani. Dovadă şi lista premiilor Strega, Feltrinelli, Mondadori.

Negreşit, bietul prinţ nu reprezintă, pe acest plan, nimic. Mai curînd, cred că e vorba despre un caz ce frizează patologia. Prinţul are nemulţumiri în familie şi, poate, cu ţăranii. Soţia, un remarcabil om de ştiinţă, îl ţine într-o situaţie de inferioritate şi atunci el, ca să se salveze, năzuieşte să-i replice prin gloria literară.

Participanţii la colocviu l-au tratat cu amabilitatea rece pe care o merită un urmaş al unei familii nobile, dar am observat şi destulă ostilitate atunci cînd cineva, într-un cerc în care Lampedusa era prezent, a exclamat:

— Ce-ar fi să ascultăm, în sfîrşit, şi o lectură a prinţului?

Acela coborîse din aureola pe care o construise statura sa militară, se strînsese jenat între umerii lui laţi şi răspunsese, panicat:

— Nu, vă mulţumesc, nu aşteptaţi de la mine nici o lectură: n-am nimic gata. Şi-apoi, tot ce am scris pînă azi arată, vai, atît de provizoriu... Data viitoare, poate...

Amatorismul lui nu poate fi, în nici un caz, decît simptomatic. Avocaţi, medici, uneori chiar ingineri bîntuie adesea printre literaţi. Descifrează cu abilitate o partitură de Mozart, recunosc cu uşurinţă un Cimabuè sau Altdorfer, fac adevărate demonstraţii spre a distinge exact un stil arhitectonic de altul, îţi numesc, pe nerăsuflate, pe toţi ebeniştii de seamă ai Europei. Cînd vine vorba de literatură se descurcă, de asemenea, bine, dar preferă pe Balzac şi Stendhal unor Proust şi Joyce. Gustul lor a rămas cel puţin cu un secol în urmă.

Antonia deschise ochii. Somnul îi aşternuse pe chip celofanul boţit al oboselii.

— Unde sîntem?

— Am trecut adineauri prin Livorno.

— Spune-mi repede la ce te gîndeai?!

Era un joc al lor, amuzant, inepuizabil.

— La prinţul di Lampedusa.

Ea făcu ochii mari, alungîndu-şi amorţeala:

— E un *domn*, observă cu gravitate.

— Într-adevăr. Mă gîndeam la aerele pe care și le dă... Se vorbea în anumite cercuri că ar scrie literatură.

— Ah, nu-mi spune, nu i-ar sta de loc bine.

— Asta e și convingerea mea.

Conversația se învîrti încă un minut în jurul pretențiilor aceluia, apoi trecu la observații privind alte persoane :

— Mario Alicanti ți-a lăsat, desigur, o bună impresie...

Trenul intră din nou într-un tunel. Căldura devenea și mai agasantă, cu cît înaintam mai spre sud.

(Va urma)

P.S. Vezi și GIOCONDA

GARGANTUA Autorul acestui dicționar scrie o carte de nume pentru că e neputincios, sărmanul, să scrie măcar un picior de Gargantua. (Cu Pantagruel se schimbă lucrurile.) (Vezi PANTAGRUEL).

GASTON „În societatea lui te simțeai întotdeauna ca într-o cofetărie." (R. Strauss : *Zero*)

GAVRIL Privește prin fereastră vîrful acelui copac. De acolo se văd antena de televiziune și turnul parașutiștilor. De pe ele poți distinge în depărtare contururile dealurilor. Un pas mai departe : Bucegii. De pe Bucegi se văd Țara Bîrsei și Valea Prahovei. Mai departe se leagănă măguri și clinuri, se ascund în văi ape limpezi, cu sate curate și oameni ingenioși. De la fereastra ta pînă la acei oameni ingenioși se duc și se întorc căi nevăzute, de argint și de piatră. Pe ele călătorește, de la începutul lumii, Gavril, spiritul rezistent, împăratul împăraților acestui pămînt.

Mîngîi pisica ce-mi atinge piciorul și simt cum tresare, undeva prin Bucovina, pădurea încărcată de miresme. Pădurea e asaltată de vînturi reci, de fulgere văratice și, aici lîngă mine, cărțile bibliotecii au început să foșnească. Odaia se umple de lumină.

Sentimentul țării nu-i o vorbă, e o conductă ce își adună crengile răsfirate în tîrguri și sate și se varsă fastuos în hainele pe care le îmbrac, în pîinea pe care o frîng.

N-am să mă despart de locurile acestei țări decît în mormînt, și atunci voi fi răscumpărat de rădăcini.

GAYK „...Este singurul civil care poartă, atîrnat pe umărul drept, un susținător de armă." (Urmuz, citat aproximativ.)

GEA Nu a ieșit niciodată din casă. Nu a visat. Nu a dorit nimic. Sfîrșitul ei va fi o răpire, un cutremur, un incendiu. (Gea se numește, de mulți ani, mașina mea de spălat rufe.)

GELA Copil incert, plicticos, destinat să devină președinte de club nautic, de comitet școlar. GELA R. O maniacă a telefonului. Convorbiri de ani-lumină. Subiectul : cum a căzut pe gheață profesorul de germană, marți seara, înainte de a însera.

GELU sau

DISPEPSII

Voi face un haz nebun de toți acei naivi care își închipuie că ascult muzică și mă interesez de istoria picturii din plăcerea, cum îi zic ei, estetică. Aseară am urmărit, în *Oratoriul de Crăciun* al lui Bach, revenirea unei anumite dezlînări a frazei care seamănă cu fosta mea profesoară de algebră. În simfonia *Militara* mă interesează îndeosebi cum e rezolvată stingerea unui incendiu, cred că în afara intențiilor autorului.

L-am studiat timp de trei săptămîni pe Hans Holbein cel Tînăr, preocupat să surprind în portretele sale anume semne ale degenerescenței, datorate unor profesiuni grosolane. Am descoperit astfel, cu destulă precizie, că

Portretul lui Thomas Goldsalve și al fiului său trădează ocupația modelelor. Indiscutabil, erau negustori de porci. Priviți chipul tatălui — ars de soare, însemnat la marginea ochilor de un zîmbet șiret care vrea să spună : acești godaci York sînt exemplare minunate. În două săptămîni, cu îngrijire și porumb, ating 120 de kile...

Am cercetat atent și *Portretul astronomului Nicolas Kratzer*, slugă a lui Henric al VIII-lea, insistența revenirilor mele în acea sală a Luvrului în care stă atîrnat printre anonimi l-a și îngrijorat puțin pe paznic. Mi-a reținut luarea-aminte, la el și la *Negustorul Georg Gisze* din Muzeul din Berlin, o anume limpezime a privirii. Descoperirea m-a tulburat, de bună seamă.

M-am privit mult în oglindă. Neîndoios, acea limpezime lipsește din lumina ochilor mei. Oamenii aceia se ocupau cu multe potlogării, înșelau cu mult mai aprigă pricepere decît contemporanii mei, mîna lor împodobită adesea cu inele scumpe (și cam incomode) părăsea mai ușor decît mîinile noastre instrumentele cu care sînt înfățișați (compase, echere, cuțitașe, foi de hîrtie cu însemnări), trecînd repede la ciomag sau la pumnal, deși mai curînd la ciomag, frîngînd gîtul unui adversar, repezind pumni în capul unui amic devenit obraznic după o halbă de bere. Și totuși...

Totuși oamenii aceia aveau privirea mai limpede, mai inocentă decît a mea. Cum se văd pe chipul meu semnele unor vinovății pe care nu le cunosc ! N-am lovit niciodată pe nimeni, nici măcar în gînd, n-am strîns nici unuia gîtul, ca să nu mai vorbesc de faptul că n-am îndrăznit, chiar atunci cînd mi-a venit o asemenea năstrușnică idee, să încurc cîteva hîrtii la biroul în care lucrez de mulți ani. Și ce fantastică ar fi fost expedierea la firma furnizoare a unei cereri de corsete, cîteva zeci de vagoane. Și ce figură tîmpită ar fi făcut șeful să primească asemenea comandă, tocmai cînd el aștepta mai nerăbdător planșete de desen ! Ochii mei sînt întunecați, au în albul lor o ezitare cenușie, vinovată, la drept vorbind destul de penibilă. Liniile active nici nu sînt măcar paralele. Sub cearcănele foarte urîte, se lasă dungi adînci, oribile. Nasul aparține mai curînd unui

escroc decît unui funcționar care și-a făcut toată viața datoria.

Frecventarea, în continuare, a picturii flamande și a celei italiene m-a îmbolnăvit în săptămînile următoare. Giotto, iubitul dintotdeauna, îmi dădea mari migrene, Botticelli mă înfuria, Bosch, care avusese întotdeauna efectul unui tranchilizant, mă arunca el însuși în neliniști repetate, care se sfîrșeau în colici și grabnică nevoie de-a merge afară.

Am chemat medicul. M-a cercetat îndeaproape. Mi-a cerut să-i descriu toate simptomele. Chestiunea cu pictorii și modelele lor am evitat-o, cît a fost cu putință, pînă cînd, după ce mi s-a uitat în gît, medicul m-a întrebat :

— Cum stai cu stilul gotic ?

Ca oricare pacient care se respectă, n-am vrut să-i confirm că se afla pe-aproape de diagnostic, așa că l-am rătăcit puțin, cu diabolică plăcere :

— Îl găsesc prea ogival.

— Pe Rembrandt îl tolerezi bine ? a insistat.

— Numai după masa de prînz, dacă mănînc cu măsură și evit alcoolul... Dacă nu, nu — fui nevoit să mărturisesc. Anumite compoziții de mari dimensiuni mă balonează.

— Asta este, zise doctorul.

Se așeză la biroul meu și scrise cîteva pagini.

După plecarea lui, remediile îmi părură destul de simple.

Îmi aflase o dispepsie pe fond neurovegetativ, însoțită de alergia specifică. Îmi explicase pe larg, interpretînd caligrafia lui imposibilă, că va trebui să evit mîncărurile cu sos, condimentele și secolul al XV-lea. Maladia mea cerea îngrijire atentă, pentru că, spusese el, accidente mai grave decît cele pe care le avusesem sînt posibile. Oamenii din ziua de astăzi își suprasolicitează stomacul și mintea cu alimente prea grele, unele de o toxicitate ce poate culca chiar un taur. Mi-a interzis cinematograful — excitant brutal al sistemului nervos —, lectura studiilor de filozofie, discuțiile cu prietenii, pasiunile (oricare ar fi ele), emoțiile tari, jocurile de noroc, tragerea la tir, poezia clasică și contemporană,

spiritismul, primirea și darea de sfaturi, eliberarea adeverințelor, cearta, investigația și controversa, conservele de orice fel, fumatul, petrecerile cu lăutari, smîntîna, replica, conversația și contradansul, tăcerea îndelungată, călătoria în avion, zăbava, mînia, smerenia, durerea și corespondența, literatura de referință și cea de ficțiune, cafeaua, Yehudi Menuhin, Kempf, Gieseking, Wagner, glucidele, preparatele cu tocătură, emisiunile radiofonice pentru școlari, jocul domino și lotonul, veștile tari, blondele slabe, pesmetul sub orice formă, lumina prea puternică, întunericul prea obscur, purgativele, preparativele, grafica de șevalet, brînzeturile fermentate, rezumatele, referatele, minutele, ceapa și usturoiul, Delacroix și Daumier.

Mă sfătuise să încerc o descongestionare a vaselor periferice și o descărcare a țesuturilor de cantitatea enormă a corpilor toxici. Îmi recomandase *Senphenol*, de două ori pe zi, dimineața și seara, pe nemîncate. În prima zi de tratament, *Senphenolul*, excelent produs Ciba, îmi provocase vomitări și fenomene de spasmofilie. După o săptămînă, cura cu acest miraculos medicament îmi declanșă o criză hepatică. Chemat din nou, medicul se arătă satisfăcut de evoluția sănătății mele, prescriindu-mi să dorm, pe cît posibil, fără pernă :

— Totul decurge normal, spusese la plecare. Foarte curînd vei începe să elimini.

Chiar așa s-a și întîmplat. În ziua a șaptea, pe cînd dormeam fără pernă, întocmai cum îmi recomandase, simții lîngă mine, în așternut, că mișcă ceva. Sperietura fu scurtă și încercai îndată s-o stăpînesc, n-aveam voie s-o am. Din tîmplă sau din ureche, nu știu sigur, ieșise o frază care glăsuia cam astfel : *Pentru că dincolo de unele aparențe, fenomenul se înfățișează unitar și cu implicații nebănuite*... Era o frază pe care șeful meu mi-o turnase în minte în timpul unei discuții despre dinamica bilanțului, pe care tocmai aveam să-l închei în curînd.

În ziua care urmă, era într-o luni, vomitai mult : cîțiva nasturi și o minge roșie, de cauciuc, care mirosea puternic a abecedar. Recunoscui mingea pe care mi-o dăruise, cu treizeci de ani în urmă, unchiul Titu, cînd

împlinisem șase ani, și pe care o căutasem atît, după o joacă în grădină, cu Vică Anghel și Petrache Opreanu. Fusese o zi caldă, plicticoasă, mama făcuse, ca întotdeauna de ziua mea, gogoși mari, bine rumenite, peste care turnase mult zahăr. Vică fusese de părere să ieșim din camera unde musafirii deveniseră gălăgioși, iar Jean Moscopol ne exaspera cu cîntecul acela nerod: *În fumul de țigară*. Petrache Opreanu mîncase opt gogoși, frate-meu numărase bine, pentru că și eu văzusem că o ia pe-a opta, așa că acceptase să ieșim în curte. Lelia nu voia, începuse chiar să plîngă, spunînd ca o ticăloasă că e mingea ei, ca și cum nu știa toată lumea că eu fusesem cel care stinsese dintr-o singură suflare toate lumînările tortului și tanti Nina, grasa, mă sărutase de-mi rămăseseră pe obraz semnele acelea scîrboase. Tîrziu, se întunecase de-a binelea, mingea dispăruse fără urmă, tanti Nina îmi tot freca ochii să nu mai plîng, iar nenea Titu, în loc să promită că-mi va aduce alta înainte de aniversarea mea viitoare, cînd avea să înceapă școala cu tot șirul ei de necazuri, cum s-a și văzut, rîdea de mine, zicînd:

— Băiat mare și plînge ca o capră!

Curînd după aceea, mi-a ieșit pe pernă (am reînceput să folosesc perna, altfel nu-mi mai puteam odihni capul răvășit și așa de *Senphenol*) societatea literară „Junimea". La început lucrurile erau clare: domnul Maiorescu, așezat într-un fotoliu, asculta pe poet cu o atenție de domnitor moldovean, felicitîndu-l prin exclamații scurte și dîndu-l celorlalți domni, îmbrăcați în șorțuri pepit și cu funde la gît, ca exemplu de compoziție. Mai apoi, însă, a venit unul care a zis din ușă că patronul nu e decît un demagog, că n-are înțelegere pentru versuri, că stă pe fotoliu, cocoțat ca un Zeus în Olimp, și că o să-i amorțească mîna. Ceea ce s-a și întîmplat. Însemnările zilnice pe care le scria au trebuit să fie întrerupte la volumul III. Alături ieșise pe pernă și mă privea ca o statuetă Olguța: spunea că mă văzuse cu ea pe munte, că intrasem cu ea la cinematograf și cînd apăruse directorul, nea Costică Francezu, nu reușisem decît s-o sărut la repezeală.

Cred că trecuseră două săptămîni de boală, cînd mi-a atras atenția un zornăit prelung. Lîngă mine, în timpul somnului, căzuseră bani găuriți, fise colorate, o mulțime. Jenică dăduse să le adune, dar din mîna lui zburară doi porumbei. Mai căzuseră atunci abțibilduri, o tricicletă, un cub roșu, un yoyo. Yoyoul era nou și de o frumusețe fără egal, și m-am mai liniștit, deoarece îl considerasem definitiv spart. Am dat să-l joc puțin, dar mi-a fost frică, pentru că la radio lătra o voce aspră, pițigăiată, nenea Titu spunea că nemții vor începe fără întîrziere războiul. Nu termină bine nefericita lui vorbă, că și începură să tropăie pe toate străzile soldați în uniforme verzui, cu căști ce semănau cu bretonul Lilicăi, proasta lui Dafinescu, și căzură chiar cîteva bombe. Am cules atunci o schijă perfect șlefuită și acea schijă iat-o acum lîngă mine, pe albul feței de pernă.

Senphenolul nu dă, m-a asigurat doctorul, fenomene secundare, nici obișnuință. După o oră, așteptînd să-și facă efectul, pe cînd credeam că mă voi simți mai bine, auzii în tîmplă bătaia cunoscută a pulsului și îndată ieși oglinda. O învîrtisem în timpul recreației mari în ochii domnului Sache, pedagogul. Băieții rîseseră, dar Sache se prefăcuse că nu înțelege. După aceea, pe cînd desenam un ornitorinc pe maculator, o lovitură puternică deschisese ușa : un grup de soldați cu o mitralieră pășise în clasă ; unul așeză mitraliera pe trepiedul ei, deasupra catedrei, și un plutonier ceruse să ridicăm mîinile. „Cine are arme să le predea imediat." Ieșise Ionescu M. Alexandru, care avea două pistoale cu dopuri, și le depuse pe marginea catedrei. Mă dureau îngrozitor mîinile și plutonierul fu de părere să le lăsăm, în sfîrșit, jos pentru ca Ionescu M. Alexandru, care se așezase la loc, să se poată duce la closet să se spele. Cineva ne explică : directorul fusese dus de soldați și rebeliunea eșuase. Un avion aruncase afișe pe care scria clar că ordinea fusese restabilită, că Ionescu M. Alexandru nu fusese vinovat cu nimic. Au trecut ani și pedagogul mă căuta. Au venit alte avioane, a ars într-o vară arsenalul. Pedagogul îmi dădu, în sfîrșit, o palmă zdravănă și-mi spuse că, dacă nu-i dau oglinda s-o

ducă la direcţie, mă va elimina din toate şcolile din lume. Aş fi vrut să-i adresez o strîmbătură, dar apărură fetele domnului Ignăţoiu, care spuseră poezii, cu o grabă pe care nu le-o bănuiam şi care întrecea magnetofonul meu, cînd e dat repede.

În ziua a unsprezecea avui noroc de poezii mai bune. Erau ale mele. Una purta sub titlu o dedicaţie : *Marioarei.* Era dimineaţă de sărbătoare, Marioara venea de departe şi s-a oprit înaintea mea, pe trotuar, zîmbind. Era Nela. Îi mîngîiai obrazul, îi cerui să nu fie supărată şi să treacă şi peste asta. Cînd mă apropiai să o sărut, era Dorina. Făcuse pentru mine tot ce putuse. Mă invită să mergem la cinema. Pînă ajunserăm noi acolo, se schimbaseră multe, multe filme, aşa că în loc de un film oarecare văzurăm ultimul Antonioni.

Urmase un rău mai suportabil şi, îndată, defilarea. Dinspre bulevard veneau tancurile, fanfara cînta de te asurzea, în tribuna din faţa Mitropoliei se zărea pieptul prefectului, împodobit cu o banderolă tricoloră. Valuri, valuri de avioane uriaşe mai ajungeau pînă la mine, căutau gara, Dorina se mira, spunînd că la ei, la Slatina, n-au fost de loc bombardamente pînă la sfîrşitul războiului. Loviră rafinăria lui Ciufu, cimitirul. Ea era mică, nu-şi aminteşte dacă treceau avioane americane sau nemţeşti, cimitir aveau de bună seamă, fapt era că nu se mai putea suporta, alarmele se dădeau de două ori pe zi, astfel că plecarăm la Voineşti, în dispersare. Am lîngă mine, după o nouă greaţă, *Destinul omenirii, Criticele* lui Gherea, semnul de carte din mătase.

Între năvălirea goţilor şi teoria lui Charles Nicolle se făcu pace. Apărură steaguri. Se întunecă însă imediat. În noaptea aceea se cutremură pămîntul, turnul primăriei şi băcănia lui Barkukis se prăvăliră şi praful răscolit de acolo mă ajunse abia cînd am intrat la facultate.

Cum încetară aplauzele, îl zării pe Călinescu, ferindu-se parcă de muşte nevăzute. Avea între degete o hîrtioară cu însemnări despre Sainte-Beuve, Port Royal, şi Valentina îmi şopti că nu prea înţelege ce vrea să

spună. „Cuvintele lui au poate farmec, dar pînă la urmă nu rămîi cu nimic." Cred că atunci am început să n-o mai iubesc. O iubeam nemaipomenit de mult, îndeosebi iubeam acea mişcare a capului cînd îşi ferea ochii de căderea pe frunte a părului şi semăna cu Madeleine Sologne. Şi iată-mă în bancă, mîngîindu-i mîna, şi scrisul care nu voia să iasă caligrafic pe tăbliţă, superb ca pe tăbliţa lui Cruceanu. Ne-a părut rău la amîndoi că acela îşi va menţine premiul.

Ieri am eliminat toate scrisorile, doctorul avea dreptate, toate paginile de jurnal, toate literele.

În ziua a 14-a m-am simţit mai bine. Am stat toată ziua în casă, încercînd zadarnic să întorc un disc pe partea cealaltă. Am ascultat, aşadar, neîntrerupt *Dansurile vechi pentru lăută*. De această situaţie profită arhitectul. El mă conduse pe aleile albe, îmi arătă marile construcţii de beton şi sticlă, luminate de oglinda apelor strînse în inelul fîntînilor. Erau oraşe care se desfăceau la infinit în faţa ochilor şi treceam fără osteneală prin ele ; de la ferestre îmi făceau cu mîna persoane cunoscute, unele mă mustrau cu strigăte scurte, pentru că nu vorbisem niciodată împreună, apoi printre arcade şi peste podeţe traversam, mai departe, ţări şi continente, pe trotuare de sticlă, prin arcade de sticlă, pînă la marginile lumii. Iată aici, la căpătîiul patului, termometrul şi pipeta, şi prospectul de călătorie, şi scrisoarea neexpediată, şi planeta de tînăr, care-mi prezicea o căsătorie fericită cu numita Lina, şi perfectul simplu în care se aşezaseră toate trecerile mele. Căzură lîngă pat stîncile enorme de la Obîrşia şi de pe Caraiman, îmi strîngeam acum în jurul gîtului fularul gros şi zăboveam cercetînd poteca ce se pierdea în ceaţă. Marginile lumii se simţeau scîrţîind, ca zăpada îngheţată, sub paşii şovăielnici.

Căzură apoi, pe rînd, şi Didona, şi Webern, şi prietenii, şi verighetele. Trecuseră două săptămîni şi sosise copilul. Costache s-a fotografiat cu Nana în braţe şi a ţinut-o aşa, zîmbind mai mult copilului decît obiectivului — mai bine de cinci ani. Rareori îmi mai vorbea despre romanul lui.

Mă simțeam mereu mai bine. Devenisem ușor ca fulgul. Doctorul se bucura de însănătoșirea mea evidentă. Plecam și mă întorceam, mîncam la oră fixă, respiram cu voluptate aerul din ce în ce mai pur. Se împrimăvăra. Doctorul mă anunță într-o zi că sînt salvat. Nu mai lăcrimam la vederea nici unui obiect din cele pe care le eliminasem în lunga mea boală. Eram indiferent la toate, făceam toate cu o precizie care mă minuna. Mai privii, într-un tîrziu, o pagină de jurnal, scrisă mărunt, în care era vorba despre despărțirea de Valentina. Nimic nu mai tresări în mine.

Medicul, amabil, mă vizită și-mi luă mîna. O ținu îndelung într-a sa, și mă privi cu blîndețe. Se întoarse apoi către cei de față și declară satisfăcut :

— Gata. De acum înainte nimic nu-l mai poate tulbura.

Și-mi închise, cu un gest profesional, ochii cu care văzusem mai înainte atîtea lucruri tulburătoare, printre care, nu de puține ori, pe Holbein cel Tînăr și pe Giotto, iubitul dintotdeauna.

GELVEN Extraordinară dexteritate la întoarcerea scurtă, fără ezitări a comutatoarelor, ghiventurilor, piulițelor, spițelor, robinetelor. Îi spusesem ceva, în glumă, nu rețin ce, o părere oarecare, cu valoarea unui strănut. M-a întors din fraza pe care tocmai o încheiam, mi-a prins capul în menghina degetelor lui și m-a înșurubat repede, fără ezitări, înțepenindu-mă. S-a învîrtit, apoi, un ceas întreg în jurul meu, studiindu-mi expresiile răsfirate în aer ca un fum, trăgîndu-le înapoi spre a le aprecia compresia, în imediata apropiere a nasului meu. M-a mîngîiat cu o cheie franceză, m-a poftit la precizări cu șublerul, pe care-l tot agita în jurul frunții. După ce a fost edificat asupra cuvintelor ce-mi scăpaseră prea ușor din gură, mă sancționă : strîngîndu-mă, de-a lungul, într-o presă nemiloasă, tăindu-mi scurt prelungirile, dîndu-mi să înțeleg printr-o perforație cu spiralul, la mijloc, că sînt definitiv condamnat. Îmi mai făcu un filet, mă înconjură cu sfaturi și cîlți și mă

potrivi cu dibăcie între două bucşe metalice. Rezistam. Forţă puţin. Mergea.

Prins acum într-un bloc compact şi rece, ca o bujie în carcasa motorului, regret amarnic pilitura măruntă pe care o cedasem şi pe care mecanicul meu n-o merita nici pe departe.

Sînt oameni, ca Gelven, care nu dau rateuri şi nu scot fum. Marea lor plăcere este de a-i determina şi pe ceilalţi să stea în baia de ulei ca şi ei, rigizi şi înşurubaţi pînă la gît, mimînd perfecţiunea şi rostul angrenajului.

GEMISTOS Dar sînt oameni, dimpotrivă, de imaterialitatea luminii. Gemistos s-a alcătuit dintr-o clipire a apei, vîrf de unghie sidefată, adunată timp de mulţi ani într-o ceaşcă de porţelan.

Entuziaşti şi liberi, purtînd în inimă prea multă bucurie pentru o lume în care stau împotrivă şi săbii, şi roţi dinţate ce ştiu să apuce mîna, ei încep alergătura într-un capăt al străzii şi, pe măsură ce se depărtează, îi vezi subţiindu-se treptat, devenind la început o simplă fundă, apoi fîşie de fum şi, în sfîrşit, o fină umbră pe un perete. O mie de oameni trec pe lîngă zid şi nu observă firul gingaş, care tresare la fiecare trecere, ca o părere. De-a lungul istoriei au pornit nenumăraţi indivizi alcătuiţi din această substanţă delicată. N-au ajuns printre noi decît cîteva dîre de scrum.

Veni-va, oare, vreodată ziua în care, luînd cărbunele, să conturăm, pe zidurile ce au înfruntat timpul, profilurile lor de înaintaşi ai luxului şi ai jocurilor de meteoriţi ?

Ar fi nedrept şi trist, şi nu ştiu dacă viaţa ar mai merita să fie stimată, dacă omenirea n-ar nădăjdui, pentru un termen oricît de întîrziat, să sărbătorească pe toţi cei care, nepricepuţi să-şi construiască carapace, au dansat neprecauţi în lumină pentru plăcerea ochiului, goi şi sfioşi, măcar o clipă, prefigurînd mişcări şi trăiri, idei şi construcţii rafinate, gratuite, cărora ştiinţa şi în-

țelepciunea încep, abia în zilele noastre, să le determine frumusețea, eleganța, muzica miraculos vindecătoare.

GEMMA „Deși puțin unsuros, numele este splendid dacă avem în vedere și faptul că una dintre cele mai strălucitoare stele din Coroana boreală îl poartă în înălțimile cenușii, pe axul lunetei în care mi-am înfipt privirea și speranța unui *dincolo*." (G. Galiani : *Macrocosmos*)

GENTILE sau

REPRIZĂ STEREOSCOPICĂ

Duceam o viață exemplară, cum numai oamenilor excepționali le e dat să trăiască. Eram considerat în oraș drept un virtuos, înzestrat cu talente diverse, dintre care cel literar le întrecea pe toate celelalte. Eram un scriitor profund și, nu mai puțin, fermecător. Nu mă îndoiam de succesul meu, care, de altfel, și începuse să se răspîndească. Disprețuiam orice voia să strice echilibrul bunei orînduiri a lucrurilor.

Nu același lucru se putea spune despre vecinul meu Gentile, a cărui casă se află vizavi. Își bate, pur și simplu, joc de viața care i-a fost dăruită. Se consideră și el scriitor, dar n-are talent cît

negru sub unghie şi, chiar de l-ar avea, îşi batjocoreşte în aşa chip propria-i persoană, încît nimic bun nu poate ieşi de la el.

În timp ce eu nu beau, nu fac excese de alt fel, în timp ce toate în viaţa mea sînt perfect orînduite, de la trezitul la oră fixă, dimineaţa, pînă la alimentaţia raţională,

el îşi risipeşte zilele în chefuri destrăbălate, în lungi conversaţii cu prietenii de pahar. Semn al dezechilibrului său sufletesc este şi pasiunea cu care bate drumurile, toată ziua.

Stau toată ziua în casă, printre cărţi, mă feresc de-a avea prea multe contacte cu oamenii, care, răi şi imposibili, nu fac altceva decît să-mi mănînce timpul.

Într-o zi a fost văzut de Sevastiţa tocmai dincolo de Abator, înhăitat cu alde Gică şi Francisc Mitrescu, indivizi demni de tot dispreţul.

Este preferabil să-ţi aduni o experienţă solidă din frecventarea clasicilor. La urma urmei, douăzeci de secole de literatură constituie şcoala cea mai severă şi cea mai utilă pentru un scriitor.

El pretinde, dimpotrivă, că nu poţi înţelege realităţile decît amestecîndu-te mult printre oameni, răscolind pînă şi rahatul spre a

pătrunde sensul adevărat al lucrurilor.

Aşa se face că, la vîrsta mea, am în raft trei romane publicate şi sertarele pline de fişe pentru alte trei. Sînt de o seriozitate ce impune oricui, regimul de austeritate pe care mi l-am impus, ritmul de muncă pe care-l urmez cu exactitate de ceasornic se concretizează în realizări bine apreciate.

E adevărat că de multe ori renunţă a se mai risipi în nimicuri, rămînînd în casă, unde scrie. Dar îşi pierde nopţile, probabil mustrat de o criză a timpului irosit, pînă în zori, bînd cafele după cafele, poate chiar drogîndu-se. Arta nu se face în acest chip.

Artistul trebuie să fie faţă de uneltele sale asemenea preotului în altar. Să oficieze. Să creadă cu toată fiinţa în desăvîrşita sa puritate.

Gentile se spurcă tot, înainte de-a scrie ceva. Bate cîrciumile pe rînd, se încaieră cu diferiţi indivizi.

Sevastiţa care vine să-mi facă ordine şi curăţenie marţea şi joia,

îi face curăţenie şi lui, o singură dată pe săptămînă, sîmbăta. Ce găseşte la el în casă, cînd se apucă de treabă, e de speriat. Nici

porcii nu pot trăi în asemenea dezgustătoare promiscuitate.

Tot Sevastița, îmi povestește cum, într-o sîmbătă seara, a venit acasă atît de beat, încît

a alunecat
pe scări
și s-a
rostogolit
pe trepte
pînă jos.

Era în seara cînd m-am întors de la cinema pe la zece și am auzit văicăreli la el. De aceea, îmi explică ea, de cîte ori se află la mine și

aude zgomot, strigăte și neînțelegeri la el,

lasă toate treburile și, îngrijorată, temîndu-se să nu repete figura sau să-și pună în pericol, prin cine știe ce altă năzdrăvănie, sănătatea și chiar viața,

traversează la Gentile și nu se întoarce pînă nu se asigură că este în afară de orice pericol.

*

Uneori vrea să mă atragă în cercul prietenilor săi. Într-o dimineață, acum cîteva zile,

a deschis fereastra larg și, pentru că, printr-o coincidență,

mă aflam la fereastră,

a profitat de întîmplare și mi-a făcut semn cu mîna.

Am închis grabnic fereastra. Dar am continuat să-l privesc prin jaluzele.

A ridicat din umeri și și-a aprins o țigară.

Deși este înconjurat de amici, îmi spuneam după jaluzele, vezi, el duce dorul unei prietenii adevărate. Îl chinuie singurătatea. Dar nici n-o să poată avea vreodată înțelegerea mea,

pentru că, sărmanul, iată ce descumpănit, și îmbătrînit, și meschin se arată.

Îl disprețuiesc.

Fără îndoială, la rîndul său mă disprețuiește, pentru că viciul disprețuiește buna rînduială și pe exemplarul perfect organizat.

Mi-e milă de slăbiciunile sale, dar n-am răgaz să-l scot

de pe calea întortocheată, mizeră și fără ieșire pe care s-a angajat. E una din acele situații care impune unui

spirit lucid și care-și cunoaște rosturile, o rezervă ce seamănă cu intoleranța.

Se zbate în neliniști, e singurul în măsură să curme aceste nenorocite stări.

Eu nu le am ; lecturi bune, clipe îndelungi de singurătate și meditație mă

ţin departe de *spleen* şi melancolii. Arta se realizează din impasibilitate.

Sevastiţa îmi spune că adesea plînge, se zbate ca un nebun, îşi sfîşie chiar şi hainele, năpădit de remuşcări, dar şi de tentaţii.

Într-o zi a căutat o scară, Sevastiţa cunoaşte întîmplarea de la o vecină, şi cum n-avea, a

e n i m a l t a s r e v a r t

a găsit-o lîngă gîrliciul pivniţei şi a luat-o, fără îngăduinţă.

S-a urcat în pod şi apoi, pe casă. De acolo şi-a dat drumul, învelit într-o cuvertură, reeditînd gestul lui Icar.

Numai un smintit poate face asemenea experienţe.

A spus mai tîrziu că a vrut să cunoască senzaţia de gol.

(Într-adevăr, îl văzusem în acea perioadă, era prin iunie)

şchio-pă-tînd prin curte.

Experimentele, sînt, după părerea mea, acte nebuneşti, nepotrivite pentru spiritele lucide care îşi propun din vreme *ce* să facă şi *cum* să evolueze.

*

Sevastiţa, care nu e nici pe departe proastă, mi-a re-

latat ieri cîteva observaţii de-ale lui ce denotă că mă antipatizează.

A zis, printre altele, că oi fi scris eu trei cărţi, trăgînd din amintirile şi cunoştinţele mele de altădată, dar că poate să-şi pună gîtul jos că nu mai sînt în stare de o pagină în plus.

Stau acum şi mă gîndesc la răutăţile lui şi nu-mi pot aduna gîndurile. N-am scris de două săptămîni nici măcar o pagină.

Au venit la el cîţiva prieteni, iată, fereastra e puternic luminată. Îl sărbătoresc. A scos ieri primul său volum şi

Sevastiţa, căreia i-a citit, susţine că are acolo nişte povestiri care-ţi fac părul măciucă, formidabile. Ea a şi plîns.

El i-a spus că manuscrisul, citit de Vladimir Streinu, a fost considerat de acesta ca un eveniment în peisajul literaturii actuale.

Aprecierile acestea îmi fac greaţă.

Ce poate cunoaşte el, dacă aria în care se învîrteşte se rezumă la un cerc de prieteni de chef ?

Toţi prietenii sînt artişti şi, printre ei, şi poetul Marineanu, spune Sevastiţa.

Îl apreciez pe Marineanu, cum îl iubesc pe Vladimir Streinu. Dar se pot înşela şi ei. Sînt oameni.

Un om dezechilibrat ca Gentile nu poate crea o operă ordonată, pentru că, ştie toată lumea, o operă este o organizare anume, *o structură.*

Bea, aduce femei deocheate, face din noapte zi, şi din zi prilej de tolăneală. Iată-l la fereastră : e uzat şi bolnav.

*

Mi-am pus în ordine toate hîrtiile. De mîine voi relua nuvela întreruptă acum opt luni. Printre hîrtii aflu revista *Epoca,* în care Gentile publică un fragment de roman. Judecînd obiectiv, trebuie să mărturisesc că este excepţional. Mai bun decît volumul apărut acum două săptămîni, acela el însuşi cu unele calităţi.

Continuă să hoinărească mult. Poartă barbă, umblă ca un derbedeu, provoacă scandaluri în locuri publice.

Ca om mă dezgustă. Este însă un talent remarcabil. Ca şi Pake, Tudor Iorga, Valentin Panait, scriitori ce par dezorientaţi.

„Ce legătură are ținuta mea cu ordinea scrisului ?“ i-a spus ieri Sevastiței, cînd aceasta îi făcea unele mustrări.

Să-l fi judecat prea aspru ? La urma urmei, marii poeți — nu vreau să-i mai numesc — nu erau niște virtuoși. Dezechilibrul înfățișării lor nu a contaminat, ba chiar a hrănit organizarea de turn falnic a operei. Se pare că

Gentile ar fi teoretizat chiar că boala, nebunia îndeosebi, subiectivismul exacerbat, grosolănia, violența, beția și, în general, viciul nu sînt incompatibile cu arta mare, cu viziunile definitiv superbe, dacă știi să le stăpînești, să le convertești în expresie artistică riguroasă.

N-aș vrea să cad în păcatul de-a lua tot ce spune el și relatează Sevastița drept adevărat. Poate că am căzut în unele prejudecăți. Va trebui să mai meditez. Oricum, nu face să-i întorc spatele.

Îl aștept în dreptul ferestrei. Dacă va ieși, îi voi face cu mîna, așa cum, dintr-o prietenie fără mari speranțe, îmi făcuse el.

Doarme ca un porc. A chefuit azi-noapte pînă tîrziu sau a scris.

O trimit pe Sevastița să vadă ce face.

Aștept.

Printr-o întîmplare, geamul ferestrei mele oglindește în fereastra lui razele soarelui de dimineață. Precis că ele, împreună cu bătaia în ușă a Sevastiței, îl vor trezi.

Ceasul arată unsprezece. N-am scris azi nici un rînd. Singurătatea asta mă exasperează. Încerc să-mi pun în ordine unele proiecte, dar gîndul nu-mi stă la așa ceva.

Fereastra lui se dă la o parte. Soarele îi bate puternic în ochi. Lampa de pe masă e încă aprinsă. Înseamnă că a lucrat pînă acum cu storurile trase, că încă n-a observat sosirea dimineții.

Îi fac prietenește cu mîna.

Îmi răspunde. Face cu dreapta semnul că a scris. Din mișcarea capului înțeleg întrebarea pe care mi-o adresează, un fel de *ce mai faci?*

Îi fac semn, în continuare, pe mutește, cu palma strînsă adusă la gură și cu capul aplecat pe spate. Să înțeleagă că am băut.

Ridică degetul în semn de mustrare. Sevastița iese pe poartă de la el

și-mi aduce o foaie de hîrtie.

E o poezie foarte delicată, în care e vorba despre o femeie ce se privește în oglindă.

Flutur mîna de adio.

Îmi răspunde, bucuros, la fel.

GEO sau

RIDICAREA LA PĂTRAT

— povestire picarescă —

Cei care n-au trecut în viață prin întîmplări violente sau penibile, ca mine, nu știu decît că zilele trebuie trăite și nu bănuie că există mii de argumente în favoarea sinuciderii.

Am supraviețuit nu datorită propriilor mele forțe, ci tehnicii. O mașină minunată m-a salvat la timp, tocmai cînd urma să fiu sfîrtecat de oameni. Îndepărtîndu-mă de mutrele urîte ale celor care mă încolțiseră, am avut pentru cîteva clipe imaginea integrală a lumii, mizeria ei. Mocirla m-a dezgustat și, dacă ar fi fost să mă mai înapoiez printre ei, aș fi ales ca replică sinuciderea.

Iată cum s-au petrecut toate aceste lucruri :

Fusesem un copil inteligent. Joaca mea, spun unii, se remarca prin bun-gust, ingeniozitate, îndemînare la întocmirea din mai nimic a unor jucării amuzante. Știam să construiesc viori minuscule din cutii de chibrituri, macarale miniaturale. Desenam frumos. Din hîrtie și pap confecționam măști care închipuiau persoane cunoscute, cu trăsăturile lor foarte abil prinse din creion și acuarele. Un domn Ionescu era, se pare, cel mai reușit. Personajul purta în obraz impertinența și graba fără minte : Ionescu era un repezit și un ridicol. Copiii fugeau de mutra lui, realmente înspăimîntați. Este uimitor cît de adînc cunoscători ai oamenilor sînt copiii ! Îți trebuie o viață întreagă de investigații spre a afla datele esențiale ale unei persoane, ezitînd să o categorisești de bună sau rea, și, după toate cercetările, ajungi la concluzia că puștiul care se ferise și pronunțase : „Nu-mi place, nu-l iubesc pe unchiul Grigore !" — avea perfectă dreptate. Și numai după o confruntare de cinci minute.

Realizasem o mască a Mîniei, a Caraghiosului, perso-

naj atît de complex, că nici nu îndrăznesc să-l descriu, a Infatuatului, a Zgîrcitului, a Mitocanului, a Sadicului, a Stupidului, a Neajutoratului, a Bănuitorului. Dar creasem şi cîteva ce reprezentau pe Naiv, pe Delicat, pe Graţios, pe nobilul Sentimental. Ţin să fiu crezut pe cuvînt : eram încă în prima clasă de şcoală, dar cunoşteam, în datele esenţiale, din ce se compune lumea. Bunica mă certa adeseori, pentru că ei i se părea că dau prea repede verdicte în legătură cu oamenii care ne vizitau. Mai tîrziu, cînd o revedeam, îmi vorbea despre aceleaşi persoane în termenii cu care eu îi tratasem cu mulţi ani în urmă. Biata de ea, fusese trădată de prietenii ei cei mai buni ; cei care o vizitaseră cîndva se dovediseră şi ei nişte oameni mici şi acum vorbea despre răutăţile lor fără să le mai recunoască nici o calitate, ceea ce poate că era puţin exagerat. Primise lovituri după lovituri, rudele o jefuiseră şi o jigniseră. Îmi era greu să-i amintesc că despre mătuşa Technica n-avusesem decît cuvinte de dispreţ, iar pe nepotul ei, Fosco, nu-l văzusem decît ca pe un feroce escroc. Ruinată, aruncată cu brutalitate într-o cămăruţă mai mult decît modestă de cei care acum se lăfăiau în bunurile ei, bunica ajunsese, în sfîrşit, la sentimentele mele din copilărie.

Fusesem eu însumi îndepărtat de acasă pe la unsprezece ani, cînd a trebuit să intru la liceu. M-au trimis, cu toate protestele mamei, văduvă de timpuriu şi nu în toate minţile, la un internat, în oraşul P. Cîţiva colegi care mi-ar fi putut deveni prieteni şi ajutoare, măcar prin putinţa de a ne mărturisi reciproc suferinţele, au fost izolaţi de mine. M-au lăsat între tîlhari sau, ca să fiu mai exact, între viitori tîlhari. Unul, Ciocu, era un individ sinistru. Numai eu ştiu cîte pietricele mi-a pus în orezul cu lapte, de mi-am zdrobit dinţii la masa de seară, cîte „poşte" aprinse mi-a aşezat între degetele picioarelor. Îi făcea o plăcere nebună să mă vadă plîngînd, provocîndu-mă adeseori să-l spun pedagogului, cu riscul de-a suferi apoi o răzbunare cumplită. Ciocu este cel care mi-a umplut borcanul de magiun cu nisip, fără să-l fi golit mai înainte, astfel că linguriţa înfiptă în pasta dulce şi apoi dusă la gură s-a transformat în

cea mai oribilă surpriză. Tot el a fost autorul găurilor din șoșoni, în ziua în care dăduse lapoviță și n-aveam pantofi, și-mi învelisem picioarele doar în ciorapi de lînă. Eram coleg și cu unul Șindrilaru, un criminal înnăscut, care-mi oferea în fiecare zi cîte un concurs original : să ochesc dintr-o lovitură cu buretele ud portretul regelui de pe perete, să introduc o nucă într-o sticlă de borviz, să ghicesc în ce mînă are un bănuț, să aflu unde a ascuns pedagogul mingea de fotbal, confiscată înainte de orele de meditații. Cum nu reușeam niciodată performanțele pe care le aștepta de la mine, organiza cu o mare pricepere un tribunal de băieți și mi se dădeau pedepse îngrozitoare. Eram pus să stau cu capul în jos, sprijinit de tăblia patului, cîte un sfert de oră, pînă ce vederea îmi albea și-mi simțeam mîinile furnicate. Mai tîrziu, împreună cu Teodorescu, fiul unui măcelar, Șindrilaru îmi făcea chiar procese pentru o vorbă pe care aș fi spus-o, fără să chibzuiesc, profesoarei de latină, pentru un furt imaginar. Primeam lovituri aprige peste ureche, mi se arunca pe haine și pe rufărie praf de scărpinat sau de cretă, mi se descoseau șapca și paltonul.

Cînd am fost, în sfîrșit, mutat într-o clasă paralelă, abia că am dat peste alții. Băieții erau mai mari, mulți fuseseră repetenți și fumau la closet alături de pedagog, unul Niță Epure. Nu știu cine îi spusese acestui Epure că n-aș fi bărbat, așa că într-o după-amiază s-au repezit la mine, m-au trîntit pe cimentul spălătorului și mi-au tras pantalonii în jos, să se lămurească. Cînd a fost în școală o manifestație interzisă de direcțiune, am fost scos în careu și toți au început să se jure că eu organizasem toată porcăria aceea. Mizeria ajunsese atît de neagră, că a trebuit să fug. Aveam de gînd să ajung la București, să mă angajez băiat de prăvălie, să-mi cîștig existența cu ce-o fi, numai să nu mai suport umilințele pe care le cunoșteam acum în toate detaliile.

Am nimerit la o persoană foarte milostivă, un profesor de logică și fizico-chimice, care, întîlnindu-mă, nenorocit și înspăimîntat, în Gara de Nord, m-a luat cu el. Soția lui era însă o femeie rea și declasată. Am suferit de foame împreună, individa confiscîndu-ne mîn-

carea, dar și cheia, cu care ne închidea în casă, separați unul de celălalt. Comunicam din baie în bucătărie prin codul Morse, pe care profesorul mi l-a predat în cîteva lecții, deși acum, cînd cunosc bine alfabetul acesta, îmi dau seama că el nu-l utiliza corect. Smintita m-a dus și la medic și m-a pus în niște situații penibile. Își bănuia soțul de nu știu ce practici sexuale nepermise și toate întrebările medicilor încercau să scoată de la mine învinuiri care să-l înfunde. Am fost și bătut. Nimeni n-a vrut să creadă și să înțeleagă că binefăcătorul meu nu avea alt motiv de-a mă ține la el decît ca să-i camuflez de rechiziție o cameră, camera în care își ținea biblioteca.

Cînd, după mulți ani, am aflat că profesorul, de la care am plecat într-o toamnă ca să mă înscriu la o școală de stenodactilografie, cu internat, a fost închis pentru că a uneltit împotriva siguranței statului, am înțeles că nu putea fi decît nevinovat, dar că, probabil fusese victima aceleiași nebune, a închipuirilor ei morbide. Sau poate își aflase singur această cale de salvare ?

În școala de dactilografie am stat puțin. Se experimenta atunci un nou sistem, se încerca să se înlocuiască baterea cu arătătorul cu aceea, mi se pare, a inelarului. Ideea era diabolică, de altfel s-a și renunțat la ea. Ne torturau de dimineață pînă după-amiază cu digitația aceasta împotriva naturii, ne dureau nu numai încheieturile, dar și ceafa și umerii, cădeam ca muștele de oboseală, de neputință. Școala aparținea unui minister și, fiind război, ministerul era militarizat. Fuga mea, într-o noapte, a pus în stare de alarmă poliția întregii țări. M-au prins la Ploiești, m-au adus legat, ca pe hoți. Pentru că am refuzat să mai continuu studiile, după ce am fost bătut, am fost trimis la o școală de corecție. Acolo a fost o viață mai liniștită și mai onestă. Știam ce poate însemna o asemenea instituție de reeducare. Și nu-mi făceam iluzii. Oficialii erau destul de pașnici. Printre pensionari erau însă unii de teapa lui Șindrilaru. Dar să nu fiu răutăcios, în general m-am simțit bine, hrana era consistentă, munceam corect și primeam la sfîrșit de săptămînă și cîțiva bani pentru

împletiturile din răchită pe care le făceam. După doi ani am reintrat în rîndul oamenilor.

Pe Calea Victoriei se află o școală de dactilografie, undeva cam peste drum de Academie. Cum aveam unele cunoștințe în această direcție, m-am angajat acolo supraveghetor, cu gîndul să învăț în cele din urmă și meseria. Patronul era un escroc patentat. Nimeni nu învăța nimic. Dacă ar fi băgat, pur și simplu, mîna în buzunarul părinților care-și încredințaseră copiii, tot s-ar fi spus că individul este cinstit. Se pierdea vremea cu discursuri patriotarde, se urmăreau zilnic ziarele și se înfigeau pe hartă stegulețe. Tot ce prinseseră elevii timp de șase luni era o frază, pe care o scriau la mașină cu majuscule : *Nu e limbă mai frumoasă ca a noastră, nu e țară mai minunată și mai îmbelșugată ca ea. Trăiască, trăiască, trăiască.* Cei mai mulți puneau la sfîrșit, în loc de semnul exclamării punct și virgulă, pentru că nu știau să schimbe claviatura.

În școala de pe Victoriei am simțit pentru prima oară în viață ce înseamnă dragostea. O elevă, una care știa să scrie cu trei degete și le bătea în cunoștințe pe toate colegele ei, Letiția se numea, s-a îndrăgostit ca o disperată de mine. Ne întîlneam în sala de curs, care era de altfel o odaie modestă, după orele cinci, cînd patronul pleca la Nestor să-și aranjeze treburile. O mîngîiam, era de o delicatețe dumnezeiască, vorbea puțin, spunînd cuvinte foarte frumoase, și mă privea cu ochii ei mari și negri ca și cum aș fi fost prințul cel mult așteptat. Știa să mîngîie cu o privire nevinovată, avea în toată purtarea ei o reținere feciorelnică ce mă consola pentru tot ce pătimisem și mă încuraja că vor veni și vremuri mai bune.

Dragostea noastră curată n-a ținut decît cîteva săptămîni, în care răstimp făcusem toate planurile de căsătorie. Am fost chemat, ca rezervă de contingent, în armată. Nu aveam vîrsta combatantului, dar războiul secerase multe vieți și țara avea nevoie de noi. Am plîns mult, ne-am luat rămas bun și-am plecat.

La regimentul de infanterie la care am fost repartizat, cu toate că o comisie medicală mă declarase inapt, din cauza deplasării rinichilor, am făcut timp de cîteva luni

o instrucție sumară, dar severă. Am fost tăvălit prin toate mocirlele Cotrocenilor, am suportat toate înjurăturile plutonierilor, în nădejdea că ziua plecării pe front nu este departe.

Şi ziua aceea sosi. Inamicul spărsese frontul şi unitatea noastră a fost dislocată de pe linia de fortificații şi trimisă în chiar zona periculoasă. Ne-am amplasat repede pe cota 630, în apropierea unui sat. Cum duşmanul vădea interes pentru această cotă, se abținea să atace înainte de a-şi aduna toate forțele. Răgazul acesta îl foloseam din plin săpînd, zi şi noapte, tranşee şi adăposturi. Se vorbea că avem un general de divizie foarte destoinic, că puteam fi liniştiți, adică mai liniştiți decît alții, pentru că în război cine se poate considera într-adevăr liniştit ? În schimb căpitanul companiei noastre era un zbir. Avea în plus mania faptelor eroice şi, în acest sens, punea la cale în fiecare moment cîte o acțiune îndrăzneață. A format o grupă care urma să tatoneze intențiile inamicului. Făceam parte din această grupă. Într-o zi am intrat în satul vecin şi-am dat foc şcolii. Ori că n-au observat, ori că nu i-a interesat, duşmanii noştri, amplasați dincolo de rîu, au rămas indiferenți la această faptă temerară. Oamenii din sat au ripostat însă imediat. Echipa noastră, deşi bine înarmată, a fost urmărită o zi întreagă prin luncă cu puştile de vînătoare, iar cînd m-au prins încurcat într-un zăplaz, m-au bătut măr cu furcile şi ciomegele. N-au folosit nici rugămințile mele, nici mărturisirea că sînt de-ai lor şi că nu mi-am executat decît ordinul. Am stat trei zile în infirmerie, adică într-o căruță, mai curînd mort decît viu. Cînd m-am trezit, am fost ales să fac o incursiune, împreună cu alți patru, dincolo de rîu.

Am mers prin zăvoi mai mult şchiopătînd. De pe o colină împădurită se zăreau, într-adevăr, pregătirile inamicului. Erau forțe, nu glumă, în special tancuri, cam prost camuflate, dar atît de multe, că ți se făcea rău privindu-le. Am însemnat conştiincios toate amplasamentele şi ne-am retras. Între colină şi pozițiile noastre era un drumeag de țară, apărat de vederea celor de dincolo, de un val înalt de pămînt. După ce am trecut apa prin vad, am apucat-o pe acel drumeag descoperit.

Două avioane au apărut la orizont. Erau I.A.R.-uri de-ale noastre, le cunoşteam bine de la Otopeni, unde fusesem la o nuntă, pe cînd eram încă elev. Cînd au fost destul de aproape, au făcut un scurt viraj pe deasupra capetelor noastre, pilotul unuia mi s-a părut că mi-a făcut cu mîna. În clipa următoare, revenind, au deschis focul de mitraliere. Am crezut că e o glumă, dar m-am lămurit repede că nu-i vorba de aşa ceva. Armele trăgeau îndrăcit, gloanţele făceau să sară în juru-ne pietrele de pe drum, apoi cocenii de floarea-soarelui, printre care am început să ne împrăştiem. Ne-au ţinut aşa un sfert de oră, înnebuniţi de spaimă, alergînd cîteva zeci de metri, tîrîndu-ne prin vîlcele, stăpînindu-ne mînia, uimirea, clănţănitul dinţilor.

Am reuşit să mă întorc la grupa mea. Eram însă singur, căpitanul, căruia i-am povestit toate cele întîmplate nu vru să-mi dea crezare, nelăsîndu-se convins nici de mîna care-mi sîngera, nici de hainele care arătau ca vai de lume pe mine. A murmurat, într-un tîrziu, ceva ce semăna cu *bi-ne* şi mi-a recomandat să mă odihnesc. De-atunci înainte, ori de cîte ori stăteam de vorbă cu Petrescu, învăţător în civilie de prin părţile Branului, apărea negreşit cineva care să tragă cu urechea. Petrescu (am aflat mai tîrziu, după ce a fost împuşcat în chip misterios la forţarea nereuşită a podului) era, se pare, bănuit de participare la adunări socialiste în judeţul său. Fapt e că n-a fost acţiune la care am participat ulterior în care să nu fiu însoţit de indivizi ce-mi voiau răul. Nu-i cunoşteam eu bine pe dumnealor, încă de cînd eram de-o şchioapă ? Semnele de suspiciune erau de nesuportat, dar, spre norocul meu, atacul duşmanului n-a întîrziat prea mult. Într-o seară a început prăpădul.

La început ne-au pisat nebuneşte cu artileria. Au răscolit fiecare metru de pămînt, revărsînd asupră-ne potop de fier şi bolovani de pămînt. Apoi i-am văzut apropiindu-se. Mi-am luat puşca şi am sărit primul, de îndată ce am auzit comanda. Am alergat, trăgînd în neştire, înainte. Mi-am zgîriat rău bărbia într-o reţea de sîrmă ghimpată pe care n-o văzusem, apoi, cu mîinile pline de sînge şi cu tunica năclăită, am sărit ca un

disperat cîteva șanțuri antitanc. Și din cauza oboselii, și a panicii, și a sîngelui pe care-l pierdusem (bărbia mi-era sfîșiată adînc), am alunecat într-o groapă. În aceeași clipă a fost lîngă mine căpitanul, urlînd cu ochii ieșiți din orbite, că n-are să-mi meargă, că m-a urmărit tot timpul încotro am apucat-o, că el n-are de dat socoteală nimănui pentru un ticălos. Îmi rîcîia cu vîrful pistolului gîtul și, mai ales, bărbia, care-mi sîngera, încercînd să urce țeava spre creștet sau, cînd nu reușea, spre inimă. Toate s-au petrecut îngrozitor de repede, m-aș fi lăsat poate doborît dacă nu vedeam că Ciocu sau Șindrilaru, sau dracu știe cine era, pentru că semăna acum cu toți, sau mi se părea că nu mai semăna cu nimeni, era hotărît să mă curețe. Pușca, întoarsă dintr-o mișcare repede îl dădu pe spate. Înainte de-a mă ținti din nou, descărcai glonțele în el. Se prăbuși imediat, fără un cuvînt măcar. Sării din șanț, dintr-un salt de pisică și, îndată ce aflai un camarad culcat pe burtă între dovleci, mă trîntii lîngă el.

— Încetează, îmi porunci acela. Ce rost mai are să strigi ura, tu nu vezi că vor să ne zdrobească cu tancurile ?

Abia după ce mi-am mai revenit puțin, mi-am dat seama că răgușisem strigînd, ca la atac, din toate puterile. La douăzeci de pași în față se înălța, șovăind, o namilă de metal. În spatele ei se zăreau, pitulați, ostași necunoscuți, care trăgeau cu automatele aiurea, parcă vrînd să sperie ciorile.

Traserăm amîndoi, cu mișcări disperate, percutoarele grenadelor. Aruncarăm. Tancul lovit în plin de un obuz venit cu șuierat scurt, din spate, se lăsă pe-o rînă și începu să ardă. Grenadele noastre risipiră, prin două fulgerări scurte, pe infanteriștii care îl urmau.

Se făcu puțină liniște, apoi reizbucni dezmățul undeva, în stînga, ceva mai departe. Mă ridicai în grabă. Privii o clipă pe cel de lîngă mine, așteptîndu-l să se ridice. Sta pe burtă, cu mîinile încleștate pe armă, nevrînd să facă nici o mișcare. Era un băiat tînăr ca și mine, abia îi mijise barba. L-am părăsit. Acum, cînd îmi amintesc momentul acela, încă nu știu dacă era doar înspăimîntat sau, cine știe, murise de mult. Nu

m-am mai uitat înapoi, am alergat peste cîmp și am intrat în prima casă întîlnită în cale. Era pustie. Un curcan mă sperie foșnind sub masă. Mă trîntii în patul învelit cu o velință neagră cu trandafiri mari, roșii, și ascultai încordat, dar într-un fel fericit, rafalele care se îndepărtau.

Două săptămîni am mers pe jos, îmbrăcat cu o haină țărănească, aflată într-o moară, pînă la Ploiești. Știam bine că sînt dezertor, așa că ocoleam, pe cît îmi era cu putință, orice întîlnire cu oamenii. Pe undeva, pe la Buzău, înfometat, mîncasem mere dintr-o livadă, și-acum stomacul mă durea groaznic. În fine, am întîlnit coloane militare cu farurile aprinse, treceau în noapte fără precauțiile camuflajului, ca și cum n-ar mai fi fost pericol de bombardamente.

La Ploiești aflai de la un copil că se făcuse pace. Dar cînd să ies din Românești, din pădure cineva începuse să tragă cu arma împotriva mea. Erau nemți, m-am lămurit, văzînd curînd după aceea cîteva Volkswagen-uri înaintînd pe șosea.

Încă o săptămînă și eram la București. Casa de pe Victoriei, unde fusese școala de dactilografie, nu mai era. Un proiectil o lovise în plin. Elevii, nicăieri.

Mai spre toamnă am aflat că Letiția făcuse un copil, că mă dăduse în judecată și că mă așteptau zile grele. Îmi cerea confirmarea paternității. Dar cum să i-o dau, cînd legătura noastră fusese absolut nevinovată și se putea dovedi că vorbisem împreună abia cu cîteva luni în urmă. Mi se păruse mie că fecioralnica Letiția e puțin umflată la chip și că urcă greu scările școlii, dar nici prin gînd nu-mi trecuse...

N-aveam nici un rost. Nimeni nu voia să mă primească la lucru. Dormeam la un vechi prieten, unul care lucra la „Herdan". Pentru că n-aveam cu ce să-i plătesc, i-am oferit, convins că mi-o va refuza, haina țărănească pe care o purtasem, dar care acum, în pragul iernii, mi-ar fi fost de folos. O primi și, cu banii de pe ea, cumpără două kilograme de fasole, din care n-am mîncat decît o lingură de ciorbă.

Prietenul mă duse la hale, să cărăm saci cu porumb. Mă duse și la cimitir, unde se puteau face unele servicii

la înmormîntări. Cînd mi se pretinse însă să sap la gropi, refuzai cu dezgust.

Tot căutînd, aflai de la un cunoscut că în blocul acela roşu de pe Romană, colţ cu Dorobanţi, se află un apartament părăsit. Şi alte apartamente fuseseră părăsite acolo şi, în schimbul unei bune sume de bani, plătibilă pînă la Anul nou portarului, puteam să mă instalez liniştit. Apartamentul aparţinuse unei funcţionare care fugise în Germania. Era luxos, extraordinar, nevisat vreodată. Am promis că voi procura suma cerută şi mă instalai acolo.

Băieţii cu care îmi petrecusem ultimele săptămîni, cu care împărţisem zilele negre şi cu care luasem parte la unele manifestaţii revendicative îmi cerură să vină şi ei să locuiască cu mine. Îi refuzasem, şi acum îmi purtau o ură neagră, însoţită de ameninţări. Letiţia află imediat de noua mea situaţie, dacă se putea numi astfel, mă găsi acasă şi se mută imediat cu copilul. Îşi aduse şi fratele, aşa cum îi spunea acelui individ bărbos care îşi alese imediat camera cea mare, instalîndu-şi în acelaşi timp în vestibul un sac de piele, atîrnîndu-l de plafonieră. Era un sac pentru antrenamente pugilistice.

Făceam, împreună cu familia, o foame teribilă. Letiţia era rece şi cicălitoare. Mă repezea pentru te miri ce, îmi scotocea buzunarele în fiecare noapte, în speranţa de a găsi vreun ban, şi, neaflînd decît fire de tutun, se întorcea către mine ostilă, răzbunătoare. Frate-său mă tortura cu antrenamentele lui şi mă ameninţa chiar că-mi va scăpa un upercut în falcă dacă nu-i aduc, de unde oi şti, băutură. Ne-am fi înţeles poate, pentru că copilul, care era foarte drăguţ, ne unea pe toţi trei, dacă n-ar fi intervenit lucruri şi mai grave.

Portarul fugise şi noul administrator al blocului ne anunţă într-o zi că vom fi aruncaţi în stradă. Apartamentul în care stăteam aparţinuse — spunea el — unui criminal de război, acum era proprietatea Comisiei de armistiţiu, trebuie să ne retragem la vreme, dacă vrem să scăpăm numai cu atît.

Păstrai totală discreţie asupra planurilor mele. Nimic nu mă lega de căminul acesta în care se petreceau de la o vreme lucruri urîte. De cîteva ori îl surprinsesem

pe boxer ciupind-o pe pretinsa lui soră, ba chiar mușcînd-o de umăr. Upercutul promis mă și culcă la pămînt, într-o dimineață, în timpul unei discuții în care spusesem că nu sînt orb și că văd ce se petrece, și n-aveam interes să o tot întind așa. Aveam de gînd să plec și să-l caut pe vechiul meu amic, profesorul de logică și fizico-chimice.

Pe cînd treceam prin Piața Palatului, cu gîndul de a nu mă mai întoarce, drumul îmi fu stînjenit de o mulțime de oameni. Erau înfuriați, cineva trăsese cu pușca de pe o clădire învecinată și acum toți se jurau că acela va fi pedepsit.

Încercai să ies prin Boteanu, dar în față îmi ieșiră, ca din pămînt băieții de la internat, învîrtind deasupra capetelor răngi și ciomege. Îi îndemnau să mă lovească doi, mai hotărîți, erau Șindrilaru și Fosco, esorocul, apoi, ceva mai încolo, Ciocu.

Sării îndărăt, trecui printre șirurile de oameni și, cînd credeam că sînt salvat, îmi apăru rînjind căpitanul Stănescu, pe care-l împușcasem la Bodeasca. Soldați cu armele întinse spre mine strîngeau rîndurile, somîndu-mă aspru să nu înaintez.

Văzui dintr-o dată toate măștile cunoscute. Una personifica Mînia, era crudă, ochii îi fuseseră inundați de sînge ; alta întruchipa Răzbunarea, ascundea o tăcere amenințătoare, rece, tăioasă. Mai în stînga rînjea Perfidia, albastră ca oțelul, zgrunțuroasă, țîfnoasă. În cercul care se strîngea necontenit mai apucai să văd, în treacăt, Necredința, Intoleranța, Strîmbătatea, Falsa Prietenie, Înșelăciunea, Bîrfa, Gluma Idioată, Fățărnicia, toate exact așa cum le imaginasem cîndva.

Scosei din buzunar un șervețel de foiță, care-mi servea de batistă, îl găsisem în bufetul proprietarului meu fugit, îl fluturai o clipă în aer, în semn de bună pace.

— Nu se prinde, ticălosule, strigă Stănescu. Omorîți oamenii și trimiteți iscoade printre noi ! Rușine ! urlară ceilalți. Moarte cozilor de topor !

Priveam ba într-o parte, unde erau manifestanții, ba în cealaltă, unde se aliniaseră în cerc soldații. Nici un om. Numai măști.

— Nu v-am făcut nimic. Credeţi-mă, vă rog din toată inima...

Măştile nu aveau cum să fie înduplecate. Rămîneau crispate, aşa cum le construisem cîndva cu hîrtie, acuarele şi pap.

Se auziră cîteva trosnete scurte, undeva în apropiere. Atunci, reconstituind fulgerător experienţa pe care o trăisem de atîtea ori pe front, făcui rapid un gest excepţional. Repezii cîţiva pumni înainte, smucii o baionetă din capătul unui Z.B. care-mi sclipea în faţă şi, întorcînd-o îndemînatic, o manevrai ca pe o manetă. Tehnica fusese surprinzătoare.

În momentul următor simţii cum tălpile mi se desprind de pe asfalt, cum trupul îmi devine uşor, tot mai uşor şi cum plutesc. Făcui o mişcare scurtă şi simţii că-mi pierd echilibrul. N-aveam nici un interes s-o mai repet. Îmi încrucişai mîinile pe piept şi, urmînd verticala, începui să mă înalţ către cer. Văzui figurile încremenite ale celor rămaşi în marginea pieţei, măştile nu mai exprimau nimic, apoi etajele coborîră pe lîngă mine. Eram parcă într-un lift liniştit, perfect. Acoperişurile rămaseră dedesubt. O pală mai puternică de vînt mă legănă către mijlocul pieţei. Pretutindeni se înghesuiau oameni, soldaţi, cîteva camioane ardeau răsturnate. Urcam acum mereu mai repede, oraşul se deschidea sub mine încîntător, se zăreau bine Poşta, Palatul Telefoanelor, iar mai în stînga, Foişorul de Foc. Statuia lui Carol părea o figurină de maşină ascuţitoare în mijlocul unei paste cenuşii din care nu se mai descifra nici un gest, nici un chip.

Trecui de stratul Nimbus, de zona marilor vînturi şi văzui, pe un cer întunecat, mulţime de stele. Crezui pentru o clipă că de undeva urcă spre mine o scară de pompieri pe care se caţără nişte manechine. Iluzie. Era o trombă de fum a cărei sursă n-am lămurit-o.

Eram mereu mai uşor, mai subţire, mişcările repezi ale curenţilor nu mă mai clinteau măcar, stelele mă chemau cu sclipiri tot mai atrăgătoare, miraculoase, ca o plasă enormă încărcată cu alge. Undeva, jos, se zărea o planetă, era întunecată, era verzuie parcă şi noroioasă, în-

văluită de fularele desfăcute ale fumurilor, înecată într-o linişte care n-avea margini.

Era foarte bine, totul îmi apărea calm şi reconfortant, singură curgerea nasului mă necăjea puţin şi, mai mult, mă necăjea faptul că, în zăpăceala care fusese, pierdusem şerveţelul de foiţă cu care aş fi putut acum să-mi suflu nasul şi să-mi şterg lacrimile, ce curgeau şiroi pe obraz, pe tăietura încă nevindecată a bărbiei.

GEORGE I. Curată scoarţă înflorată, aşternută sub policioare cu strachini de pămînt ars. II. În cer, sub baldachinul uriaş al perfecţiunii, o umbră adusă de spate respiră eterna primăvară a luminii. Universul, cu marii si strălucitorii lui sori, i se roteşte în jurul frunţii. Un cîntec general, percutant, izvorăşte din fiecare alcătuire şi răsună în spaţii, etern generator. Umbra se apleacă la intervale egale şi întoarce o filă, cu graba mîinii care ţine arcuşul. III. Lucrător diabolic, geniu al cărţii, marele meu contemporan declanşează în obiectele culturii deschiderea florilor şi curgerea transparentă a ideii. IV. Uneori, cînd mă privesc în acţiunile esenţiale, semăn cu cel care trebuia să fiu. Cercetez chipul acesta care nu poate înşela pe nimeni, ochii în adîncimea cărora licăresc apele verzi ale îndoielii, fragmentele unei coregrafii niciodată fixate. *Acesta* ar fi trebuit să rămîn, dacă, sincer şi deschis, aş fi îngheţat în acea toamnă care mi-a surprins singurătatea.

Mă strig : George !

Întorc privirea şi nu ştiu ce să fac.

GEORGEL Patronul bodegii cu taraf : supraveghetorul barăcii în care, cu o pompă şi un borcan cu apă, se fabrică balauri ; femeia cu coadă de peşte şi patru mîini, care aruncă în delir pe soldaţii în permisie şi cătrăneşte de gelozie pe servitoarele gură-cască ; mînuitorul puşcoacelor lovite cu măiestrie şi geniu şi care aduc norocosului cîştigător un bibelou de ghips şi o bucată de rahat ; băieţaşul firav care, în mijlocul arenei, întins pe roată, lovit şi sfîrtecat cu un satîr, sare voios

și zîmbitor în fiecare final; profesorul care înșiră rapid toți anii cînd au apărut broșuri cu cîntece de lume; soțul motociclistei Olga de la „Zidul Morții"; sergentul care păzește gheretele și menajeriile, supraveghind împlinirea acestor minuni — toți, fără excepție, se numesc Georgel.

GERALD De la un timp, bunul Moș Crăciun mă tratează cu seriozitate, încearcă să se adapteze preferințelor mele. În loc de trenuleț electric, mi-a adus un *Lammento* de Monteverdi, soldații de plumb i-a înlocuiti cu un *Exultate* și un *Jubilate* de Mozart. A completat colecția, evitînd abțibildurile, traforajul, jocul *Constructorul* și agățînd de ramurile bradului, în loc, detalii de papirusuri.

Am pășit în vîrful picioarelor pînă în camera mare. Am aprins lumina. Piramida de beteală și sclipici a izbucnit din colțul său, ca o rachetă pe rampa de lansare. Agățate de ramurile mirosind puternic a rășină, iată jocurile care mă vor amuza pînă la Anul nou: Geraldine, Gerbino, Gerbury, Germaine, Gerson, Gertrude, Gervais, Geryon, Geza, Gheres, Ghersin, Ghizela, Giachetto, Giandomenico, Gianotto, Giles, Giosue, Gizi, Godel, Godic, Gottfried, Graciano, Grazziella, Guida, Günther, Gyögyver, Gynt și alții.

I-am așezat pe covor, în rînduri și clanuri. Ce joacă formidabilă! Dacă știi să-i faci să te iubească, te pot ajuta să cucerești toate bucuriile lumii.

Băiatul colonelului din apartamentul vecin mi-a spus că el a primit mingi și păpuși, dar, dacă ar avea el atîția soldați, ar porni imediat un război de o asemenea măreție, că ar scrie imediat ziarele.

GERDA Severitatea însăși.

GERÖ Ca și Ernö, concentrarea îi vine de la larga utilizare. Nume pentru oameni care pot să alerge, să

sufere, să se certe, să fie înfrînţi şi să trăiască apoi 80 de ani. Gerö şi Ernö — personificări ale existenţei semilunare. Genii amputate.

GETA Adolescentă fierbinte, urîtă, avînd atîta sînge cît nu cere dragostea, răspîndind un parfum acrişor de provocare. Am în vedere un detaliu după Francesco Cossa : *Fresca din Palatul Schifanoja din Ferrara*, unde Geta apare ca o blondă cu capişon şi cu părul căzîndu-i pe spate, într-o coamă desenată cu insistenţă. Profilul are pronunţii tari, ochii sînt urîţi, gura mare. Un umăr ascuns şi mîna stîngă sînt desenate cu inspiraţie. Geta spune tînărului din faţa ei :

— Explică-mi de ce vii întotdeauna să mă priveşti ?

Toate Getele caută explicaţii şi doresc să ştie *de ce* şi *cum*, chiar cînd e vorba despre acte reflexe şi funcţiuni organice.

(Cel de-al doilea personaj feminin al scenei : Sonia. Vezi şi acest nume.)

II. Ulterior, cunoscut o altă Geta, de o feminitate liniştită şi întinsă ca a iederei. De altfel, dicţionarul de faţă îi descoperă şi ascunde de foarte multe ori nobleţea, frumuseţea alcătuită din jocuri de negru şi verde.

GETULIO „Într-o seară, sub luna de o paloare îngrozitoare, marea căzuse foarte jos, în prăpăstii : parcă trupul ei se chinuia sub tălpi. O femeie a strigat atunci : Getulio ! Nu ştiu dacă a răspuns cineva." (Nicolas Varga-Brasilensis : *Amintiri*).

GHENADIE „Aşa cum un vehicul trebuie îngrijit, adică încă de dimineaţă motorul (e bine) să-i fie pus la încercare, după ce ai controlat nivelul apei în radiator, cantitatea de benzină, curgerea ei în carburator, starea cauciucurilor şi sistemul de tracţiune, ca şi înclinaţia oglinzilor retrovizoare, semnalele de avertisment, arcurile, fotoliile, pernele, îngrijindu-te să nu lipsească din lădiţă sculele de ajutor şi, în special, cri-

cul, dar și cauciuc de rezervă, apoi caroseria curată, parbrizul și vizorul din spate fără impurități, și, de asemenea, actele în cutioara de lîngă volan, ca să nu mai vorbim despre persoanele care urmează să urce, și propria ta persoană, limpede, calmă, scutită de frămîntări speciale și departe de băutură, de rătăcirile dragostei, tot astfel un Ghenadie trebuie bine verificat — prin cercetarea prietenilor, a lecturilor, a veniturilor și cheltuielilor, zilnice și anuale, a biografiei pînă la douăzeci de ani și apoi la șaizeci de ani și mai departe, a indivizilor cu care își petrece timpul, a femeilor pe care le iubește și, mai cu seamă, a celor care-l iubesc, a contribuției sale la fondul de impozite, a ticurilor și preferințelor, a culturii, disciplinei, stării sanitare, a principiilor generale de viață și a maniilor de toate felurile, cercetînd manometrul crizelor tensionale, barometrul intențiilor, harta năzuințelor și arhiva aprecierilor sale asupra celor mai diferite acte istorice, de la începutul istoriei pînă astăzi, — pentru ca asocierea cu el, într-o întreprindere oarecare, să aibă ceva șanse de izbîndă.“ (Felix Job : *Fraze lungi înainte de masă)*

GHENCA „Pe an numai o dată la Ghenca merg, mătușa din casa moartă-n anul o mie nouă sute ; cu rochiile multiple ce par pe ea cusute, după puțină pîndă la geam, deschide ușa.“

GHENCIO și GHINCA (Nume bulgărești.) Iconari.

GHEORGHE sau

IMOBILUL DE LA NUMĂRUL 40

A fost îngrozitor, a fost cumplit. N-aș vrea să-mi mai amintesc. Îndeosebi căderea bîrnelor, vuietul acela înfundat, însoțit de trîmbele de praf, care umpleau imediat încăperile, de trebuia să ducem batistele la gură și la nas, și urletele optimiste ale bătrînului, din care

răzbăteau, sau mi se părea numai, ascunzişurile disperării, inconştienţa, încăpăţînarea, aş vrea să le uit pentru totdeauna. Locuim acum într-o singură cameră, totul este modest, resimţim lipsa de spaţiu, singurătatea şi senzaţia de izolare ne dau unele clipe de nelinişte. Ernest, mai mult decît mine, suferă din pricina asta, dar poate şi din cauză că-l urmăresc şi pe el amintirile şi, mai ştii, un fir de speranţă că ceva s-ar mai putea îndrepta. Sîntem în schimb liniştiţi, eliberaţi de teama oribilă a degradării fără remediu. Era destul de greu să ne desprindem o dată de acea stare hipnotică în care trăisem cîţiva ani, care ne cuprinsese treptat, ca să ne ucidă orice putinţă de a vedea limpede cît de nebunească era rezistenţa zadarnică a bătrînului şi a-i opune o altă soluţie. Ceilalţi din familie erau poate mai de mult înveninaţi de otrava iluziei, mie însă, care intrasem între ei de mai puţină vreme, îmi fusese de la început spaimă şi, dacă n-aş fi avut de partea mea tinereţea şi dragostea lui Ernest, desigur aş fi înnebunit de mult. Lucrurile îmi erau clare încă de la început, din prima seară, atunci cînd am acceptat să-l însoţesc pe Ernest în strada Dumbrava Roşie, să-i cunosc tatăl. Îmi povestise, desigur, situaţia din casa lor. Avusesem însă bănuiala că el poetizează, exagerînd lucrurile, şi chiar poetiza, îmi dau acum bine seama ; temerile mele s-au simţit confirmate din momentul în care am deschis poarta de metal şi am păşit în curtea inospitalieră. Un dulău răguşit ne-a lătrat de undeva, din adîncul curţii, Ernest mi-a strîns braţul, m-a asigurat că Fingal era legat şi că, de altfel, nu cunoscuse niciodată libertatea şi, ca atare, n-am de ce să mă tem.

Pentru cei optsprezece ani ai mei, lipsiţi de mari bucurii şi, fireşte, de experienţa vieţii, numai cunoştinţa, de ce să n-o mărturisesc, numai contactul cu lumea aleasă, reprezentată deocamdată de clădirea impunătoare, cu ferestrele mai totdeauna, vara şi iarna, ferecate, prin faţa căreia ne plimbasem de atîtea ori, trecînd din Grădina Icoanei în Parcul Ioanid, mă umplea deopotrivă de nelinişti plăcute, înrudite cu speranţa şi promisiunile. Casa aceea devenea, cu fiecare revenire

în preajma ei, *casa noastră*, în care aveam odată și-odată să pătrund, pe care nădăjduiam s-o domesticesc și s-o înțeleg. Faptul că tatăl lui era un om ciudat, că principiile lui de viață erau singura lege, de neatins deocamdată, nu-mi spunea mare lucru și oricum, chiar dacă n-aveam pentru moment în minte o idee care să promită schimbarea lucrurilor, eram sigură că ea îmi va răsări în minte și că Ernest o va sprijini.

Vorbeam de spaima pe care o încercasem, cu toate acestea, intrînd pe poarta de metal. Ea era sporită de prima imagine întîlnită : ușa de la intrare, deasupra cîtorva trepte de marmură, arăta jalnic. Bucăți de tablă, prost fixate cu ținte, acopereau spărturi urîte, pricinuite de putregaiul avansat, de trînturi ulterioare, violente. Nimeni nu și-ar fi putut închipui, trecînd pe trotuar, că acel imobil — dar ce spun ? —, acel palat în stil neoclasic, de gustul și vîrsta începutului de veac, putea să arate mai de aproape atît de degradat. Am împins ușa eu, mai temerară decît Ernest, care, știind ce este dincolo, ezita să înainteze. Un scîrțîit trist, urmat de un foșnet aproape imperceptibil în întunericul scării mă întîmpinară cu un fior. Nu înainta, îmi spusese imediat Ernest, va trebui să aprind un chibrit. Îmi explică îndată că tatăl său nu acceptă să fie reparată lumina de la intrare, stricată încă înainte de război. Flacăra chibritului îmi descoperi în bolta scării o mulțime de obiecte, de toate felurile, înghesuite claie peste grămadă. Se aflau acolo cîteva stive de cărămizi, scînduri înnegrite de vreme, o grămadă de var solidificat, saci de ciment sparți în multe locuri. Scara, pe care urcarăm cu prudență, n-avea balustradă, o stinghie de care îmi sprijinii mîna se clătină și observai în momentul următor că era fixată la capătul superior cu o sîrmă răsucită după un piron.

— Materialele, îmi explică Ernest, ridicînd chibritul aprins deasupra capului, sînt pentru reparațiile pe care tata vrea să le înceapă la primăvară.

— Dar nu cred că mai sînt utilizabile, observai eu, par degradate.

— Va recupera ce se va mai putea, stau aici de la moartea mamei, din '38. Atunci a vrut să schimbe în-

treaga înfățișare a casei, imposibil de suportat aidoma după dispariția ei, dar a amînat de la un an la altul, afacerile mergîndu-i mereu mai prost, îmi dădu explicații Ernest, ținîndu-mi brațul.

Îmi vorbise despre nenorocul bătrînului. După îndelungata suferință a mamei, purtată cîțiva ani în șir prin sanatorii din Elveția, bolnavă de plămîni, venise nenorocirea cu Camil, fratele mai mare al lui Ernest, accidentat grav la un concurs de schi, la Predeal. Își fracturase coloana vertebrală, încercările de a-l vindeca se soldau cu cheltuieli fantastice, speranțele de însănătoșire rămîneau mereu mai puține. Cînd a murit, prin 1939, datoriile bătrînului crescuseră la peste cinci sute de mii, și ele aveau să crească în continuare, pentru că, neglijîndu-și afacerile, lăsînd moșia de la Slobozia pe seama unui cumnat necinstit, veniturile se împuținaseră. După cearta dintre frații bătrînului, care ridicaseră nu știu cîte pretenții la averea rămasă, procesele îl șicanau și-l oboseau peste puterile lui. Venise apoi războiul. În '44, blocul de pe Mihai Bravu, cu prăvăliile ce aduceau venituri frumoase, căzuse pradă bombelor. În conacul de la Străulești se instalaseră observatoarele antiaeriene nemțești, iar de pe cele patruzeci de hectare, răscolite de cazmalele soldaților, de instalațiile bateriilor de artilerie nu era nimic de recoltat. Încercase să obțină prin relații evacuarea domeniului, dar obținuse numai promisiuni.

Grăbirăm pasul pe scări, Ernest epuizînd stocul său de chibrituri, și ajunserăm, în sfîrșit, în fața unei uși ce mai păstra pe alocuri urmele unei vopsele albe. Intrarăm.

Bătrînul era agreabil. Ne-a întîmpinat cu bucurie, făcînd exces de cuvinte plăcute, sărutîndu-mă pe frunte, părintește. Îl felicită pe Ernest pentru alegere, mă împinse cu un gest tineresc, și depărtîndu-se cîțiva pași, ca să mă studieze, insistă cu explicații amabile asupra importanței acestui ceremonial.

— Foarte bine, Ernest, foarte bine, repeta bucuros, învîrtindu-se în jurul măsuței din încăperea spațioasă.

Ne așezarăm. Fotoliul de piele pe care mi-l oferi nu opuse acea rezistență dulce, cunoscută, a arcurilor. Că-

zui în adînc, înfundîndu-mă în pernele sale flasce. Un praf înțepător urcă în nări. Pe undeva, în preajmă, foșni sub o mobilă veche un șoarece, dintre aceia pe care i-am cunoscut bine mai tîrziu, răi și imprudenți ; un miros de igrasie mă năpădi.

Nici Sanda, nici Dinu nu sosiseră încă. Bătrînul sta în fața mea, rezemat de șemineu, și-mi vorbea despre Ernest. Mă asigura că e un băiat destoinic, deosebit de înzestrat în ce privește meseria lui, arhitectura. Era încredințat că va face o carieră strălucită și-mi spuse de îndată că nimănui altcuiva nu i-ar încredința refacerea casei decît lui. Are gustul lucrurilor statornice și priceperea de-a înțelege exigențele beneficiarului, condiție esențială în profesiunea aleasă. Îmi adresă o grămadă de complimente, mă considera o colaboratoare virtuală a planurilor sale.

— Vă veți căsători și vă veți simți bine în această casă, casa copilăriei mele, adăugă, arătînd tavanul.

În timp ce-mi vorbea despre anii copilăriei sale, cînd toate treburile mergeau bine și părinții trăiau, iar tatăl lui făcea dese călătorii în Franța, cercetam curioasă încăperea, despre care Ernest îmi vorbise de multe ori. Era un salon aproape circular, larg și foarte împodobit. Tavanul, pe care mi-l indicase mai înainte, arăta îngrozitor : grinzile aparente erau în multe locuri mîncate, ghirlandele de ghips de prin colțuri fuseseră sparte, din golurile lor ieșeau smocuri de papură, fire de sîrmă subțire, semn că mișcări violente le scoseseră din făgașurile lor. O crăpătură profundă, sinistră, traversa casetoanele ce încadrau scene pictate, în maniera lui Mirea. Deasupra ușilor înalte, frontoanele și lambriurile fuseseră smulse, și urmele lor închipuiau pe pereți desene grotești. Peretele din spatele meu nu semăna cu ceilalți pereți, de pe el tapiseria fusese desfăcută în cîteva locuri, în jurul unui mare tablou în ulei se căscau găuri negre, încărcate de praf și pînze de păianjeni. Ușile trebuie să fi fost cîndva frumoase ; acum, sticla colorată care le împodobise abia mai lăsa în unele locuri să se înțeleagă că fusese întreagă și curată. Carii distruseseră fără milă lemnăria. Parchetul, alcătuit din mari panouri, era șubred și culoarea abia i se mai distingea sub molo-

zul înnegrit ce zăcea pretutindeni. În față, un mare glasvand lăsa să se vadă, înspre terasa cunoscută de mine din zilele cînd treceam pe stradă (aici era și intrarea principală, astăzi blocată), un larg vestibul copleșit de plante aproape sălbăticite. De acolo ieșiră, ca să se gudure, doi cățeluși, ce se repeziră, îndată ce li deschise ușa, în brațele mele.

Mobila era veche, lipsită de orice urmă a frumuseții trecute. Un mare bufet părea salvat de la o inundație. Decorațiile de lemn erau degradate și albite, cîteva podoabe fanteziste se țineau ca prin minune în partea superioară. O cărămidă înlocuia un picior, ajutată de cîteva cărți ce umpleau spațiul gol dintre podea și latura lui de jos. Scaunele erau roase de o folosință îndelungată, tapițeria lor, ca de altfel și a canapelei vieneze de alături, suferise lovituri care le spărsese, jupuieli necruțătoare. O panoplie veche, descompletată, abia se ținea pe un perete.

La sosirea Sandei și a lui Dinu, curentul de aer care se făcu provocă o desprindere neașteptată a tencuielii peretelui din spatele meu ; molozul bufni pe parchet și cățeii lătrară.

Prezența gălăgioasă a tinerilor aduse în încăpere un moment de bucurie. Voioși, cu înfățișare sportivă, frații mai mici ai lui Ernest povestiră ce făcuseră la facultate, cum evitaseră să se lase racolați la o manifestație studențească. Seara s-a încheiat agreabil, în cele din urmă venise și mătușa Flora, care i-a făcut mustrări bătrînului pentru că nu mă tratase cu nimic. Avusese ea grijă să cumpere bomboane și, ronțăind, ne împrietenirăm cu toții ; cu ezitări tot mai rare, ne spuserăm, în sfîrșit, pe nume.

În chiar ziua nunții mele cu Ernest m-am mutat la ei, în Dumbrava Roșie. Casa avea multe încăperi și am ales una, mai bine păstrată, de la etaj, cu fereastra spre Parcul Ioanid. Aveam cel puțin aer proaspăt, acolo sus praful urca mai greu și nici șoarecii nu se înmulțiseră ca în alte camere. Zidurile purtau urme de igrasie, Ernest mi-a explicat că după bombardamente, cînd tavanul fusese prăpădit de o bombă incendiară, se for-

maseră cîteva fisuri prin care apa ploilor pătrundea în casă. Încercase să repare singur tabla și podul, bătrînul însă spusese că e treabă de cîrpaci, îl invitase să se abțină de la cheltuieli. Va face reparații capitale, va renova foarte curînd totul. Mai neplăcute erau urcarea și coborîrea pe scara interioară, pentru că lemnăria, supusă umezelii, era acum atît de stricată, încît nu trecea o zi fără să se desprindă din eșafodaj vreo parte a balustradei și, de la un timp, chiar treptele. Cînd sosea ora retragerii în camera noastră, simțeam cum mă cuprinde teama și dezgustul, și chiar un început de răzvrătire, știind că va trebui să urc acele trepte ce jucau sub pași sau să mă prind de-o șipcă a balustradei cu riscul de-a rămîne cu ea, obosită și nesigură, în mînă.

Bătrînul dovedea o rezistență mereu mai manifestă la orice încercare de a ține în loc, dacă nu a îmbunătăți, soarta lucrurilor, destinate parcă să alcătuiască cu timpul un cimitir de ciudățenii. Încercasem să repar un prag, bătînd, cînd bătrînul își făcea plimbarea în parcul vecin, cele cîteva cuie aduse de pe șantier. Reușisem de asemenea să completez ochiurile sparte ale ferestrelor și să maschez o crăpătură a zidului cu lapte de ipsos. Putregaiul și rugina erau însă mult mai grăbite și, abia mă bucuram că ușa se poate închide, că, dedesubt, o tăblie se desprindea invitînd aerul să se strecoare. Recurgeam la plăci de carton, la placaj. Cu puțină vopsea s-ar fi rezolvat și chestiunea aspectului, dar bătrînul făcuse un întreg tapaj la mărturisirea intenției mele. Printr-o minune instalațiile de apă și de canalizare se mențineau în funcțiune, așa că nu duceam grija băii, mai ales că, din cauza prafului și a șoarecilor, trebuia să ne spălăm de mai multe ori pe zi.

Bătrînul era deplin conștient, în zilele acelea de lipsuri, de după război, că nu se puteau face lucrări importante. El ne povestea zilnic că intenționează să renoveze totul, să readucă la lumină casa în care ne duceam traiul. Avea gînduri deosebit de frumoase și felul în care concepea refacerea bunurilor noastre era perfect gospodăresc, cu grijă pentru principalele funcțiuni ale

imobilului, cu deosebită înțelegere pentru nevoile ce urmau să apară cînd și ceilalți copii aveau să-și întemeieze căminul, în spațiul suficient al casei, cu precizări privind detaliile, care îmi stîrneau numai admirație pentru mintea lui sănătoasă. Dar lipseau banii și, în lipsa lor, el nu accepta, cu o îndărătnicie de copil, nici cea mai mică reparație, văzînd în ea un compromis cu spiritul rău al descompunerii. Ori renovare generală, ori nimic, spunea, și ne înfățișa cu un remarcabil talent, cum vede el desfășurarea lucrărilor.

— Nici nu vă închipuiți ce splendoare de casă a fost asta, ne spunea adesea. Ernest poate își mai amintește cît de frumoase erau oglinzile așezate pe acel perete, în care se reflectau la ora prînzului luminile soarelui strecurate prin glasvand. Aici se afla o consolă, iar dincolo, sub acea panoplie, un splendid biedermeier. Covoarele persiene protejau parchetul, care avea o strălucire de cristal. Aici, în salon, se adunau în jurul bătrînilor, înainte de război, toți copiii, toate rubedeniile. Se asculta muzică, Elvira cînta excelent la pian. Îl însoțea cu neîntrecută spontaneitate pe Enescu în sonatele lui Beethoven, și nu de puține ori întîrziam cu toții după miezul nopții, respirînd aerul intim și plăcut al unei familiale și continue sărbători. Alteori se juca loton sau bridge, veneau la noi miniștri. Scaunul acela înalt de lîngă tine era locul preferat al lui Titulescu. Candelabrele se aprindeau pe la ora cinci, și nu se mai stingeau pînă foarte tîrziu. Cînd copiii s-au făcut mai mărișori, în serile de iarnă, se organizau aici serbări. Își aduceau colegii de școală, se juca teatru. De Crăciun, bradul urca pînă în tavan și se împărțeau daruri tuturora. Sau, după vînătoare, înghețați de atîta umblet prin pădurile de la Scroviștea și Ghimpați, ne adunam la țuică și castane coapte, se făceau adevărate serate haiducești, bietul Vintilă Praporgescu cînta cu vocea lui de bas vechi balade de prin Dobrogea, făcînd să răsune cristalele din bufet și țurțurii candelabrelor. Apoi aici au fost nunta lui Calistrat, la care a venit însuși Duca, și botezurile copiilor, și întîlnirea secretă între Goga și Averescu, înainte de coaliția guvernamentală. Aveam un cîine-lup care nu accepta să doarmă afară,

locul lui era aici, lîngă ușă, se așternea jos ca un șal viu, cu urechile întotdeauna ciulite. Nu-l putea suferi pe Averescu ; sigur, nu se repezea la el, dar cînd venea la noi, cîinele se strecura dincolo, în sufragerie, și-l simțeam agitîndu-se pînă ce mareșalul pleca, însoțit de ofițerii suitei sale. În camera lui Ernest s-a născut Camil. Tot acolo a zăcut el după operație. Era iatacul meu preferat, mă retrăgeam acolo printre cărți și, cînd făceam corespondență, nu-i era îngăduit nici măcar Elvirei să mă tulbure. Cafeaua neagră mi se aducea pe un scăunaș, la ușă. Timp de o săptămînă am găzduit și pe generalii care conduceau comisia de armistițiu. S-au mutat însă repede, începuse toamna și ploile se scurgeau prin tavan...

Mai bine de trei ani am ascultat, aproape seară de seară, discursurile bătrînului. De la un timp, cuvintele lui încetară de-a mai evoca gloria casei, insistînd pe proiectele de renovare. N-aveam nici acum bani, fiecare dintre noi cîștiga atît cît să ne îngăduim o viață modestă, cu rare escapade la sfîrșit de săptămînă la Predeal sau, vara, la Vulcana-Băi. Ieșeam uneori la teatru, Sanda făcea, cînd timpul îi permitea, partide de tenis, la Herăstrău. Casa se deteriora tot mai mult, dar căderea unei bîrne din acoperiș sau surparea din senin a unei sobe nu erau motive ca bătrînul să cedeze ; el interzicea categoric orice reparație, oricît de mică.

Într-o seară, ne aflam ca de obicei strînși în jurul măsuței din salon ; era ora cafelei, singura noastră reuniune din timpul unei zile. Natalia, sora bătrînului, venise mai tîrziu. M-am ridicat să-i pregătesc o cafea. Cum ea o preferă, spre deosebire de noi ceilalți, cu rom, am urcat la mine să aduc sticla. La înapoiere am făcut pe scară un pas greșit și am dat să mă sprijin de balustradă. Probabil că șocul a zguduit puternic scara, astfel că în momentul următor m-am pomenit tocmai jos, pe podea, cu lemnăria putredă după mine. Scara se surpase ca un joc de cărți.

Noroc că mă alesesem doar cu sperietura, pentru că în cădere știusem să-mi apăr, din instinct, capul și piep-

tul. În timp ce mi se dădeau îngrijiri și eram consolată, bătrînul ne ținu unul dintre cele mai pasionante discursuri.

Vom construi o scară mult mai largă decît cea prăbușită, spunea el, înclinarea ei va trebui să permită transportul mobilierului, pe care urma să ni-l cumpărăm îndată ce vom avea bani. (Avea oarecare speranțe în recolta anului următor.) O vom monta în așa fel, ca să rămînă dedesubt destul spațiu pentru un bar. Astăzi așa ceva se folosește, și tinerii au dreptate, este nevoie în casă de un loc sigur pentru băuturile tari, pentru țigările fine. Și, pentru că vom aduce această inovație, vom sparge și peretele din spate, făcînd o legătură mai bună cu bucătăria.

Ernest fu de părere ca, deocamdată, să chemăm un dulgher de la întreprinderea lor să cioplească o scară provizorie. Bătrînul se opuse categoric. Ne-am resemnat instalînd, pînă la treapta care se mai ținea în partea superioară, două mari lăzi țărănești aduse din magazie.

Într-altă zi, tocmai ne pregăteam să mergem la cinematograf, Sanda ne anunță că pe culoar și la cămară s-a stricat lumina electrică. Curînd Ernest, care se bărbierea, a venit să ne spună că țeava de la baie a început să curgă. Bătrînul a refuzat și în acea seară și în cele următoare să accepte un meșter: aceste neajunsuri nu trebuiau să ne impresioneze. Dacă ne-am putea noi închipui ce trist a fost atunci cînd a ars acoperișul, spunea el, în urma unui bombardament englez, și cum se obișnuise și cu ideea și cu ploile...

După ce într-o noapte, era în august anul trecut, căzuse cu totul tavanul cu luminator de la etaj, bătrînul ne convocă în camera lui să ne desfășoare planurile amănunțite ale casei renovate. Nimeni nu bănuise pînă atunci că avusese prevederea să întocmească, fără ajutorul nimănui și cu deosebit talent, asemenea planuri. Ne explică detaliat cum vor arăta parterul, vestibulul, glasvandul refăcute. Pe foaia de calc erau așezate chiar și mobilele, cele pe care nu le aveam, dar care trebuiau să fie procurate de la Viena. Era ora două după miezul nopții, dar pînă ce nu ne-a descris cu lux de amă-

nunte și cu vădită încîntare toate aranjamentele, nu ne-a îngăduit să mergem la culcare.

În săptămînile următoare a fost inundat subsolul, s-a prăbușit zidul culoarului dinspre W.C. Apă nu mai aveam de mult, făceam baie pe la prieteni. Pe scara improvizată era tot mai anevoios să urcăm, pentru că palierul se înclinase și el și amenința să cadă.

Împins de mine și exasperat de privațiunile unei asemenea vieți, Ernest a izbucnit într-o zi. Bătrînul l-a reprimat cu multă asprime. I-a dat exemplu pe Sanda și pe Dinu, deopotrivă lipsiți de bucuriile confortului, dar care nu-și îngăduiseră niciodată să facă în casa părintească vreo observație, impunîndu-și răbdarea pe care el însuși o are. Ne-a convocat pe toți în salonul de jos și-am ascultat atunci cel mai patetic discurs pe care l-a rostit vreodată. În cuvinte precise, cu un simț neobișnuit al situației, ne-a descris mîhnirea lui că ne aflăm într-o asemenea stare. Dar se știe prea bine că n-avem bani, că orice cheltuială pentru reparații parțiale ar fi echivalentă cu risipa, că el veghează ca cele care au rămas în bună stare să nu se degradeze și mai rău.

Atunci, chiar în timpul explicațiilor sale, am fost zguduiți de o bubuitură înfricoșătoare. Dinu a fost singurul care a avut curajul să deschidă ușa alăturată și să vadă ce se petrecuse în spatele ei. Zidurile camerei în care dormea bătrînul se surpaseră, prăbușirea tavanului atrăsese după sine acest nou dezastru. În clipa următoare, un val gros de fum năvăli în încăpere. Undeva ardea. Ne-am dumirit îndată. Candela mereu aprinsă la fotografia mamei lui Ernest răspîndise în lemnăria veche flacăra ei subtilă. Acum totul era numai pară. Alergarăm în vecini să chemăm pompierii și să aducem găleți cu apă.

A doua zi, apreciind greutatea pagubelor, bătrînul ne-a și prezentat planul noii distribuiri a spațiului. Lucrase toată noaptea, nemaiavînd unde să doarmă, dar nu era obosit. Cuvintele lui erau pătrunse de înțelegerea situației nou create, vibrau de emoție, îndeosebi atunci cînd a trecut la înfățișarea modificărilor de construcție pe care le impuneau viitoarelor lucrări pierde-

derea unei aripi a clădirii. El era de părere ca în acea zonă, acum numai scrum și dărîmături, să ridicăm un turn asemănător unuia văzut de el pe valea Loarei, cu patruzeci de ani în urmă. Ne îndemnă să fim cuminți, să nu ne lăsăm impresionați de starea dezastruoasă a casei. Mă luă deoparte, văzîndu-mă că plîng, și mă sfătui să-mi păstrez firea, sînt în lume situații cu mult mai grave, aveam unde să locuim, slavă Domnului, și unde să ne consumăm satisfacțiile, bucuriile. Renovarea nu va întîrzia mult, simțea că se apropia ziua în care proiectele sale vor prinde viață. În acest sens, i-ar face o mare bucurie dacă ne-am hotărî să-i dăruim un nepot. Trebuie să ne gîndim, spunea el, că viața se scurge mult prea repede, egoismul nostru va spori și căldura sufletească nu-și va mai găsi satisfacție numai în mîngîierile bunurilor mărunte. Ideea era de o noutate atît de mare, că nu putui să-mi rețin emoția. A fost singura dată, atunci, cînd i-am luat mîna și i-am sărutat-o.

Trăiam mai liniștiți în camerele rămase. Sanda și Dinu își terminaseră studiile și fuseseră încadrați în Capitală. Cu toate acestea, banii continuau să ne lipsească, era prea curînd după război, nu aveam întotdeauna de lucru, prețurile creșteau, instabilitatea politică ne îngrijora. Într-o zi, pe cînd stăteam la masă, cred că era duminică, pentru că eram cu toții în jurul ei, ascultam ultimele proiecte ale bătrînului privitoare la reconstrucție. Deodată, cu un vuiet pe care îl mai păstrez și acum în urechi, se desprinse din tavan uriașul candelabru cu ciucuri de sticlă. Căzu peste oala de supă, fiertura îl stropi pe Ernest pe față. Sanda leșină. Bătrînul a înregistrat evenimentul cu sînge rece și a observat îndată că era și timpul. Nu se mai poartă de pe vremea tinereții lui asemenea candelabre înzorzonate, el nu se va mulțumi nici măcar cu plafoniere obișnuite, ci cu lumină indirectă, cu corpuri electrice de neon, îngropate la stinghia laterală, cum a văzut într-o revistă.

Nu mai putui suporta. Mă ridicai de la masă, de altfel îmi fusese greață încă de la prima oră a dimineții, și alergai să-mi fac bagajele. Împachetam și plîngeam. Cu ajutorul unei frînghii, și avînd înțelegerea

speriată a lui Dinu, am coborît pe fereastră geamantanul cu care venisem, șezlongul pe care-l adusesem, paltonul. Mă întorsei apoi pe scara improvizată, alunecînd din nou pe lada foarte instabilă, și mă îndreptai spre ușă.

Ernest nu înțelegea ce se întîmplă cu mine. În tot acest răstimp, el continuase să asculte cuvintele însuflețite ale tatălui său, să-i aprobe intențiile, să-i verifice aprecierile, calculînd cantitățile necesare de materiale. Cînd mă văzu îmbrăcată și hotărîtă să ies, se ridică palid, vădit tulburat :

— Ce e cu tine ? îmi spuse.

— Plec imediat, spusei.

— Unde ? spuse.

— La ai mei, spusei.

Avu nevoie de cîteva minute să se dumirească, să priceapă că nu glumesc.

— Bine, dar bătrînul este foarte hotărît să...

Drept alte explicații, deschisei ușa și ieșii. Din mijlocul verandei, înlăturînd nervoasă labele cățeilor de pe fusta mea, spusei :

— Dacă vrei să mă însoțești, hotărăște-te repede !

Întoarse capul spre bătrîn. Acela înțelegea și mai puțin ce se întîmpla. Avea chiar intenția să-mi explice ceva.

Mă grăbii să întorc capul, lacrimile îmi veneau în ochi. Le adresai tuturor, cu voce aproape de țipăt :

— Sînt sigură că voi avea un copil. Plec la părinți, trebuie să mă înțelegeți !

Bătrînul se lumină de fericire. Îmi dădu binecuvîntarea sa, îl sfătui grabnic pe Ernest să mă însoțească, lăudînd prevederea care mă trimitea, oricum, sub o mai bună supraveghere.

Traserăm poarta de fier, prin care cîndva pătrunsesem cu atîta emoție, spaimă și curiozitate, și poarta, după noi, căzu zăngănind pe trotuar, o dată cu întreg grilajul de care stătuse prinsă.

Din urmă se auzi un lătrat răgușit. Nu știu nici azi dacă fusese cîinele Fingal, ce nu cunoscuse niciodată libertatea, sau doar bătrînul, care mai adăugase în urma noastră cîteva cuvinte binecuvîntării sale.

GHERASE I. „O operă literară este un sistem de gîndire, o secțiune deschisă în structura ființei noastre, în așa fel tăiată, încît să se poată distinge limpede dispoziția foliilor, a depunerilor și, totodată, întreaga alcătuire a organizației generale. Se prea poate ca unul sau altul dintre învelișuri să se înfățișeze ca un obiect eterogen și să nu satisfacă condițiile unei epici desăvîrșite. Principalul este însă ca, referindu-se la întregul sistem, fiecare parte să acopere bine o zonă a prismei și să invite la descoperirea universului pe care ea îl cuprinde în interior. O operă literară este o mostră a experienței umane și, ca atare, ea trebuie să propună o soluție oarecare de a fi. Se fac fraze frumoase, se alcătuiesc povestiri interesante, se scriu romane ce pasionează pe cititor; dacă cel venit nu descoperă în ele un sistem de cuburi și forme care să demonstreze o soluție de existență, o modalitate de cuprindere a lumii, plăcuta înfățișare a lucrurilor nu depășește interesul unui bun reportaj", spuse, trăgînd repetat din țigară, Gherase, scriitorul. II. „Și-am plîns amar apoi cînd, despre ziuă, Veni c-un jbilț Gherase, surdomutul..." (Th. Pâcă)

GHERASIM Arhaic, și pentru aceasta, excepțional de modern: Gherasim cel Amar, Gherasim Monahul, Gherasim Constantinescu, Gherasim Petrescu. Alături de un nume burghez, Gherasim pare o decorație de bronz, înverzită de timp, pe o haină nouă, la un rînd.

GHERȘ „Întreaga lui avere era un cortel mare, încăpător, cu margini șnuruite și arcuri originale, fără a mai vorbi despre mînerul galben, de chihlimbar, care înfățișa doi mistreți încleștați." (Mihail Bizantz)

GHIDALE sau Ghidali, mai curînd fruct decît nume. Un coș de ghidale costă 5 lei.

GIANU Nume specific românesc. Un Gianu ară de două mii de ani cîmpia dintre Dunăre și Carpați, numărînd anotimpurile și răsăritul soarelui pentru cîteva linguri de mălai. *Apropie-te de el cîntînd,* invită poetul.

GICA Vulgară, dar amuzantă pentru orice bărbat. Deșteaptă, culege cu pricepere roadele celor mai neînsemnate avansuri. Devine repede, prin exercițiu sumar, proprietăreasă.

GICĂ sau, mai bine,

TURNURILE

— povestire de provincie —

Cine a vizitat orașul T., căutînd să afle în arhitectura voioasă a vechiului tîrg, linii care să evoce atmosfera de altădată a fostei capitale a țării, și s-a oprit, în trecere, pe strada Poet Alexandrescu, în preajma bisericii Sfîntu Nicolae, îngrijită timp de mai bine de un secol de familia Andronescu, trebuie negreșit că a fost emoționat de apariția neașteptată a unei largi curți pe partea dreaptă, în mijlocul căreia rezistă timpului o clădire veche românească, înrudită cu multe dintre clădirile boierești ale veacului trecut, din pînzele lui Petrașcu. Această casă a aparținut, se pare, cîndva familiei poetului care a scris meditația la anul 1840 și *Satira duhului* meu și ea reprezintă, cred, cuprinzător, ideea pe care și-o făceau spiritele luminate ale acelei vremi despre familie și locul său de adăpost. Cunoscînd, ulterior, o bună perioadă de înflorire, deși cam tardivă, orașul T. s-a dezvoltat și s-a îmbogățit cu edificii mai impunătoare. Administrația financiară, primăria, liceele, de fete și de băieți, prefectura, tribunalul au format în centru un sistem de clădiri oficiale, care inspiră oricărui vizitator respectul. Alături de acestea, pe Bulevard sau pe Calea Domnească, s-au construit case aspectuoase, unele cu două și chiar trei etaje, vile ascunse în verdeața viței sălbatice, mici blocuri cu balconașe încărcate cu flori. Cu toate acestea, casa despre

care vorbesc a rămas ca un etalon al înțelegerii rosturilor bine orînduite, indiferentă la afacerile și speculațiile firmelor petroliere, prea grăbite să se afirme și să demonstreze bunăstarea.

Cu mulți ani în urmă, zăboveam adesea în fața construcției cu ferestre mici și arcade severe, încercînd să desprind din jocul luminii pe pereții albi, vreun semn care să reînvie, măcar în parte, mișcarea domoală și gravă ce o însuflețise altădată. Primăvara, mai cu seamă, casa aceasta părea că se pregătește, sub vînturile subțiri, înecată de polenul soarelui, să vorbească. Se putea ușor închipui, în asemenea anotimp, cum trăgeau la scara înaltă de lemn trăsurile, cum, seara, se luminau ferestrele spre a decupa pe pereții dimpotrivă înalte și misterioase siluete. Casa Alexandrescu rezista, sănătoasă, puțin ironică asaltului de vulgaritate care o înconjura. Deschisă, ca un mare ochi limpede, către lumină, ea se făcea că nu vede și nu realizează prezența vilei de peste drum, o clădire grosolană ca o cazarmă, ce se împingea la stradă asemenea servitorimii la trecerea unei înmormîntări. Nu vedea și nu se lăsa copleșită nici de impertinenta mîndrie a unui bloc insipid, ridicat în vecinătate de unchiu-meu Titu, nici de garajul pe care acesta i-l trîntise alături, parcă pentru a-i întoarce spatele. Trăia liniștită, într-un timp deplin așezat pe temelii de piatră, sprijinindu-și aripile pe coroana unor zarzări mereu înfloriți. Fluturi mari țeseau în jur o plasă vie de beteală și, în paza ei, treceau anii ca o corabie iute, cu vînt favorabil, printre pirați.

Prietenii, Timotei îndeosebi, o iubeau ca și mine. Seara, cînd cerul se umplea de sînge, iar mii de ciori se roteau deasupra tîrgului, ne făceam o datorie, alături de o imensă plăcere, să pășim pe trotuarul care conducea la casa misterioasă și simplă de lîngă biserică spre a ne acorda bătăile prea tumultoase ale inimii cu ritmul vieții ei, spre a-i aduce un omagiu prea meritat.

Ținînd la ea și cercetîndu-i personalitatea ofensată de venetici și nepoftiți, era firesc să-i devenim curînd apărători. Cînd cineva, un tehnician al primăriei, spu-

sese unuia că va propune dărîmarea imobilului, în curtea căruia se puteau clădi cel puțin cinci blocuri, auzind vorba, ne-am dus, eu și Timotei, la serviciul tehnic, am întrebat de individul cu pricina și, după o scurtă explicație, l-am pălmuit. Incidentul a făcut vîlvă în oraș, nimeni nu-și putea lămuri ce motive se ascundeau în spatele pretextului pe care-l invocasem, pentru că nu era de închipuit ca cineva să molesteze un funcționar, în propriul său birou, pentru o casă, care nici măcar nu-i aparține.

Curînd ne-a ieșit vorba că sîntem indivizi cu opinii reacționare. Cum, o dată pe săptămînă, participam amîndoi la ședințele unui cerc literar din oraș, niște cunoscuți, mai tîrziu cunoscuți prea de aproape, au început să ne suspecteze. Dragostea noastră pentru vestigiile secolului trecut, în mijlocul unei lumi preocupate să înlăture urmele nefericite ale războiului, foametei, politicianismului, părea un paseism dușmănos. Auzeam tot mai des din partea unor prieteni și binevoitori că se pune la cale pedepsirea noastră. Unii susțineau că vom fi arestați, alții că ni se va da o bătaie soră cu moartea. În înțelegerea noastră de atunci, mișcările de stradă, bine întemeiate, ni se păreau zgomot de prisos și provocare. Ori de cîte ori întîlneam coloane de petroliști pe străzi, purtînd lozinci și proferînd amenințări la adresa cozilor de topor din guvern, care voiau să mențină stările de lucruri de pînă atunci, ocoleam tumultul și ironizam pe cei turbulenți. Nu ne promitea nimic lupta revendicativă, eram prea preocupați de ideile noastre. Idei, de altfel, nobile și justificate.

Avusesem profesori excelenți, și-i indispusesem, deopotrivă, prin nonconformismul nostru de vîrsta ultimei clase de liceu. Nea Alexe, profesorul de română, un intelectual cu o cultură solidă și un îndelung exercițiu printre clasici, omul care dobîndise stima nereținută a colegilor săi și a elevilor, datorită informației literare și filozofice „la zi“, ne crescuse în cultul generației pașoptiste și al marii pleiade de scriitori de la sfîrșitul

veacului. La rîndul său, nea Titi Popescu, profesorul de filozofie, ne cucerise intelectual cu bogatele sale citate din Bergson, Tarde şi Sartre, cu comentariile excelente la Blaga, la manifestele lui Breton. Mai erau, de asemenea, profesorul de religie, popa Stănescu, care traducea parabolele Noului Testament în aşa manieră, încît să explice şi să justifice lupta anticolonialistă a lui Gandhi sau faptele faustiene, profesorul de istorie Moşu Vasilescu, „rivalul lui Iorga“, formidabil evocator al marilor isprăvi ale acestui popor, nea Costică Francezu, îndrăgostitul imprudent de marele Secol al iluminiştilor. Reţineam bine sensul lecţiilor pe care ei ni le predau, făceam progrese în înţelegerea fără prejudecăţi a marilor curente şi teorii, dar nu aderam la obişnuinţele lor rigide, impuse pe atunci de un sistem pedagogic cu multe păcate. Abia mai tîrziu am aflat cît de complexă, de obositoare era sarcina lor în acele vremi de schimbări esenţiale. În afară de doi-trei profesori, în grija cărora am intrat, ulterior, la Universitate, pot spune cu mîna pe inimă că n-am mai întîlnit intelectuali cu o pregătire atît de temeinică, cu o ţinută morală ireproşabilă ca a lor. Neîndoielnic, fără ei bucuriile esenţiale ale vieţii mele de mai tîrziu n-ar fi fost posibile. În fine, fapt este că la vîrsta aceea, eu şi Timotei, şi Radu, şi alţii din generaţia noastră, nu puteam să ne simţim bine fără a jigni pe cei din jur, pe părinţii noştri în primul rînd, cu o impertinenţă şi o încredere în noi, nemărginite. Ne simţeam singurii reprezentanţi ai unei ligi universale de salvatori. Prea mult nu înţelegeam ce se întîmpla atunci în lume, dar este de mirare cu cîtă acuitate şi justeţe apreciam categoriile de concetăţeni, care ne judecau aspru, ca pe nişte răzvrătiţi ciudaţi şi incurabili. Cred că intuiţia şi legătura prietenească dintre noi, sprijinite pe stîlpii unei educaţii provinciale, pot explica întrucîtva felul nostru unic de a ne purta într-un orăşel ca T., în care se întîmplau, zilnic, extrem de multe evenimente; multe din ele mărunte, în perspectiva pe care mi-o oferă astăzi timpul.

La liceu s-a auzit îndată despre isprava noastră de la primărie. Am fost eliminați pentru două săptămîni din școală. Pe de altă parte, indivizii de care am amintit că aveau legături cu poliția, și care nici astăzi nu înțeleg ce hram purtau, au început să ne tot convoace pe la oribila lor instituție și să ne dea lecții la rîndul lor, nu fără ghionți și amenințări. La vîrsta aceea, Timotei era deja autorul a numeroase tablouri emoționante, eu scrisesem cîteva sute de poezii și o *Istorie a literaturii organice*, un fel de *De l'Allemagne*, în care dădeam *in extenso* texte și aprecieri privitoare la o literatură imaginară. Eram, vezi bine, „personalități“, de care tîrgoveții nefericiți, concetățenii noștri, fie ei profesori sau polițiști, trebuiau să țină seama. Băteam străzile ore întregi, purtam discuții, care mi-au rămas în amintire ca schimburi esențiale de idei, de o gravitate și perfecțiune neatinse mai apoi. În mijlocul adversității tuturor, pozam drept reformatori geniali ai societății, ai rînduielilor nedrepte cu care făceam abia cunoștință. Îl iubeam pe Camil Petrescu, visam o societate mondială a intelectualilor de vîrsta noastră, de a cărei solidaritate eram siguri. De aceea eram și destul de temerari, răspunzînd cu superioritate la atacuri și la bîrfeli — printre care minciunile și interdicțiile ce încercau să ne izoleze unul de celălalt, pe motiv că am fi legați nu de idei, ci de înțelegeri nepermise. Mergeam pe furiș la casa lui Grigore Alexandrescu, întrerupeam pentru cîteva clipe discuția care ne dusese pe neștiute pînă în fața ei, ne lăsam pieptul cuprins de emoții și entuziasme pentru secolul marilor înfăptuiri naționale, ce mai supraviețuia numai datorită cultului nostru îndărătnic, apoi plecam mai departe, urmînd și mai aprins șirul ideilor și al vibrațiilor noastre. Mulți s-au rătăcit din cauză că n-au trăit asemenea însuflețite comuniuni spirituale. Astăzi sînt oameni așezați, e drept, dar de o sărăcie sufletească ce mă întristează.

Nu m-am sfiit mai tîrziu să mărturisesc că, în acea perioadă, n-am simțit nevoia să înțeleg politica. Cînd evoc toate acestea, mă conving că nu a fost tocmai așa.

Făceam politică militantă, luptam cu adversari puternici, şi-mi place să cred că, din înfruntarea cu ei am ieşit, dacă nu victorios, cel puţin înnobilat.

S-ar spune că este îngrozitor ca în propriul tău oraş să fii înconjurat de duşmănia tuturor. Eram prea tineri spre a ne da seama cît de ascuţite erau atunci adversităţile, cele din spatele unor mustrări şi chiar bătăi teroriste. Eram fericiţi şi stăpîni pe un crez, un crez pe care ar fi vrut atîţia să ni-l terfelească. După eliminarea din liceu, a început tortura declaraţiilor. Eram intimidaţi în toate chipurile ca să afirmăm lucruri pe care nu le făcusem nici noi, nici alţii, puşi în alternativa de-a fi înlăturaţi din şcoală pentru zece acuzaţii imaginare. Cei de la poliţie, nici azi nu ştiu în slujba cui erau şi ce urmăreau, vîrîseră în noi spaima bătăii sau a morţii, îşi trimiseseră printre noi iscoade perfide. Instabilitatea şi ameninţările făcuseră ca oamenii să se comporte violent, să se urască sau măcar să se suspecteze. Inginerul-şef al gospodăriei oraşului, un om cu calităţi deosebite, fusese bătut şi întemniţat fără motiv serios. Un moşier cu domenii în preajma oraşului trăsese cu puşca în ţărani. Cîţiva profesori fuseseră loviţi în cap cu răngile de metal şi acum se aflau la spital. Dintre vecinii noştri dispăruseră, într-o noapte, doi, explicaţiile care se dădeau relativ la vinovăţia lor păreau copilăreşti : unul avusese în casă o hartă veche, altul refuzase să adăpostească un ofiţer în camera lui rechiziţionată abuziv. Mama ardea revistele din bibliotecă, colecţiile de *Viaţă românească şi Neamul românesc* şi, din exces de zel, şi volumul *Cum am devenit huligan* de Mihail Sebastian. Se auzise că în Capitală, anumiţi pierde-vară atacaseră persoane serioase şi termenul de huligan pe-o carte aflată în raft o înspăimîntase, creîndu-i realmente sentimentul culpabilităţii. Un vecin, avocat cunoscut, ne ceruse să-i păstrăm în bibliotecă, poate cu scopul de-a ne compromite, colecţiile sale de *Conferencia* şi cîteva tomuri cu teatrul lui Molière, în original.

Ca să mă vadă, Timotei venea la mine abia pe înserate, strecurîndu-se printre teii umbroşi ai străzii, ochii

fiindu-i atenți la orice umbră ce ar fi putut indica vreun răuvoitor.

Veni și seceta din '46. Spiritele deveniseră și mai agitate. Se vorbea despre crime și despre deportări, despre atacuri nocturne ale bandelor de pungași, în căutare de găini și lemne. N-aveam nici găini, nici lemne, dar ne temeam pînă și de greșelile de informație pe care le puteam face. Faptul că nu mergeam, ca alții, nici la întruniri, nici la biserică sau la cercurile de propagandă, că nu luam parte la manifestații, opere de binefacere, la acțiunile de lipire a afișelor, în timpul zilei și în miezul nopții, ne izolaseră pînă și de unii prieteni. Reproșurile lor aveau un ton răutăcios — aveau ei grijă să ne aranjeze !

Cînd înceta cu prevestirile rele, mama ne lăsa să ieșim. Porneam pe străzi, făcînd efortul de a uita ce se întîmplă în juru-ne. Evitam întîlnirile cu oricine, salutam respectuos pe cei în vîrstă — îndeosebi funcționari cu ore fixe de trecere — ne prindeam în discuții, ne confesam unul altuia. Timotei își ridica gulerul, din prudență. Treceam drumul pe la Dănescu, atunci schimbul nostru de idei începea să semene cu zborul, pășeam pe trotuarul de la Camera de muncă, ne închinam cu indiferență, din frondă retrovertită, la turlele bisericii Sfîntu Nicolae, și ajungeam curînd în fața casei iubite. Oricît de nevinovată s-ar putea să pară astăzi o astfel de escapadă, ea era atunci pentru noi un act de unică afirmare a personalității ce nu se voia și nu se lăsa înregimentată în nici un chip. Dacă aș fi făcut atunci, cine știe, un gest măcar de conformism la categoriile existente, așa cum eram de nepregătit și de naiv, sînt sigur că astăzi aș regreta și aș avea motive de a mă dispreţui. Mulți dintre colegii mei se deciseseră repede, lucrul mă înspăimînta, la ora aceea nu-i puteam bănui decît de carierism. Nu puteam auzi fără scîrbă argumentul lor, acela că aș prefera expectativa pentru a face, la timpul oportun, opțiunea cea mai avantajoasă. Un tîrg ca orașul T. nu ne oferea datele pentru a putea aprecia obiectiv mersul vremii, și nu regret că în acele zile, alături de Timotei, rămăsesem cu încăpăți-

nare să cultiv tradiția pe care școala, așa cum am înfățișat-o, mi-o schițase.

Mai tîrziu, ce rost mai are s-o spun, cînd lucrurile ni s-au înfățișat mai limpezi, cînd învățătura și relațiile cu oamenii ne-au luminat și alte date ale problemei, destule pericole și riscuri continuînd să ne amenințe, ne-am angajat, și eu și Timotei, în lupta pasionantă a vieții. Dar n-am uitat niciodată experiența extraordinară pe care o trăisem, marea noastră îndărătnicie, pe care o sprijiniseră sentimentele pentru secolul de aur al acestui popor, simbolizate de prezența, pe strada Poet Alexandrescu, a acelei case mîndre ce înfrunta cu resemnare adversitățile timpului.

Eram, de bună seamă, cam ciudați în purtări. Omenirea era preocupată, se pare, de probleme mai importante. Mulți se întorceau din război și povesteau lucruri îngrozitoare. Unii supraviețuiseră condițiilor de iad ale lagărelor de concentrare naziste, despre care acum auzeam pentru prima oară, nu deplin convinși că ororile ce se relatau n-ar fi creația imaginației unor autori de reportaje. În căutare de pîine sau de lucru, indivizi necunoscuți, care povesteau de localități atît de îndepărtate, încît păreau aparținînd mai curînd geografiei africane decît celei a țării, apăruseră în oraș, înstrăinîndu-l : se învecinau, datorită relatărilor lor, Sighetul cu Morenii, Botoșanii cu Pucioasa, Petroșenii cu Pietroșița. Obiceiuri noi, stranii, tulburau viața liniștitului nostru tîrg. Mari instalații de foraj și camioane enorme treceau uruind pe străduțele orașului ; descopeream ca prin minune că se numesc muncitori nu numai acei meșteșugari pe care-i cunoscusem pînă atunci — evlaviosul tinichigiu Diaconescu, tîmplarul-pictor Manolescu, cel care construise cu trei ucenici tîmplăria casei noastre, prin '35, croitorul Berindei, oameni onorabili, îmbrăcați în haine aspectuoase, pe reverul cărora atîrna, după împrejurări, fie o floare, fie panglica unei decorații primite cine știe cînd.

La radio și în ziare se vorbea despre începutul unei vieți noi, luminoase, dar nimeni dintre noi nu înțelegea pe ce se întemeiază asemenea discursuri. După un vuiet

de o oră, de dimineață, cînd orașul se însuflețea într-adevăr la trecerea instalațiilor și camioanelor, a grupurilor de muncitori îndreptîndu-se spre Arsenal, cînd madam Barbescu deschidea porțile larg să intre în curte căruțele rudelor de la țară, încărcate de bunuri doar bănuite, dar sigure, tîrgul recădea în amorțire și liniștile lui istorice nu mai erau tulburate pînă la ora patru, cînd ieșeau funcționarii de la poștă și de la prefectură, decît de zumzetul zmeului înălțat de vreun copil sau de clinchetul suav al bicicletelor celor care se întorceau de la piață, spînzurînd de ghidon o găină, sau alergau cine știe unde, la alte treburi. În pauza mare, la liceu, Bercovici, cel care mai tîrziu a fugit în Guatemala și a trimis fotografii ale barului de noapte pe care-l deschisese acolo, și Nicu Pană, care și el nu știu pe unde a ajuns, după ce a traversat înot, noaptea, Dunărea straşnic păzită, ne convocau în careu și ne explicau cum se face repartiția după calitatea și cantitatea muncii, de ce este necesar să se desființeze banii și, mai ales, despre popoarele eliberate care și-au vindecat rapid rănile războiului și acum năzuiesc să introducă în producție electronica. În drum spre casă, în dreptul prefecturii, întîlneam în fiecare zi lungi coloane de oameni care vociferau sau jucau pe trotuare bîza, în așteptare. De ei nu ne apropiam, pentru că așa ni se spusese de acasă. Se produseseră cîteva încăierări și toată lumea știa că e periculos să te amesteci cu acei oameni care, spusese mama, au uitat ce e buna-cuviință.

Într-o zi, totuși, am zăbovit printre cei ce făcuseră cercuri în jurul unei statui. Pe postamentul ei se ridicase învățătorul Crăiniceanu, în timpul liber animatorul clubului fotbalistic T.C.T., care acum se referea la faptul că Slavu și Grigorescu, doi gospodari ai orașului, oameni cu case mari și posedînd munți întregi spre Sinaia, ne împiedică de a face din tîrgul nostru un oraș modern, sabotînd reconstrucția, speculînd oamenii. Cuvintele lui m-au emoționat, pentru că și mama îl obrăznicise fără menajamente pe unul din ei cînd, într-o iarnă, rămînînd fără lemne, numitul refuzase să-i mai furnizeze pe credit o căruță cu lemne. Așadar, am înaintat printre cei ce ascultau, ca să prind mai bine cuvintele dojenitoare

ale învățătorului, iar cînd el s-a referit, într-un tîrziu, la faptul, cunoscut ca o realitate dureroasă, că sînt în oraș mulți invalizi și văduve, care o duc foarte greu și n-au pe masă nici măcar pîinea zilnică, am simțit că omul era într-adevăr bine intenționat, că nu mai pot fi tolerate stările de pînă atunci. Și am aplaudat cu frenezie.

Entuziasmul și adeziunea s-au stins însă repede, pentru că, la sfîrșitul discursului său, Crăiniceanu, trecînd la analiza altor cauze care țin pe loc dezvoltarea tîrgului nostru, a susținut că nu mai poate fi tolerată de cetățeni sfidarea publică pe care le-o adresau din grădinile orașului statuile lui Eliade Rădulescu, trădătorul revoluției de la 1848, Ienăchiță Văcărescu, reprezentant odios al latifundiarilor, a militarului imperialist Cîrlova, a lui Grigore Alexandrescu, cosmopolitul. Cuvintele lui au convins mulțimea, care, îndată ce învățătorul a coborît de pe soclu, a rămas în față cu statuia ce-i stătuse vorbitorului deasupra capului. Era însuși Grigore Alexandrescu. Cineva din mulțime a adus o scară, cîțiva au apărut cu baroase de fierărie și, cu o înverșunare pe care n-am înțeles-o, au surpat din cîteva lovituri bustul poetului. La încheierea întrunirii au rămas pe locul din fața prefecturii numai sfărîmături.

Timotei, care nu fusese martor al scenei, n-a vrut la început să mă creadă. Mai apoi, a fost de acord cu mine că trebuie să facem ceva. Chiar a doua zi, înarmați cu o găleată cu apă și o perie de scînduri, am mers la Biserica Tîrgului și-am curățat în văzul trecătorilor fruntea și sprîncenele lui Cîrlova de găinațul gros depozitat pe luciul bronzului. Cîrlova scăpase furiei generale ce trăsese jos de pe socluri, în aceeași zi, și pe Eliade și pe Ienăchiță, și pe Tudor Vladimirescu din fața liceului de fete.

Poate că scăpase doar datorită faptului că se afla în curtea unei biserici și manifestanții respectaseră lăcașul sfînt.

Îndată ce ne-am dat jos de pe scară, cîteva persoane cunoscute ne înconjurară cu laude. Iată o faptă cu adevărat merituoasă, spunea Petcu, dirigintele poștei, aflat

la acea oră după tîrguieli. Am simţit o mare bucurie că fapta noastră fusese observată. Aveam aliaţi.

Dar ce aliaţi ! Aceştia nu erau alţii decît burghezii pe care îi dispreţuiam, proprietari ai vreunui magazin sau funcţionari prăfuiţi, cu frică şi de umbra lor. I-am cunoscut curînd şi mai bine : făceau tot ce le stătea în putere spre a învăţa pe de rost cuvintele noi auzite la radio şi le utilizau îndată în viaţa de toate zilele. La administraţia financiară, ei nu mai stăteau de vorbă şi nu mai serveau pe cei veniţi cu cereri, ci închişi în birouri, unde se fuma mult, *prelucrau* ; la gară, cei de acolo *creau condiţii* ca să treacă personalul de Pietroşiţa ; la primărie oamenii *defalcau*, participau la *momentul politic* sau *trasau sarcini*, găsindu-şi răgaz şi spre a *organiza* sindicatul, *cureaua de transmisie*... Altfel, erau aceiaşi oameni meschini, neînstare să mături măcar trotuarul din faţa casei sau să se zbată pentru a aduce la economatul din centru mai multe lădiţe cu marmeladă, spre a nu se mai face cozi fără sfîrşit, unde în fiecare zi leşina madam Marinoiu, ca să fie trecută binevoitor, peste rînd, mai în faţă. Ceva nou, desigur, se petrecea şi cu ei, sub impulsul vremilor despre care vorbise Crăiniceanu. Auzisem că doctorul Stelică Popescu îşi invita acum servitoarea la propria lui masă, servind-o din farfuriile serviciului său de nuntă ; doamna Petrache Dragomirescu făcea gimnastică suedeză după radio, la cinci dimineaţa ; între Bazil Haralamb, directorul de la Liceul comercial şi Mişu Dafu, fiul morarului, se pornise o întrecere, urmărită zilnic pe corso, care dintre ei este mai elegant, mai bine pudrat, mai cuceritor. Atunci s-a declanşat, paralel, şi rivalitatea pălăriilor între madam Diaconu şi Elis Predeţeanu. Ieşeau zilnic, pe la unsprezece dimineaţa, se întîlneau în faţa tutungeriei lui Scărlătescu şi mergeau împreună, acoperite de imense şi mereu inedite pălării, dar ascunzînd în piept ura şi invidia. Se plimbau aşa pînă la capul bulevardului, fluierate în răstimpuri de cîţiva tineri, sprijiniţi de vitrina cinematografului. Cel mai trist lucru a fost însă cînd unii dintre excelenţii noştri profesori şi-au schimbat într-o noapte convingerile. Nea Gică Firulescu, de română, a cărui recitare din *Boul şi viţelul* o purtam cu

sfințenie în urechi, scria acum în ziarul local că bine au făcut cei care au sfărîmat statuia poetului, reprezentant mîrșav al unei clase sociale descompuse. Nea Georgică Fundescu, indiferent mai înainte la tot ce însemna manifestare sportivă, organiza în liceul căruia îi devenise director mari competiții de volei și fotbal. În fine, profesorul de chimie, nu-mi mai amintesc cum se numea, cu totul ostil literaturii și publicisticii, scria acum lungi articole la gazeta de perete.

Ne simțeam singuri, tulburați în izolarea noastră și, mai ales, de faptul că toată suflarea acelui tîrg își aflase, în noile condiții, un rost. Unchiu-meu a fost primul care a înregistrat această nepotrivire. M-a luat deoparte, într-o seară, și mi-a administrat o lecție de cîteva ceasuri, mustrîndu-mă pentru faptul că, în timp ce toată lumea vede lucrurile normal, cu ochi practici, chiar așa spunea, eu, și alături de mine cîțiva prieteni rătăciți, umblăm cu capul în nori, scriem poezii și ne învîrtim în jurul casei lui Alexandrescu. Adică ce scofală credem că facem dacă îi tot dăm tîrcoale ? Și ce merite ne vor recunoaște oamenii dacă l-am frecat în cap pe Cîrlova ? Să ne băgăm mințile în cap, dacă vrem să n-ajungem rău. Vremurile s-au schimbat, mama are pensie mică și nu va putea încă multă vreme să ne mai dea de mîncare. Așa spusese, apoi se grăbise să se ducă la muncă voluntară, tocmai începuseră mari lucrări la Baronide, pe iaz, pentru amenajarea unui ștrand public.

Încăpățînată vîrstă ! Rămîneam cu Timotei și cu Radu, cărora li se adăugase și Costache, în cercul nostru închis de preocupări, citind pe nerăsuflate orice ne cădea în mînă — Tolstoi sau François Coppée, Maiorescu sau Ilya Ehrenburg, Garcia Lorca sau Vasile Demetrius, *Istoria doctrinelor economice, Tactica generală, Ajută-te singur, Lup printre oameni, Dictatorii Europei,* poeziile lui Mircea Străinul, *Critica rațiunii pure, Manualul scepticului, Capitalul.* Descopeream pe Caragiale cel adevărat, foarte diferit de moralizatorul prezentat la școală (lecția Caragiale ne fusese predată de unul Rădulescu, în lipsa admirabilului nostru profesor Tomescu), descopeream pe suprarealiști, pe Brâncuși și pe George Enescu. Cu toate acestea, eram neliniștiți și neliniștea crescu în

momentul în care fură anchetați la poliție niște colegi mai mari, care scoseseră o revistă literară în manuscris și în care făcuseră imprudența să scrie despre proza lui Eminescu.

Atunci mi-a venit, nu-mi explic de unde, ideea construirii turnurilor. A fost cea mai nebunească și, cred, cea mai frumoasă idee pe care am avut-o vreodată. În ajun, unchiu-meu îmi făcuse din nou mustrări că-mi pierd vremea cu nimicuri. Poeziile pe care le scriam și care erau, pe cuvîntul meu, destul de frumoase, nu însemnau, după părerea lui, decît niște elucubrații. Mătușă-mea, de față la discuție, auzind că printre idolii mei se afla și Bacovia, a ținut să-mi atragă atenția că mă aflu pe calea pierzaniei. Știam eu cine este acest Bacovia ? Ea lucra la București și-mi relată că Bacovia e bibliotecarul și arhivarul ministerului lor, un tercheaberchea pe care îl imită chicotind chiar și curierele. Ca el voiam eu să ajung ? Să-mi bag mințile în cap și să mă gîndesc serios la o carieră, pentru că mama nu ne va putea hrăni cu pensia ei multă vreme...

Mi-a venit o idee nebunească, am spus, și asta pentru că nicăieri nu se mai afla o ieșire din cercul care se strîngea în jurul meu și al prietenilor mei. Dacă era timpul să mă gîndesc serios, apoi nu la carieră mă ducea mintea, așa ceva îmi apărea deocamdată neinteresant, ci la cer. Cerul era deschis deasupra capetelor noastre, era mai întotdeauna frumos, îndeosebi noaptea, cînd se încărca cu stele mari și umede. Cerul era limpede, pur, neobosit în a produce răsărituri și apusuri de soare magnifice.

Mai bine spus, la turnuri m-am gîndit atunci. Și mă felicit și astăzi pentru ideea care m-a costat, în acea vacanță, zile și nopți de eforturi supraomenești, dar care mi-a adus și nemaicunoscute satisfacții.

Dacă iubeam pătimaș casa lui Grigore Alexandrescu, simbol al unor vremi glorioase, nu este mai puțin adevărat că momentul cel mai reprezentativ al măreției străbune în orașul T. era Chindia. Turnul se păstrează bine și astăzi, a fost construit în secolul al XVI-lea și are o înălțime de peste treizeci de metri. O scară în spirală urcă prin interiorul lui pînă la platforma cea

mai de sus, înconjurată de creneluri întărite de mai multe ori, ultima dată după cutremurul din noiembrie 1940. De acolo, de sus, privirea poate cuprinde depărtări miraculoase. Spre nord se zăresc, după cîteva terase suprapuse, cu dealuri vinete, cultivate cu vii rodnice şi înţepate ici şi colo de àcele împletite ale sondelor, munţii. Sînt Bucegii. Partea lor cea mai alungită se apropie de oraş şi îmbracă dealurile vecine cu păduri dese. Undeva se vede Leaota, dincolo Vaca şi, în direcţia Ialomiţei, străjuită de înalţi plopi şi tei, Valea Ialomicioarei cu Cheile Tătarului, în care se ascund clinurile cele mai stîncoase ale masivului.

Întorcînd privirea în partea opusă, vezi deschizîndu-se, ca o pîlnie culcată, cîmpia neliniştită a rîului ieşit din strînsoarea rocilor. Nu departe, în zare, clipesc apele Dîmboviţei, atunci cînd dealurile nu le acoperă. Largi terase deschise, cele pe care şi-a aşezat Grigorescu numeroasele sale care cu boi, sînt punctate de acoperişurile satelor răzleţite în zăvoaie, pîlcurile de sonde şi staţii de dezbenzinare, de transformatoare electrice. Cîmpia este mănoasă, fîşii de un verde-închis indică grădinile de zarzavaturi, bine îngrijite întotdeauna, ale *sîrbilor*, care vorbesc, nu ştiu prin ce minune, limba bulgară. Laturile cetăţii se mai sprijină, spre vest, pe pădurile de la Priseaca şi Măneşti, iar dincoace, pe dealurile rîpoase ale Haimanalelor lui Caragiale, ale Morenilor, egal însemnate de silueta sondelor şi a construcţiilor petroliere. Admiram adesea din înălţimea Chindiei poziţia minunată a cetăţii, ne îmbătau întotdeauna culori inedite desfăşurîndu-se ca un imens transperant în spaţiul văilor, treptele egale şi domoale ale cîmpiei. De cîte ori nu distinsesem, alături de Timotei, în adîncul peisajului, pe un drum oarecare, oştile otomane, apropiindu-se în volburile prafului, niciodată puţin şi niciodată potolit. Trăisem, măcar pentru cîteva clipe, iluzia dulce a panicii în faţa ameninţărilor şi semnalam, ca străjerii de altădată, mişcarea vrăjmaşului spre sate curate şi liniştite ce se numeau Lazuri, Nucet, Ulmi, Dobra, Săcueni, Bilciureşti. Eram contemporani ai lui Vlad: domnitorul îşi freca mîinile în iatacurile palatului de

dedesubt, știind că țepile sînt pregătite, iar zidurile cetății bine strînse în chinga Șanțului, plină cu apa trasă meșteșugit din rîu.

Studiasem bine tehnica construcției acelui turn, pe care acum îl cunoșteam ca pe propriile noastre buzunare. Încheierea pietrei cu cărămida, cu ajutorul varului hidraulic, știut încă de romani, ne era cunoscută. Îndrăzneala verticală a construcției ne servea ca un exemplu de pricepere, de chibzuință. Ne bucuram că, încă de copii, cunoscuserăm acea Chindie mîndră, atîrnată de cer, dominînd orașul și impunîndu-și statura întregii văi a Ialomiței. Nu cu mult înainte, o zărisem de pe creasta unui vîrf al Bucegilor, întotdeauna îi distinsesem silueta, încă de pe șoseaua din preajma pădurii de la Picior de Munte, pe drumul Găeștilor.

Chiar în seara discuției cu unchiul, am convocat în grădina cu meri a lui Costache pe toți prietenii. Curios, și Radu, și Timotei, și Tică avuseseră, în acea zi, nemulțumiri dureroase în familiile lor. Am căzut de acord asupra proiectelor, îndată ce am expus ideea. Am și trecut la schițe. Noaptea ne-a surprins cînd încheiam, fiecare pe caietul lui, planurile. Era de la sine înțeles că anchetarea la poliție a tinerilor care scriseseră într-o revistă-manuscris despre proza lui Eminescu ne înfățișase, în toată claritatea, singura replică posibilă : construirea turnurilor. Unii dintre cunoscuții noștri făcuseră pe atunci gesturi iresponsabile : unul fugise în străinătate, altul se înhăitase cu niște indivizi certați cu legile și spărseseră, în cele din urmă, o bancă. Știam clar că destinul acestei țări se făurește numai pe acest pămînt cuminte și sfînt, ceva din cele ce se spuneau în piețe și la radio despre viitorul luminos al oamenilor ne tulbura și ne fericea inimile, dar nu puteam gîndi altă soluție pentru că, așa cum am spus, oamenii care ar fi vrut să facă ceva erau prea strîns legați la ochi de lipsuri și suferințe recente, prea mărginiți în singurătatea pe care le-o impuseseră războiul, foametea, suspiciunea.

Să pun capăt considerațiilor privind acel moment, unul dintre cele mai contradictorii din cîte a cunoscut istoria acestei țări. Nu-mi este rușine să mărturisesc că, dacă alții găsiseră încă de pe atunci drumul luptei, eu

și prietenii mei nu izbutiserăm să trecem dincolo de casa poetului de pe strada cu același nume. Asta pînă cînd am avut ideea extraordinară a turnurilor.

Îmi pare și astăzi imposibil de explicat cum am putut construi, numai în trei săptămîni, acele splendide turnuri care au făcut ca orașul T. să rivalizeze prin frumusețe cu Florența și Toledo. N-a fost numai nebunie, n-a fost numai entuziasm, n-a fost numai îndărătnicie : mîinile noastre au înfăptuit atunci adevărate minuni, pe care orice explicație, oricît aș încerca, n-o poate lămuri. Din zori începeam transportul materialelor. Timotei aducea nisip din rîpile Ialomiței, le cunoștea mai bine decît oricare altul dintre noi, Costache însoțea carele de ciment și cherestea, coborînd de la Fieni și Păduchiosul, și le depozita în curțile destinate a le adăposti. Tică și Radu chibzuiau dozajele la betoniere, măsurau sau corectau traseele șanțurilor de fundație și, mai apoi, lucrau, dezbrăcați pînă la brîu, în baia soarelui darnic, la împlinirea zidurilor. În ce mă privește, preferam partea de dulgherie, cu toate că nu mă dădeam înapoi de la oricare altă treabă : prepararea mortarului, încheierea sticlăriei în cadre, montarea scărilor, tencuirea zidurilor. Ne ajutau, fără să încerce măcar să înțeleagă ce urmărim să edificăm, o sumă de țigănuși, băieți fără ocupație, foarte harnici, cu toate că nu le prea tăcea gura. Seara, mult după apusul soarelui, cădeam cu toții zdrobiți pe iarba crescută lîngă garduri și priveam cu mulțumire cum s-au închegat, din zi în zi mai înalte, siluetele construcțiilor.

De la un timp, fantasticele noastre turnuri înălțîndu-se spre cer au început să se distingă unele de altele, urmînd gusturile și rosturile fiecăruia din noi. Lucram laolaltă, dar fiecare își construia propriul său turn.

Timotei își ridica unul pe acel loc, multă vreme viran, de lîngă uzina electrică. Îi înălțase statura pe largi arcade, deasupra cărora pusese două rînduri de coloane învelite în sticlă. Pe partea dinspre apus, la o înălțime apreciabilă, îl încinsese cu un balcon, colac de beton ce imita inelul lui Saturn. Ferestre lungi de cîțiva metri alternau cu mari panouri de beton și cărămidă aparentă

pînă dincolo de vîrful plopilor din preajmă. Mai tîrziu, către cea de-a treia săptămînă, era gata și acoperișul, conic, la peste optzeci de metri înălțime.

Radu imaginase principala lui construcție întru cîtva diferit : parterul era un joc echilibrat și foarte larg de coloane, legate în partea superioară de bîrne masive în stil neoclasic. Liniile imediat superioare fugeau îndată pe planuri deschise, alcătuind cîteva terase suprapuse parțial, de asemenea sprijinite pe coloane. De pe ultima terasă se ridica turnul, de această dată cu secțiune pătrată, înalt și îngustîndu-se în preajma celor o sută de metri ai săi. Acolo sus se aflau patru camere dispuse în cruce, cu balcoane în fața ferestrelor cît pereții.

Tică construise în oțel. Un foarte complicat sistem de arce sprijinea o sferă enormă din beton și sticlă, ce avea să adăpostească principala încăpere a clădirii, în care mai tîrziu a așezat lăzile cu lămîi și leandri, realizînd una dintre cele mai originale sere din cîte am cunoscut vreodată. Pe patru piloni de oțel, care strîngeau acea sferă, se înălța un turn alcătuit dintr-o complicată dar splendidă rețea de metal. Undeva, în apropierea acoperișului, după ce parcurgeai încăperi suprapuse, circulare, și urcai o scară frîntă la fiecare etaj, își rezervase o altă cameră, *marele salon* cum îl numea el, enorm cabinet de lucru și de tîrzielnice recepții. De la înălțimea acelui ultim etaj, admiram adesea turlele roșii ale Bărăției, din apropiere, pe care soarele în asfințit punea pete compacte de culoare sîngerie. Turnul său se afla pe terenul lui Marcel Grigorescu, avocatul, în vecinătatea cunoscutei vile a lui Petrașcu.

Minunată fusese ideea lui Costache de a utiliza cu precădere cărămida și lemnul ars. Nu știu unde văzuse el pridvoare și stîlpi atît de bine împerecheați, de le împrumutase modelul. Fapt este că edificiul lui se distingea printr-o originalitate calmă și discretă. Șase stîlpi masivi din lemn încrustat sprijineau un pridvor construit din bîrne. Trepte de lemn, cîteva sute, urcau pînă la ferestrele tăiate în piatră aspră, în chenarul cărora revenea ca un laitmotiv trifoiul. Un turn mic servea de contrafort unui alt turn, cel care se ridica, zvelt, în spate. Ferestre înguste, cu vitralii, se înlănțuiau către

înălțimi, ascunzînd înapoia lor o mulțime de iatacuri și cămări. Clădirea culmina cu un foișor înalt, în care se aflau o masă masivă de stejar cu douăsprezece scaune din lemn sculptat și cabinetul icoanelor pe sticlă, colecție care împrumuta încăperii înfățișarea unei capele moldovenești.

Mărturisesc că mi-a fost foarte greu să mă decid ce fel de turn să-mi construiesc. Rupsesem destule schițe mai înainte. În cele din urmă optasem pentru un sistem de trei cilindri îmbrățișați, sprijinindu-se unul pe altul și comunicînd nu numai interior prin secțiuni egale, ci și, suplimentar, prin punți exterioare. Primele două etaje erau construite din piatră de rîu și, în vederea instalării aici a bibliotecii, renunțasem la ferestre. Deasupra erau cîteva saloane sprijinite interior pe coloane în prelungire, cu ferestre de jur împrejur. Sticla ferestrelor era în zona legăturilor celor trei turnuri aproape paralelă, astfel că luminile se întîlneau și se respingeau, desenînd pe ziduri, îndeosebi în orele cînd soarele era înclinat pe cer, mozaicuri fantastice. Mai sus, cu cît urcai pe scara în spirală, se aflau, suprapuse, săli înalte, cu pereții semicirculari, cu deschideri neașteptate în ziduri, cu comunicări savant tăiate, cu intrînduri tainice. Abia pe la etajul cinci, două dintre turnuri încetau să mai crească. Pe larga terasă de aici, cam la mijloc, se înălța turnul principal, destul de îngust, cam cît suprafața unei camere obișnuite de locuit, dar de o înălțime care le întrecea pe toate celelalte. Avea, dacă nu mă înșel, o sută douăzeci și șase de metri. Știu, în orice caz că, de sus, din camera construită numai din sticlă, prinsă în șină subțire de oțel, turnul Chindiei se vedea undeva spre răsărit, meschin, turtit printre casele orașului. Construcția mea se afla pe fosta grădină cu duzi, avea deschidere atît spre Priseaca, cît și spre munți. Din cabinetul ultimului etaj, se zăreau foarte distinct Vîrful cu Dor și, mai spre stînga, Piatra Craiului.

Vorbesc despre turnurile cele mai importante, cele mai înalte. Dar în acele trei săptămîni am ridicat încă multe altele. Pe terenul lui Apostolescu, pe strada Comăneanu, se mai construiseră încă două clădiri spectaculoase, erau ale lui Radu amîndouă. Tică își întrecuse

amicii clădind un turn pe Brîncoveanu, colț cu Bărăției, vizavi de casa lui Timotei, un altul pe locul lui Bizinichi, un al treilea, cel de lemn, pe Maior Coravu. Lîngă gară, între Școala de cavalerie și casa lui Augustin Ionescu, pe terenul viran care știrbise ani de-a rîndul frumusețea bulevardului, se aflau două turnuri în stilul gotic, care aparțineau lui Costache. Pe Tudor Vladimirescu mai ridicasem eu un turn, numai din sticlă mată, iar lîngă hală, Timotei înălțase hazosul turn cu clopoței, al cărui acoperiș de olane lustruite strălucea adesea ca un far pentru corăbieri. În zona tribunalului, pe trei străzi înguste, și anume Stelea, Căminului și Justiției, se înșirau alte numeroase turnuri, unele din oțel inoxidabil, altele din beton și lemn, cîteva din cărămidă și piatră, în stil vechi românesc.

În scurt timp, orașul se transformase cu totul și arăta acum încîntător. Alergam pe biciclete de la un turn la altul, ne semnalizam de pe platformele și balcoanele lor, cu oglinzi îndreptate după soare, cu eșarfe roșii sau albe, iar seara cu lanterne de buzunar.

Ne întîlneam în fiecare zi în altă clădire, stăteam fericiți de vorbă, ieșeam în bătaia vîntului, în pridvoare și pe terasele cele mai înalte. Pretutindeni sclipeau ferestre și acoperișuri îndrăznețe. Turnurile lui Radu ne încîntau : erau albe, strălucitoare, linia lor zveltă se profila pe cer, părînd că atinge norii. Cele ale lui Timotei aveau o severitate anume, deși culori vii, așezate pe pereții exteriori închipuiau în diferite puncte ale orașului decoruri de basm. Mă lăudam pentru felul în care ridicasem turnurile mele : de pretutindeni ne umpleau de lumină jocurile paralele ale ferestrelor, pe care le dispusesem, după calcule minuțioase, în așa fel, încît alcătuiau, peste acoperișuri, curcubeie și havuzuri.

Adesea părăseam împreună orașul și mergeam la Mănăstirea Dealu, ca să admirăm de acolo opera noastră. De pe terasa chiliilor, priveliștea era de vis. Deși nu urmărisem prea atenți efecte de ansamblu, întîmplarea făcuse ca diferitele construcții să se armonizeze perfect între ele. Liniile, arcurile, ritmurile verticalelor revenind pe diferite planuri, mai apropiate și mai depărtate, se

orînduiau în spațiul dintre Sîrbi și Suseni, reproducînd parcă prin volume și culori unele dintre peisajele citadine imaginare din filmul *Vrăjitorul din Oz*. Construisem cu piatră, oțel, beton și cărămidă. Acum orașul ni se înfățișa parcă de aur și cleștar și, privindu-i strălucirile, mereu altele după cum cădea lumina, ne surprindeam ochii plini de lacrimile emoției celei mai vii.

De bună seamă, nu ne pierdeam într-atît firea, în bucuria noastră, ca să nu ne dăm seama, cu luciditate, de multe neajunsuri care știrbeau ici-colo frumusețea orașului. Casa lui Potîngeanu ne indispunea. Se vedea bine acoperișul de tablă ruginită și zidul dinspre grădina lui Chinan, mîncat de ploi. Ne deranjau clădirile insalubre ale serviciului tehnic, acea mizeră sală din față, ale cărei ferestre erau sparte în multe locuri, cu golurile ei cîrpite cu carton presat și hîrtie albastră. Ne întristau îndeosebi acele vile-tip cu care creditele ieftine dintre cele două războaie umpluseră cartiere întregi și care ne apăreau acum ca răni dureroase pe trupul orașului. Prefectura, Tribunalul, Primăria, Casa Pîrvulescu se strîmbau dintre turnurile noastre ca niște măști de carnaval. Singură casa lui Grigore Alexandrescu, fabulistul de la 1840, ni se părea, dintre clădirile vechi, că rezistă confruntării și noii înfățișări urbane. Eram hotărîți să ne continuăm opera, să asanăm cvartalele de insulele pestilențiale ale imobilelor de prost-gust, construite de bieții noștri tîrgoveți după înțelegerea și înfățișarea lor. Făcusem chiar planurile noilor piețe și ansambluri.

Din păcate, curînd s-au redeschis cursurile. Programele au fost îmbunătățite, o severitate sporită a fost introdusă în școală și era și timpul să ne gîndim mai serios la viitoarea carieră, nici unul dintre noi nedispunînd de alte mijloace decît propria putere de muncă și inteligență. Continuarea lucrărilor a rămas astfel pentru mai tîrziu. Iar mai tîrziu, griji noi și îndatoriri mereu mai multe ne-au împiedicat să ne mai desăvîrșim opera urbanistică. Ne-am consolat cu gîndul că alții, mai înzestrați și mai entuziaști decît noi, ne vor continua strădaniile.

Dar chiar așa cum se înfățișa, orașul putea să se considere cel mai frumos din regiunea noastră și cred că n-am exagerat cînd l-am văzut drept cinstit rival al Florenței și Toledoului.

N-am mai fost prin T. de mai bine de douăzeci de ani. Ziarele și unii prieteni care au fost recent pe-acolo mi-au mai adus unele vești : în ultimul timp, spun ei, s-au făcut în oraș construcții mărețe, s-au tăiat bulevarde largi și s-au proiectat piețe și cartiere moderne. Sînt foarte bucuros că încercările noastre tinerești de altădată sînt continuate, desigur cu mijloace mult mai evoluate decît cele de care ne-am servit noi, atunci.

Ceea ce mi se pare curios este însă faptul că nici unul dintre cei care-mi vorbesc despre T. nu amintește de splendidele sale turnuri.

— E un orășel frumos, pitoresc, îmi spunea Dragoș Enciunescu. Cred că va putea deveni curînd un punct de atracție turistică pentru mulți străini. O săptămînă, cît m-am aflat acolo, m-am simțit foarte bine.

— Dar ce părere ai despre turnurile sale ? l-am întrebat.

— Chindia este într-adevăr o construcție impunătoare.

— Dar celelalte ?

— N-am avut ocazia să le cunosc. Am fost delegat la o conferință de tehnicieni petroliști și am stat mult în ședințele de lucru.

Gică Florescu a zăbovit mai mult în oraș, mi se pare o lună întreagă.

— Nu știu despre ce turnuri îmi vorbești, mi-a răspuns el la întrebare. N-am văzut nici unul. Cred că nu te referi la Clopotnița Bisericii Stelea...

Mama, care vine adesea de-acolo, evită să-mi vorbească despre starea actuală a construcțiilor noastre. Am insistat.

— Cum arată orașul ? Așa cum l-ați lăsat voi cînd ați plecat la facultate. Ar fi timpul să mai vii și tu pe-acasă, prea te-ai înstrăinat de frate-tău, care te iubește.

Are perfectă dreptate. Îmi lipsește timpul. Oh, și dacă l-aș avea, cine se îndoiește că m-aș arunca în primul tren, să alerg la T., spre a-mi revedea orașul iubit, spre a cerceta construcțiile ridicate cu atîta entuziasm de mîna noastră, spre a mai privi casa lui Grigore Alexandrescu, de pe strada care îi poartă numele?

În special mi-e dor de turnul meu de pe strada Pîrvan Popescu, poate cel mai drag dintre toate, acolo unde îmi mutasem în cele din urmă biblioteca, unde, printre nori și păsări, am așteptat de atîtea ori, însoțit de prietenii mei, răsăritul soarelui, fanfarele asurzitoare ale luminii zornăind în geamurile largi și înalte ale ferestrelor.

La vară, promit să las totul baltă, să merg acolo să urc din nou, cu sufletul în palme, toate scările, să ies în toate balcoanele, să plîng în toate cămările, iatacurile și tainițele turnurilor, să-mi umplu ochii de sclipirea săgeților verticale și de albastrul zimțat al Bucegilor, din albastra, familiara depărtare.

GIGI Așa se numește leucocitul, spre deosebire de Riri, numele anticorpului. Anemia pernicioasă înseamnează creșterea desfrînată a elementului Gigi din sînge.

GILDA Robespierră.

GILETA Ca și Gigileta, Bicicleta, Biciicicleta, Arbaleta, Arbabaleta.

GINA Ca un cap de pod făcut de inamic pe partea cealaltă a fluviului.

GIOCONDA Pentru că veni vorba despre Italia (ce frumoasă era Piața San Marco, dimineața, înainte de

răsăritul soarelui !), ofer cititorului, în continuare, povestirea începută, cu mai multe pagini în urmă, la numele GARABET (vezi numele).

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA
(continuare)

În cercurile financiare, ba chiar și în unele ziare, se vorbea despre neîndemînarea (unii, punînd punctul pe *i*, o numeau prostia) prințului Giuseppe Tomasi di Lampedusa, duce de Parma, dovedită în afacerea cu bumbacul. Prințul vînduse cu ochii închiși întreaga recoltă, înainte de sfîrșitul campaniei, și se dezinteresase ca un începător de prețul bursei. Încasase, se zice, mai puțin de trei milioane de lire și stricase, printr-o tranzacție izolată, cu totul neloială, cursul real al valorilor. Monicelli punea vînzarea în legătură cu dificultățile bănești, mereu mai agasante, ale familiei.

Curînd după această întîmplare, prințul își însoțea nevasta în Franța, la o reuniune a psihanaliștilor, unde ea urma să facă o comunicare despre cauzele stărilor de depresiune morală, comunicare așteptată cu interes de toată lumea. Cel puțin așa anunțaseră principalele gazete din capitală și din Torino.

Prințul se abătuse, de unul singur, și prin Padova, cu cîteva zile mai înainte, și își găsise vreme să-și revadă o intimă și statornică prietenă — e vorba despre tînăra și fermecătoarea Maria Settembrini, actrița de renume căreia Antonioni îi făcuse recent propunerea turnării unui film pe Lago Maggiore.

Vizita se desfășurase după ritualul ciudat pe care prințul îl inaugurase cu mulți ani în urmă : își lăsase în parc, undeva în vecinătatea Arenei del Prato, sub un bătrîn castan, splendidul său Alfa Romeo decapotabil, la volanul căruia moțăia întotdeauna, cu demnitate, același servitor cu statură de Hercule, care-l însoțea în toate călătoriile.

Maria Settembrini tocmai povestea croitoresei, în fața oglinzii din salon, în timp ce proba o rochie de catifea roșie, cum prințul se dăduse un pas înapoi la apariția ei, cum o fixase cu vîrful bastonului, spunîndu-i :

— Această splendidă doamnă ce-mi apare în față să fie una și aceeași persoană cu Maria, exemplarul superb în care natura și-a concentrat, magnifică performanță, toate darurile ?

Apoi rîzînd, o copleșise cu un enorm buchet de lalele olandeze și-i sărutase, ca un tată pervers, marginea gurii. Urmase un alt pas îndărăt, o reverență și prințul căzuse într-un genunchi, declarînd clamoros, cu vocea lui de militar trecut mai curînd prin nesomnul nopților de bivuac, decît prin praful bătăliilor, că se simte cea mai umilă slugă a Frumuseții.

— E un gentilom de o galanterie ce astăzi, din păcate, nu se mai poartă, povestea Maria Settembrini, încheindu-și cu abilitate fermoarul ascuns al corsajului. Acest bărbat întruchipează, din creștet pînă în tălpi, neîntrecuta măreție a italienilor din vremurile de demult.

— Vă vizitează ades, stimată doamnă, îndrăzni croitoreasa, femeie de o distincție remarcabilă, în ciuda lungimii nasului, ce împrumuta înfățișării ei un ce caraghios.

— Ori de cîte ori afacerile îl trimit în Nord. Și afacerile, slavă Domnului, nu-i dau pace. Plăcerea de a-l revedea este, scumpa mea, nemăsurată, de fiecare dată. Din nefericire pentru amîndoi, nu-l pot niciodată reține decît cîteva ore. Obligații nenumărate mi-l răpesc înainte de a ne fi împărtășit toate gîndurile, toate secretele. Ai, te rog, grijă să nu se vadă borta asta oribilă. Ajustează de sus. E un interlocutor care răspîndește în jur numai farmec și încîntare, știe doar atîtea lucruri și are atîtea relații... Și apoi, călătorind mult, este întotdeauna plin de impresii proaspete, unele de-a dreptul senzaționale. Cîntă excelent la pian, îl înnebunește Scarlatti. Are și un dar inegalabil de a povesti. Știe să descrie personaje, cunoscute aievea sau aflate în romane, și nu regret decît că timpul nu-mi permite să-l ascult întotdeauna pînă la sfîrșit. Un telefon de la teatru, un ziarist insistent ne deranjează.

— Am citit undeva că a fost, de curînd, invitatul unor scriitori din Florența...

— Parcă numai din Florența !... Unde nu e invitat ? Abia reușește să răspundă tuturor. Aș zice ca decolteul să fie mai discret.

— N-aveți nici o grijă. M-am gîndit la asta. O veți purta seara cu o eșarfă fantezi.

— Tocmai cunoscînd simpatia cu care e întîmpinat, mi se pare că înfățișarea lui este, în general, cam prea neglijentă. Poartă haine destul de demodate, unele chiar uzate, în orice caz contrastînd cu rangul său. Pretinde că acest capitol nu-l preocupă. Dar ce-l preocupă cu-adevărat ? Cred că slăbiciunea lui cea mai supărătoare e lipsa unei preocupări grave, constante, una care să-l acapareze, să-l obsedeze.

— Se spune că se retrage săptămîni în șir la țară și nu se știe ce face în acest răstimp...

— Se retrage să scrie...

— Își scrie memoriile ?

— Mă faci să rîd ! N-are încă vîrsta memoriilor. Încearcă, drăguțul de el, porțile literaturii. Vezi dumneata, oricît de interesantă, de îndestulată i-ar fi existența, simte instinctiv, pe undeva, nevoia unei activități care să-i salveze de uitare măreţul nume. Aș vrea să văd nasturii...

Maria Settembrini îi cercetă, erau doi, strîmbă din nas abia perceptibil, dar se abținu de la vreo observație. Își continuă gîndul, cercetîndu-și în oglindă mișcările de felină.

— Din nefericire, n-are talent. E întristător că acest om înzestrat cu multe daruri n-are nici un picuț de talent. Mi-a citit. Sînt pagini din care abia licărește, uneori, cîte o expresie mai înduioșătoare, dar asta-i tot. Se așază acolo, în acel fotoliu, scoate din buzunarul hainei un caiet și-mi citește. Cum descifrează rîndurile cu o voce egală, gravă, fără inflexiuni și accente, nimic neridicîndu-se peste banalități, mă cuprinde repede o irezistibilă plictiseală. Acelor pagini le lipsește, cum să spun, adevărul vieții. El n-are de unde să cunoască suferințele oamenilor, conflictele tari pe care noi, ceștialalți, le-am simțit pe pielea noastră. Omul acesta, care reușește să descopere dintr-o clipire intențiile bancherilor — și toți sînt niște pungași — e neîndemînatic cînd

e vorba să surprindă o situaţie, o întîmplare. Proza lui? O înşiruire corectă de judecăţi reci, abstracte, agrementate de rare observaţii morale. Ar vrea să fie poate un Carrel, un Lion Feuchtwanger, dar n-are nici geniu, nici puterea de convingere a acelora. E de prisos să te rog ca aceste mărturisiri, ce privesc un om minunat şi care-mi este foarte drag, să rămînă pe vecie între noi...

— Fiţi deplin încredinţată...

— De altfel, şi subiectele pe care le abordează sînt demodate. Ţinut departe de vitregiile vieţii, de pasiunile contemporanilor săi, de către morala şi pretenţiile castei, bietul Tommy ignorează avîntul formidabil al vieţii sufleteşti a celor de azi, care folosesc automobilul, urmăresc chiar programe paralele de televiziune, merg la cinematograf panoramic, călătoresc cu turboreactorul. Oamenii de azi trăiesc şi iubesc altfel decît acum o sută de ani, ei se sărută la volan, pe cînd luciul şoselei este înghiţit de limuzina perfectă cu o sută treizeci de kilometri pe oră, decid soarta a mii de oameni între două escale intercontinentale, ba chiar am auzit că fac şi copii în Simplon. Incapabil să înţeleagă aceste noi condiţii ale civilizaţiei, s-a refugiat în vremi demult apuse. Romanul din care mi-a citit ultima dată evocă episoade ale căror eroi sînt nişte revoluţionari grosolani, autorul vădind — culmea! — simpatie pentru revoluţionari! Să fim serioşi: un prinţ elogiază pe anarhişti! Un prinţ ca şi el, Sabini sau Salini, nu mai ştiu cum îl chema pe eroul lui, e de-a dreptul un moft. Un fel de Copernic (pentru că spionează zodiacul!), dar un Copernic de provincie, anost în relaţiile cu femeile. În fine, cu toată dragostea ce i-o port, sau tocmai datorită acesteia, nu-i pot îngădui scrînteala asta. I-am spus-o, şi nu o singură dată. Într-o zi s-a şi supărat. Ca să mă pedepsească, după ce a închis scurt caietul, s-a aşezat la pian şi a făcut cu vădită răutate cîteva exerciţii din Czerny. Cînd i-a trecut, mi-a sărutat mîna şi mi-a promis că altă dată mă va scuti. „Îmi eşti drag, Tommy scump, i-am spus atunci, îţi tolerez efuziunile adolescentine, îţi iert furiile şi capriciile, dar dacă nevasta îţi încurajează extravaganţele astea, eu vreau să fiu sinceră cu tine, să te previn, spre a nu deveni ridicol. Tu, fer-

mecătorul prinț de Lampedusa, nu ai voie să te expui astfel mulțimii"... M-a înțeles. M-a înțeles, dar numai pentru moment. Mi-a mai citit și altă dată... Dar încetează, dragă, să mă tot sucești... M-ai chinuit cu proba asta mai mult ca niciodată...

— Mi-a plăcut să vă ascult...

— Gata. Încă o dată, repet : te rog păstrează numai pentru dumneata cele ce ți-am povestit. Este un om la care țin neînchipuit de mult, lumea cunoaște legăturile noastre, iar el ar fi realmente mîhnit dacă ar afla că i-am perdăfit marile lui cusururi.

Maria Settembrini alergă să răspundă la telefon. Cineva o căuta să-i facă niște fotografii color.

*

Inginerul electronist Fabio Abatti din Florența lucrează de cîțiva ani la Institutul „Fermi" din preajma capitalei, așa că face de două ori pe săptămînă cursa între cele două orașe. Treburile din institut nu-l acaparează cu totul și serile, cînd e nevoit să rămînă în Roma, și le petrece cu prietenii, în general oameni de știință, fie într-o cafenea de pe Via Veneto, fie prin vreo casă deschisă din Pincio sau din Ostia. E un intelectual cu o pregătire excepțională. A studiat electronica la Genova, și-a luat doctoratul la Götteborg și a urmat un curs de specializare nucleară de șase luni într-o universitate din Statele Unite. Competența lui în ce privește procesele din interiorul nucleului atomic este recunoscută nu numai în peninsulă. Fabio nu este mai puțin un amator de muzică. Cîteva articole scrise în *L'Opera* despre limitele și resursele bel-cantoului i-au adus stima cercurilor de specialitate. Remarcabilul Massimo Milla a publicat, nu știu în ce revistă, o recenzie încărcată de elogii.

L-am cunoscut și mi s-a vorbit despre personalitatea lui într-o seară, în casa editorului Parini, din preajma Pieții del Popolo. Ar însemna să-l nedreptățesc dacă n-aș recunoaște că e un bărbat fermecător, de o inteligență căreia nu știi ce să-i admiri mai curînd : mobilitatea neobișnuită a spiritului sau rigoarea.

Îl cunoaşte bine pe prinţul Lampedusa, pe care-l vizitează uneori în vacanţe.

— Figura acestui prinţ a devenit legendară. Mulţi vorbesc despre el, am spus eu, pe cînd mă aflam în salonul lui Parini şi, sprijinit de spătarele scaunelor înalte, cercetam cu încîntare noua ediţie Leopardi, abia scoasă de sub teascurile cunoscutei case de editură.

— Nu deschideţi iarăşi vorba despre el, stimate domn, pentru că Fabio e în stare să ne plictisească apoi tot restul serii cu trăznăile acelui tip straniu şi inactual, mi se adresă un bărbat al cărui nume n-am reuşit să-l reţin.

— Dacă nu sînteţi în temă, adăugă colecţionarul Graziani — singurul în lume care vă poate dezvălui secretele prinţului e amicul. Şi arătă spre Fabio.

Cineva nu se asocie rîsetelor care izbucniseră, ci protestă pe un ton ce nu se potrivea situaţiei.

— Iarăşi Lampedusa ? Spuneţi-mi dacă e cazul să mă retrag...

— După părerea mea, interveni patronul Parini, strîngîndu-şi exemplarele ediţiei, cazul Lampedusa e definitiv clasat. Te conjur, Fabio dragă, să nu-mi indispui din nou oaspeţii.

Discuţia luă îndată un alt curs, în ciuda indispoziţiei lui Fabio, care — mi-a făcut impresia — ardea de dorinţa să-mi comunice unele aspecte pe care le cunoştea. De altfel, cercul se sparse curînd, se serveau torturile şi se ridicau paharele în onoarea doamnei Parini.

M-am retras într-un colţ al bibliotecii, unde am deschis un atlas tipărit recent la Torino. S-a apropiat de mine un tînăr domn, care s-a recomandat Sergio Lombardi, nu ştiu dacă e una şi aceeaşi persoană cu campionul de schi de la Innsbruck. Ce ciudat şi ce repede se pot modifica opiniile oamenilor despre oameni ! Lombardi m-a lămurit cum stau lucrurile cu admiraţia lui Fabio Abatti pentru prinţul Lampedusa.

— E o admiraţie bolnăvicioasă, mi-a spus, care a reuşit să mi-l facă în cele din urmă cu totul antipatic pe acest om, de altfel înzestrat. Toată lumea a început să se sature de entuziasmul lui, spunea Lombardi, entuziasm lipsit nu numai de spirit critic, dar chiar de pu-

doare. Este probabil singurul individ din Italia noastră, mai spunea Lombardi, care îl admiră şi-l iubeşte — reţineţi aceasta — pe scriitorul Lampedusa. Pretinde că îi cunoaşte scrierile, că ele sînt excelente. Se desprinde din paginile nu ştiu cărui roman al aceluia un sentiment ce aparţine artei celei mai alese. Prostiile astea au devenit subiecte de predilecţie şi cred că aţi reţinut cît de ridicol apare acum în ochii tuturor. Parini i-a retezat-o scurt. Să-i fim recunoscători.

N-aveam, pe cuvînt de onoare, nici un chef să-mi pierd seara cu poveşti despre poveşti, cu atît mai puţin despre literatură. Pe mine m-au plictisit întotdeauna chestiile astea nepractice şi obscure. Dar, spre nefericirea mea, pînă la urmă discuţia a revenit la Abatti, după ce acesta, vădit şifonat, s-a retras pe terasă.

— V-aţi purtat cum nu se cuvenea, îşi mustra doamna Parini oaspeţii. De ce nu i-aţi făcut hatîrul să povestească cîte ceva ?

— Să încerce iarăşi să ne convingă că aberaţiile prinţului Lampedusa sînt, de fapt, expresia unui stil ?

Astfel, cei prezenţi se lăsară treptat antrenaţi de acelaşi subiect, care în realitate îi plictisea. Aflai, îndată, enormităţi ce, din păcate, se confirmau ca deplin întemeiate. Prinţul de Lampedusa trăia o viaţă cu totul dezordonată, lucra nopţile pînă foarte tîrziu, dezinteresîndu-se ce face în acest timp nevasta sau cum merg treburile domeniului. Şi-a amenajat o cameră modestă de servitori, într-o latură extremă a castelului, în care domneşte o tristă dezordine. Nu-l amuză să se îngrijească de persoana lui, atîta timp cît rămîne acasă. Refuză, adeseori, să se bărbierească. Preferă să îmbrace un costum vechi şi ros — jumătate civil, jumătate (parcă) militar. Se fereşte de oaspeţii simandicoşi, care îi calcă uneori pragul. Se retrage aferat din reuniunile de familie. Nu-l interesează cum se cheltuiesc veniturile moşiei şi, în ce priveşte persoana lui, nu-l preocupă decît să reînnoiască abonamentele cărţilor şi revistelor. Abatti povestea că în camera aceea meschină n-are nici măcar perdele şi doamne, impunîndu-şi un smintit regim auster, pe un pat fără somieră.

Nici n-am observat cînd Abatti reintrase în încăpere. De aceea, intervenţia lui, mai curînd izbucnire, ne indispuse pentru o clipă :

— Îl judecaţi după criteriile voastre. Niciodată nu-l veţi înţelege.

— Scuteşte-ne, domnule, cu prostiile dumitale. Sîntem oameni serioşi, extravaganţele ne lasă indiferenţi...

— Dar, înţelegeţi, e vorba despre un artist... Meseria lui adevărată nu este *prinţia* (aşa zisese), ci scrisul. Această artă cere o organizare anume, o...

— O dezorganizare anume, interveni caustic cineva.

— Un dezechilibru premeditat, care este în fond o ordine singulară, a universului său... Ce vă afectează asta ?

— Dar nici măcar nu mă afectează, spuse Parini, mă face să zîmbesc, ca scălîmbăielile unui paranoic. Îl compătimesc.

— În istoria artelor, continuă Abatti, sînt o mulţime de exemple care indică maladia drept cauză, dacă nu chiar condiţie a artei adevărate. Iată, de pildă, Pavese, infirmul genial...

— Sper că Pavese avea cel puţin perdele la fereastră, spuse un domn înalt, cu monoclu.

— Te rog să nu te superi, interveni diplomatic Alceo Rali, arta pe care pretinde Lampedusa că o practică interesează prea puţin. Important e că purtările, stilul lui de viaţă se înregistrează şi se judecă...

— Dar vă repet, Lampedusa e unul dintre cei mai mari...

Declaraţia lui Abatti, patetică, fu primită cu ridicări din umăr, cu zîmbete maliţioase.

— Nu te pot lua în serios, spuse Parini. M-a ocolit sistematic. Asta îmi confirmă că viaţa literară îi este indiferentă. Un scriitor veritabil ar fi avut nevoie de mine.

— Mărturiseşte sincer, domnule Abatti : impresia dumitale despre traiul lui la ţară nu a fost dintre cele mai bune.

— Am fost atît de absorbit de discuţiile noastre, cît timp am stat în castelul său, încît n-am reţinut decît cîteva detalii. Atunci cînd nu călătoreşte, duce o viaţă

extrem de ordonată, se așază ca un burghez la masa de scris, își încearcă mult penițele, foile de hîrtie, scrie repede și rupe și mai repede. Are o putere de muncă impresionantă.

— Atunci de ce nu are forța să devină un scriitor? Să pășească în viață... Să se remarce. Să ducă polemici, să participe la... Un om care a refuzat de două ori să intre în guvern e un declasat...

— E un discret, domnule Parini. Preferă să asculte Mozart sau Scarlatti de unul singur, să se strecoare nevăzut printre oameni. Nu primește decît foarte rar, știind că amicii vin mai puțin pentru persoana lui, cît, mai ales, să-i cunoască maniile, să-i admire covoarele și mobila.

— Alții nu gîndesc așa. Ferrari, de pildă, cîștigă pe an circa cinci milioane, spuse Parini, și ce casă are...

— Cifrele îl exasperează. Cît despre vila lui...

Discuția nu era prea interesantă. Cum se făcuse și destul de tîrziu, hotărîi să mă retrag. Abatti continua să ia apărarea prințului și fui bucuros că era absorbit de treaba asta, pentru că mă rugase mai înainte să-l duc în mașina mea. Mă sustrăsei cercului de amici, în așa fel încît să nu-i dau prilejul să repete rugămintea, și ieșii.

Să mă însoțească, după ce se făcuse de rîsul tuturor, îmi părea un compromis stupid, ce n-ar fi putut rămîne, desigur, neobservat.

(Va urma)

P.S. Vezi și GRANATA.

GIONA și GIONI sau
JOCURILE NOASTRE CELE PLINE DE SPERANȚE

În una dintre vizitele pe care i le făcusem, cu puțin înainte de moartea sa, Călinescu îmi vorbise despre marea bucurie pe care i-o prilejuiau jocurile. Mărturisind că, uneori, a putut trăi mai multe săptămîni fără să citească, nici să scrie, el nu-și închipuia să se poată lipsi măcar pentru o zi de satisfacțiile fantastice pe care i le procură arabescurile gratuite ale nevinovate-

lor improvizații particulare. Jocul este obiectivarea în lucruri mărunte și în raporturi fără pretenții, și tocmai de aceea desăvîrșită, a setei noastre de absolut, de libertate. Te poți juca singur și jocul ideal este, de fapt, cel singular, cînd dai valoare și sens unor acte intraductibile pentru un altul. Cel ce nu iubește cu frenezie lumea, lucrurile, măsurînd bunurile vieții numai prin capacitatea lor de a ne fi utile sau a se converti în aur, nu va înțelege adevărul simplu al acestor observații și nu va ști, bietul sărăntoc, să se joace. El va vedea, cu ochiul uscat și inima etern amenințată, relațiile între oameni, întîmplările cotidiene ca pe niște dispute a căror dezlegare este împins să o rezolve, și se va purta cu oamenii ca printre vrăjmași, etern crispat, solicitat de întreg universul să pună lucrurile la punct.

A te juca înseamnă a te expune generos ordinii obiectelor, a învăța cumințenia și înțelepciunea lor, a sărbători, suficient de acaparat, destul de detașat, sufletul lor pur, așezîndu-te între ele nu ca un contabil, nici ca un precupeț de rînd, ci ca un ax de scrînciob în jurul căruia obiectele zboară și se desăvîrșesc prin amețitoare, infinite rotiri.

M-am jucat întotdeauna și mă joc, în continuare, cu înverșunată plăcere. Aș putea să jur că nu există în acest univers atîtea lucruri neconsumate, adînci și misterioase ca inepuizabila lume a jocului, cu raporturile și semnificațiile lui. M-am jucat cu păpuși superbe, dar m-am jucat cu mîna goală, m-am jucat cu lichide colorate, închipuind soluții farmaceutice, dar m-am jucat cu ochiul, apăsîndu-l cu arătătorul pînă ce, de sub pleoapă, au izbucnit flori roșii, cadrane de ceasornice răvășite de timp, careuri zimțate, rețele sticloase. Din încheietura mîinii mi-am confecționat pîrghii cosmice, pe hîrtie am imaginat continente triunghiulare, cum nu se află decît pe lună. Experiența mea echivalează cu mii de cărți pe care le-aș fi citit. O diversă curgere de fluvii a traversat mintea mea și ea mi-a dat, exact și fericit, gustul și ideea libertății. M-am jucat și cu cuburi.

O, de cîte ori m-am jucat cu cuburi ! Roșii, galbene, albastre, verzi, cuburile m-au inițiat în mecanismele perfecțiunii și m-au învățat cît de scurtă este viața, pentru

a o căuta și stăpîni. Asta s-a întîmplat într-o zi perpetuă, într-o zi imensă și fără ore, chinuitoare cît trei decenii...

*

Într-o zi, covorul era aspru și-mi zgîria oribil pulpele goale, am încercat să așez cuburile astfel : zece la o distanță de o palmă, apoi nouă deasupra și, într-o singură parte, ca un portal, cinci. În vîrful acestora am ridicat un cub roșu. Văzusem încă de la început, dintr-o singură clipire, întreaga construcție. Acum rezultatul era frumos, echilibrat, dar, să nu mă mint, destul de meschin, astfel că, fără ezitare am anulat cu o singură ștergere a mîinii, totul. Masa era gata, într-o farfurie de piatră mă așteptau, îmbietoare, ochiuri cu spanac. Am mîncat, în minte cu imaginea care mă vrăjise. Ouăle erau gustoase.

Într-o zi am încercat cu opt cuburi. Parțial, ordinea se repeta fatal, reducția cu două la bază schimbase doar proporțiile. Uneori, liniile urmau ideea, dar acum îmi era silă că utilizasem o schemă deja știută, simplificată nu se știe din ce temeri. Reluai construcția din temelii și izbutii să realizez din trei combinații de șase un echilibru ce mă încînta. Ultimul cub abia urma să fie așezat. Tremuram cu el în mînă, neîndrăznind să-l așez acolo, deasupra celorlalte, împlinind o cheie de boltă spectaculoasă, cu marginile pe ultimele două. L-am sprijinit ușor, ținîndu-l între degete și l-am așezat în imaginea lui albă, ideală, care se afla demult în vîrf. Construcția se dărîmă.

Nu mă îndrumase nimeni, dar știam acum că eșecul își avea explicația în imaginea mea nesigură și, mai ales, în lipsa de dexteritate a mîinii. Ce acut mi-a apărut atunci, cînd mama tocmai mă descheia la brăcinar și mă așeza pe oliță, sentimentul responsabilității neformate ! M-am ridicat, înfiorat de rușine, și n-am mai revenit la ocupația dinainte, hotărît să-mi exersez mai multe luni în șir palma, degetele, ochiul. Tundeam cu pricepere iarba grădinii, cu o foarfecă ce clămpănea asurzitor, urcam în pas alergător treptele din fundul salonului, care duceau la etaj, confecționam cu briceagul, din lem-

nul cutiilor de chibrituri, mici viorine, dîndu-le apoi cu clei de tîmplărie, ca să lucească asemenea celor adevărate, cercetam cu un vîrf de ac pîntecele verzui al fluturilor. Mîna devenea mai sigură, ideea mai albă.

Într-o zi, m-am reaşezat în faţa cuburilor. Erau îngrămădite pe-o pătură aşternută pe întreaga suprafaţă a mesei şi, cu toate că stăteau în neorînduială, vedeam limpede, în aerul bine luminat de deasupra, în toate amănuntele, modelul viitoarei construcţii. Am lucrat cu zece la bază, ca altădată, ajutîndu-mă de două roşii drept contraforturi, cu un fronton de trei. Se împlineau bine, deschiderile erau suficient de largi, dar îndeajuns de strînse ca să susţină coloanele de deasupra. N-am să uit niciodată ce repede au crescut zidurile, ce perfect s-au aliniat pe verticală cele două cuburi finale, roşu şi verde, cu acoperişul din şase plus trei. Totul era perfect, ceea ce l-a făcut pe tata, care citea *Universul* alături, să lase lectura şi să aplaude. Am izbucnit imediat în furii şi înjurături (nevinovate pentru vîrsta aceea), am urlat şi-am dat cu picioarele, ca un învins: construcţia cu toate cele şaizeci şi patru de cuburi nu era decît o caricatură a ideii, a viziunii ce stătea cu aripile deschise, superbă, înapoia edificiului. Modelul crescuse în amploare, avea laturile verzi şi aurite, transparenţa îi era strălucitoare, era acum fantastic şi sfidător, mă privea ca un curcubeu şi îmi ironiza, asta m-a înfuriat, opera. Am făcut atîta tapaj atunci, încît, pînă la sfîrşit, tata a mai ridicat o dată privirile din ziarul pe care-l citea şi mi-a ars o palmă peste gură.

Vorbeam acum mai îngrijit, spuneam chiar unele poezii, însoţeam fără mofturi pe bunica la cimitir, la bunicul, sîmbăta îmi frecam cu sîrg urechile la baie, iar cînd era vorba să se-aducă pepenii la masă, cu toată spaima de întuneric şi de păianjeni, coboram voios în beci ca să aduc pe umăr marile broaşte ţestoase pătrunse de răcoarea nopţilor. În restul timpului alergam mult, băteam mingea izbutind stopajul, săream gardurile şi-mi întăream muşchii boxînd o pernă enormă de cauciuc sau legănîndu-mă la paralele. În jurul meu erau, concentrice, nenumărate cercuri, şi ştiam că, pînă la urmă, tot trecîndu-le dinăuntru în afară, tot împingîn-

du-le, voi izbuti să deprind mişcarea esenţială şi să ridic ca un maestru construcţia dorită, din cuburile rămase în mijloc, pe un covor sau pătură, şi să strig, ridicîndu-mă : iată, n-are nici un cusur.

Într-o zi, mergeam de-acum la şcoală, am încercat varianta cu opt şi patru şi, imediat mai apoi, pe cea cu nouă, şapte şi cinci. Ultima era mai avantajoasă. Toate au mers neaşteptat de frumos. Aveam două albastre şi şapte galbene la bază, apoi, traversînd spaţiile dintre ele, cinci negre cu trei verzi, mai înalte, pe prima verticală, şi unul roşu pe latura dreaptă. Cînd a fost să le aşez pe cele superioare — mi-aduc aminte, erau albe amîndouă —, la o mişcare neatentă, totul s-a prăbuşit cu zgomot.

Am aşteptat o vreme să iau premiu la sfîrşitul anului, să mă rupă în bătaie unchi-meu Titu, pentru că am răspuns obraznic bunicii, la care el ţinea foarte mult, după cum se poate înţelege din faptul că, puţin timp mai înainte, îi cumpărase o maşină de tocat carne ce nu funcţiona decît cînd avea de măcinat cartofi fierţi. În sfîrşit, l-am lăsat pe tata să-şi împlinească în voie lunile de suferinţă, şi să moară. Nu multe zile după înmormîntarea lui, am reluat ideea.

Era într-o zi minunată, cum minunate au fost şi zilele următoare, dormisem neîntors, aveam genunchii mai puţin juliţi, învăţasem să merg pe bicicletă, lucru pe care-l foloseam ca exemplu de necontestat în disputele cu frate-meu, la şcoală terminasem un an greu şi, pe deasupra, lecţiile de germană. Am aşezat cuburile pe-o scîndură, în grădină, departe de ochiul mamei, care începuse să se cam sature de povestea asta şi-mi interzisese să mai perseverez. Sentimentul că întreprind ceva neîngăduit mă îndîrjea şi mă încuraja. Am început cu patru, roşii toate. Îndată, după ce am ridicat capul şi am apreciat că modelul era mult mai larg în arie şi mai îngust pe ipotenuză, am adăugat încă trei. Cu şapte la podea nu încercasem niciodată. Ca să lucrez cu nepereche, ignorînd deopotrivă frontonul viitor, capitelurile lăturalnice şi frizele, însemna foarte mult, însemna că sînt pe deplin convins că treisprezece roşii, în serie de cîte patru, şi una verde pe deschiderea superioară

nu-mi inspiră teama. Trecusem peste niște prejudecăți, înfruntam materia. Era formidabil. Mai ingenios decît putuseră să viseze și Tytire și Costache, care se chinuiau la rîndul lor, prin fundul grădinii, cu cuburile lor. Alte trei cuburi verzi se potriveau de minune, pe arcadele extreme. La ridicarea planului superior, întru cîtva mai deschis, dacă e să te supui regulilor perspectivei, ceva nefiresc s-a petrecut, de bună seamă, de vreme ce întreaga construcție s-a prăbușit. Am avut cert confirmarea că cineva, deocamdată îmi era greu să stabilesc cine era, și de ce nu-i plăcea combinația de patru roșii cu șapte la podea, avusese interesul să se opună.

Vremurile erau tulburi, era secetă, unii dintre colegii mei de școală plecaseră la țară, de teama bombardamentelor. Se dădeau în oraș alarme chiar și de două ori pe zi, în preajma gării căzuseră două bombe, albe și roșii. Mama se trezea cu noaptea în cap spre a procura măcar o litră de ulei, cîteva legături de morcovi, un plic de ceai. Se auzea în oraș că războiul ne va aduce tifosul exantematic, febra neagră și chiar în acea zi începuseră să bată pe la porți sanitari să întrebe dacă n-avem în casă morți sau bolnavi. Nu era ușor. Singura noastră grijă, ne spunea mama, este să nu ne lăsăm înfrînți. Am încercat, așadar, cu opt albastre. Am adăugat — era într-o zi de vară, mațele îmi chiorăiau și mîna începuse să-mi tremure — șase albe, simetrice. (Cele roșii, am mai spus, îmi purtaseră nenoroc.) Am ridicat nu mai puțin decît șase nivele, cu metope albe, bineînțeles. La al șaptelea m-am oprit. Sînt sigur că de data aceasta aș fi reușit, dacă imaginea modelului nu mi s-ar fi întunecat deodată tocmai în zona superioară. Imposibil de redobîndit. Zadarnic am încercat să leg, la repezeală, două galbene cu una verde, una verde cu două galbene. Rezultatul era penibil, dar ce spun, era deprimant. Am renunțat. Am renunțat cu o mare părere de rău, fără să-mi explic de ce s-a întunecat imaginea modelului, de ce din verde cu galben a ieșit ceva echivoc.

Într-o zi am început cu o idee absolut nouă. Nu vreau să o numesc, dar sînt încredințat că aceasta nu putea fi decît ideea cea bună. Era într-o iarnă, arsese magazia de lemne a lui Moldoveanu și cineva furase

pe Honoriu, cocoşul cel pestriţ, de mai bine de două săptămîni mă chinuiam să răzbesc împotrivirea declinării a III-a imparisilabică, de pe front veneau ştiri foarte îngrijorătoare, printre altele un văr de-al meu rămăsese fără cap şi, aşa cum se afla, refuza să se mai întoarcă acasă. Cunoşteam de acum vioara lui Enescu, citisem pagini frumoase din Marsilio Ficino şi Machiavelli. Aşezat la masă, întocmeam varianta inedită şi treaba evolua admirabil. Am lucrat cu şase şi patru, roşii şi albastre doar la al doilea nivel, cu verzi pe verticală, cu negre deasupra, în dispoziţie de trei şi două. Coroana sau capitelul, cum vreţi s-o numiţi, era roşie, se sprijinea pe altele negre, cu intenţia ca toate culorile să fie compacte. Converteam în edificiul meu cunoştinţe solide de geologie, dar nu numai de geologie, ci şi de matematică, acum cînd exerciţiile nu mi se mai păreau făcute spre a întuneca mintea omului. Dar, pe măsură ce lucram, ideea iniţială apărea trădată, ca să nu mai spun de model, rămas deasupra în lumină, ca o emblemă magnifică. Ce puteau însemna cele trei culori negre din dreapta, apoi acelea galbene, izolate pieziş, ridicole, gata să se surpe — înglobate seriei severe de şase albastre ? Am continuat să construiesc ca şi cum nimic nu se întîmplase, înveninat de neputinţă şi ciudă. Compromisul mă urmărea, astfel că dărîmai totul, dintr-o mişcare.

Aş fi vrut să plîng, să lovesc cu pumnii şi picioarele, ca altădată. Trebuia să fiu însă senin, pentru că tocmai murise bunica, la radio se dăduse comunicatul militar cu avertismentul despre intenţia nemţilor de a trece prin foc şi sabie populaţia civilă. Uneori îmi părea că ideea mea, care devenise acută, nu rezolvă decît în parte marile probleme ale lumii. În ziua cînd a reuşit debarcarea în Normandia, atît de mult aşteptată de noi toţi, şi cînd Hauptsturmführerul Kessler, care locuia la mătuşă-mea şi-i dăruise o spirtieră ca să nu mai tremure singură în odaia ei, venise mai devreme acasă spre a-şi face geamantanul şi a pleca în Vest, să pună stavilă invaziei, pentru că nimeni mai bine ca el nu se pricepea la treaba asta, am încercat din nou, cu mai multe şanse de izbîndă. Am mers pe varianta aceea inedită, a cărei

formulă refuz s-o dau în vileag. Am lucrat extrem de bine şi repede, cu o precizie de care la început nici nu fusesem conştient, dar care îşi avea explicaţia ei : în ultimii zece ani învîrtisem multe butoane şi comutatoare, luasem lecţii de înot, patinaj, de retorică, studiasem stilurile arhitecturale şi merceologia. După ultimele patru albe am ezitat să pun negre. Mi se părea banal, mi se părea că fac un joc ieftin, josnic. N-am înaintat, plin de scîrbă şi derută.

Au trecut, cred, mai mulţi ani, în care am reconstruit, alături de cîţiva prieteni, uzina din oraş, distrusă de bombardamente, am lucrat pe un şantier de hidroameliorații.

Într-o zi, eram acum student, mă întorsesem mai devreme de la facultate, nefericit de comportarea ciudată a Valentinei, care spunea că pe mine mă iubeşte liniştit, ca pe viitorul ei soţ, alături de care va trăi o viaţă întreagă, iar pe *celălalt* cu pasiunea fierbinte ce o va duce curînd la sinucidere, m-am aşezat pe covor, după ce am deşertat dinainte-mi sacul cu cuburi. Pierdusem schema ; ştiam însă pe de rost fiecare poziţie. Am reluat cu albele, am preferat o inovaţie de moment, în care m-am încrezut imediat, să combin opt cu patru, două spaţii libere, şase cu trei galbene, trei cu două negre şi, pe verticală, la fel. Sînt sigur că puteam reuşi atunci definitiv. Îmi mai rămăseseră în mînă trei albe şi trei verzi şi ştiam sigur că cel puţin opt variante sînt posibile. Am refuzat.

Nu-mi pot explica ce mi-a venit. De la o anumită vîrstă, poate din cauză că am văzut multe în viaţă şi toate mi s-au părut că se desfăşoară după legi definitiv încremenite, înăbuşind prin mecanismul lor dur, grosolan, dorul de lucrurile dragi de-acasă, nostalgiile difuze, amintirile, am început să-mi permit unele iniţiative cu totul îndrăzneţe, parte dintre ele — trebuie să recunosc — eronate. Am refuzat cu bună ştiinţă, hotărît să nu desăvîrşesc jocul, să nu-i dau o rezolvare, şi m-am ridicat mulţumit de decizia mea.

Tocmai sunase telefonul. O voce nefericită, era un vecin al mătuşilor mele, mă anunţa că Nuţa a avut un atac cerebral şi că a fost transportată la spital. Mi-am

luat haina, am ieşit şi, timp de cîteva zile, pînă la moartea ei, am trăit clipe dureroase.

Într-o zi, eram cu toţii adunaţi în jurul mesei. Serbam ziua căsătoriei mele, doi sau trei ani mai tîrziu. Era nevoie să aduc din pivniţă o damigeană cu vin. Cum coboram treptele şi dădeam să aprind o ţigară, deodată mă fulgeră o idee cu totul nouă : să încep cu cinci (indiferent culoarea), să amplific cu trei albe şi să scad pentru fiecare boltă cîte unul, pînă la terasă. Am simţit că mă cuprinde ameţeala. Era foarte simplu. Adusei damigeana şi îndată ce Sirma termină anecdota pe care o povestea, îi şoptii Dorinei descoperirea mea.

— N-ai decît să încerci şi soluţia asta, spuse ea. Era preferabil să lucrezi cu opt şi trei.

Şi-mi puse în farfurie un picior de curcan.

— Ţin s-o verific imediat, spusei.

— Nu cred că e momentul potrivit. Lasă pentru mîine, adăugă ea, alăturînd în farfurie şi puţină varză călită.

— Nu, nu, ţin să încerc imediat !

Alergai în camera de alături, deşertai pe covor săculeţul cu cuburi şi mă aşezai turceşte.

De îndată ce începui cu cinci şi continuai cu cele trei albe, prietenii, care mă urmăriseră cu păreri diferite, interveniră. Costache spuse că formaţia iniţială ar trebui să fie cu soţ. Timotei, dimpotrivă, credea că e preferabil să multiplic la fiecare nivel cu două, negreşit albastre. Idem, dar negre, zise Tudor. Radu veni cu ideea să pornesc cu verdele şi să mă păstrez pînă la cornişe cu grupuri pereche.

Mîncasem şi băusem bine şi aplecarea îmi făcu rău în asemenea măsură, că uitai cu totul orice model. Cum mi-a fost ruşine să mărturisesc, începui să improvizez fără inspiraţie, lăudîndu-mă că ştiu bine ce fac, îngrămădind cuburile la întîmplare, fără să ţin seama de culoare, pe toate planurile, la toate nivelele, inclusiv pe verticală. Nu putea să rezulte, cum e lesne de închipuit, nimic durabil. Prietenii se lăsaseră pe vine alături, acum se certau pentru un cub sau altul, care le trebuia la construcţia lor, nu ştiu care îşi însoţea lucrarea cu calcule trigonometrice, notate pe un şerveţel de foiţă.

Într-un tîrziu, cînd ne-am despărţit, nu numai că edificiul arăta jalnic, dar şi schema lui, rămasă în umbră, trebuie să fi fost dezgustătoare.

*

Am mai perseverat, am mai lucrat. Inventarul cunoştinţelor mele îmi spune că posed toate secretele principale. În plus, am experienţă. Dar nu mai pot apela decît la deşeuri, nu pot scoate spre ajutor decît cîte un pachet de nimicuri, legate strîns ca sparanghelul...

Într-o zi am încercat să lucrez alături de Nana. Are abia cinci ani, dar dovedeşte multă imaginaţie, lucrează corect ; un bun-simţ înnăscut pentru proporţii şi culori o îndeamnă să aleagă, din zece, soluţia cea mai bună. Nu-mi pot face iluzii, mîna îi e încă neformată, împerecherile negru-alb sînt prea simple. Cu toate acestea, combinaţia de şapte cu cinci era cît pe-aci să-i reuşească. Continuăm amîndoi, pe covorul întins, eu cu experienţa muşcată de îndoieli, ea cu imaginaţia imprudentă.

Ideea-model stă deasupra noastră, ca un tablou de Mondrian, complicată, savantă, intangibilă. Schema ei s-a amplificat în ultima vreme, avînd şaizeci la bază şi, demn de precizat, toate sînt albe.

Inima îmi bate anapoda, am dese ameţeli, în stern şi în umăr mă săgetează dureri de cuţit. S-ar putea ca, foarte curînd, să trebuie să renunţ, dacă nu la toate, măcar la acel joc atît de obositor. Nana va continua neapărat ceea ce am început şi asta mă consolează.

Într-o zi va trebui să las totul în seama ei şi a altora, şi poate că, în chiar acea zi, prin absurd, cuburile vor începe să se rînduiască în chip fericit. Şi voi gîndi, simţindu-mi puterile stingîndu-se şi ambiţiile spulberîndu-se, timpul fiind atunci subţiat, pentru ce nu am reuşit decît jumătăţi de măsură, construcţii provizorii şi fără acoperiş, la ce bun am mai învăţat să merg pe patine şi pe bicicletă, la ce bun am mai îndurat atîtea lipsuri, durerile atîtor pierderi de fiinţe dragi, cu ce m-am ales din bucuriile dragostei şi ale prieteniei, din plăcerile bucate-

lor şi ale somnului, dacă nu mi-a fost dat mie, MIE, satisfacţia de a striga într-o zi: „iată, construcţia e desăvîrşită!“ şi de a privi apoi pînă unde s-au înălţat cuburile primite în copilărie de la mama, atunci cînd m-a sărutat tandru pe frunte şi mi-a urat viaţă lungă şi împlinirea tuturor dorinţelor...

GIOVANNINA Fibroasă ca unele femei ale lui Picasso.

GIROLAMO Mîncăul. Un Girolamo înspăimînta lumea prin ura sa înverşunată împotriva cataifurilor.

GIULIO Giulio Lactanţiu Bratu. (Ct.)

GIUSEPPE Vezi GARABET.

GLAD Străvechi nume românesc. Se asociază obligatoriu cu Menumorut.

GLAFIRA Frumuseţe ţărănească superlativă. Regreţi că se îmbrăca prost, că locuia un bordei şi că nu ştia să citească. O simţeai însă superioară prin nu ştiu ce înţelepciune pe care tu nu aveai putinţa în veci să o dobîndeşti.

GLAUCO Glauco Curiel, dirijor la „Scala“ din Milano.

GLORIA este a celor cari... (Vers cu largă circulaţie între cele două războaie.)

GOAR Gasparian, cîntăreață. Se pronunță ca și cum ai vrea să caști dar ești întrerupt instantaneu de-o veste proastă.

GOFFREDO I. Antibiotic din grupa streptomicinei. Acțiune antiseptică. II. Este singurul bărbat care circulă printre oameni pe un postament cu roate, ca acea *Carême* a lui Bruegel, împodobită pentru serbări populare.

GOGU Temerar, își alege pasiuni ca vînătoarea, marinăria, ziaristica. Personalitate puternică de burghez stăpîn pe situație, Gogu Ianculescu, primar al orașului, chip de buldog peripatetic, haine englezești în dungi, trece absent pe strada Carol, trăgînd dintr-o țigară de foi timp de mai bine de treizeci de ani. Locuiește într-o casă impunătoare pe Aleea Victoriei, peste drum de prefectură. Cîteva relații îi decupează figura din hîrtia albastră a amintirii : „Pe sora lui Mihăescu a împușcat-o din imprudență băiatul lui Gogu Ianculescu". „Groaznică ciocnire ! Mașina militară venea dinspre Liceul comercial. De la Baronide, pe străduța Sfînta Vineri, urca tocmai atunci limuzina lui Leontescu. S-au ciocnit cu atîta putere încît cioburile parbrizului au sărit pînă pe casa lui Gogu Ianculescu." „Au fost două sute de invitați. Ea era sublimă, într-o rochie de voal și lamé, numai ghirlande și transparențe. Au cîntat două muzici. S-au azvîrlit artificii. Unele, aprinse, au căzut chiar pe masa încărcată cu bucate, astfel că doamna Chercea, directoarea grădiniței de copii, a leșinat." „Nu ea, nici a lui Minița : cred că era nebuna lui Gogu Ianculescu."

Dispariția lui Gogu Ianculescu a întrecut însă orice epică. Cunosc bine întîmplarea :

Într-o seară tîrzie treceam prin dreptul casei lui Baronide, cînd în fața mea, la numai cîțiva pași, distinsei silueta omului elegant, în haine englezești. Primarul trăgea liniștit din obișnuita-i țigară de foi. Mai tîrziu am aflat : se întorcea de la tipografie, unde suprave-

ghease tipărirea unei proclamații cetățenești: primăria interzicea cu desăvîrșire găzduirea temporară sau închirierea de camere ofițerilor germani. Îl urmai, amuzat de simplitatea cu care reținea pentru o clipă fumul tutunului.

Dădurăm colțul. Primarul ezită. În fața casei lui staționa o mașină cu farurile stinse, de aripa ei se sprijinea un ofițer nazist. Primarul înaintă, prefăcîndu-se că nu observă nimic.

Pătrunse în curtea slab luminată de un bec. Din tufișurile grădinii îl întîmpinară, cu mișcări leneșe, dar sigure, siguri de captură, cîțiva necunoscuți în uniformă.

Atunci se petrecu un lucru extraordinar: grasul, legănatul primar se subție ca un vrej, se topi în aerul serii. Pasul nu i se mai auzea. Indivizii nu-i văzură țigara de foi trecînd nestingherită printre ei, urcînd treptele de piatră ale vechii clădiri, retrăgîndu-se în iatacul de sub acoperiș, unde-l aștepta nebuna, dovedită de gura tîrgoveților, poate în același timp sau mai tîrziu, frigidă incurabilă.

Au cotrobăit întreaga casă, au cercetat toate coclaurile, toate tainițele și, chiar dacă au găsit niște scrisori compromițătoare, un aparat de radio cu care asculta Londra și Moscova, pe primar nu-l aflară.

Cineva povestea că fusese ascuns într-un coș de rufe, ca fericitul Falstaff. Nimic mai neadevărat. Primarul era un om prea experimentat ca să se lase prins și trimis în lagăr, cum se spunea. Singura lui slăbiciune de om gras fusese că, transformat lesne în vrej, nu mai putea reveni la starea lui inițială.

Mulți ani după război s-au spus fel de fel de prostii pe seama bravului primar. Vechile vorbe continuau să-l încondeieze. Erau suficiente motive spre a nu mai reveni. Dar nu era nici o îndoială că primarul se afla, în continuare, acolo. Pentru că, lumea spunea adesea, printre altele: „Nu aia! Ce-mi arăți tu este ciubucul de ipsos de deasupra ferestrei. Dar privește mai sus, sub streașină: vezi acea pasăre mică și tristă, cu penele sclipind ca un foc de trabuc? Observi fumul albăstriu ce-i învăluie penajul? E primarul nostru, Gogu Ianculescu!"

GOLDA De reținut în alcool.

GOLIAT Arhetip de Mălai-Mare.

GONDRIL Suavă și sadică asemenea unui gîndac zimțat, burghiu de cadavre.

GONERILA „Căutăm băiat harnic, iute, șiret, atletic, cu grenade, pentru partidă excepțională, foarte serioasă." (Ziarele din Republica Dominicană.)

GONZALV sau

DAR UNDE-S PEDAGOGII DE-ALTĂDATĂ?

Dansul, dintre arte, este cel mai esențial omenesc. Să exprimi în trei mișcări scurte ale încheieturii piciorului sentimentul de spaimă bine reținută, să comunici oamenilor un discurs numai din înșurubarea ingenioasă a mîinii în aer, și să spui prin el *cum* și *cît* ai suferit cu treizeci de ani înainte este, pe cuvîntul meu, formidabil. Mă răsucesc pe călcîie și tu înțelegi din asta, faptul mi se pare colosal, că îmi este frică de moarte, dar că o înfrunt cu un eroism pe care oamenii îl vor descoperi, mai devreme sau mai tîrziu. Un *pas de deux* te va lămuri că am lucrat cinstit și că mi-am văzut de nevastă și de copil ca cel mai cuminte arhivar. Un limbaj complex, deosebit de elocvent stă să se pronunțe în buricele degetelor și în vîrful unghiilor. Ia seama cum cad, ca fulgerat de o lovitură, pe luciul podelei, și cum mă ridic, faptul îmi pare colosal, ca să întruchipez, printr-o poziție subțiată, pe verticală, statura victoriei triumfătoare, definitive. N-ai grijă, nu pot rămîne așa, trebuie să mă smucesc din piatră, să viu la rampa închipuită și să-ți mulțumesc pentru aplauze. Dar recunoaște că faptul este de-a dreptul colosal și, după ce-am să-mi cîrpesc maioul între picioare, am să-ți mai arăt ceva, la fel de emoționant: îți voi sugera cu antebrațul întors și cu

fesele tremurînde cum, dintre forța binelui și cea a răului, învinge întotdeauna spiritul binelui, dacă faci artă adevărată e obligatoriu să fie așa. Altfel, ce dracu' ne-am mai chinui poantele și-am mai transpira ca niște cai?

Să știi, oamenii se nasc foarte ignoranți. N-au habar de organizarea districtuală a caselor de naștere, interpretează foarte aproximativ efortul medicului și-al moașei de a le modela capul, sînt stupizi și indiferenți dacă sînt băieți și li se rezervă, într-un viitor de numai două decenii, purtarea raniței și a măștii de gaze sau, dacă-s fete, — mașina de spălat rufe. În sfîrșit, n-au conștiința că statistica îi înmatriculează cu părintească grijă și nici că a vomita intră în categoria celor mai urîte apucături ale speței.

În ce mă privește, pot să jur că m-am născut fără conștiința antinomiilor, ceea ce s-ar putea să fie echivalent cu păcatul originar. Nu zic de bine sau de rău, asta e o treabă atît de complexă, încît refuz și astăzi să o lămuresc, dar nici măcar nu mă refer la categorii ca formă și conținut, artă cu tendință și artă pentru artă, cauză și efect, esență și expresie. Spre rușinea mea, m-am născut gol pușcă, cu ochii tulburi și burta mare, desculț ca eremiții care-și închinau digestia, respirația și devotamentul, puterii cerești. Despre dans avem o părere atît de vagă, încît la botez, se spune, și lucrul îmi pare colosal, am făcut mișcări de un grotesc inegalabil.

Am învățat să dansez ceva mai tîrziu și aș putea spune că, în ciuda bunăvoinței generale, abia astăzi fac perfect piruetele care mi s-au cerut, acoladele superbe ce mi-au fost sugerate. Cum țîța mamei era dulce, trăgeam din ea puteri nemaipomenite, astfel încît creșteam văzînd cu ochii, sporind cu oase și carne ignoranța mea înnăscută. Filozofia mea se reducea la cuprinderea gîtului ei cu brațele, la aprecierea exactă a acelui sîn alb ce, vai, destul de repede m-am lămurit, nu însemna nimic față de rotunzimea planetei, la strigăte fără adresă ce încercau să pătrundă în miezul lucrurilor. Mă întreb unde aș fi ajuns dacă, încă de la primele luni, oameni îngrijorați de soarta mea nu s-ar fi străduit să-mi pună în față tabloul complet al spectacolelor, și bune și rele,

ale lumii, şi nu m-ar fi învăţat dansul, spre a le alege numai pe cele bune şi a mă bucura de ele ca nimeni altul.

Făceam încă pipi în copaia ce-mi servea drept adăpost şi aveam nesimţirea să protestez din cauza asta, ceea ce-mi pare şi acum colosal, cînd în jurul meu s-au strîns, întunecat consiliu, zece bărbaţi gravi, care, îndreptîndu-şi degetele arătătoare spre buricul meu, spuseră în cor :

— Gata. Ai avut destul răgaz să te dumireşti. În lumea în care ai pătruns nu e bine să cercetezi lucrurile prea mult. Trebuie să acţionezi neîntîrziat. Haide, ia-ţi scutecul, acoperă-ţi goliciunea şi păşeşte cu îndrăzneală. Utilizează piciorul în aşa fel, încît să nu se simtă lipsa blestemată a copitei, foloseşte cotul, pregăteşte-ţi colţii. Învaţă repede dansul !

Unul dintre cei zece, faptul mi s-a părut într-adevăr colosal, mă avertiză că oamenii sînt răi. Strînşi unul într-altul, nu-ţi lasă decît o palmă de loc ca să baţi talpa şi să-ţi legeni umerii. Va trebui, deşi abia ţi-ai aşternut pe oase o pătură tremurătoare de grăsime, să te subţiezi, ca să poţi să te strecori. Va trebui (şi aici clipi semnificativ din ochi), să te prefaci că ai de gînd să întorci piruete cu pumnii strînşi şi, ca atare, că nu-ţi vei lua răspunderea pentru fălcile mutate din loc. Va trebui (ar fi cazul să-ţi scoţi degetul din gură, cînd îţi vorbesc despre propriul tău destin !) să zici pîine, dar să înţelegi lapte, zahăr, ouă, carne şi cinematograf, să pronunţi în aşa fel apă şi sare, ca ei să înţeleagă aur, funcţii, decoraţii, consilii de administraţie, terenuri petrolifere şi sfere de influenţă. Va trebui să...

Un altul dintre ei, după ce-mi dădu un ghiont în coaste şi declară că va trebui să mă călesc încă de timpuriu, ceea ce era fără îndoială colosal, mă lămuri în cîteva cuvinte cum vine chestia cu ierarhiile, cu cuvîntul dat, cu schimbul de mărfuri, povestea cu creditele şi bîlciul cu femeile.

Treptat, pe măsură ce discuţia se complica, mi se tăia pofta de ţîţă şi de somn, insomniile încă de atunci au început, mi se făcea lehamite de şcoală, universitate, muzică, pastramă, Greta Garbo, stimulente morale, călătorii.

Simţeam că mă scap pe mine, dar mă abţineam, nu era momentul şi, cu atît mai puţin, nu era în interesul destinului meu.

Abia făcui cîţiva paşi pe covor, îngrozit de faptul că în jur scaunele, masa, şifonierul se clătinau ca ridicate de ape, că cei zece bărbaţi şi deciseră începutul. Făcură un pas înapoi, căutară fiecare în spatele său o puşcă şi, ca la un semn, îndreptară cu toţii ţevile spre mine. Avură, faptul mi se păru colosal, bunăvoinţa să mă avertizeze că ei vor descărca primul foc, pentru adaptare, în aer, dar că afară şi mai departe, pe toate străzile oraşului, în tot ţinutul, se află alţii, pregătiţi, bine instruiţi, care nu vor sta pe gînduri de-a trage corect, în plin, încă de la început. Mă îndemnară, bărbăteşte, să dansez, adică să mă feresc, şi-mi urară în cor o bună petrecere.

Primul glonte îmi trecu pe lîngă ureche, aşa că făcui, cu braţul drept ridicat şi cu o alunecare spre stînga, o jumătate de piruetă, recunosc, foarte puţin expresivă ! Avui timpul să observ în momentul următor că unul dintre cei zece, comod instalat pe un scaun, fixează ţeava pe genunchii strînşi şi mă ocheşte. Era, mărturisesc, colosal cu cîtă gingăşie şi solicitudine îmi mîngîia cu vîrful ţevii sprînceana, tîmpla, marginea ochiului. Mă smucii repede, mă aplecai brusc şi ieşii din raza ţevii, întunecată. Înapoia mea se aflau gurile ameninţătoare ale altor puşti. În răgazul, să-i zic aşa, deşi cred că nu este chiar cel mai potrivit cuvînt, în răgazul, zic, al acestei căutări, învăţasem deja să fac marea învîrtitură de 2/4 şi să alunec graţios pe duşumea.

— Primele elemente, după părerea mea, le stăpîneşte bine. E momentul să iasă în lume, zise cu un glas blînd şi înţelept, unul dintre bărbaţii cu puşca. Încearcă, băiete, atent şi temerar. Hai, dragule. Hopa !

Un trosnet scurt, înfiorător îmi biciui auzul şi în clipa următoare văzui cum se năruie pe covor statueta de gips cîştigată cîndva de tata, la roata norocului. Ochise prost, de asta putusem să-mi dau seama. Smulsei din boarfele copăii o păpuşă de cîrpă, o strînsei la piept cu dragoste şi spusei :

— Vă las cu bine. Vă voi fi recunoscător toată viața pentru tot ce ați făcut pentru mine.

Mă salutară, duios, cu trei salve scurte, care-mi luminară poteca ce ducea spre oraș.

Avuseseră dreptate. La prima cotitură mă simții întîmpinat de salve, al căror autor nici nu voia să se arate. Dar o voce plăcută îmi strigă de undeva :

— Intră, micuțule, în acel boschet, dacă ții să nu-ți ciupesc scăfîrlia !

Mișcătoare cuvinte ! Mă ghemuii, așa cum îmi ceruse, în primul boschet aflat în cale. Faptul nu-l satisfăcuse, totuși, pe cel aflat în întuneric, din moment ce o serie de șase focuri îmi căutară silueta. Ieșii într-un tîrziu, atent la pericole, cărora încă nu le cunoșteam decît instinctiv gravitatea, și alergai cît putui de repede, strîngînd la piept păpușa de cîrpă.

Zorii m-au prins în oraș, dansînd formidabil pe trotuar prin fața magazinelor. Tocmai se ridicau obloanele. Un domn amabil ieși dintr-un gang și-mi spuse :

— Puștiule, fă-mi plăcerea și vino să te învăț o figură formidabilă, pe care n-ai de unde s-o cunoști.

Mă trase după el, mă urcă într-o mașină și mă duse la cinematograf. Pe ecran se vedeau lucruri cu adevărat colosale : doi oameni stăteau sprijiniți de un zid, cu ochii legați cu eșarfe negre și o mulțime de soldați trăgeau cu puștile în ei.

— Vezi, îmi spuse domnul, ăștia n-au știut să danseze ca lumea. Iată-i cum cad. Următoarele scene sînt și mai concludente, ai să vezi.

Îi sînt și azi recunoscător acelui domn care mi-a înfățișat, în toată măreția lor, toate hăituielile și tîrîșurile posibile, toate salturile sub șrapnele. Omul a fost drăguț și pentru că m-a învățat cum se fac ireproșabil *Mazurca, Allemanda, Cadrilul* și *Deruta.* Cînd s-a convins că am înțeles bine lecția, mi-a pus în mînă cîțiva bani, un pistol cu dopuri, și mi-a dorit succes. A tras după mine cu carabina abia tîrziu, după ce dădusem colțul și aflasem în asfalt o groapă în care să mă ascund.

Dansez acum excelent și ceea ce mi se pare de-a dreptul colosal este că am învățat perfect cît de lungă e pauza de după fiecare salvă, cînd arma trebuie reîncărcată, cam

cît de largă este aria de bătaie, unele amănunte privind traiectoria și chiar viciile de ochire. Știu să fac pașii *Horei* și ai *Sarabandei*, să lucrez după Grétry sau Couperin. Aruncarea piciorului înainte, cu ghemuirea spinării și ridicarea bruscă a frunții, le realizez fără cel mai mic efort. Îmi ies admirabil tîrîșul, căderea, ricoșa și eschiva, alergătura, falsa piruetă, deriva și clănțănitul dinților. Oamenii trag cu aceeași fervoare, țevile mă urmăresc cu aceeași perseverență, dar simt din toate, și acest fapt este categoric colosal, că oamenii mă înconjoară cu pocnetul scurt al stimei adevărate.

O întîmplare mi se pare concludentă. Voiam să discut o chestiune de serviciu cu un amic. Îi expuneam pe îndelete opinia mea privitoare la evoluția procentului de afaceri, simțind cum interlocutorul meu, urmărindu-mi logica, îmi pipăie cu vîrful țevii locul coastelor, cum metalul rece se insinuează răbdător prin cămașă, spre inimă. Atunci cînd era rîndul său să-și formuleze pretențiile și să-și exprime decizia, mă răsucii rapid spre stînga, făcui exemplar figura marelui *pas de deux*, încheiai bucla cu strălucire și căzui, foarte studiat, de altfel, în arc întins. Punctul lui de vedere nu rezistă. Trase în gol, cu spontaneitate, nu fără un fum subțire de politețe.

Sînt un dansator perfect. Solicitări nenumărate mă urmăresc în fiecare zi, oamenii mă pîndesc cu interes real și, aș spune cu prevenitoare tandrețe, mă supun unor încercări mereu mai complicate și exclamă admirativ la desfășurarea soluțiilor cu care le răspund. Joc rapid, fac mișcări iuți în toate direcțiile, nu mă jenează locurile strîmte, unde mă împing țevile lor, nu mă emoționează multiplicarea puterii de foc. Odată, de pildă, urcînd treptele școlii la care trebuia să mă înscriu, ca să-mi completez cunoștințele de adunare și împărțire pe care le ignorasem deocamdată, directorul m-a întîmpinat cu un părintesc și dulce zîmbet și cu un Brandt. Îl fixase pe biroul său și, după saluturile de rigoare, imediat, trăsese. Explozia fusese oribilă. Ușa se desfăcuse din balamale, din peretele alăturat curgeau acum tencuielile uscate. Mă eschivasem cu o repeziciune de pisică, ceea ce îl și determinase pe director să declare că îi făcusem o bună im-

presie. Profită de răgazul unei mîngîieri pe bretonul meu, ca să încarce pentru a doua oară gura Brandtului. Nici explozia aceasta nu mă atinse. În cele din urmă, calificativul primit la admitere fiind concludent, binevoi să mă înscrie și să-mi și hotărască locul în bancă. De cum a ieșit, mi-am întors privirea : în spate, dintr-un vizor tăiat în zid, se distingea țeava unei puști-mitraliere, de un tip cum nu mai văzusem, ceea ce m-a încredințat, și acest lucru mi s-a părut colosal, că școala la care mă înscrisesem era dintre cele mai moderne.

Sînt hotărît să dovedesc oamenilor seriozitatea mea. Școala mă va pregăti și mai bine în arta coregrafică, așa am auzit că se numește aici dansul, îmi va oferi cunoștințele trebuitoare de matematică și, la sfîrșit, o dată cu certificatul de absolvire, îmi va elibera și pușcă.

Pușca mea ! Drumul în viață mi se va deschide înainte mai sigur, mai luminos, ceea ce, pe cuvînt de onoare, datorită calităților mele, mi se cuvine pe deplin.

La capătul năzuințelor mele ambițioase, la care mă gîndesc cu gîndurile cele mai tandre, văd de pe acum un tun de 116 mm, cu reglare automată și, alături, un cheson cu muniții, avînd toate accesoriile. Cu educația pe care am primit-o, sigur sînt că-l voi acționa cu pricepere, ridicînd totodată valoarea mobilă și, lucru de-a dreptul colosal, eficacitatea marelui dans început atît de modest în casa cu cei zece bărbați, în zilele fericite cînd mă urmăreau cu pușca.

Nu te arăta nedumerit că merg zvîcnind din umeri, că arunc pe rînd picioarele pînă la înălțimea ochiului, că frazele, exclamațiile, nedumeririle mă culcă la pămînt pentru o clipă și că, în momentul care urmează, fac două tumbe spectaculoase în aer ; nu te mira că stau uneori în mîini, că mă preling pe lîngă ziduri, urmărindu-mi umbra decupată pe peretele de var ; nu te minuna că însoțesc convorbirea cu prietenii, așteptarea iubitei și explozia primăverii, cu lăsarea rapidă pe spate, cu zvîcnetul lămurit spre dreapta și ridicarea pe vîrful picioarelor. Eu dansez. Și dansez excelent, lucru explicabil, după atîtea îndelungi

strădanii ale educatorilor mei. Urmărește-mă și verifică-mă cu pușca.

De idealurile exprimate cîndva nu știu ce să mai spun. Școala mi-a eliberat certificatul și arma atît de mult dorită, dar întîrzii să le folosesc. Oamenii vorbesc despre nu știu ce mutații, și-mi vine să-i cred. Ceva grav și important s-a petrecut, de bună seamă. Dar nu înțeleg lămurit ce.

Mă adresez unuia și sînt gata de marea săritură și de eschiva care, spuneau lecțiile primite altădată, e obligatoriu să o însoțească. Dar acela mă privește prietenos, îmi întinde mîna și vrea să-mi explice nu știu ce. Mă sfiesc să i-o dau și mă feresc să-l ascult. Îi studiez dintr-o clipire haina : sub ea nu se bănuie nici pușca, nici măcar grenada cea scurt lămuritoare. Ochiul nu poate să mă înșele. Îmi zîmbește.

Trec printre oameni și încerc precaut să descopăr gurile negre urmărindu-mi mișcarea. Oamenii se dau la o parte, unii mă salută. Fac o reverență și un scurt arabesc, îmbin ingenios trei figuri din școala clasică rusă, mă salt pe poante. Cîțiva zîmbesc, alții își șoptesc parcă vrăjiți. Ceva ce seamănă cu nedumerirea totuși se desprinde de pe obrazul lor. Alerg cu virtuozitate înainte, în cel mai perfect zigzag.

Cea mai neliniștitoare întîlnire, neliniștitoare pentru mine, firește, lucru care mi se pare de altfel colosal, a fost atunci cînd o doamnă de o frumusețe stranie și binevoitoare s-a îndrăgostit fantastic de mine. M-am dus la întîlnirea dată, ne-am așezat cuminți pe o bancă, într-un parc încărcat de florile primăverii. Mi-a întins mîna, obosită de prea adîncul întuneric. Nu i-am putut-o încredința pe a mea, pentru că nu știam ce ține în mîna cealaltă. Ceva metalic, masiv, cred că strîngea în palmă și, de ce să n-o mărturisesc ? nu știam unde ochește. A renunțat la asta, dar mi-a propus prin cîteva semne să alergăm. I-am cuprins pentru o clipă mijlocul, dar l-am lăsat îndată : sub jachetă purta cartușieră, sau poate doar mi s-a părut. I-am luat-o înainte, am făcut pe alee cîteva studii ritmice desăvîrșite, o suită de false reveniri. S-a ascuns după un copac. Cum pînă atunci salva întîrziase, m-am oprit și-am cercetat cum țintește. Era, fără îndoială,

o femeie cu multă experiență : alegea unghiul optim și, mărturisesc, reținerea ei îndelungată mi-a plăcut. Am dansat atunci mult și inspirat, cu deschideri laterale generoase, alternate egal cu altele, pe verticală, volte realizate cu brațul îndoit deasupra capului. Era o *Gagliarda* tardivă, cu elemente baroce destul de discret accentuate, cu pași egali și circumspecți.

A dispărut curînd, nu-mi explic unde. Nu mi-a fost ușor să ies singur din acel parc cu multe ascunzișuri și din care am crezut, pînă tîrziu în zori, tot dansînd, că are să tragă, în sfîrșit. Dracu' știe unde s-o fi rătăcit. De cîteva ori am crezut că-i aud din tufișuri suspinul și percutorul. Întîmplarea, cum spuneam, mi s-a părut colosală, și nu mi-am putut-o explica nici pînă azi. De ce n-a tras ? De ce a fugit ?

Aș vrea din toată inima să se mai tragă măcar un foc. Aș vrea să mi se mai comande un ritm, o măsură. Acum, cînd cunosc bine jocul, cînd trupul meu a devenit în sfîrșit o virgulă, o acoladă, un ce inefabil, sufăr de lipsa neștiutului. Dansez singur și dansez fără plăcere. Dintre toate artele, coregrafia pretinde cel mai mult colaborare, simpatie, ansamblu. Nimeni nu-mi țintește inima. Tăcerea fantastică din jur mă neliniștește și mă exasperează. Nu numai dansul meu întîrzie să se dezlănțuie plenar, dar, ceea ce mi se pare de-a dreptul colosal, arma mea, un Mauser de înaltă precizie, n-are cui să-i dea riposta, spre a învăța și pe alții să danseze. Avea dreptate Béjart să afirme, nu demult, că arta coregrafică trăiește în zilele noastre o criză, poate cea care-i va fi, în cele din urmă, fatală.

GORA Gora Ciudoiu, Th. Speranția 55. (Ct.)

GORE O frază cu care se încep cele mai multe povestiri : „Gore e un băiat pirpiriu. Asta nu l-a împiedicat să fure, într-o zi, o trotinetă și să fugă cu ea în lume." Numai cu atît de puțin, unii scriitori pot fi geniali în cele ce dezvoltă ulterior, știind să analizeze îndeaproape personalitatea lui Gore și s-o facă să trăiască, formulînd în

același timp idei interesante despre roata trotinetei. Alții, ca Marin Surdu, nu știu să înșire decît numai platitudini. „Subiectul n-are nici o importanță", spunea Goethe. Dar chiar și unul și același scriitor poate începe prin aceeași frază două povestiri, una minunată, iar alta jalnică și fără șanse. De ce?

GORGONA Piciorul mare, tîmpla mică. Inima largă, mîna tremurîndă. Ochii limpezi, sensibilitatea anarhică, la nivelul simțurilor dihorului. Fruntea în lumină, șoldurile în corset. „Ființa noastră nu se dezvoltă armonios, făcînd excese parțiale ce ne îndeamnă să disprețuim ca neadevărate statuile grecești." (Alecu Russo) „Statuile grecești au totuși nasul mare." (Mateiu Caragiale)

GRANATA sau GRANADA sau

UN OARECARE DOMN LAMPEDUSA
(continuare)

Cu cîte un pahar de Campari în față, admiram alături de Franco frumusețea echilibrată a pieții Navona, îndeosebi fîntînile lui Bernini. Mesele, așezate pe trotuar, erau, la acea oră a dimineții, pline: mulți turiști, cîteva femeiuști etalîndu-și fără altă treabă pulpele și coafurile, amploiați ieșiți pentru un sfert de oră de prin întreprinderile și magazinele de pe Corso se bucurau de aerul proaspăt din preajma havuzului, urmărind joaca unei cohorte de copii. Franco povestea că a călătorit în ultimii ani în multe țări ale lumii, dar că nicăieri n-a simțit în piept, atît de binefăcătoare, liniștea și bucuria încercate ori de cîte ori se află în această fermecătoare piață romană. Străinii i-au arătat monumente minunate, obiecte de artă ce stîrneau admirația... N-a atins niciodată însă acel grad înalt de satisfacție spirituală, de încîntare, și mai cu seamă de uimire pe care o trăiește în locul în care ne aflăm. Pentru că totul aici este armonie, gîndire elevată, încremenită în forme ce îmbină grațiosul cu monumentalul, logica cu gingășia. E foarte explicabil deci sentimentul de superioritate al romanului în materie de

gust, pentru că el ia ca normă a frumosului, încă de la vîrsta neştiutoare a acelor copii ce se joacă, performanţele de sinteză şi eleganţă, pietrificate pe vecie, ale geniului omenesc. Orice intervine ulterior în conştiinţa lui se raportează şi se compară cu aceste miracole calme şi desăvîrşite în fiecare detaliu. Voi, veneţienii, continuă Franco, aveţi şi voi cu ce vă mîndri, fără discuţie. Domul, Palatul Dogilor, Academia, canalele acelea tăiate în zidăria roşie-înverzită a lagunei sînt neîndoios lucruri minunate. Le lipseşte însă ceva : tremurul fin, abia perceptibil al aerului. Veneţia a fost construită de negustori care au ţinut cu tot dinadinsul să parvină, să demonstreze că sînt *cineva* pe lume. Ei au vrut să strige că sînt bine dăruiţi de Domnul, să uimească şi să se afirme ca putere lumească în bazinul adriatic, printre popoare care abia îşi mestecau limba în gură. Geniul roman, în schimb, aparţine lumii eterne, asta se vede şi se simte în fîntînile acestea, al căror fast este reţinut de gustul pentru meditaţie şi pentru plăcerile cuminţi, prelungiri ale deliciilor pastorale virgiliene.

Romanul, împresurat de construcţii ce evocă luptători şi înţelepţi, a simţit nevoia să aducă în poarta casei izvorul montan, să-l pună să şuşotească întocmai ca acolo, în adîncimea pădurii, hrănind cu seve cristaline ambiţiile şi tihnele sale de provincial dezrădăcinat. Priveşte ce bine se simt vietăţile silvestre încetăţenite, gîndite mai atent decît a făcut-o geniul evoluţiei speciilor — în vecinătatea marilor magazine, a caselor de raport. Nu este nevoie de mari academii, ca în alte părţi, pentru ca oamenii să înveţe exact ce este sublimul. Femeile se îmbracă asemenea vestalelor, spunea Franco deschizîndu-şi gulerul cămăşii, ele poartă rochii subţiri, imateriale, zîmbetul şi gesturile lor au fineţea unei lumi protejate îndeaproape de paradisul păgîn al faunilor şi naiadelor. Toţi italienii au obsesia trecutului, romanii mai mult decît oricare alţii. Păşesc familiar pe filele de piatră ale istoriei şi, dacă vreun american în trecere prin Roma poate să violenteze peisajul acesta saturat de sensuri prin sărăcia mersului său ce nu trage după el umbrele trecutului, descoperindu-se intrus, nici măcar o femeie de stradă cu adevărat romană,

oricît de vulgar i-ar arăta fardul și oricît de scurtă *minigona,* nu supără, ci mîngîie așezarea deplin armonioasă a lucrurilor. E chestiune de geneză și, mai ales, de educație. De aceea, ultimul dintre vagabonzii care foiesc în jurul gării Termini sau dincolo, pe Via Nazionale, pare un om mai distins, mai cultivat decît cutare lord englez, venit să cucerească Roma, redus între aceste temple și detalii la stupizenia unui barbar morocănos.

Franco tresări. Îmi prinse brațul și mă făcu atent să privesc două persoane care se apropiau : un bărbat înalt, bine construit, de o distincție plină de naturalețe, purtînd un baston gros cu măciulie de fildeș, însoțit de un altul, mai scund, destul de vorbăreț și care-i explica ceva celuilalt, agitînd mîinile scurte în mișcări mult prea deschise, chiar imprudente pentru înălțimea lui.

— Ține-te bine : prințul de Lampedusa și romancierul Alfio Ferrari, exclamă Franco.

Cei doi se apropiară. Aleseseră două scaune la o masă din apropiere, destul de aproape de masa noastră.

— Ciudată figură, spusei. Și antipatică. Oricum, eram curios să-l văd de aproape pe acest domn Lampedusa, despre care toată lumea vorbește ca despre erupția Vezuviului. Un original, și încă unul dintre cei impertinenți.

Franco era dispus să-l apere.

— Cred că te cam înșeli, îmi spuse. Am avut ocazia, într-o împrejurare anume, să-l cunosc. E un om de o calitate cu totul ieșită din comun.

— Mă plictisesc oamenii ieșiți din comun, replicai. În vremea noastră, asemenea creaturi sînt absolut agasante. Dacă nu inteligența, măcar instinctul de conservare ar trebui să-i mai frîneze asemenea extravaganțe. Astăzi, cînd mașinismul, ritmurile grăbite de viață ne pun în pericol integritatea minții și a sufletului, expunerile imprudente, consumurile gratuite de energii sînt, crede-mă, nelalocul lor.

— Scrie o literatură de o mare finețe, observă Franco. Cînd l-am cunoscut, ne-a citit. Admirabil !

— Ai rămas naivul entuziast de altădată, spusei.

— Nu, pe cuvînt de onoare, e excepțional. O povestire, *Profesorul și sirena,* m-a încîntat...

— Dar cum îți poți închipui, Franco dragă, că un asemenea om plin de sine poate face o literatură bună ?

— Dimpotrivă, e un mare timid și un discret. Poți să-l privești : își măsoară foarte atent gesturile.

— Felul în care manevrează bastonul mi se pare aparținînd unui senior înrăit și vindicativ, adăugai.

— Observă însă cu cîtă supusă îngrijire îl urmărește pe Ferrari, spuse.

— E tactica șireteniei. Pun prinsoare că-l disprețuiește pe romancier, spusei.

— N-ar avea de ce. Îi este superior, spuse.

— Mă faci să rîd, spusei. Are privirea nesinceră a unui precupeț. Despre un asemenea om nu-mi pot face iluzii.

— Are o privire limpede și sinceră, spuse.

— Și, de altfel, am auzit multe despre el. Duce o viață dezordonată în Sicilia, acolo, la moșia lui, printre arendași, cățel de vînătoare și slujnice. Un prieten l-a vizitat. Are frecvente furii, cînd drăguțul prinț devine imposibil, se retrage într-o încăpere ce n-are nici măcar perdele. Mîzgălește noaptea pînă în zori, terorizîndu-și cu toanele lui nobile, nevasta și vecinii, care-l deranjează, chipurile, cu treburile lor.

— Se retrage, într-adevăr, adesea, dar este liniștit ca un înger. Urmărit de ideea lui, nu aude nici pocnetele puștii de vînătoare. Ești greșit informat, spuse Franco.

— Privește-i mîna. E a unui om făcut să domine și să nu lase să-i scape nimic din gheare. Am studiat caracterologia, reconstituirile mele sînt infailibile, spusei.

— Bietul om ! Are, dimpotrivă, un suflet larg. Se dezinteresează total de micile noastre ambiții. De-ai ști cît de străine îi sînt toate cele întreprinse de alții ! Sub raportul competiției, firește...

— E un ambițios și un cinic. N-ai nimerit-o.

— Vorbește greoi, asta înseamnă că și-a specializat comunicarea pe expresia caligrafică.

— Dimpotrivă, e volubil și vorbește repede, ceea ce indică pe descurcăreț...

— Ce să-ți mai spun, Lampedusa e un... un...

Franco nu găsea cuvîntul care să-l salveze. Oricum, încercarea lui mi s-a părut de prisos. Sînt lucruri atît de evidente !

Conversația rămase suspendată, astfel că puturăm urmări discuția celor doi, din vecinătatea noastră :

— Ascultă-mă pe mine, iubite prințe, îi spunea Ferrari, literatura este o chestie de mare responsabilitate. Dacă n-ai publicat cînd ți-a fost inima tînără și bătăioasă, ca să poți lupta și spre a te impune, întorcînd spatele părerilor altora despre tine, ei bine, te poți considera pierdut.

— Fiecare cu destinul său, spunea Lampedusa. În ce mă privește, nu înțeleg ce rost are să ieși în lume înainte, să zicem, de patruzeci de ani. Nici n-ai timp să faci pînă la vîrsta asta primele exerciții, să absolvi școala primară a artei. Nu-mi oferi exemplul excepțional al lui Rimbaud.

— Dar nici tu pe cel al artificiosului Flaubert. Au trecut pentru totdeauna vremurile cînd diligența timpului înainta cu două perechi de cai. Azi, racheta supersonică îți trece pe la fereastră, a venit, s-a dus... Nu simți cum din urmă ne hăituiesc generațiile tinere ? Dacă nu întîlnesc prezența ta consolidată în piatră, te calcă în picioare și trec...

— Tinerii vin să mă confirme. Numai ei sînt în stare...

— La vîrsta ta, iartă-mă că ți-o spun, dar experiența îmi îngăduie să-ți vorbesc părintește, la vîrsta ta trebuie să ai în librării cel puțin cîteva volume. Lumea te-ar fi privit altfel. Dar tu n-ai nici măcar o broșură...

— N-aș fi avut cititori. Oamenii abia ieșiți din război n-ar fi înțeles literatura de lux și bucurii pe care vreau s-o fac. Dar nu lumea în general mă interesează, replică prințul. Scriu, simțind prezența peste umărul meu a unui cititor ideal, cel pe care, iată, abia începem să-l vedem circulînd ici-colo, prin cîte-un autobuz. Lumea nu se sfîrșește cu generația noastră.

— Vorbe mari, vorbe de prisos, spuse Ferrari.

— Pe cuvînt, sînt convingeri întemeiate pe adevăruri simple : nu văd ce legătură are avionul supersonic cu trăirile și presentimentele intime, vechi de cînd lumea. Un viciu mă îndeamnă să așez în pagină întîmplări atît

de vetuste, încît ele să comunice satisfacţii intelectuale de o noutate terifiantă. Dacă nu realizezi libertatea deplină, mă întreb de ce mai chinuieşti peniţa...

— Eşti un om pierdut, dragul meu.

— Dar arta este joc, un joc sublim. Jerbele de sînge, de cvasinebunie n-au alt scop decît să petreacă cititorul în goana lui spre moarte, să suspende clipa. Şi în acea clipă, să-i dea gustul, necunoscut lui, al nemuririi. Confecţionăm obiecte de lux, oamenii se vor bucura de frumuseţea lor şi, poate, vor învăţa să fie fericiţi.

— Eşti un copil îndărătnic: filozofii demodate. Scriem, dragă prinţe, pentru a ne afirma. Succesul nu ne este indiferent, spuse Ferrari.

— În cazul acesta, eşti un om împlinit. Ai publicat cîteva romane, şi ştii că le apreciez, ai succes, poţi să dormi împăcat. Eu îmi închipuiam că maladia scrisului îţi dă insomnii.

— Mă ataci ! Nu mă pot supăra pe tine şi abuzezi. Ar trebui să te sancţionez. Mă rezum a te considera un prinţ maniac, ca toţi prinţii...

— Artiştii adevăraţi sînt mai prinţi decît mine. Renascentiştii spuneau că nobleţea se obţine prin lucrul mîinilor. Salut pe prinţii care îşi freacă la ora asta coatele de scîndura mesei, în odăiţa lor...

Zîmbiră cu înţeles şi se ridicară. Ferrari era superb în hainele lui de lustrin, deşi gesturile, prea largi, apăreau cam nepotrivite cu statura lui îndesată. Lampedusa ridică bastonul spre a arăta însoţitorului său o naiadă scăldîndu-se în foşnetul havuzului.

Franco îi urmări, pe gînduri :

— Nu-mi spune nimic acest prinţ al dumitale, curmai momentul de tăcere care se prelungea.

— Dacă ai cunoaşte măcar o pagină din scrierile lui...

— Ţinute în sertar de teama confruntării cu ochiul oamenilor... spusei.

— Teza lui Ferrari !

— Ei bine, da, teza lui Ferrari. Poţi susţine că nu e absolut adevărată ?

— Mie exigenţa lui îmi pare cea mai de preţ calitate.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, spuse.

Era timpul să încheiem discuţia.

— Ce zici de lumina asta, parcă anunţînd o minune? Trebuie să mărturisesc că Veneţia noastră nu cunoaşte o asemenea fierbere molcomă a aerului...

— Îţi spuneam eu, zise Franco.

*

Însoţeam de trei zile prin Florenţa o delegaţie de ziarişti francezi, invitaţi de sindicatul profesionist să cunoască tezaurul de artă al oraşului. Vizitam mănăstirea San Marco şi tocmai dădeam explicaţiile cuvenite în faţa celebrei *L'Annunciazione* a lui Fra Angelico, indicînd cu degetul precizia profilurilor, cînd mă simţii tras de mînecă de Nando de la *Il Notiziario*. Era palid, mai răvăşit ca niciodată.

— Ai aflat? A murit ieri prinţul Lampedusa.

— Cine?

— Prinţul Lampedusa

— Fii bun şi aminteşte-mi cine era acest prinţ şi cu ce se ocupa.

— Ţi-am vorbit o dată despre el. Un scriitor despre care, te asigur, vei mai auzi.

— Se poate...

La redacţie, peste o oră, am citit ferparul şi un articol scris de cunoscutul romancier Alfio Ferrari despre personalitatea distinsului dispărut. Nu reieşea că Lampedusa ar fi publicat vreo carte, deşi, la drept vorbind, numele lui n-ar fi arătat urît pe luciul unei coperte. Se vorbea, în schimb, despre pasiunea aceluia de a călători. La bufet, dottore Magrini, „şeful" cum îl numeam noi, bea o cafea împreună cu avocatul Neri şi cu încă cineva. Magrini povestea:

— A fost, domnilor, un extravagant şi un imprudent. Un original incorigibil...

Neri, titularul rubricii judiciare, interveni:

— Lasă destule încurcături în urma lui...

— Putea să mai trăiască. Oameni ca el pot atinge uşor optzeci de ani, împărţind, la nesfîrşit, zîmbete condescendente.

— S-a făcut agreabil pentru că avea bani şi nume. Altfel...

— E paradoxal cum într-o lume activă, producătoare de valori, tipi de felul lui nu fac decît să consume şi, poate, să se bucure...

— Să se bucure ? Era un ursuz, în ciuda politeţei.

Porsena, secretarul de serviciu, ieşise din boxa lui şi căuta din ochi pe cineva.

— Signor Magrini, la telefon ! Palermo solicită să dăm şi un anunţ din partea asociaţiei crescătorilor de cai. Lampedusa îi fusese vicepreşedinte.

Secretara secţiei noastre, care e şi documentaristă, îmi ceru permisiunea să coboare în stradă. O aştepta Renata, bruneta aceea cu sîni formidabili, lîngă poarta Baptiserului. Îi spusei să se întoarcă repede, rugînd-o să-mi cumpere, la înapoiere, un pachet de ţigări, mai moi, dacă se pricepe să le aleagă după pipăit.

GRANULATA Orice femeie trecută prin filtrul special al aparatului de fotografiat.

GRIGRI Om serpentină. Un tirolez inhibat de ritmurile dansurilor, în care nu poate avea alt rol decît de acompaniament : cîntă din cimpoi pînă la moarte.

GRUIA I. Numire forestieră, parcă de animal mic ca nevăstuica, de ciupercă umflată ca buretele sau de animal vegetal — un fel de nevăstuică din clorofilă, vigilentă şi înflorită. II. În vine îi curge rugina.

GUGLIELMO Individ care n-are ce face cu mîinile.

GUNĂ Zice „prezent“ în *Sfîrşit de veac în Bucureşti.*

GURI Diminutiv sincopat al lui Grigore.

GUSTAV Nume din oțel, cîteodată din tinichea.

GUY ca și GUSTI. Se numesc astfel copiii care, refuzînd să mănînce tapiocă și griș cu lapte, vor rămîne mici toată viața. Un Guy, inginer, fratele lui Raoul Cantacuzino, a reușit să trăiască în București mai bine de cincizeci de ani, fără a i se observa ființa. Cînd și-a dat seama de condiția lui, doritor de a se face cunoscut, a folosit tapioca. Era foarte tîrziu. Guy Cantacuzino e autorul unei bune cărți de bucate, ca și Kogălniceanu.

GVASIA Combinație împiedicată a diminutivului rusesc Vasia. „Folosea obstrucția pînă și în onomastică", zice Paul Minulescu-Brăila.

GYULA Spirit practic. Constructor genial de poduri în Budapesta.

3*

3ANA Aşa se numesc cele mai multe personaje feminine ale lui Fragonard.

3ANIGOR Tip care se deşteaptă. Fiecare vîrstă îl solicită să-şi schimbe viaţa. Reformator individual neobosit. A trecut astfel prin toate meseriile, prin toate pasiunile, aspirînd la desăvîrşire. Începuse cu colecţiile de mărci poştale, a continuat cu amenajarea în camera lui a unui mic muzeu de instrumente muzicale şi a terminat cu tablourile. Posedă Rembrandt, Delacroix, Manet, Vlaminck, Modigliani.

3ANOS Autor al unui interesant jurnal intim în care a notat mii de proiecte. Printre altele, peste două mii de romane, cîteva sute de poezii, optzeci de eseuri. A însemnat atît de minuţios conţinutul, efectele şi amănuntele acestor opere, încît, în cele din urmă, a simţit că este inutil să mai realizeze ceva din mulţimea de proiecte schiţate.

3ANOS Din categoria celor care funcţionează numai sub strigătul alarmei. Prietenii îl sună la telefon, şefii îi comandă prin megafoane, dimineaţa se trezeşte în răcnet de ceasornic. Frecvenţele joase îi sînt indiferente. Nu cunoaşte nuanţa. Doarme profund.

* Literă intermediară, pe nedrept ignorată. Se pronunţă ca şi fricativele, ezitînd scurt, dar fremătînd subtil.

3AP În partea a treia (*Adagio e mesto*) a primului *Cvartet Razumovski*, la un moment dat, între o pauză şi o izbucnire pătimaşă, trece nestingherită o motocicletă cu ataş. Unde merge, ce viteză are, cît consumă sînt întrebări cărora critica de specialitate nu le-a dat încă un răspuns.

3ERU Stropit zilnic, dimineaţa şi seara, cu apa romanelor lui Pierre Loti şi Pascal Brezianu, 3eru creşte ca o plantă, tăcut şi considerîndu-se deplin stăpîn pe arta literelor. Soarele fierbinte al lui Faulkner îl ofileşte pentru o săptămînă. Îşi revine primind perdaful răcoros şi stimulator al lui Octav Brînduţă, povestitor exact al marilor conflicte omeneşti din jurul unui lac de acumulare.

3ESPER Unele femei, ca A., au obiceiul de-a trezi gelozia iubitului, sperînd în activizarea tuturor rezervelor lui afective, evocînd la fiecare îmbrăţişare calităţile excepţionale ale unui oarecare 3esper, amant petrecut din viaţă cu cîteva luni înainte. Uneori reuşesc. Alteori produc în bărbatul amabil de lîngă ele o amărăciune incurabilă ce îi scade potenţa şi-l paralizează în căutări mimetice, zadarnice pe cît de disperate, 3esperice.

— Cînd îmi prindea sînul în palma lui, spune A., îmi vorbea întotdeauna despre Goethe...

Bietul băiat transpira şi se chinuia căutînd o idee goetheeană care să-i îngăduie reproducerea mişcării dorite, imaginîndu-l pe 3esper rostind citate.

3ETON Şef drăguţ, preocupat să-şi promoveze subalternii. A citit undeva în Cehov cum unuia, mi se pare un diriginte de poştă, i-a dus bagajele la gară un general, şi acum arde de dorinţa de a i se face acelaşi serviciu în anii care vin. Îi ridică în grad pe funcţionarii din serviciul lui, exersîndu-i cu perseverenţă să-i poarte servieta şi pachetele la automobil.

Cînd secretarul lui a devenit impiegat categoria I, 3eton s-a bucurat sincer.

3EZIK Medic internist; observații literare excelente privind raporturile dintre funcțiunile organice și efectele metaforei. Analiza făcută unui pacient cu suferințe acute, cauzate de o anacolută învechită, i-a creat faima unui spirit cu o mare capacitate de disociație și i-a provocat spasme gastrice pe fond elegiac.

3INO Vezi MANOLE.

3IPOMIR Se cunoaște după siguranța cu care manevrează creionul automat. Toate hîrtiile trebuie să treacă pe la el. Dacă ar putea pune viză pe lună și pe stele, ar fi fericit.

3IROMAG De teama curenților de aer, perfizi și omniprezenți, poartă sub veșmintele ce se văd flanele, izmene lungi și ciorapi groși. Sub părerile firave pe care le difuzează se află diploma unui doctor în filozofie.

3ISSIN A inventat în tinerețe un belciug pentru remorci. Pe acea vreme, industria noastră fiind la începuturile ei, invenția a făcut impresie. Mulți ani mai tîrziu a fost solicitat să-și spună părerea despre un fitil care fumega. A opinat să fie stins, soluție plină de bun-simț. Acum lucrează în întreprinderea noastră, este considerat expert în chestiunile tehnice și încearcă să înlocuiască tuburile unei mașini electronice cu fitile de lampă. Pînă la reușita la care speră, înseriază baterii electrice, legîndu-le unele de altele cu belciuge. Simțind la tinerii care au venit de la studii oarecare rezistențe și ironii, se abține de a pune mîna pe ceva, spre a nu se descoperi, în schimb le expune teorii filozofice privind umanizarea tehnică care „nu trebuie să ne afume luciditatea", și care trebuie să înlănțuie logic idei luminoase, ca zalele într-un lanț, iar la capăt să se sprijine pe ceva solid, de este cu putință, pe gaura unui belciug.

ZOB Vezi Garabet.

ZOLIPHON Vezi Van Eyck și El Greco și taci. Dar vezi Meissonier, și zîmbește.

ZORZON Susține că trilurile și coroanele din absolut toate concertele lui Mozart au fost făcute de un strămoș al său, cîndva intendent al Casei habsburgice. Are documente. Va scrie și o carte despre chestia asta.

ZOSY Născut într-o familie de pesmeți, a absorbit în ființa lui toate mirosurile bucătăriilor. Din felul în care susține polemica într-o revistă literară, se simte că are nas, că e conștient de darurile sale. Pînă la piper și boia, frazele lui plutesc în grăsime multă, apar în pagină acum prăjite, acum coapte. Ca să-l digeri e nevoie de multă salivație și de puțin bicarbonat, după masă.

ZOTA Spărgător de gheață. (Vezi și BERNAT)

ZOZIMIR În activitatea lui persistă unele elemente ale trocului. E inginer într-o uzină bucureșteană. Confecționează tocuri metalice pentru pantofii doamnei X., în vederea obținerii, din partea soțului aceleia, a unei repartiții de lemne. Învoiește, trecîndu-l prezent, pe un nepot al unui director din Ministerul Finanțelor, strungar în întreprinderea lui, încredințat că directorul va întoarce serviciul și va aproba o cerere de schimb nu prea legală. Angajează în uzină și chiar în sectorul lui o tînără absolventă a Facultății de drept, îi încredințează evidența materialelor și magazia de debitare, spre a obține bunăvoința unui locotenent de poliție, iubitul fetei, care se ocupă de supravegherea economică a cinstei salariaților din întreprindere. Îl stimulează cu premii pe un proaspăt inginer, fiul secretarului Academiei, fiind încredințat că, prin trecerea anilor, toate vor evolua și, printre ele, propriul

nepot, actualmente cercetător într-un instituit și pe care-l și vede, cu limpezime și siguranță, membru al înaltei instituții de cultură.

3UNIGA Se bucură pentru faptul că antrenamentele pentru desăvîrșirea personalității au evoluat, o dată cu progresul umanității. A auzit și el despre un individ care a devenit orator prin exerciții chinuitoare, cu pietre în gură, învingîndu-și bîlbîiala. A cunoscut, de asemenea, lupta cu materia, pe care a purtat-o un ucenic al unui meșteșugar pînă a ajuns sfînt. Tentațiile lui Antonie i-au fost lămurite, îndeaproape, de un avocat, iar umilințele lui Luther de către o moașă. Din exemplele mai recente știe că boxerul Carpentier se antrena tăind cu toporul copacii unei păduri, iar marele Joe Louis se lăsa bătut în plex cu lovituri de lopată. Dorind să devină cineva, se antrenează scriind diferitelor instituții lungi scrisori, dînd vina neajunsurilor pe diferiți indivizi cunoscuți. Dacă untul este puțin rînced, cercetează cauzele la magazin și conchide că numai un vecin al său, dascăl la o școală, poate fi vinovat. Și îl spune. Dacă e pană de curent și tramvaiele rămîn imobilizate pe linie, cauza nu poate fi alta decît un cunoscut al său, dactilograf, care și-a exprimat într-o discuție neîncrederea în efectele electromagnetice. Are explicații pentru ploaia repede și ceața prea deasă, pentru mișcările seismice.

Dintr-o sută de plîngeri și arătări cu degetul se iau în considerare două. Suficient pentru a avea încredere că îndeletnicirea lui este utilă societății.

3UNOG Nume destul de rar. Îl poartă cu deosebită mîndrie buldozerul ce scormonește terenul viran din vecinătate. Cititorul trebuie să știe că pe acest teren se construiește un bloc cu unsprezece etaje, cu încălzire centrală, lift, și magazine la parter.

3UXNA Numele adevărat al lui Pisarello, pictorul.

3UYS Omul micilor dimensiuni. Vorbeşte scurt, creşte în acvarii mici peşti exotici, investeşte mărunţiş în afaceri cu aţe şi panglicuţe, cîntă în timpul liber la muzicuţă. 3uys Lăcraru preferă filmele de scurt metraj, femeile scunde. Dintre lună şi soare, iubeşte stelele abia vizibile. În schimb, 3uys Popa, ceasornicar, moare după domino, joc cu multe punctişoare, combinate în legături simple şi amuzante.

Toţi indivizii cu acest nume sînt născuţi la zi 'ntîi.

H

HACEATUR Haceatur Aborean, mare scriitor armean (1805—1848).

HAGAR Cititorul va înțelege că nu am intenția să abuzez de răbdarea lui dacă îi voi pune sub ochi, la acest nume, o povestire a cărei idee mi-a venit ieri la prînz, cînd mi-am amintit că, de fapt, încă de dimineață începuse să fie ziua mea de naștere :

CUM L-AM TRĂDAT PE PASCAL

Sînt deplin convins că Pascal, asupra meditațiilor căruia zăbovesc adeseori, are dreptate atunci cînd spune : *„În preocupările noastre zgomotoase și în toate așa-numitele desfătări sau treceri de timp, unicul scop este de a face să se scurgă vremea fără a simți sau, mai bine zis, fără a ne simți pe noi înșine și a evita, prin trecerea vremii și cu ea a vieții, amărăciunea și dezgustul, care ar însoți neapărat atenția ce am îndrepta asupra noastră. Sufletul nu găsește în el nimic care să-l mulțumească ; și nu vede nimic care să nu-l amărască atunci cînd se gîndește la sine, fapt ce-l constrînge a se răspîndi în afară și-a căuta ca, prin lucrurile exterioare, să uite amintirea adevăratei sale stări."* (*Les pensées*, *VI*, 1). Îmi place să cred, și cercetarea zilelor și nopților mele îmi confirmă aceasta, că sînt un om curajos, scutit de temerile și neliniștile, și panica singurătății camerei mele. Sînt de acord, de asemenea, cu Pascal care, ceva mai departe

(*VI*, 2) spune: *„...Am ajuns la concluzia că toată nenorocirea oamenilor vine de la aceea că nu se știu reține în tihna unei camere"*.

Iubesc singurătatea, o prefer multor spectacole. Cu toate acestea, n-am putut rezista tentației de a merge la meciul dintre Juventus-Torino și Rapid-București, contînd pentru Cupa campionilor europeni. Dacă nu încerci, din timp în timp, și clipe de despersonalizare, de rătăcire printre oameni, nu poți înțelege voluptatea reîntîlnirii cu tine, ulterioară, albă și neașteptată de fiecare dată, generatoare de solilocvii definitorii. Dar nu numai atît: neraportîndu-ți, uneori, măsurile, neîmplinirile, suferințele — la măsurile, neîmplinirea și suferințele altora, nu înțeleg ce soliditate pot avea cercetările, bucuriile tale pregătite laborios. Ca să nu mai spun despre recomandarea medicilor, aceea că omului modern, buimăcit de impresii egale, de griji constante, îi este utilă ieșirea neprevăzută din mecanismul vieții de fiecare zi, spre a se deconecta.

Am luat bilet la tribuna I și m-am dus.

Spectacolul mulțimii avide de emoții violente nu mi se pare, pe cuvîntul meu, de disprețuit, chiar dacă ești lămurit că oamenii, nefericiți, caută cu înfrigurare să nu rămînă singuri. Acest spectacol ar fi, de bună seamă, foarte trist, dacă n-am bănui totuși că mulți dintre indivizii care se așază în tribune și la peluze vin la meci cu aceleași gînduri și dacă nu le-am presupune destule precauții, dacă n-am ști că, de fapt, sînt avertizați asupra pericolului pe care-l denunță Pascal și, în consecință, privesc contactul cu balaurul cu o sută de mii de capete — stadionul — ca pe un prilej de a se clarifica, în vederea singurătății și eternei confruntări cu propriile tristeți, cu propriile orgolii.

Fluier și urlu alături de tine, băiat de prăvălie, care te-ai zbuciumat o săptămînă întreagă să-ți procuri un bilet, îmi alătur inimii tale inima mea, sărmane profesoraș de provincie, care ți-ai încheiat mai devreme ultima oră de școală, spre a te dărui cu totul vrajei și pasiunii celor nouăzeci de minute de febră și iluzii, și încerc să reduc distanța apreciabilă ce ne desparte. Îmi închipui stadionul privit de sus: ne aflăm între fagurii lui ca

gîzele într-un insectar. Dacă n-am fi alături, înghesuiţi pe o bancă de lemn, am putea percepe poate mai elocvent că unul e fluture cu aripile azurii, iar altul un banal greier de bucătărie, cu toate că zbîrnîim cu toţii, la urma urmei, la fel. Îţi încredinţez (e, desigur, un fel de a spune) tristeţile mele, tu îmi dai coate. Sîntem fraţi.

Soarele cădea pieziş, împrumutînd aerului acelei după-amiezi o materialitate sticloasă, pe alocuri suprasaturată de polen. Stadionul, cu aproape optzeci de mii de persoane, vibra de nelinişti şi îşi căuta respiraţia unică, ce avea să vină o dată cu prima lovitură în balon. Băieţaşi neastîmpăraţi se hîrjoneau pe gazonul proaspăt, urmăriţi de frecvente mustrări din partea oamenilor de ordine. Undeva, în faţa porţii din stînga, cîţiva jucători plictisiţi, în tricouri portocalii, trăgeau şuturi cam prea studiate în plasa unui portar leneş în mişcări, preocupat mai curînd să-şi întindă pe picior jambierele dungate decît să pareze. Un individ în tricou negru, purtînd pe braţul stîng o banderolă galbenă, cerceta cu palma deschisă întinderea plaselor. Două femei sprintene, în halate albe, sub guler purtînd însemnele *Crucii roşii*, însoţeau un bărbat cărunt, cu chip de oţel, agitîndu-şi trusa. Era medicul oficial al partidei. În tribune, ţigănuşii gălăgioşi împărţeau *Informaţia*, numărul de ieri. Cumpărat, ziarul devenea prin cîteva împăturiri coif semeţ, şi astfel, curînd, puteai vedea pretutindeni capete acoperite cu chivăre albe, înfruntînd soarele insistent. Vînzători de seminţe, de limonadă, de bomboane, se strecurau pe intervale, îşi ofereau marfa cu strigăte versificate, provocînd hazul tuturor. Cei de la televiziune erau gata în spatele aparatelor de luat imagini, superbi ca prestidigitatorii, siguri de ei, cu cheia succesului în buzunar.

Ora se apropia. Spectatorii începeau să se aşeze, foiala de mai înainte să se liniştească. Un ropot de aplauze însoţi intrarea pe teren a celor două echipe. Şirurile de jucători şerpuiau acum către cercul de cretă din centrul terenului. Se aruncă banul, doi parteneri îşi explicară ceva, un fluierat scurt, şi jocul începu.

Cei de la Juventus loviră primii. Înaintară pe extrema dreaptă, dialogară — Galotti cu Surdu, Surdu cu Pepsi, Florea cu fundaşul italian. Pasa lui Enzo fu lapidară, cu perioade scurte, cu rare perifraze şi trimiteri la Aristot. Galotti reluă ideea, fentă eliptic pe Pascu, care se bîlbîia, apoi îşi desfăşură peroraţia, însă cu prea multe figuri de stil. Nino reluă, îl depăşi pe Mielu, acesta cu o logică strînsă împinse silogismul pînă la paradox. Acum balonul e în posesia lui Forli, Forli insistă pe argument, elimină judecăţile apriorice, şutează către Galotti care, reţinut, emite prima ipoteză. Arbitrul, atent la înlănţuirea judecăţilor, sancţionează diferenţa specifică şi indică lovitura de la şaisprezece metri. Primeşte Bertoni, face sofistică la Tudor, atent la minge, şi fixează balonul în termenii iniţiali, apoi driblează cu o afirmaţie implicită, trage prima concluzie. Mingea se află acum în terenul echipei noastre, Pepsi intervine prompt cu raţionamentul prin analize, trimite lui Giambattista Vico, Vico se lansează într-un atac cu noţiuni corelate, îşi depăşeşte adversarul prin negarea negaţiei, driblează pe Peneş, apoi pe Mitu. Crăciun deduce corect din analize, dar pierde la Dante şi, printr-un *ignoratio elenchi*, Banchieri trage la poartă. Roman plonjează şi culege spectaculos. Repune maieutic Paraschivescu.

Aplaud frenetic şi, cu mîinile făcute pîlnie strig, alături de ceilalţi : „Hai, băieţii !"

Privii pe cei din tribune, mulţimea de coifuri strălucind în soare. Cum jocul reîncepuse şi acum contraatacau cei de la Rapid, văzui lîngă mine un bărbat între două vîrste scoţîndu-şi haina şi călcînd-o în picioare, mai încolo un tînăr brunet, care mai înainte îmi păruse cuminte, dar care acum îşi lovea vecinul din faţa lui cu pumnii, cu mişcări dezordonate ce se voiau precise. Vecinul riposta, anarhic, cu palma. Cînd Pepsi şută lung, urmărind un raport de subordonare, unul de lîngă mine îmi trimise un pumn între ochi. Cum Peneş interceptase şi pregătea o judecată de predicaţie, sării de pe banca mea şi făcui un arc în aer cu piciorul bine repezit, neîntîlnind în bombeu altceva decît o sacoşă aşezată dedesubt. Sacoşa era poşetă, ceea ce n-o împiedică să zboare cît colo, pe trepte. Simţeam cum mişcările jucă-

torilor de pe teren zvîcnesc în trupul meu. Săream ca un iepure, îmi destindeam brațele în dreapta și-n stînga, asemenea unei păsări în zbor, mă legănam, mă aplecam, înghionteam o doamnă din preajmă și țineam de gît pe un militar care încerca zadarnic să-mi scape. Cînd Peneș respinse cu un cap formidabil, izbutii dintr-o singură smucire să culc la pămînt un lungan voinic ce pînă atunci strigase cît îl ținea gura și care acum, ridicîndu-se anevoie, părea nedumerit. Șutam, combinam, driblam, stopam, fentam cu pasiune și evidentă pricepere. Și urlam din toată ființa pentru victoria alor noștri, pentru raportul de sfere încrucișate. Ceilalți urmăreau jocul cu același interes, plesnindu-se și înghiontindu-se unul pe altul, însoțindu-și entuziasmul cu lovituri precise de picioare, nemaicunoscîndu-se cine pe cine înghesuia. La înscrierea primului gol se tăvăliră pe jos, deodată, trei spectatori și rămaseră acolo în nesimțire pînă la enunțul conceptului următor, pînă la repunerea balonului la centrul terenului.

Privirea mi se încețoșase puțin. Undeva, către fundul peluzei, sub tabela de marcaj, între doi indivizi care tocmai se urcaseră în picioare pe bănci și își agitau mîinile deasupra capetelor, zării un bărbat care stătea liniștit. Urmărea partida nemișcat, aproape indiferent și, în primul moment imobilitatea lui mă făcu să cred că doarme în capul oaselor. Dar ochii îi erau deschiși, ațintiți înainte. Tresării. Omul acela potolit îmi atrăsese luarea aminte și pentru că mi se păruse cunoscut. Trăsăturile chipului său le mai văzusem undeva. Acel păr negru, puțin ondulat, mișcarea aceea aproape mașinală pe care o făcea mîna cu degete lungi, ducînd țigara la gură, clipirea deasă a pleoapelor, abia perceptibilă de la distanță, îmi erau știute de cînd lumea. Ah, ce zăpăcit pot să fiu : bărbatul acela, nu încape nici o îndoială, era tatăl meu.

Ce întîmplare ciudată ! Tata nu era amator de întreceri sportive, el accepta dintre toate, numai ecvitația. Fusese cîndva chiar campion județean. Fotbalul, mai cu seamă, îl irita. Îl considera spectacol gălăgios, lipsit de eleganță, brutal mai mult decît oricare altul. Ce să-i fi schimbat oare gusturile, ca să părăsească superba lui in-

diferență și să se amestece aici cu toată lumea ? Renunțarea la principii mi-a displăcut întotdeauna, îndeosebi la oamenii care au însemnat pentru mine modele de comportare. Compromisul îl explicăm numai cînd ne aparține, la alții îl privim nu cu intoleranță, ci cu amărăciune sau chiar cu dezgust. Tata n-a citit niciodată pe Pascal, dar a ajuns la concluziile filozofului privind alcătuirea lumii, condus poate de instinct, sau de bunul simț. Integritatea personalității în raport cu nebunia secolului îi era scumpă ca și tabachera, sau ceasul de buzunar. Îl privesc și, cu toate că distanța nu-mi îngăduie să-l studiez, îi pot recunoaște ușor atitudinea de totdeauna, acea distanță disprețuitoare față de realități, un spirit critic incoruptibil, care așază judecățile în cea mai bună rînduială. Omul acesta a refuzat să-și dea coate cu indivizii dubioși, să se integreze în serie ; în schimb, a prețuit prietenia, raporturile de sinceritate, chiar cu oamenii foarte simpli, dar cărora le-a recunoscut cinstea, omenia. Am iubit în persoana lui exemplară îmbinarea fericită de luciditate și tandrețe măsurată, ce au răspîndit între cei care l-au cunoscut farmecul unei ființe calde și apropiate. De altfel, se și vede, partida de fotbal nu l-a acaparat, nu i-a stins liniile conduitei : stă liniștit pe locul său, își lasă fruntea liberă în fața invaziei razelor încă puternice ale soarelui, se reține de la orice exaltare. Gîndesc că a venit să mă caute, nu ne-am văzut de mult timp, știe că uneori frecventez meciurile, măcar pe cele decisive pentru campionat, m-a sunat la telefon acasă și a aflat unde îmi petrec după-amiaza. O fi avînd ceva important să-mi spună ? Sau, la vîrsta lui, l-au cuprins, așa, deodată, neliniștile oamenilor și acum încearcă să se lămurească, să se convingă nemijlocit în ce constă febra vremii ? Și cum de l-a lăsat mama să plece de-acasă (ea care i-a urmărit îndeaproape fiecare tentativă de evadare) prea ușor îmbrăcat, fără ceva pe cap și, sînt sigur, fără bani de buzunar măcar pentru un ziar ?

Întrebări de prisos, îmi dau prea bine seama, inactuale și chiar deplasate : de la moartea lui au trecut aproape treizeci de ani, mama nu numai că nu-i poate preveni încercările de a-i scăpa de sub supraveghere, dar la drept

vorbind, cred că i-a uitat pînă și trăsăturile chipului, mai ales după aventura ei nefericită cu șeful gărzii financiare, acum cîțiva ani. Și, de altfel, aspectele pe care le evoc și-au schimbat demult datele, viața s-a complicat, mai ales în ultimele două decenii, după războiul pe care el, bietul, nu l-a mai apucat.

Simții în inimă un junghi puternic, o pîlpîire neobișnuită a sîngelui în venele gîtului, urmate de sufocare. Tatăl meu, omul acesta drag pe care o boală cumplită ni l-a răpit pe cînd încă nu împlinise patruzeci de ani, se afla acolo, la cîțiva zeci de metri de mine, așezat liniștit pe locul lui, iar eu continuam să rămîn nemișcat, nehotărît, priponit de considerații nesărate, chit că unele încercau să lămurească apariția lui la partida Juventus—Rapid. Eram tulburat, și cititorul va înțelege aceasta, pentru că din toate sentimentele omenești, multe puternice, răscolitoare, cel mai dureros persistent ni-l produce dispariția pentru totdeauna a ființelor dragi, a celor ce reprezentau stîlpii de susținere ai însuși rostului nostru aici, pe pămînt, sentiment dublat de-o necurmată speranță că, odată și-odată, le vom revedea, și alături de care vom depăna atunci amintiri comune și, chiar mai mult, întîmplările care au urmat după aceea, în absența lor.

Sării imediat de pe locul meu, neslăbind din ochi ființa scumpă, care continua să privească fără mișcare, fără izbucniri, desfășurarea meciului, liniștit și imperturbabil, ca și cum vederea i-ar fi fost învăluită de o ceață sau ar fi gîndit atît de frumos, încît tot vacarmul din jur și-ar fi pierdut consistența.

*

Ne este întotdeauna destul de greu să vorbim despre morții noștri, pentru că ei sînt cu toții egali, minunați în întunericul în care au fost scufundați, unii de o boală nenorocită, alții de un accident, la vîrste felurite. Unchiul Titu era solemn și misterios, viața lui se bănuia aventuroasă dar, învăluită în discreție, nu se descoperea și nu da prilej anecdotei să se înnoade. Acum, privit de pe înălțimea anului în care ne aflăm, solemnitatea lui s-a

dezghețat simplu, neașteptat, și seamănă întrutotul, strecurată prin site de nisip și polizoare, cu pălăvrăgelile mătușă-mii Francisca, o femeie rece, care, pe cît mi-aduc aminte, fusese dimpotrivă o curtezană neobosită. Alătur aici figura nobilă a vărului Cornel, as al aviației, doborît într-o bătălie aeriană deasupra orașului Constanța. Mișcările lui vioaie, lumina aceea stranie din ochi, vorba plină de culoare, de o muzicalitate ce mi se contopea în urechi cu zumzetul de motoare, s-au stins, astfel că astăzi, cînd îl evoc, aduc în amintire doar un manechin ce seamănă leit cu ceilalți doi. Toate calitățile lor particulare au rămas simplă cronică, ei sînt despuiați de ele, se mișcă și vorbesc ca într-o baie de abur și, îngrozitor lucru, și-au curmat evoluția într-o vîrstă neutră, de piatră. Nuța, Jeanetta, Mișu, Jean, Alecu stau în jurul tatălui meu, imobili și lipsiți de sînge, ridiculi în insensibilitatea lor, privind străini la toate minunățiile vieții. Războiul, cu toate bombardamentele, cu spaimele sale, anii de secetă și încordare au trecut pe sub privirea lor albă, ca vagoanele unui tren pe lîngă un semafor stins. Iată-i orbecăind în ceață — Mișu aleargă la Francisca, Jean trage la Alecu, Alecu, ezitînd, la Jeanetta, Jeanetta la Nuța. Cornel trage la tanti Francisca, un moment de derută, apoi jocul se reia, se îngrămădesc cu toții la poarta noastră, cineva fentează pe unchiul Titu. Acum plutesc în grup în jurul casei bunicii, se bulucesc, își ating umerii, urcă pînă sub streașină, se înghesuie pe ramurile bătrînului măr, își iau zborul îndată ce adie cît de puțin vîntul, ocolesc din nou grădina și din nou își caută un loc spre a-și strînge aripile înfrigurate. Poate că n-aș mai încerca nici o frică dacă nu i-aș simți, scăpați cum sînt din lanțurile grele ale pămîntului, unde îi știam imobilizați, ca o forță ce poate tulbura, cine știe cu ce motiv, sau mai curînd fără motiv, cursul evenimentelor vieții noastre, a celor rămași stingheri în viață. Sînt mult mai mulți ei decît sîntem, și o singură mișcare pe care s-ar hotărî s-o facă ne-ar da cu siguranță peste cap. Sînt convins că nu ne-ar mai rămîne multe speranțe după un asemenea act. Dar ei sînt buni, nu știu dacă zîmbesc sau se încruntă și, iată-i, tac.

Dar nu despre spaimă vreau să vorbesc, ci despre dorul care ne încearcă, în multe clipe ale vieții, în toate clipele vieții, pentru ființa lor care s-a risipit. Caut o carte în bibliotecă, deschid o pagină îndoită la colț și-mi simt inima că tresare, strîngîndu-se amarnic : acea pagină era însoțită de cîteva cuvinte, de o mîngîiere pe creștet. Venea imediat o farfurioară cu pîine prăjită cu unt, peste care se presăra, subțire, un praf de sare. Desfac un sertar : cîteva cartușe goale, printre hîrtii. Alături, se află o mașină de încărcat pulberea, alice de plumb, cîteva bure. Din spate îmi mîngîie fața și vîrful nasului un parfum fără seamăn, amestec ideal de lavandă și tutun. Șifonierul, cămara, binoclul acesta fabricat la Leipzig, scrumiera, perdeaua, fereastra care dă spre grădina lui Diaconescu, cireșul încărcat de flori, funia de rufe dintre magazie și gard, pe care atîrnă o pereche de ciorapi de mătase, balustrada de fier și piatra rotundă din fața scării nu trăiesc decît în raport cu el, cu tatăl meu, și fiecare obiect, abia atins, ridică în suflet regrete și dor, așa cum fundul mării se zbîrlește ca o blană vie la apropierea scafandrului. Penarul înseamnă Nuța, primul volum din Eminescu înseamnă Jeanetta, iedera de pe acest zid crește din palmele unchiului Titu. Bunica, cu o ușoară atingere, face să țiuie paharul de cristal din care beau, Jean zîmbește din mijlocul jucăriilor unei vitrine, cînd plouă, Cornel deschide fereastra și afirmă că pe o asemenea vreme n-ar zbura nici să-l tai. Și nu sînt numai acestea : mai trăiesc șuba de vînătoare, molidul din ungherul curții, mai trec primăvara stoluri de coțofene spre grădina lui Balaban și se cîntă fără întrerupere acel vals trist și sentimental pe care ele îl cîntau la patru mîini, pe cînd ei îl ascultau, fumînd în tăcere.

Tata a fost un om exemplar, un auster, cu toate că își permitea, și mama îi îngăduia, să meargă o dată pe iarnă la Nucet, la vînătoare, pe care ea n-o considera un sport, ci o îndeletnicire spirituală aleasă, legătură rituală cu morții lui, mulți și necunoscuți — și amintirea mi-l aduce înapoi, oricît de departe ar fi, printre lucrurile ce i-au fost dragi. Poate că este mai

puţin important faptul că îi semăn la ochi şi în unele gesturi, decît că multe dintre aceste lucruri ale casei continuă să respire parfumul acela tulburător de levănţică şi tutun...

Trăim cu iluzia că sîntem cetăţeni liberi ai universului. Dacă cercetăm însă lucrurile mai de-aproape, cu un ochi limpede, ne lămurim cum stăm : o mie de lucruri care au aparţinut morţilor dragi formează în juru-ne o plasă deasă şi destul de apropiată de epiderma noastră, ce nu ne permite nici măcar a respira ca lumea. Lucrurile care le-au fost utile ne fac servicii, în continuare ; anume obişnuinţe ale lor s-au prelungit în mişcările noastre, indicîndu-ne precizia şi complicaţiile luxului. Vrem să petrecem de capul nostru, să uităm, vorba lui Pascal, fiinţa noastră ce ne cam plictiseşte : bem însă, plescăind, ca bunicul (şi ştim asta), spunem anecdote piperate ca unchiul (e sigur că aşa le spunea şi el), dansăm ca vărul Cornel, legănîndu-ne trupul şi dîndu-ne capul pe spate la fiecare întoarcere (ştim, fireşte, că aşa făcea el în asemenea împrejurări), rîdem cu poftă întocmai cum rîdeau, în zilele lor bune, Jeanetta şi Nuţa... Şi nu mai vorbesc despre situaţiile neruşinate, pe care cine le mai ştie cum au fost, dar care — nimeni nu se îndoieşte — au fost asemănătoare. Încerc să domin veselia şi zgomotul, îmi iau un aer independent, şi definitiv, şi superb, şi mai ales inimitabil : din fotografia de deasupra şemineului mă priveşte tata, are acelaşi aer independent şi definitiv, ceva îmi spune că mijloacele mele sînt, de fapt, ale lui, decalchiate fără voie, şi nu ştiu dacă eu sînt cel ce priveşte cu uimire fotografia sau el îmi aminteşte poza fixată în cîteva mişcări, încremenită în clişee vetuste. „Staţi pe loc ! — strig ; panica e de prisos, nu fugiţi : e zadarnic, e caraghios, nu vom putea ieşi niciodată ! În jurul nostru sînt reţele groase, printre noi trec sfori. Fiecare dintre noi atîrnă de una dintre ele, nici o mişcare nu ne aparţine, facem exact numai ce ni se comandă de la capete, unde manevrează, cu destulă abilitate, mîinile aspre, reci, ale morţilor. Rîdem şi plîngem la trasul sforii, iubim şi inventăm situaţii cînd sfoara e mai largă. Acel tip ori-

ginal, îndrăgostit de ființa lui reflectată în oglindă și care face atîta scandal mimează, de fapt, pe cîțiva dintre înaintașii săi. Acea femeie frumoasă își poartă mîna pe umărul partenerului. Ea repetă întocmai mîngîierea unei mănuși albe a bunicii, de mult risipită, uitată pentru totdeauna, prezentă. Am impresia că vă spun niște noutăți teribile, însă toate cuvintele mele sînt ale celor care le-au folosit altădată, toate descoperirile mele de ultim moment sînt vechi de multe generații, în sfîrșit, îmi este atît de ușor să vin cu argumente și să vă conving, pentru că marile adevăruri pe care vi le revelez acum sînt de foarte mult timp spuse, iar voi le-ați purtat în carne, le-ați mai auzit de sute de mii de ori, dar le-ați uitat. Istoria, științele, cunoștințele, senzaționalele descoperiri care vă uimesc sînt niște vechituri, de dinaintea potopului, și ele se reconstituie în fiece clipă, sub ochii noștri, noi și tulburătoare, prăfuite și așezate în straturile pămîntului, de o veșnicie. Ne este dor de strămoșii noștri, de ființa lor suavă și bună, pentru că sîntem solidari cu aceleași mișcări și mecanisme, cărora ei le-au slujit, repetînd la rîndu-le servituți, și ele străvechi.

Vrînd să smulg secretul lucrurilor, desprind din cui cureaua tatii pentru ascuțit briciul, cureaua neagră cu care m-a bătut odată pentru că am întîrziat în oraș peste ora îngăduită, și șfichiuiesc cu înverșunare, fără alegere, obiectele din încăpere, încercînd să le cumințesc și să le împing înapoi, în starea lor de dinainte de confesiune. Obiectele se retrag ca fiarele în fața îndrăznețului îmblînzitor din arenă, dar tac, ca morții.

Dau un țipăt de deznădejde, spre a ieși din plasa în care n-am făcut decît să mă încurc mai rău, pentru a-mi dovedi că îndrăznesc, că nu-mi este teamă să îndrăznesc. Din toate ungherele, din tuburi și pîlnii ascunse, din spațiul boltit de dinapoi, țipă alte o sută de voci la fel, și nu țipă ca un ecou, ci anticipat, ca un model de țipăt, răsfrînt în oglinzi concave sintetizatoare. Țipătul meu devine repede efect, un efect cunoscut de toți, și este atît de ascuțit, încît noutatea lui

ajunge în urechi acoperită de rugina vechimii, alterată de rezistența straturilor tectonice înghesuite unele într-altele.

*

E o amară iluzie și o simplă sminteală să tot căutăm, să tot consumăm grabnic timpul, să ajungem. Să ajungem unde? Ne înșelăm crezînd că, dacă spargem cu îndrăzneală carapacele spațiului, undeva, dincolo, ne așteaptă o soluție. Călătorim. Fugim de locul unde ne-am născut și ne-am alcătuit, străbatem drumuri și ne dăruim imprudenți lor și oamenilor, alergînd de la un capăt la altul al pămîntului, străbătînd mulțime de confesiuni și acte, renunțînd chiar la logică, și ne încîntă ideea că ne vom întîlni, după atîtea coincidențe, cu propria ființă, cea autentică, proiectată mai demult în Norvegia sau în Grecia. Ne furnică, nu știu datorită cărei febre, dorința și curiozitatea de a ne surprinde, în cele din urmă, la un capăt de pod sau într-o cabană cocoțată pe-un Everest, goi pușcă și cu sufletul în palmă. În această goană nebună, disprețuim virtuțile alcătuite de o experiență milenară, uităm adesea de omenie. Ni se pare că uităm îndeosebi că trebuie să le plătim morților datoria.

Scurtăm termenele, sărim într-un picior scadențele, ne amăgim fotografiind peisaje exotice și clădiri, evitînd să vibrăm sincer, liber și naiv în fața frumuseții lor. Ratăm prin cîteva extravaganțe legătura dintre propria noastră ființă și spațiile noi pe care ni le apropiem. În loc să ne mai minunăm de necunoscutul căruia îi atingem pragul, ne preocupă cum să ne risipim în senzațional, cu singura grijă de a fi interesanți, ca și cum cineva ar sta să ne laude la fiecare pas îndrăzneala. Nu oferim nimic, dar nici nu reținem ceva. Vînturăm lumea, convinși că o descoperim. Avionul, automobilul, care ne fac, firește, și servicii, neînțelegîndu-le încă, le utilizăm spre a fugi mereu de noi. De aceea sîntem triști. Iar ca să ne întîlnim undeva, la capătul unor fugi nebune, cu noi înșine, goi sau îmbrăcați, superbi sau numai zîmbitori, repet, este o iluzie. Atunci de ce

ne grăbim și, mai cu seamă, de ce călcăm în calea noastră pe ceilalți ?

Mi-am sacrificat orele de somn cele mai bune spre a-mi complica relațiile cu contemporanii, n-am vrut să știu ce înseamnă renunțarea, condus numai de plăcerea alergăturii dementiale. Aceeași tristețe m-a întîmpinat și în fața coloșilor lui Michelangelo din Capella Laurentină, și în preajma Bisericii Sfîntului Toma din Leipzig. Mă mințisem că cele două spirite exemplare, întîlnite acolo, mă vor învăța, sau îmi vor sugera numai, o direcție nouă, o altă modalitate de a înțelege lucrurile. Cu funii groase, morții, pămîntul mă trăgeau înapoi. La poarta Capellei florentine mă așteptau bunicul și bunica, sub orga de la Thomaskirche stăteau cuminți (de cîtă vreme ?) mătușile mele Nuța și Jeanetta, unchiul Mișu, vărul Cornel. Am călătorit cu vaporul pe Adriatica între insulele dalmatine m-am simțit minunat, și-am crezut că intru într-un vîrtej fantastic de lumină în care nu se mai zăresc chipurile amintirii, dar de urmărirea sau așteptarea îndelungată și docilă a unchiului Titu și a bunului Jean n-am scăpat. Am vorbit cu primul, pe puntea vaporului, se prefăcea că e originar din Mozambic și că se ocupă cu comerțul de stridii, dar plescăitul gurii, cînd savura bifteoul, l-a trădat. Jean mi-a zîmbit, în schimb, la prima vedere, era paznic al Institutului oceanografic din Split și era preocupat acum să-și confecționeze singur o barcă cu motor. În pensiunea doamnei Bandelli din Fiesole, un domn citea ziarul pe terasă, în șezlong. Cînd l-a lăsat, spre a urmări pe cer zborul unor avioane supersonice, am observat că nu era altul decît unchiul George, baritonul. Curios lucru, pe unchiul George îl mai întîlnisem și la Praga, cu cîțiva ani mai înainte, dîndu-și aere de cunoscător în fața acelui delicios Douanier-Rousseau de la Hradciani, pe care îmi venea să-l smulg din perete și să-l ascund sub haină. Spunea prostii, ca întotdeauna, așa l-am și cunoscut. Într-un parc din Sibiu sau în patul unei curtezane florentine, în tren sau pe terasele cetății Dubrovnik, mereu, am întîlnit aceleași cunoștințe. Am rămas acasă, cumințit și temător, dar Montaigne, Cantemir, Rabelais, Jules Renard și Călinescu stau familiari

în jurul meu, mă dojenesc sau îmi povestesc întîmplări despre unchi, mătuşi, veri şi cumnaţi. Toţi, ei şi cei despre care vorbesc, seamănă între ei, toţi fac aceleaşi gesturi, aceleaşi grimase. Iar eu, păşind în spaţiul îngust al camerei mele, în care am înghesuit lumea, iată, repet întocmai gesturile şi grimasele lor.

Să întrerup zbaterea aceasta nefericită. Cu un zgomot neobişnuit, cu o mişcare violentă, definitivă, să ies din reţeaua în care m-am prins ca o muscă împăienjenită. Să alerg din nou. Undeva poate să se afle, totuşi, un capăt, o ieşire.

Mă ridic grabnic de la locul meu, fixînd persoana descoperită a tatii. Meciul continuă (e ridicol, e exasperant, dar jocul continuă), ies din rîndul meu şi cobor vijelios la primul şir de spectatori. Oamenii urlă, fluieră. Se pare că arbitrul a dat o decizie nejustă la un ofsaid, pentru că stadionul e în picioare şi se protestează de peste tot cu răcnete şi fluierături. Cîţiva oameni aruncă sticle de limonadă, care se rostogolesc pe gazon.

Tata e acolo, îl zăresc. Aşezat jos, cu părul său negru şi ondulat, stă nemişcat, parcă refuzînd să înţeleagă ceea ce se petrece. Priveşte în gol şi privirea lui, acum, nu mă mai doare. Superioritatea lui în mijlocul larmei este evidentă. Zgomotul, agitaţia, tot ce reprezintă manifestare a frenezieí colective îl lasă rece.

Calc în grabă picioare, lovesc o falcă. Cineva mă trage de mînă.

— Stai jos ! Dă-te la o parte, lunganule !

Mă strecor printre doi indivizi care agită pumnii, dau în lături cu brutalitate umărul unuia ce-mi taie drumul. Bietul om, sărmanul om, îmi spun, înaintînd cu greu, cît de mult a avut de suferit în ultimele luni de boală ! Abia mai putea vorbi, scrumoasa tuberculoză îi arsese nu numai plămînii, dar şi laringele. Scria, ca să-l înţelegem, pe un caiet. Avea temperatură, după o noapte de febră s-a trezit foarte schimbat ; era convins că prinţul Cantacuzino, cu care începuse să se creadă rubedenie, i-a lăsat o moştenire fabuloasă. A scris atunci pe foaia albă că intenţionează să construiască, îndată ce se va tămădui, o vilă la ţară. Mie îmi va cumpăra un automobil sport, roşu şi decapotabil, iar lui frate-meu

un poney, pentru că un poney ceruse. Expectora foarte des, căuta o poziţie mai comodă pe pernă. Zîmbea, privind ca acum în gol, urmărindu-şi iluziile.

Mama spune că a făcut mari imprudenţe, că era un *hop-odată,* ceea ce voia să însemne că n-avea răbdare să trăiască întîmplările vieţii pe îndelete. E drept, de la vînătoare a revenit uneori frînt de oboseală, îngheţat şi fără sînge în obraji. Dar era de o rezistenţă fantastică. Cînd ftiziologul Teodoreanu i-a aflat trei caverne în plămîni, i-a spus mamei că va mai trăi numai cîteva săptămîni. Organismul său viguros a rezistat însă bolii trei luni. Dacă a făcut o imprudenţă, a fost în timpul manevrelor regale din '34, cînd a contractat şi o pneumonie. S-a vindecat relativ uşor atunci sau poate că nu s-a vindecat, pentru că altfel ce rost ar fi avut să meargă la Ocna Sibiului, într-o vară ? Medicul îi interzisese să înoate, mai ales în apă sărată, el însă a insistat şi l-am însoţit cu toţii. I-a fost rău atunci, o fotografie îl arătă la restaurant, în parc, abătut, desfigurat. Şi i-a fost rău şi în anul următor, cînd am fost la Techirghiol, de unde a trebuit să plece acasă numai după cinci zile. Poate mama se referă, cînd vorbeşte despre imprudenţe, la agitaţia lui neobosită, la neastîmpărul febril care-l însoţea. Mişcări iuţi, de o precizie ce uimea, o nelinişte de a depăşi pe alţii şi a nu fi uitat de nimeni — da, aceste detalii îmi sînt vii în amintire. Bărbaţii sînt mai imprudenţi şi mai nelinişţiţi decît noi, femeile, spunea mama. Ard mai repede.

În ultimele luni ardea ca o sobă, îi simţeam respiraţia fierbinte pe pielea gîtului meu. Mă chema să mă sărute şi apoi mama îmi freca obrajii cu sublimat, care mirosea îngrozitor. A trecut luna mai, el a zăcut tot timpul, medicul se minuna că nu are hemoptizii. În iunie a murit.

Mă bucură neînchipuit de mult că îl regăsesc sănătos, cu pielea feţei pigmentată, cu ochii strălucitori, ca înainte de febra cea mare. Stă pe bancă, flancat de doi indivizi care-şi agită şepcile deasupra capetelor. Stă liniştit pe locul lui, dovedindu-mi încă o dată că nu şi-a pierdut minţile. Îl voi afla, îl voi îmbrăţişa, îi voi povesti cum procesul pe care îl pierduse şi pentru care mama a plătit cîteva sute de mii tot timpul războiului

se rejudecase, cum cîştigase, deşi despăgubirea venise tocmai în momentul în care începuse nebunia inflaţiei, aşa că mama abia putuse cumpăra cu ea doar doi litri de ulei şi o pîine. Îi voi spune pe nerăsuflate cum s-au risipit lucrurile lui, cum sabia lui de Toledo a fost împrumutată unui ofiţer care a murit pe front, cum eu însumi îi pierdusem servieta, cum frate-meu şi-a părăsit şcoala şi, luîndu-şi serviciu, ne-a ţinut pe toţi, cum am plecat la facultate cu raglanul lui, cum au murit, în anii următori, Corbea şi Sarsailă. Îi voi face negreşit mustrări, numindu-l, ca altădată, tată bun, tată năzdrăvan, tată copil, tată imprudent, tată curajos, tată nefericit, tată sărac, tată bogat, tată cuminte, tată darnic, tată curajos, tată fricos, tată minunat, tată sfînt, tată răutăcios, tată aiurit, tată meschin, tată urît, tată bun şi sfînt. Îi voi cuprinde grumazul cu braţele mele, să rămînem împreună pentru tot restul timpului ce va să vie.

Înaintez foarte greu. Un imbecil îmi apasă umărul şi mă obligă să mă aşez. „Dă-te în lături sau aşază-te, dobitocule“, îmi strigă cineva din spate. Alunec, nu ştiu cum, în braţele unei femei neastîmpărate. Îi simt sînii lipindu-se de cămaşa mea, îi cuprind, încercînd să mă sprijin, genunchii. E o femeie veselă, nepotrivit de agitată, cu o voce piţigăiată, care-i susţine pe italieni. Mă încurc, smucindu-mă într-o pelerină de catifea, calc un basc căzut sub bancă, lovesc un copil şi tatăl lui mă înjură. Cobor cîteva trepte prin spaţiul liber, un bărbat îmi trimite un pumn zdravăn în plex, cad peste un grilaj. Cu toată greaţa care mă cuprinde, înaintez plin de speranţe şi fără să-l pierd nici o clipă din ochi. Părăsesc sectorul tribunei.

Un om dintre cei care îşi fac o plăcere din a procura bucurii altora, acesta a fost tatăl meu. Vînatul pe care-l aducea era imediat împărţit pe la rude şi prieteni şi toate neamurile nu mai aveau la masă zile întregi decît sitari, potîrnichi, prepeliţe, iepuri, fazani. Petrecerile în familie aveau un farmec neînchipuit, pentru că ştia să glumească, să-i facă pe toţi să se simtă bine. Evita spiritele grosolane, povestea cu un har pe care, după aceea, nu l-am mai întîlnit la nimeni altul. Avea şi unele porniri donchijoteşti. Voia să reformeze armata, visa să i

se încredințeze un regiment pentru a introduce raporturi de egalitate între ofițeri și soldați. Făcuse și un memoriu, însoțit de regulamente în acest scop, și-l trimisese Marelui Stat-Major. Intrase într-o combinație cu unchiu-meu Mișu, pentru cumpărarea unor terenuri petrolifere. Afacerea putea să fie extraordinară, concesiunile făcuseră deja milionari. Cu banii obținuți de aici se gîndea să construiască un conac în care să adune copii orfani, să întemeieze o fundație, un fel de falanster, în care să crească primii oameni liberi într-o societate nedreaptă ca aceea. A pierdut partea sa de investiții, sondele n-au produs nici un strop de țiței, în timp ce altele, la numai opt sute de metri, erupeau de la sine.

Stadionul era în picioare și urla. Echipa noastră înscrisese, desigur, un gol. Tata se afla la locul său. Călcai piciorul unui tînăr care tocmai îl încuraja pe Mielu, sării peste o bancă, trecui printre doi bărbați care își disputau o sticlă de limonadă. Ajunsei în spatele unei femei ce țipa din toată ființa. Cum sta în picioare, trupul ei tînăr îmi păru cu totul excepțional. Purta o rochie verde cu un decolteu larg, din care pielea albă strălucea fermecător. Cu totul ocupată să-și încurajeze favoriții de pe teren, nu-și da seama că pe gît, sub părul negru strîns într-un coc înalt, se tîra leneș o omidă. Simții, la început, că-mi revine greața de mai înainte, dar îndată fui cuprins de o voluptate inedită și cercetai cu atenție părosul vierme alunecîndu-i pe piele. Era extraordinar. Pentru acel miriapod, tîrîșul pe pielea albă și netedă trebuie să fi fost echivalent cu o orgie, pentru că îmi închipuiam plăcerea mîngîierii, multiplicată de o sută de ori în mica scamă cenușie. Femeia era frumoasă și merita să fie mîngîiată, iar pielea ei întinsă, albă, cu o aluniță în partea dreaptă în apropierea gîtului, avea o netezime din care buzele ar fi putut sorbi o răceală fierbinte.

Vai mie! Ridicai ochii, tulburat: tata nu se mai afla la locul său. Urcai treptele în grabă. Sărindu-le, traversai un spațiu liber, și căzui într-un gol. Mă ridicai. Neatent, înfiorat de plăcerile acelui vierme, călcasem într-o trapă, dincolo de ultimele gradele ale peluzei. Îndată fu pauza.

Tata dispăruse. Mă lăsai împins de torentul de spectatori care cobora. Alergai în spatele zidurilor de beton, străbătui gîfîind aleile, privind și cercetînd disperat toate chipurile oamenilor. Unde dispăruse? De ce dispăruse?

La vestiare, jucătorii intraseră sub dușuri sau se răcoreau mestecînd miez de lămîie. Unii se lăsau loviți ușor pe spate de maseuri. Tata nu se vedea nicăieri. Trecui în hol, cu greutate, pentru că publicul se îmbulzea să-și vadă de aproape zeii, și intrai la closete. Aici era un du-te-vino. Cercetai chipurile și mersul acelora care intrau sau ieșeau. Mă săltai în mîini pînă la ferestruica unei cabine spre a privi înăuntru. O clipă, inima îmi bătu cu putere. Credeam a-l recunoaște în cel care stătea pe vine, congestionat. Înciudat (persoana era prea grasă pentru a fi el), ieșii în spatele tribunelor. Un milițian avea statura lui, tenul lui, dar confuzia nu-mi spori decît nefericirea. Nu puteam suporta gîndul de a-l fi pierdut. Nu puteam suferi lipsa lui, abia acum definitivă, ireparabilă. Probabil că a rămas dincolo. Trecui printre grupurile de oameni, dincolo. Tata nu se vedea nicăieri.

Mă așezai pe-o piatră și-mi amintii protestul mamei cînd doamna Mumuianu, văduvă de mai mulți ani, îi propusese să-l cheme la masa de spiritism, deși el încă nu murise, așa cum aceea aflase de pe la cucoanele din tîrg. Auzeam clopotele care i-au însoțit drumul prin oraș către cimitir. Și bangătul armelor care dăduseră onorul atunci cînd fusese coborît în groapă, și strigătul ascuțit al mamei, care parcă nu mai era al ei, cînd am fugit înspăimîntat să mă arunc pe bancheta unei trăsuri din stradă, urmărit de mustrările mătușă-mii care-mi tot repeta că nu știu să mă port, pentru că trebuia să arunc cu mîna mea țărînă deasupra, mătușă care a murit și ea acum zece ani.

Rămăsei pe piatră, frînt de oboseală, chinuit de crampe istovitoare. Neîndrăznind să-mi înalț privirea, să mă ridic măcar, să-mi reiau căutarea, îmi lăsai ochii să alerge peste brațul de beton al stadionului, să mîngîie silueta unor plopi ce se înălțau pe cerul roșietic

al înserării, dincoace de coşul fumegînd al fabricii de ciment.

Plopii erau tot atît de înalţi, ca şi cei din faţa casei noastre, dar mai puţin frumoşi. Pe-ai noştri, tata îi săpa de cîteva ori pe vară şi îngrijirea lui se cunoştea, pentru că bogăţia frunzişului şi sănătatea cojii tinere nu sufereau nici o comparaţie.

HAGI I. „Hagi, prietene, eşti prea scurt, prea puţin." (Elvin Hawars) II. „Zgîrcenia *aceluia* este rezultatul unui proces multisecular de raţionalizare. Asemenea automobilului, care la începutul secolului nostru arăta ca un landou pe patru roate, cu ferestre, felinare, cabină spaţioasă, loc pentru şofer, frîne etc., şi care, datorită perfecţionărilor succesive şi înlocuirii materialelor scumpe cu altele, mai ieftine, a ajuns la simplitatea de astăzi. Iată modelul 1999 : un băţ bine şlefuit, cu şa, prevăzut la capăt cu o mătură, capabil să dezvolte 520 km pe oră, deasupra şoselei, evitînd căile pe care se mai află vreun vehicul.

Tehnicienii care au perseverat pe linia tradiţională a încărcării vehiculului cu nimicuri scumpe călătoresc izolaţi în limuzinele lor costisitoare, trăind mizantropic satisfacţia tolănitului pe perne, a privirii pe fereastră, a zăbavei în faţa unei case cu amintiri ; costul exorbitant al automobilului lor, departe de a le spori fericirea, le provoacă sughiţuri frecvente. Şi atunci, te poţi întreba : la ce mai foloseşte suspensia bine pusă la punct, dacă hopurile cele nenorocite îşi au originea în însăşi zona plexului, de unde pornesc, de altfel, şi prea desele vomitări ?" Mario Sever : *Aventurile unui fiu al secolului,* Braşov, 1998.)

HAIA Haia Sanis a lui Mihail Sadoveanu. „Acum trenul ocoleşte o vale largă. Deocamdată magnificul munte Sadoveanu, din cauza ceţii, nu se mai vede. Cînd vom trece de al treilea tunel, depărtarea ni-l va înfă-

ţişa, dintr-o dată, în toată măreţia lui. Asta îmi aminteşte de experienţa turistică pe care am trăit-o cu cîţiva ani în urmă: pierdusem, nu ştiu prin ce efecte, perspectiva către Flaubert. Cînd am trecut colinele şi am coborît spre văile largi, muntele s-a ridicat din spatele nostru uriaş, ca norii învolburaţi ce înghit orizontul." (Nicolai Colentina: *Note şi paranteze literare.)*

HAINOROC Nu-i nici o glumă: un Hainoroc Mateescu se află în *Cartea de telefon.*

HALEF sau ALEPH. (Vezi Borges.)

HAMAN *Haman implorînd iertare Esterei* de Rembrandt, din Muzeul de artă, atrage în juru-i, în fiecare duminică, sute de admiratori: „Aurul e aur, domnule!" exclamă cineva, punînd degetul. „Dar şi brocartul este brocart", descoperă altcineva. Un necunoscător pipăie şi el cu degetul şi exclamă: „E pînză vopsită, pe cuvîntul meu! Nu se compară cu multe dintre celelalte, confecţionate pe carton şi chiar pe placaj de lemn."
Cel mai ignorant şi cel mai vinovat e un băiat cu bascul pe sprînceană, care se aşază la zece paşi, priveşte îndelung pînza şi plînge tăcut, chinuindu-se să-şi ştargă ochii cu batista, prefăcîndu-se că are guturai.

HAMILCAR Hana, Hanina, Handor vin şi ei, cîteodată, la muzeu. Dumnezeu ştie ce văd, ce admiră şi ce dispreţuiesc.

HANIBAL Încearcă să tragă o mănuşă pe caracatiţa mîinii. Speţa Hanibalilor s-a specializat într-atît să manevreze, încît s-a diferenţiat categoric de restul oamenilor. Palma are dimensiunile unei copăi, prelungirile degetelor amintesc ramurile unui copac tumefiat de ce-

ţuri. Un Hanibal, explicînd într-o conferinţă *cum a făcut el,* agită braţele ca şi cum o pădure s-ar zbate sub vuietul unei furtuni.

HANS sau HANŢ. Sau :

TRIMITERILE ÎN CĂLĂTORIE

Nu interesează cine e autorul acestui joc deşi, dacă insistaţi, vă voi spune că nu e nici o îndoială : frate-meu, Tityre. Se joacă numai cu persoane care, fiind apropiate, au aceleaşi cunoştinţe, mă refer la oameni. Noi îl jucam uneori. Ne aşezam pe iarbă, priveam cerul şi ne imaginam că, în secolul turismului, invenţie a vremii noastre, sîntem solicitaţi să alcătuim echipele călătoare care să urce în compartimentele unui tren. Itinerarul n-are importanţă. Nici scopul călătoriei. Oamenii trebuie să se îmbarce şi să plece, să iasă la aer, şi pentru asta cel mai important lucru este să-i aşezi în bună companie. Reproduc unul dintre jocuri, cu temerea că relatarea nu va fi chiar atît de ingenioasă *ca atunci.*

În primul compartiment, spuneam, punem pe Salvatore Quasimodo, pe Ilinca, doica lui nenea Paul, pe Fiţilg şi pe Matei tîmplarul ; în al doilea pe Nicuşor Trandafirescu, pe Giuseppe Verdi, pe Marioara-Pupe-l Mama (un individ suspect din Suseni) şi pe generalul Macedon ; în al treilea : pe tanti Suzana, pe popa Lăcătuşu de la Sfîntu Gheorghe, pe Tandică, pervertitorul de adolescenţi, şi pe Hugo von Hoffmanstahl ; în al patrulea : Nicolae Mavrocordat, Mihăiţă Chiriţescu, netunsul, pe Gabriel Fauré şi Ţiţi Şofronea ; în al cincilea : pe Balaban, cel căruia i se scurg ochii după servante, şi, independent, pe Cian-Kai-şi, pe profesorul Preduică şi pe copilul Zaharescu ; în al şaselea : pe profesorul Haralamb Buescu, pe Nicu Gane, pe Pico de la Mirandola şi pe Stan şi Bran.

Asigur pe cititor că, uneori, din combinaţiile momentului ieşeau efecte de un comic colosal. Îl invit să încerce o trimitere în călătorie sau să citească în ziarele franceze lista unei grupări de intelectuali în drum către

vreun congres de protecția animalelor sau, și mai vesel, vreun necrolog în care sînt specificați cei ce suferă împreună la dispariția unui bancher [1].

O trimitere în călătorie excelentă e și nota din ziarul *Corriere della sera* în care se dau numele membrilor unei ramuri a Maffiei, arestați în Sardinia.

Încercați să jucați în familie acest joc minunat. Vă veți distra, vă veți destinde.

HARALAMB Trimis în călătorie, împreună cu Nicu Gane, Pico de la Mirandola și Stan și Bran. (Vezi și HANS.)

HARSANO Harsano Carp. (Ct.)

HARDTMUTH Tot în *Cartea de telefon,* această admirabilă carte de onomastică contemporană, se află un Handtmuth Gh. Bunescu.

HARET Preot de țară, cu domiciliul în Aninoasa. Ograda lui reproduce spațiul biblic, fără să facă pastișă naturalistă : o mocirlă sau vîlcea, care trece prin marginea curții, închipuie Iordanul, o vacă reprezintă cele șapte vaci grase, un măgar poartă toate poverile imaginabile (una este Iisus), un taur îl înfățișează, răzbunător, pe Iosif, la altă vîrstă și cu alte pretenții. Pe streașina casei — un stol de duhuri sfinte, coborînd în rotocoale, adesea spre a se amesteca, prietenește, cu găinile. Popa îl bate în fiecare zi pe Ion, pentru că, asemenea lui Iuda, și-a trădat stăpînul : cînd comisia de rechiziții, în plin război, a venit să inventarieze bunurile, el, fiind atunci certat cu părintele, a divulgat că acela are o livadă peste rîu, în Pălălaie, de pe care scoate prune și țuică.

---

[1] O trimitere în călătorie magistrală, vezi și în *Țiganiada,* înainte de formarea primului tren. (Nota autorului.)

Există şi o coana mare, femeie milostivă, care plînge adesea că băiatul cel mare a murit în război şi refuză să mai învie. Haret este numai închipuirea palidă a virtuţilor băiatului ei, mai pregnante la cel dispărut în război. Uneori se fac confuzii grave, Maria devine clevetitoare, bătrîna bate vaca, măgarul nu mai suportă sfinţenia, Ion se îmbată şi-i face părintelui declaraţii de dragoste eternă. Clopotele bat atunci la ore cu totul neobişnuite.

HARITON Cum continua să fie neîncrezător în puterile sale şi se tot văicărea din cauza asta, şi tot căuta să amîne treaba pe care ar fi vrut, de altfel, să o înceapă, îi povestii cum, contrazicînd dorinţele şi chiar hotărîrile tatălui meu, am plecat de acasă şi-am realizat, din mai nimic, lucrurile extraordinare despre care apoi au tot scris ziarele. Nimic nu este peste puterile noastre. Totul este să fii încredinţat că ideea ta se va realiza. Şi să fii perseverent :

CUM M-AM FĂCUT PROPRIETARUL UNEI GRĂDINI FĂRĂ SEAMĂN

Am luat în mînă cazmaua şi, în timp ce tata continua să mă înjure şi să mă facă cum îi venea la gură, printre altele aruncîndu-mi învinuirea că n-a putut să-şi termine casa pentru că ne-a ţinut pe noi la şcoală pînă l-am sărăcit, am ieşit pe poartă. Mama, biata de ea, îşi frîngea mîinile, neştiind încotro am s-o apuc, ea care nu se îndoia că, de vreme ce am ieşit pe poartă, sînt hotărît să nu mă mai întorc.

Din poarta casei noastre se zăresc munţii, ca nişte nori masivi, dincolo de valea Ialomiţei. Reţinîndu-mi în ochi plînsul pentru întristarea pe care i-o provocam ei, acelei fiinţe minunate care a trăit pe lîngă tata ca o slugă, suportîndu-i toanele şi acele cumplite seri, cînd el se întorcea acasă puţin ameţit de băutură, hotărît să înceapă de fiecare dată o viaţă nouă (atunci îndruga multe, tot plănuind cum să deschidă o prăvălie la Bucureşti sau să umple de sonde petrolifere nu ştiu care teren din preajma oraşului, ca să ne îmbogăţim, pe cînd ea n-avea ce să ne

pună pe masă), reținîndu-mi de asemenea tremurul întregii ființe, strigai, fără să adresez cuiva cuvintele ce mi-au ieșit din gură :

— Am să înverzesc ca o grădină creasta Bucegilor, asta am să fac, negreșit !

Și-am pornit îndată, cu pasul decis, către tîmplăria lui Șotîngeanu. Aveam pe mine o bluză de molton, niște pantaloni de doc, și în clipa aceea nici nu mă gîndeam că la munte e rece, că voi avea nevoie de un flanel și de o haină de ploaie. Tata mai strigase un „du-te dracului" și, chiar dacă mi-ar fi trecut prin minte să mă întorc pentru a-mi lua cîteva lucruri trebuincioase, în orice caz nu era momentul să o fac. Așa că mersei hotărît înainte și curînd trecui prin poarta lui Timotei.

Prietenul meu era la stradă, de vorbă cu un biciclist. Îi explicai pe scurt ce mi se întîmplase, cum tata, acest om ciudat pe care nu-mi amintesc să-l fi iubit vreodată, mă alungase de acasă, lucru nu tocmai exact, pentru că hotărîrea fusese numai a mea. Îi relatai întocmai discuția noastră, cuvintele mele din urmă.

— Rămîi la mine, îmi propuse Timotei, îți pot oferi un pat ; stai cîteva zile pînă îi trece bătrînului, și te înapoiezi.

— Dar ce-ți închipui ? protestai vehement. Nici prin gînd nu-mi trece. Mă duc în munți. Voi trăi acolo fericit. Te îndoiești că voi face o grădină în vîrful lor ?

— Să-ți spun drept, mă îndoiesc. Te văd cu mîna goală și cam dezbrăcat. Haide, rămîi la mine. Facem și o partidă de șah.

Îi spusei la revedere, îi promisei că mă duc să-mi răcoresc năduful și că, poate, voi reveni.

Ieșii din oraș pe la Teiș, trecui prin Șotînga și traversai podețul de peste rîu. De pe podeț privii în față munții, care se zăreau în stînga masivi și amenințători. Ridicai pumnul și strigai, asigurîndu-mă că nimeni nu mă aude :

— Am să vă învăț eu minte ! Vă voi sili să vă gudurați la picioarele mele ca niște cățeluși !

Cearta de acasă fusese pe la prînz. Acum era ora înserării și eu deja trecusem prin Pietroșița. Începeam urcușul.

Primele două zile au fost cele mai aspre, pentru că n-aveam nici unde să-mi pun capul spre a mă odihni. Vara era călduroasă, cu toate acestea, în timpul nopții se lăsa dinspre Omul un curent de aer rece, însoțit de ceață, care pătrundea în oase și mă înțepenea. În aceste prime zile, înarmat numai cu o cazma pe care o ascuțisem în Moroeni, la un țăran, în așa fel ca să poată fi folosită pe o parte și ca topor, am ales din pădure copacii cei mai potriviți cu care am construit un *châlet*. Nu era prea spațios, dar destul de încăpător ca să cuprindă o largă sufragerie, mobilată rustic, două dormitoare cu paturi suprapuse, care prin aceste părți se numesc priciuri, o bucătărie cu tot ceea ce este necesar.

Locul ales era pitoresc. Cei care au urcat de la Peșteră spre Babele știu că de pe poteca ce șerpuiește la Piciorul Babelor se vede în stînga, spre nord, uriașa piatră purtînd numele Bucura, sau mai precis, Pieptul Bucurei. În valea care precede urcușul pe acest bolovan masiv, se află multe terase, pajiști liniștitoare cu iarbă pînă la brîu, rar punctate de jnepeni, îngrămădiți în colonii tîrîtoare, înspăimîntătoare la prima vedere. Solul, dacă nu este strat subțire și jucăuș de ierburi încîlcite, e piatră seacă, prundiș. Pe acest teren sărac, lipsit de apă am hotărît să înjghebez grădina. Îndărătnicia mea nu se putea lăsa descurajată de ariditatea, de pustietatea acestui spațiu de care nici vietățile, în afară de vulturi, n-au îndrăzneala să se apropie. Neajutat de nimeni, am tras o conductă din zona bogată în apă a Obîrșiei, am consolidat o parte a terenului cu stîlpi din lemn, fixînd cu gard perimetrul terenului meu, pînă atunci al nimănui. Timp de alte cîteva zile transportai cu un sac împrumutat pămînt bun pentru cultură, din vale, după obiceiul chinezesc. Cele cîteva zeci de urcușuri din valea Prahovei sau, mai în urmă, din depresiunea Branului au fost foarte obositoare. Aveam acum suficient pămînt negru pe care, întinzîndu-l peste stînci și poieni arse de

vînturi, îl fixai cu ierburi autohtone și-l străjuii cu perdele de protecție — pomi fructiferi. Acești pomi aveau să crească destul de anevoios, vînturile puternice, alpine, îi culcau adesea și atunci trebuia să-i leg, să-i sprijin, să le fac în jur gard de împletituri, însă în cele din urmă se fortificară, înfruntară chiar rafalele cele mai violente și în două-trei săptămîni arătau viguroși și înalți, cei mai mulți plini de fructe. Terasele pentru grădini mi-au răpit și ele destule energii. Uneori, seara, cădeam la pămînt într-o nesimțire soră cu moartea, pricinuită nu numai de oboseala din timpul muncilor, dar și de deznădejde, mintea mi se întuneca, nevrînd să mai înțeleagă că, în cele din urmă, voi reuși. Credeam, în asemenea momente, că totul s-a sfîrșit, că va trebui să mă întorc acasă. Dar, în zori, pe cînd soarele abia își ridica geana dinspre Gîrbova și, de mai departe, dinspre Ciucaș, curajul și îndărătnicia îmi însuflețeau din nou brațele. Am lucrat cu atîta nebunească aplicație, încît nici nu știu cînd au crescut varza, ceapa verde, sfecla de zahăr, porumbul și cîteva hectare de alte cereale, necesare traiului meu de pustnic. Apa adusă prin jgheaburi fertiliza terenurile, plantele creșteau văzînd cu ochii. Diferiți turiști în drum spre Babele sau spre Omul se opreau cîteva clipe lîngă mine, îmi admirau grădinile și se mirau de înfăptuirile mele. Folosii căderea apei, cu debit constant, de pe parapetul Obîrșiei, instalai acolo o turbină destul de puternică și trăsei curent electric în toate colțurile domeniului spre a putea lucra și noaptea. Electricitatea mă scuti de mari eforturi. Aveam acum tocătoare de nutreț, mașini de muls, chiar și calorifer electric pentru serile mai răcoroase. Bietul Herman, cabanierul de la Caraiman, murea de ciudă, neputînd să-și explice cum eu, cu o singură cazma, izbutisem să fac atîtea, iar el, cu sprijinul întreprinderii lui și al unei asociații turistice, abia de reușise să-și deschidă, pe la mijlocul lui iulie, cabana, care se resimțea de lipsuri și neajunsuri destule. Dacă n-aș fi avut alte treburi, aș fi putut foarte ușor să-l las fără mușterii, mai mult atrași de roșiile mele proaspete, de laptele gras, de pîinea caldă, decît de varza cu carne congelată pe care o fierbea în fiecare zi.

O victorie deosebită am înregistrat atunci cînd, în aceeaşi vară, am obţinut prima recoltă de struguri. Se dovedea falsă părerea unora, după care viţei-de-vie nu-i prieşte înălţimea de peste două mii de metri. Bine îngrijită, via mea producea soiuri de mare productivitate, de calitate. Şi, cînd într-o seară am aşezat în rafturile din pivniţă primele cîteva sticle cu vin nou, am simţit că lacrimile bucuriei îmi înceţoşează privirea. De-ar fi văzut tata, care întotdeauna mi-a amintit că n-o să fac nicicînd o treabă bună, cît de perfect ştiam să conduc gospodăria asta, rezultat exclusiv al hărniciei şi priceperii mele !

Într-o zi, pe cînd schimbam mraniţa de la crescătoria de ciuperci, auzii un fluierat vesel afară. În faţa cabanei, lătrat de cîini, sta Timotei. Urcase cu cîţiva tîrgovişteni, cu gîndul să coboare apoi la Bran. Prietenul meu mărturisi că, în orice caz, nu-şi închipuise să mă afle aici. Îşi spusese că toate cele ce i se înfăţişau sînt bunurile vreunei ferme de mult aşezate şi era convins că aici cineva trebuia să ştie de soarta mea. Rămase de-a dreptul năucit aflînd mai apoi că nici un alt om nu se mai află aici, el care îşi imagina să întîlnească nenumăraţi lucrători, meşterii acestor culturi, ai realizărilor ce-i stîrniseră curiozitatea şi, desigur, admiraţia.

— Nu, scumpule, nimeni nu mă ajută. Fac totul cu modestele mele forţe. Nici nu m-am gîndit vreodată la vreun ajutor. Nu pot spune că merge strună, dar mă descurc, fii convins. Muncesc cît pot. E o mare satisfacţie.

— Sînt lucruri de necrezut, spuse Timotei, şi cînd te gîndeşti că toate au fost făcute în doar cîteva săptămîni.

— În şaptesprezece zile ; le-am ţinut bine socoteala, precizai eu.

Îl purtai pretutindeni să-mi admire grădinile. Îi oferii miere în fagure, abia atunci scoasă din stup. La grajd, îi oferii într-o oală de pămînt lapte cald, nefiert. Nu mai înceta cu laudele. Cerceta totul, pipăia cu mîna pereţii coteţelor, ai celorlalte construcţii, parcă vrînd să se

convingă de faptul că totul este adevărat. Gaterul pentru cherestea îl entuziasmă. Mecanismul lui i se păru ingenios şi, totodată, simplu :

— De unde aduci lemne ? Nu văd păduri prin apropiere.

— Îl transport cu funicularul din masivul vecin, dinspre Lespezi. Uite colo firele...

Timotei nu înţelegea un lucru : ce fac cu produsele. Întrebarea lui îmi strînse, într-adevăr, inima. N-o aşteptasem. Lui, ca prieten, nu-i puteam ascunde adevărul. Îi mărturisii tristeţea mea, căreia nu-i dădeam voie să mă cuprindă decît, uneori, în timpul nopţii, aceea că produsele mele se depozitează în magazii, fără speranţa de a le da o folosinţă imediată. Eram prea ocupat cu extinderea producţiei şi acest aspect încă nu-l rezolvasem.

— De ce nu construieşti un mare hotel turistic ?

Ideea lui m-a tulburat. Era, într-adevăr, o soluţie. După plecarea lui Timotei, lucrai două zile la ridicarea construcţiei. Amenajai o vilă cu etaj, cu treizeci de camere, cu toate cele de trebuinţă. Deschisei, printr-o vale mai puţin cercetată de turişti, un drum de ţară, potrivit însă şi pentru vehicule cu pneuri, şi instalai semnale şi indicatoare.

Nu trecură cinci zile şi sosiră primele grupuri de vizitatori, turişti din Suedia, din Anglia, din Polonia. Primul oaspete care mă sună şi-mi ceru să-i aduc cafeaua cu lapte îmi isca întrebarea dacă nu cumva m-am transformat dintr-o dată din stăpîn în servitor. Serviciile celelalte, următoarele, adică făcutul paturilor, ungerea bocancilor, prepararea meniurilor, aşezarea mesei, ca şi primirea bacşişurilor, mă limpeziră. Nu era de mine să mai continui astfel. Simţii în inimă o groaznică lamă vrînd să-mi despice parcă fiinţa. Simţii greaţă şi ruşine. Toată fericirea înfăptuirilor împlinite se tulburase, se înecase, se înnegrise într-o clipă. Hărnicisem pentru ca nişte necunoscuţi să strîmbe din nas, pentru ca nişte paraziţi să se încuibeze în frumoasele mele bunuri şi să scuipe pe duşumeaua cu atîta trudă tăiată la gater de

propria-mi mînă. Şi ce aer tîmp aveau cînd, tolăniţi pe şezlonguri, priveau înălţimile dansînd sub cer pînă spre Vîrful cu Dor şi, dincolo, spre Piatra Craiului, cîtă grosolană indiferenţă afişau atunci cînd aruncau ochii pe verdele pur al grădinilor mele.

Într-o noapte pusei foc din trei părţi, îmi luai cazmaua şi coborîi în vale, spre Peşteră.

Mi s-a spus că focul a mistuit totul, în numai trei zile. Vîntul a spulberat repede scrumul şi cele ce rezistaseră focului. Grădinile au căzut în paragină.

Ziarele au scris despre toate, cu lux de amănunte. După o vizită scurtă la Buşteni, la socru-meu, am plecat la Ploieşti. M-am reangajat în armată, se publicase tocmai un concurs de maiştri, şi nu m-am uitat înapoi decît cu o vagă părere de rău.

Dar nu asta am vrut să spun. Esenţialul era să-l determin pe prietenul meu să nu mai stea pe gînduri, şi să se apuce o dată de treabă, pentru că nehotărîrea lui mă exaspera, nehotărîrea e întotdeauna nocivă, totul e să începi, să te zbaţi, să perseverezi. Nu se poate să nu reuşeşti, aşa cum eu am reuşit, din mai nimic.

Şi mare mi-a fost bucuria cînd prietenul meu şi-a luat inima în dinţi, şi-a căutat uneltele şi s-a apucat de treabă.

În timp ce-l asistam, iar el bătea cui după cui, îmi făcu o descriere sumară cam cum vedea el colivia pentru porumbei, pe care o dorise de atîta timp, dar pe care nu se hotărîse să o confecţioneze, decît după relatările realizărilor mele.

P. S. Pritenul meu se numea Hariton. Trebuia să-i produci modele colosale pentru foarte frumoasele lui jucării. Ca să-l îndemne să meargă, într-o toamnă, la ţară, nevastă-sa i-a vorbit despre călătoriile corăbierilor spanioli în căutarea Indiei.

—

HARPELINA Zepelină zebrată sau cam aşa ceva...

HARRY sau

VARIANTĂ[1]

Mă lăsai pe-o piatră și, evitînd să devin melodramatic, locul era nepotrivit pentru a începe să plîng, mai cu seamă că cineva îmi comunicase scorul la pauză, încurajator pentru ai noștri, și gîndii ce trebuie să fac. O soluție ar fi fost să solicit stației de emisie, care acum transmitea marșuri, răsunînd pe stadion ca în pîlnia unui vechi gramofon, să facă o comunicare : domnul cutare este căutat de fiul său, care l-a pierdut, după o grea suferință, acum treizeci de ani... Tata ar fi auzit, s-ar fi interesat de soarta mea, ne-am fi îmbrățișat și i-aș fi povestit ce-am mai făcut noi în acest răstimp, ce evenimente politice internaționale s-au mai publicat prin ziare, cum mi-a furat, cine știe cine, servieta și fulgarinul lui, cum am vîndut în timpul secetei din '46 pendulul Dom Gong. Dacă are ceva pretenții sau are realmente trebuință de ele, îl putem despăgubi, frate-meu lucrează acum la o cooperativă, cîștigă binișor și totul se va aranja mulțumitor pentru toate părțile...

Apoi i-aș fi făcut, neapărat, mustrări pentru că ne-a părăsit de atîta timp, spunîndu-i tată ingrat, tată rău, tată meschin, tată distrat, tată denaturat, tată cinic, tată grosolan, tată indiferent, tată dezaxat, tată buimac, tată incorect, tată egoist.

El se va fi apărat, spunînd că n-a murit de bine, ci sfredelit de tuberculoză, că cine moare de bunăvoie ? și ce este el vinovat ? și i-aș fi replicat tăios, necruțător, precum că, dacă vrei, poți să trăiești o sută de ani, *dacă vrei,* și că este suficient să faci un act de voință curajos ca să înfrunți toate pericolele și toate mizeriile lumii, și să-i fie rușine, că știe el ce am făcut eu atunci cînd am plecat de acasă ? — am urcat în munți, am amenajat pe creasta Bucegilor grădini minunate, și-am întocmit o gospodărie formidabilă, de care se minau turiștii, și-am

[1] Cititorul va găsi, neîndoios, cărei povestiri se potrivește acest final.

avut și hotelul meu internațional, și-a fost grozav. Pentru că am vrut. Pentru că am perseverat.

Dacă era mai neînduplecat și mai bun, putea să rămînă printre noi, să nu ne lase orfani și să nu ne expună la atîtea și atîtea umilințe. Cu oarecare disciplină sufletească putea chiar să devină nemuritor.

Mă ridicai de pe piatră și renunțai la această idee și la confruntarea pe care ar fi putut-o provoca. Aveam multe gînduri de urmărit, meciul putea să ia în repriza a doua o întorsătură mult mai spectaculoasă, cine știe ce alte chestii mai puteam vedea pe stadion. Am luat o limonadă și, pentru că pauza se încheiase, am urcat în tribună.

Mă simțeam altul. Eram mai cerebral, mai riguros cu mine însumi. Chiar numele îmi era altul. Mă chema acum Harry, ca niciodată. Aveam motive să fiu mulțumit.

HECATE Sună, prin ceva, necuviincios.

HEDDA I. Cu energia ei concentrată ai putea încălzi un bloc cu șase etaje. II. Cenușăreasa din poveste trebuia să se fi chemat Hedda Cenușărescu.

HEDWIGA I. Aspră, bărbătoasă, pasionantă, își urmărește iubitul din turn, cu pușca. Bea alcool tare și cîntă gros. II. Abia vizibilă, Hedwiga, tunsă cu breton, e de o slăbiciune fizică incredibilă, dar își face rochii înfoliate, care-o ridică pe un piedestal de manechin.

HENRIC Etern tînăr. Henric I ; Henric al II-lea ; Henric al III-lea etc. Cel de-al VIII-lea iese pentru o clipă din rînd, face cîteva extravaganțe (unul dinaintea lui făcuse numai un pod), apoi reintră în rînd. De reținut : șirul Henricilor coboară ca și al Sigismunzilor, al Franciscanilor, sub pămînt. De la o vreme se adaugă, tot sub pămînt, alți Henrici, la fel de tineri. Distribuirea

lor în serii se numește însă înmatriculare și uneori istorie.

HELADA „Ca să fie albe, cămășilor trebuie să li se pună la spălat scrobeală albastră. Numai așa albul devine strălucitor. Ca să fie albă, Heladei i s-a așezat în preajmă superbul șal al Mării Mediterane. Strălucește, și fiecare Heladă particulară poartă în ființa ei un strop din sclipetul mării." (Ruben Drass : *Sofisticării.*)

HELIADE Ființă plutitoare, înzestrată cu elice. HELIADE R., concetățeanul meu, care zăbovește între ruinele palatului domnesc și băcănia lui Dacos. Face versuri. Mi-a citit. E mai puțin demodat decît Elvin Protopopescu, cel de la prefectură. De l-ar publica cineva.

HELIUS Un Heliodor căruia i s-a scos, după accident, roata.

HELMUT Om drept, cu organe sonore.

HENRIETA Masivă, albă, gulerată ca o dimineață după ninsoare abundentă. Henrieta I. G. : ca un portret în sepia : frunte înaltă, astrală, ochi adînci, trăsături subțiri de peniță pe o piele cretoasă.

Locuia acum cîțiva ani într-o casă veche, boierească, de pe bulevard, în preajma Pieței Romane. În curtea pavată și acoperită întotdeauna cu covoare moi de frunze, pătrundeai printr-o poartă de fier forjat, așteptînd să fii înhățat, din umbră, de un cîine cu colți de oțel. Nu era nici un cîine, în schimb, pe dalele de ciment se prelingeau ca melci uriași, motani leneși, vreo douăzeci. Prin ușa înaltă, acoperită cu o cochilie de sticlă, intrai în holul încărcat de cele mai felurite obiecte, lucrate toate înaintea primului război mondial : un cuier cu capiteluri, o servantă de nuc, scoasă parcă din Vermeer, un dulap masiv ca o poartă mascată de castel. Covoare

grele, înfășurate sul, traversau încăperea. Pe masa pătrată, care făcea holul mult mai neîncăpător decît era în realitate, se îngrămădeau un patefon, vase de cristal, cutii cu capacul pictat, statuete, bibelouri, fotolii sparte, tablouri înnegrite, un binoclu de teatru, cărți lipsite de copertă, o oală de noapte, reviste *Ilustrațiunea română*, *Realitatea ilustrată*, *Trup și suflet*, păpuși desfigurate, o freză de dentist, un cărucior dintre cele pe care le conduc cu mîna, ologii.

De o parte și de alta a acestei corăbii, prin portaluri se zăreau țărmurile unor camere tapisate în roșu, adăpostind bogății degradate, o muzică veche care a luat forma unor obiecte stranii, de nefolosit.

În această geografie înecată în praf, mirosind a lemn uscat, trăise Henrieta, delicată, imaculată și lustruită ca o poză. Acum sta întinsă pe un fotoliu, fără respirație, cu rochia însîngerată. Un Ford ultimul tip o crispase și, așa cum se afla neînsuflețită, nesupravegheată de cei care erau preocupați să-i afle un loc spre a o depune creștinește, semăna tot mai mult cu obiectele din jur, uscate și rănite de mult prea mulți ani.

HEPZIBACH Sora lui Yehudi Menuhin, îndeosebi cînd îl acompaniază în sonatele pentru vioară și pian de Bach. (Vezi și YEHUDI.)

HERA Poate fi nume de familie. Pentru că nu ne-am ocupat pînă acum de ele, trimit la lumea școlii, care se evocă în

LECȚIA

... Acea admirabilă lecție dintr-o toamnă rece și nesfîrșită, cînd o mașină de tăiat lemne cotcodăcea îndrăcit sub ferestrele tremurînd o dată cu picăturile de ploaie. Așadar, am așezat ghiozdanul în bancă, am privit în față și, la un moment dat, pe ușă a intrat un individ în haină neagră, cu lavalieră, cu degetele subțiri ca și buzele.

Întîi și-ntîi se așeză pe catedră și strigă catalogul. La Andreescu Romulus se ridică un ciudos, un etern nemul-

ţumit. La Brăiloiu, un roşcovan, tipul intrigantului înnăscut. La Călinoiu zise prezent un individ nesigur pe mişcările lui, înghesuit între umeri ca în faţa unei palme etern ridicate spre a-l turti. Dobrescu era un ambiţios şi asta reieşea şi pentru că îl chema Spiridon. Urmară Eftimescu, Frăţilă, Georgescu Hariton, Guriţă Petru, Hera Marcel, Ionescu P. Nicolae şi Ionescu T. Leonte. Eftimescu era un colţos, Frăţilă un neîndemînatic, Georgescu Hariton un sexual, Guriţă un sfînt, Hera Marcel un smintit şi un neastîmpărat, Ionescu P. Nicolae şi Ionescu T. Leonte, geniali. Între Ioneşti şi Nicoleşti se aflau nouă elevi, despre care încă nu ştiam ce să cred. Urmau Nicolescu zis Elefant, Niţescu Decebal, doi copii atît de silitori că nu puteau fi distinşi unul de celălalt, Nestor B. Gavril (eu), Oprea cel cu izmene lungi, Protopopescu Marian, cel mai rapid ridicător de deget, fără acoperire atunci cînd era întrebat, Suciu, Şuncă, Teodorescu, Zalman. Printre ei mai erau zece tipi cu totul insignifianţi.

Închise catalogul şi ne dădu să înţelegem că de azi înainte nu ne va mai merge, ca pînă acum.

Notarăm pe maculatoare cuvintele sale.

Coborî de pe catedră şi ne cercetă o clipă, trecîndu-ne peste capete fulgerul privirii sale competente. Apoi ne vorbi, cu o voce moale, de preot catolic. Ne convinse repede că am fost multă vreme nişte infractori ordinari, că părinţii noştri ne-au lăsat să ne jucăm pentru ca ei să-şi poată vedea de treburile lor, dar că au procedat destul de rău şi că asta se va constata îndată ; ne îndemnă să renunţăm la toate obiceiurile proaste dobîndite în cei şapte ani de-acasă. Îl înhăţă pe Frăţilă şi-i arse îndată două perechi de palme.

Ne arătă, în momentul următor, că la vîrsta noastră nu ne mai putem numi copii şi că se aşteaptă să ne pătrundem fără întîrziere de greutatea responsabilităţii faţă de societatea în care am pătruns : societatea şcolară. Pentru că cineva, mi se pare că Şuncă Augustin, se foia în bancă, învăţătorul ridică de pe catedră catalogul şi, ţinîndu-l de un colţ, îl lovi de cîteva ori de capetele tunse din primele bănci. Nu termină bine această treabă, că şi scoase cîteva răcnete îngrozitoare. Nu mă aşteptasem la aşa ceva, astfel că ieşii din bancă, parcă împins

de un resort, și dădui fuga, înspăimîntat, către fundul sălii. O mînă puternică mă prinse îndată de ceafă și, fără să mă lămuresc ce se întîmpla, primii o lovitură în frunte. Mă tăvălii printre niște picioare încălțate în ghete cu elastic, apoi îl văzui pe Protopopescu că-mi acoperă ochii. După alte două lovituri în cap, mă ridicai.

— Nestor, vino la mine !

Cercetai încăperea și zării, pe deasupra capetelor, pe învățător, așezat ca o statuie pe lada de lemne. Înaintai împleticindu-mă, temător, fixînd mîna aceea care-mi strînsese ceafa și-mi dăduse loviturile. De sus mă privea un ochi roșu.

Mă așezai în rînd cu alți doi care așteptau în poziție de drepți să completez formația.

— Întindeți mîinile, cu palma frumos deschisă în sus.

Primirăm fiecare, pe ambele palme cîte o lovitură ascuțită de nuia.

— Și acum, în ordine, la locurile voastre !

*

A doua zi primirăm însărcinări. Pentru ca treburile să meargă bine, era necesar să răspundă fiecare de cîte o treabă. Dacă nu ne-ar fi plesnit din prima zi cu atîta hotărîre, învățătorul ar fi avut putința să se lămurească numai după chip cu cine are de-a face, așa cum eu mă lămurisem destul de bine, încă din timpul sfeștaniei, cînd văzusem și izmenele lui Oprea, și zîmbetul criminal al lui Eftimescu. El împărți însă responsabilitățile cu totul anapoda. Bătaia primită în ajun nu m-a supărat ca această opacă nepricepere. Dacă îl priveai chiar și numai sumar pe Brăiloiu, ai fi distins imediat în el pe cel care, de-a lungul anilor, va ține o contabilitate amănunțită tuturor raporturilor dintre cei apropiați, speculînd îndeaproape, prin relatări bine ticluite, fiecare slăbiciune — în scopul autoevidențierii. L-ai fi văzut șoptind la urechea unui bun prieten observația ta privind stîngăcia aceluia la ping-pong ; l-ai fi simțit cum, descifrînd cu talent o apreciere a ta și umflînd-o, o schimbă în injurie de neiertat și i-o prezintă ca atare, veninoasă și tulburătoare, celui care se așteaptă mai puțin la așa ceva. Lui Brăiloiu îi încredință învățătorul ordinea clasei.

După cuta rea din colțul ochilor, Guriță Petre se trăda drept un invidios. Avea să urmărească atent acest Guriță pe oricine i-ar fi luat-o înainte cu ceva, la carte sau la purtare, la îmbrăcăminte sau la rechizite. Unui coleg generos i-ar fi învinețit chiar ochiul pentru ca el să se afirme mai generos, mai dezinteresat. Ofițer, urma să sufere la fiecare gradare a colegilor săi. Profesor, avea să suspecteze mijloacele fiecăruia. Inginer, nimic nu trebuia să-i fie mai neplăcut decît o idee bună a celorlalți. Deci, învățătorul îi dădu în grijă ținuta noastră, îngrijirea corectă a unghiilor, curățenia urechilor.

Iată-l pe Dobrescu călcînd în picioare orice sentiment, spre a ajunge cineva. Trece drept un individ înzestrat cu numeroase daruri, dar ceea ce-l caracterizează este carierismul. Profită de slăbiciunea unuia și-i ocupă locul, ridică degetul cînd cel de alături, cunoscînd bine lecția, are o ezitare din timiditate. Se autoremarcă printr-o mie și unul de procedee, prin vorbă îndeosebi. Lucrează cu scrisori și întîrzie cinstit noaptea spre a-și convinge șeful că, pentru dificultățile serviciului, este singurul care deține cheia rezolvării depline. Țintește locul din banca întîi, postul cel mai vizibil și patul cu somiera cea mai bună. Înlătură șapte pretendenți de la mîna unei fete bogate și în toate concursurile iese primul. Scoate panglici pe nas atunci cînd se cere un serviciu modest și spre a-și spune o părere scrie opt articole în ziare. Caută, în timpul fiecărui răgaz al ascensiunii și al gospodăririi, clasa superioară și funcția de mai deasupra. Învățătorul îi încredință o listă pe care să noteze răspunsurile bune și pe cele rele, în vederea fixării notei, pentru care i se vor cere propuneri.

De la o poștă se vedea că Eftimescu e și va fi un colțos, unul dintre acei indivizi cu care nu e bine să ai de-a face. El va bate la început pe monitorul clasei, adică pe Florian, apoi o va stîlci în picioare pe soră-sa, și treaba asta nu va rămîne necunoscută în școală. Va lovi scurt, dar destul de puternic spre a nu se ridica timp de cîteva minute de jos, pe Iliescu Roman, va provoca scandaluri tot timpul liceului în internat sau pe stadion, va pălmui pe rînd pe un funcționar al băncii, pe un inspector financiar și pe un contabil — atîta timp cît va

lucra în domeniul rețelei financiare. I se încredință supravegherea șoaptelor și a rîsului, pentru că în ore și în recreație băieții aveau obiceiul să șoptească și să rîdă.

Neîndemînaticului Frățilă i se dete în grijă aranjarea materialului didactic și rînduirea pe etajere și pe fereastră a ghivecelor cu flori. Etern retrasului Guriță Petre i se spuse să anunțe, înainte de începerea lecției, cine este prezent și cine nu. Mie, care n-am lovit niciodată pe nimeni, mi se dete răspunderea să port nuia și să croiesc pe oricine se arăta neastîmpărat, sau pe cei pe care mi-i va indica Eftimescu.

Activitatea în școală era febrilă, pentru că învățătorul scosese la concurs cîteva responsabilități-cheie. La sfîrșitul săptămînii avea să se stabilească, după merite, cine împarte bucatele la internat, la ora prînzului, cine primește bursă, cine are voie să plece în oraș, la cofetărie sau cinematograf. Așa stînd lucrurile, munceam cu mult zel, de la un timp nu interesa atîta cartea, chestia asta nu lămurea prea mult situația, cît dezvoltarea talentelor noastre gospodărești. În clasă aveau loc zilnic încăierări repetate, bătăi aprige. Loveau toți, numai cîțiva însă relatau, în particular, cum se desfășuraseră întîmplările. Cei mai nevinovați își luau și pedeapsa cea mai mare. Vorbele, insinuările, pîra erau cele mai prețuite dintre virtuți. Fiecare se străduia să decidă, prin funcția meritată, cîți să nu meargă la cofetărie și cîți la cinematograf. Nu ni se dădea cretă, școala era săracă, dar Oprea, cel cu izmenele, era îndată pedepsit pentru această lipsă. Colțosul de Eftimescu îl judeca repede pentru că n-aveau cu ce scrie pe tablă iar eu trebuia să-i administrez douăzeci și cinci de lovituri la spate, cu cureaua. Dădeam puternic, pentru că, altfel, eram luat eu însumi la bătaie, de către bătăușii clasei. Ușa nu se închidea, broasca clanței ieșise în afară. Hera Marcel ne întreba pe fiecare dacă ne pricepem să închidem ușa, și cum nici unul nu știa să rezolve problema, Nicolescu, zis Elefant, pedepsea pe fiecare dintre cei ce răspunseseră că nu se pricep, scăpînd de lovituri numai cîțiva — cei ce declaraseră că pentru închiderea ușii ei au soluții excelente. Dar nimeni nu-i punea să-nchidă ușa, astfel că ieșeau

cu bine din această situație. Aveam în clasă mai mulți lăudăroși. Astfel, Șuncă Augustin pretindea că el știe nu numai să afle cretă cîtă poftim, dar că deține secretul ca florile de pe fereastră să se înviorezе, să nu mai arate ca niște buruieni mizerabile. Nu făcea nimic, dar toți îl respectau pentru presupusa lui pricepere, învățătorul îl lăuda de cîte ori putea. Cel mai necinstit mi se păruse să fie, și era, ce să mai vorbim, Protopopescu Marian ; lui îi mergea bine întotdeauna. Umbla în ghiozdanele noastre, nota ce obiecte are fiecare. Făcea liste. Învățătorul era cu totul scos din pepeni cînd le citea. Reieșea că penarul lui Zalman a fost sustras din ghiozdanul lui Suciu, că pîinea cu magiun a lui Guriță Petre a fost șterpelită din pachetul lui Nițescu Decebal. Pentru fiecare anchetă care se întreprindea primeam mustrări, amenințări și, obligatoriu, cîteva picioare în spate, de la învățătorul nostru, foarte îndemînatic la loviturile dureroase. Protopopescu privea cu bucurie roadele perspicacității lui.

Ca verificarea cunoștințelor să se desfășoare mai rapid, se introduse în clasă sistemul audierii între băieți. Ni se dădeau, la începutul orei întrebările, apoi eram scoși pe două rînduri în fața băncilor. Adresam reciproc, unii altora, chestiunile notate mai înainte de învățător și singuri propuneam notele pe care le consideram meritate. La început, impresionat de cunoștințele lui Ionescu T. Leonte, care-mi revenise mie, îi acordai bucuros nota maximă. Învățătorul mă urmărise. Mă chemă la el și-mi spuse :

— Ești convins că știe tot ?

— Desigur. Știe tot.

Atunci îi puse el o întrebare. Ionescu T. Leonte nu răspunse. Era o întrebare peste înțelegerea lui, dar nici eu nu pricepusem ceva. Ne pofti în fața clasei, ne arse cîteva palme răsunătoare, și ne trimise la locurile noastre. Cei care acordaseră numai note mici scăpaseră. Am învățat astfel că, oricît de bine se prezenta cel examinat, nu trebuia să-i dai mai mult de 2 sau 3. Rubricile din catalog se umpluseră repede numai cu note proaste. Bucuria celor însărcinați să dea pedepse, care aveau ast-

fel treabă. Dar care nu scăpau nici ei. Primeam și dădeam fiecare pedepse și clasa întreagă se perfecționa de la o zi la alta.

Procesul de învățămînt se încheiè la sfîrșitul trimestrului cu succese remarcabile în ce privește instrucția noastră gospodărească, chiar dacă, în timpul unei bătăi, lui Zalman îi fusese ruptă o ureche.

*

Într-o noapte de noiembrie veni pe neașteptate marele cutremur de pămînt. Mai multe magazine din oraș fuseseră lovite. Podurile lor, încărcate cu produse, se prăbușiseră.

Învățătorul veni de dimineață, ne salută cu vădită plăcere că ne revedea și ne spuse că, deoarece ni s-a dus vestea în tîrg pentru priceperea noastră, sîntem solicitați de către inspectoratul școlar să dăm o mînă de ajutor la înlăturarea dărîmăturilor. Clasa noastră merse îndată la băcănia lui Barkukis să salveze ce mai era de salvat. Trecurăm repede la treabă. Se organizară îndată șiruri de elevi care să-și dea din mînă în mînă bunurile dezgropate. Sacii cu zahăr fură duși în casa învățătorului, cei cu cafea la soră-sa, pensionară în același cartier. Băieții, își umpleau buzunarele cu pungi cu alune, cu pachete de ceai, cu halva. Se scoaseră de asemenea lăzi cu sticle pline de băuturi, cu biscuiți. Cele învățate la școală ne erau de mare folos. Frățilă, neîndemînaticul de altădată, aflase cele mai multe produse, și nu puteai să nu-i admiri dexteritatea cu care știa să scotocească în ruine. Află chiar, într-un sertar pe jumătate spart, un teanc de bani, pe care îi reținu pentru el. Călinoiu acționa cu siguranță, știa să împacheteze bine și să transporte repede mărfurile care îi intrau sub mînă. Lucrarăm o singură zi, dar îndemînarea noastră fu mai eficace decît a altor echipe care căutau zadarnic să descopere ceva întreg, ceva de valoare.

Acțiunea primi laudele cuvenite. Primarul în persoană veni în școală să ne felicite, să laude priceperea învățătorului care ne inspirase virtuți atît de evidente.

După plecarea lui, învățătorul se urcă pe catedră, ne privi cu ochiul său roșu, apoi ne spuse :

— Consider că ați dovedit sîrguință și inteligență. Proba de viață pe care ați trecut-o ieri a fost elocventă. Cred că tot ce era de învățat ați învățat. Eu, unul, nu mai am alte cunoștințe pe care să vi le împărtășesc. Aveți nevoie acum de maeștri mai pricepuți decît mine. Îi veți afla în școlile mai înalte pe care le veți frecventa. Misiunea mea se încheie aici, acum. Să vă dea Dumnezeu sănătate și putere de muncă pentru ca, păstrînd cu sfințenie cele dobîndite, să le sporiți și să le îmbogățiți necontenit, spre folosul neamului și spre bucuria Arhanghelului Mihail, ocrotitorul oamenilor întreprinzători.

Ne dădu pe dată cîte o diplomă și, în glumă, ne împinse fiecăruia, în drum spre ușă, cîte un picior în spate, emoționat, lansîndu-ne părintește în viața care ne aștepta dincolo de poarta școlii.

HERCIU Herciu Blonder, str. Țepeș Vodă nr. 38. (Ct.)

HERCULE Colecționar, domnul Hercule Frîncu, avocat în orașul T., trecuse de la seriile Aman, la bune pînze de Luchian și Petrașcu. Poseda, de asemenea, interesante scrisori aparținînd lui Caragiale, Duiliu Zamfirescu, Paul Zarifopol, Vlahuță, Constantin Stere. Temător să nu i se fure obiectele, duse tratative cu statul, căruia i le dărui printr-un act. La expertiza de donație se constată că unul dintre Luchieni era fals. Domnul Frîncu își închipui că va putea fi învinuit de autorități de nesinceritate, făcu o hepatită și, în cele din urmă, muri. O altă comisie cercetă tabloul cu pricina, stabili că, nici vorbă, lucrarea era autentică.

Pentru cinstirea memoriei, dar și a priceperii infailibile a donatorului, numele său fu atribuit unei străduțe de lîngă poștă, fostă strada Colonel Ionașcu, cunoscută îndeosebi pentru că pe ea se află mai multe prăvălii cu geamuri, rame și tablouri ieftine, cu unele còpii după pictori români cunoscuți.

HERO În acel tîrg de provincie, telefoanele funcționau foarte prost, numerele nu se formau corect, iar cînd legătura se stabilea, în sfîrșit, vocea nu se auzea. Exasperați, simțind apelativul obișnuit prea moale față de rezistența îndărătnică a cablului, a bateriilor, oamenii începură să strige în receptoare : Hero !

Aceasta le dădea măcar iluzia că se înțeleg.

HERTA Cu sentimente acute, inspirate întotdeauna de ultima carte citită. Ar fi avut motive să nu-i sufere pe nemți pentru că una dintre mătușile ei fusese gazată la Auschwitz. Uitase asta. Nu-i suferea pe nemți pentru că citise undeva că îl făcuseră să sufere pe Schiller, în nu știu ce împrejurare. Cu lectura cărții lui Albert Schweizer despre Bach, sentimentele sale deveniră însă binevoitoare și contagioase.

HESPERIS „Cu degete lungi, de madonă florentină, cu oase subțiri și ascuțite, cu o inteligență de sîrmă ghimpată, cuib de sentimente și porniri unghiulare, femeia asta zgîrie adînc.“ (Jean Florentin)

HILAIRE are un corespondent românesc în Hilarie (Hilarie Moruzi, ziarist între 1932 și 1940).

HILDA Nume recomandabil fetelor capricioase, urmărite de un destin, la rîndul său, capricios. Se poate desface și combina după plac, asemenea jucăriilor din material plastic. Cîteva variante : Hilde, Hildico, Crimhilda (de la care probabil derivă), Dahil.

HILDEGARD Neamț tînăr, sau nemțoaică (idem), echipat(ă) în haină de piele, purtînd cască de astronaut, ochelari enormi de scafandru, conducînd cu buzele strînse un (o) motociclet(ă) puternic gălgios(-oasă) pe lîngă pantoful meu, în Leipzig, în septembrie, dimineața,

către ora 10, lîngă Neue Rathaus. De la el (ea) și de atunci am rămas speriat(ă), față de vitezele amețitoare și față de ființele de sex tehnic.

HILGE Se cheamă astfel fata sau băiatul care nu au urmat, din diferite motive, calea uterină, cea prea mult utilizată pentru aducerea pe lume a unor spirite agere, ci s-a zămislit într-o cutioară de lemn, pirogravată, între degetare, ațe colorate, papiote, nasturi nepereche. Cînd s-a născut Hilge, la patefon cînta o canțonetă napolitană, mama spunea că o dor ochii, cartea cu poze căzuse pe covor, tata își lua din șifonier o batistă curată, frate-meu desfăcea al doilea ceasornic din ziua aceea. Mai tîrziu, cînd am reconstituit faptele din acel moment, mi-am dat seama că Hilge, păpușa de cîrpă vie și hazoasă fusese o nerușinată : văzuse lumina zilei, în timp ce într-o încăierare dintre liberali și gogiști, unchiu-meu, Zeno, fusese lovit zdravăn în ceafă și zăcea în nesimțire, în colț la Tomescu, în mirosul tulburător ce venea de la grătarul cu mititei al restaurantului.

— Cînd se petrec lucruri dureroase în familie, conchide doamna Mazilu, nu se cade să fie adus nimeni pe lume. În timpul războiului de o sută de ani, continuă dînsa cu justețe, nu s-a găsit nimeni care să mai îndrăznească să facă copii.

— Nici măcar din cîrpă ? am vrut să întreb ; dar m-am stăpînit, știind dinainte răspunsul :

— Nici măcar !

HILMAR Un Hilmar Altmeister traversează, de cînd mă știu, liniștile mele și mi se pare atît de înalt, că nu mă hotărăsc să-l privesc în ochi și să-l salut.

HIPOLIT I. „După ce Don Cléofas se trezi și încercă pentru o clipă dorul doamnei sale, se gîndi cum să-l întîlnească pe Hipolit, cinicul, cel căruia cerul îi dete toate darurile, inclusiv o geantă de piele plină de plante tămăduitoare." (Luis Vélez de Guevara) II. Hypoliți, mai

mult sau mai puțin bine întîmpinați, vin și pleacă în și din secolul al XVII-lea, simțindu-se oricînd printre primii cetățeni ai unei Europe unite, în plină desfășurare a valorilor sale culturale, cu o piață de schimb organizată, scutită de surprize.

HOLOFERN Sublimă gînganie cu fumuri de negustor prosper, stînd la un birou și neadmițînd replica. Îți aruncă în față magiunul moale al opiniei sale despre chestiunea X., îți încarcă mintea cu pralinele convingerilor sale, îți măsoară sinceritatea față de Oficiu cu cana gradată a tăcerii sale îndelungate. Îți lasă răgazul să-i admiri meditația, umflîndu-se în sine, neștiind că tu îl vezi străveziu și, în interstițiile ființei sale, înnumeri măsline Vollo și plicuri cu enibahar.

Formidabil cum unele meserii au fost schimbate la superficie de noile cerințe ale vieții contemporane, rămînînd în fond aceleași de pe vremea fenicienilor ! El crede că îți întinde mîna ca un tehnician de mare competență. Gestul lui e însă al furnizorului de piei mirositoare și, după ce l-ai salutat, e neapărată nevoie să-ți speli mîna puturoasă de atingerea lui.

Și, pentru că ți-a cerut să faci nu știu care serviciu și nu poți să nu-l faci, pentru că el e cel care-ți înnumără arginții, te chinuiești un ceas întreg să separi de șunca ideii mulțimea de condimente în care a fost amestecată.

HONORA Mai butoiesc decît Honorine.

HONORINE I. Însoțitoare de avion, de grupuri congresiste, de turiști. II. Însoțitoare de Balzaci.

HORIA Jumătate din an, îndeosebi toamna și iarna, seamănă destul de bine cu numele pe care-l poartă. Prins într-o seară în camera mea de lucru, l-am supus unui examen care i s-a părut umilitor. I-am cerut să se dez-

brace imediat, fără multe vorbe. Cum întorsesem cheia și-l priveam cu ochi imperativi, trecu peste prima uluire și se supuse.

Luai în grabă metrul de croitorie. Începui să-i măsor conștiincios dimensiunile și să le notez într-un carnet în care mai aveam peste două mii de alte însemnări asemănătoare, despre alții.

Înălțimea : 1,78 cm (se spune că oamenii înalți n-au prea avut concentrarea necesară spre a lăsa semne în istorie). Lățimea umerilor, prin spate : 51 cm (suficient pentru un om care nu-și propune să devină fotbalist, hamal sau șef de birou). Circumferința pieptului : 98 cm (destul spațiu pentru îndoieli, pentru o bătaie anapoda a inimii, pentru aerul tare al secolului). Circumferința peste șolduri : 110 cm (un început de burtă ? un început de renunțare la mobilitatea spiritului ? Dar și Goethe...) Lungimea piciorului, din șold pînă la talon : 100 cm (dacă ai mers cu această pîrghie 70 de km într-o singură zi, mă mir de ce nu grăbești pasul spre a-ți depăși contemporanii și a le face cu mîna din fruntea plutonului ?). Circumferința piciorului, sus 51 cm. Jos, deasupra gleznei : 22,50 cm. (Ai coloane bune, domnule Templu !) Lungimea mîinii : 78 cm. (Mînă bună, treabă bună ! Dar făcută mai mult să dăruie decît să strîngă, mai mult să pipăie decît să apuce.) Palma, lungime : 20 cm ; lățime, fără degetul mare : 9,50 cm. Capul : circumferința, peste frunte și tîmple : 57 cm (după *asta* o să-ți spun o anecdotă despre un patefon cu o pîlnie mai mare decît romanța pe care o reproducea). Circumferința peste creștet și maxilarul inferior : 67 cm. (Ești, așadar, dolicocefal. Dacă ai avea ovalul așezat pe orizontală n-ai fi nici fantast, nici nu ți s-ar fura din farfurie, pentru că ai supraveghea lumea sau ai vedea-o de două ori mai lată, ca un tort.) Lungimea tălpii : 29,50. Călcîi : Vulnerabil.

După ce i-am luat toate dimensiunile, ca să-i înlătur sentimentul de umilință, i-am explicat că în vremea noastră, totul fiind comensurabil, ar fi păcat ca el să nu se simtă în rîndul oamenilor, cu atît mai mult cu cît mă temeam ca nu cumva vreo dimensiune să nu iasă din normă. Nici o teamă : e și el egal, ca și ceilalți, cu el însuși.

— De altfel, dragă Horia, măsurătorile n-au nimic jignitor. Măsurăm cu metrul de croitorie, universal și precis, și tensiunea arterială, și grădina de zarzavat, și lungimea nasului, și scurtimea inteligenței, și extravaganța intestinului subțire, și vibrația unui tablou de Bonnard, și inima transplantată dintr-un piept într-altul, și fotografia lipită pe diplomă, și ezitarea, și mîhnirea, și bucuria, și regretul. Am văzut la *Bach Archiv* din Leipzig un craniu peste care, pe jumătate, era schițat portretul compozitorului, realizat în ulei. Nemții, cei mai dibaci dintre specialiști, demonstrează că hîrbul descoperit într-o cămară de iuncher, aparținuse lui Bach. Îți doresc din suflet ca, în cazul că nu vei reuși să atingi profunzimea ilustrului măsurat, cel puțin să te împlinești la trup ca acela, adică să-i egalezi performanțele metrice, singure comensurabile.

HORST Scurt și categoric ca un numeral. EINS, ZWEI, HORST, DREI etc.

HRANT Ființa îi e închisă la gît cu o mufă de alamă. Emoțiile tari se opresc în recele metalului, chipul i se congestionează independent, în permanență.

HRIZANTE Reface acte străvechi. Iată cum :

HRIZANTE ȘI ROATA DE MOTOCICLETĂ

Imposibil pentru iscusitul Hrizante să prindă motocicleta din mers, să urce în ataș și să se odihnească. Motocicleta își învîrtește o dată roata. Hrizante face un pas. Hrizante mai face un pas, dar roata face a doua învîrtitură. Privi atent valva, singurul punct de reper, și socoti rapid : dacă un pas al meu nu este egal cu circumferința unei anvelope, înseamnă că, în timp ce roata va face o singură tură, eu va trebui să fac un pas și jumătate. Făcu un pas și jumătate. Roata făcu și ea o rotație și jumătate. Pentru o clipă se gîndi ce

bine ar fi ca roata să nu meargă de-a lungul, ci de-a latul. Sporul lui ar fi categoric. Făcu un pas, roata se învîrti o dată și jumătate. Asta nu înțelese cum se petrecu. Sări doi pași. Roata se învîrti și ea de două ori. Raportă din nou lungimea pasului său la circumferința roții și, în afară de un rezultat încurajator, observă o piuliță. Era bine strînsă, ceea ce excludea o pană banală, prilej de a prinde motocicleta și a se urca. Neatenția îl costă însă : roata făcu dintr-o dată trei învîrtituri rapide, în timp ce el nu reuși decît o jumătate de pas. Ocărî pe Zenon pentru invenția lui, apoi își spuse că, de vreme ce atîția oameni s-au consolat să nu trăiască conform zădărniciei propuse de acela, poate renunța și el. Profită de satisfacția intelectuală pe care o dă asemenea adîncă observație și făcu, pe nevăzute, doi pași mari. Roata pricepu : se învîrti de două ori, rapid și, de asemenea, pe nevăzute. Își spuse că dacă e vorba să accepte disputa ca pe o dispută, va trebui să-și organizeze eforturile. Se relaxă. Roata, la fel. Își puse ordine în respirație. Roata, la fel. Își încordă voința. Roata și-o încordă, la rîndu-i. Deci, recapitulă el, la fiecare învîrtitură a ei, eu trebuie să fac un pas și jumătate. Roata recapitulă și ea : deci, la fiecare un pas și jumătate al lui eu trebuie să mă dau peste cap o dată. Hrizante își mai spuse : dacă ar merge de-a latul, mi-ar fi foarte ușor. Roata își spuse : dacă ar merge de-a-ndaratelea, la fiecare pas și jumătate al lui, eu aș face o rotire și jumătate și asta n-ar fi, zău, de dispreţuit. Hrizante zise : bine, vom vedea care pe care. Roata medită : individul ăsta nu mă poate prinde pentru că e mărginit, nu pentru că n-are spițe. Hrizante făcu un pas. Ea, sigură de superioritatea ei, făcu un efort de învîrtitură. Mai tîmpită decît roata asta n-am întîlnit, vreau să zic, n-am urmărit. Roata se opri pentru o fracțiune de secundă. Hrizante se opri și el, cu credința că o va prinde, tot o fracțiune de secundă. Măsurile fiind egale, firesc ar fi fost ca Hrizante să o ajungă și să urce în ataș. Logica lucrurilor îl contrazise însă. Anvelopa se smuci înaintea ochilor săi și făcu, dintr-o singură mișcare, două rotiri. Hrizante se avîntă

în două smuciri, echivalente cu doi pași și jumătate. Raportul ar fi trebuit să se schimbe în favoarea lui, dar nici vorbă de așa ceva. Simt că gîndesc ca o roată, circular și elastic, își zise hrizante. Cum nu se putea desprinde mai categoric, Roata își zise : mi se pare că am început să mă învîrtesc pe loc, ca mintea acestui prăpădit. Bine, continuă Roata, dar el nu face decît pași sau jumătăți de pași, aleargă prostește, pe măsuri dinainte, fatalmente date. În timp ce eu *inventez*. E adevărat că omul a inventat roata, însă, de la un timp, roata inventează omul. De fapt, se învîrtește pe loc, constată hrizante, raportînd matematic mișcarea sa rectilinie la răsturnarea circulară a Roții. Dacă aș fi circular, ar fi altceva, zise el. Paralel, simultan, Roata gîndea același lucru, dar invers. Dacă hrizante s-ar învîrti în jurul axei sale l-aș ajunge cu mișcarea mea rectilinie, mai inventivă, mai liberă, mai rapidă. Hrizante făcu un pas. Nu era suficient, cu toată rămînerea în urmă a Roții. Îi mai trebuia o jumătate de pas. De fapt, zise hrizante, nici nu e un lucru așa de complicat. Toată problema e ca eu să fiu în față. Atunci Roata ar fi aceea care ar trebui să mă prindă. Mișcarea, circulară sau altfel, nu este esențialmente importantă. Ar rămîne să văd de ce ea a luat-o înainte, iar eu am rămas în urmă. Dar pentru asta ar trebui să o ajung, să-i cercetez geanta, ventilul, desenul anvelopei. Roata își spuse : dacă a reușit să inventeze roata, această gînganie neputincioasă ar fi poate în măsură să mă ajungă și să pună mîna pe mine. Mă întreb : cum de a rămas în urmă în așa hal că nu mă mai poate atinge ?

Stătură pe loc mai bine de cinci minute în fața unei bariere lăsate, fiecare cu gîndurile lui. Apoi, îndată ce se dădu liber, reluară alergătura, Roata învîrtindu-se circular, hrizante înaintînd rectilin, egal, în fracțiuni dinamice perfect raportate unele la altele, deși Roata mai făcea uneori cîte două învîrtituri în răstimpul în care el abia făcea un singur pas, deși hrizante, urmărind-o îndeaproape, cu gîndul de a urca în ataș, mai reușea din cînd în cînd să facă un pas și jumătate, pe cînd ea abia de se învîrtea o singură dată.

HRISPINE Libelulă inventariind parfumurile unei grădini.

HRISTACHE Miel de Paşte, adică delicată bucurie de-o primăvară, înjunghiată, adusă pe-o tavă însîngerată. Blana pe care am mîngîiat-o a mai rămas pe la încheietura copitei. De neînţeles : spre a-l cinsti pe Karajan (vezi Herbert), turnăm apă fiartă şi clei de pielărie în viorile pe care ni le-a încredinţat spre păstrare pînă la ora concertului ?

— Exemplul nu e fericit : Hristache imaculatul, zburdalnicul, care acum paşte sub pruni, mîine ne va strica ideea, va fi oaie proastă, pastramă cu blană, incompatibilă cu ideea pură de sacrificiu, rimînd doar cu saliva.

— Karajan îşi va perfecţiona viorile pînă la a suna ca ceasornicele elveţiene şi ne va strica ideea de elevaţie şi sublim.

— Aşa, continuă el.

— Aşa, replicai fără să mă las intimidat de vorbăria lui, gata să justifice şi crima.

HRISTEA „Ce ne vom face dacă peste două sute de ani se va naşte un nou luceafăr la poeziei româneşti şi se va numi Hristea Chirtoacă sau Hristea Cocîrţău ? Va evolua înţelegerea noastră pînă acolo, încît să recunoaştem geniul la purtătorul unui asemenea nume? Poate că, între timp, se va adopta sistemul numirii oamenilor cu cifre, romane sau arabe, măcar în cazul exemplarelor excepţionale, şi atunci..." (Petrache Valerian : *Idei pe şnur*, roman.)

HRISTOFENIA Hristofenia Cazacu, scenograf din Iaşi.

HUBERT Foarte echilibrat, nu se poate numi decît Hubert T. Hubert. Cel care primeşte numele trebuie

să pornească de timpuriu să-şi găsească familia spre a împrumuta de la ea cea de-a doua pîrghie a balanţei.

HUNA Dintre chemările dragi, iată huna foarte dragă.

HYACINTH Ar trebui să apară un Hyacinth în *Damnaţiunea lui Faust*, după *Marşul lui Rakoczi*, dar nici compozitorul, nici modelul literar n-au prevăzut asta.

HYMENA Vine de departe. A urcat în tren, şi-a cercetat bagajele şi a intrat cu totul în lectura unei reviste. Ce caută la Bucureşti ? Concetăţenii bănuie că o aşteaptă acolo un amant. Nu e nici o îndoială, gîndeşte Felicia Rusu, care stă pe fotoliul dinaintea ei. Se simte după cum îşi îngrijeşte tenul, cam tumefiat, cum îşi leagă părul ca să reînvie în apele lui aburul tulburător din prima tinereţe.

Coboară în Gara de Nord. Îşi cercetează bagajele. François Marcu, prietenul soţului ei, o întîmpină. Îi sărută mîna şi-i însoţeşte la taxi mersul încă sprinten. În taxi, cercetînd-o cu coada ochiului, domnul Marcu gîndeşte : straşnică negustoreasă ! în două zile, încurcîndu-mi programul şi alergîndu-mă prin cabinetul diferiţilor directori şi secretari generali, va aranja şi va obţine totul. Se va întoarce la bărbatu-său lăsînd, poate, impresia că l-a înşelat.

Hymena se ocupă cu aşa-numitul trafic de influenţă. Obţinerea unui post : 6000 lei. Intrarea unui copil în şcoala tehnică : 4000. Înlăturarea din post a unui funcţionar, pe baza unei plîngeri bine ticluite (sînt întotdeauna şi motive întemeiate), spre satisfacerea unei duşmănii locale : 8000.

Unele cereri sau scrisori le redactează în franţuzeşte, limbă în care îi este mai la îndemînă să gîndească subtil, François Marcu ocupîndu-se apoi să le traducă în termenii înţeleşi de funcţionarii administraţiei.

HYMENEU O piuliță largă, învîrtită pe un șurub îngust, un copil inocent care smulge fulgii de pe o pasăre vie, o muzică solemnă (marșul funebru al lui Bruckner din Simfonia a VII-a) într-o baie de aburi, o armură medievală ce a început să strănute.

(Am cunoscut mulți indivizi care au protestat indignați la orice element de asociație de tipul celor de mai sus. Gîndirea omenească ne este dată spre a înlănțui numai lucruri sigure, în formule bine verificate de cei dinaintea noastră, spuneau ei.

Dar nu cunoșteau gîndirea muzicală. Hymeneii sînt, în general, afoni. *Variațiile Goldberg* s-au născut dintr-o asociație simplă, la urma urmei ilogică, dacă e s-o judecăm în ordinea unei gîndiri formate la televizor, urmărind programul festivalului de la San Remo.)

I

IACHINT ...„Fur și tîlhar întru Cristos, el printre frați trecu sfios“ (Ion Theodorescu), sau :

DINCOLO DE UȘA CAPITONATĂ

Cu toate că genunchii îmi sîngerau, iar în creștet îmi zornăiau table și cioburi sfărîmîndu-se, făcui încă un efort și urcai rîpa. Îmi trebuiră cîteva minute bune ca să mă prind cu mîna de smocurile de iarbă, să-mi proptesc gheata în pămîntul lunecos, să mă salt deasupra. Dincolo nu se vedeau decît cîțiva pruni mîncați de omizi, o cumpănă de puț și, mai în fund, un zid lung, cît ținea orizontul. Nu era departe pînă la acel zid, terenul părea însă foarte inospitalier, așa că mă așezai pe-o piatră să-mi mai liniștesc bătăile inimii, să-mi strîng batista în jurul genunchiului drept, care sîngera abundent.

Înserarea mă grăbi. Traversai o ogradă, casa nu se vedea, era probabil în partea cealaltă, după pruni, șchiopătai de-a lungul unei vîlcele și, curînd, atinsei zidul. Era din cărămidă amestecată cu piatră, așa cum sînt cele ale construcțiilor din trecut, astăzi ruină. Un mortar sfărîmicios lega bucățile între ele. Înalt de vreo trei metri, nu avea nici o crăpătură prin care aș fi putut arunca privirea. Mersei în umbra lui cam vreun sfert de ceas și deodată, deasupra capului, simții o mișcare neobișnuită, ca fîlfîitul unei aripi de pasăre rătăcită. Era un steag. Verde cu albastru, în mijloc cu două gheare negre, împreunate. Zării în imediata apropiere o

ușă mare, dublă, capitonată cu material plastic, și o firmă pe care scria ceva cu litere aurii. Aprinsei un chibrit, pentru că întunericul coborîse de-a binelea, dar nu putui să descifrez nici așa scrisul. Apăsai pe clanță.

Îndată ce mă aflai dincolo, simții în nări un miros cald de flori, de frunziș stătut în umezeală. Dintr-o cabină de sticlă, un portar cu chipiu îmi făcu semn să mă apropii. Îi spusei grabnic cine sînt, ce mi s-a întîmplat, ce vreau.

— Regret, spuse el, la ora asta toți sînt la baie. N-am cui să anunț sosirea dumneavoastră. Va trebui să așteptați.

— Mult ?

— Cam opt zile.

— Nu se poate, sării ca ars. Am nevoie urgentă de îngrijire. Genunchii îmi sîngerează, abia mă mai țin pe picioare.

— N-are nici o importanță, îmi spuse liniștit portarul, credeți că vine cineva aici teafăr, întreg cum l-a adus pe lume mă-sa ?

— Fă-mi, te rog, imediat legătura cu direcția, strigai poruncitor. Nu sînt un oarecare. Scosei legitimația de revizor contabil în minister și i-o împinsei sub nas.

— La direcție e vraiște, de o lună și jumătate. Șeful e plecat la un congres, dincolo. Cît despre genunchii dumneavoastră, priviți-i bine, ei s-au vindecat de mult.

Faptul că se vindecaseră mă mînie nemaipomenit.

— Îți jur că erau numai sînge, acum cîteva minute.

— Nu se poate, domnule, de cînd vorbim împreună au trecut șase zile.

— Du-te dracului, strigai exasperat. Îți bați joc de mine.

— Nu vă tulburați. Iată, încep să vă scriu bonul de intrare. Cred că în cea de-a opta zi voi fi gata.

Abia puse punct cu creionul său chimic, că și apăru un individ înalt, puțin burtos, cu chipul destul de palid, care mă luă în primire. Era sigur că îl cunosc de prin cărți, se numea Ion Bogdan, n-avea nevoie să-mi dea alte amănunte. În schimb părea curios să știe cine sînt. Îi spusei că mă ocup cu contabilitatea preventivă, că

mă descurc destul de bine, că iau lecții de evidență codificată și că sînt încadrat ca ajutor de șef de secție în minister.

— Ai trecut obișnuit sau prin accident ?

— Nu înțeleg.

— Cum ai urcat rîpa ?

Îi povestii că am ieșit de la un meci de fotbal și că m-am luat după un individ care semăna cu tata. Rîpa am urcat-o tîrîș.

— Cu ce-ai făcut urmărirea ?

— Cu automobilul meu.

— Aha.

— Cum *aha* ?

Individul mă scotea din sărite. „Ce fel de oameni sînt ăștia de pe aici ?" mă întrebam, sfărîmînd în dinți o bomboană pe care o descoperisem în buzunar.

Bogdan mă lămuri, fără întîrziere, că mă aflam în cvartalul morților și mă asigură că mă voi simți bine. În cîteva săptămîni de adaptare la mediul acesta parfumat, îmi spuse, vei uita totul și, sper, te vei încadra.

— Aveți locuri ? întrebai automat, obișnuit cu categoriile de-acasă.

— Deocamdată, nu. Asta explică de ce singur dumneata ai ajuns aici. Toți cei care-au mai încercat în ultima vreme n-au reușit. Li s-au făcut operații, au fost tratați cu streptomicină și cu cobalt, li s-au transplantat chiar și inimile, numai să nu mai îngroașe rîndurile celor care nu s-au încadrat încă.

Vorbea ca un patron, astfel că îmi permisei o glumă răutăcioasă :

— Mă rog, lămuriți-mă, sub ce pavilion navigați ?

— Albastru și verde. De la intrare se putea constata foarte ușor.

Mă duse într-un birou, în care cîțiva funcționari lucrau la mașini electronice. Le cunoșteam. Erau B.W. 548, Olivetti. Bune mașini !

— Aici se va studia situația dumitale, cu toată grija.

O soră mă luă în primire, îmi sumese mîneca, și-mi înțepă vena. Înțelesei că mi se întocmea fișa de sănătate. Sora îmi spuse cu drăgălașă bunăvoință că s-a

trimis vorbă lui Alexandru Odobescu să vină să mă ia în primire. E un om admirabil și mă voi simți bine cu el, adăugase sora.

Alexandru Odobescu apăru imediat, încălecat pe un scuter. Veni să-mi strîngă mîna.

Cînd îi atinsei pielea albă și rece a degetelor, acele degete cu care și-a preparat ca un farmacist sinuciderea, sîngele îmi alunecă dintr-o dată în tălpile picioarelor și căzui la pămînt, așa cum numai un corp neînsuflețit poate să cadă.

Foarte amabil domnul Odobescu ! Mă instală într-o cameră confortabilă și-mi arătă toate comoditățile care-mi puteau fi de folos. Chiar a doua zi dimineața veni să mă ia să-mi arate orașul. Era îmbrăcat într-un costum culoarea oului de rață, purta ghete înalte, pălărie de fetru, cu boruri largi, mănuși reiate.

— Te-ai odihnit bine, sper.

— Admirabil, mulțumesc pentru întrebare.

— Atunci putem porni.

Îmi spuse că orașul morților este foarte mare, de două ori și jumătate mai întins decît Londra, că în general este greu să întîlnești persoane cunoscute, pentru că morții sînt destul de ocupați, intră la treburile lor dimineața, devreme, și se înapoiază acasă, abia după ora șase seara. El s-a adaptat greu cu această viață, cu toate acestea o consideră interesantă și promițătoare de unele satisfacții, în viitor. Mă convinse că murisem într-un accident de automobil, ceea ce era cu totul fantastic. Se arătă destul de indiferent la cîteva vești pe care i le aduceam. Tresări numai cînd îi vorbii despre Lucian Blaga.

— Cine e ăsta, de spui că a scris o carte despre spațiul mioritic ? zise.

— Un om alb și înalt ca și Negoiul, îi explicai, oarecum stînjenit de asemenea prezentare.

— Cînd a trăit ?

— Între 1895 și 1961.

— Nu știu. Desigur, el a auzit de mine...

— Vă aprecia foarte mult.

— Mă bucură ce-mi spui. Am speranța că într-o zi am să-l întîlnesc. S-a născut, de altfel, în anul cînd eu muream.

Îi mărturisii că și eu sper să-mi întîlnesc tatăl, plecat dintre cei vii în 1938.

— Rudele, mai ales cele apropiate, sînt foarte greu de găsit. Morții trăiesc în colonii, au legile lor foarte diferite unele de altele, au ocupațiile lor stranii...

— Cu toate acestea, voi persevera.

Înaintam pe un larg bulevard, cu magazine mari, în care se vedea o mare animație. Odobescu îmi arătă o clădire cu treisprezece etaje, cu pereți de sticlă, prin care se zăreau oameni agitîndu-se, muncind febril. Așa trebuie să arate un furnicar secționat.

— Aici se află Ioneștii, îmi spuse bunul meu ghid, arătînd cu degetul, sînt toți textiliști și confecționează prosoape, batiste și tișlaifere. Au o meserie grea, trebuie să suporte timp de zece ore pe zi zgomotul infernal al mașinilor de țesut, al mașinilor de cusut, al agregatelor de capsat și împachetat. Pavilionul acela învecinat e al administrației. Acolo lucrează numai Zamfireștii. Ei țin evidența, ei fac corespondența, ei organizează desfacerea și repartiția.

— Duiliu Zamfirescu ar putea fi aflat acolo ? întrebai.

— Uite, la asta nu m-am gîndit, spuse maestrul meu ; de bună seamă că trebuie să lucreze acolo. Dar cine îl mai poate identifica ? Munca este foarte brută, uniformizează spiritele și turtește orice fel de expansiune a personalității.

Fui foarte întristat de cele ce auzeam, așa că întorsei privirea în partea opusă.

— Să fii recunoscut după moarte, chiar îngropat în nenorociri dantești, tot ar mai fi o consolare. Dar să nu mai fii deosebit de nimeni, în gloata de oameni cu același nume, e cumplit. Privește acolo, în fund. Sînt antrepozitele unde își duc traiul Petreștii, Manoleștii, Paraschiveștii, Predeștii, Udreștii.

— Camil..., exclamai nefericit.

Maestrul meu nu auzi, așa că trecurăm mai departe. El îmi arătă străzile comerciale, acolo unde se aflau

cei ce făceau serviciile alimentare — Vasileştii, Bumbeştii, Mihăileştii, Popeştii, Niculeştii, Mateeştii, marele neam al lui Udroiu.

— Udreştii parcă erau în altă parte...

— Dar acesta este neamul Udroiu, nu Udrescu. E o categorie distinctă.

Un uriaş bloc, numai sticlă şi oţel, domina piaţa principală. Întrebai cine munceşte aici. Odobescu privi înainte, puţin iritat :

— Aici nu munceşte nimeni. Clădirea aparţine Creioneştilor.

— Există un nume Creionescu ? făcui uimit.

— Da, o singură familie. Sînt doar trei oameni care poartă acest nume. Ei posedă o avere fabuloasă. Cele cinci căsoaie ce se zăresc în fundul pieţei sînt fabricile lor.

Odobescu îmi vorbi despre spiritul lor practic neîndoielnic. Nimeni nu neagă, această însuşire a adus prosperitate întreprinderilor, o afacere mai mare nu era de conceput. Dar ei îşi consideră contribuţia de inteligenţă de o mie de ori mai valoroasă decît truda, de multe ori nu lipsită de inteligenţă, a miilor de salariaţi.

— Printre Gavrileştii, Protopopeştii, Vidrarii, Panaiteştii, Pufanii care muncesc acolo, sînt unele spirite foarte întreprinzătoare. Au salariu ca dumneata şi ca oricare altul, spuse Odobescu.

— Sînt şi unele nume de familie mai puţin frecvente, spusei eu, de pildă Maftei. Ce fac acestea ?

Odobescu zîmbi şi-mi arătă o firmă.

— Întîmplarea face ca Mafteii, cîţiva zeci de oameni, să-şi aibă locul aici. Au atelier de legătorie şi reparaţii de acvarii pentru peştii domestici. Dar văd, domnule, că eşti preocupat de problema numelor...

— Da, chestiunea m-a interesat. Am citit şi o carte de Iorgu Iordan despre numele româneşti şi originea lor.

— De ce n-ai făcut un dicţionar de nume ? Ar fi fost interesant, te asigur, spuse Odobescu.

— Nu mi-a trecut prin minte, mărturisii eu, în afară de aceasta, nu aş fi fost pregătit pentru o asemenea întreprindere. Fără multă rigoare ştiinţifică...

— Nu sînt de părerea dumitale. Eu am scris un tratat de vînătoare, poate l-ai și citit, fără preocuparea de-a învăța cum se trage cu pușca. Un fals tratat.

— Îl cunosc, cum nu, spusei, numai că oamenii nu vă iartă pentru asemenea scriere care îi scoate din înțelegerile lor.

— Poate că nu l-am făcut suficient de atractiv...

— Nu cred. Am văzut zilele trecute la televizor un excelent film de Orson Welles, *Falstaff*, în care un întreg spirit britanic, dezbătînd o idee eternă — conflictul dintre satisfacția senzuală și îndatoririle civice și cele față de istorie, față de supuși — este tradus magistral într-un limbaj voit (și poate concesiv) de supraproducție. Filmul avea niște momente de o pură, dar pătrunzătoare observație umană, fiind totodată construit cît se poate de riguros. Ei bine, cîțiva prieteni care se aflau alături căscau, comentînd sărăcia peliculei, în timp ce pe ecran se construia un mozaic de parabole.

— În vremea din urmă, alterarea bunului-gust e un fapt. Dacă oamenii citesc cărți de mîna a doua și urmăresc spectacole cu *suspense* e și explicabil. Toată înțelepciunea este să-ți păstrezi luciditatea și să nu crezi, împreună cu fetele de la coafor, că lumea s-a stricat, că are alte nevoi. Cînd s-a introdus pe linia București—Giurgiu primul tren de pasageri, iar cucoanele din vagon se uitau pe fereastră, cei de pe cîmp își făceau cruce, jurînd că s-a stricat lumea. Inadaptarea la realitățile noi e ridicolă, dar nu mai puțin adaptarea prea rapidă.

— Mă credeți că întotdeauna am încercat, în asemenea situații, sentimentul inferiorității ? Eram singur, cei care strîmbau din nas la lucruri admirabile reprezentau o majoritate covîrșitoare.

— Asta nu e concludent. Privește, în acest cartier se află Brădățenii, Irimeștii, Buneștii, Bărbuleștii, Brăneștii. Nu știu decît despre ultimii, ei se ocupă cu scrierea de firme și anunțuri... Îmi pare sincer rău că n-ai compus un dicționar onomastic. Fără pretenții științifice. Numai cu scopul de-a repeta, în cîteva sute de pagini, tonul unui om sincer și necontrafăcut de informații false despre oameni și vremuri. Să fi dat impre-

sia de joc gratuit, dar să fi revizuit multe dintre prejudecățile noastre, care se pot rezuma în putere, deținerea exclusivă a adevărului, mirajul numărului statistic și cîte altele.

— V-aș fi imitat...

— Mania originalității absolute, altă prejudecată a timpurilor moderne ! Și eu am luat ideea lui *Pseudo-kynegetikos* de la alții : italienii Renașterii au scris sute de tratate, unele intenționat false, despre tot ce-ți trece prin minte. Apoi cîți Don Juani, Fauști și Wertheri, ca să nu mai spun de Oedipi și Prometei s-au tot scris ! S-a întîmplat ceva ?

Maestrul meu ridică din umeri, înciudat, și încheie :

— Marea literatură reia neobosit o formulă veche cu pretenția de a o încheia, de fiecare dată, pentru totdeauna.

Trecurăm printr-o uliță îngustă, ici-colo acoperită cu plafoane de sticlă, și ieșirăm într-o piață. Bunul meu însoțitor îmi propuse să facem ocolul ei. Abia atunci observai că spațiul aproape circular este înconjurat de un fel de cuști, închise însă numai de trei părți, semănînd întocmai cu scenele teatrelor. În fiecare se aflau destul de multe personaje. Odobescu spuse, privind una dintre ele :

— Aici se află Cărpinișenii. Iată-l pe marele poet Paul C. Cărpinișanu solicitînd unui redactor să-i publice versurile. Redactorul îi promite : chiar mîine dimineață, două dintre poezii vor vedea lumina tiparului. Acum însemnează cu creion roșu poeziile alese și le așază într-un sertar. Nu le-a citit și nici nu le va citi vreodată. De altfel, revista nici nu apare a doua zi. Vezi-l și pe Marin Cărpinișanu, socotind cîte zile mai are de trăit tatăl său. Profită de ocazie că acela a ieșit să ia aer, îi scotocește în bibliotecă, scoate un frumos volum *Pleiade* și-l aruncă în servietă. Și iată-l a doua zi vînzîndu-l anticarului, după care, merge cu prietenii să bea un coniac și să-și dea aere de om căpătuit.

Apoi, mai încolo :

— Aici se găsesc Leonteștii, oameni temători de Dumnezeu, dar mai ales de oameni. Cel care e în dreapta

scenei, Enache, a aflat că serviciul său urmează să constituie nucleul unei noi întreprinderi. Acum vorbește directorului său și se interesează îndeaproape ce-i face familia, dacă și-a reparat mașina, cînd își dă ultimul examen la doctorantură. Speră să fie numit el noul șef al întreprinderii aceleia.

Înfățișarea lui îmi produse, nu știu bine de ce, o amară milă. Întorsei privirea și trecurăm.

— Ah, maestre scump, iată ce se petrece acolo !

— Știu că te umple scîrba și indignarea de ceea ce vezi. Sînt Mitreștii, neam care se dă drept rudă cu toate familiile mari. Cei care îi hăituiesc astfel, ca pe niște mistreți, sînt funcționarii care au descoperit în actele Mitreștilor neadevărul spuselor lor. Acum ar vrea din inimă să aibă măcar un secretar de bibliotecă publică văr sau cumnat, spre a-și afla salvarea. Nimeni nu-i poate scăpa, și, bieții, nu le dă în minte să facă la repezeală vreo alianță. Cum îi mai sfîșie !

— Dar aceia ce fac ? întrebai plin de uimire.

— Amară și nedreaptă soartă au : știind că aprecierea oamenilor se cîștigă, printre altele, dacă sînt văzuți la teatru și la concerte, stau în bănci de dimineață pînă seara și ascultă muzică de Petre Mitrescu, lucrări simfonice anoste și de foarte ample dimensiuni. Din cînd în cînd dau admirativ din cap, sau își șoptesc cuvinte leșinate, mimînd cu sîrguință admirația. Fac și pauze, cînd merg să înfulece la bufet răcituri cu usturoi și să bea limonadă, dar pauzele sînt totuși rare. Chinul lor e că trebuie să rabde multe ore în șir fără a merge la toaletă. Unii se scapă pe ei în timpul audiției. Reprezintă cu toții familia Amărăștenilor.

— Extraordinar, exclamai privind cușca următoare. Iată niște oameni care fumează liniștiți în fotolii. În spatele lor, ghemuiți pe vine, se află alții, care scriu de zor pe niște planșete așezate pe genunchi. Scena mă mișcă nespus de mult.

— Sînt autorii care au nume și *negrii* lor, cei care scriu pentru ei. Privește, dragul meu, acela e celebrul eseist Pistol, al cărui nume ai să-l întîlnești pe multe coperte de cărți. Fumează liniștit așteptînd ca noul său volum să fie gata. Celălalt, cu barbă albă și figură de

martir, e marele psiholog Pistolescu, expert neegalat încă în lume în domeniul ezitărilor la sugaci. Cele douăzeci și patru de lucrări întocmite de un colectiv sub îngrijirea sa i-au adus faimă și bani. *Negrul* care scrie în spatele lui e pe cale de a face o descoperire uluitoare, pe care o va descrie magistral, în stilul care-i este propriu lui Pistolescu. Deocamdată ghemuitul pe vine face experiențele de laborator care-i vor permite să... Pistoleștii sînt intelectuali înzestrați cu...

Nu putui să ascult ultimele cuvinte ale maestrului meu, în așa măsură îmi țiuiau urechile și-mi lăcrimau ochii.

— Ai să vezi acum, spuse bunul meu ghid, o scenă cu femei. Sînt toate din neamul Bălășoiu. Două dintre ele călătoresc pe Mediterana, în cabina luxoasă a unei motonave. Vizitează Atena, Pireul, Corintul, Creta, Alexandria și Sicilia. Scopul călătoriei lor ? Cea vîrstnică, soția unui inginer horticol dintr-un mare institut, trebuie neapărat să-i cumpere celei tinere, fiica ei, trusoul. Nu poate decît de la Atena. Se găsesc acolo și rochii de mireasă, chiar și lămîiță împletită în patru. Iată-le, au ieșit pe punte, s-au așezat în șezlonguri și notează acum mărfurile de căutat la prima escală. Nu pot fi liniștite, un tînăr le tot deranjează cu exclamațiile lui nesăbuite, la vederea insulelor răspîndite sub cerul de un albastru nefiresc.

Întristat de neliniștea lor, făcui alți pași, stăpînindu-mi o lacrimă ce dădea să-mi acopere vederea.

— În această cușcă întunecată și plină de fum de tutun își trec orele Firuleștii. Sortiți să joace pocher fără încetare, acești nefericiți își găsesc o consolare punînd ordine în treburile lăsate în voia soartei la serviciile lor. Marele Firulescu e de părere ca micul Firulescu să primească postul de șef de serviciu la expediția mărfurilor. Faptul că n-are decît două clase primare și că pînă acum a încurcat numeroase cuburi și un joc de domino va fi șters din biografia lui, printr-o înțelegere cu Tăslăoanu de la Muncă și salarii. Firulescu I, ciocnind un pahar de vin cu Firulescu II, își simte inima încălzită de o dragoste spontană. Firulescu II e un cretin incurabil, o știe foarte bine. Promovat, încurajat cu vorbe bărbătești, va putea fi făcut inspector peste re-

țeaua de diversificații. Acum se îmbrățișează. Ceilalți, Firulescu III, IV și VI (Firulescu V lipsește, e în străinătate), sînt parteneri ideali, au cărți frumoase și, cînd trebuie, știu să piardă elegant. Firulescu I își notează pe carnet numele lor, în ordinea numărului. Pe cei de la VI la CVI, jucători de cărți tot atît de talentați, tot atît de inteligenți, Firulescu I îi va ține minte. Memoria afectivă nu-i lipsește.

— Știi, maestre, spusei, nu există pe lume un chin mai mare decît să ții minte numele oamenilor...

— Mie îmi spui ? făcu Odobescu, și oftă.

Sub o scară aflarăm o cușcă cu două paturi.

— Ține-te bine, zise maestrul meu, aici este sectorul ilustrului neam Caragiale.

Numele pronunțat îmi înfipse în inimă un cui, prin rana căruia simțeam cum mi se scurge gîlgîind tot sîngele din trup.

— Dar nu zăresc pe nimeni, spusei.

— Stau ascunși după acea ușă, ținîndu-și răsuflarea spre a nu fi descoperiți. Neamuri rele, Caionii, Pătrașcu, Șoflete, Moraru, Popîndău, Șerbescu, Pupăză, Naumescu, Cantacuzino, Mierlescu, Literatu, Trahanache, Farfuridi, Procopiu, Mardare, Dragomirescu îi pîndesc ca să-i scuipe și să-i fluiere. Bătrînul a fost dat afară din serviciu o dată cu altul, venit mai de curînd, Bacovia, și i s-au imputat nu știu cîte servicii de ceai și o macara. Celălalt...

— Matei ! strigai.

— Da, Matei, e considerat drept un corupător de minori. Nu e rău pe lume pe care să nu-l fi făcut, după spusa familiilor învecinate.

— Nu-i putem vedea ? Aș dori din inimă...

— Să-i expunem urii generale ? Nu mi-aș ierta un accident cît de neînsemnat.

Maestrul îmi prinse bărbătește brațul și mă tîrî mai departe, nu înainte de-a surprinde, în muchia ușii o pălărie pe care o recunoscui de îndată. Glasul îmi răgușì, astfel că nu putui nici măcar protesta.

— În această cușcă se află Grigoreștii, Bolovăneștii și Avrameștii. Nenorocirea vieții lor este că nu știu nici

ei înşişi din ce au trăit, din ce trăiesc. Se plimbă cu mîinile în buzunare, vînd cîrpe şi cumpără brăţări de aur, împrumută pantofi de lac pentru ceremonii şi primesc drept răsplată pensii mari. Cei mai mulţi au bani în bănci, fac parte din consilii de administraţie, ţin case cu chirie în Bucureşti şi au amante în Craiova. Chestia asta din urmă s-a aflat uşor : Craiova e totuşi un oraş mic, cu urechi multe.

Maestrul meu era perfect informat.

— Iată-i şi pe Istrăteşti, chicoti Odobescu în faţa unei cuşti închise cu grătar, în care nu distingeam decît silueta unor maimuţe. Sînt spiritele alese ale oraşului.

— Cozile le sînt frizate şi împodobite cu panglici.

— Au mintea plină cu exemple elocvente. Nu le scapă nici o ocazie să arate ce ştiu şi cît pot. Priveşte-o pe aceea semănînd cu o bucătăreasă. E preşedintele societăţii intelectualilor, cu sediul în Strada Arcului 20. Schimonoseala ei, cu sau fără oglindă, le entuziasmează pe celelalte, care nu reuşesc să o imite întocmai. Un Istrătescu foarte interesant lipseşte acum, probabil are de ţinut o conferinţă la radio. Păcat. Să ne mulţumim aruncînd alune celorlalţi Istrătescu. Uite-l pe ăsta urîtu' !

Nu mă putui abţine şi-i adresai cîteva cuvinte :

— Spuneţi-mi, domnule Istrătescu, ce ziceţi de tulburările feministe din Paraguay ?

— Dacă analizăm cadrul în care se desfăşoară, cu considerarea contextului şi a condiţiilor obiective... Principiile... Fă... fi... fă...

Renunţai la restul scremetelor şi chiţcăielilor sale, întristat peste măsură că aceste fiinţe simpatice n-au fost înzestrate cu vorbirea omenească. Bunul meu însoţitor simţi efectul întrebării mele şi, de aceea :

— Dacă ţi-ai putea închipui cît de invidiaţi sînt aceşti indivizi ! Toţi Frăţilă, Manoilescu, Prodănescu, Schiau le studiază, de dimineaţă pînă seara, mişcările şi încearcă să-i imite. Zadarnic. Nu e chiar aşa de uşor.

Simţii în inimă tristeţea sinceră pentru nereuşita acelora, pentru zadarnica lor strădauinţă.

În cuşca vecină se aflau corupătorii. Se numeau Scărlătescu şi pe chipul lor distingeai de la prima ochire in-

teligența vie. Ilustrul meu însoțitor îmi vorbi despre ei astfel :

— Aceștia au norocul că posedă, spre deosebire de cei de mai înainte, aparate optice Zeiss. Nu fac altceva decît să studieze moralitatea celorlalți. Poți fi un om exemplar, cu familie cinstită. Dacă însă, într-o sîmbătă seara, ai întîlnit din întîmplare o fostă colegă de facultate și i-ai sărutat mîna, și ți-ai mai manifestat și bucuria, ești pierdut. Te cheamă la catedra lor, îți pun întrebări-încuietoare, te amenință cu rămînerea la colț sau cu tragerea de perciuni, apoi îți propun un cadou. Uneori îți oferă o plimbare cu barca sau tragerea la semn. Curînd devii omul lor și nu mai poți nici măcar scuipa fără să le aduci un serviciu. Dacă nu bei, vei merge cu ei ca să bei, dacă nu-ți plac femeile, fiind întîmplător castrat, te vor culca cu o femeie căreia îi vei fi amant supravegheat toată viața.

— Se poate așa ceva ? tresării eu. Iar el :

— Perfect : orice fisură a vieții tale se vede perfect la microscop.

Odobescu dădu să facă un pas mai departe. Spusei :

— Îți mulțumesc maestre, îmi este de-ajuns. Aș vrea să ne oprim aici. Cele văzute m-au copleșit.

— Nu înainte de a vedea scena Dudeștilor, a Petrăcheștilor și Brînzeștilor.

Îmi arătă o cușcă enormă, cu cabinete separate unele de celelalte, cu o plafonieră în mijloc, fabricată în Austria.

Văzui o mulțime de oameni ridicați în picioare pe bănci, pe etajere, pe scaune. Se băteau toți, vehement, cu pumnii în piept.

— Vai de ei, exclamai îndurerat.

— Se bat totuși destul de ușor, cu toate că produc un uruit de tobe sparte. Nu-i plînge. Nu o fac decît pentru scurtă vreme, pentru că cei mai destoinici sînt repede solicitați să descurce treburi bine plătite, în altă parte.

Cuvintele lui mă liniștiră întru cîtva, spectacolul era însă dureros, astfel că pășii mai departe. Ceasul arăta ora douăzeci. Era vremea să ne înapoiem la hotelul ce-mi fusese repartizat.

A doua zi de dimineață, Odobescu veni din nou să mă scoată în oraș. Amabilitatea lui este copleșitoare și va trebui să mă gîndesc, în zilele următoare, să-i fac un cadou. Ce-ar fi să-i dăruiesc ceasul meu ? Merge puțin înainte, dar altfel arată cu destulă precizie ora exactă, cea a lumii de dincolo.

— Sper că n-ai făcut imprudențe în lipsa mea, spuse.

— Am dormit buștean. Am impresia că numai în climatul somnului de veci se poate dormi bine, reconfortant.

— Sînt destui și pe acolo, pe jos, care dorm tun. Jumătate din timpul în care ar putea face o treabă bună ei îl petrec în pat. E o formă de evaziune, cea mai scuzabilă. Nu dorm din lene, ci din lașitate, așa cum amînarea sinuciderii, concluzie firească a constatărilor lumești, nu înseamnă curaj, ci frică. Sper că sînt și destui cei care păstrează neatinsă lumina lucidității.

— Am cunoscut cîțiva, mărturisii eu.

— Dacă atunci cînd ai stins veioza, ai stins totodată și flăcăruia neliniștilor tale ești un om pierdut. Neînfrînată, vitalitatea o ia a doua zi de la capăt, violentă, de la stadiul moluscă, și pînă seara evoluția n-are timp să mai urce la nivelul uman. Acești bipezi zgîlțîiți de frică își ascund capul în pernă convinși că astfel înlătură pericolele care-i amenință pe toți.

— Ei pretind că ating vîrste patriarhale...

— Le vor atinge, neîndoios, Dumnezeu să-i binecuvînteze, zise Odobescu, împreunîndu-și palmele. Apoi : Cînd te-am întrebat dacă nu ai făcut cumva vreo imprudență, m-am gîndit dacă nu ai stat de vorbă cu indivizii care foiesc prin holul hotelului...

— Sînt pederaști ?

— Vai, nu ! Se pretind ceea ce nu sînt. Un general care se învîrte în fiecare zi prin cafeneaua de la parter e, de fapt, doar un biet frizer cu o calificare îndoielnică. O distinsă doamnă blondă, înaltă, ce se prezintă conferențiar universitar nu e altceva decît o codoașă, ce-i drept stilată, înrăită. Uneori apare la biroul de schimb un frumos domn cu haine bleumarin, cu o pelerină gri aruncată peste umeri. E un interlocutor încîntător, un *bon viveur*. Cînd spune că e mare avocat să nu-l

crezi : a făcut o şcoală de stenografie şi a citit de-a lungul vieţii lui doar un manual de economie politică. A ştiut să dea fermecător din coadă, astfel că a obţinut încrederea tuturor celor cărora s-a adresat. De la o vreme e expert. Afacerile îi merg de minune. E amicul cel mai apropiat al primarului.

După o pauză, Odobescu continuă astfel :

— Ceea ce te dă peste cap la toţi aceşti oameni sînt concizia, precizia şi incizia cu care fixează problemele date. Eu am învăţat cîte ceva în şcoli, am mai şi citit în unele clipe de răgaz. N-am vorbit niciodată în faţa oamenilor fără panica de a nu fi în stare să spun ceva care să-i intereseze. Din două scaune identice aşezate în faţa mea, am ales întotdeauna pe cel care, dacă nu avea în realitate un semn de degradare, măcar mi-a părut pentru o clipă inferior. Hainele de proastă calitate le-am preferat tuturor celorlalte din acelaşi motiv şi nu din altă pricină. Am impresia că vrei şi poţi să mă înţelegi...

Drept orice răspuns, îi luai mîna moale, prea albă, şi i-o strînsei într-a mea.

— Te bănuiesc de insomnii în nopţile tale obişnuite... zise apoi.

— Ai înţeles bine, scumpe maestre, şi mă bucură că îmi confirmi o schiţă de stil pe care am încercat-o cu inima temătoare. Din păcate, acolo jos nu se găseşte nimeni care să ne spună cum e mai bine să procedăm...

— Mă faci să rîd. Dar atunci pentru ce mai citeşti cărţile celor care au dat sfaturi omenirii ? Sau ai citit rîndurile şi, parcurgîndu-le, ai trecut prea uşor peste exemplele care se aflau în spatele lor ?

— Oricum, spusei, sînt liniştit că prietenii mei n-au de unde să afle aceste cuvinte ale noastre. Mi-ar bănui un spirit care vrea să se răfuiască. Fapt e că întotdeauna am încercat să-i conving că s-au conformat prea uşor hainelor secolului. Unul dintre ei, de pildă, care a refuzat să accepte multă vreme condiţiile unei vieţi artificiale, impuse de anumite împrejurări, s-a îndîrjit în aşa măsură împotriva lor, încît astăzi nu face altceva decît să le accepte pe toate. A rămas doar cu discursurile sale de altădată, care-l fac să apară altfel ; dar

discursurile acestea şi-au pierdut din farmec, pe de o parte pentru că nu se mai potrivesc cu aerul său de mic-burghez sigur pe picioare, pe de alta, nu se mai referă totuşi la lucruri esenţiale. Îl supără mai curînd calitatea proastă a cusăturii pantofului, şi în acest caz descoperă o mie de vinovaţi, decît impostura sau desfrîul sau altă meteahnă a contemporanilor.

— N-ai încercat să-l convingi că nu e bine ?

— Devine furios, sănătatea şi siguranţa îl fac arogant. Se crede superior. Citeşte în scepticismul meu nu o năzuinţă chinuită de a restabili adevăruri, ci o slăbiciune morală.

— Întotdeauna conformiştii au folosit ca argument echilibrul şi sănătatea.

— Dar nu numai atît, maestre : într-o lume în care părerile opuse şi nuanţele dintre ele sînt atît de diverse, în care există argumente zdrobitoare pentru şi contra fumatului, pentru spectacolul de televiziune şi împotriva lui, pentru medicamentele deconectante şi contra lor, există oricînd o replică potrivită şi o explicaţie evidentă, de altă opinie. Tristeţea mea e că niciodată nu se poate trage o linie concludentă sub înfăptuirile noastre. Susţin un stil de viaţă, îl susţin prin existenţa mea de fiecare zi. Adversarul meu spune : e absurd, e bolnăvicios. Demonstrez că, aşa cum e, dă cutare roade. Acela îmi replică imediat : dar ai sacrificat cutare valori, cutare posibilitate ; sînt exemple care arată că nu e aşa. Adversarul apelează la alte aspecte, la alte criterii. Opiniile noastre sînt de o subiectivitate demenţială. Să zicem că după ce mi-am cultivat spiritul cu otrăvuri ce mi-au pus viaţa morală în pericol, marea maladie care mă ucide a născut un monstru ce se cheamă să zicem, *Colonia penitenciară* şi eu am început să mă numesc Franz Kafka. Interlocutorul mă ia îndată din scurt şi mă dezice. Omenirea avea nevoie de altceva ! Dar ce criterii se iau pentru judecata asta ? De unde şi unde încep şi sfîrşesc actele utile, valabile, cele trainice şi cu oarecare consecinţă în spaţiul uman ?

— După părerea mea, spuse Odobescu, ridicînd piciorul pe balustrada de fier a unui pod peste care tocmai treceam, spre a-şi încheia şireturile ghetei, după modesta

mea părere, greşeala e că judecăm pe oameni unii printr-alţii. Aplicăm norme şi sîntem gata să tăiem cu foarfecele cel mai neînsemnat fir de personalitate expansivă. Fiecare îşi are formula sa strictă. Nu se pot suprapune exact două mîini ale aceleiaşi persoane, cum să pretinzi identităţi între oameni ? Ca să putem convieţui în asemenea condiţii, trebuie să fim toleranţi, să judecăm pe celălalt numai cu propriile sale măsuri. Din fericire, legile juridice, de la romani încoace, au lăsat fiecărei prevederi suficiente portiţe de ieşire, pe care obiceiul pămîntului le-a dibuit şi folosit. Altfel, ce ne-am face ? Înţeleg că prietenii te-au judecat...

— Au făcut-o din prietenie, maestre. Le-am acordat acest drept şi ei l-au folosit. Nu m-a întristat decît că nu au făcut efortul să mă înţeleagă. Se cunoştea asta după tonul şi ironia, după enervarea şi decizia cuvintelor.

— Şi pe mine m-au judecat prietenii, spuse cu mîhnire Odobescu. Da, era poate bine să existe cineva care să tragă o linie de bilanţ la fiecare. Închipuie-ţi că viaţa putea fi notată ca la şcoală, de la 1 la 10, cu plusuri şi minusuri, pentru nuanţare. Cu puţină bunăvoinţă aş fi obţinut un 5, ca să promovez.

Întorsei capul spre a nu mi se trăda lacrima ce-mi răsărise în marginea genelor.

Profitînd de relaţiile amicale care se stabiliseră între noi cu atîta firească sinceritate, îi mărturisii maestrului meu că, în timpul liber pe care mi-l îngăduie serviciul, scriu. N-am înţeles niciodată dacă este vorba despre o virtute sau de o apucătură rea. Fac literatură, sau poate aşa mi se pare, îi spusei.

— Am priceput asta după cîteva semne, îmi întîmpină confesiunea Odobescu. Nu faci rău, zise mai departe, deşi ţi-ai ales o ocupaţie chinuitoare. Literatura bună se produce foarte greu şi este prost răsplătită.

— Dar niciodată nu m-am gîndit la răsplată.

— E un fel de a spune confirmării, de care orice artist are nevoie.

Trecurăm peste alte consideraţii mai repede. Odobescu mă trase după el pe promontoriul unui zid, ruina unui turn cu terasă. Oraşul se afla la picioarele noastre şi pen-

tru o clipă avui impresia că retrăiesc momentul cînd, aflîndu-mă pe esplanada de la Pincio, privirea mîngîia panorama Romei, întinsă dedesubt, cu acoperişurile şi cupolele sale. Maestrul întinse degetul şi-mi spuse :

— Nimic din ceea ce vezi nu este adevărat. Totul este confecţionat, cu multă strădanie şi imaginaţie, din carton presat, din papură strîns legată şi tencuită. Morţii au ridicat aceste simulacre spre a-şi potoli dorul de lumea în care au trăit. Amintirile îi nevrozează.

— Iar cei de dincolo poartă în piept dorul celor de aici. Totuşi cei mai buni, mai sfinţi dintre oameni se află *aici*, spusei.

— Iar acolo, cei pe care i-au lăsat să realizeze tot ce ei n-au reuşit. În ei îşi pun speranţa...

— Deplin şi definitiv sfîrşit, nu văd ce mai puteau aştepta...

— Multe : nemurirea, pacea, înţelegerea, îndestularea. Apoi, fiecare visa cîte ceva : unul o roată mai perfectă, altul un pămătuf de bărbierit fără cusur, o carte cu poveşti, o forfecuţă, toate aceste posibilităţi, aceste o mie de posibilităţi au rămas în grija acelora. Aici nu se pot face decît machete, schiţe în creion, unele construcţii sumare, mai mult şandramale. Raporturile între oameni n-au nimic cinstit. Un îngrozitor birocratism ne răpeşte tot timpul pe care-l avem. Şi, acest timp fiind etern, situaţia este îngrozitoare.

— Credeţi că şi tatăl meu, pe care doresc din suflet să-l reîntîlnesc, suferă de aceleaşi neajunsuri ?

— Cîtă fermecătoare naivitate ! exclamă Odobescu. Nimeni nu scapă de această soartă.

— Aşa cum e, doresc să-l văd.

— Nu prea cred că e posibil. Pentru aceasta ar trebui să faci o cerere, să o depui la registratură, să aştepţi o aprobare, să obţii ulterior ceva bani, să-ţi procuri mijloacele necesare întreprinderii unei călătorii foarte îndelungate.

— N-aş putea da un anunţ la ziar ?

— La ce bun ? S-ar putea, prin absurd, ca anunţul să-i parvină. Va trebui să îndeplinească aceleaşi complicate formalităţi. Vă veţi căuta secole şi milenii, şi nu vă veţi afla. Dar ce-ţi închipuiai ?

— Mă cred vrednic, maestre, sînt în stare să renunţ la somnul meu, la sănătatea care mi-a mai rămas...

— Speră, spuse.

În ochi îi sclipea, abia perceptibil, un fir de întristare.

Seara am mers la concert. O sală nu prea mare, semăna întru cîtva cu Dalles, foarte boltită, cu fotolii comode, îmbrăcate în stofă roşie. Se cînta *Simfonia nr. 13* de Bruckner. Cum, atunci cînd am intrat, muzica începuse, i-am şoptit maestrului meu uimirea pentru că primea multe saluturi, din toate părţile.

— Nici unul nu mi-a citit cărţile, spuse Odobescu, în schimb, mă cunosc toţi din paginile unei reviste de provincie, în care am ţinut, timp de cîteva luni, cronica sportivă.

— Şi dumneata, maestre ?

— Fotbalul e foarte interesant. E hazardul pur.

— Ştiu prea bine asta ; sînt însă cîteva elemente care mă exasperează. În primul rînd, faptul că jucătorii sînt nişte brute...

— Nu toţi...

— Apoi : deşi jocul se recomandă drept hazard pur, cum bine spuneaţi, el este bruiat de atîtea comentarii, de atîtea opinii vulgare, de atîtea consideraţii definitive, fanatice...

— Să lăsăm povestea asta. Iată, cîţiva sînt deranjaţi de şuşotelile noastre. Dacă insişti să afli răspunsul, haide în foaier, revenim mai tîrziu.

— Aş vrea, totuşi, să nu pierd simfonia aceasta, n-am ascultat-o niciodată.

— Putem s-o ascultăm şi mai tîrziu. Am uitat să-ţi spun că ea a început cu mulţi ani în urmă şi continuă, fără întrerupere, pînă la ziua de apoi. Ştii, Bruckner a scris lucrări monumentale...

Aflai, astfel, că spectatorii intră şi ies, în tot timpul concertului, unii stau cîteva zile, alţii cîteva săptămîni. Cei care au ascultat partea I, *Allegro moderato,* în tinereţe sînt astăzi moşnegi. Dirijorul e formidabil, continuă să conducă cu aceeaşi pasiune şi cu acelaşi gest precis, de mai bine de şaizeci de ani.

— Să ne aşezăm, spuse Odobescu.

Se cînta acum un cutremurător *Andante con moto*, și oamenii ascultau cu capetele sprijinite în palmă sau legănîndu-și frunțile acea muzică divină care se revărsa de pretutindeni. Mi-a făcut impresia că unii suferă. Maestrul îmi povesti cum și el avusese cu cîțiva ani în urmă, aceeași impresie, care, își mărturisi regretul, nu se adeverise. Ascultătorii sînt cu totul absenți la cele ce se întîmplă pe scenă, ei intră fără voia lor la concert, mînați de nevoi sufletești ce cu greu se pot explica, dar și pentru a scăpa de țînțarii care, seara, devin foarte agasanți. Sala este înzestrată de cîrmuire cu pulverizatoare de flit, moderne. Obosiți de munca excesivă, de grijile lor zilnice și, mai cu seamă, chinuiți de regrete, se trîntesc în fotolii și sînt fericiți să-și cruțe sau să-și refacă puțin forțele. La concert nu e nevoie să faci mare lucru : trebuie să dai puțin din cap, să-ți așezi pe chip un zîmbet filozof, mai rar să bați tactul, cu degetul, în aer. Toate acestea se învață foarte repede. Se fură din ochi de la vecini.

În timp ce primeam aceste explicații, intrară Gîrliștenii, (tocmai se trecuse la *Allegro vivace)* ; se așezară la locurile lor și, în momentul care urmă, băteau elegant tactul și se balansau larg în aer, într-o mișcare cu totul diferită măsurii reale. Sosiră îndată Procopii, foarte mulți, foarte gălăgioși. Făcură același lucru. Ieșiră însă Mărdăreștii, care stătuseră o săptămînă și erau acum așteptați la masă. Pe un *Minuetto* superb se strecurară înăuntru Vrîncenii, Pupezeștii, Naumeștii. Ultimii, cunoscuți pentru huliganismul și indisciplina lor, făcură un tapaj care acoperi cu totul armonia muzicii. Se produseră chiar și două incidente mai grave, o femeie fu trîntită jos, un căpitan de cavalerie primi un pumn în falcă și falca i se umflă imediat. Abia se potoliră toate, la sfîrșitul acestei părți, că trebuiră să plece Procopii. Pentru că fuseseră deranjați, încercară să se răzbune, lovind sălbatic cu picioarele pe cei care intrau. Erau Zamfireștii. Conflictul se încheie repede, pentru că începu îndată un *Scherzo* inspirat, care îmi păru de o frumusețe neobișnuită. Mai mult decît precizia, la acel dirijor neobosit impresiona puterea de transfigurare. Nu mai era sunet, nu mai era

muzică : parcă o flamură imensă flutura deasupra sălii şi ne învăluia, copleşindu-ne.

Bucuria ne fu de scurtă durată. Un grup de indivizi, aflai mai apoi că erau Panaiteştii, dădură uşile în lături şi se repeziră la cei ce stăteau pe fotolii, vrînd să-i scoată afară cu orice preţ. Cu toată mişcarea vie a părţii, simfonia nu se mai putea auzi. Odobescu îmi explică pe scurt cîteva figuri de judo, pe care să le utilizez în caz de nevoie. El îmi mai spuse că locuri sînt destule, dar că toată această intervenţie vădeşte răutatea neamului turbulent al Panaiteştilor.

Mă trezii tîrît de nişte braţe vînjoase într-un colţ al sălii şi cineva îmi puse piedică. Dădui să mă ridic, dar un pantof de lac mă apăsă pe piept. Strigai din toate puterile. Odobescu, bunul meu ghid, urmărise scena şi, prin cîteva lovituri scurte, mă despresură. Odată ridicat în picioare, îmi amintii figurile pe care mi le recomandase, astfel că, în timp ce se trecea la un *Adagio alla Polacca,* culcai din cîteva mişcări pe toţi interlocutorii mei. Ne reaşezarăm. Îmi ştersei sîngele care-mi venise pe nas şi reintrai în lumea minunată a muzicii. Nu ascultai mult şi cineva de lîngă mine exclamă :

— Vin Caloienii !

Nu-mi putui stăpîni nedumerirea, aşa că spusei :

— Nu înţeleg ceva, maestre. Cum se face că toţi aceştia sînt constituiţi în grupuri de familii, iar eu nu-mi pot regăsi neamurile, pe tata în primul rînd ?

— Vei înţelege mai tîrziu toate acestea. Deocamdată să ascultăm. E atîta fineţe în această parte a simfoniei ! Îmi aminteşte de marele Rossini.

Avea dreptate. Iar dirijorul ştia să însufleţească cu atîta entuziasm orchestra lui neobosită ! Nu terminarăm bine ideea, că o bubuitură oribilă zgudui sala. Cîteva globuri ale candelabrului căzură în cioburi lîngă noi, zornăind.

— Caloienii lucrează cu trotil, îmi explică Odobescu.

— Nu, nu, de data asta au folosit un exploziv mai puternic, îl corectă un domn elegant, care stătea pe fotoliul de lîngă mine, continuînd să zîmbească şi să bată măsura.

— Aş prefera să ieşim, spusei.

— În nici un caz, zise Odobescu. Am stat foarte puţin, cei de aici, intoleranţi faţă de indiferenţa altora, ne-ar pedepsi.

Urmă o scurtă încăierare între Caloieni şi cei din sectorul A. — Năstăseştii şi Rizeştii — soldată cu opt răniţi şi cu cîteva fotolii răsturnate. *Andantele* care se cîntă în acest răstimp îmi păru puţin prea afectat, întru cîtva melodramatic, ceea ce îi şi mărturisii maestrului meu. Drept răspuns, el :

— Fereşte capul ! strigă.

— Paştele... strigai, la rîndul meu.

Pe lîngă ureche îmi trecuse un colet care, ajuns în fundul sălii explodă însoţit de flăcări şi praf.

Muzica înnobilează spiritele. De asta m-am convins încă o dată : Caloienii încetară brusc ostilităţile şi căzură în fotolii, lăsîndu-se pătrunşi de o moleşeală plăcută.

Restul serii îl petrecurăm fără alte incidente, cu toate că au mai trecut prin sală multe familii. Cînd, într-un tîrziu, ne-am ridicat să plecăm, publicul era cu totul altul decît cel de la început. Îmi dădui seama cu emoţie că muzica lui Bruckner nu binecuvînta numai familii foarte numeroase, dar chiar generaţii întregi.

În stradă, respirarăm aerul curat al serii, aprinserăm cîte o ţigară şi ne simţirăm amîndoi ca renăscuţi.

— Cu tot entuziasmul său, spuse Odobescu vorbind despre dirijorul pe care-l admirasem mai înainte, cred că nu va putea continua aşa mai mult de o sută de ani... E bătrîn şi, se pare, cardiac...

De dimineaţă, maestrul meu mă duse în cartierul P2 — B5, la locul unde lăsaserăm cuştile alaltăieri seara.

— Să continuăm. Priveşte acolo, în cămăruţa aceea : indivizii pe care-i vezi atît de agitaţi sînt Lumînărarii.

— Vai de ei, spusei, n-am văzut încă oameni mai agitaţi.

Bărbaţii aceia erau împărţiţi în cîteva grupe. Unii, pe la mese, pe podea, pe paturi, citeau febril cărţi groase şi făceau sublinieri. Alţii, cu ochii pironiţi în tavan învăţau ceva pe de rost. În fine, o altă categorie se

repezea la rampă să spună, pe nerăsuflate, un fel de scurte poezioare, însoțind totul cu gesturi ferme, accentuate egal, ca o demonstrație.

— Mă cuprinde mila cînd îi văd cît sînt de agitați.

— Aceștia sînt citatomanii, mă lămuri maestrul, specie foarte curioasă, dacă stai să te gîndești. Au o putere de muncă formidabilă și o memorie foarte bună. Fac o treabă excelentă. Într-o zi, două mașini erau să se ciocnească în fața tarabei lor. Cu un singur citat din Aristotel, Vasile Gh. Lumînăraru a schimbat direcția uneia și accidentul a putut fi evitat.

Alături se aflau niște ființe liniștite, cu aere filozofale. Cușca lor era împărțită în două, printr-o dungă trasă pe dușumea. Cineva ridica în palmă o bilă albă. Îndată, indivizii strigau că e albă. Apoi se deplasau în partea cealaltă a liniei și așteptau. Același conducător al jocului ridica din nou bila albă. Indivizii tresăreau și strigau : e neagră.

— Fii bun, maestre, și explică-mi ce joc e acesta ?

— Nu e un joc. Aci trăiesc Morăreștii. Acasă, adică în spațiul de dincoace de linia de pe dușumea, ei cred una, iar dincolo, în societate alta. Am verificat eu însumi : nu e vorba de nici o convenție. Ei cred de fiecare dată cu maximă sinceritate...

Ne îndepărtarăm de locul în care uimirea îmi umezise ochii.

— Iată o altă specie demnă de toată atenția, zise Odobescu. Ăștia sînt Mălăierii, Ulierii, Protopopeștii, Frînculeștii, Nestoreștii...

— Și ce fac ?

— Ei văd ceea ce noi nu vedem.

— Ferice de ei.

Aflai că acești oameni știu să stabilească legături între fenomene.

— Sînt filozofi ! exclamai.

— Nu. Filozofii au un institut aparte.

Mălăierii, de pildă, știu cu precizie că dacă ai întîrziat de dimineață la serviciu, asta se datorează faptului că ai citit, cu douăzeci de ani în urmă, o carte ce propovăduia anarhismul. Ceilalți, Protopopeștii, pun în legătură ezitarea ta de a-ți cumpăra pantofi cu situația

precară a populației Orero din Mato Grosso. Frînculeștii sînt cei mai perspicace : ei stabilesc cu maximă siguranță legătura dintre apetitul tău la masă și petele solare.

În cușca de alături se aflau Nuceștii, Răduleștii, Bonifaciu, Scărlăteștii. Aveau cu toții un aer blînd, elegiac, și se țineau frățește pe după umăr.

— Și ei ? întrebai. Mă emoționează prietenia lor.

— Se țin astfel, ca să nu scape. Au fost în viață bătăuși electorali, jandarmi, monitori și pedagogi școlari, șoferi, propovăduitori ai unor secte religioase. Propun să trecem mai departe, cine știe dacă nu se desfac pe negîndite din strînsoare, și atunci e vai de noi...

Aflai cu cea mai puternică bucurie că, în mijlocul pieței, stă singur și uitat de toți, văru-meu Cornel.

Odobescu îl cunoscuse. Îi făcuse o impresie bună. Ne îndreptarăm spre el. Stătea liniștit într-un fotoliu și privea cerul pe care altădată zburdase cu I.A.R.-ul lui.

— Dacă ai ști ce fericit sînt, dragă Cornelus, că te revăd.

Cornel nu răspunse. Repetai cuvintele mele, dar văru-meu continua să tacă, nemișcat. Odobescu mă trase de mînecă, vrînd să mă îndepărteze de omul care tăcea. Mă opusei cu oarecare violență :

— Cornele, Cornelus...

Exasperat, îi luai mîna. Mîna era rece. Trupul îi era neînsuflețit.

— Cum e posibil așa ceva ? strigai deznădăjduit.

— Am uitat să-ți spun : mulți dintre cei care vin aici nu rezistă condițiilor, și, după o suferință de cîțiva ani, își dau sufletul. Lui Țuculescu, nu știu dacă ai auzit de acest băiat, i s-a întîmplat la fel.

— Și dacă mor și aici, unde se duc ?

— Nu știu. Cred că după moarte nu ne mai așteaptă nimic.

— Așa credeam și înainte de a veni aici.

— Sînt lucruri pe care nu le-am cercetat și, de altfel, mă interesează prea puțin, spuse cu tristețe Odobescu. Apoi :

— M-ai întrebat ce e cu familiile astea...

— Da, în timpul concertului de-aseară...

— Uite cum stau lucrurile : Ioneştii, Popeştii, Dumitreştii nu sînt rude între ei. Numele lor nu sînt cele adevărate. Atunci cînd se fac formele, în loc să li se dea numere de ordine, aşa cum se face pe pămînt, morţilor li se dau nume, dintre cele mai frecvente. Pe Caragiale, cunoscut de mai demult mi-a fost uşor să-l aflu. Ţi l-am prezentat ca atare. El se numeşte însă Popescu — I. L. Popescu. Pe Ion Rădulescu — fost Creangă — l-ai văzut în învălmăşeala de la concert. Mai erau acolo şi Grigore Alexandrescu, şi Văcărescu Ienăchiţă, şi Cîrlova, şi Brătescu-Voineşti şi alţi scriitori tîrgovişteni. Ultimii doi erau chiar în rîndul nostru de fotolii. Cîrlova, fost militar, ţi-a şi strigat : „Fereşte glezna !“ Îţi mai aduci aminte ?

Cerul începu să mi se învîrtească deasupra capului : şi tata fusese militar !

— Iar tu, maestre, tu cum te numeşti ?

Bunul meu ghid zîmbi în bărbie şi-mi răspunse :

— Am un nume atît de caraghios, încît e mai bine să trecem peste acest capitol.

Mă cuprinse prieteneşte pe după umăr şi mă conduse la cea mai apropiată staţie de autobuz.

IACOB „Iacob scoase capul pe fereastră şi întrebă : «M-a strigat oare îngerul ?» *(Apostolul, XI, 3)*

Legat de aceasta, propun cititorului povestirea intitulată :

CEL NICIODATĂ AŞTEPTAT

(suită în patru părţi)

Mi-am cercetat încă o dată înfăţişarea în oglindă : chipul, cam obosit, mai păstrează încă unele trăsături interesante, o lumină palidă ce răzbate de dedesubt. Vîrsta a stricat, desigur, rigoarea gurii şi linia pură a sprîncenelor. Care dintre ele repeta întotdeauna că-i plac ochii mei ? Cum se numea aceea care îmi mîngîia obrazul căutînd un loc unic pe care să-l sărute ? Cine mai ştie ?!

Cravata îmi vine bine, butonii de la cămaşă sclipesc frumos pe manşetă. Pieptul e încă drept, bărbătesc. Pot ieşi.

Urcai treptele blocului, căutai numărul 18. Era probabil la etajul I.

La uşa numită, sunai lung, tremurînd de emoţie. O femeie înaltă, cu ovalul feţei luminat pe jumătate, ca în tablourile flamanzilor, îmi deschise. Cu o voce plăcută mă pofti să intru.

Abia mă aşezai în fotoliul oferit cu amabilitate, şi femeia, care pînă atunci fusese foarte tandră în cele cîteva cuvinte de întîmpinare, îmi spuse :

— Nu pot să nu-ţi mărturisesc nedumerirea mea : mă aşteptam să fii un bărbat ceva mai scund, blond şi cu ochii verzi. Aşa mi-ai fost descris. Dumneata arăţi, dimpotrivă, înalt, brun şi cu ochii căprui.

— În schimb, înfăţişarea dumitale este întocmai cea a portretului pe care mi-l făcuse Jolly.

— Acum ce putem face ?

— Propun să desfacem acel album de fotografii şi să ne distrăm, spusei.

— Ce rost are ?

O clipă furăm stînjeniţi şi tăcurăm.

— Ţi-aş putea cînta la pian. Ştiu o nocturnă de Czibulka, spuse femeia.

— Sînt nerăbdător să o ascult.

Se aşeză la pian şi cîntă. Era în acea muzică ceva tulburător. Cînd termină, îi spusei părerea mea, anume că muzica aceasta e tulburătoare. Rîse.

— Am putea privi pe fereastră, spuse.

— Într-adevăr, am putea să ne distrăm de minune.

De la fereastră se vedea doar un zid de curte interioară, pătat pe alocuri de ploi necruţătoare. Eram înfiorat. Simţeam cum mîna ei, aşezată pe pervazul ferestrei, se destinde uneori într-un tremur abia perceptibil. Mă ridicai, îmi aprinsei o ţigară şi făcui cîţiva paşi prin cameră.

— Cred că nu eşti dumneata, spuse. Mi s-a vorbit altfel despre bărbatul care trebuia să vină.

— Cum ţi s-a vorbit ?

— Mai altfel.

Deveniţi întru cîtva familiari unul faţă de celălalt, trecurăm repede şi peste asta.

— Nu fi trist. Se mai fac şi confuzii. În general însă, oamenii se găsesc, chiar dacă unul locuieşte pe o emisferă a globului iar altul pe cealaltă.

— Aceasta este şi convingerea mea, spusei.

Privii, fără să insist, corpul ei mlădios, linia perfectă a coapsei, elasticitatea piciorului sub ciorapii de mătase. Poate că drumul lung pînă aici m-a obosit şi, se ştie, cînd eşti obosit, rezerva de nelinişte e mai aproape de suprafaţa trăirii.

— Eşti foarte frumoasă, spusei.

— Crezi ? şi îşi înlătură din ochi fîşia de păr lucios care-i cădea mereu pe frunte.

— Simt că aş putea face o pasiune pentru tine.

Se desprinse din mrejele stării de visare în care căzuse ascultînd cuvintele mele şi zise :

— Propun un joc admirabil, un joc pe care îl jucam întotdeauna cu Alex : să aşezăm într-o carte semne bine ascunse. Apoi, să deschidem cartea. Cine află mai multe semne, cîştigă.

— Minunat. Sînt gata.

Trăsei primul, de trei ori. Nimic. Trase, la rîndul ei. Cîştigă două semne. Atunci spuse :

— Nu te numeşti Iacob ?

— Întocmai.

— Curios.

Mai jucarăm încă un joc. Cîştigă din nou, trei semne din trei trageri.

— Îmi pare rău. Nu eşti Iacob.

— Ce idee ! Nu mă îndoiesc, cum nu mă îndoiesc că mă aflu acum aici.

— Ştii să săruţi ? mă întrebă dintr-o dată.

Şi fără să-mi aştepte răspunsul, care, desigur, ar fi fost echivoc, îşi împreună braţele în jurul gîtului meu şi-mi acoperi gura cu buzele ei fierbinţi. O cuprinsei pe după talie, avea o carne tare, fremătătoare, o respiraţie grăbită şi o culcai dintr-o mişcare pe canapeaua din preajmă.

Ea protestă, se smuci, ieşi în sfîrşit din strînsoarea braţelor mele. Spuse :

— Eşti născut la Hunedoara !

— Întocmai. După ce se cunoaşte ?

— Am simţit eu. Te cheamă Iacob ?

— Aşa mă cheamă.

Atunci îmi propuse să căutăm muzică la radio şi să dansăm.

După dans, gîfîind, rîzînd ca o nebună, se trînti pe canapea şi începu să plîngă. Îi acoperii ochii cu sărutări, îi desfăcui părul, îi cuprinsei în palme rotunzimea sînilor.

— Alex era mai prost decît tine. Îmi placi.

— Nimeni nu m-a învăţat să mîngîi astfel. E meritul meu exclusiv.

Se ridică, îmi potrivi tandru cravata şi, devenită dintr-o dată un alt om, îmi aduse haina.

— Hai, du-te, îmi spuse, m-ai tulburat destul.

Nu reuşii să mă împotrivesc. Deschise uşa, mă sărută înfocat, după ureche şi mă împinse afară.

— Îţi voi păstra întotdeauna cea mai frumoasă amintire, mai spuse.

Şi închise uşa în urma mea.

II

Fusesem un elev bun în anul acela, eram în clasa a VI-a şi către sfîrşitul anului făcusem chiar cîteva demonstraţii de virtuozitate la filozofie şi la literatura română. Cursurile le încheiasem cu succes, aveam note bune la toate materiile. Directorul, care mă simpatiza printre altele şi pentru că recitasem la o serbare cîteva strofe dintr-o poezie scrisă de el, mă chemă în cabinetul său şi-mi spuse :

— Ce crezi despre Pătrăşcoiu ?

— E un băiat foarte bun.

— Oricît de bun ar fi, nu el merită premiul I, ci tu. Ne-am sfătuit în conferinţă să te scoatem primul.

— Vă mulţumesc. Cred însă că Pătrăşcoiu *vede* mai multă trigonometrie decît mine.

— Lasă modestia. Ştim noi ce ştim.

— Vă mulţumesc pentru încredere.

Eram băiat mare, astfel că ciupirea de obraz cu care mă expedie mi se păru puţin deplasată.

Rămas singur, mă frămîntai cîteva zile, pînă la festivitatea acordării premiilor. Adică de ce să i se facă o nedreptate lui Pătrăşcoiu, pentru că era o nedreptate vădită, doar calculasem de cîteva ori mediile generale. Avea 9,33 iar eu abia 8,99. Nu-mi făcea nici o plăcere s-o iau înainte acelui băiat care nu ştia de nimic altceva decît cartea, în timp ce eu mai jucam şi fotbal, mai fusesem şi la femei, ba chiar primisem şi cîteva palme de la un soţ gelos ce mă aflase cu nevastă-sa. Chiar termenul *premiant* îmi era antipatic şi aş fi renunţat bucuros la distincţia ce mi se pregătea.

În ziua festivităţii, destul de indispus de cele întîmplate, stăteam posomorît în rîndul meu, ascultînd doar cu o ureche fanfara liceului cîntînd un imn şcolar. Băieţii se amuzau rîzînd de nea Andrei, profesorul de fizică, care-şi pusese hainele de sărbătoare şi acum săruta foarte neîndemînatic mîinile mamelor venite să-şi felicite copiii sau să le mulţumească profesorilor pentru strădania lor.

Pregătit pentru orice eventualitate, ceea ce arată că discuţia din cabinetul directorului mă pusese foarte serios pe gînduri, eram îmbrăcat, la rîndul meu, în haina albastră, făcută dintr-un costum vechi al lui unchiu-meu.

Fanfara îşi încheiase programul, directorul înaintă cîţiva paşi (principalul discurs îl ţinuse, acum se pregătea să anunţe premianţii), îşi scotoci buzunarul de la piept şi scoase de acolo o foaie de hîrtie. Îl urmă Gică Pantelimon, pedagogul de la clasele superioare care, ajutat de omul de serviciu, nea Adam, aşeză în mijlocul careului masa încărcată cu coroane de lauri şi cărţi.

Începu strigarea. La clasa I se scoaseră pe primul loc doi băieţaşi, ceea ce mă mai linişti, gîndindu-mă că soluţia se poate repeta. Aplauze vii, îndelungi salutau fiecare premiere. Urmară clasele cursului inferior. Nu se petrecu nimic deosebit nici cu clasa a V-a. Venea rîndul nostru.

— Premiul I cu cunună pentru merite deosebite, citi directorul, cu vocea lui de bariton : Nestor G. Nestor.

Eu eram. Simţii că pămîntul se desface sub mine, de silă, dar şi de bucurie. Înaintai către masa cu recompense. În acel moment avui pentru o clipă sentimentul că premiul nu se dă exclusiv pentru învăţătură. Probabil că profesorii au înţeles că sînt ceva mai înzestrat decît ceilalţi, că-mi răsplătesc sîrguinţa la carte, dar şi dexteritatea la patinaj, priceperea la dans, talentul literar, vădit în cîteva încercări.

Directorul îmi aşeză cununa pe creştet, îmi înmînă medalia, aşezată într-o cutioară cu margini de catifea, îmi strînse mîna. Fanfara intonă solemn salutul obişnuit în asemenea momente. Întregul corp profesoral mă luă în primire, mi se întinseră mîini prieteneşti. Gogu Panaitescu, de germană, mă sărută pe amîndoi obrajii.

Făcui reverenţele de rigoare şi mă retrăsei. Colegii mă luară în primire, însuşi Pătrăşcoiu mă felicită, mi s-a părut sincer. Urmară la premiu Danielescu, pe locul II, şi Pătrăşcoiu pe locul III. În timp ce acesta din urmă primea strîngerile de mînă cuvenite, directorul avu o ezitare şi chemă lîngă sine pe secretarul liceului. Un moment, nu înţelesei ce se întîmplă. Apoi se amestecă în discuţie şi Necşulescu, de educaţie fizică. Publicul, elevii începură să murmure. Directorul puse capăt situaţiei, improvizînd un mic discurs, presărîndu-l cu vorbe de duh.

— Cer iertare asistenţei pentru confuzia care s-a făcut. La clasa a VI-a, ordinea premiilor a fost eronată. Premiul I cu cunună nu se cuvine lui Nestor G. Nestor, care, dacă va fi silitor, îl va putea obţine cu uşurinţă în clasa următoare, ci lui Pătrăşcoiu. Mulţi ani trăiască !

Pătrăşcoiu veni grabnic la mine, îmi smulse din mînă cărţile, cutioara cu medalia, şi-mi trase de pe cap coroana. Apoi îmi întinse mîna ca să-l felicit, lăsînd să înţeleg că nu-mi face din cele întîmplate nici o vină. Gestul său îmi apăru asemănător celui al lui Napoleon smulgînd coroana din mîna Papei, deşi nu cred că studiase capitolele.

— Nestor primeşte menţiune, drept consolare, — mai spuse directorul şi îndată trecu la clasa a VII-a, chemîndu-l pe premiantul ei, Bobîlcă St. Ariton.

Medalia de tablă pe care o primii am pus-o chiar a doua zi pe linia trenului, la Teiș; trenul a subțiat-o foiță de țigară și mi-am spus că, tăiată în două, ar putea fi făcută blacheuri pentru pantofi.

III

Întîmplarea aceasta mi-a adus în minte o alta, al cărei erou am fost fără voia mea. Mi-a fost povestită de mama. Ea, copil fiind, s-a jucat mult cu păpușile și, dintre toate, iubea îndeosebi pe una blondă, Amalia. Îi confecționa toată ziua toalete, care mai de care mai sofisticate, o spăla după fiecare joacă, o hrănea bine, iar noaptea, de multe ori se trezea din somn să-i învelească pieptul și brațele rămase descoperite.

Cînd s-a căsătorit, mama și-a luat în casa ei și păpușa preferată, căreia, ferindu-se de ochii tatii, îi dădea în continuare îngrijirile obișnuite.

Într-o zi, tata a simțit ceva nefiresc, a urmărit-o cînd s-a dat jos din pat și s-a strecurat în camera vecină, și a surprins-o pe cînd își învelea păpușa, tolănită într-un sertar, pe o saltea de mătase. Om priceput, cultivat, doar îl citise pe Freud, tata a întors cheia sertarului, punînd capăt unei pasiuni bolnăvicioase prea mult întîrziate.

Mama suferi mult, dar de dragul tatii nu manifestă mult afectarea ei. Din noaptea aceea de pomină ea se hotărî să aibă o fetiță și să-i dea numele Amalia.

Au trecut doi ani și am venit eu pe lume.

Se zice că eram foarte frumos, că gînguream destul de simpatic, că cercetam cu ochi inteligenți ungherele plafonului și că știam să cresc fără plînsete și alte complicații.

Cînd mi-a povestit toate acestea, mama mai zîmbea încă la amintirea păpușii ei sau la speranța de a avea o fată. Ea îmi spuse că ar fi vrut să mă boteze Amaliu, dar că îi eram atît de străin, încît găsise mai potrivit să dubleze numele de familie al lui tata.

IV

Ieri am fost chemat la direcție să mi se comunice — așa mi s-a spus — că voi pleca la Paris spre a încheia un contract pentru aducerea în țară a unei mașini elec-

tronice. Am făcut anticameră trei sferturi de oră, așteptînd să se încheie o discuție începută mai înainte cu șefii serviciilor de prospectare și investiții. În răgazul acestei așteptări, am visat. Se făcea că umblu pe Boulevard des Invalides, pe cheiuri, că traversez Pont Henri IV, că dau ocolul Catedralei Nôtre Dame, că privesc îndelung fîntînile de la Versailles. Umblam ca un besmetic prin cărțile buchiniștilor de pe Sena, beam o limonadă la un bistrou din Cartierul Latin, în așteptarea redeschiderii Luvrului.

Într-un tîrziu, consfătuirea sau ședința se termină. Secretara intră în cabinetul directorului să mă anunțe. Cînd ieși, îmi spuse :

— Nu mai are nevoie de dumneavoastră. Puteți să vă reîntoarceți la birou, și dacă are vreo problemă de lămurit, vă va chema.

Mersei în biroul meu și dădui telefon lui Mache, să-mi spună cînd se transmite la televiziune festivalul de muzică concretă de la Strassbourg.

Pe culoar o întîlni pe Geta S. — o fostă colegă de școală — care nu mă mai recunoscu după douăzeci de ani de înstrăinare. Mă întrebă dacă îl cunosc pe domnul Nestor G. Nestor, dacă e adevărat că acela eliberează bonuri pentru repartiția de mașini electrice și dacă nu cumva e ocupat. I-am răspuns că nu sînt din minister, că nu cunosc pe nimeni, dar că, după informațiile mele, stocul de mașini ce fusese disponibil s-a epuizat de o oră și nu-i rămîne decît să meargă direct la depozit, în strada Popa Tatu nr. 8, la etajul I.

IACOV Vezi IACOB.

IADWIGA Vezi IACOV

IAFET Vezi IADWIGA

IAGO Vezi SHAKESPEARE

IAMANDI „Cine nu-l cunoaşte în Călimăneşti pe profesorul de sport Iamandi Marinescu? Cînd a venit în localitate, acum zece ani, vremea era proastă, ploua aproape în fiecare zi, noroaiele acopereau terenurile de sport. Sportivii care încercau să înjghebeze o oarecare activitate se loveau de bîrnele aşezate de-a latul pistelor de alergare.

După ce cădeau de cîteva ori, renunţau să mai înfrunte lemnul şi indiferenţa localnicilor. Profesorul Iamandi Marinescu a plecat la Cluj să procure cîteva vagoane de zgură, apoi a adus de la Suceava un joagăr pentru tăiat bîrnele. În sfîrşit, a fost la Geneva să cumpere un cronometru şi la Tokio să comande o ştachetă. La Bucureşti a rezolvat, prin prieteni şi farmece personale, toate problemele care se mai ridicau, inclusiv două haltere.

Astăzi, echipa de fotbal «Izvorul nr. 8» din Călimăneşti s-a calificat în finală, alergătorii locali nu mai scapă pe cei cîţiva tineri din satul vecin care vin să fure prune din pruni, reuşind să-i ajungă, printr-un fond de calitate, şi să-i bată, ceea ce îi califică şi la box. Starea timpului a fost simţitor ameliorată.

Astăzi, la Călimăneşti, datorită strădaniei perseverente a profesorului Iamandi Marinescu se dezvoltă o interesantă mişcare sportivă, iar de plouat, abia picură modest o dată pe săptămînă şi numai în zilele cînd nu sînt programate competiţii importante." (Dintr-un articol apărut în ziarul *Sportul pentru toţi*, din octombrie 1964.)

IANULEA Construit nu pe o coloană vertebrală, ci pe un lanţ ale cărui zale sînt mici rulouri, bine strînse unele de altele, dar suficient de libere spre a permite aplecarea înainte şi temeneaua.

IASON O carte, oricît de obiectivă s-ar pretinde, e o autobiografie, un sistem de puncte de vedere personale, sprijinite pe trăiri unice. Cunoscînd aceasta, cei mai mulţi Iason, cînd se angajează într-un serviciu, prezintă în

loc de *curriculum vitae*, o carte, sau cîteva prefețe, sau un autograf pe cartea altui autor.

ICA Femeie bună cu ac de viespe. Sînt și excepții.

ICAR După o săptămînă de lecturi din scriitorii tineri, romancieri și povestitori, am ieșit din casă la un prieten. După ce am văzut un film la televizor și am mîncat baclavale, am coborît în stradă. Mica și Hans au plecat cu mașina lor. Costache a luat troleibuzul. Am dat de cîteva ori din brațe și m-am înălțat deasupra blocului. În stînga, se vedea Foișorul de Foc, în dreapta, Palatul Telefoanelor. Am luat-o pe calea cea mai scurtă, plutind pe deasupra străzii Dionisie Lupu, aruncînd o privire la fereastra lui Radu, am făcut cîteva rotiri în jurul casei lui, iar apoi, sporind viteza, am trecut peste linia autobuzului 35. În cinci minute aterizam, comod, curat, cu plămînii reconfortați de mișcarea ritmică a zborului, acasă.

Săptămîna viitoare vreau să recitesc *Diavolul șchiop* sau *Faust* pentru a învăța să trec și prin zid.

ICHIL Exprimă umilința.

ICONIE Iconie Roșu, comuna Sacoșu-Mare, Lugoj. (*Ziarele.*)

IDA Vezi ELLA.

IEHUDI I. Biblia, cu mici ajustări (un redactor bun poate lucra pe text doar cîteva ore), poate fi transformată într-un excelent dicționar onomastic. De înlocuit la *Facerea* : „la început a fost cuvîntul“ cu „la început a fost numele“. Nestrigat. Lucrul nu se putea întruchipa.

(Vezi și *Munci și zile* a lui Hesiod.) II. Pe Yehudi Menuhin l-am cunoscut atît de bine înainte de a-i strînge mîna, încît atunci cînd i-am stat în preajmă, la Athenée Palace, n-am făcut altceva decît să-i admir cusătura hainelor și să-i privesc mîna, care are tot cinci degete.

IEPHTA „Să iubești o femeie tuberculoasă ! Frumusețea ei strălucește formidabil, datorită hărniciei bacilului : la suprafața pielii înfloresc luminile care se sting în sînge și plămîni.“ (Micael Ginevra)

IEȚI Necunoscuta care trece, lunea, pe strada noastră, la ora școlii, și înnumără copiii care se joacă pe trotuar. Delegată.

IFIGENIA Mai rezistentă decît altele : Ifigenia Gluck.

IFRIM Se poate numi astfel numai o progenitură cu anumite caracteristici nazale : ori cu nasul prea lung, ori fonf, purtînd un nas noduros, decupat la întîmplare.

Și nu numai atît : Ifrim trebuie în mod necesar să aibă o mică defecțiune a buzei de jos, o zgîrietură care îi provoacă o jenă la vorbire, o contracție apăsînd pe șaua cuvîntului lung, urmată de o explozie fonică deznădăjduită pe coadă, prin care aerul expirat se ascute și șuieră. Vrea să spună *lumină* și pronunță *gîscă,* zice *degradare morală* și se aude *orchestrație spectaculoasă.*

Aceasta nu e exclus să se datoreze conformației cel puțin ciudate a danturii, premolarii fiind întorși înăuntru.

După cum e imposibil ca oricare Niculina să nu aibă suflet de croitoreasă, tot astfel este exclus ca Ifrim să fie altfel decît foarte și excesiv alambicat. Trăiește, de aceea, prin triplu salt și se remarcă îndeosebi la treizeci și trei și șaizeci și șase de ani.

IFTODE Natura, distribuitorul înțelept al darurilor, este în același timp diabolic urmăritor cu pedeapsa. Frumosului îi strică mintea și-i umflă testiculele. Eternei îndrăgostite îi produce cumplita tumoare pe uter și pe sînul de cleștar. Pumnalul cirozei îl strecoară în ficatul iubitorului de vinuri, ciuperca tuberculozei ia respirația sentimentalului și-i amplifică oftatul, trista năframă cade peste ochii amatorului de peisaje și picturi.

Iftode s-a îmbolnăvit, îl doare întreaga ființă. Nu suferise niciodată, se simțise bine întotdeauna, nu dorea avutul altuia, femeia altuia, disprețuia carnea și vinul, disprețuia măririle și zgomotul, nu frecventa cinematograful, nici circul. Ținea să trăiască neștiut, iar natura, măselele solide, intestinele docile îi promiteau o viață fără sfîrșit.

Și-a cumpărat un fulgarin italienesc și, iată, toate chemările văzduhului i-au fluturat în fereastră și-l tulbură, și-l neurastenizează.

IGENA Vezi *Istoria literaturii :* Igena Floru.

IGNAT sau

EXPERIENȚĂ

Luai binoclul din sertar, mersei la fereastră și privii blocul de peste drum. Camerele lui se așezau una sub alta, sau deasupra, și n-aș putea să jur că nu erau altele și pe fiecare dintre laturi. Unele erau luminate, altele nu. Undeva se făcea baie unui copil și scena mă înduioșă.

Fereastra cu perdeluțe portocalii era luminată, ca întotdeauna. Pe peretele opus se vedea o ușă deschisă. Prin acea ușă deschisă se zărea o alta, opusă, pe aceeași linie. Binoclul mă ajuta să-i disting bine cadrul. În preajmă erau lucruri. O masă de scris ca a mea, un costum de haine bărbătești, așezat pe un cuier. Dincolo, în adîncime, privirea distinse o altă ușă. Era o ușă cu canaturi sculptate, un domn elegant se bănuia în încăpere,

era profesor sau deputat, acum pregătea o prelegere sau un discurs, dacă era cu siguranță acolo. Înapoia ușii cu canaturi era o altă ușă și, imediat după, încă una. Se văzu un aparat de radio, o femeie citind o scrisoare unui bărbat care trăgea din țigară, o farfurie cu fursecuri, din care luau cîte o bucată, pe rînd, două mîini subțiri. În fund, în sfîrșit, se zărea o ușă. Era o ușă obișnuită, dar pe ea scria *dentist* și n-am nici un motiv să mă îndoiesc că în spatele ei se afla, într-adevăr, un dentist care lucra la bormașina lui. Dar ușa era deschisă. Prin ea se zărea o ușă cu oblon de prăvălie, clienți se opreau să întrebe ceva, unii intrau scoțîndu-și pălăriile. Ieșeau zîmbind pe o ușă din dos, unde stăteau de vorbă un ofițer și un mecanic de mașini de scris. Ușa care urma era ușă de frizerie, cu perdeluțe și inscripție în regulă. În linie dreaptă se vedea, impunătoare, o ușă capitonată, în spatele căreia trebuia să stea un domn gras, sever, dacă domnul acela nu era cumva plecat în oraș și dacă, cu alte cuvinte, soția lui nu-l chemase s-o conducă la teatru. În fine, în adîncime se zărea o ușă turnantă. În mod obișnuit, oamenii intră pe o parte și ies pe alta și, învîrtind-o, o transformă într-o morișcă ce poate prinde mîna copilului, după baie, dar prin care dentistul nu are de ce trece, pentru că dentistul își așteaptă pacienții, nu pacienții dentistul. E altceva cu frizerul, el poate veni și acasă la client, dar în acest caz are nevoie să ia cu el și foarfecele și mașina de tuns. Prin ușa turnantă, frizerul trece ușor. Și ceilalți oameni pot trece prudent prin ușa turnantă, iar dacă e dată de perete (lucrul este posibil, ca acum), dincolo se zărește, albă și înaltă, cu deschidere spre terasă și grădină, o ușă. Prin ea au trecut amîndoi, cînd el a venit s-o ceară de soție, iar tatăl ei s-a întors cu spatele și a stat așa, tăcut, parcă gelos, pînă cînd au mîncat dulceața și apoi a urlat și a spus că nu se poate și toți au crezut că face o criză de inimă, ceea ce a și făcut, și s-a așezat pe canapea, iar el l-a îngrijit atunci și a rămas să-l îngrijească toată viața, renunțînd la veleitățile sale de aviator. Ușa înaltă ce se zărește deasupra canapelei e o ușă florentină. Din cadrul ei se vede bine Signoria și, mai încolo, în linie dreaptă, *Campanilla* lui Giotto, teme-

rară, ornamentată cu arcade și jocuri de lumini și umbre. Nu departe, în adîncime, dar în linie dreaptă, se conturează chenarul unei uși de spital: bolnavul care o privește e palid, în ochi îi citești tristețea și speranța, dar mai mult tristețea, pentru că, iată, a murit de un ceas și cei din jur, care-l îngrijesc, s-au dus jos, pe scări, după sicriul lui, și acum îl înmormîntează după o ușă cu grilaj. Acolo e o ușă cu perdea, după perdea se dezbracă o femeie, e de o frumusețe înspăimîntătoare, cel care o privește își simte inima tremurînd de plăcere, de emoție și de spaimă, pentru că ușa cade în țăndări, e cutremurul din '40, cîțiva aleargă pe scări și de peste tot se surpă zidurile. Prin ușa făcută țăndări se vede, în linie dreaptă, o ușă de metal, cu roți masive de oțel. Imită perfect o ușă de casă de bani, numai că aceasta este deschisă și în spatele ei staționează un automobil. Portiera automobilului este, de fapt, o ușă, și nu-i nici un motiv să nu preferi automobilul bicicletei sau scuterului, de pildă. O ușă neagră, urîtă, descojită, murdară în cîteva locuri, dar cu vizor și cu clanță de alamă foarte bine lucrată, ce se deschide și se închide prin apăsare, și în spatele aceleia se și vede, în fund, ca un decor de teatru, ușa falsă a unui decor de teatru. O doamnă, îmbrăcată în alb, stă în picioare și spune ceva. E atît de departe, încît nu se poate auzi nimic. Binoclul îmi permite să-i privesc decolteul. Pieptul ei se zbate, mișcat de un plîns spasmodic. Se înțelege numai că El a părăsit-o, plecînd pe ușa din spate, pe care a și trîntit-o cu putere, dar și de ce a părăsit-o, de ce e hotărît să nu se mai întoarcă. Ușa e deschisă și prin ea se vede cum El se duce, supărat, prin ușile, două, ce i se deschid în față. Și cum se duce mereu, El se duce înapoi (pentru că înapoi se duce prin acele uși repetate și El devine mereu mai mic, fenomen pe care oricine și-l poate lesne explica) pînă ajunge la ușa următoare, copil. Abia se ridică pe vîrfuri ca să apese clanța.

În încăperea aceea e un brad de Crăciun. Și, dincolo de brad, se zăresc fotografii pe pereți, un raft cu cărți, un bătrîn cu barba albă care îl dojenește între două uși

pe copil, şi o uşă prin care se vîntură doi oameni, poate bărbaţi, distanţa nu permite precizări, care pregătesc masa, pentru că unul poartă o tavă cu şerveţele cu monogramă fină şi are peste îmbrăcăminte un şorţ alb. În adîncime se vede foarte rău — binoclul e, la urma urmei, invenţie omenească — dar se poate distinge înapoia bătrînului o uşă. E uşa prin care trec călăreţii de plumb, cu lănci şi pe lănci flutură stegulete galbene, iar mai încolo, pe grinda uşii, trece vijelios un tren electric, şi iar ies călăreţii, dar de data aceasta sînt adevăraţi, se trage cu puşca şi, uşile fiind faţă în faţă, curentul duce fumul prin toate încăperile. Motiv ca cineva să strănute lîngă mine, iar acolo, în adîncime, altcineva plecat să aducă o tabletă de aspirină şi s-o ofere unei mîini palide ce mai înainte, dincolo de uşa de cristal, tocmai întorsese o pagină a unei partituri. Două lumînări îşi aruncă lumina pe luciul pianului. Dincolo sînt doar două uşi simetrice. Prin prima se vede primăria din Leipzig, prin cea de-a doua, alături de un balcon, o altă uşă, din lemn lăcuit, care stă întredeschisă spre noaptea de-afară, din lemn lăcuit, în cadrul ei cade o stea şi publicul aflat în sala teatrului aplaudă îndelung. Cobor mult binoclul, îl întorc şi în ecranul lui circular rămîn pentru o clipă proprii mei pantofi, dar atît de departe, încît picioarele mele sînt pe trotuarul din faţa blocului.

Mă întorsei, aşezai pe masă ciudatul aparat şi privii liber uşa din spatele meu, lucrată într-un lemn aspru, grosolan tăiat şi prost şlefuit. Eram convins că şi în spatele acesteia aveam să descopăr alte uşi, una în faţa alteia. Dincolo de uşa deschisă către bucătărie nu mai era nimic. Doar zidul. Alb. Rece. De nepătruns.

Doar undeva, către mijlocul lui, un spaţiu orb, încadrat de o ramă albă, ca un simulacru de perdea, deasupra cu clanţă de alamă şi ferestruici, pe jumătate deschise.

O uşă...

IGNOTUS Numele de la care a derivat moldovenescul Notea.

IGOR sau

A DOUA EXPERIENȚĂ

(triptic)

I

Erau unele albe, elegante și stăteau față în față, tăifăsuind, și lumina candelabrului le acoperea cu un polen moale. Erau altele grave, sobre, tăcute-tăcute, îmbrăcate în mătăsuri fastuoase, și, în salonul acela în care murise veacul și abia mai pîlpîia o lumînare, întrebări simple se alcătuiau din prezența lor simetrică. În sfîrșit, erau și unele fragile, dantelate, gata să izbucnească în hohote de rîs, dar tăcute, la rîndul lor, ca după plîns.

Fotoliile au fost întotdeauna confidentele mele și am preferat să le privesc dintr-un colț al sufrageriei sau salonului, decît să mă așez în poala lor primitoare.

II

Cele mai multe sînt subțiri, insinuante, cu epiderma rece. Mîngîierea lor îți înfioară palma. Trec dintr-o încăpere în cealaltă, vibrînd în toată ființa lor, își apropie gura una de cealaltă, se ating, se sărută. Se încleștează, braț cu braț, se încolăcesc una cu cealaltă, se despart una de cealaltă, și, în cele din urmă pleacă fiecare la ale ei. Sînt destule care trec prin momente dure, ca prin zid, apoi răzbătînd în lumină, se deschid cu sinceritate, zumzăie pline de forța vitală a tinereții și se avîntă înainte. Am cunoscut două care au mers împreună (una era roșcată, elastică, tulpină încărcată de sevă, cealaltă cenușie, mai rigidă, dar zbîrnîind de frenezie), și au traversat lumea, și au împlinit mari sensuri și circuite, și s-au oprit acolo sus, aproape de cer, acolo unde băteau clopotele și foșneau apele.

Sînt pretutindeni. Mă înconjură. Formează în jurul meu o rețea de mari tentații, pentru că le simt vii, neobosite, despletite, furnicate de neliniște, superbe. Cîntă cu vocea lor de îngeri-batraciene, își duc cîntecul în funduri de lacuri și cînd, într-un tîrziu, redevin tăcute, docile, tandre, unduioase, reintrarea lor mă înfioară cu risipiri șoptite de rochii și parfumuri.

Sînt unele de-a dreptul nebune. Dansează pe albul pereților și atunci întind larg brațele să cuprindă pustiul și să-l strîngă într-un pumn închis, își arcuiesc ființa, se destind într-un plesnet scurt, alunecă pînă la podea, se reculeg o clipă, apoi izbucnesc spre tavan și dincolo de el. În ritm și cifră repetată, altele se alătură lor, pe zid, și deodată umbre înalte, egale, se înlănțuie de la o fereastră la alta. Multe sînt ascunse, telurice.

Poezie : se preling din unghere pînă în conul de lumină și apoi se subțiază și dispar. Obsesie : se rînduiesc cîte două, cîte trei, și, ținîndu-se pe după umeri, țopăie într-o horă din stînga spre dreapta, o dată, de cinci ori... Coșmar : se lipesc una de alta și se înnoadă strîns, își contopesc respirația, se înfierbîntă, se umezesc, se risipesc în toate ungherele, pentru ca, în cele din urmă, să se adune în mijloc spre a alcătui, înclinate, ghemuite, o stea vie de trupuri în care numărul devine diamant, iar alunecarea spasmodică o gravă, leneșă bătaie de inimă.

Ah, cîte frumuseți și cîte jocuri fantastice știu să alcătuiască țevile...

III

Privirea mea, ca o muscă de argint, îi cercetează cu dragoste. Unul este înalt, cu crengile împinse în pînza aspră a norilor, și pînă acolo sus duce o coajă curată, metalică, brună. Vîntul abia leagănă această coloană de marmură neagră, în schimb frunzișul cîntă în înălțimi asemenea unui ariston. Cînd fulgeră, în răstimpuri, trupul vînjos își încordează mușchii și coroana desfăcută vrea să prindă și să încremenească lumina aceea nehotărîtă, s-o absoarbă prin miile ei de ventuze.

Un altul, alături, e elegiac și temător. Crengile abia pipăie înaltul, prudente ca senzitiva. Dacă primul afișează o sănătate agresivă, acesta își dezvăluie, prin bifurcații sofisticate, delicatețea excesivă, maladivă. Trupul alb, brațele cu prelungiri fine se înclină și se desfac — un ritual al politeței —, și nu mă îndoiesc că preferințele lui merg către singurătate și solilocvii.

Alături, bubos, chinuit, un al treilea copac își mărturisește traiul imprudent și sociabilitatea egoistă. Cerul

nu-l interesează, cerul deasupra e, de altfel, opac ; ramul se apleacă pînă la fruntea tufişului, leagă conversaţii rudimentare prin frunza ţepoasă, atinsă de rugină, ghemuri de păianjeni s-au încurcat în mărăcinişul unei false, uscate podoabe.

Dincolo, în luminiş, un arbust tînăr, ca un lied de Schubert. Vibrează tot, din toată fiinţa lui zbîrlită şi neîmpăcată. Întinde braţele cu dărnicie, palmele îi stau deschise, imprudente. Se bucură frenetic, se întristează repede, se înfurie sub vijelie şi plînge. Îşi descoperă prieteni în piţigoiul care cîntă sub frunzişul abundent, în ciuperca pudică ce şi-a înfipt degetul în coaja mustind de seve. Zumzetul unui bondar îi produce alergie. Şi cum clipeşte cu toate frunzele deodată şi sîngele îi tresare în lemn cu fierberi mărunte, puberale, arbustul îşi umflă pieptul şi glezna, creşte repede în prielnica boare a pădurii, cîntînd subţire, departe de gîndul că vreodată va fi scîndură de călcat sau podeţ.

Salcia şi-a aruncat peste cap marama şi ochii i s-au deschis mari, către rîu. Apele subterane se cern către lumină şi umflă sînii salciei, îi pun în obraji roşeaţa discretă a cine ştie cărui praf de rugină. Trăieşte legănat, în acorduri ample de harpă, înstelînd cerul căzut între funiile ei, cu frunze lucitoare, cu amenţi în surdină.

Copacii aceştia sînt invitaţii mei de astă-seară şi se numesc : Andrei, Panait, Igor şi Felicia.

Stăm în jurul măsuţei, sorbim cafeaua neagră şi ne simţim bine împreună. Comentăm ultimele evenimente din lumea largă, şi noutăţile pe care ni le comunicăm ne apropie.

Şi, tot împreună, la rafalele mai insistente, foşnim frumos.

ILARIE Băiat serafic. Descălţîndu-se, răspîndea un surprinzător miros de dulceaţă de trandafiri în combinaţie echilibrată cu aromă de tămîie. Numai mîna îi era întotdeauna rece şi transparentă, ca a sfinţilor care şlefuiesc cristale, stele fine şi aureole de cupru.

ILARION Tub răsucit, din alamă, cu un capăt ușor rotunjit, desfăcut ca o pîlnie, în timp ce celălalt, abia șlefuit la muștiuc spre a nu tăia buza — și care tub sclipitor, cînd este bine lustruit, se numește trombon. În el se suflă cu putere în scopul de a produce marșuri. La defilări, în copilărie, unele tuburi de acest fel erau pe neașteptate puse la gură, și atunci piața se lumina, în aer plesneau baloane, se trăgea la sorți printre elevii liceului care din ei să leșine frumos, se aducea alviță pe tăvi și limonadă.

Rămîneau unele tuburi de alamă nefolosite. Întorceau spatele bucuriei generale și se risipeau pe străzile lăturalnice, orăcăind prin fața crîșmelor, ale potcovăriilor.

ILDICO și

ILEANA prietene bune, evocînd draperii și, date la o parte, scurte poezii ocazionale, începute și sfîrșite cu reverențe școlare, răsplătite cu aplauze și mici cadouri.

ILIE Panglică galbenă, lungă, desfășurată repede, pe timp de ploaie, din înaltul cerului. După căderea ei, tună.

ILONA sau

A TREIA EXPERIENȚĂ

1. Argument

Am două încăperi în apartamentul meu de burlac.

În camera mare este minunat, fapt pentru care mă vizitează mulți cunoscuți. Se află acolo un studio elegant, cîteva fotolii elegante, un covor elegant, o măsuță elegantă, un tablou elegant, o oglindă elegantă, un lampadar elegant, o perdea elegantă, un serviciu de fumat elegant, un joc de șah elegant, o liniște elegantă, o elegantă elegantă.

2. *Replică*

În camera mică n-am mai nimic, aici nu vin decît doi-trei prieteni temerari, pentru că, la drept vorbind, n-am ce să le arăt. Lucrurile la îndemînă sînt modeste: o masă grosolană, pe care se află cîteva ustensile de scris, şi cu care am şi scris despre Grecia, cînd am însoţit pe Ilion în Războiul peloponeziac, sau despre dragostea acelei blonde ciudate care a trecut repede prin viaţa mea şi a trebuit s-o urmăresc, apoi, nu numai prin Florenţa şi Dresda, prin Pompei şi Zacopane, dar chiar în tavernele Singaporelui şi prin şanţurile Algerului. Mai am pe masă o fotografie, cam ştearsă, cam uscată, în care e tatăl meu şi pe care odată am privit-o cu atîta insistenţă, că am avut impresia că el m-a chemat: mi-am luat atunci fulgarinul, am ieşit şi pe urmă am cutreierat timp de cîţiva ani *lumea celor de dincolo*, aşa cum am mai arătat. A fost o rătăcire, a fost o împlinire această lungă şi obositoare căutare? N-aş putea preciza. În camera asta mai am un pat de lemn, incomod, ostil, care respinge somnul şi invită la repetate ieşiri prin fereastră, în plin miez al nopţii. Pegasul nu mă aşteaptă şi nici corabia cu bîzîitori de argint. Mă întîmpină, în schimb, luna. Cu raza ei în palme am călătorit înapoi prin istorii, am coborît sub pămînt, am cunoscut o mulţime de oameni despre care auzisem, i-am văzut şi i-am îmbrăţişat, am alergat pe cîmpii neştiute, înainte şi înapoi, înşurubîndu-mă în fiecare copac, adunîndu-mă în fiecare ochi de apă, tăvălindu-mă şi zbenguindu-mă în ierburi. Am zburat.

Mai am pe undeva şi cîteva cutioare. Într-una s-au adunat piuliţe, clame, becuri de lanternă, sîrme, rotiţe de ceas, periuţe de dinţi vechi, bani ieşiţi din circulaţie. Le scot, uneori, şi le răstorn pe o planşetă, şi din mîngîierea lor refac mecanisme şi agregate fantastice. Entuziasmul meu pentru marile uzine, baraje, rafinării vine de la aceste piuliţe, pentru că o dată cu ele au crescut toate lucrurile, oraşele industriale care s-au construit şi pe care le-am văzut, aici; din îmbinarea lor s-au alcătuit şi datorită lor există lumea. Cele trei şuruburi pe care le-am

întors între degete au construit poduri miraculoase, hale din beton și aluminiu la Tokio și Brasilia. Avioane supersonice trec pe deasupra camerei mele și se duc spre Malaya și se întorc din Alaska, trenuri nocturne luminate și bine încălzite traversează continentul. Toate sînt conduse de mine, cu trei sîrme împletite : ba, de la o vreme, folosind rotițele de ceas, care altfel erau sortite ruginii, am făcut să alunece pe cer sateliți artificiali, unii îndrăznind să-și întindă coada și spre alte planete.

Mai am într-un colț al camerei o firavă plantă, nici nu știu cum se cheamă, dar e foarte prietenoasă. De la ea se desfac de cîțiva ani rădăcini suplimentare, ce s-au strecurat pe sub zid și au butășit copacul de-afară, cu coroana lui largă, umbros și bun ca un arhanghel. Cît aleargă pădurile pe crestele Carpaților și cum se cimentează copacii în spațiile Americii de Sud, cu seva trimisă de aici, din acest pahar ! Pentru că am un pahar curat, în care aduc din timp în timp apă proaspătă. Apa vine pe țeavă prin sala alăturată, direct din Himalaia, faptul este incontestabil, l-am cercetat și o călătorie de-o noapte mi l-a confirmat.

Din ghiveciul plantei a căzut demult un pumn de țărînă. Mărunțesc, uneori, acest pămînt în palmă și simt în el respirația rece, îndepărtată, a unor oameni pe care de ani mulți nu i-am mai văzut, alături de alții, pe care nu i-am văzut niciodată, ale căror scrieri le-am citit și despre care am auzit multe, nu de puține ori.

Și mai sînt aici niște topuri de hîrtie și condeie de toate felurile, creioane colorate și acuarele. Știu să le joc în spațiul acesta îngust, încît obțin repede zmeie năzdrăvane, dezlănțuiri de furtună și ploi repezi de vară, procesiuni spaniole triste și nesfîrșite, orgii turcești cu femei sprîncenate, treceri de munți și căderi subacvatice, atacuri aeriene, suferințe incurabile pe paturi de spital, curse de cai, dispute filologice în academii, telegrame, neînțelegeri între soți, împăcări, urecherea cîte unui copil neascultător. Ridic în palme ctitorii de clădiri uluitoare, desenez cu creionul bine ascuțit ezitarea, fericirea, gluma rece și erupția vulcanilor din Oceania.

Cu ajutorul unui mic vas, ciobit și încă murdar de huma în care a stat la Histria, refac de treizeci de ori

pe zi ființa țării, pe care o văd ca pe o lespede albă, albă.

În această cameră sărmană e întotdeauna ori prea tîrziu, ori prea devreme. Mai curînd mai devreme.

3. Coda

Între aceste două încăperi este un mic vestibul, cu o ușă ce dă spre scară. Aici îmi lasă factorul poștal scrisorile, vîrîndu-le pe sub ușă, aici îmi las uneori pălăria într-un cuier.

Pălăria mea e veche și s-a cam albit de ploi și zboruri repetate.

IMMA Imma Kulatta, pictoriță japoneză.

IMOLA Cu aerul buimac, dar măreț al celui care a traversat bulevardul după ce au trecut pompierii. N-are merite deosebite.

INCULEȚ Fantezia unora, mai exact, a nevestelor fanteziste ale unora, a făcut ca nume de familie să se transforme în nume de botez. Astfel, unul dintre politicienii de altădată ai țării, Constantin Inculeț, botezînd copilul unui oarecare agent electoral, i-a dat numele familiei, astfel că tînărul care a venit azi să se angajeze la întreprinderea noastră se numește Inculeț Buzoianu.

INDIA sau

MARGINALĂ

O operă de artă care reușește să convingă cititorul, prin întreaga ei alcătuire, de adevărul unor mari idei ale secolului, cum sînt păstrarea păcii, înfrățirea oamenilor, libertatea individului etc., expunînd în acest sens argumente temeinice, poate fi o operă mare. Dar o operă care nu înregistrează decît semne despre toate aceste idei, în schimb se înfățișează perfectă, miraculoasă, terifiantă prin echilibrul și frumusețea ei, și care sugerează prin simpla prezență o măreție capabilă să des-

curajeze gîndul rău, să facă imposibilă ridicarea braţului şi să paralizeze pe intolerant şi pe agresor, mi se pare şi mai mare, şi mai binefăcătoare pentru omenire. Un roman crispat despre duşmani, în care binele să fie condus să triumfe este mai puţin convingător decît un roman despre suferinţă şi moarte, ce construieşte un erou naiv şi generos care, cu o floare în mînă, se miră şi se rătăceşte şi în cele din urmă cade ucis de pietrele mai rătăciţilor decît el. Un tablou plin cu arme ruginite nu militează pentru pace mai convingător decît un buchet de flori de Luchian. Dacă filmul *Opt şi jumătate* ar fi fost realizat de artişti chilieni, aş fi numărat republica Chile printre marile puteri ale lumii.

Un tablou cu cîmp de rapiţă, zguduitor prin vibraţia sa omenească, mi-a umplut mai puternic inima de mîndrie pentru virtuţile poporului meu decît cutare nuvelă în care un ţăran egoist declară că îşi iubeşte pînă la ultima suflare satul şi glia.

Comentariile la *Divina Commedia* mi-au relevat convingerile politice ale lui Dante. Dar *Divina* şi nu comentariile au împins omenirea înainte. *Împărat şi proletar*, jurnal de laborator, ne-a luminat asupra convingerilor Poetului. Dar *Luceafărul* şi sonetele ne-au dat lumina curajului de a fi, şi nu confesiunile.

Trei sute de declaraţii în trei sute de opere nu echivalează cu o singură statuie, un nud poate, care exprimă sintetic frumuseţea.

E o chestiune de calitate.

Indienii vechi şi, mai recent, Brâncuşi, ca să cuprindă deopotrivă vatra şi veşnicia, ridicau coloane. Puţină deprindere a limbajului şi totul devine limpede şi, dacă vreţi, impuls la fapte umane de o măreţie fără seamăn.

INES Păr de aur, mîini de aur, pîntece de aur. Idol cuminte de familie. Stricător de familie.

INGEMAR Cu un orizont intelectual foarte limitat, în faţa unui orizont geografic foarte larg.

INGER „De fapt, Inger Popovici nu știe să zboare. Tot ce povestește despre acoperișuri, streșini, clipe de veghe, minuni, le cunoaște de la văru-său, Nae, tehnicianul.“ (Erik Heidemarch)

IO Insectă voluptoasă, mandibule de porțelan. Cuibărită în apartamentul luxos din vecinătate, întrece în hărnicie moliile și gîndacii, practicînd gaura. Noaptea, uneori, i se aude ronțăitul fin.

Pe rumegușul resturilor va plînge drăguțul domn Munteanu, voluptos și sentimental din născare.

IOACHIM împreună cu Indra, Indrei cu Inejiro, Ingrid cu Iuna, Ioan cu Ioanichie, Ioanid cu Iocasta, Joël cu Iohann, Iolanda cu Ionà se învîrtesc pe bulevard, de dimineața pînă seara, în căutarea unei ieșiri. Bulevardul este însă închis din toate părțile, străzile lăturalnice sînt acoperite cu perdele, curțile n-au ușă prin spate. Mintea le funcționează o dată cu mersul picioarelor, dar nu sînt în stare să inventeze nici o idee. Mai mult plictisiți decît exasperați, se prind de mîini, se strîng în brațe și se sărută. Se împacă cu gîndul să renunțe, să se stabilească aici. Întemeiază noi familii, se preocupă ca progeniturile să se simtă pe bulevard ca acasă. Copiii devin bulevardieri și ei, se învîrtesc și ei o vreme prin fața ferestrei mele, pînă la urmă ajung la concluziile părinților lor.

Și astfel, în decurs de două-trei decenii, bulevardul se aglomerează.

ION Ion Sebastian Bach.

IONATAN și Ionela găsesc o poartă, o dau în lături, încearcă să se strecoare prin ea, dar poarta îi prinde în grilajul său de fier greu, necruțător. (Vezi și IOACHIM.)

IORDAN Vezi IORGU

IORGU Vezi Iordan. Dar vezi şi Petrescu.

IOSEFINA „Am să-ţi spun altă dată povestea Iosefinei." (Voltaire.)

IOSUB Utilizabil pentru persoane şi situaţii.

IOV Plînge dinainte consolat.

IOVCA De la Iov ? „Iovca are un profil de zînă şi un piept de mamă a tuturor popoarelor." (M. Popa)

IRA O efemeră ce a zburat de pe pagina deschisă, şi ochiul, neobişnuit cu minunile, o vede încă mult timp printre litere, între *c* şi *t*, în cuvîntul *act*.

IRIMIA Tip îngrozitor, cu apucături barbare, irascibil, vindicativ, căutător de gîlceavă.

A intrat pe uşă fără să dea bună ziua, s-a trîntit pe scaunul dinaintea mesei mele şi m-a întrebat :

— De ce ai spus despre mine lui Nicu B. că aş fi părăsit-o pe Harieta pentru că el i-a fost înainte logodnic ?

— ?

— Şi cum ţi-ai permis să spui Harietei precum că am intenţionat să plec în America şi să mă fac actor la Hollywood ?

— ?

— Apoi i-ai spus mamei că mi-am părăsit serviciul şi mă ocup cu vînzarea de aparate de radio, în Talcioc...

Era evident că voia să-şi revizuiască raporturile cu oamenii şi de aceea întrebările şi nedumeririle sale se concretizaseră în situaţii şi spuse cu totul fanteziste. Nu

vorbisem cu nimeni şi mă interesa prea puţin viaţa lui. I-am replicat *tare*, l-am luat de mînecă şi l-am condus la uşă.

A plecat bombănind.

*

A intrat pe uşă, fără să zică bună ziua, s-a îndreptat spre raftul în care îmi ţin bruioanele acestui dicţionar şi, desfăcînd mapa cu fişe, a deschis exact la *Irimia.*

-- Aşa ? Scrii rău despre mine ? M-ai încondeiat cum te-ai priceput ! Asta nu e literatură obiectivă, ci bîrfeală !

S-a înfuriat cumplit. Mi-a luat fişele, le-a mototolit, pe multe dintre ele le-a împăturit şi le-a vîrît în buzunar.

A plecat furios.

*

Iată-mă în situaţia de a nu mai putea continua această lucrare. Mai aveam notate circa 3500 de nume, pe cîteva sute de pagini. Irimia mi le-a distrus sau mi le-a risipit. Impresia mea este că în buzunar a vîrît circa cinci sute de pagini. Poate că furia lui nu mi le va strica.

Rog din suflet pe cititorul acestor pagini ca, în cazul în care îl va întîlni, să-l convingă că nimic din ce am scris la titlul IRIMIA, ca şi la alte nume, nu conţine nici cel mai mic strop de adevăr, că toate consideraţiile mele caracterologice sînt convenţionale. N-am urmărit nici intriga, nici injuria. Am făcut un simplu joc particular.

Să-mi dea înapoi manuscrisul.

Să vie să-l împac. Spuneţi-i că între timp am scris despre Irimia nişte pagini elogioase, drăguţe. Despre orice se poate scrie, deopotrivă, foarte urît şi foarte frumos. Despre el am scris recent cît se poate de frumos.

Aşadar, pînă una alta, sînt nevoit să închei aceste pagini

FĂRĂ SFÎRŞIT

Redactor : MARIA BANULESCU
Tehnoredactor : AUREL BUCUR

Apărut 1969. Hîrtie tipar înalt tip A de 63 g/m² Format 540×840/16. Coli ed. 25,88. Coli tipar 31,5. A. nr. 2267/1969. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 859—8.

Tiparul executat sub comanda
nr. 2943
la Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti
Republica Socialistă România

recuperat .